BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
6 C
46

13.6.d.23

Digitized by Google

C.107.g.

Digitized by Google

Digitized by Google

PRAXIS
ET
THEORICAE
Interrogandorum Reorum
LIBRI QVATTVOR.

Auĉtore

FLAMINIO CHARTARIO I·V·C·
V·R·B·E·V·E·T·A·N·O

Iudicibus, Reĉtoribus; Iusq. ipſum in contentioſi fori Tribunalibus, & Subſellijs decentibus, & exercentibus apprimè vtiles, & neceſſarij haud dubiè futuri.

Nouiſſima omnium Quarta hac editione adhibita caſtigatiori lima à quam plurimis quibus ſcatebant mendis ad amuſſim perpurgati, & non paucis etiam Additamentis auĉti & locupletati.

ELENCHO RERVM, ET VERBORVM PRO OPERIS MOLE ſat vberi, & copioſo accedente.

Dell Conv.to della Scala

di S. Maria de Car. Scalzi

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ROMAE, Apud Andream Phæum. M.DC.XVIII. Superiorum permiſſu.

Digitized by Google

Imprimatur ſi videbitur Reuerendiſs. P. Mag. Sac. Pal. Apoſt.

Cæſar Fidelis Viceſg.

EGo Angelus Lucianus I. V. D. & in Gymnaſio Almæ Vrbis Iuris Pontificij interpres Veſpertinus Ordinarius, facta mihi facultate à Reuerendiſs. P. F. Hyacinto Petronio Sac. Pal. Mag. Vidi, & diligenter conſideraui Opus inſcriptum Praxis, & Theoricæ interrogandorum reorum, Flaminij Chartarij I.V.C. Vrbeuetani, nihilq; reperi q od bonis moribus, aut religioni aduerſetur, in quorum fidem hanc propria manu ſubſcriptam dedi. Romę die 20. Iunij 1618.

Angelus Lucianus qui ſupra.

Imprimatur, Fr. Gregorius Donatus Mag. Reuerendiſs. P. F. Hyacinthi Petronij Sac. Pal. Apoſt. Mag. Socius, Ord. Præd.

Digitized by Google

FLAMINIVS

CHARTARIVS

CANDIDO LECTORI

S. D.

IAMPRIDEM (candidè Lector) quędam, quæ ad praxim interrogandorum Reorũ ſpectant, excogitaueram, congeſſeramque eo animo, & conſilio, vt ijs me ipſum potius, filioſque meos, quàm alios ad Reos examinandos, interrogandoſque erudirem. Cum autem ea ad peritiſſimorum latrunculatorum, proborumque aliquot iuuenum agendarum rerum criminalium ſtudioſorum manus perueniſſent, eorum precibus quam validiſſimis, ne non cõmunicando hunc meum laborem, alijs etiam Tironibus, atque ijs, qui de gremio iam exierunt, deeſſem, talentique in terram defoſſi, ſi hoc facerẽ, rationẽ redderem, vt hæc euulgaretur, cedendum cenſui. Et quamquàm non me lateat, nonnullos, & maximi nominis, & ſummæ authoritatis Iuriſconſultos in hac eadem re tractanda omni ſtudio, & diligentia verſatos eſſe, plurima tamen eos aut prætermiſiſſe, aut ſine Methodo, & ratione tractaſſe, & artem tandem non docuiſſe animaduerti. Quæ ipſis igitur deeſſe cognoui, huic meo operi adiungenda, quæ vero ij tradiderunt, faciliori modo, methodo, & ratione quadã pro ingenij mei modulo perſtringenda curaui. Nec verò inficias eo, quædam etiã num reſtare: neque enim in animo fuit omnia, quæ dici poſſent, complecti, quod eſſet operis infiniti, quia infinitæ ſunt facti ſpecies, futuræque ſunt, & tot ſæculis nulla (vt ait Quintil.) reperta eſt cauſa, quæ ſit tota alteri ſimilis. Sapiat oportet Iudex, & vigilet, & inueniat, & iudicet, & conſilium, & artem à ſe ipſo petat, & non modo ita in exequendo ſuas debet adhibere vires, ſed etiam in inueniendo ſimiles modos, vt quæque conditio cauſæ, & reorum qualitas poſtulabit. Nos viam quandam, atque rationem complexi ſumus, & oſtendimus. Hanc igitur noſtram bene de te merendi propenſam voluntatem boni conſulas, atque fauore tuo proſequare. Bene Vale.

Digitized by Google

ELENCHVS LIBRORVM ET CAPITVM THEORICAE, ET PRAXIS Interrogandorum Reorum.

LIBER PRIMVS.

PRAEFATIO.

De neceſſitate artis interrogandorum Reorum. Char. 1

C A P. I.

Quid ſit Reum interrogare, & examinare. Et de origine Interrogandorum Reorum. 5

C A P. I I.

De iuſta Reorum interrogatione. 5

C A P. I I I.

De officio, & fine Iudicis iuſte interrogantis. 10

LIBER SECVNDVS.

C A P. I.

De præcautionibus quibuſdam à iudice interrogante reſpectu ſui ipſius obſeruandis 12

C A P. I I.

De præcautionibus reſpectu rei propoſitæ obſeruandis. 27

C A P. I I I.

De præcautionibus reſpectu Reorum obſeruandis. 30

LIBER TERTIVS.

C A P. I.

De arte ipſa Interrogandorum Reorum de plano. 32

C A P. I I.

De reſponſionibus Reorum. 53

C A P. I I I.

De formula interrogandorum Reorum de plano. 71

LIBER QVARTVS.

C A P. I.

De iure interrogandorum Reorum in tortura. 89

C A P. I I.

De formula interrogandorum Reorum, & eos Conſtituendi ad torturæ locum. 236

FLAMINII CHARTARII I. V. C. VRBEVETANI,

THEORICAE, ET PRAXIS INTERROGANDORVM REORVM,

Liber Primus.

SVMMARIVM.

1 *Practicam interrogandorum reorum, qui nam ex Docto. poſuerunt.*
2 *Artem interrogandorum reorum, Doct. non docuerunt.*
3 *Ars interrogandi, & examinandi reos ab acumine pendet ingenij.*
4 *Ars eſt dux certior, quam natura.*
5 *Artes omnes in quem finem inuentæ ſunt.*
6 *Latrunculator perfectus eſſe non poteſt ſine vſu, & exercitatione.*
7 *Veritas a reo inuito ſummis artibus extorquenda eſt.*
8 *Felicitas interrogantis eſt extorquere, quod rei nolunt.*

PRAEFATIO.

De Neceſſitate Artis interrogandorum Reorum.

DEO OPT. MAX. AVSPICE.

1 QVAE ad praxim attinent interrogandorum Reorũ, nihil eſt nominatim a iure cautum, nec a Doctoribus, exceptis quibuſdam, traditum. † Nam præter Eymeric. in 3. part. Direct. inquiſit. in rub. obſeruanda ab Inquiſitoribus in examinatione Hæreticorum, & rubric. ſeq. & Franc. Pegnam in annot. ibi ad eum ſchol. 19. & alijs nonnullis ſeq. Boſſium in tract. cauſar. crim. tit. de examinibus reorum, cum tit. ſeq. Petrum Foll. in pract. crim. in verb. & ſi comparent ante contumaciam examinentur. Iac. Nouel. in pract. crim. fol. 28. & Ioannẽ Mill. in pract. crim. fol. 83. & alijs ſeq. nullus alius, quem viderim, quicquam
2 ex profeſſo ſcriptum reliquit: Et ij tamen nullam † artem interrogandorum reorum docuerunt: & multa præterea omiſerunt, omniaque nulla ratione, forma, & Methodo tradiderunt, prudentiæ potius Iudicum tam ij, quam qui nihil penitus ſcripſerunt, ea relinquentes. Tota
3 † enim tractatio hæc vere prudentiæ eſt potius, quam artis: Nec huius rei quamuis vtilis, & neceſſariæ vlla in ſcholis diſciplina, nec exerci-

tatio traditur, & naturali magis acumine, aut vſu contingit hæc virtus,vt de teſtibus interrogandis admonet Quint. lib.5.orat.inſtit.c.7. & de reis interrogandis Franc. Pegn.in annot.ad Director.Inquiſit.3. par. ſchol. 19. in princ.

4 Verùm cum & ars† quædam tradi poſſit,quæ eſt dux certior,quàm
5 natura,vt inquit Cicer.lib.4. de finibus. Artes † enim omnes in hunc
finem inuentæ ſunt(vt inquit R.P.Franc. Tolet. Doctor Theologus ſo-
cietatis IESV celeberrimus in introductio.in Dialecticam Ariſt.lib.1.
cap.2.vt per eas operationes noſtræ,quas per naturam non ita facilè,
& perfectè præſtare poteramus,abſolutè,& exactè reddantur, quod in
omnibus reperire eſt: homo enim poteſt ſcribere,pingere,luctari, te-
xere,& ità etiam iudex reos interrogare,ſed id imperfectè, & non ſine
errore:at ſi artem teneat,expeditius,& certius illa omnia exequetur,
vnde ars rectè quicquàm faciendi, aut cognoſcendi dicitur (vt inquit
ille)promptitudo, facilem in his modum,formam,& Methodum præ-
ſcribemus,& quo ordine commodiſſimè hæc ſunt gerenda in gratiam
Tyronum indicabimus,quos admonitos velim, quod finis, & vtilitas
6 huius noſtri operis non eſt,vt eo perlecto † quiſquàm illicò peritus in
interrogandis reis dici poſſit, atque exercitatus latrunculator ſine
vſu,& exercitatione,ſed vt certam, compendiariamque diſcat futuræ
exercitationis viam,quam vt môſtraremus pro viribus laborauimus
illius neceſſitatem conſiderantes. Cum enim rei pro viribus veritatē
vel abſcondere,vel palliare conentur, non niſi ab inuitis veritas deli-
7 cti extorqueri poteſt.Vnde † ſummis artibus interrogantis opus eſt,
8 cuius † fœlicitas eſt extorquere quod ij noluerunt,vt admonet Quin.
licet de teſtibus loquatur,lib.5. orato. inſtit.d. cap. 7.& ſine arte verè
id aſſequi minime poteſt.

S V M M A R I V M.

1 *Rei citantur ad reſpondendum inquiſitioni.*
2 *Rei capiuntur, quando fuga,& receſſus timetur.*
3 *Rei ſuper delicto,de quo inquiruntur,interrogantur.*
4 *Rei quàm primum examinandi ſunt,vt noxius puniatur, & innocens abſoluatur.*
5 *Examen rei per Notarium in actis redigi debet.*
6 *Examen reorum Conſtitutum appellatur,& quare.*
7 *Viſum,& repertum dicitur viſitatio cadaueris.*
8 *Interrogatio,quæ fit reis,dicitur examinatio,& quare.*
9 *Examino verbum ſignificat perpendo,veluti trutina quadā expēdo.*
10 *Examino verbum pro exquirere,æſtimare,cognoſcere ſumitur.*
11 *Examinatio pro interrogatione, quæ fit reis, ſumitur.*
12 *Interrogare teſtes, vel reos, non examinare iura dicunt.*
13 *Examinatio,& interrogatio reorum eſt de iure diuino.*

Quid

Quid ſit reos interrogare, ſeu examinare, & de origine interrogandorum reorum. Cap. I.

1 REi † vel citati ad reſpondendum inquiſitioni iuxta no. per Bar. in
l. inter accuſatorem. verſ. pro declaratione. ff. de publ. iudic. Fely.
in cap. licet in beato. 4. not. de accuſat. Marian. Soci. in tract. de citat.
2 20. artic. in princ. q. 6. ſæpe comparentes, vel capti, quia receſſus, † aut
fuga timeatur, iuxta text. in l. nullus. C. de exhib. reis. & in l. fin. C. de cu
ſto. reo. & in l. 1. ff. eod. tit. Saly. in d. l. nullus. & in l. abſentem. C. de ac-
cuſat. Ang. de Malefic. in verb. iudex commiſit. Marſi. in pract. crimi. §.
conſtante. in princ. Franc. Pegn. ſchol. 18. col. 1. verſ. rurſus vbi. ad dire-
3 ctor. Inquiſito. 3. par. ſuper † delicto interrogantur, ſeu examinantur,
vt poſt Ang. & Ang. Aret. & Gard. Alex. quos alleg. per Iul. Clar. lib. 5.
ſent. §. fin. q. 6. verſ. ſucceſſiue, & ſciunt omnes. vt dicit Boſſ. in d. tit. de
* exami. reor. in princ. Foller. in prac. crimi. in verb. & ſi comparent an-
te contumac. examinentur, prout examinari, & interrogari debent, vt
demonſtrat Io. Mille. in pract. crimi. fol. 146. nume. 23. & ſeq. & Foller.
in d. loco. nume. 13. & hæc practica hodie ſeruatur communiter, vt fa-
* cta ſcilicet inquiſitione etiam ex officio inquiſitus interrogatur, &
examinatur ſuper ea. vt ex Ang. quem alleg. dicit Soci. in c. qualiter, &
quando. el ij. poſt nu. 649. de accuſatio. qui ſubditi quod hæc practica
ſibi videtur rationabilis, & conformis iuri, licet Docto. communiter
* teneant contrarium de iure. vt ibi per eum, & per Iul. Clar. lib. 5. ſent.
4 §. fin. q. 45. verſ. ſcies autem. Quod † quamprimum fieri debet, vt no-
xius puniatur, & innocens abſoluatur, vt in l. 1. C. de cuſto. reo. aut vt
conuictum velox pœna ſubducat, aut liberandos cuſtodia diuturna
non maceret. l. fin. C. eod. & admonet Io. Mille. in pract. crimin. fol. 84.
de formula interrogan. reor. nu. 1. & diximus inf. lib. 3. c. 3. num. 46. Et
5 eorum † examen in acta per Notarium redigitur. iuxta c. quoniã con
tra. de probatio. & tradit Io. Mille. nu 4. d. loco. & Foller. vbi ſupra nu.
6 4. cum alijs, vt infra lib. 3. cap. 2. num. 79. & 90. Et vulgo examen † hoc
Conſtitutum appellant, vt dicit Iul. Clar. lib. 5. ſenten. §. fin. q. 45. verſ.
* ſcias autem: & ſciunt omnes, hoc examen Conſtitutum appellari ex
eo, quod initium examinis ita incipit, videlicet. Conſtitutus per-
7 ſonaliter N. & c. quemadmodum † viſitationem cadaueris viſum, &
repertum vulgo appellant, quia ita incipit relatio Notarij, quam fa-
cit de dicta viſitatione, eam in acta redigẽdo, vt apud Nouel. in pract.
crim. fol. 32.

Et interrogatio hæc, quæ reo fit a iudice ſuper delicto, Examinatio
8 etiam dicitur, † quæ ab Examine deflectitur, quod verbum † ſignificat
9 perpendo, veluti trutina quadam expendo. Plin. in epiſto. examina ſin
gula verba, & expende. Cicer. 2. de orato. quæ non Aurificis ſtatera,
ſed quadam populari trutina examinantur. quia vero per hanc perpen-
ſionem quanti ponderis quæque ſit res exquirimus, atque cognoſci-

10 mus.inde † ſit vt pro exquirere,æſtimare ,cognoſcere ſumatur , vt in l minor.§.1.ff.de minor.& l.ordine.ff.ad municip.l.1. §.3.ff.de abige.l. 2.& 3.in prin.ff.de teſti.l.1.§.1.ff.de quæſtio.& l.4.§.vlt.ff.de re milita.

11 Hic † autem pro interrogatione accipitur examinatio, quia per interrogationẽ a reis,vel a teſtibus veritatẽ exquirimus. ita Petr.Vẽdr.

12 in addit.1.ad repert.Inquiſi.in verb.examinatio . Sed † interrogare, non examinare teſtes,vel reos dicitur a Iureconſultis.l. 3.§.idẽ diuus. ff.de teſti.& l.ſæpe.ff.de quæſtio.l.7.ff.de teſtib.& in vlti.legibus. C. de quæſt.& interrog.actio.quod & obſeruauit Pet.Vendr.in d.loco.

13 Eſt autem † interrogatio,ſeu examinatio hæc,per quam veritatem Iudex exquirit,de iure diuino.vt exiſtimant Franc.Caſo. in pract. crit. de tormentis.c.6.n.5. & poſt eum Vmbert. Locat. in opere inquiſitorum.in verb. interrogatio. verſ. 2. vt in exemplo (quo illi vtuntur) Danielis in teſtibus contra Suſannam . Et Deus omnipotens interrogauit,Adam vbi es?vt Geneſ.c. 3.vt etiam interrogauit Cain,qui Abel fratrem ſuum occiderat,vbi eſt Abel frater tuus? Geneſ.c.4.& Abimelech dixit ad Iſach.perſpicuum eſt,quod vxor tua ſit:cur mẽtitus es,ſororem tuam eſſe? Ge neſ.c. 16. & Caiphas,& Pilatus interrogauerunt Ieſum Chriſtum ſaluatorem noſtrum a Scribis & Phariſæis delatum & accuſatum, vt Matth.c.27.Marc.c.14.Luc.c.23.& Ioan.c.18.

S V M M A R I V M.

1 *Interrogantur rei iuſte, & quando.*

2 *Interrogari rei non debent non conſtito de corpore delicti,quia tunc ligatæ ſunt manus Iudicis.*

3 *Captura concedi non debet non conſtito de corpore delicti niſi de fuga ſuſpicetur.*

4 *Inquiſitio ſpecialis formari non poteſt,non conſtito de corpore delicti. Citari reus non debet,non conſtito de corpore delicti. ibid.*

5 *Interrogari rei non debent non præcedentibus indicijs,& quare.*

6 *Probationes ſumere de domo rei prohibitum eſt de iure ad fiſci intentionem fundandam.*

7 *Probationes ſumere de domo rei eſt permiſſum ad fiſci intentionem coadiuuandam.*

8 *Reus iniuſte a Iudice interrogatus reſpondere non tenetur, nec etiam reſpondendo dicere veritatem:ſecus,ſi iuſte interrogatus eſt.*

9 *Iudex ex officio procedere poteſt in criminalib⁹ etiã abſẽte accuſatore.*

10 *Litis cõteſtatio an neceſſaria ſit in criminalibus,& quãdo,& quõ fiat.*

11 *Litis conteſtationem inducit reſponſio rei,quam facit ad Iudicis interrogationem.*

12 *Clericus a Iudice laico interrogatus , an reſpondere teneatur.*

13 *Reus nõ poteſt examinari,quãuis reſpondẽdo inquiſitioni,negauerit.*

14 *Reus tenetur Iudici reſpondere, etiam ſi de crimine non præcedit diffamatio.*

De

De iuſta Reorum interrogatione. Cap. II.

1 ET † iuſtè quidem Rei interrogantur, vt habetur toto tit.ff.& C. de
quæſtio & in not.tex.in l.diuus.ff.de cuſto.& exhibit.reorũ. verſ.
ſed & caput,& ibi glo.in verb.de ſocijs & habetur per Boſſ. in tractat.
cauſ crim.tit.de examinibus reorum.in prin.& nu.5.& de conſuetudi-
ne obſeruatur,vt poſt Ang.in l.ſi vacantia.C.de bon. vacan.lib.10. ha-
betur per Ang.Aret.de Malefic.in verb.hæc eſt quædam inquiſit.n.54.
2 Si † tamen conſtat de corpore delicti, & indicia contra ipſum reum
præceſſerint: Nam ſi de corpore delicti non conſtaret,ligatæ ſunt ma-
nus iudicis,vt reum interrogare non poſſit.Marſ.conſ. 12.nu 34. conſ.
14.nu.15.& conſi.18.n.4.& diximus in Metho.proceſſ.informat. lib.2.
3 cap.1.n. 14. Quinimo nec † ad capturam rei iudex progredi deberet,
ſi de eius fuga non ſuſpicaretur, niſi prius de corpore delicti conſta-
ret,vt per Boſſ.in d.tract.cauſ.crim.tit.de delicto.in fi. & alios, quos in
d.loco Method.proceſſ.informat.congeſſimus, licet generalis conſue-
tudo ſit,quod iudex detinet reum accuſatum,licet nulla præcedant in
dicia,quando pœna ſanguinis imponenda eſſet pro crimine, de quo il-
le imputatur, vt dicit Paul.de Caſt.in conſi.328.nu.1.lib.2. & ita Ro-
mæ ſeruant iudices habita relatione alicuius exploratoris de aliquo
graui delicto commiſſo per aliquem,vt dicit Ant.Scap.lib.5.iur.non
4 ſcripti.cap.53.nu.3.vt † nec ad inquiſitionem ſpecialem procedi pôt,
& ita nec ad citationem,niſi conſtet de corpore delicti,vt etiã ex plu-
5 ribus diximus in d.loco.nec † conſtito ẽt de corpore delicti, ad inter-
rogandos reos procedi de iure debet,niſi etiam præcedant indicia, vt
dicit Boſſ. [illegible] tit.de examini reor. nu.6.ſubdens, quod ipſe nunquam
vidit aliquem citari,vt examinaretur ſine aliquibus indicijs, vel ſuſpi-
tionibus nec fit,nec fieri debet:quia (vt inquit) nimis magna daretur
materia iudicibus vexandi homines: & certe impoſſibile videtur, vt ſi
præcedunt indicia, quod per examen reorum initium ſumatur pro-
bationis ab ipſis reis,vt poſt Boſſ.animaduertimus in d. Method. pro-
ceſſ. informat.lib.3.cap.13.nu.118.quando enim non procedunt indi-
cia,curia, & fiſcus videtur de domo rei, ideſt ex eius ore confeſſionem
extorquendo, ſumere probationem ad fundandam ipſius intentionẽ,
6 quod † eſt de iure prohibitum.l. de minore.§.tormenta. ff.de quęſtio.
quem tex.ita intelligit Boſſ.in d.tit.de examinibus reor.nu 9. quando
vero præcedunt indicia, non eſt ſumere initium probationis de do-
mo rei, ſed eſt interrogando reum præcedentem fiſci probationẽ co-
7 adiuuare ex ore rei,quod † licitum eſt.l.fin.& ibi glo.& Doct.maxime
Bald.C.de eden.& probat tex.in d §.tormenta.ſecundum Boſſ. vbi ſu-
8 pra.& iniuſte,non † præcedentibus ſcilicet indicijs, reus a Iudice in-
terrogatus reſpondere non tenetur, vt ita vniuerſaliter dicit S.Thom.
2.2.q 69.art.2.nec ille tenetur detegere ſe ipſum, iureq; poteſt verbo-
rũ obſcuritate,& amphibologia interrogãtem eludere,vt late per Sot.

in tract.de ratio.detegen.vel tegen.ſecretum.3.memb.q.1.2.& 3. Prout iuſtè interrogatus tenetur ſe ipſum detegere,nec iure poteſt verborum obſcuritate,& amphi bologia iudicem interrogantem eludere, vt per eundem Sot.in d.locis, & D.Alphonſ.in pract.crim.canon.lib.3.c. 17.concluſ.1 & 2.cum alijs infra alleg.cap.2.in princ. lib. 3. & diffusè poſt priorem huius noſtræ praxis editionem rem hanc pertractat F. Michael Salon in comment.in diſputationem de iuſtitia in 2.2. D.Th. tom.1.q 69.art.1.& 2.

9 Et † reſponſio,quam reus facit ad iudicis interrogationem,litis conteſtationem inducit,etiam abſque eo , quod pars aduerſa ſit præſens , & hoc etiam ſi procedatur ad inſtantiam partis.& ita ſeruatur in practica;vt atteſtatur Bar.in l.is,qui reus,nu.4.ff.de pub. iudic. quem refert Aret. conſ. 58.nu.7.& Apoſtil.ad Ang.de Malefic.in verb. hæc eſt quędam inquiſitio poſt nu.67.& ambos refert Iul.Clar.lib.5. ſent. c.fi.
10 q.45.verſ.& in primis. Nam † in criminalibus etiam abſente accuſatore poteſt iudex ex officio procedere,& interrogare , vt dicit idē Iul. Clar.in d.loco poſt Bal.in l.1.nu.34.C.qui accuſare non poſſ.qui ſub-
11 dit,quod ita ſeruat practica:tametſi,numquid in † cauſis criminalibus neceſſaria ſit litis conteſtatio,varij varia dixerint : Aliqui enim dixerunt,quod ſic,& hanc opin.atteſtatur eſſe communem Maria.in cap. qualiter,& quando,n.222.de accuſatio.Alij vero dixerunt,quod,quando proceditur ad inſtantiam partis,neceſſaria eſt lites conteſtatio: ſecus autem,ſi ex officio procedatur,& hanc dicit eſſe communem opi. Abb.in cap.cum dilectus.nu.2.de purgat.cano.Blanc. autem in pract. crim.fol.6.num.36.dicit,quod hodie de conſuetudine in criminalibus lis non conteſtatur,ſed,vt diximus,reſponſio rei ad iudicis interrogationem litis conteſtationem inducit.

Et ſi reus reſpōdere noluerit,reſpondere cogitur pluribus modis de
12 quibus infra diximus lib.3.cap.1. num. 1. Et † an ex eo,quod reus ſe clericum aſſerat,reſpondere iudici ſeculari iuſtè recuſet,ponit Io.Mil. in pract.crim.fo.94 in verb.fori præſcriptione.n.5.&6.qui tenet,quod iudex ſecularis poteſt eum cogere ad reſpondendum, etiam ſi eſſet ſacerdos,quia fieri poteſt, quod iure clericali priuetur aliquibus in caſibus,& ſubdit,ita deciſum fuiſſe Pariſijs. & Milleium refert Foller. in pract.crim.in verb.& ſi comparent ante contumaciam examinentur . num.9.qui dicit id eſſe notandum,& pluries vidiſſe ſeruari in Magna Curia,& in alijs tribunalibus,quod tamen deteſtandum eſſe,minimeq; ſeruandum cenſeo,niſi adſit Romani Pontificis licentia , & in caſibus a iure permiſſis.Siue certum ſit,ſiue dubium,reum eſſe clericum . Si.n. certum eſſet,reum eſſe clericum , quemadmodum is a iudice laico iudicari non poteſt.c.cum non ab homine.c.at ſi clerici.cap.qualiter.de iudic.c.ſi diligenti.& c. ſignificaſti. de foro compet. c continua.c.placuit,c.clericum nullus.11.q.1 c.denique,96. diſt.c.ſi iudex laicus. de ſent.excom.in 6.Auth.ſtatuimus,C.de epiſc.& cleric. Auth. vt clerici apud proprios epiſcop.collat.6.Alex.conſ.8.in princ.& nu. 11. vol. 1.

Gram.

Digitized by Google

Gram.vot.28.nu.7.& deciſ.29 & deciſ.61.Rolan.a Valle conſ.12.n.34. & ſeqq.vol.2.& conſ.4.nu. 6.& ſeqq.vol.1.conſ.25.nu.6.& ſeqq.volu.2. Gigas.in trac.de crim.læſę maieſt. lib. 1.tit.quis de crim.læſæ maieſta. cognoſc.poſ.q.1. nu. 12. &ſeqq. Idem Foller.in pract.crim.in verb.audiantur excuſatores.nu.38.& ſeqq & idem Mille.in d.loco.nu. 1.& ſeq. & alij vbique.& dicit Couar.practic.quæſt.cap.31.nu. 2.ſub verſi.Tertia concluſio, quod totus fere orbis Chriſtianus in hanc clericorum exemptionem a ſeculari iuriſdictione propter publicam vtilitatem conſenſit.

Ita nec examinari,& interrogari poterit ad finem criminis indagādi: quia quemadmodum iudicando perſonam clerici tangere non poteſt,ita neque hoc ſententiæ præambulum,vt ab illo eius perſona tangatur, ad finem indagandi criminis exercere poteſt.vt not.glo.in d. c. at ſi clerici. de iudic. & ita late per eam & alia conſuluit Ant.de Butr. in conſi.80. & ideo bene dicit Bal. in d. c. at ſi clerici. quod confeſſiones clericorum coram Iudice laico apud acta ſcribi non debent, & merito ideo ſubdit, reprehenſione dignos eſſe eos iudices & poteſtates terrarum,qui clericos coram ſe confeſſos ad epiſcopos mittunt cum actis,cum tales confeſſiones apud acta ſcripta nō debent.vt ibi per eũ, quem refert,& ſequitur Barba.in conſil.45.in prin.vol. 2. Et in Bulla Pij V. lecta in die Cœnæ Domini anno 1568. excommunicantur, & anathematizantur omnes Magiſtratus,Senatores, Præſidentes, Auditores, & omnes alij iudices quocunque nomine vocentur, ac Cancellarij,Vicecancellarij, Notarij, Scribæ,ac quicunque executores,& ſub executores, omneſq;alij, qui quoquomodo ſe intromittunt in cauſis capitalibus, ſeu criminalibus,contra perſonas eccleſiaſticas, non ſolũ ſententias contra illos proferendo, vel exequendo, ſed etiam eas capiendo, & proceſſando, etiam prætextu quorumcunque priuilegiorum à Sede Apoſtolica conceſſorum quibuſcunq; Regibus, Ducibus, Principibus,Rebuſpub.Monarchis, Ciuitatibus, & alijs quibuſcunq; Potentatibus quocunque nomine cenſeantur. quæ diſponit,illis in aliquo ſuffragari non poſſe, nec debere, reuocando prædicta priuilegia per quoſcunque Romanos Pontifices prædeceſſores,& Sedem Apoſtolicam ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac quouis prætextu, vel cauſa conceſſa: illaque irrita,& nulla,ac nullius roboris, vel momenti fore,& eſſe decernendo. Cuius Bullæ meminit Fran.Viuius in ſuis commun. opin. 405. Iudex Laicus. qui ex ea propterea admonet ſeculares iudices,quod ſicut ab igne caueant,vt ſe ingerant, ac intromittant aliquo modo in cauſis criminalibus clericorum, & aliarum eccleſiaſticarum perſonarum.

Et de fide Foller.atteſtantis vbi ſupra de dicta obſeruantia Magnæ Curiæ Vicariæ,& aliorũ Regni tribunali indubitari poteſt ex eo,quod dicit Carauit.ſuper Rit.235.nu.19.qui atteſtatur, quod licet ſint multi caſus, in quibus de iure iudex ſecularis poteſt contra clericos procedere, & cognoſcere, qui enumerantur per Cæſarem Perrinum in d.

Ritu in commentar. Cauenſ. & per Guliel. Bened. Stephan. Aufre. Caſſan. & Marant. in locis ibi per eum relatis, & per alios etiam alibi. in Regno tamen non ſunt in obſeruantia, ſtante maxime conuentione inita inter Sanctã Romanam Eccleſiam & Regem dicti Regni vt clerici ad ſecularia iudicia non trahantur, niſi pro bonis feudalibus. vt patet per c. Regni. item ſtatuimus, quod clerici ad ſecularia. Vel reſtringenda eſt, quoad clericos primæ tonſuræ, & minorum ordinũ, non ex eo, quod iudices ſeculares iuriſdictionem habeant in clericos, nullam enim habent, vt ſupra diximus, ſed ex extrauaganti Clem. VII. edita per ipſum Clem. ad ſupplicationem Caroli V. quæ diſponit; quod Clerici in minoribus ordinibus conſtituti non incedentes in habitu, & tonſura, & alia iuxta canonicas ſanctiones non obſeruantes, tam quam laici ſint curiæ ſeculari ſubiecti, & a iudice ſeculari vſque ad vltimum ſupplicium puniri poſſint, nulla alia ſuper hoc declaratione requiſita. Quæ quidem extrauagans obſeruatur in omnibus ipſius Regni partibus, præterquã in Ciuitate, & Diœceſi Neapolitana, cũ deinde a Romano Pontifice obtẽtum fuerit, quod Ciuitas, & diœceſis Neapolitana, & clerici primæ tonſuræ, minorumque ordinum in ea exiſtẽtes ſub tali extrauaganti non comprehenderentur. Vnde Magna Curia ipſos clericos primæ tonſurę: & minorum ordinum remittere conſueuit de diœceſi Neapolitana ad Vicariũ Neapolitanum: ſed eadem Magna Curia in reliquis Regni partibus ante dictam extrauagantem obſeruent, nec ita remittit ipſos clericos primæ tonſuræ, & minorum ordinum ad iudices eccleſiaſticos. ſi credimus Alberico Oliuæ, qui hæc omnia referens ita atteſtatur in Rit. Archiepiſcopalis Eccleſiæ Neapolitanæ in Rit. 37. ſub. n. 3. & ex eo, quẽ refert Franc. Viui. comm. opin. 106. & de clericis primæ tõſuræ, & minorum ordinum habemus hodie Concil. Trident. Seſſ. 23. cap. 6. de reformat. quod ſtatuit, & ordinauit quod prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus conſtitutus, fori priuilegio non gaudeat, niſi beneficium eccleſiaſticum habeat, aut clericalem habitum, & tonſuram deferẽs alicui eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſeruat, vel in Seminario clericorũ, aut in aliqua Schola, vel Vniuerſitate de licẽtia Epiſcopi verſetur. In Clericis verò coniugatis mandat ſeruari conſtitutionem Bonifac. IX. de qua in c. 1. de cleric. coniug. in 6. modo hi clerici alicuius eccleſiæ ſeruitio, vel miniſterio ab Epiſcopo deputati, eidem eccleſiæ ſeruiant, vel miniſtrent. & clericali habitu, & tonſura vtantur, nemini, quoad hoc, priuilegio, vel conſuetudine etiam immemorabili ſuffragante. Cuius conſtitutionis meminit etiam Viui. in d. commu. opin. 106. admonens clericos, ne antiquis freti Eccleſiæ conſtitutionibus dicti Concilij Tridentini obliuiſcantur, & fori priuilegium ita amittant, & a iudice ſeculari iudicentur, & quoad omnes clericos habemus d. bullã Pij V. in Cœna Domini, quæ prohibet omnibus iudicibus & magiſtratibus ſecularibus, ne contra clericos ſe intromittant; procedant, eoſque iudicent in cauſis criminalibus quoquomodo, etiam ſub prætextu

Digitized by Google

textu quorumcumque priuilegiorum à Sede Apoſtolica conceſſorum, quæ irrita,& nulla,ac nullius roboris, vel momẽti fore & ẽẽ decernit. Si verò dubitaretur, & controuerſia ita eſſet, num reus ſit clericus, & quatenus clericus,an clericale priuilegium amiſerit,& ita à quo iudice puniri poſſit, certè talis quæſtio iuriſdictionis per iudicem eccleſiaſticum, non etiam per ſecularem cognoſci, & decidi debet. tex. eſt in d.ca.ſi iudex laicus.& ibi doct.de ſent.excom.in 6.Rot.deciſ. 3.alias 202. de ſent.excom.in no.Frãc.in c.1.col.3.de cleric.coniugat.Fulgo. conſ.123. col. 2. Alex.conſ.8.col.pen.verſic.& cognoſcere,an ſit clericus.lib.1.Alex.de Neuo conſi.56.nu.16.& conſ.59.nu.24.& ſeqq.Cæpo.conſi.crim.10.nu.6.& ſeq.& conſ.11.nu.2.& ſeq. Boſſ.in tract. cauſ. crim.titu.de foro compet.num.151.& 155.Couar. qui de cõi teſtatur pract.quæſt.cap.33.nu.1.Iul.Clar.qui teſtatur de magis communi lib. 5.ſent.§.fin.q.36.verſ.dixi clericum.& dum ita ſuper controuerſia huiuſmodi iudex eccleſiaſticus cognoſcit, iudex ſecularis ſuperſedere debet, vt per Cæpo. Rolan. à Valle,& Couar.in locis ſupra citatis. & Calcan.conſi.71.in prin.& ita etiam in examine ſuperſedendum erit, quia ſolum interim reus detinetur,nec aliter in perſona moleſtari poteſt.Calcan.in d.cõſi.71.in prin.& dicit Fulgoſ.d.conſ.123.col.2. quod iudex ſecularis ſuperſedere dẽt omni proceſſu, donec iudex eccleſiaſticus de exceptione cauſa cognita iudicauerit, & habetur etiam per Ant.de Butr.in d.conſ.80.vbi concludit, quod iudex ſecularis non poteſt ſe intromittere de clerico inquirendo de delicto, neque ad finem, vt pæniteat,quia non eſt ſuus iudex,neq;ad finem.vt cognoſcat veritatem delicti ad quẽ ſpectet cognoſcere, & poteſt teſtibus & alijs modis inquirere non tangendo perſonam clerici; quinimo nec de mandato iudicis eccleſiaſtici, qui vt inferior à Papa cauſam criminalem clerici committere non poteſt iudici ſeculari, nec eius præambulum, vt ab illo eius perſona tangatur ad finem criminis indagandi. vt ibi per eum.Si ergo clerici examinari, & interrogari non poſſunt à iudice ſeculari per ea,quæ ſupradicta ſunt,ſequitur,quod neq; etiam cogi poſſunt ad reſpondendum,& quod ita iuſte reſpondere.recuſant,quia iniuſtè interrogantur. per id,quod infra diximus lib. 3. cap.2. num. 1.& ſeq.& nu.12.& ſeq.

13 † Nec ex eo reus laicus iuſtè recuſat reſpondere, quia reſpondendo inquiſitioni iam negauerit. Nam quamuis ſecundùm diſpoſitionem iuris communis,ſi reus compareat,& neget,nõ ſit vlterius examinãdus, ſed recipiuntur teſtes, & ad vlteriora proceditur ad perfe-
* ctionem proceſſus: vt eſt communis opin. Doct. vt dicit Maria. in ca.
* qualiter,& quando.poſt nu.217.q. 75. in fin.hodie tamen contrarium ſeruatur de conſuetudine.Nam ſit facta inquiſitione reus compareat, & neget, nihilominus ſuper ea interrogatur,& examinatur,& ita com
* muniter in practica ſeruari atteſtatur idem Maria. in loco prægalleg. quem refert Iul. Clar. d. q.45. verſ. ſcias autem. de quo & infra lib. 3. cap.2.num. 1.

Item

14 Item † nec reus poterit dicere, nolle reſpondere, quia non præcedit diffamatio de crimine. Nam licet aliqui dixerint, quod quando nulla præcedit diffamatio de crimine, non tenetur reus reſpondere, vt relatum eſt per Doct. in d. cap. qualiter & quando. el ij. & in c. 2. de confeſſ. & Doctores ita communiter concludunt, vt atteſtatur Card. Alex. in c. de accuſatione. col. 37. poſt med. 2. q 8. & diximus infra lib. 3. cap. 2. nu. 13. nihilominus indiſtinctè ſeruatur, quod reus ſuper ipſo crimine iudici reſpondere teneatur, vt dicit Iul. Clar. in d. verſ. ſcias autem. Non etiam dicere poterit, nolle reſpondere; quia iam concluſum eſt in cauſa, & ſunt publicatæ atteſtationes; quia iudex etiam poſt concluſum in cauſa reum accuſatum interrogare poteſt. vt per Alex. conſ. 77. num. 9. lib. 1.

SVMMARIVM.

1 *Finis Iudicis interrogantis reum.*
2 *Officium Iudicis interrogantis reum. & nu. 6.*
3 *Officium conſiderat, quid fieri finis autem, quid officio conueniat.*
4 *Medici officiũ ẽ curare appoſite ad ſanãdũ, finis aũt curatione ſanare.*
5 *Officium oratoris quale ſit.*
6 *Officium Iudicis interrogantis reum, eſt, debitè, & prudenter illum interrogare, finis, vt debitis interrogationibus veritas extorqueatur.*
7 *Materia artis interrogandorum reorum quæ ſit.*
8 *Rei in duplici ſũt genere; aliqui. n. volẽtes, aliqui inuiti veritatẽ dicũt.*
9 *Interrogandi reos varius eſt modus, ſecundùm qualitatem reorum.*
10 *Rei qui fatentur, ſunt ſtatim interrogandi de eo, quod ſubſtantialiter probandum eſt.*
11 *Rei, qui inuiti veritatẽ dicturi ſũt ſũma arte ſũt examinãdi. & n. 13.*
12 *Iudicis reos interrogantis felicitas eſt, extorquere quod ij noluerunt.*
14 *Reorum totum ſtudium eſt, & cura, vt euadant, & non deprehendantur, nec conuincantur.*
15 *Rei longius repetita interrogatione examinandi ſunt.*
16 *Prudentia maxima eſſe debet in Iudice reum interrogante.*

De officio, & fine Iudicis iuſtè interrogantis. *Cap. III.*

1 FInis autem † Iudicis reum interrogantis eſt, vt ab eo veritatem
2 extorqueat: officiũ verò † eſt, vt talibus vtatur interrogationibus,
3 quibus talis cognitio veritatis delicti obtineatur. In officio † enim (vt inquit Cic. lib. 1. de Inuent.) quid fieri, in fine quid officio conue-
4 niat, conſideratur: ſicut Medici † officium dicimus eſſe curare appo-
5 ſitè ad ſanandum, finem † curatione ſanare. Et Oratoris officium eſſe intelligimus id, quod facere debet, illud cuius cauſa facere dẽt, finem
6 appellabimus, vt inquit Cicer. in d. loco. Ita † officium Iudicis interrogantis eſt debitè, & prudenter reum interrogare, finis autem, vt debitis, & prudentibus interrogationibus confeſsionem delicti extorqueat.

7 queat.Materiam † artis eam dicimus, vt ſubdit Cic.in d.loco, in qua omnis ars, & facultas,quæ conficitur ex arte,verſatur, vt ſi medicinæ materiam dicamus morbos ,ac vulnera, quòd in his omnibus medicina verſetur:item quibus in rebus verſatur ars,& facultas oratoria,eas res materias artis Rhetoricæ nominamus. Ita etiam materiam artis interrogandorum reorum appellabimus delictum ipſum, ac indicia, præſumptiones,& coniecturas,quibus delinquens conuincitur, quòd
8 in his rebus ars omnis verſetur interrogandorum reorum. Qui † in duplici ſunt genere: quidam enim manifeſtè tales ſunt delinquentes, & facilè,& manifeſtè etiam delictum fatentur: Quidam verò ſunt, qui ſuum delictum pandere nolunt, ſed potius cauteloſis, & falſis reſponſionibus, prout poſſunt,abſcondunt,& palliant, ita vt non niſi ab in-
9 uitis veritas delicti extorqueri poſſit. variuſque † propterea eſt in-
10 terrogandi modus: qui † enim delictum fatentur,diutius tenendi non ſunt:ſed ſtatim de eo,quod ſubſtantialiter probandum eſt,interrogādi
11 ſunt:qui † verò inuiti verum dicturi ſunt,ſummis(vt ſupra diximus in
12 præfatio. in fin.) artibus interrogantis opus eſt, cuius † fœlicitas eſt extorquere, quod ij noluerint, vt in teſtibus interrogandis admonet Quint.lib.Orato.inſtit.c.7.& diximus in Method. proceſſ. inform. lib. 5.c.2.nu.380.verſ.circa interrogationes ſubſtantiales,& in reis admonet Direct.Inquiſ.par.3.nu.87.& ideo qui delictum fatētur,ſtatim (vt diximus)interrogandi ſunt de omnibus, quæ ſubſtantialiter probanda ſunt;& quoniam delictum,quod fatentur, aliquibus rationibus, excuſationibuſque defendere ſæpè ij conantur, à ſuis rationibus,& excuſationibus,ſi falſæ ſunt,& falſæ ex proceſſu reddantur, ſunt per Iudicem
13 ſolertem ſuis prudentibus interrogationibus reuocandi: non † ita quo ad alios,quos valdè difficile eſt examinare,& eorum delictum detegere,procedendum eſt:ſed in eorum interrogationibus, & examinatione multum prudenter,& ſagaciter agere oportet, & ad eorum cauteloſas,& cauilloſas reſponſiones attendere,eorum verſutias conſide-
14 rando:quia † totum eorum ſtudium,& cura eſt,vt euadant,& non deprehendantur, nec conuincantur. vt admonet Direct.Inquiſ.de Hæreticis loquens.d.3.part. nu. 87. valet igitur in interrogatione plurimū acumen,quod ſine dubio ex arte non venit,natura.n.non docetur, arte tamen adiuuatur,vt dicit Quintil. Orat.inſtitut.lib.6.cap.5.long us
15 † igitur interrogatione repetita interrogandi ſunt: reſpondebunt.n. quæ nocere cauſæ non arbitrabuntur,& ex pluribus deinde,quę cōfeſſi erunt,eo perducentur, vt quod dicere non volunt, negare non poſſint,vt admonet idem Quint.licet de teſtibus loquatur d.cap. 7.lib.5. Orat.inſtit.vt meritò dixerit Franc.Pegn.in annot.ad Direct.Inquiſit. 3.par.in prin.Schol.23.quod, vt Iudex cōmodè hoc ſuum exerceat offi
16 cium,prudentia inter alia opus eſt,quæ†in eo debet eſſe maxima.qua de re latius inferius dicemus cap.1.lib.3.

Libri Primi finis.

FLA-

FLAMINII CHARTARII I. V. C. VRBEVETANI,

THEORICAE, ET PRAXIS INTERROGANDORVM REORVM,

Liber Secundus.

SVMMARIVM.

1 *Præcautio omnis Iudicis reos examinantis in quibus conſiſtat.*

2 *Iudex reũ volẽs examinare Dei opẽ apud ipſũ in auxiliũ inuocare dẽt.*

3 *Iudex à peccatis abſtinere ſe debet, vt, quod optat, obtineat.*

4 *Iudex animæ robur ab alijs negotijs ad opus aliquod agendum reuocare, & in vnum, quod proponitur, intendere debet.*

5 *Iudex quæ vitare debet in vero extorquendo à reo.*
Mentem alio deflectere quæ faciant. ibidem.

6 *Iudex excandeſcere non debet contra reos, quos malos putat; nec precibus calamitoſorum debet illacbyrmari.*

7 *Iudicis conſtantis, eſt reis non eſt, cuius animi motum vultus detegit.*

8 *Iudex debet reis vultũ oſtẽdere terribilẽ, dũ eos interrogat, & quare.*

9 *Iudex reperta delicti veritate, in iudicando cum aliquo benignitatis temperamento procedere debet.*

10 *Iudex reos à ſe interrogãdos in eius familiaritatẽ admittere nõ debet.*

11 *Familiaritas qualis ſit, quam lex in Iudices deſiderat erga ſubditos.*

12 *Contemptio dignitatis naſcitur ex conuerſatione æquali.*

13 *Iudex quantum poteſt, debet reos interrogare clarè, & apertè in ſingulis interrogationibus, ſingulas non plures res proponendo.*

14 *Iudex dubias rei reſponſiones, & obſcuras non debet admittere, ſed cogere eum debet ad declarandum.*

15 *Interrogatio circumſpecta eſſe debet erga reum, qui verba contra Iudices venuſtè ſæpe reſpondent.*

16 *Iudex cum reo, quem interrogat, diſputationem ne ineat, ſed propoſitum ſemper teneat, & ad inſtitutum eum reuerti compellat.*

17 *Cautelis vti an liceat Iudici reum interroganti, & quibus.*

18 *Cautelæ deceptoriæ quãuis afferant Iudicibus honorem in hoc ſæculo, in alio tamen ædificant ad gehennam.*

19 *Cautelarũ genera duo sũt. Quædã deceptoria, & in malũ finẽ directę, & ad decipiendum aptæ, quæ nuſquam vſurpari debent. Aliæ ſunt laudabiles, & iudiciariæ pro veritate inueſtiganda.*

20 *Cautela illa eſt laudabilis, in qua ſolum ratio agit, & furor ſibi nihil vendicat.*

Sa-

21 *Salomon qua cautela vſus fuerit ad inueſtigandum veritatem de filiatione vera à diuerſis matribus petiti infantis. & nu.46.*
22 *Cautelis pro inueſtiganda veritate an vti liceat in ſacro inquiſitionis officio. & num.25.*
23 *Promiſſione impunitatis an liceat à reo extorquere cõfeſſionẽ. & n.38*
24 *Iudici vero, & bono viro, qui veritatis amantiſſimus eſſe debet, conuenit vitare, ne reum fraude illaqueet.*
26 *Inquiſitores in remittendis pœnis, & temperandis ampliorem, quàm cæteri Iudices, habent facultatem.*
27 *Pœna à lege ſtatuta imponi debet.*
28 *Promiſſio impunitatis fieri reo non debet ad extorquendam confeſſionem, quando conſtaret delictum non eſſe verum, vel aliũ deliquiſſe.*
29 *Promiſſio impunitatis etiã facienda non eſt, quãdo ex circumſtantijs, & indicijs de veritate conſtare nõ poſſet, & reus cõfeſſionẽ reuocaret.*
30 *Promiſſione impunitatis licitè poteſt extorqueri confeſſio a reo, quando conſtat aliàs verè illum delictum commiſiſſe.*
31 *Delictum non debet remanere impunitum.*
32 *Fides in male promiſſis ſeruare non debet.*
33 *Promiſſio, quæ fit reo, impunitatis, eſt cõtra publicã vtilitatẽ.*
34 *Bãnitũ põt Iudex decapitare, quamuis ſaluum conductũ ei dederit.*
35 *Dolos, & fraudes aduerſus delinquentes inſtruis lex permittit.*
36 *Non curamus de modo, dummodo habeamus effectum.*
37 *Torquere reos Iudici licet fame, & vigilia afficere ad extorquendã veritatem.*
39 *Promiſſionem impunitatis an Iudex ſeruare debeat, & quomodo.*
40 *Fides etiam inimicis præſtita ſeruanda eſt.*
Ius naturale violare non licet. ibid.
41 *Iuramentum, & fides æquiparantur.*
42 *Iuramentum ſeruandum eſt, vbi poteſt ſine interitu ſalutis æternæ.*
43 *Fidem reo datam de impunitate, ſi fateatur, in foro conſcientiæ violare non licet.*
45 *Fidem ſeruare an Iudex debet reo, quem ſub promiſſione impunitatis extraxit de Eccleſia.*
47 *Claudius Cæſar qua cautelà cogit mulierem ad confitendum, quendam eſſe ſuum filium, quem ſuum eſſe filium negabat.*
48 *Carolus Magnus qua cautela coegit patrem ad cõfitendum delictum, & propriam culpam, cum illius etiam filius de eo imputaretur, & quis eorum commiſerit, ignoraretur.*
49 *Andr. Tiraquelli memoriæ lapſus.*
Carolus Secundus alter eſt à Carolo Magno primo huius nominis Imperatore, & Gallorum Rege ibid.
50 *Simulationibus Iudex vti non debet erga reos, quæ non ſolent in optimam partem cadere.*
51 *Reus fictè ductus ad ſupplicium fictionem ignorãs, dum in iudicio animæ interrogaretur obijt, & ſimulatio malè ceſſit.*
52 *Filius, qui erat innocens, condemnatus tamen, fictè vna cum patre ad ſup-*

Digitized by Google

ſupplicium ductis,viſa morte patris,timore illico obijt.

53 Capiſtranus magnus fiſci patronus in ciuitate Neapolis, quia ſimulatio,qua vti voluit erga reos,malè ſibi ceſſit, Religionem S. Franciſci ingreſſus eſt,& ſummus vir euaſit.

54 Suggeſtio a Iudice interrogante reos omnino vitanda eſt.

55 Confeſſio per ſuggeſtionem extorta non valet.

56 Inſtitutio haredis an valeat ſi facta ſit ad interrogationem Notarij.

57 Hęredes palam à teſtatore ore proprio nominandi ſunt.

58 Teſtamentum valet factum ad interrogationem Notarij etiam in ſpecie interrogantis.

59 Niſi teſtator valde ab infirmitate turbatus eſſet.

60 Carcer eſt mala manſio,& morti æquiparatur.

61 Confeſſio à carcerato extorta metu tormentorum extorta dicitur.

62 Confeſſio in tortura dicitur extorta per ſuggeſtionem,quando reus in ſpecie interrogatur.

63 Dolor in torto maior eſt,quàm ſit vtriuſque manus abſciſſio.

64 Reus indicijs præcedentibus in ſpecie interrogari poteſt, nec tunc confeſſio,quæ ſequitur,dicitur extorta per ſuggeſtionem.

65 Iudex cauere debet,ne reo in primis,& ante omnia legat titulum criminis,teſtiumque depoſitiones.

66 Teſti titulus legendus non eſt,ne lectio falſa, & praua ei repetatur:& Iudices reprehenduntur,qui ſecus faciunt.

67 Iudex interrogando reum:vel in genere,vel in ſpecie,cauere debet, ne aliquam ei exprimat,circumſtantiam,aut qualitatem.

68 Reus in genere eſt interrogandus,an maleficiũ cõmiſerit,in qua parte corporis,in quo loco,qua die qua cauſa,quomodo,& quibus armis.

69 Suggeſtio cauenda eſt a Iudice,tam quando reum interrogat de ſe ipſo,quam quando de ſocijs.

70 Suggeſtio quando euitatur interrogando reum de ſocijs.

71 Reus interrogari poteſt in ſpecie de ſocijs,contra quos adeſſent indicia.

72 Iudex interrogando reum non debet eſſe nimis moleſtus ea percunctans,quæ parum ad rem faciunt.

73 Reus delinquens,qui liberè cœpit confiteri,interrumpendus non eſt.

74 Reus quandoque ex ſeipſo ſuis reſponſionibus ducit Iudicem in viam indagandæ veritatis. (gens eſſe debet.

75 Iudex in interrogandis, & examinandis reis valde ſollicitus, & diliReorum cura eſt,occultare crimen,fingere ſanctitatem,fictas emittere lachrymas,& ſimil.ibid.

Et Iudex propterea prudens eſſe debet.

76 Interrogari reus non debet extra id,de quo eſt inquiſitus.

77 Iudex quomodo cautus eſſe debet,quando à reo vult confeſſionem extorquere,fingens ſcire veritatem totius facti.& num.81.

78 Mendacium nullum reo per Iudicem dici debet.

79 Mala non ſunt facienda; vt veniant bona.

80 Mentiri ſemper eſt illicitum

Punien-

82 *Punienda ſunt delicta, & diligentia debet adhiberi, vt veritas delicti detegatur, & ſeruato iuris ordine.*

83 *Iudicium eſt laudanda ſollicitudo in inueſtigandis, & coercendis ſceleribus, ſed magnopere deteſtanda eſt conſuetudo, vt illicita quaque committant ad veritatem eruendam.*

De præcautionibus obſeruandis à Iudice reſpectu ſui ipſius.

Cap. I.

Poſtquam diximus de iuſta Reorum interrogatione, & de fine Iudicis interrogantis, eiuſq; officio, ex ordine, & de arte interrogandi reos, qua officium hoc commodo diſſime exerceri, & ad finem perueniri poſſit, dicẽdum eſt. Sed non inutile erit prius aliqua in vniuerſum ab interrogante obſeruanda, præcauẽdaq; diſſerere. præcautio
1 † autem conſiſtit in cura, & conſideratione ſui ipſius, rei propoſitæ, & perſonarum Reorum.
2 Cura † ſui ipſius conſiſtit primum reſpectu perſonæ ipſius Iudicis, deinde reſpectu ipſarum interrogationum. & quod attinet ad perſonam ipſius Iudicis interrogantis, cura erit, vt primum Dei opẽ apud ipſum in auxilium inuocet: Vniuerſa.n. ita bene gerentur, & bonum initium, melius mediũ, & optimus finis ſequetur, vt in auth. quomod. oport. epiſco. in princ. & in auth. de armis in princ. Bar. in prima con-
3 ſtit. ff. veteris. nu. 1. Deinde † vt à peccatis animam mundam, corpus ab impuris & contaminatis actionibus quoad fieri poterit liberum ha
4 beat, vt quod optat obtineat. Tertio † vt animi robur ab aliis negotijs ad opus agendum reuocet, & in vnum, quod proponitur, intendat eius omnes vires. Quarto vt in ſolam veritatem animũ intendat ſuũ,
5 & ita vitare † etiam oportet in vero hoc extorquendo, ſolent alio mentem deflectere, qualia ſunt arrogantia, iactantia, immoderata libido, falſa perſuaſio ſapientiæ, auaritia, ira, pertinacia, munera, & ſimilia, quæ animum à ſua integritate, & puritate auocant, vt aliàs etiam aliud tamen agentes admonuimus in dicta noſtra Methodo proceſſ.
6 informat. in præfatio. nu. 203. Quinto † vt interrogando, & ita inquirendo non excandeſcat cõtra eos, quos malos putat, neć precibus calamitoſorum illachrymetur, vt admonet I.C. in l. obſeruandum. ff. de offic. præſid. & in l. ne quicquam. §. circa aduocatos. ff de offic. proconſ. & Luc de Pen. in l. ſi apparitor. col. 8. de cohorta lib. 12. & ante eũ Archid. in cap. quam tamen. 45. diſtin Io. Igne. in l. 1. in prin. num. 83. & in
7 l. & ſi certus. nu. 26. ff. ad Sylla. Id † enim non eſt conſtantis, & recti Iudicis, cuius animi motũ vultus detegit, vt habetur in d. iuribus, & per Doct. in d. locis, & per Io. Mille. qui ita ẽt Iudicem admonet in pract.
8 crim. fol 84. n. 5. Quamuis † illis Iudex vultum aliàs debeat oſtendere terribilem, dum interrogando, & ita inquirendo veritatem exquirit, vt territi veritatẽ agnoſcãt, vt admonet Imperator in auth. de mãda. Princip.

Princip. §.talem,& ex eo tex Io.Igne.in d.l.& ſi certus.d.nu.27.& diximus in Method.proceſſ.informat.in præfatio.nu.201.licet † poſtquam
9 veritatem Iudex eruerit,in iudicando cum aliquo benignitatis temperamento procedere debeat. l. reſpiciendum.ff.de pœn.Et ita ſexto,
10 † vt reos delatos, & à ſe interrogandos in eius familiaritatem non admittat,ex qua contemptio naſcitur dignitatis.d.l.obſeruandum.ff.de
11 offic.præſid.vbi I.C.docet,† qualem in Iudice lex deſiderat familiaritatem:dicit enim familiaritatem Iudicis in eo ſolo debere conſiſtere, vt ſe facilem in adeundo præbeat,modo contemni ſe non patiatur: & additur, vt præſides in vlteriorem familiaritatem prouinciales non
12 admittant.Nam ex † conuerſatione æquali cõtemptio dignitatis naſcitur,& admonet de hoc etiam Iudicem Io.Igne.in d. l.1, in princ. nu. 79.& in l.3.§.eleganter.n.28.ff.eod.ti.ad Syllan. Hæc de præcautionibus reſpectu perſonæ ſui ipſius Iudicis obſeruandis.

Reſpectu verò interrogationum in vniuerſum primò cura erit Iu
13 dicis, vt regulam illam obſeruet,quòd † quantum fieri poteſt apertè reos interroget in ſingulis interrogationibus, ſingulis non ſimul plures res proponendo,& ad eas attentè reos compellat reſpondere,nunquam patiendo vt extra propoſitum euagentur:ita etiam docet,& Iudicem interrogantem inſtruit Directo.Inquiſitor.d.3.par.nu.99.in 1. cautela.& Franc.Pegn.Schol.24.in additio.ad eum. Vbi etiam Iudicem
14 admonet, † quòd ſi quandoque contingeret, reum apertis interrogationibus obſcuras, aut dubias,& ancipites reſpõſiones reddere,iubeatur eas,priuſquam ad vlteriora progrediatur,declarare,ne poſtea ſuper obſcuris, & dubijs propoſitionibus nouas excogitet fraudes.& tenetur reus,ac debet ſimpliciter ad interrogata reſpondere. l. de ætat. §.quid autem.ff.de interrogat.actio.alias reſpõdiſſe non videtur, quãdo modificatiuè reſpondet. l. 1. §.ſiquis ſimpliciter. ff.de ver.obligat. Franc.Marc.deciſ.691.num.1.tenetur enim quis ſuper inquiſitione ad omnia capitula certè, et clarè reſpondere, alias ſi obſcurè reſponderet,pro confeſſo haberi poterit.vt per eundem Franc. Marc. d. deciſ. 692.nu.2.iuxta not.per Bar.in l.certum.in prin.ff.de confeſſ.quia obſcurè reſpondendo pro non reſponſo habetur.d.l.de ætate.§.nihil intereſt.ff.de interrog.actio.ſecundum Alex.in d.l.de, ætate. §.quid aũt. facit quod habetur in.§.præterea.inſt. de inut. ſtipulat. vbi diuerſitas ſtipulationis vitiat ſtipulationem, quia reſponſio interrogato conuenire debet.vt ibi habetur.& per Franc. Marc.in deciſ. 692. nu.3.& 4. & Paul. III.Pont.Max. admonet in ſuo Motu proprio in fauorẽ pauperũ,omnes examinatores,vt claris vtantur verbis ad reperiendã veritatem,non ad implicandum conſtituti intellectum. Et multa ſimul interroganda non eſſe, ne reus cum ſycophanta Plautino in Trinũmo rectè dicere poſſit: Multa ſimul rogitas, neſcio quid expediam potiſſimum.ſin vnum quicquid ſigillatim, & placide percunctabere &meum nomẽ,& mea facta,& itinera ego faxo,ſcias.Admonet etiam Simanc. in prax.hæreſeos.tit.27.nu.2.

15 Sit † & interrogatio circumſpecta:quia verba contra iudices venuſtè reus ſæpe reſpondet,tum verbis quàm maxime è medio ſumptis,vt, qui interrogatur(is autem ſæpius eſt imperitus)intelligat, aut ne intelligere ſe neget,quod interrogantis non leue eſt frigus, vt admonet Quintil.lib.5.Orat.inſt.cap.7.

Rurſus admonet Franc.Pegn.in d.loco, (& altera cura erit) quod
16 dum † reus interrogatur, etiam ſi is diſputare velit, quod ſæpiſſime callidis,& aſtutis contingit in crimine hæreſis,ac in alijs etiam, maxime dum Doctores, & ſimiles interrogantur, nullam cum eo iudex ineat contentionem,ſed ſemper ad inſtitutum eundem reuerti cõpellat,ne poſſit ille euadere:Nam ſi hæc obſeruabuntur, raro proderunt ſuæ fraudes iniquis, & delinquentibus. Prout ne ſubterfugia reo proſint,ſemper iudex id in oculis habere debet,de quo quæritur, & quod vult efficere, tam quando interrogat circa delictum,quàm circa indicium,& reus ſemper ſuis ſubterfugit reſponſionibus: quia ſi iudex propoſitum tenuerit, in obliuionem non ibit ob hæc ſubterfugia rei, nec examini debita tempora conuiciando conteret, gaudebitque, ſi reus ſubterfugiat,ita de teſtibus tamen loquens patronum admonet Quintil.c.5.li.6 Orator.inſt.

17 Quinto † curabit inſuper Iudex,ne vtatur cautelis, quibus vti prorſus videtur prohibitum:quis enim dicet,cauillationes,fallacias,& improbas, aut ſophiſticas interrogationes,ſeu argumentationes licite vſurpari poſſe ad extorquendam veritatem?quas etiam veteres abſq; fidei luce fugiendas docuerunt: Ariſt.in lib.duobus Elench.I.C.in l.cũ hi.§.ſi cum is. ff. de tranſact.vbi ſapienter protulit Accurſ. non deberi uiam aperiri malitijs. l.1.§. ſed & ſi quis.ff.de Carbo. edict. Hinc Paul. Caſtr.in l.ſi per errorem.ff.de iuriſd.om. iud.& in l. edita. C. de eden.
18 vere aſſeruit, quòd quamuis cautelæ † deceptoriæ honorem afferant iudicibus, & aduocatis in hoc ſeculo alio tamen(inquit ille) ædificant ad gehennam. Sed duo ſunt(vt aduertit Franc. Pegn. in annota-
19 tio ad Direct.Inquiſ.d.p.3 Schol.26.)cautelarum ſi genera. Quædam deceptoriæ ſunt,& in malum finem directæ, & ad decipiendum aptæ, quæ nuſquam vſurpari debent,& has iura deteſtantur. Aliæ ſunt laudabiles,& indiciariæ pro veritate inueſtiganda,in quibus non iniquitas, ſed ratio,iudicium, & vtilitas verſatur, ad bonum finem ordinatæ.c.quanto.63.diſt.c.illa propoſitorum.11.q.3. vbi etiam Gregor. il-
20 la propoſitorum ſollicitudo vtilis,illa † eſt cautela laudabilis, in qua ſolum ratio agit,& furor ſibi nihil vendicat. hæc ibi. Has autem vſurpare ad fraudes detegendas,ad vitia præcauẽda,& ad peccatores non
21 vertendos,valde eſt laudabile.His vſus videri poteſt Salomon † ad inueſtigandam veritatem de filiatione vera à diuerſis matribus petiti infantis.cap afferte.de præſump. facit tex.in cap. vtilem ſimulationẽ. 22.q.2.& de his intelligendum eſt Direct. Inquiſ. in ſupra allegato lo-
22 co.ſecundum Fran. Pegn. in d.Schol. 26. in fin.vbi † nominatim docet, in ſacro Inquiſitionis officio cautelis his laudabiliu s vti licere,

Digitized by Google

quòd antea docuit Ioan. Rojas. cuius ille meminit in ſingul.fidei. 94. numero 5.

23 Sexto,† vt rei confeſſionem non eruat promiſſione impunitatis, à qua quantum fieri poteſt ſe abſtineat, atq; alijs iuſtioribus modis ſtudeat veritatem delictorum inuenire, quod à iudicibus faciendum eſſe dicit Iul. Clar. lib. 5. ſent. §. fin. q. 55. verſic. circa primum, quod antea etiam aſſeruit Dyn. in tract. de quæſtio. quem refert Paris de Put. de ſynd. d. 7. in princ. in verb. tortus. licet enim in ea quæſtione, an cautela de promittenda reo impunitate, ſi veritatem cõfiteatur, licitè vſurpari poſſit, & Iudex obligetur ad præſtandam impunitatem, vel non obſtante promiſſione, poſſit reum condemnare, quæ valdè controuerſa eſt, & dubia, de qua Archid. & Præpoſ. in d. cap. vtilem. 22. q. 2. Iaſ. in l. ſi mora, n. 4. ff. ſol mat. Deci. & ibi Chucal. in additio. & Cagno. in l. ea eſt natura. ff. de reg. iur. Felyn. in d. cap. afferte, de præſump. & in l. is qui. ff. de publ. iudi. Marſ. in l. 1. §. quæſtioni. ff. de quæſtio. & in ſing. 201 Boſſ. in tract. cauſ. crim. tit. de examin. Reo. nu. 16. latè Franc. Viui. in commun. opin. in verb. Iudex. opin. 405. relatus lib. 7. Syntagmat. com mun. opin. tit. 19. d. confeſſ. nu. 80. Plac. lib. 1. delict. cap. 37. Couar. lib. 1. var. reſolut. cap. 2. nu. 16. Iul. Clar. d. q. 55. verſic. circa primum. Ioan. Rojas. d. ſing. 94. Gregor. Magalot. in tract. de ſaluo conductu. 2. p. verſ. & iſta faciunt ad illam quæſtionem. Franc. Pegn. in annot. ad Direct.
* Inquiſit. 3. p. Schol. 29. per totam. in eam communiter doct. deſcenderint ſententiam, poſſe Iudicem hac vti cautela ad extorquendam veritatem; quoniam certum videtur, iudicibus licere exemplo Salomonis indagandæ veritatis gratia aliquid aliquando ſimulare. d. c. afferte. de præſump. vt hanc eſſe communem opinionem aſſerit Hierony.
* Chucal. apud Dec. in d. l. ea eſt natura. nu. 7. ff. de reg. iur. quem refert Plac. d. c. 37. lib. 1. delict. & ambos Franc. Pegn. Schol. 29. col. 1. verſic. quantum ad primum. & ante eum Iul. Clar. d. q. 55. verſic. circa primũ, & Viui. d. commu. opin. 405. Negari tamen non poteſt, quin hoc ſit il-
24 laqueare reum fraude, & mendacio, quod cuilibet † bono viro, prætertim vero Iudici, quia veritatis amatiſſimus eſſe debet, videtur ſummopere vitandum, exiſtimat Iul. Clar. in d. loco, quoniam longè aliud eſt fingere, ſeu ſimulare, quod fecit Salomon, ac mentiri, ac decipere, quod fit, cum promittitur impunitas, nec præſtatur, & propterea alijs cenſet cautelis iuſtioribus vtendum, vt veritas habeatur, quod ẽt cenſuerunt Dyn. & Paris de Put. qui eum refert in d. locis, quam ſententiam veram eſſe quoad omnia tribunalia, & omnes Iudices, præter quàm quoad Tribunal Inquiſitionis, cenſuit Franc. Pegn. in d. Schol.
25 29. col. 1. verſ. veruntamen in hoc tribunali credit † enim optimè poſſe hanc cautelam vſurpari etiam ſtatim à principio in ſacro Inquiſitionis officio offerendo reis non quidem impunitatem, ſed amplam miſericordiam, & gratiam ſi protinus veritatem fateantur. Quoniam
26 Inquiſitores † in remittendis pœnis & temperãdis ampliorem, quàm cæteri Iudices habẽt poteſtatem. c. vt commiſſi. de hæretic. lib. 6. Nam

† in

27 † in cæteris delictis,puniendis, in quibus per leges ſtatuta pœna eſt, cum de illis conſtiterit, iuxta ſcriptas leges neceſſario inferiores Iudices iudicare debẽt,vt late per Andr.Tiraq. in tract. de pœn. in præfatio.& in hæreſis crimine, etiam ſi de eo conſtet,nec poſſint Inquiſitores pœna a iure taxatas penitus remittere,at poſſunt temperare omnes illas, quæ arbitrio eorum relinquuntur, qnales ſunt pœnæ pœnitentiales,iuxta quod optime dicit Direct. Inquiſit. dicta tertia parte, vt promittant ſibi gratiam, quam faciant.quòd qua ratione ſit intelligendum,clarius explicat Franc.Pegn.d. Schol.29. verſi. cum vero Inquiſitores.

28 Et † in omnibus quidem delictis omnino abſtinendum eſſet a d.cautela promiſſionis impunitatis, quando conſtaret delictum vel non eſſe verum,vel alium deliquiſſe:nulli enim dubium eſt, quod ex tali confeſſione hoc in caſu Reus non obligatur, cum videatur potius ſub ſpe impunitatis, quam pro veritate confeſſum fuiſſe,per ea,quæ not. in l. error. C. de iur. & fact.ignor. & in cap. ſane. de renunciat. & in terminis ita cenſuit Greg.Magalott.in d. tract.de ſaluo conductu. 2.par.

29 verſ.ſecundo caſu ſi Reus,vt etiam † omnino abſtinendum eſt,ſi de veritate confeſſionis,quæ extorquetur, dubitari poſſet, cum ex circumſtantijs,& indicijs de veritate conſtare non poſſit, & Reus confeſſione reuocaret. Nam neque hoc in caſu confeſſio, quæ ita extorqueretur. confitentem obligat. ſecundum eundem Magalott. in d.loco, qui ſubdit. quod ita loquitur Imo.conſil.109.& licet malitijs malitias repellere liceat,hoc tamen verum eſt,vt dicit Magalott.in d.loco.poſt Moder.in c.Sedē Apoſtolica,extra. de reſcript.& Bal.conc.414. volum.5. quando conſtat de malitijs, ſecus ſi de illis non conſtaret: tunc enim homines malitijs illaqueare non licet,vt legitur.& not.in l.item ſi pretio.§. fin.ff.loc.& d.c.ſane.de renunciat.

30 Et † ideo, ſi de delicto per Reum interrogãdum commiſſo, iam per teſtes, & per indicia indubitata conſtaret, ipſum ſcilicet Reum illud commiſiſſe, & reus nollet confiteri, liceret quidem Iudici hoc in caſu vti.d. cautela promiſsionis impunitatis,quia Reus aliter confiteri nolebat. quia cautelis vti licet ad veritatẽ ipſam indagãdã. d. c. afferte. de præsũp.Et quia hic dolus bonus eſt,&ad publicã pertinet vtilitatẽ,

31 vt intellecta veritate rei cõdemnentur, ne † delicta remaneant impu-

32 nita.l.ita vulneratus.ff.ad l.aquil.Item† quia in male promiſſis fides

33 ſeruanda non eſt.c.cum in malis de reg.iur.in 6.conſtat autem † hanc promiſſionem de impunitate delinquentium cõtra publicam eſſe vtilitatem, pro vt dicunt præcitati Doct. in d.locis. & Boſſ.in d. tit. de e-

34 xamini. Reor.nu. 16. & 18. Vnde in fortioribus † terminis poteſt Iudex Bannito dare ſaluum conductum, & poſtea illo pendente ipſum decapitare. ſecundum Cyn.in l.præſenti.C.de his qui ad eccle.confug. Iac.d. Beluis.in.§ neque autem homicidis.in fin.in aut.l.de mand prin

35 cip. & Grego.Magalott.vbi ſupra, & lex † permittit aduerſus delinquentes dolos,& fraudes inſtrui, vt delicta ipſa puniantur.vt not.in l.

2.§.non fuit.ff.de dolo.Itē quia non refert quomodo veritas habeatur,
36 dummodo habeatur,quia† non curamus de modo, dummodo habea
mus effectum l.cum ſeruus, ff de verb.obl.& l.2. C.de alim.pupil.præ
ſtan.l.fin.C.qu æ ſub mod.Marſi.in pract. crim. §. ſecundo per tot. Po-
37 ſtremo ſi licet † Iudici reos torquere,fame,& vigilia afficere ad extor
quendam veritatem toto tit.ff.& C.de quæſtio. multo magis licebit ēt
exquirere verbis blādis,& fictis.Quibus motus rationibus ita etiam
cenſuit, & pro concordia opinionum hoc modo diſtinguendum eſſe
arbitratur Magalott.d.2.par.de ſaluo conductu.verſ.verumtamen, vt
arbitror,& ſubdit,quod ex prædictis habes veritatem.d.concluſionis,
quam nouiſſimi(inquit ille)fortaſſe non inuenerunt, ex cuiu s ſic ſentē
tia d. communis opin. de qua teſtatur Cucalon. in d. loco procedit,
38 quando † delictum cōſtat per teſtes, vel per indicia indubitata a Reo
eſſe commiſſum, vt hoc in caſu.d.cautela promiſſionis impunitatis ad
extorquendam veritatē vſurpari poſſit. Alia vero opinio contraria
quando conſtat delictum non eſſe verum, vel alium deliquiſſe, aut de
veritate confeſſionis,quæ ſequeretur,dubitari poſſet, quia ex circun-
ſtantijs, & indicijs de veritate conſtare non poteſt, & Reus confeſſio-
nem reuocauerit,vt minime. d. cautela Iudex vti debeat, & ita etiam
ex ſententia Magalot. vbi ſupra diſtingui potuit quoad ſecundam par-
tem dictæ quæſtionis, in qua duo potiſſimum proponuntur. Primum
an liceat hic cautela veritatē indagare, de quo iam diximus: Alte-
39 rum † an fidē promiſſam Reo de impunitate & gratia, Iudex debeat
ei ſeruare. in quo cum duæ ſint extremæ opiniones, vna Præpoſit.&
Gemin.in c.ſi quilibet. & c. vtilem. 22.q.2.Fely.in d.c.accedens.vt lit.
non conteſt & in d.c.afferte de præſumpt.& Hugot.& Archid.in d. ca.
vtilem.Iaſ.in d.l.ſi mora.nu.4.ff.ſolut.mat.& Cyn.in d.l. præſenti.C.de
his,qui ad eccle.confug. & plurium aliorum,de quibus per Viui.in d.
commun.opin. 405. aſſerentium Iudicem non obſtante præfata impu-
nitatis promiſſione poſſe Reum condemnare. idque pluribus rationi-
bus iam ſupra relatis,& de quibus per Viui.in d.loco, & Franc.Pegn.
d.Schol.29.verſ.quantum ad ſecundum.& Magalot.vbi ſupra. Altera
eſt Iac.Beluiſ.in practica crimi.in Rub.de quæſtio Dec.Cagnol.& Cu-
calon.in d.l.ea eſt natura.ff.de reg.iur.Imol d.conſil.109 & aliorum,
quos refert Viu.d.opin.405.& Franc.Pegn.d.Schol. 29. verſ. Alteram
ſententiam,oppoſitum aſſerentium, d. promiſſionem penitus eſſe ob-
40 ſeruandam. Primùm † quoniam fides, & promiſſio etiam Inimicis
præſtita ſemper ſeruanda eſt, cum implementum eius deſcendat a iu-
re naturali,quod violare non licet.l.conuentionem.ff.de pact. vbi cō-
41 muniter Doct. Rurſus † quia iuramentum, & fides æquiparantur. c.
42 ad aures.de eo quod met.cauſ.At iuramentum † ſemper eſt obſeruan
dum,vbi poteſt ſine interitu ſalutis æternæ.c cum dilectus.de eo quod
met.cauſ.c.ſi vero.de iure iur.ergo,& fides promiſſa. Poſtremo quoniā
43 Doct.qui priorem ſententiam ſequuntur, fatentur † ingenue, in foro
conſcientiæ non eſſe licitum talem fidem violare, atqui hanc ſenten-

tiam

tiam in ſacro Inquiſitionis officio, quantum ius patitur, obſeruandam
eſſe, dicit Franc. Pegn. d. ſæpius alleg. ſchol. 29. d. verſi. Alteram ſenten-
tiam in fi. poterunt hæ duæ oppoſitæ opiniones eadem diſtinctione cõ
cordari ex ſententia Magalott. in d. loco. vt prior opinio procedat,
quando per teſtes, vel indicia indubitata conſtat, Reum ſub dicta pro
44 miſſione impunitatis confeſſum deliquiſſe. poterit † enim non obſtan
te. d. promiſſione condemnari. Poſterior vero, quando non conſtat il-
lum deliquiſſe, vel conſtat alium deliquiſſe, aut de veritate confeſſio-
nis dubitari poſſet, cum ex circunſtantijs, & indicijs non poſſit de ve-
ritate conſtare, & reus confeſſionem reuocauerit, condemnari nõ po-
terit. Quod & cenſuit. Couar. d. c. 2. lib. 1. varia. reſolutio. col. fin. dũ ibi
dicit, quod illud, quod dicitur, hanc Iudicis promiſſionem non eſſe ab
eo ſeruandam, cum ſit, ac tendat in perniciem Reipublicæ, cuius utili
tati conuenit, delicta puniri, tum demum verum eſt, vbi de delicto, &
crimine recto iuris tramite conſtat. vt in auth. de mand. princi. §. ne-
que, & præter alios tradit. Fortun. in l. conuentionum. col. 1. ff. de pact.
45 in quæſtione illa. An † Iudex qui promiſſa impunitate criminis coe-
git à loco ſacro diſcedere & ſecum ire delinquentem, teneatur ei fidẽ
ſeruare quod Cyn. tractat in d. l. præſenti. C. de his qui ad eccle. confu-
gi. ſcribens Iudicem nec debere, nec teneri hanc promiſſionem ſerua-
re, ſi delinquens iure poterit ab eccleſia extrahi; & id ab alijs commu
niter receptum eſt, vt teſtatur Couar. in d. iam citato loco. & ideo Ma-
ria. Soci. in c. qualiter; & quando, el. ij nu. 974. de accuſatio. reos admo-
net, ne verbis mellifluis, & promiſſionibus Iudicis, & officialis credat,
quia, vt ſubdit, faciunt largas, & amplas promiſſiones, vt eruant veri-
tatem, quas poſtea non obſeruant. vt ibi per eum.

Alijs tamen iuſtioribus (vt diximus) ſimulationibus vti poterit Iu-
dex, vt a Reo veritatem rei apud ipſum dubiæ extorqueat. Et ſane
46 † notiſſimum eſt illud Salomonis, cuius ſupra meminimus quod ſcri-
bitur 3. Reg. cap. 3. & refertur in d. c. afferte. de præſumpt. ſimulauit ſi-
quidem Salomon Infantis viui diuiſionem iuri naturali & diuino con-
trariam, non quod eam exequi vellet vir ſapientiſſimus, ſed vt verita-
tem rei incertæ ex coniectura maternæ dilectionis, quæ eſſet vera il-
47 lius mater, deprehenderet. Sic † Claudius Cæſar matrem negantem
quendam Iuuenem, qui vere eius filius erat, proprium filium eſſe, coe-
git ad cõfeſſionem veritatis, indicto ei cum ipſo Iuuene matrimonio,
48 vti commemorat Tranquillus in Claudio cap. 15. Carolus † item Ma-
gnus, certus quod vel pater, vel filius, quos captos detinebat, quẽdam
occidiſſet, incertus tamen vter eorum, iuſſit vtrunque ſuſpendi, & cum
pater, qui vere deliquerat, nullã videret redemptionis ſpem, faſſus
eſt, & agnouit propriam culpam, & ità filium innocentem ab imminen
ti ſupplicio liberauit, ſicuti referunt Andr. Iſern. in c. 1. §. publici la-
trones. de pac. tenen. & eius violator. Paris de Put. in tract. ſyndic. in
verb. tortus cap. 1. Iaſ. in l. ſi is qui pro emptore. nu. 7. ff. de Vſucap.
Barb. in l. cum acutiſſimi col. 24. C. de fideicom. & in c. b. colum. 2. de

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

commod. Catell. Cort. in memorial. in verb. dolum. Andr. Tiraq. in l. ſi
vnquam in princ. nu. 8. C. de reuoc. donatio. Couar. d. c. 2. varia. reſolu.
49 nu. 16. qui † Tiraquelli memoriæ lapſum animaduertit, quatenus ille
hoc tribuit Carolo ſecundo, qui alter eſt a Carolo Magno, cui omnes
alij hoc aſcripſerunt. Carolus etenim Magnus fuit primus eius nomi-
nis Imperator, & Gallorum Rex cum Carolus Martellus nec fuerit
Rex, nec Regnum obtinuerit morte præmatura raptus, tametſi Regia
facinora ediderit, vt ex Gallicis hiſtorijs fatetur Couar. in ibi.
50 Ab iis † tamen ſimulationibus, quæ non ſolent in optimam partem
cedere, cauendum eſt, vt admonet Couar. d. c. 2. lib. 1. varia. reſolu. col.
fin. in princ. dicens, quod Docto. frequentiſſime ita admonent, vt male
51 ceſſit ſimulatio illius iudicis, qui cum † quidam, qui pro grauiſſimo
crimine præſumptionibus, & indicijs ad torturam ſufficientibus ſatis
grauatum detinebat, nonnullus graues viros inculpaſſet, & magnum
ſcandalum contra eos ortum eſſet, incertus, an hoc verum eſſet, ficte
iuſſit ipſum vltimo tradi ſupplicio, & mandauit familiaribus, vt ficte
eum ducerent ad ſupplicium, & in actu ficti ſupplicij interrogari in
iudicio animæ ſuæ, ſi verum erat quod illi, quos inculpauerat, delictum
commiſiſſent ſed ille cum eſſet in actu ficto vltimi ſupplicij, videns ſe
velle vltimo affici ſupplicio, fictionem ignorans, factis interrogationi
bus in iudicio animæ timore mortis obijt, vt refert Paris de Put. d.
52 tract. de ſynd. in d. verb. tortus. d. c. 11. n. 1. Vt † etiam male ceſſit ſimu
latio Fr. Ioan. Capiſtrani ordinis minorum, qui dum eſſet magnus Fi-
ſci Patronus in ciuitate Neapolis, ante Religionis ingreſſum fingere
voluit, quod non ſolum Patri, ſed etiam filio caput amputandum erat,
cum tamen filius innocens eſſet, & ambos ita condemnauit. Verum
abſciſſo a ceruicibus patri capite, tantus filiũ timor inuaſit, vt illico
53 deceſſerit. Quod † adeo graue conſcientiæ Capiſtrani viſum eſt, vt ſta-
tim officio renunciauerit, & Religionem ſancti Franciſci ingreſſus
fuerit, & ſummus vir euaſit, adeo vt beatus in vniuerſo illo ordine in-
ſcribatur, vt etiam refert Paris. de Put. in d. loco. & Boſſ. ex eo in d. tit.
de exam. Reo. n. 4.
54 Septimo † præcauere debet, ne ita Reos interroget, vt ſuggerendo il
lis potius fugiendi modos præbere, quam veritatem ab eis indagare
videatur, & ita non in ſpecie Reos interroget de maleficio, ſi malefi-
ciũ ipſum cõmiſerint, ſed in genere quis id fecerit. alias enim ſi in ſpe-
cie interrogaret. & de modo, & cauſa potius ſuggerentis quam inter-
rogantis officio fungeretur, & ita ſuggerere potius, & inſtruere diceę
retur, vt ita diceret, & fateretur ad euitandum tormenta, quam aliter.
55 & confeſſio hoc † modo facta, uel in actu torturæ, vel præcedentibus
minis de torquendo per ſuggeſtionem Iudicis, & inſtructionem extor
ta diceretur, & non valeret. Tex. eſt qui ita admonet in l. 1. §. qui quæ-
ſtionem. ff. de quæſtio. & licet Tex. ille loquatur in teſte, ad Reum tamẽ
id etiam referendum eſt; vt per Bar. & Marſ. ibi Salic. in l. fin. in fi. C. de
accuſat. Ang. de Maleſ. in verb. fama publica. nu. 118. & Brun. de quæſt.
&

Digitized by Google

& tortur. 1.p.q. 3.nu.23.Boſſ.in d.tit.de exa.Reo.nu.12.Iul.Clar. lib.5. ſenten.§.fin.q.45.verſ.debet autem.Franc Pegn.in annot. ad Directo. Inquiſit. 3.par.ſchol. 19.verſi.id vero in primis,qui præter Iul. Clar. &
56 Franc.Pegn.poſt Bart.in d.§.qui quæſtionem,dant optimum † ſimile de interrogatione Notarij,quam facit teſtatori, infirmo.dicens ei, ſi vult Sempronium inſtituere. non enim bene ita interrogat, ſed in genere,quem vult inſtituere dicere debet.& hoc eſt,quod dicit lex, quod
57 † palam ſunt à teſtatore ore proprio nominandi hæredes. l. hæredes palam.in princ. vbi glo & Bar. C.de teſta.& licet Boſſ.ſentiat in d.loco ſimile hoc ad rem non facere,quinimo probare contrarium, quo-
58 niam communis† eſt concluſio Docto.valere teſtamentum ad reſponſionem Notarij in ſpecie interrogantis, quando teſtator affirmatiuè
* reſpondet, vt per Iaſ.in l.iubemus.C.de teſtam.ſoc. conſi.92.vol.3.col. pen.conſi.28.col.pen.& conſi.23.col.4.& 5.vol.2.cum alijs latè congeſtis per Iul.Cla.lib.3.ſenten.§.teſtamentum.q.37.ex eo tamen ſimile optimum videtur,quia licet valeat teſtamentum ad reſponſionem No-
59 tarij in ſpecie etiam interrogantis,hoc tamen † verum eſt, & procedit, niſi teſtator valde infirmitate turbatus eſſet. eo enim caſu potius per ſuggeſtionem,quam aliter, interrogationi ſpeciali reſpondere vi-
* detur, vt per Docto.omnes,quid.commun.opin. ſequuntur, & in hoc nemo dubitat,vt dicit Iul.Clar.d.quæſt.37.verſ.ſcias ergo, & ſequitur idem Boſſ.in d.tit.de exami.Reo.nu.13.At quis carceratione ſatis tur-
60 batus dicitur: carcer † enim mala manſio eſt, adeò quod morti æquiparatur. ſecundum Bald.in ca.1.§.denique.tit.quæ fuit prin. cauſ bon.
61 amit. Boſſ. in tract. cauſ. crimi. tit. de carcere.nu. 1. Et hinc † aliqui
* voluerunt, quòd confeſſio à carcerato extorta metu tormẽtorum extorta dicatur,vt videtur conſuluiſſe Anch.conſi.24.n.4. cuius opinionem dicit eſſe communem Alex.conſ.52.nu.3.lib.3. prout illum refert Neuizan.in Sylu.Nup.fol.13.vol.1.& licet hæc opinio neque ſit cõmunis, nec vera in confeſſione à Reo carcerato legitime extorta, Paris conſi.5.n.176.vol.4.Iul.Clar.lib.3.ſent.§.fin.q.64.verſi.ſed an forte: negari tamen non poteſt, quin carceratus ſit valde turbatus,vt meritò dici poſſit, quod confeſſio per ſuggeſtionem ab eo extorta ſit potius quando in ſpecie de delicto interrogatur,non in genere, prout inter-
62 rogari debet, ſecundum prædictos Doct.in d.locis, & ideò † quando Reus in tortura in ſpecie interrogatur,& confitetur, cõfeſſio per ſuggeſtionem extorta dicitur, quia dolore turbatus eſt in tortura: dolor
63 † enim in torto maior eſt, quàm ſit vtriuſque manus abſciſſio. §. fin. in auth. vt null. iudic. & ita Boſſ. in d. tit. de examin. Reo. nume. 13. & ſequent.
64 Quando † tamen indicia præcederent, & talia eſſent, quòd ex illis Iudex certò ſciret illum commiſiſſe delictum, poſſet quidem in ſpecie interrogare,nec confeſſio,quæ ſequeretur, per ſuggeſtionem extorta diceretur. ſecundum Boſſ.in d tit.de exami.Reo.nu.12.Brun. d.q.3.1. par.de indic.& tortu.num.23.& diximus in d. noſtro Method. proceſſ.

Informat.lib.4.cap.2.nu.386.& ſeq.

65 Cauere † tamen octauo debet Iudex,ne reo in primis, & ante omnia legat titulũ criminis,teſtiumque depoſitiones:quia forte ei lectionem & falſam,& prauam ei repetere, vt admonet Hoſtien. in ſum.tit. de teſti.& licet ibi Hoſtien.loquatur in teſte, admonens ita Iudicem,
66 ne legat titulum teſti,ſicuti quidam † fatui Iudices(inquit ille faciũt:) quia fortè iam repeteret ei lectionẽ falſam, & prauam,ad reum tamẽ id etiam eadem ratione referri poteſt.
67 Vt † etiã cauere debet nono, ne vel in genere, vel in ſpecie indicijs præcedentibus interrogando aliquam exprimat circumſtantiam, aut qualitatem,nequicquam dicat de commiſſo maleficio, nec in qua parte corporis percuſſit,ne quicquam de facto, ſeu dicto, pro quo reus vel interrogatur de plano,vel torquetur,ne qualitates,& circumſtan-
68 tias ſuggerat,ſed † in genere interrogetur, an maleficium commiſerit,& ſi commiſit,à qua parte corporis,in quo loco, quo die, ex qua cauſa,quomodo,& quibus armis.ita iudicem inſtruit Franc. Caſo. in Pract.crim.tit.de torment.cap.15.poſt num.1.& poſt eum Fran.Pegn. in annot.ad Direct.Inquiſ.3.par.d.Schol. 19.verſi. id vero vbi inquit, quòd vt periculum ſuggeſtionis euitetur,cum quis de proprio delicto interrogatur,in genere interrogandus eſt,inde paulatim ad ſpeciem deſcendendum eſt, nullam ſingularem delicti circumſtantiam exprimendo,licet ſæpe contingat (ſubdit ille) neceſſe eſſe, etiã ad minima, & particularia deſcendere,vt reus vel conuincatur, vel crimen ſuum detectum agnoſcat, vel ſi quid oblitus eſt recordetur, quæ prudentiæ interrogantis committuntur.ita etiam ad euitandam ſuggeſtionem docent Foller.in pract.crim.in verb.rei indurati torquentur.n.1.& Ioſeph.Cumi.de ſindic.cap.21.de tortura.n.15.

Et non ſolum à ſuggeſtionibus prædictis Iudex cauere debet, quan-
69 do reum interrogat de ſeipſo,ſed etiam † quando illum interrogat in caſibus permiſſis de ſocijs, & complicibus. quia potius officium eſſet ſuggerentis, quam interrogantis, vt in ſpecie de interrogatione reo de ſocijs facienda admonet Boſſ.in tract.cauſ.crim.tit.de indic.& conſiderat.ante tortur.nu.148 Brun.de indic.& tortur.3.q.1.par.num.23. Blanc.de indic.nu. 381.Simanc.qui alios allegat catho.inſtit.ti.65.de torment.nu.59.Iul.Clar.lib.5.ſent.§.fin.q.21.verſi.retenta ĩgitur.cir-
70 ca fin.Et † quomodo hoc in caſu reum de ſocijs interrogando, & neminem nominando ſuggeſtio euitetur, docet Iac. de Beluiſ. in pract. crim.tit.de queſtio.nu.50.verſi.Sextus eſt.inquit enim hũc in modum reum interrogandum eſſe, quis fuit tecum, vel an ſolus eras tempore cõmiſſi criminis, vel quot eratis, vel qualiter potuiſti hoc facere ſolus ſine auxilio,& qualiter fuiſti auſus talia facere, vel de cuius mandato, vel procurante hoc feciſti,& quantum pro hoc faciendo habere debebas,& à quo,vel impoſſibile eſt,quod tu poſſes talia facere ſolus, vel intelleximus quod multi eratis, vel quis fuit ille, qui primo accepit,quia multi eratis,vt dicitur.dic ergo, qui erant tecum, & qualiter

fuit

fuit factum,& cum quibus. & ſic ſubtili ingenio,neminem nominãdo, eſt veritas de ſocijs generaliter extorquenda arg l.2.in princip.C.de commer.& mercato. Non autẽ eſt interrogandus in ſpecie,vt dicẽdo, erat ne talis tecũ,vel talis,quia hoc valde periculoſum eſt.d.l.1.§.qui quæſtio.ff.de quæſtio.cum alijs, vt per Iac. de Bel.in d.loco & diximus in Method.proceſſ.Informat.lib.4.c.fi.nu.721.

71 Si † tamen contra certos ſocios, & complices aliquod adeſſet indicium ac ſpecialiter inquirendum contra ipſos ſufficiens, poterit reus de his etiam in ſpecie interrogari ſecundum Sal.in l.fin. C. de accuſa. quem ſequuti ſunt Boſſ.& Blanc.& Iul.Clar.in d.locis.

72 Decimo † præceteris caueat Iudex,ne ſit interrogationibus facien dis nimis moleſtus,ea percunctans,quæ parum ad rem faciunt,& quæ reos ad iram poſſint commouere,dummodo nihil omittant eorũ,quæ ad cauſam,& ſubſtantiam delicti attinẽt.ita admonet Franc. Pegn. de Inquiſitoribus loquens in d.Schol.19.verſ. hoc autem præ ceteris. & Simanc.in prax.hæreſeos.tit.28.num.2.admonet Inquiſitores, vt beneuole,blandè,& cum charitate, non aſpere, vel cum terrore, ne rei metu iudicum mendacia proferant,eos admoneant, vt admonere debent, vt ſi quid ſenſerint, dixerint, commiſerintue impium contra fidem Catholicam & legem Euangelicam, id ſimpliciter, planè, ac verè fateantur.

73 Vndecimo, † quod ſi delinquens liberè cœperit confiteri,nullatenus interrumpatur,niſi aliena fuerint à propoſito quæ dicit,& parum ad cauſam conducant,ita etiam admonet Franc.Pegn.in d.loco.verſ. quod ſi delinquens. Verum ergo nullatenus reum interrumpendum eſſe arbitror, ſi liberè cœperit confiteri, tametſi aliena à propoſito miſceat, ne fortè aliquo modo ad dicendam in omnibus veritatem remoraretur.

74 Et quandoque † reus ex ſe ipſo ita iudicem ducit in viam indagandæ veritatis,quam ſequi debet,nec taliter eam interrumpere, & ſi in confeſſione ita vno curſu à reo facta aliquid ad integram rei veritatem deeſſe Iudex cognouerit,ſuis deinde poterit prudentibus, aptiſque interrogatorijs extorquere.

75 Duodecimo † vt in reis examinandis,& interrogandis valde etiam ſolicitus ſit,& diligens, quoniam delinquẽtium potiſſima cura eſt occultare crimina,fingere ſanctitatem; fictas interdum emittere lachrymas,quibus vel ſæuiſſimum iudicem poſſit interdum permouere: cęterum non propterea ſuccumbere debet Iudex, ſed ſemper ſuſpicari debet,ſe poſſe deludi,& ficta eſſe, quæ à reis proferuntur, dum negant, præſertim cum indicia,vel teſtes ſunt in contrarium,hæc autem præcauenda eſſe tunc maxime in crimine hæreſis, cum rei interdum capti fuerint,vel inquiſiti, cenſuit Franc. Pegn. poſt Eymericum in annotat.ad eum in Direct.Inquiſ.3.par.Schol.21.col.2. verſ. iam in reis examinandis.& admonet Simanc.in prax.hæreſeos.tit.17.nu.4.Inquiſitores,vt non ſolum in initio cauſæ,& actorum,ſed in tota etiam cau

ſa, vbicunque expedire videbitur, multis prudentibus interrogationibus vtantur.

76 . Decimotertio † vt dum reos interrogat, non interroget eos extra id,de quo ſunt inquiſiti,vel delati,niſi ipſi rei dum confitentur ad alia etiam interroganda occaſionem dederint,quod frequentiſſimè contingit: tunc enim ſi ea non ſunt prorſus inepta,& ad cauſam conducant, etiam interroganda ſunt, quod præcipuum eſſe documentum ab inquiſitoribus obſeruandum,d.Fran.Pegn d.Schol. 19. colum.3. verſic. & ſic prudens.

77 Decimoquarto † ad inducendum reum ad dicendum veritatem poteſt illi Iudex innuere,quòd iam ſcit eius factum, & taliter ita loqui, vt reus quaſi credat omnia iam ſcire iudicem, & non ſemel viſum fuit hac cautela reos conſeſſos eſſe proprium delictum, ſed præcauere debet,ne reo dicat ſe iam ſcire eius factum, ſi non ſcit:quoniam ſi neſciret,& ſe ſcire diceret,peccaret,quod nullo modo fieri debet, etiam ſi inde veritas detegenda ſperetur.Secundùm Franc.Pegn.in annot.ad Directo.Inquiſit.3.p.Schol.27.in fi.qui ponderat, quòd propterea Eymericus in d.eius Direct.Inquiſit.3.par.in tit.de caute.Inqui.fol.291. nu.100. non dicit,quod Inquiſitor ita reo dicat,ſe ſcire videlicet eius factum,ſed dicit,quòd Inquiſitor debet ſibi innuere, ſe ſcire factum eius.cautè enim poteſt Inquiſitor ita loqui, vt reus quaſi credat omnia iam ſcire Inquiſitorem, & hoc licitum eſt, & valde etiam accommodatum.ſed ad hanc exercendam cautelam prudentia opus eſt,& ta
78 li moderatione,vt† mendacium vllum nunquam dicatur:neque enim
79 facienda † ſunt mala,vt veniant bona.c.vndecunque.56.diſtinct.cap. relegantes.23.& c.neque enim.14.q.15.Roman.c.3.Nau.in Manual.
80 Confeſſo.cap.18.poſt num.8.Mentiri autem† ſemper eſt illicitum, vt per Franc.Pegn.de Schol.27.in fin.verb & conſtat ex traditis per Nauar.d.c.18.& Sot.de iuſtit.& iur.lib.5.q.7.ar.4.Io.de Turrecrem.in d. c.ne quis.22.q.2.prout etiam ad hanc cautelam exercẽdam ideo pru-
81 dentia opus eſt,& tali etiam moderatione, † quod iudex non ita deſcendat ad ſpeciem,dicendo ſe ſcire negocium, quod reus cognoſcat, quod ipſe iudex ignorat,ideo in genere ſtare debet, dicendo bene ſcitur vbi fuiſti,& cum quo,& quo tempore,& quid feciſti,& dixiſti, & tã gat ſibi aliquod certum quod ſcit ita eſſe, de alijs autem in genere loquatur,ita Iudicem inſtituit Eymeric.in Direct. Inquiſit.3. par. tit.de cautelis Inquiſito. decem contra hæreticorum cauillationes, & fraudes.nu.102.in fi.fol.291.& niſi hac prudentia,& moderatione iudex dicta cautela vteretur,& ideo reus cognoſceret, quod ipſe iudex factum ignorat,virtute dictæ cautelæ fruſtraretur, neq; enim reus propterea fateretur,prout fateretur, ſi iudicem ſcire factũ cognoſceret,vt non ſemel docuit experientia rerum omnium magiſtra.

82 Et illud tandem eſt animaduertendum,punienda†quidem eſſe delicta, coercendo malefactores, adhibendam eſſe omnem diligentiam, vt veritatem ab inuitis, & ſceleratis iudices extrahant: & ſeruato iuris

ris ordine, id eſſe faciendum, nec committendum quicquã, quod æqui tas, & iuſtitia non admittat. Quamobrem ex prædictis cautelis eas tantum in praxi vſurpare licet, quæ ſine vlla mendacij, aut iniquitatis ſpecie poſſunt ad vſum reuocari: ita prudenter admonet animaduertendum eſſe Franc. Pegn. Schol. 30. ad 3. par. Direct. Inquiſit. & ſub-
83 dit etiam † quod eſt equidem laudanda iudicum quorundam ſollicitudo in inueſtigandis, & coercendis ſceleribus, ſed magnopere vituperanda; & deteſtanda conſuetudo, vt illicita quæque committant ad veritatem eruendam.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex reos interrogaturus debet habere notitiam delictorum, & eorum naturæ, ſubſtantiæ, & qualitatum, & circunſtantiarũ. & n. 7.*
2 *Iudex reos interrogaturus debet habere notitiã morũ, & vitæ reorũ.*
3 *Item & indiciorum quibus reus eſt irretitus.*
4 *In examine reorum tria potiſſimum à Iudice attendenda ſunt, quæ hic enarrantur.*
5 *Prudentia in Iudice reos examinante debet eſſe maxima.*
6 *Iudex Hæreticos examinaturus debet habere peritiam dogmatum, ſectarum, & errorum, vitæ, & morum hæreticorum.*
8 *Iudicis officiũ interrogantis reos eſt, vt totã cauſã familiariter norit.*
9 *Delictorum natura, ſubſtantia, & qualitas, quæ ſit remiſſiuè.*
10 *Interrogandi modus ſumitur ex accuſantium, vel denunciantium, & teſtium dictis. & nu. 13.*
11 *Iudex ſtudere debet omnibus modis detegere veritatem delictorum.*
12 *Ars interrogandorum reorum varianda eſt, quia variant animi.*
14 *Hæreticorum errores circa quæ antiquitus verſabantur, & circa quæ his noſtris temporibus.*
15 *Reſponſionibus vltimis reorum quibus modis occurri poſſit, remiſſiuè.*
16 *Iudex diligentius ſe habere debet in cauſis arduis, quam in leuibus.*
17 *Periculum maius vertitur circa maiora.*
18 *Vbi maius eſt periculum, cautius eſt agendum.*
19 *Rei interrogandi non ſunt ſuper eo, quod eſt iuris, ſed ſuper eo, quod eſt facti, ſuper quo reſpondere illi debent.*
20 *Iudex examen dimittere non debet, donec reus veritatem dixerit, quando illam reus dicere incepit.*
21 *Iudex reum reſpondentem interrumpere non debet.*
22 *Iudex in quo cautus eſſe debet, quando reus fatetur, ne forte illum innocentem damnet.*

De præcautionibus reſpectu rei propoſitæ obſeruandis.

Cap. II.

1 CVra † rei propoſitæ verſatur primum, vt peritiam, & notitiã nõ me liocrem Iudex habeat delictorum, de quibus ageretur, Nam

ræ,ſubſtantiæ, & qualitatis, & circumſtantiarum omnium. Deinde
2 †vt vitæ,& morum ipſorum delatorum eam,quam poterit,peritiã ha-
3 beat. Tertio † vt ſciat,quibus rei ex denunciationibus,& accuſationi-
bus deferentium teſtiumque depoſitionibus, & atteſtationibus ſint ir-
4 retiti indicijs,ſuſpicionibus,& præſumptionibus. Nam†circa modum
examinandi,ſeu interrogandi reos hæc vtiliter aduertenda ſunt. Pri-
mum quomodo,& qualiter,& de quibus Iudex eos interrogabit: Alte-
rum eſt,quæ,& qualia in reſponſionibus reorum Iudex attendet,& cõ-
ſiderabit: Tertium eſt,quomodo, & qualiter reſponſionibus vulpinis,
& cautelοſis reorum iudex obuiabit,& tria hæc aduertenda eſſe in cri-
mine hæreſis admonet Direct.Inquiſ.3.p.num.8.quæ ad cætera etiam
crimina referenda ſunt. At vniuerſa hæc præcepta duo potiſſimum re-
5 quirunt,vt commode a iudice exerceantur. Primum † eſt prudentia
quæ in iudice debet eſſe maxima,de qua iam diximus in præcedenti-
6 bus capitibus. Alterum†eſt peritia,& notitia non mediocris,vt in cri-
mine hæreſis dogmatum,ſectarum,errorum,vitæ,& morum ipſorũ hæ-
7 reticorum tam veterum,quàm recentiorum;in alijs† verò delictis, &
criminibus morum item,& vitæ ipſorum reorum,ipſorum delictorum
naturæ,ſubſtantiæ,qualitatum,ac circũſtantiarum omnium & ex pro-
ceſſu reſultantium indiciorum: ſine his enim firmè impoſſibile eſt iu-
dicem rectè ſuo munere fungi poſſe,vt admonet Franc.Pegn. in annot.
8 ad Direct.Inq.d.3.par.Schol. 23.in princip. Et primum† quidem eſt in
hac parte verè officium iudicis interrogantis,vt totam cauſam fami-
liariter ita norit.vt docet Quintil.lib.4.Orato.inſtit.c.7.ea res (ſub-
dit ille,& verè quidem)ſuggeret materiam interrogationi,& veluti te-
la ad manum ſubminiſtrabit;eademq; docebit ad quæ iudicis animus
9 interrogatione ſit præparandus. Quæ† autem ſit quorumlibet delicto-
rum natura,ſubſtantia,qualitas,& circumſtantia, & quæ quorumlibet
delictorum ſint indicia,ſatis ſuperq; docuimus in noſtra Method. pro-
ceſſ.inform.lib.3.& 4.& per totum,ad eam igitur te relego.

10 Cura ergo†erit circa rem propoſitã prudentis,et induſtrij Iudicis,
occaſionem,et modum accipere interrogandi reos ex accuſãtium,vel
denunciantium dictis, ex teſtium atteſtationibus ſemper conſideran-
11 do diligenter indicia, quibus rei ſunt irretiti, de quibus † diligenter
examinandi,et interrogandi ſunt multis,ac prudentibus interrogatio-
nibus iuxta varietatem,et qualitatem indiciorum,ac delictorum,ita,
vt omnibus modis veritatem inuenire, et detegere ſtudeat, quod iam
præmonuiſſe videri poteſt Diuus Auguſt.lib.de vera, et ficta pœniten-
tia cap.10.relatus in cap.1.§.iudiciaria autem,de pœniten lib.6.ita.n.
„ ait: Diligens igitur Inquiſitor,et ſubtilis inueſtigator ſapiẽter,et qua-
„ ſi aſtutè interroget a peccatore,quod forſitan ignorat,vel verecundia
„ velit occultare.cognito itaque crimine varietates eius non dubitet in
„ ueſtigare,et locum,et tẽpus,et cætera. hactenus Auguſt.cuius auctori-
tate ita etiam præmonuit Franc. Pegn.in d.Schol.23.ad 3.p.Director.
Inquiſ.col.2.verſ.ſed nec ad omnes, vbi et illud eodem ſpectare dicit

Digitized by Google

non minus eleganter,quam prudenter dictum.

12 *Sed † quoniam variant animi,variabimus artes,*
Mille mali ſpecies,mille ſalutis erunt.

13 Et † eodem modo ad detegendos Hæreticos, vt hoc noſtro ſeculo Lutheranos,Caluiniſtas,et cęteros cuiuslibet ſectæ, cuius errores, ritus,et loquendi modos, ac phraſim genuinam debent fidei iudices intelligere,et occaſionem,et modum interrogandi reos ſumere inquiſitor debet ex denunciationibus, et accuſationibus deferentium, et ex teſtium atteſtationibus, vt cuius ſectæ ſit deprehendat, vt docuit Direct.Inquiſit.de hæreſib.et erroribus ſui temporis; loquens vbi ſupra.

14 Et † ſicut circa Eymerici tempora errores de Chriſti,et Apoſtolorum paupertate,ac viſione beatorum,et alij plures circumferebantur, ita nunc ſepultis,et extinctis illis,Romani Pontificis diuina poteſtas;Sanctorum merita,indulgentiarum theſauri,Sacramentorum virtus, bonorum operum merita,ſacrarum religionum inſtituta,et alia eius generis ſexcenta paſſim negantur,vt per Fran. Pegn.in d.loco, quibus inueſtigandis, et detegendis is modus inter alios,de quibus diximus, & dicturi ſumus,deſeruit. Hæc de quibus iudex in re propoſita reos interrogabit.

15 Quæ † autem,et qualia in reſponſionibus reorum in re propoſita iudex debeat attendere, et conſiderare, quod eſt ſecundum in examine circa rem propoſitam attendendum;et quomodo,et qualiter reſpõſionibus vulpinis,et cauteloſis hæreticorum,aliorũve iudex obuiare poſſit,quod eſt tertium in examine obſeruandũ,dicemus infra c.2.lib.2.

16 Cura † etiam erit prudentis iudicis,diligentius in arduis, et grauibus cauſis,quam in leuibus,& vilibus cauſis criminalibus reos exami

17 nare;quia † circa maiora maius verſatur periculum cap. quieſcamus,

18 42.dict.l.1.§.3.ff.de Carb. edict.et † ideo cautius agendum eſt. c. vbi periculum.de electio.in 6.cum ſimul. ita admonet de teſte tamen loquens ſpecu.in tit.de teſte.§.nunc tract.tandem.poſt.nu.9.verſ.item diligentius in arduis.

19 Et † reos non interroget ſuper his, quæ ſunt iuris. non enim ſuper his interrogari debent,nec interrogati reſpondere tenentur. Vnde nõ interrogatur,an occiderint,an venenauerint talem,ſed ſuper facto,.an ſ.percuſſerint,vulnerauerint,vel an aliquid,& quid dederint,quod defunctus ſumpſit,vt poſt Signo.quẽ alleg.admonet Clar.lib.5.ſent.§.fin. q.45.verſ.debet autem & Caſo. loquens de veneno in pract. crim. in præmiſſis.c.3.n.13.& de vtroque Alex.conſ.115.n.2.& ſeq.lib.3.et diximus in Method.proceſſ.inform.lib.2.c.2.n.119.

Nec ita etiam interrogari debent,nec rei reſpondere tenentur, an ſint culpabiles,ſed ſuper facto interrogari,et reſpondere debent,an ſcilicet,fecerint,vel non fecerint;quia diſcernere, an ſint culpabiles, vel non,ad iudicem ſpectat.vt not.Bar.in l.1.§.accuſationem in fi.per tex. ff.ad Turpil.et Bar.in conſ.115.ſuper eo,quod quæritur.vtrũ poteſtas. quam deciſionem vt veram,et notabilẽ ſequitur etiam Bal.in l.1.C.vt

ſit.

Digitized by Google

lit.conteſ.& in auth.contra qui propriam.C.de non num.pecu. nu.10. Soc.in c.qualiter,& quando.el ij.n.1023.ar.11.q.88.Boſſ.in trac.cauſ. crim.tit.de reſponſ.a reo facien.n.17.Alex.d.conſ.115.n.3.lib.3.& diximus d c. 2.n.119.lib.2.Method.proceſſ.infor.& ideo diſcretus iudex reſponſionem prædictam ſcilicet non eſſe culpabilem admittere non debet,quia talis reſponſio iuris eſt,& non facti,& eſt obſcura:quia criminis innocentiam non declarat. Nam quis poteſt dici innocens multis modis,vel quia non fecit,vel quia ſi fecit,facere licuit,& ideo talis reſponſio æquiuoca eſt,& iudicem non inſtruit.ita Bal in d. auth. contra qui propriam.n.10.C.de non numer.pec.& poſtea Socc. in d. c. qualiter,& quando.d. n. 1023.ſi tamen iudex dictam reſponſionem admitteret,valeret proceſſus,& litis conteſtatio tanquam generalis, nec propterea reus contumax in reſpondendo diceretur. vt ſubdit Bal. in d. auth.contra qui propriam.d.n.10.& Soc.in d.c.qualiter, & quando.n. 1024.vbi etiam ad hoc allegat Gand.

20 Et†caueat etiam iudex,ne ſi videat reum incipere dicere veritatẽ, vllo modo examen dimittat,ſed cõtinuet quantũ poterit,&inſtet,quouſq; ille dixerit veritatẽ ſaltem quo ad principalia.nec curet prãdium, vel cenam dimittere,ſeu prorogare:frequentius.n.repertum eſt,quod interruptis ita confeſſionibus reorũ,qui iam inceperunt dicere veritatem,redeunt ad vomitum,&veritatem,quã aperire inceperant,habito conſilio deteriori,non amplius dicũt.ita admonet Dir.Inqu.3.p.n.108.
21 in decima cautela. Et†maxime obſeruet,vt poſtquam ſuã fecit interrogationem,ſinat reum reſpondentem ſuas partes agere,nec illum interrumpat,donec reſpondeat:remoraretur.n.dum interruptione conſilium capit ad dicendam veritatem. & ſi aliquid ex eis, quæ a iudice fuerunt in interrogatione propoſita,negauerit reus, alio illud argu-
22 mento ab eo extorquere conetur. Et†ſi reus fatebitur delictum, vt homicidium,ne forte innocentem damnari contingat.quia metu tormentorum confeſſus fuerit,dẽt iudex cautus ab eo perquirere, quibus armis vulnerauerit,& vnde dicta arma habuerit,vbi poſuerit, vel habeat,&deinde mittere dẽt pro dictis armis.& ita videre, an veriſimile ſit,quod cum d.armis homicidium cõmiſſum fuerit,ſciſcitando,& perquirendo a medicis,& ab alijs, qui vulneratum curauerunt,vel interfectum viderunt.ita admonet iudicẽ,vt ſit ita cautus,Soc.in d.c.qualiter,& quando,poſt n.1102.vbi etiam admonet iudicem,ne reũ, qui de furto inquireretur,innocentẽ damnet,ſi fateretur,vt ab eo perquirat; vbi a quo,quã rem,quo tẽpore furatus fuit,quid de re,quã furatus eſt, fecerit,ita.n.perquirendo,non facile contingere poteſt, vt innocens condemnetur.vt ibi per eum,qui vt in homicidio,vulnere,& furto, ita etiam in cęteris delictis faciendum eſſe generaliter iudicem admonet, ſecundum varias delictorum contingentias ibi n.1104.qua de re latenos in Method.proceſſ.inform.lib.2.c.1.n.46 & alijs plurib.ſeqq.

S V M M A R I V M.

1 *Rei,qui sũt perſonæ graues,an diligẽtius quã leues examinari debeãt.*

&

& cum decenti decore.

2 *Rei,qui sũt ſimplices,& ruſtici,ſimplici interrogatione examinãdi sũt.*
3 *Rei diſciplinis imbuti qualiter interrogandi.*
4 *Rei pertinaces diligentius, quàm alij ſunt examinandi.*
5 *Rei pertinaces,& ſuſpecti interrogandi ſunt, etiam interrogationibus ad rem non pertinentibus.*
6 *Reus,vt etiam teſtis,à Iudice noſcendus eſt num timidus, num ambitioſus,num prudens,num conſtans,num infamis.*
7 *Interrogare iudex dẽt nõ aſpere ꝓbos,& verecũdos, id.n.ſæpe proficit.*
8 *Mitigatĩ ſæpe Reꝰ modeſtia interrogãtis,qui aduersꝰ inſectãtẽ pugnaſſet.*

De præcautionibus reſpectu perſonarum Reorum obſeruandis. Cap. III.

1 PErſonarum Reorum †obſeruatio verſatur in conſideratione,num
ſint graues,vt tunc nõ ſolũ diligẽter examinẽtur,ſed ẽt cũ decẽti
decore,vt dè teſtibus grauibus dixit Specul.in tit.de teſte.§. nũc tra
ctãdũ poſt n.9.verſ.itẽ diligentius. Nũ,leues, †ſimplices,vel ruſticę,&
2 parum eruditæ,vt tunc ſimplici interrogatione cum ratione quadam
ex natura deprompta fiat ſatis,nec ita diligentius, ac alij examinãdi
ſunt, vt ẽt de teſtibus loquẽs dixit Specul. in d.loco & diximus in Me-
thod.proceſſ.informat.lib.4.c.fi.nu.355.verſ.ſed tamen diligẽter: Nũ
3 † doctæ,& diſciplinis imbutæ,vt tunc locis ẽt topicis,& argumẽtis ex
4 proceſſu ſumptis ornamentum ſumat interrogatio: Nũ †pertinaces &
alias ſatis ſuſpectæ,quia pluribus tunc verbis,& interrogationibus Iu
dex vti dẽt,qui ita diligentius tũc eos quã alios interrogare,& exami
5 nare dẽt,quinimò †illos verbis capere, & inuoluere,& intercipere li-
cet in interrogationibus,& ſuper circunſtantijs ẽt nõ ſolum ad actũ,
de quo quæreretur,pertinentibus, ſed ẽt in quibus ſubſtantia rei mini-
me conſiſtit,vt an ſtarent,vel ſederent,& de qualitate veſtium ipſorũ,
an tẽpus eſſet nubiloſum, vel ſerenum, & de ſimilibus ſecundum facti
contingentiam,& qualitatem indiciorum, prout teſtes ſuſpecti ita in-
terrogari poſſunt. vt per Specul.in d.tit.de teſt.§.iam de interrogato-
rijs.verſ.& not.Azor.in ſum.C.de teſti.col.pen.Bal.in l. fi. in fin.& ibi
Saly.C.de teſti.& in l.2.§.editiones.2.not.ff.de eden.Alc.cõſ.153. col.
3.in fi.& conſ.ſeq.nu.7.vol.5.Dec.conſ.448.n.27.& in l. ea eſt natura.
n.5.vbi Cagn.ff.de reg.iur.Natt.conſ.537.n.24.vol.3.cũ alijs per nos
cõgeſtis in d.li.4.Metho.proceſſ.Informat.c.fi.n.19.& admonet Quin.
d.c.7.lib.5.Orat.inſtit.de teſtibus,loquẽs(quod & ad reos ſatis eſt ac
6 cõmodatum) noſcendum †eſſe teſtem,& ita etiam reum; nã ſi timidus
terreri poteſt; ſi iracundus,concitari; ambitioſus inflari; prudẽs vero
7 conſtans,infamia criminum deſtruendus. Probos †quoſdã & verecun
8 dos non aſpere inceſſere profuit; nam ſæpe †qui aduerſus inſectantem
pugnaſſet,modeſtia mitigatur, vt etiam admonet Quint.in d.loco iã
de arte interrogandorum Reorum dicendum eſt.

Finis Libri Secundi.

FLAMI-

Digitized by Google

FLAMINII CHARTARII I. V. C. VRBEVETANI,

THEORICAE, ET PRAXIS INTERROGANDORVM REORVM.

Liber Tertius.

SVMMARIVM.

1 *Iudex in interrogatione reorum laborare debet circa debitas interrogationes.*

2 *Interrogationum reorum quædā ſunt ſubſtantiales, quædā coherentiales, quædam ad cautelam, & quædam inutiles; & quæ iſta ſint.*

3 *Quæritur in omnibus, quæ fiunt, an facta ſint, deinde aut quare, aut vbi, aut quando, aut quomodo, aut per quem facta ſunt.*

4 *Reus ſuſpectus interrogari debet vbi fuit, & cum quibus comedit tempore commiſſi delicti.*

Mendacium facit indicium ibid. & nu. 7.

5 *Reus interrogari debet, an habuerit conuerſationem cum illis, qui fortè fuerunt participes in delicto.*

Suſpicio oritur ex conuerſatione ibid.

6 *Reus interrogari debet vbi, & in quibus locis ſolitus erat conuerſari.*

Conuerſatio mala eſt malæ operationis indicium. ibid.

7 *Reus examinandus eſt ſigillatim ſuper quolibet indicio.*

8 *Reus interrogandus eſt de omnibus illis, in quibus tergiuerſari, & curiam eludere inquirentem poterit.*

9 *Iudex interrogando reum, non debet per multiplicia interrogatoria tollere defenſiones, quas veras eſſe cognouerit.*

10 *Interrogationes reis faciendæ ſunt ſeruato certo quodam ordine.*

11 *Exercitus turbati ipſi ſunt impedimento.*

12 *Conſtituta, & examina reorū ſine ordine tumultuantur, & ſine rectore fluitant.*

13 *Iudex quo quidque ex indicijs loco interrogari expediat, ordinare debet, deinde, vt interrogationes ipſæ in ordinem digerantur.*

14 *Reus in grauibus, non eſt de omnibus in vno conſtituto interrogandus, ſed in pluribus.*

15 *Rex pluribus, & diuerſis vicibus interrogandus eſt.*

16 *Interrogationes reo faciendæ multiplicandæ ſunt, etiam circa eoſdem articulos, & quando.*

17 *Interrogationes omnes reo faciēdæ in hæc duo patiūtur res, & pſonas.*

18 *Cōſtituti, & examinis reorū initiū ſumūt aliqui à qualitate pſonæ rei.*

19 *Perſonis quot accidant.*
29 *Filij ſimiles ſunt parentibus.*
21 *Mores proprij gentibus ſunt.*
22 *Ciuitatum Leges, & inſtituta, & opiniones differentiam habent.*
23 *Latrocinium facilius in viro, veneficium in fœmina credendum eſt.*
24 *Aetatis ratio habenda eſt, quia aliud alijs annis magis conuenit.*
25 *Educatus, & inſtitutus vbi quis ſit, maxime refert.*
26 *Libidinis ſpecies frequenter in argumentum ducitur.*
27 *Credi id non debet in diuite, ac paupere, propinquis, amicis, clientibus abundante, ac his omnibus deſtituto.*
28 *Conditio perſonæ inſpicienda eſt, vt an clarus, vel obſcurus quis ſit, an magiſtratus, an priuatus, an ciuis, an peregrinus.*
29 *Auaritia, iracundia, miſericordia, crudelitas, ſeueritas afferunt fidem frequenter, aut detrahunt.*
30 *Victus inſpicitur, an luxurioſus, an frugi, an ſordidus.*
31 *Studia quoque perſonarum intuenda ſunt, an ruſticus, an negociator, miles, nauigator, medicus.*
32 *Ante acta, dictaque ſpectanda ſunt.*
33 *Præſentia ex præteritis æſtimantur.*
34 *Ira, pauor animi eſt temporarius motus.*
35 *Conſilia præſẽtis, & præteriti, & futuri tẽporis etiã perſonis accidũt.*
36 *Nomen in argumentum raro cadit, niſi cum ex cauſa datum eſt: aut & ipſum alicuius cogitationis attulit cauſam.*
37 *Reus interrogandus eſt de eius genere, patria, educatione, diſciplina, bonitate, prauitate, & de alijs, quæ perſonæ accidunt.*
38 *Conſtituti prima pars continere ſolet communiores interrogationes de qualitate perſonæ ipſius rei.*
39 *Quod potiſſimum in crimine hæreſis obſeruandum eſt.*
Educatus in locis ſuſpectis de hæreſi labe hæreſis creditur infectus. ib id.
40 *Interrogatorium primum quod eſſe ſoleat in conſtituto reorum.*
41 *Interrogationes reo faciẽda in initio examinis quales eſſe debeant poſt primum interrogatorium.*
42 *Interrogationes reo facienda primo eſſe debent ſecundum aliquos circa aliquid firmum, ſummo firmiſſimum, imbecilliora medio.*
43 *Reus in initio monendus eſt, ſummo impellendus.*
44 *Reum aliqui interrogant ad potentiſſima ab infirmiſſimis deueniendo.*
45 *Reum aliqui interrogant eo ordine, vt facti ſeriem ſequantur vel collectam ex proceſſu, vel excogitatam.*
46 *Epilogus conſtitutorum qualis eſſe debeat.*
47 *Reorum pars eſt, quæ facile delictum fatetur, pars quæ nolit.*
48 *Rei, qui facile fatentur, qualiter interrogandi ſunt.*
49 *Rei, qui inuiti veritatem dicturi ſunt, ſumma arte interrogandi ſunt.*
50 *Rei, qui inuiti veritatem ſunt dicturi, circuitu aliquo longius hic repetita interrogatione examinandi ſunt.*
51 *Singula quæ non proſunt, multa iuuant.*

Digitized by Google

52 *Rei in duplici ſunt genere, aliqui enim banniti, & condemnati, aliqui inquiſiti tantum.*
53 *Banniti, & condemnati qualiter interrogandi ſunt, quo ordine, & arte remiſſiue.*
54 *Rei argumentis conuinci debent, ut voce etiã propria ſcelus cõfiteãtur.*
55 *Iudicis reum interrogantis præcipuum inſtrumentũ eſt argumẽtatio.*
56 *Conſequentia qua dicatur.*
57 *Antecedens quid.*
58 *Conſequens quid.*
59 *Ars interrogandorum reorum quæ ſit, & quomodo ita fiant interrogationes longius repetita percunctatione.*
60 *Falſitatis habet imaginem quod eſt inueriſimile.*
61 *Antecedens ſi eſt neceſſarium, conſequens etiam erit neceſſarium.*
62 *Teſtamentum de falſo ſuſpectum eſt, in quo in extraneos facta eſt hæreditatis diſtributio, cum in priuo in ſuos.*
63 *Teſtamentum de falſo eſt ſuſpectum, quando teſtator ſorores habebat, & in teſtamento extranei prælati ſunt.*
64 *Teſtamentũ arguitur falſum, in quo veniẽtes ab inteſtato excluſi ſũt.*
65 *Formula interrogandorum reorum ad deprehendendum, an inter hæredes inſtitutos, & teſtatorem benemerita interceſſerint.*
66 *Mendaciũ ſuſpectum reũ facit, & iunctũ alijs ſatis eſt ad torquendũ.*
67 *Falſitatis ſuſpicio inducitur ex qualitate perſonæ, vel Notarij vel vtẽtis.*
68 *Confeſſio, eſſe ſcilicet malæ conditionis, veluti incerta, & obſcura tamquam generalis curiam non releuat.*
69 *Teſtis non probat, quem eſſe malæ conditionis, & famæ, niſi exprimat in ſpecie cauſas, cur ille ſit malæ famæ.*
70 *Formula interrogandorum reorum ad deprehendendum, an reus ſit ſolitus falſitates committere, vel falſis uti inſtrumentis.*
71 *Formula interrogandorum reorum contra reum de homicidio imputatum ex minis ob inimicitiam ex lite ortam. & nu. 73.*
72 *Minæ, an faciant indicium ad delictum ſequutum. (& loco.*
74 *Formula interrogãdorũ reorũ in homicidio per Pet. Fol. ex inimicitia,*
75 *Iudex reo examinato, debet ſtatim examinare illos, quos reus nominauerit, vt de mendacio illum conuincat, ſi mendacium dixit.*
Formula interrogandorum reorum ſuper loco delicti. ibid.
76 *Reus facile ea fatetur, quæ ſibi nocere non arbitratur.*
77 *Interrogatio vna ex altera deducenda eſt, vt etiam reſpõſio rei in vno ex altero recta ſit deductio.*
78 *Argumẽtationis vitiũ, vel rectitudo nõ tã cõſiſtit in veritate, vel falſitate propoſitionis, quã in recta, vel nõ recta vni' ex altera deductione.*
79 *Iudex, an reum argumentis inuoluere poſſit.*
80 *Interrogandi modus, affirmatiuam, quam Iudex vult extorquere, ſub interrogatione comprehendendo.*
81 *Sed in notorijs tantum practica hæc interrogandi reum obſeruãda eſt.*
82 *Probatio per teſtes eſt inartificialis.*

83 *Teſtes*

Digitized by Google

83 *Teſtes cum reo negante confrontandi ſunt, vt acrius viſis, & auditis teſtibus vrgeatur.*
84 *Teſtes per confrontationem cum reo dicuntur recepti parte citata, nec alia repetitione opus eſt.*
85 *Teſtes reo negante debent examinari parte citata.*
86 *Torturæ ſubyci reus non poteſt teſtibus non examinatis parte citata.*
87 *Teſtes recepti ante litem conteſtatam fidem non faciunt.*
88 *Teſtium confrontatio quando facienda eſt.*
89 *Proceſſus non corruit, licet teſtium confrontatio omittatur.*
90 *Teſtium confrontatio, an in crimine hæreſis facienda ſit.*
91 *Teſtium publicatio fieri non debet in crimine hæreſis. & nu. 98.*
92 *Teſtium confrontatio in crimine hæreſis fieri poteſt; quando teſtes complices ſunt eiuſdem criminis cum reo.*
93 *Teſtes, vt confrontentur cum reo, cogi, & compelli poſſunt, quemadmodum cogi poſſunt, vt examinentur.*
94 *Teſtes de falſo ſuſpecti ſunt, qui recuſant coram reo confrontari.*
95 *In teſtiũ cõfrontatione cũ reo quæ à Iudice præcauẽda ſunt. & n. 97.*
96 *Teſtes diuerſi in tempore, & loco de falſo ſuſpecti ſunt.*
97 *Teſtiũ cõfrõtatio non niſi recognita facienda eſt contra Dominũ, Patrẽ, & ſimile, quibus reuerentia debetur, vel quorũ timetur potẽtia.*
99 *Teſtium nominum publicatio fieri non debet ob potentiam reorum, etiam extra cauſam hæreſis.*
100 *Teſtium nomina confuſa, & ſeparata à dictis teſtium ad potentiam reorum danda ſunt, & quare.*
101 *Senatus Mediolanenſis ſemel iuſſit, vt nomina teſtium in cauſa homicidij non ederentur, niſi arbitrio Iudicis.*

De arte interrogandorum Reorum. *Cap. I.*

1 IN † interrogatione ipſa Reorũ debet Iudex laborare cir-
2 ca debitas interrogationes, quarũ † quædã ſunt ſubſtantiales, quæ ſunt de eo, quod eſt ſubſtantialiter probãdũ, & à reo ſubſtantialiter extorquendũ: quædam cohærentiales, quæ conſiſtunt in loco, & tempore, & cõteſtibus. quædam ſunt ad cautelam; quædam ſunt inutiles, quæ nihil conferũt, ita Bal. in l. teſtium. n. 11. verſ. venio ad teſtium. C. de teſti. & quæ ſunt ad cautelam, & inutiles, aliàs debitæ tamẽ ſunt quoad ſuſpectos, vt ſu-
3 pra diximus lib. proximo. c. 3. Et in † omnibus delictis, quæ committũtur, quæritur, an facta ſint à reo, deinde aut quare, aut vbi, aut quãdo, aut quomodo, aut per quæ facta ſunt, vt omnia hæc in omnibus, quæ fiunt, quærenda eſſe dicit Quint. lib. 5. Orato. inſtit. c. 10. & ſatis cõſtat ex formula conſtituti, quam ponit Nouel. in pract. cr. fol. 18 & in alijs Poſitis per Mille. in prac. crim. fol. 83. 88. 91. 93. 96. 98. in quibus omnia hæc ſunt, & de his omnibus quæritur. & tradit Bartol. in l. fin. ff.
4 de quæſtio. quatenus ibi admonet Iudicem, quod † reum ſuſpectum

interroget, vbi fuit, & cum quibus comedit, tempore commiſſi deli-
cti, quoniam ſi in mendacio deſuper deprehenderetur, oritur contra
eum indicium, vt per eũ ibi. & poſt eum admonet Fran. Caſo. in pract.
crim. tract. 2. c. 4. in fin. & diximus in Method. proceſſus informat. lib.
5 3. c. 8. n. 41. vt etiam† interrogari debet an habuerit conuerſationem
cum illis, qui forte fuerunt participes in delicto, cum ratione conuer-
ſationis huiuſmodi reus reddatur etiam ſuſpectus, vt reum ita inter-
rogandum eſſe in ſpecie admonet Foller. in d. verb. & ſi comparent an
6 te contumac. examinentur. nu. 7. qui dicit ibi n. 14. bonum† eſſe inter-
rogare vbi, & in quibus locis ſolitus erat conuerſari, quia mala con-
uerſatio eſt malæ operationis indicium. l. ſi plures. §. quamuis, ff. de ad-
7 mi. tut. & tandem† examinandi ſunt, atque interrogandi ſigillatim ſu
per quolibet alio etiam indicio; quòd ſi reperiantur in mendacio, ma-
xima erit præſumptio contra eos. ita generaliter Iudicem admonet
Mille. in pract. crim. fol. 88. n. 1. & Foller. in d. loco. n. 8. qui etiam ibi n.
8 11. admonet Iudicem, quod † finaliter ſtudeat, reum interrogare de
omnibus illis, in quibus viderit poſſe eum tergiuerſari, & Curiam elu-
dere inquirentem, vt ex his valeat omnes reſcindere cauillationes, ca
lumniaſque, falſas negatiuas, & quælibet alia obſtacula, quia ſic ab eo
extorquebit, quas poterit facere defenſiones, & quæ veræ ſint, quæue
falſæ, & materiam remouebit fabricandi falſum, & decipiẽdi Curiam.
9 Admonet † tamen Iudicem, quod ſi viderit verè inquiſito aliquas cõ-
petere defenſiones veras, & non falſas, eas per multiplicia interroga-
toria non remoueat, quia ſi hoc faceret, reus eſſet gehennæ.
10 Sed † certo quidem ordine hæc per Iudicem exequenda ſunt. Vt. n.
opera extruentibus ſatis non eſt, ſaxa, atque materiam, & cætera ædi-
ficanti vtilia congerere, niſi (vt inquit idem Quintil. lib. 7. Orat. inſtit.
in præfatio.) diſponendis ijs, collocandiſque artificium manus adhi-
beatur: ſic interrogando quemlibet abundans rerum copia cumulũ
tantum habeat, atque congeſtum, niſi illas eaſdem diſpoſitio in ordi-
nem digeſtas, atque inter ſe commiſſas deuinxerit. Neque enim (ſub-
dit ibi Quint.) quanquàm fuſis omnibus membris ſtatua ſit, niſi collo-
centur, & committantur; etſi quam in corporibus noſtris aliorumue
animalium partem permutes, atque transferas, licet habeat eadẽ om
nia, prodigium ſit tamen. Et actus etiam leuiter loco moti perdunt,
11 quo viguerunt, vſum: & † turbati exercitus ſibi ipſi ſunt impedimẽto:
12 Sic† conſtituta reorum hac virtute carentia tumultuentur neceſſe eſt,
& ſine rectore fluitent, nec cohæreant ſibi, multa repetant, multa trã-
ſeant, veluti nocte in ignotis locis errantia, nec initio, nec fine propo
ſito caſum potius, quàm conſilium ſequantur. Quapropter totum hoc
caput ſeruiat diſpoſitioni.

Nemo autem à me exigat id præceptorum genus, vt quaſi quaſdam
leges immutabili neceſſitate conſtrictas ſtudioſi interrogandi reos fe
ram. Eſſet interrogandi modus, & regula prorſus facilis, ac parua ſed
mutatus ſæpe cauſis, occaſione, neceſſitate, & reſponſionibus reorum.

Atque

Digitized by Google

Atque ideo res in latrunculatore præcipua conſilium eſt,quia varie, & ad reorum reſponſionem conuertitur: Quid enim ſi præcipias Imperatori,quoties aciem inſtruat,dirigat frontem, cornu vtrinq; promoueat, equites pro cornibus locet. Erit hæc quidem rectiſſima fortaſſe ratio, quoties licebit:ſed mutabitur natura loci,ſi mõs occurret, ſi flumẽ obſtabit, ſi collibus,ſiluis,aſperitate aliqua prohibebitur. Mutabit hoſtiũ genus,mutabit præſentis conditio diſcriminis, nunc acie directa,nunc cuneis, nunc auxilijs,nunc legione pugnabitur: nonnunquam terga etiam dediſſe ſimulata fuga proderit. Ita interrogationes faciendæ reis,an continuæ,an diuiſe,recto, an ordine permutato cauſæ qualitas,& indiciorum, occaſio,& neceſſitas docebunt,ac & reſponſiones reorum,quæ interrogantem a recto interdum mutant,atq; hãc præſe virtutem ferunt,quod plerunque illum ducunt in viam detegendæ veritatis. late fuſum opus eſt,& multiplex,& prope quotidie nouũ, & de quo nunquã dicta erũt omnia. Quæ ſunt tamen tradenda,quidq; ex his optimum dicere experiar.

13 Sit † igitur diſcretus ordo,& recta quædã locatio prioribus ſequẽtia annectens,diſpoſitio vtilis rerum,ac indiciorum in locos diſtributio. Vt primum in vniuerſum ex his quæ multa vrgent contra reũ indicia; quo quidq; loco dici expediat, ordinetur, deinde vt interrogationes ipſæ in ordinem digeſtæ, atque inter ſe commiſſæ deuinciãtur. Multa enim quandoq;contra reum vrgent indicia: Ideo primũ quicquid dici poteſt cogitandum eſt,tum ex his, quo quidq; (vt diximus) loco dici expediat,non ſolum vno in examine, & conſtituto,ſed in plu-
14 ribus etiam ordinandum eſt. Non † enim reus in grauibus in primo examine, & conſtituto, de omnibus interrogari debet, ſed de quibuſdam tantum,de alijs poſtea in alijs examinibus,& conſtitutis, quinimo & in eodem conſtituto interdũ expedit aliqua relinquere, alioq;
15 tranſire. Et † multiplicari ita debet examen,& conſtitutũ pluribus vicibus,quia pluribus,& diuerſis vicibus rei interrogandi ſunt, & dicit Foller.in prac.crim.d.verb.& ſi comparent ante contumac. examinẽ-
16 tur.n.4. & † multiplicari etiam debent interrogationes ſic, quod per multiplicationem interrogationum etiam circa eoſdem articulos,eademq; indicia veritas habeatur, quia modo reus vnum dicit, modo aliud,vel varius comprehendetur,vt docet Direct.Inquiſ.3. p.n. 104. in 6.caut.& Franc.Marcus deciſ.672.n.8. par. 1. admonet tamen Direct.Inquiſi.in d.loco 19.hoc maxime obſeruãdum eſſe,vbi de rei pertinacia conſtat, cum alias multiplicatio hæc interrogationũ (ſubdit ille) facienda non ſit, præſertim circa eoſdem articulos,eademq; indicia,& diuerſis temporibus, ne leuiter ad variandum reus inducatur.
17 Omnes † igitur interrogationes per Iudicem reo faciendę(vt illas in hæc duo partiamur,res,atq;perſonas)aut rei perſonam reſpiciunt, aut res,ideſt delictum ipſum,ac indicia, & præſumptiones, quæ reum ipſum indicant. Et quoniam in primis argumenta ſæpe a perſona de-
18 ducenda ſunt, aliqui † ſumunt initium examinis a qualitate perſonæ

19 ipſius rei,& ad res deinde tranſeunt. Perſonis † autem non quicquid
19 accidit.exequuntur,ſed inde argumenta ſumi poſſunt. Ea porro ſunt,
20 Genus,nam† ſimiles parentibus ac maioribus ſuis filij plerunque cre
duntur, & nõnũquam ad honeſte,turpiterve viuendũ inde cauſæ fluũt.
21 Natio,nam &† gentibus proprij mores ſunt,nec idem in Barbaro, Ro
22 mano,Græco probabile eſt.Patria, quia † ſimiliter etiam Ciuitatum
23 leges inſtituta,opiniones habent differentiam.Sexus, vt † latrociniũ
24 facilius in viro, veneficium in fœmina credas. Aetas, † quia aliud
25 alijs annis magis conuenit. Educatio † & diſciplina, quoniam refert a quibus, & quo quiſque modo ſit inſtitutus. Habitus corporis,
26 † ducitur enim frequenter in argumentum ſpecies libidinis, robur
27 petulantiæ, his contraria in diuerſum: Fortuna, † nec enim idem credibile eſt in diuite, ac paupere, propinquis, amicis, clientibus abundante,& his omnibus deſtituto. Conditionis etiam diſtantia eſt,
28 † nam clarus,an obſcurus;magiſtratus,an priuatus:pater; an filius: ciuis,an peregrinus;liber,an ſeruus; maritus, an cælebs: parens libe-
29 rorum,an orbus ſit,plurimum diſtat. Animi natura † etenim auaritia,iracundia,miſericordia crudelitas,ſeueritas,aliasq; his ſimilia af-
30 ferunt fidem frequenter,aut detrahunt: ſicut † victus luxurioſus, an
31 frugi,an ſordidus quæritur. Studia quoque † nam ruſticus, forenſis, negociator, miles,nauigator,medicus aliud,atque aliud efficiunt. Intuendum & quid affectet quiſq;locuples videri,an diſertus,iuſtus,an
32 ſi potẽs.Spectantur † anteacta, dictaq; ex præteritis † enim æſtimari
33 ſolent præſentia:His † adijciunt quidam commotionem; hanc acci-
34 pi volunt temporarium animi motum,ſicut iram,pauorem. Conſilia
35 † autem & præſentis,& præteriti,& futuri temporis, etiam ſi perſonis accidunt, referenda tamen ad illam partem argumentorum videntur, quam ex cauſis ducimus,ſicut habitus quidam animi,quo tracta
36 tur amicus an inimicus.Ponunt † in perſona nomen,quod quidem ei accidere neceſſe eſt, ſed in argumentum raro cadit,niſi cum ex cauſa datũ eſt, aut & ipſum alicuius cogitationis attulit cauſam. hæc eſſe,quæ perſonæ accidunt, vnde argumenta ſumi poſſunt, ad verbum
37 tradit Quint.lib.5.Orator.inſtit.c.10.de argumentis. De his † igitur fieri debet diligens interrogatio,ſcilicet de genere, natione, patria, educatione. diſciplina, bonitate, prauitate.tempore præterito, ſocietate,& amicitia,moribus,& verbis,& alijs huiuſmodi; quoniam ſuſpicionum argumenta ex his ſumuntur, vt optime admonent Oratores, vt Quintil.in d.loco.& antea Cice.lib.2.Rhetor.ad Heren.& Gand.in tract.cri.tit.de præſump. & copioſe,ac diligenter Fran.Caſo.in prac. cri.trac.1.de indic.ex perſona.c.1.& multis ſeq.& tradit etiam Simã. Cathol.inſtit.tit.50.n.17.& tit.44.nu.14.& in prac.hæreſeos.ti.27.n. 1. Direct.Inquiſi.3.par.nu.74.& Franc.Pegn.in anno.ad eũ ibi. Schol. 19.col.2.vera.& interrogatus vnde eſt.&nos latius omnia proſequuti ſumus in Method.proceſſ.informat.li.3.c.26.nu.140. & alijs ſeq. & c. 27.nu.95.& alijs ſeq.& quod diximus de reo interrogãdo de ætate,ob

aliam

Digitized by Google

aliam etiam cauſam fit.quia ſi minor ſe maiorem dixerit, ſibi præiudicat, niſi reſtituatur, quod poteſt.ita Foller. in prac. cri.in verb.& ſi comparent ante contumac.examinentur. n. 6. & diximus infra hoc li.
38 c.3.nu.9.& ideo ſolent † Iudices in prima parte conſtitutorum diligenter reos interrogare,ex qua patria,natione, familia, cognatione ſint,apud quos educati, quos habuerunt magiſtros,præceptores, ſocios,amicos,cuius ſint exercitij,& profeſſionis,vbi habitent, & habitauerint,& conuerſati fuerint:& ſi reperitur, quòd originē,& patriam mutauerint,interrogantur,quare mutauerint Patriam, & ſe transtulerint ad cōmorandum in tali, & talibus locis: Quid ante perditè, quid flagitioſe, quid impie fecerint,& an vnq; ita de aliquibus delictis fuerint inquiſiti,proceſſati,& condemnati, de quibus,quo tempore,& in quo,ſeu quibus locis;& ita rei de prædictis omnibus, vel de aliquibus in prima parte conſtitutorum interrogari ſolent ſecundum naturam, & qualitatem delicti, de quo illi inquiſiti eſſent: & ſecundum reſponſiones formabuntur interrogationes,quouſque(quod attinet ad argu
39 menta ex perſona ducenda) ad popoſitū perueniatur. Quod † in crimine hæreſis potiſſimum eſt obſeruandum: nam qui in locis ſuſpectis eſt educatus,facile creditur labe hæreſis infectus,de cæteris vero circunſtantijs idem eſt iudicium.& hæc omnia prudentiſſime docet Direct.Inquiſi.3.p.n.74.quàmuis ſinè arte facere videatur,vt ait Franc. Pegn.d.Schol.19.col.3.in prin.vt etiam docet tales interrogationes fieri debere Repert.Inquiſit.in verb.examinatio teſtium verſ. item nota formam.vbi format interrogatoria:& Simanc.Catholic.inſti.in loco iam citato.nu.17.Hæc fere circa perſonas ſunt,aut his ſimilia, nec enim complecti omnia,vel in hac parte,vel in cæteris poſſumus, contenti rationem plura quæſituris oſtendere.

Communioribus ijs interrogationibus abſolutis, ad res tranſeun-
40 dum eſt.Et† in primis reus interrogari ſolet an ſciat,vel ſaltem præſumat cauſam ſuæ capturæ, vel ſui præſenti examinis, vel ob quā cauſam conſtituit ſe in carcere,ſi ſponte comparuerit, & ſe conſtituerit, vel quomodo,qualiter, quando, à quibus,in quo loco,& ob quam cauſam captus fuit,vt hinc occaſio interrogandi detur,& ideo iuxta eius reſponſionem formabuntur cæteræ interrogantiones cauſæ ei competentes,quod omnes ſciunt,& docet Franc.Pegn.d.Schol.16. verſ.communioribus& Siman. in prax.hæreſeos. tit. 27. de interrogationibus. n. 3. quæ interrogatio fieri etiam ſolet antequam fiant dictæ communiores interrogationes,vt apparet in formulis interrogandorum reorum poſitis per Mille.in prac.cri.d.fol.83.88.91.93.96.98.& Folle.in pract.cri.d.verb.etſi comparent ante contumac.examinentur. n. 2.& Nouell. in pract. crimin. d. fol. 20. qui d. communiores interrogationes omiſerunt. Et ab hanc quidem interrogatione ſolet vt plurimum examen, & conſtitutum ſumere initium, Et † ſi reus cau-
41 ſam expreſſerit ſuæ carcerationis, ſuique examinis, ſequi debent interrogationes ei cauſæ conuenientes,vt à reo confeſſionem vel de-

licti,vel indicij ad illud hinc Iudex extorqueat. Et ſi quid forte falsũ, aut ſibi diſſonans,vel parum veriſimile dixerit, id illis prudenter obijciendum eſt,vt admonet Simanc. d.tit.27.n.3.& ſi talem ſuæ carcerationis, ſuiq; examinis cauſam expreſſerit, quod factum ſequuti delicti, ſcire colligeretur,interrogari poteſt, vt facti ſeriem recenſeat à capite vſque ad finem,& poſtquàm illam ſine interruptione, à qua cauendum eſt,recenſuerit,debet ſeriatim ſuper his,q̃ omiſit,& obſcure,& nõ plenè,ac integre,dicta,& expoſita fuerunt, interrogari pro d. facti maiori dilucidatione, & liquidatione ipſius rei,ratione habita probationum,ita quod cura ſit Iudicis interrogantis ex ore rei totam elicere facti ſeriem,& commiſſi delicti,cum omnibus eius qualitatibus & circumſtantijs, iuxta probationes,quas Curia habebit.

At ſi reus dixerit,vt communiter reſpondere ſolent,ſe neſcire, nec pręſumere poſſe cauſam ſuæ carcerationis,ſuique examinis,fieri poterunt d.communiores interrogationes,poſt quas, vel illis etiam inter-
42 dum tunc omiſſis arbitrio Iudicis ad rem ipſam deſcẽditur. Et † aliqui illum in vniuerſum obſeruant,ac retinent ordinẽ: quia primo firmum aliquid ponunt,ſummo firmisſimum, imbecilliora medio,& hoc
43 ordine reos interrogant; quia † & initio putant rem monendum eſ-
44 ſe, & ſummo impellendum. Aliqui † verò ad potentisſima ab infirmiſſimis perueniunt,ſiue ſint eiuſdem generis, ſiue diuerſi. Nonnunquam
45 † etiam aliqui eo artis genere vti ſolent,vt facti ſeriem ſequãtur, vel ex probationibus, indicijs, & præſumptionibus collectam, vel aliter per eos excogitatã: cogitant enim quomodo facti ſeries,de quo reus eſt interrogandus,ſe habuerit,aut ſe habuiſſe videatur. Viſa itaque, vel cogitata ſerie facti,vt quidque primum geſtum eſt,vel geſtum eſſe videtur, ita primum de eo,& reum deinde,ac temporum ordinem obſeruantes,de reliquis ſeriatim interrogant,vt geſtæ res ſunt,aut vt potuiſſe geri videbuntur, longius tamen ſemper repetita interrogatio-
46 ne,ne reus, quo Iudex tendat,facilè intelligat. Et † in vltimo, ac poſtremo tandem examine,& conſtituto enumeranda ſunt, & enumerãt indicia,de quibus antea diſperſè,& diffuse,dictum fuit,& vnum in locum,ſeu conſtitutum cogi debent, & cogunt varijs,& diuerſis interrogationibus,& monitionibus ſuper quolibet indicio reum ad dicendum veritatem impellendo. Eligantur tamen quæ erunt grauisſima, & vnũquodq;quam breuisſime tranſeatur, vt reus ad dicendum veritatem impellatur,non vt examen renouatum eſſe videatur,& cum pondere aliquo præterea dicenda ſunt, & aptis excitanda interrogationibus, & monitionibus,vt Oratorem de concluſione, & epilogo loquens admonet Cic.lib.1.de inuent.& Quint.lib.6.Orat.inſtit.c.1.Hæc de ordine interrogandorum reorum in vniuerſum.

Quòd autem attinet ad ſingulas interrogationes, primo ſuper quolibet indicio,deinde ſuper facto ipſo ad quod ex illis diſcedendum eſt, in ordinem digerenda,& inter ſe committenda ſunt conſiderata tum
47 indiciorum,& facti,tum perſonarum reorum qualitate: reorũ † enim

pars

pars eſt(vt ſupra diximus lib.1.cap.3.)quæ manifeſtè facilè delictum
fatetur pars quæ nolit: ſed eorum reſpõſionibus pro viribus delictum
abſcõdere,vel palliare conatur,ita vt non niſi ab inuita hac parte reo
rum veritas extorqueri poſſit; variuſque propterea & interrogandi
48 modus:qui†enim (vt etiam diximus d.c.3.) delictum facilè,& mani-
feſtè fatentur,diutius tenendi non ſunt,ſed ſtatim de eo,quod ſubſtan-
tialiter probandum & confitendum eſt,interrogãdi ſunt. In his verò,
49 qui † inuiti delicti veritatem dicturi ſunt,ſummis artibus interrogã-
tis opus eſt,cuius fœlicitas eſt extorquere q̃ ij noluerint,vt ex Quin.
& Director.inquiſit.ſupra diximus d.cap.3.Et propterea,vt inibi etiã
admonuimus,quia qui delictum fatentur,aliquibus rationibus,& ex-
cuſationibus ſe defendere ſępe etiam conantur,à ſuis,quas afferent ra
tionibus,& excuſationibus,ſi falſas eſſe Iudex cognouerit,prudẽtibus
50 interrogationibus,& certo quodam ordine reuocandi ſunt.Non† ita
ſtatim de eo,quod in iudicium venit, & ſubſtantialiter extorquendum
eſt,reos,qui inuiti verũ dicturi ſunt,Iudex interrogare debet, ſed ali-
quo circuitu ad id perueniẽdum eſt,& ita lõge interrogatione repeti-
ta.Reſpondebunt enim quæ nocere cauſæ non arbitrabuntur,ex qui-
bus deinde,quæ cõfeſſi erunt eo producentur, vt quod dicere non vo-
luit,negare non poſſint.Nam vt oratione ſparſa plerũque colligimus
51 argumẽta,quæ†per ſe nihil reum aggrauare videãtur, cõgregatione
deinde eorum factum conuincimus.ita rei huiuſmodi multa de ante-
actis,multa de inſequutis,loco,tempore,perſona cæteriſque interro-
gandi ſunt,vt in aliquod reſponſum incidant, poſt quod illi vel fateri
quod volumus,neceſſe ſit,vel ijs,quæ iam dixerint,repugnare. Altius
igitur, & vnde nihil ſuſpecti ſit repetita percunctatione priora ſequen
tibus applicando,ſæpe eo Iudex reos perducet, vt inuitis quod proſit
extorqueat.ita docet Quint.d.li.5.Orator.inſtit.ca. 7. circa teſtes de
his admonens cauſæ patronum,quæ tamen & ad reos ipſos referenda
ſunt illis etiam ſatis accommoda. Cuius rei licet ſine dubio nec diſci-
plina vlla in ſcholis, nec exercitatio tradatur, & naturali magis acu-
mine,aut vſu contingat hæc virtus,vt poſt Quintil.& alios ſupra dixi-
mus in præfatio.Ars tamen quædam tradi poteſt, quam in gratiam
Tironum ſtatim indicabimus.

52 Rei†quorum pars eſt,quæ delictum facile fatetur, pars quæ nolit
ſunt in duplici genere:Aliqui enim ſunt iam banniti,& condemnati:
Aliqui verò qui ſolũ ſunt inquiſiti, vel accuſati, variuſque propterea
53 eſt etiam interrogandi modus,varius labor,& ars.Qui † enim iã ban
niti ſunt, & condemnati de ipſo delicto ob rem iudicatã interrogandi
non ſunt,ſed facta recognitione eorum perſonæ,de qua in ſentẽtia,ſo
lum ſunt de inde examinandi,vt ab eis de complicibus,fautoribus, &
receptatoribus eorũ veritas extorqueatur,& ſæpe ita contingi, quod
confiteantur etiam delictum,de quo ſunt cõdemnati,quamuis dẽt illo
directe interrogati nõ fuerint.quod qualiter,quo ordine, quave arte
ſit exequendum ſine præiudicio ſententiæ,& rei iudicatæ, pro viribus
indicare

Digitized by Google

indicare Tironibus laborauimus in trac.de execut. ſent. contuma. ca-
pto bannito.c.2.per totum locum illum igitur adire non pigebit.
Qui verò ſolum ſunt inquiſiti,vel accuſati,neq; adhuc bannum , &
ſententia condemnatoria in eos contumaces ſequuta eſt, de ipſo deli-
cto interrogãdi ſunt,& laborandũ eſt,vt diximus, circa debitas inter-
54 rogationes argumẽtis † eos cõuincendo, prout Iudex argumẽtis reos
in criminibus cõuincere dẽt,vt voce etiã propria vltra teſtes propriũ
ſcelus confiteantur,vt d.Io.Mille in pract.crim. fol.87. nu. 65.Et ne
ſint abruptæ interrogationes,& vt forte ad manum venere,iaculẽtur ,
quò fit,vt diſſolutũ,& ex diuerſis congeſtũ examen cohærere non poſ-
55 ſit,præcipuum † quidem reos interrogantis inſtrumentum argumen
tatio eſt,quoad extorquendam ab eis veritatem delictorum , falſaſq;
56 reſponſiones refellendas,vti ſolemus.Hæc autẽ eſt , quæ † conſequen-
tia dici ſolet oratio.ſ. in qua vnum ex alio inferri demonſtratur , quæ
57 duplici parte conſtat,ex antecedenti,& cõſequenti.Antecedens † eſt
58 illa propoſitio,ex qua altera infertur ; conſequens † verò ea ipſa quæ
infertur,vt Logici,& noſtri etiam Doc.ſatis norunt.His Iudices reos
interrogantes admonentur,vt non ſtatim reos interrogent de ipſo de
licto,vel de eo,quod circa ipſum ſubſtantialiter probandum, & extor
quendum eſt:ſed altius,longiuſque interrogatione repetita aliquo cir
cuitu,ordine,& arte,& ita argumento ad id peruenire debent. Artem
autem, qua propoſito quouis delicto , quibus ad illud indicijs id exe-
59 qui poſſit,hanc eſſe arbitramur. Quod cognito † crimine,ac illius co
gnitis circumſtantijs,& qualitatibus , ac indicijs etiam , quibus reus
examinandus irretitus eſt,quorum omnium notitiam,& ſcientiam ne
ceſſariam eſſe ſupra diximus lib. 2.cap. 2. dẽt prudens Iudex antequã
ad examen procedat,ex his omnibus in mente ſua primum conſtitue-
re vnum principale totius examinis argumẽtũ,deinde plura ad quod
libet indicium delicti concludendum ex maiori, & minori propoſitio-
ne,ex quibus ſequatur concluſio, quæ erit delictum ipſum,vel indiciũ,
de quo quæreretur,vel omiſſa maiori propoſitione conſtituat enthy-
mema,vel conſequentiam,& conſequens erit delictum ipſum,vel indi
cium,quod quæritur.& ita procedendo ad examen ipſum,reus nõ erit
ſtatim interrogandus de ipſo delicto,vel de indicio, ſed omiſſa maio-
ri propoſitione,quoniam ſemper eſt iuris,eſt primò interrogandus ſu
per minori,vel antecedenti,quod ſemper facti eſt, & ita ad concluſio-
nem,atque ita ad delictum ipſum,vel indicium deſcendendũ eſt. exem
pli gratia,ſi reus eſſet inquiſitus de falſitate teſtamenti,quod ex eo fal
ſum eſſe argueretur,quia teſtator præterita propria nepte,ipſum reũ
extraneum inſtituerit: vtiq; iſtius proceſſus principale fundamentum
erit ad concludendam in hoc capite falſitatem , quod ex inueriſimili-
tudine ſumi poteſt, & ita in mente ſua Iudex totius proceſſus argumẽ
60 tũ hũc in modũ fabricare poterit . Oẽ † quod eſt inueriſimile falſita-
tis habet imaginẽ,vt inquit Bal.in l.1.C.de ſeru.fugit. Alexan.cõſ.27.
in fi.vol.2.Dec.conſ.644.col.4.Soc.Iun. conſ. 61.nu.35.vol.2.& alibi
ſæpe

ſæpe in eius conſilijs per nos relatis in Method. proceſſ. inform.lib.3. cap.23.n.111.vbi late de coniectura falſitatis ex inueriſimilitudine.dictum teſtamentum eſt inueriſimile,ergo falſum,ſeu falſi ſuſpicione laborat.quod argumentum eſt in darij,& ita optimum,vt norũt Logici. Vel argumẽtatio enthymema,ſeu conſequentia ita conſtitui põt. hoc teſtamentum eſt inueriſimile, ergo falſum præſumitur, quæ bona eſt conſequentia,quia quod eſt inueriſimile falſitatis habet imaginem, vt
61 diximus;cum†ergo antecedens ſit ita ſecundum Doct.neceſſarium, etiam cõſequens erit neceſſarium ex regula Logicorum.& c.cum quid. de reg.iur.in 6.vbi Dyn.& reliqui.& ſcribẽtes omnes in l.1.ff.de iuriſd. omn.iudic.Menoch.conſ.166.n.47.lib.4.Rim.Iun.conſ.507. nu.53. & conſ.552.n.6.lib.5.& dicta concluſio,quæ ſequitur ex d.maiori, & minori propoſitione,ſeu ex d.antecedenti, eſt ipſum delictum falſitatis, de quo quæritur, quod ita concluditur, & probatur ex d.maiori propoſitione,ſuper qua,cum ſit iuris. reus(vt diximus) interrogandus nõ eſt;non.n.reus interrogatur,nec interrogari debet ſuper his, quæ ſunt iuris,vt ſupra diximus,d.c.1.lib.2.n.19. Secundo probatur ex minori prædicta,quæ in d.conſequentia,&enthymemate eſt antecedens,ſuper qua,cum ſit facti,eſt reus interrogandus, ſcilicet ſuper eo, quod facit d.teſtamentum inueriſimile. & ita ſucceſſiue debet iudex aliud formare argumentum in mente ſua ad probandũ d.minorem propoſitionẽ vel antecedens ſcilicet teſtamentum eſſe inueriſimile ex eo,quod teſtator inſtituit extraneum propria nepte præterita, & ita ſuper minori propoſitione huiuſmodi,vel antecedẽti huius argumenti ſuas debet facere interrogationes,altius ſis ſemper,longiusq;repetita percũctatione.Et quoniam ex eo hoc argumentum deduci poteſt, quia eſt contra naturalẽ rationẽ,quod quis præferat extraneũ ſuis,niſi aliqua benemerita,& non leuia fuerunt cum extraneo,cum nullo modo veriſimile ſit, quod ſi nulla cum extraneo præceſſerunt beneficia,&benemerita,quod d.extraneus fuerit verè inſtitutus præterita propria nepte,ſed falſo fa
62 bricato teſt.& ideo†ſuſpectum habet ſecũdum teſtamentum Cur.iun. in conſ.178.n.10.in quo in extraneos facta erat hæreditatis diſtribu-
63 tio,cum in primo in ſuos & Barb.conſ.58.vol.1.præſumptionẽ†ſumit falſitatis,quia teſtator ſorores habebat,& in teſtamẽto extranei præla
64 ti erãt,prout etiã Signor.conſ.149.in fi.teſtũm†arguit falſum, in quo venientes ab inteſtato excluſi erant.debet Iudex ex ceſſatione benemeritorum huius inſtitutionis extranei inueriſimilitudinem ex ore rei inquantum poteſt extorquere:ſuper ipſis igitur benemeritis,&beneficijs reus erit interrogandus,ſed non etiam ſtatim de illis directe,& aperte; quia ſi directe,& aperte de dictis beneficijs,& benemeritis interrogaretur,vt an aliqua contulerit in teſtatorem beneficia,vtiq;ſtatim intelligeret,quod de his interrogatur ad concludendã falſitatẽ teſtamenti, ſi negatiuè reſponderet, nulla ſcilicet præceſſiſſe benemerita, et propterea facile illi eſſet d.beneficia,et benemerita ſtatim confingere, ne de falſitate ex hoc argumento conuincatur:ſed aliquod ideo circuitu,

& al-

& altius, longiuſque repetita interrogatione ad id peruenire prudẽs Iudex curare debet ex ante actis, & cõſequutis inter eos. & ita lõgius à minori, vel antecedenti repetita interrogatione initium erit examinis à cognitione teſtatoris, & ſucceſſiuè reliquæ interrogationes ex his, quæ vnquam inter ipſum reum hęredem inſtitutum, & teſtatorem interceſſerunt, ex quibus an benemerita præceſſerint, vel non præceſ-
65 ſerint cognoſcamus. vt † interrogando pluribus interrogationibus, & ſecundum quod reſponſiones rei poſtulabũt. An cognouerit puta Ambroſium Antonij de Vrbeueteri (ita enim ponamus teſtatorem nuncupari,) & à quo tempore, & quæ fuerit cauſa cognitionis. An ab eo tempore citra, quod Ambroſium cæpit cognoſcere, conuerſatus cum eo fuerit, & quam conuerſationem cum illo habuerit. An aliquid inter eos interceſſerit, vel factũ fuerit vnquam, & quid, & quale. An vnquã occurrerit, quod d. Ambroſius aliquid fecerit pro ipſo conſtituto, & quid, & quomodo, & qualiter. An etiam vice verſa occurrerit, quod ipſe conſtitutus aliquid fecerit, pro d. Ambroſio, & quid, & quomodo, & qualiter, & qua occaſione.

Et ita paulatim longius ſic repetita interrogatione ad ea deſcẽdat quæ inter teſtatorem, & reum conſtitutum interceſſerunt vnquam, & hac via quærat ſcire Iudex à reo, an verè aliquid beneficij, & benemeriti in ipſum teſtatorẽ contulerit, qui ita moueri potuerit ad ipsũ hæredẽ inſtituendũ propria nepte præterita, & ſi nullum beneficium eſſe collatum confeſſus fuerit, vel ex eius reſpõſionibus, & ex ante actis id colligeretur, iam curia ex ore ipſius rei probatam habet falſitatis præſumptionẽ ex inueriſimilitudine ductã, ſin autem reus beneficia, & benemerita cõfixerint, poterit prudẽs Iudex veritatẽ inquirere eorũ, quæ ipſe reus ita cõfinxit, & ſi in mẽdacio depræhenderetur, hoc præſumptioni ex inueriſimilitudine ductæ additur indicium. mendacium
66 † enim reum ſuſpectum reddit, ita vt ſuſpicio, quæ oritur ex mẽdacio, iuncta cum alijs ad torquendum ſufficiat ſecundũ communem Doct. opin. vt ex Carrer. & alijs teſtatur Iul. Clar. li. 5. ſent. §. fin. q. 21. verſ. mendaciũ. & Natt. conſ. 499. nu. 7. vol. 3. Plot. in l. ſi quãdo. §. 53. nu. 11. C. vnde vi. Cachera. deciſ. Pedemont. 79. nu. 17. & alij vbique.

Et idem ordo, eademque ars obſeruanda eſt ad extorquẽdum à reo confeſſionem ſuper quolibet alio ad delictum, de quo quæreretur, indicio. vt pro concluſione ponat in mẽte ſua Iudex indiciũ illud, quod à reo vult extorquere, deinde maiorem conſtituat, & minorem, vel antecedens, ex quibus illud ſequatur, & ſuper illis reum prius interroget ſemper altius, lõgiuſq; repetita, vt ſupra, interrogatione. Vt ſi falſitas d. teſtamenti ex qualitate perſonæ, vel Notarij de eo rogati, vel vtẽtis
67 quia malæ eſſent conditionis, & famæ ẽt argueretur: qualitas † enim perſonæ Notarij, vel vtentis plurimum tribuit ad inducendũ, vel reijciendum crimen falſi, vt ſi ſimilia ij facere ſint cõſueti, ſuſpitione falſitatis irretiti dicãtur, vt de Notario Cyn. & Salyc. in l. fi. C. de falſ. Par. conſ. 57 nu. 36. vol. 4. Crau. conſ. 34. num. 34. vol. 1. cum alijs pluribus per

per nos congeſtis in d.Method.proceſſ.informat.lib.3.cap.23.num.& alijs ſeq.& de vtente idem Cyn.& Salyc.in d.loco.Bar.in l. 1.C. de iuram.calum.Bal.conſ.42.vol.5.Boſſ.in tract.cauſ.crim.tit.de falſ. nu.8. Doct.in l.iubemus. C.de probat. & diximus etiam in d. cap. 23. num. non eſt reus, vel ſit Notarius, vel qui vſus eſt d.teſtamento, ſtatim ſuper hoc indicio ex qualitate eorum perſonæ ſumpto interrogãdus. an videlicet ſit malæ conditionis,& famæ, tum quia ſine dubio negatiuè reſpondebit ita aperte interrogatus; tum quia etiam quod ita fate-
68 retur,eius † confeſſio veluti incerta, & obſcura tamquam generalis curiam non releuaret.iuxta tradita per Bald.conſ.77.col.2.& conſ.78 col.2.poſt med.li.3.Cyn.in l.2.col.12. verſ. ſed quæro quid deponant. cum alijs,vt per Crau.conſ.134.n.6.lib.1.ſed de cauſis interrogandus eſt,ex quibus ſequitur,quod reus eſt malæ conditionis,& famæ in eodẽ genere mali,ex ſententia Bal.in d.conſ.77.& 78.quem refert, & ſequi-
69 tur Crau.d.conſ.134.nu.6.vbi†quod deponens quem eſſe malæ famæ non probat, niſi in ſpecie dicat cauſas, cur ſit malæ famæ, quia aliàs probatio incerta dicitur,&obſcura tamquam generalis.Et non ſtatim etiam de cauſis huiuſmodi interrogandus eſt, ſed adhuc etiam altius,
70 longiuſque repetita interrogatione,vt in Notario. An vnquam aliàs fuerit carceratus.Quo tempore,in quo loco, & ex qua cauſa carceratus fuit.Quomodo a carcere liberatus fuit,& An vnquam cauſa, & occaſione inſtrumentorum a ſe rogatorum,& quorum, aliquam receperit moleſtiam,& an a curia,& a qua,vel aliter,& ex qua cauſa. An vnquam contra aliquod inſtrumentum a ſe rogatum aliqua fuerit data exceptio,& quæ.Et An particulariter exceptio falſitatis,contra quod inſtrumentum,a quo,coram quo iudice,quo tempore; & ex quo capite,& quid inde ſequutum fuerit.

An ipſe cauſa,& occaſione huiuſmodi de falſo condemnatus fuerit, & ita an ſimilia falſa inſtrumenta fabricauerit,& pœnam,quam paſſus fuerit,vel aliàs perſoluerit. Et in vtente vt. An aliàs vnquàm vſus fuerit aliquo inſtrumento in iudicio,vel extra. Quo inſtrumento, contra quam perſonam,in quo loco,ſeu tribunali,coram quo iudice. Quid inde ſequutum fuerit:& quem d.inſtrumentum,ſeu inſtrumenta ſortita fuerint effectum.An contra d.inſtrumentum, ſeu inſtrumenta, quibus ipſe vſus fuerit,aliqua fuerit data exceptio,& quæ,& a quo. An ita occaſione vſus huiuſmodi aliquã receperit moleſtiam a curia,vel aliter, & quã moleſtiã.An de falſo fuerit exceptum,& quid inde moleſtiæ contra eum ſequutum fuerit, quidve ipſe paſſus fuerit. An ita ſimilibus falſis inſtrumentis vſus fuerit,quo tempore,contra quem,ſeu quos,coram quo iudice.An cauſa,& occaſione huiuſmodi condemnatus fuerit,& in quam pęnã,& an illa executioni demandata fuerit, & quomo-
71 do.Et in†iudicio contra interfectorẽ puta Martini Blaſij de Cortiano ex minis ob inimicitiam ex lite maioris partis bonorum per d. Martinum mota in domo puta Sẽpronij Batholomæi,dum ibi prãderet cum ipſo Sẽpronio,Caio,& Seio emanatis,non etiam ſtatim de ipſis minis,

quæ

Digitized by Google

72 quæ † ſunt indicium ad homicidium ſequutum. Blanc. de indic. nu. 185.
Boſſ. in trac. cauſ. crim. tit. de indic. n. 44. Nouel. in prac. crim. fol. n. 25.
vbi de communi, & etiam ex communi Iul. Cla. qui alios alleg. d. q. 21.
ver. ſ minæ præcedentes. reus interrogandus eſt, ſed altius, longiuſque
73 repetita interrogatione hunc in modum, vel ſimilem. An † cognoue-
rit Martinũ Blaſij de tali loco, & a quo tempore, & quæ fuerit cauſa co
gnitionis. An cum illo aliquam vnquàm habuerit litem, de qua re, cu-
iusve momenti, & quantitatis. A quo tempore, & coram quo iudice.
An in d. lite fuerit, & ſit reus, vel actor. Et ſi reus, An ægre tulerit d. li-
tem motam fuiſſe contra ipſum per d. Martinum. Cur ita ægre tule-
rit. An cum aliquibus cauſa, & occaſione d. litis ita motę per d. Marti-
num alloquutus fuerit, & quibus verbis, & ſermonibus, & cum quibus,
quot vicibus, & in quibus locis, & ſi negauerit interrogabitur. An co-
gnoſcat Sempronium, & a quo tempore. An vnquam in eius fuerit do-
mo, quo tempore, quot vicibus, & ad quid agendum, Quidve egerit, &
an alij, cum ipſo fuerint. & qui in d. domo, dicto temporẽ, ſeu tempori-
bus. An vnquàm cũ d. Sempronio in d. eius domo pranſus fuerit, & quo
tempore. An alij etiam cum ipſis pranſi fuerint, & qui. Quomodo,
& qualiter ita conuenerunt in ſimul in d. domo. An cognoſcat Caium,
& Seium. An ij vnquam in d. domo cum ipſo, & d. Sempronio pranſi fue
rint, quo tempore, & die. Quomodo ita inſimul ibi conuenerint, &
Qui fuerint eorum ſermones, quos ſeriatim explicet. An de d. Marti-
no aliqui fuerint inter eos ſermones, & qui, & qua occaſione. An cau-
ſa, & occaſione d. litis tales fuerint ſermones, & quis horum ſermonum
promotor fuerit. Et Quid ipſe particulariter dixerit cauſa, & occaſio-
ne d. litis. An aliquid, et quid dixerit contra d. Martinum. An ita con-
tra illum minatus fuerit, et quibus minis; ad quas ita ex ore Rei extor
quendas ita altius repetita interrogatione laborandum eſt, prout et
in alijs extorquendis indicijs in quocunq; crimine ita laborandũ eſt, et
vna, eadẽq; regula in omnibus deſeruiat. quã formulã examinandi reos
ita altius, longiusq; repetita interrogatione ſatis indicat Io. Mille. li-
cet artẽ non aperiat in prac. cri. fol. 83. tit. formula reorum interrogã-
74 dorum. et d. fol. 88. 91. 93. 96. 98. vbi eadem formula. et † ex eo Foller.
in prac. cri. d. verb et ſi comparent ante contumac. examinantur. nu. 2.
qui præſuppoſito homicidio per reum conſtitutum commiſſo in per-
ſona Titij Marci de Vrbe ſub die 26. Maij 1546. formulam deſumens
ex Mille. in d. loco. quam tamen multis additis illuſtriorẽ effecit, licet
nec ipſe artem aperiat, longius repetita interrogatione dicit hunc in
modum reum eſſe interrogandũ, incipiens a cauſa capturæ rei, deinde
ad indicium ex inimicitia, et ex loco deſcendit. Videlicet Qũo, et qua-
liter, et ex qua cauſa reperiatur captus, vel in Curia. Si cognoſcebat
Titium Marci de Vrbe, vbi, et quomodo. Si d. Titius erat ei amicus,
aut inimicus, et ex qua cauſa. Si aliquo tempore fuerit cum eo in rixa.
Si ab eo fuerit offenſus, vbi, et quomodo. Si cum eo loqui ſolebat, cũ ei
obuiam fortè veniret, quibus præſentibus, et a quo tempore. Vbi ſit

nunc

nunc Titius, quid feratur de eo, quis ei talia retulit, quibus præſentibus. Vbi fuerit de Menſe Aprilis ann. 1545. Si fuerit abſens aliquo tempore à Ciuitate, & per quot dies, & vbi fuerit. Cum quibus cōmoratus fuerit, cum quibus dormiuerit. Quis eum viderit in d. loco, cū quibus cōuerſatus fuerit. Si aliquo die d. Menſis, quo dicit ſe fuiſſe abſentem, reuerſus fuerit in Ciuitatē, vel ſemper ſteterit abſēs. Et deinde Iudex deſcendat (inquit ille) ad Menſem Maij, quo fuit crimen cōmiſſum, & ſimilia interrogatoria faciat, & alia, vt natura facti expopoſcerit, de mū deſcendat ad verū annum, & mensē cōmiſſi criminis, & ſimilia faciat interrogatoria, quia ſic intercipiet eum, quia in primis interrogatorijs in anno, & mēſibus nō commiſſi criminis ponet oēs eius deſēſiones, credēs eſſe illū annū, & mensē, in anno, & menſe, cōmiſſi criminis ſuccincte pertrāſibit. hactenus Foller. in d. loco de formula interrogādorū reorum. qui ēt admonet Iudicē (quod eſt & artis genus) quod
75 † ipſo reo examinato cōfeſtim curet examinare illos, quos ille nominauit, vt ſic valeat intercipere eum in mēdacio, & varietate, & examinet alios, qui forte dicant ſe eum vidiſſe in Ciuitate eo die, & menſe, quo aſſerit ſe fuiſſe abſentem: nec expectandum eſt, quod reus ad largam poſitus, illos à ſe nominatos examinare faciat ad ſui defenſionē; quoniā tūc Iudex certus nō eſt, quod ſubornati non fuerint, vt admonuimus in Metho. proceſſ. inform. lib. 5. c. 2. de Teſtibus, n. 1. & ſeq.

Et quoniam reus interrogandus eſt, vbi fuerit tempore cōmiſſi delicti, vt ſupra diximus ex Bar. & alijs n. 4. Animaduertendum eſt, quod etiam reſpectu d. loci directe non interrogetur, ſed ſimiliter longius repetita interrogatione: ſi. n. directe interrogaretur, an fuerit in loco cōmiſſi delicti, ſine dubio negaret: ſed vt facilius id fateatur, interrogādus eſt in quo loco fuerit per duos, vel tres dies ante cōmiſſum delictū, nō tamen ita aperte, vt ſi die Dominico 20. Menſis Octob. 1586. delictum commiſſum eſſet, interrogandus eſt, in quo loco fuit die Iouis, quæ fuerat dies 17. d. Menſis Octob. Item quid fecerit. d. die Iouis à mane vſq; ad ſerū, & in quo, ſeu quibus locis dormiuerit, & cum quo, ſeu quibus comederit, & in quo loco, & poſtq de his omnibus rationē reddiderit, eſt interrogandus deinde quid à d. ſero Iouis fecerit vſque ad diem ſabbati, & reddat ſimiliter rationem de omnibus, quæ fecit, cum quibus cōuerſatus fuit, & vbi comederit, & dormiuerit, & ita ſucceſſiue interrogādus eſt de ſucceſſiuis illius actionibus à die ſabbati vſque ad tēpus cōmiſſi delicti, & ita reus ijs interrogationibus reddens rationem de omnibus, quæ fecit ante cōmiſſum delictum, ad locum commiſſi delicti neceſſario perueniet, ſi ibi fuit, quia delictum cōmiſit: & ita ſucceſſiue interrogetur de omnibus, quæ & vidit, & fecit in d. loco cōmiſſi delicti: & licet id nō fateatur, remanet tamen contra ipſum indicium ex aſſiſtentia in loco: Blanc. de indic. n. 236. Et ſi etiam reus negabit fuiſſe in loco delicti, & de mendacio cōuinceretur, nō ſolum de loco cōmiſſi delicti, ſed ēt de alijs, quia veram nō reddidit rationem de loco, in quo fuit tēpore cōmiſſi delicti, vt nec de alijs locis, in quibus

bus antea fecerat, ne ad locũ delicti ita perueniret, ſaltem indiciũ ex mendacio ductum reſultabit. Bar. in d. l fi. de quæſtio. cum concord.

Poteſt etiam reus reduci ad locum commiſſi delicti retrorſum gradiendo, vt ſi commiſſo delicto die Dominico 17. menſis Octobr. 186. interrogetur, quid ipſe fecerit, & in quo, ſeu quibus locis fuerit die Mercurij, qui fuit dies 20. d. Menſis, & ita reddita, de hac die ratione. quid item fecerit die Martis & in quo, ſeu quibus locis fuerit, & cum quibus etiam fuerit conuerſatus, ſic cogendo reum interrogationibus reddere rationem de tempore retrorſum, quouſque ad tempus ita retrorſum commiſſi delicti perueniatur. Vt ſi reus dixerit die Mercurij fui in tal loco, & quid etiam ibi fecerit. Interrogari debet ex quo loco ad illum locum peruenerit, & quomodo, & qualiter & quid fecerit, & ſi alium locum deſignauerit. Interrogauerit ſimiliter ex quo alio loco ad illum peruenerit, & quid etiam ibi fecerit, ſic gradiendo retrorſum vſquequo perueniat ipſe reus ad locum commiſſi delicti, quod ſi fatebitur, Curia intentum habet, ſin vero mendacium dixerit de d. locis, ne ex illis ad locum commiſſi delicti perueniret, indicio mendacij haud leuiter grauabitur.

Et de mendacio conuinci poterit circa prædicta, ſi interrogabitur cum quo, ſeu quibus conuerſatus fuerit, vel alter fuerit alloquutus, & quid fecerit, quando fuit in d. locis. & deinde confeſtim examinabuntur omnes illi, quos ipſe Reus nominauerit, qui ſi alter dicent. quam reus ipſe dixerit, iam de mendacio illum conuincunt. quod & cenſuit faciendum Foller. in d. verb. & ſi comparent ante contumaciam examinentur. nu. 2. in fin.

Et hoc eſt, quod ſupra diximus ex Quint. quod nõ ſtatim reus de eo eſt interrogandus, quod in iudicium venit, ſed aliquo circuitu ad id perueniendum eſt, & ita altius, longiuſque, & vnde nihil ſuſpecti ſit, repetia percunctatione priora ſequentibus applicando, quod & ſatis etiam indicat idem Quintil. lib. 5. Ora. inſtit. c. 12. dum ibi docet, quod quæ in alterius rei probationem ducimus, ipſa probanda ſunt. occidiſti virum, eras enim adultera prius de adulterio conuincenda eſt, vt cum id cæperit eſſe pro certo, fiat incerti argumentum, & ita de ſingulis. qua arte Iudex ſæpe reos perducit, vt inuitis, quod proſit, extor queat, & quod dicere non volunt negare non poſſint. Quod non alia
76 crediderim ratione euenire, niſi qua † cum reus ſuper his, quæ à delicto ipſo. de quo iuquiritur, ſatis diſtare, & nihil ita ſuſpecti habere videntur, interrogetur, ea facile fatetur, quæ ſibi nocere non arbitratur.
77 Sed animaduertendum eſt à Iudice interrogante, quod † interrogationum vna ex altera deducatur, vt ita etiam reſponſio rei in vno ex
78 altero recta ſic deductio. Nam† vitium, vel rectitudo argumentationis non tam conſiſtit in veritate, uel falſitate propoſitionum, & ita in interrogatione, vel reſponſione contentorum, quàm in recta, vel non recta vnius ex altera deductione, ex ſententia Tolet. in introductio. in dialect. Ariſtotelis lib. 1. cap. 8. Hinc probare non poſſum, quod nimis gene-

79 generaliter docet † Iul.Clar.lib.5 ſent.§.fi.d.q.45.verſi.debet aūt,qui admonet Iudicem, quòd in huiuſmodi examinibus faciēdis recto tramite procedere debeat ad finem veritatis indagandæ, nō autem reum inuoluat,& ad confitendum delictum inducat.Argumentis .n. vt ſupra reus inuitus ad dicēdam veritatem cogendus eſt, nec aliter recto tramite,ideſt directe ſuper delicto interrogandus eſt ſed longius repetita percunctatione,vt ſuperius diximus,& authoritate prædictorū Doct. & vſu qui ita obſeruat,comprobatur:nec ita etiā ſequēda eſt formula, quam ponit Nouell.in prac.cri.fol.28.qua nimis recto tramite, & ſine arte aliqua cum reis,qui inuiti veritatem ſunt dicturi, procederetur.

80 Alij † aliam artem docuerunt,quod tamen attinet ad ipſas ſingulas tantum interrogationes non in ordinem digerendas, & inter ſe comittendas,vt.ſ.Iudex reum non interroget interrogatiue,& ſub conditione,puta ſi hoc fecit,vel dixit,ſed ſub interrogatione affirmatiua,quam vult,comprehendat, puta cur hoc feciſti,vel dixiſti?cur veſtem cruentam habebas? hā hæc confitendo,& delictum,quod in interrogatione iſta præſupponitur,præceps fatetur.ita docet Fab. Monteleo in pract. crim.literar.arbitr.par.6.q.6.fol.492.nu.10.authoritate tum veteris, tum noui teſtamenti in pluribus locis ſupra per nos aliud agentes ca. 1.lib.1.relatis.Abimelech.n.dixit Iſac, perſpicuum eſt quo vxor tua ſic,cur mētitus es ſororem tuam eſſe?vt Geneſ.cap. 16.Et Pilatus etiā quando Ieſum D.N.interrogauit,non dixit,ſi tu ex Rex Iudæorum; ſed dixit,tu es Rex Iudæorum?Sic quoque Moyſes ad Aaron dixit,quid tibi fecit tunc populus,vt induceres ſuper eum peccatum maximum?vt Exo.c.32.Ita Samuel Sauli,qui publice holocauſtū obtulerat, loquens dixit,quid feciſti? ideſt quare hoc feciſti?hoc eodem modo interrogandi vſus eſt Deus omnipotens,dū Cayn,qui in eius conſpectu Abel fratrem ſuum occiderat,dicens,vbi eſt Abel frater tuus? Geneſ.c.4. & dū dixit Adæ,o Adam vbi es? Geneſ.cap.3. Et magnam quidem vim habet interrogatio hæc , quia ita interrogatus in oculis habens id de quo interrogatur , ad illud reſpondet , & affirmatiuam in interrogatione comprehenſam ſua imprudens includit reſponſione,illamq́; ita

81 præceps confitetur. Sed † non niſi in notorijs hac interrogatione Iudex vti debet:tunc.n.cautus eſſe poteſt ita reum interrogādo affirmatiua,quàm à reo vult extorquere, in interrogatione cōprehenſa , provt in notorijs huc interrogandi modum docuit Fab.Monteleo. in iam citato loco.vel niſi alias reus conuictus eſſet,vel aliàs ita inditiatus,vt ſola deſit confeſſio, vt alibi admonuimus in Method. proceſſ. inform. lib.3.cap.2.nu.298.

Alij ad veritatem delicti à reo extorquendam teſtium confrontatione vtuntur tam quoad delictum ipſum , quàm quoad indicium ad illud,quando argumenta , de quibus diximus , ſatis non ſunt , quia

82 reus adhuc in eius pertinacia perſiſtit.Et† probatio hæc in artificialis eſt,& per ſe arte caret , vt poſt alios dicit Quintil.lib.5. Orato. in-

83 ſtit.c.1.& Menoch.de præſumptio.li.1.q.1.n.1.& ſeq. Nam† vbi reus

non vult detegere veritatem, & proprium delictum, ſed in negatione
perſiſtere, ſi per teſtes eſt conuictus, vel ſuper delicto ipſo, vel indicio
ad illud, Iudex vel legere ei debet, vel per Notarium legi faciat teſtiũ
dicta, ſuppreſſis tamen illorum nominibus in crimine hæreſis, in alijs
criminibus nõ aliter teſtium ſuppreſſis nominibus, ita quod reus per
teſtes ſe conuictum eſſe cognoſcat: & ſi ad huc in eius pertinacia per
ſtiterit, poterit, ac debebit teſtes ad faciem rei cõfrontare, ideſt præ
ſentaliter teſtes, & reum producere, & conciliare, vt acrius viſis teſti-
bus, & commemoratis ſingulis delicti circunſtãtijs reus vrgeatur. per
tex. in l. ſi poſtulauerit. §. quæſt. ff. ad l. Iul. de adulter. & authorita-
te Doctorum. ita enim faciendum eſſe docuit Director. Inquiſitor. 3.
par. nu 99 & Fran. Pegn. in annot. ad eum ibi Schol. 28. Iul. Clar. lib. 5.
ſent. §. fi. q. 45. verſ. ſed in propoſito. Io. Rojas in ſing. in fauorem fidei.
84 ſing. 94. nu. 2. & alij ſtatim allegandi. Et † hac facta confrontatione
teſtes dicuntur recepti parte citata, ita vt probent contra ipſum reũ,
nec alia repetitione parte citata opus eſt. Afflic. qui dicit ita practica
ri ſuper 2. par. Conſt. Regni. Rub. 10. n. 20. quem refert Iul. Clar. d. ver.
ſed in propoſito. prout opus eſſet teſtium repetitione parte citata, ni-
85 ſi hæc fieret confrontatio: reo † enim negante debent teſtes parte cita
* ta examinari ſuper veritate ipſius delicti, vt tenent cõmuniter Doct.
vt dicit Card. Alex. quem refert Iul. Clar. in loco præalleg. vbi etiam
86 alios alleg. & ſubdit, quod valde grauiter erraret Iudex, qui omiſſa
tali teſtium repetitione, ad torturam, & cõdemnationem procederet:
87 Nam † teſtes recepti ante litis conteſtationem nullam fidem faciunt
contra reum, cum ſint examinati ipſo non citato, vt dixit idem Iul.
Clar. d. lib. 5. ſent. §. fi. q. 11. verſ. item quæro. & q. 50. verſ. item quia. &
nos late diximus in Method. proceſſ. informat. lib. 5. cap. 2. num. 48. Et
88 † fit hæc confrontatio, & fieri ſolet, vt dicit Iul. Clar. d. q. 45. verſ. ſed
in propoſito, quando teſtes deponunt tale quid, quod de directo con-
trariatur ei, quod reus dixit in ſuo examine: & facienda omnino eſt,
quando teſtes de viſu contra reum deponeret, & hoc in caſu eam om-
nino fieri vult Senatus Mediolani, vt dicit Iul. Clar. in d. loco, qui et
dicit, tunc faciendam eſſe, quando teſtes ſunt inter ſe contrarij, & quã-
do depoſitio teſtis non niſi mediante inſpectione ipſius rei certificari
poteſt, puta quando teſtis dicit illũ non de nomine, ſed tantum de vi-
ſu agnoſcere, vel quando eum per ſigna deſcribit: nam eo caſu reus il-
li exhibendus eſt, vt eum recognoſcat, vt per eum ibi, & diximus in
Method. proceſſ. informat lib. 5. cap. 2. nu 500. vbi etiam diximus quo
89 modo exhibitio hæc fieri debeat. licet ſi † confrontatio cum reo o-
mitteretur, proceſſus non corrueret, ſecundum Iul. Clar. in d. loco: non
* enim pro validitate proceſſus neceſſaria eſt, ſed in practica obſerua-
tur ad hoc, vt in ipſa confrontatione veritas melius eluceſcat, vt per
eum ibi, & Io. Rojas d. ſing. 94. & Fran. Pegn. d Schol. 28. & lib. 1. cap. 5.
de cauſis, & remedijs difficultatis iuris prudentiæ. qui ait, quod ideo
fieri præcipitur, quoniam ex præſentia accuſatorum, ſeu teſtium reus

vix

vix poteſt euadere iudicium &veritatem diffiteri. Nam vbi delatores, & teſtes ſingulas delictorum circumſtantias commemorauerunt, titubabit reus, nec poterit commodas adducere reſponſiones.

90 Sed† hoc in crimine hæreſis, quamuis in alijs delictis fieri ſine dubio poſſit, maiorem habet difficultatem. Et vbi teſtium periculum ex confrontatione non immineret, confrontatio fieri poterit, aliàs ſecus, vt per Dir. Inquiſ. in verb. prouiſo ſolemniter, §. ſequũtur cautelę. verſ. teſtium cautela. Rojas d. ſing. 94. & Pegn. d. Scho. 28 & iure communi doctrina hæc roborata videtur c. vlt. §. ceſſante. de hæret. lib. 6. vbi diſponitur, vt ceſſante periculo teſtium nomina reo publicẽtur, vt ſe plenius defendere poſſint, & ex commũni tradit Clar. lib. 5. ſent. §. fi. q. 49. verſ. habetq; eadem ergo ratione poterunt ſimul confrontari reus, & teſtes, vbi neceſſitas id poſtulauerit. Tutior tamen in hoc crimine hæ-

91 reſis videtur contraria opin. Pegn. d. Schol. 28. Nam† ſi teſtium nomina publicari reo non debent, quod multis conſtitutionibus cautum eſſe docuit idem Pegn. Schol. 129. ſuper q. 75. 3. p. Dir. Inquiſ. ſanè multo minus confrontari teſtes, & reus debent. cum inde grauiſſimum ſemper periculum timeatur, ex quo amplius ſequeretur, vix eſſe, qui vellet hæreticos denunciare, aut contra eos teſtificari, atq; hanc ſententiam ſaluberrimà quadam Madriliana inſtrutione in Hiſpania comprobat Pegn. loco præalleg. vbi eam ad verbum refert, qui tamen non ambigit, poſſe aliquando contingere caſum, in quo id fieri poſſit, ſed exquiſitiſſimæ conſiderationes præcedere debent, & cauſæ maximæ, & grauiſſimæ, vt per eum ibi, & Schol. 67. ea. p. 3. Dir. Inquiſ. vbi dicit, quod in ſupremo Senatu Sacroſanctæ, & generalis Inquiſitionis Romanæ nunquam fiunt huiuſmodi confrontationes niſi re cognita, & decreto interpoſito per Illuſtriſs. & Reuerendiſs. DD. Cardinales in tota Chriſtiana Republ. Inquiſitores generales, vt vel hinc cæteri intelligant, quàm caute in re tam periculoſa ſit progrediendum.

92 Et† dicit etiam, quod tunc confrontatio fieri poteſt, etiam in hoc crimine, quando teſtes complices ſunt eiuſdem criminis cum reo: hoc .n. caſu manifeſtum eſt ad conuincendum reum negantem nominandos ei eſſe complices, cum quibus dicitur deliquiſſe, quare ſimiliter poterunt ei confrontari, neq; tunc tam confrontantur vt teſtes, quàm vt complices. Dicit item idem Pegn. in d. loco, quod tunc etiam fortaſſe fieri poterit confrontatio, quando teſtes viliſſimi ſunt, qui parum curant bonam, vel malam famam, quales ſunt viliſſimæ meretrices, & viliſſimi homines, qui humeris onera deferunt, & qui ſunt ſimiles quauis tamen & hoc caſu omnem periculi ſuſpicionem procul etiam abeſſe oporteat, ſecundum eum.

93 Et† poterunt teſtes cogi, & compelli, vt confrontentur quod in omnibus delictis, præterquam in crimine hæreſis abſolutum eſſe videtur. Nam cum teſtes ad teſtificandum cogi, & compelli poſſint. c. delictorum. de teſtib. & ibi cõiter Doct. cum alijs a nobis adductis in Metho. proceſſ. informat. lib. 5. c. 2. num. 122. eadem ratione cogi poterunt ad

realem confrõtationem;ſecus autem videtur in crimine hæreſis: quia licet Inquiſitores cogere poſſint teſtes ad teſtificandum,vt diximus in d.Metho.proceſs.informat.lib.3.c.26.num.83.cum alijs,vt per Pegn. d.Schol.28.Non tamen in crimine hæreſis ſimilis eſt ratio in compulſione ad teſtificandum,ac in confrontatione;quia ibi tam graue periculum non verſatur,cum nomina teſtium de recepta ſacri officij conſuetudine per Pont.conſtitutiones ſalubriter introducta reis non publicentur,vt conſiderat Fran.Pegn.d.Schol.28.qui & illud addit, quod
94 in illis caſibus,†in quibus confrontatio hæc fieri poteſt,ſuſpicari poteſt teſtes falſo depoſuiſſe contra aliquem, ſi recuſent coram eo confrontari,præſertim ſi ſint viles,& infames . Nam in viris probatæ virtutis ſecus cenſendum eſt.

95 **Et†vbi confrontatio facienda eſt,cauendum eſt, ne ſimul duos, aut** omnes teſtes quotquot teſtificati ſunt contra reum negantes Iudex conduci faciat coram ipſo reo,ſed ſinguli per ſe ei ſiſtant,& vtriuſq;dicta Notarius ſcribat.Nam ſi diuerſi fortaſſis in tempore,& loco commiſſi delicti deprehendantur,aut in alijs ſubſtantialibus eius delicti,de
96 quo agitur,tunc†magna erit præſumptio eos eſſe falſos, exemplo eorum,qui falsò Suſannam accuſarunt,vt legitur Daniel d. c.13. ita admonet Pegn.in d.Scho.67.verſ.poſtremo vbi decreta,qui tamen ſubdit hoc non eſſe obſeruandum,cum teſtes,& reus ſunt eiuſdem criminis complices:tunc enim omnes ſimul produci poterunt.ſed tutius eſt, quod ſinguli producantur,& confrontentur,ne videantur inuicem ſe inſtruxiſſe;& hac ratione teſtes ſinguli,& ſeparatim examinandi ſunt, vt diximus in Method.proceſſus informat.lib.5.c.2.n.316.

97 Vt†etiam cauti Iudices eſſe debent,ſi confrontandi eſſet teſtes vaſſalli,vel famuli contra Dominum,vel filius in caſu permiſſo cõtra patrem,vel alij ſimiles confrontandi eſſent cõtra eos, quibus reuerentia debetur,vel quorũ potentia timenda eſſet:quoniã ſæpe accidit, quod coram eis vel ob reuerentiam,vel metum,& timorem, vel in eorum dicto non perſiſtunt,vel illud palliant,vel aliàs illud debilitant,ac etiam deſtruunt.Ideo tutius eſt ab hac confrontatione ſe abſtinere,cum præſertim ex eorum confrontatione ſperandum non ſit,Dominos, & ſimiles veritatem dicturos:& ſuſpicio imminet periculi tum ipſis teſtibus ita detectis,tum ipſis cauſis,quia pauci liberè teſtimoniũ perhiberẽt, ſi in cauſis potentium,ipſorum nominum & perſonarum facile publi-
98 catio fieret.Vnde†quemadmodum in cauſis hæreſis datur copia proceſſus,ſuppreſſis tamen nominibus teſtium,quæ edenda non ſunt, vbi ſuſpicio adeſt periculi propter potentiam inquiſiti,vt diximus ſupra ex pluribus,quibus addo Pariſ.conſ.2.n.164.lib.4.qui dicit,quod ita firmant cõiter omnes ſcribentes,& d.Simanc.de hæret.c.62.n.9.quod conſuetudine receptum eſt,vt nunquam nomina teſtium publicentur in cauſis hæreſis,quum ſemper graue periculum credatur imminere ſi non teſtibus,ſaltem cauſis fidei catholicæ, quia pauci libere teſtimonium perhiberent,ſi nominum publicatio fieret.ita etiam Ant. Scap.

lib.

99 lib.5.trac.iuris non ſcripti.c.41.n.6.ita † etiam ob potentiam reorũ obſeruãdum eſſet in alijs cauſis.vt per Iul.Clar.lib.5.ſenten.§.fi.q.49. verſ.haberéq;locum Et ideo.d.Blanc.in pract.cri.fol.38.n.80.quod ino
100 leuit practica, quod† dentur nomina teſtium confuſa, & ſeparata à dictis teſtium ob potentiam reorũ,ne poſſint ſcire, quid ab vnoquoq;
101 eorum dictum fuerit. & † ita obſeruauit Senatus Mediolanenſis in cauſa homicidij, in qua propter potentiam aduerſariorum permiſſum fuit iudicibus in ipſa cauſa delegatis, vt non ederent nomina teſtium, niſi prout ſibi videretur.vt teſtatur Iul.Cla.d.q.49.verſ.habetéq;locum qui tamen ſubdit,quod nunquam tamen aliàs vidit per Senatum con cedi:& Ant.Scap.d.c.41.n.3.dicit,quod id ſeruari non vidit vnquam. Non niſi ergo re cognita,& cauſæ maximæ ſuaderent,confrontatio te ſtium, nominumq; illorum editio, & publicatio in cauſis huiuſmodi facienda erit, & Paul. III.in ſuo motu proprio in fauorem omnium pauperum, ſtatuit, quod tradatur reo copia indiciorum, cum expreſſione nominum teſtium,ad hoc vt inquiſitus ſe defendere poſſit, præterquam in crimine hæreſis,& alijs criminibus à iure exceptis, iuxta tamen iuris diſpoſitionem,vt in dicto motu proprio.verſ. iudices prædicti.Iam ſatis(vt opinor)de arte interrogandorum reorum.nunc de reſponſionibus eorum agendum eſt.

S V M M A R I V M.

1 *Reus à Iudice interrogatus reſpondere debet.*
2 *Reus reſpondere debet per verba præciſa, non autem dubia, puta non ſcio,vel non recordor.*
3 *Reus non reſpondens affirmatiuè ,vel negatiuè torqueri poteſt pro habenda affirmatiua,vel negatiua.*
4 *Torturæ vt ſit locus pro habenda veritate de delicto, debent præcedere indicia ad torturam ſufficientia.*
5 *Reus vt reſpondeat,quæ ſunt remedia vltra torturam.*
6 *Reus obſcure reſpõdens poteſt cogi ad clare reſpõdẽdũ,& quib.remedijs.*
7 *Reus recuſans reſpondere,an damnari poſſit vt confeſſus.*
8 *Reus recuſans reſpondere abſque rationabili cauſa cõtumax eſt,& habetur pro negante,vel confeſſo, prout ſuum incommodum reſpicit.*
9 *Brutus reos ter interrogatos non reſpondentes accuſationi perinde ac confeſſos damnauit,quæ tamen opinio damnatur.*
10 *Niſi tamen in criminoſo,& in reperto in fragranti crimine.*
11 *Reus torquendus eſt quamuis indicia ſint leuia,quando ductus ad torturam interrogatus quid ſciat de tali re reſpondit dixiſſe, & interrogatus quid dixit,reſpondit,ſcriptum eſſe.*
12 *Reus iniuſte interrogatus non tenetur reſpondere.*
13 *Reus non tenetur reſpondere, ſi non præcedit diffamatio,uel tale quid, quod ſit loco diffamationis ſecundum aliquos.*
14 *Torturæ non eſt locus contra reum nolentem reſpondere affirmatiuè, uel negatiuè, quando eſt iniuſte interrogatus.*

15 *Reus non torquetur, licet nolit reſpondere, quando habet legitimam cauſam non reſpondendi.* (*cti.*
16 *Reus torqueri poteſt, quãdo nõ vult reſpõdere, ſi cõſtat de corpore deli-*
17 *Reus pro habenda præciſa reſpõſione affirmatiua, vel negatiua poteſt torqueri, quando eſt interrogatus ſuper facto ſubſtantiali.*
18 *Et quid ſi eſt interrogatus ſuper circumſtãtijs, & qualitatibus ſubſtantialibus tamen ad ipſum delictum.*
19 *Minor an interrogari, moneri debeat dato ei curatore.*
20 *Reus interrogatus, an ſit culpabilis, non tenetur reſpondere & non reſpondendo non poterit ex hoc torqueri.*
21 *Dilatio an ſit danda reo illam petenti ad reſpondendum.*
22 *Copia inquiſitionis, & indiciorum reo danda nõ eſt antequam examinetur, quamuis petatur. Et Iudex reprehẽditur, qui aliter ſeruaret.*
23 *Iudex curare debet, quod reus reſpondeat interrogationi affirmatiuè, vel negatiuè.*
24 *Iudex curare etiam debet, vt nulla arte verborum à reo veritas offuſcetur.*
25 *Iudex debet multum prudenter, & ſagaciter agere, quando videt hæreticum, vel alium delinquẽtem cauilloſum, verſutum, & aſtutum.*
26 *Reorum cura eſt, & ſtudium, vt euadant, & non deprehendantur, nec conuincantur.*
27 *Hæretici decem modis vtuntur, ne in ſuis erroribus, dum examinantur, deprehendantur.*
28 *Eorum primus eſt per verborum æquiuocationem.*
29 *Secundus per conditionis adiectionem.*
30 *Tertius per quæſtionis, ſeu interrogationis retorſionem.*
31 *Quartus per verborum fictam admirationem.*
32 *Quintus per verborum tergiuerſationem.*
33 *Sextus per verborum manifeſtam translationem.*
34 *Septimus per ſui ipſius iuſtificationem.*
35 *Octauus per ſui corporis fictam debilitatem.*
36 *Nonus per fatuitatis, ſeu imprudentiæ ſimulationem.*
37 *Decimus per palliatæ ſanctitatis conuerſationem, & ſpeciem.*
38 *Iudex quibus modis occurrere poſſit modis, quibus vtũtur hæretici, & alij delinquentes, ne in examine deprehendantur.*
39 *Iudex, quando reus reſpondendo vtitur æquiuocatione, debet illum ad propoſitum reducere.*
40 *Iudex debet reos aperte interrogare, in ſingulis interrogationibus ſingulas res, non plures ſimul proponens.*
Iudex pati non debet reum extra propoſitũ in examine euagare. ibid.
41 *Reus apertis interrogationibus obſcuras reddens reſponſiones cogi debet ad declarandum.*
42 *Iudex cum reo, dum interragatur, diſputationem inire non debet.*
43 *Rei fatuitas, ſeu imprudẽtia, an ſit vera, vel ficta, nõ facile põt intelligi.*
44 *Rei fatuitas quomodo detegi poſſit.*

45 *Demen-*

Digitized by Google

45 *Dementia,& fatuitas,cum ſit rei inuiſibilis,ex ſignis dignoſcitur.*
46 *Dementia rei metu tormentorum detegitur, ſi ficta eſt.*
47 *Dementia ficta remedium affert tortura.*
48 *Dolor,iocum,& fictionem non facile patitur.*
49 *Reus ſi inſaniam fingat,dum ad ſupplicium ducitur, quid à Iudice faciendum ſit.& num.52.*
50 *Ex duobus malis minus eſt permittendum.*
51 *Malū minus eſt,reū impunitū relinquere,quā puniēdo animā ꝑdere.*
53 *Sepultura denegatur ijs criminoſis,qui impœnitentes moriuntur.*
54 *Cap.quæſitum.*13.*q.*2.*declaratio.*
55 *Fictis inſanis ſi parceretur,facile eſſet cuique vti hac fraude,& ſe impœnitentem fingere.*
56 *Punitio delictorum primò,& per ſe refertur in bonum publicum,non in correctionem,& bonum eius,qui punitur.*
57 *Bonum publicum etiam ordine charitatis priuatorum commodis eſt præferendum.*
58 *Hæreticorum conuerſio an expectanda ſit, priuſquam tradantur curiæ ſeculari.*
59 *Iudex admonetur quid agere,& ſuper quo inſtare debeat,quando videt reum velle mendacium dicere.*
60 *Reus interrogatus de alterius ſcientia non recte reſpondit,illum fuiſſe præſentem,ſecus ſi de ſcientia propria interrogaretur.*
61 *Præſens fuit talis,ergo intellexit,non eſt bona conſequentia.*
62 *Reus dicens homicidium commiſiſſe, ſed ad ſui defenſionem, quomodo eſt interrogandus ad extorquendum ab eo,an hoc verum ſit.*
63 *Statuto ſtante,quod accuſationi ſimpliciter reſpondendum ſit,an reus poſſit reſpondere,quod,ſi fecit,ad eius defenſionem fecit.*
64 *Reſponſio rei incipiens à negatiua,vt non feci, ſed ſi feci ad meam defenſionem feci,habetur pro mera negatiua.*
65 *Reſponſio rei incipiens ab affirmatiua,vt occidi,ſed ad meam defenſionem,pro confeſſione habetur.*
66 *Reus dicens,occidi,ſed ad meam defenſionem, an pœna mortis puniri poſſit ex iſta confeſſione.*
67 *Tortura inferri non debet contra reſpondentem ſe occidiſſe, ſed ad ſui defenſionem,& quare.& ita ſeruant Mediolanenſes.nu.*69.
68 *Tortura non ſolum purgat indicia,ſed etiam probationes.*
70 *Proteſtatio de nō torquēdo reū cū præiudicio probatorū,quādo proſit.*
71 *Proteſtatio contraria facto nihil valet.*
72 *Innocētiæ ſignū eſt in eo,qui ſtatim,et ſimpliciter reſpōdet,ſiue bene,ſiue male:ſic cōtra,ſi recurrit ſtatim ad duplicationes, & ſophiſmata.*
73 *Suſpicio oritur contra reum,qui pauide, & trepide reſpondet.*
74 *Pallor vultus in reo,variatio,& trepidatio culpā indicant.& nu.ſeq.*
76 *Notarius actuarius notare apud acta debet pallorem rei, trepidationem,vel alia ſigna ipſo reo præſente,& intelligente.*
77 *Et an hæc ex interuallo annotari poſſint.*

78 *Notarius pallorem rei, trepidationem, & huiuſmodi annotare debet mandato iudicis.*
79 *Notarij officium in examine reorum eſt in ſcribendo.*
80 *Notarius pallorem rei, & huiuſmodi ſcribere, & annotare debet, licet ipſe non perpenderit, nec viderit. & nu. 81. & 82.*
83 *Reus iā examinatus an poſſit reſpondēdo ſe referre ad aliud examen.*
84 *Quæ de teſtibus dicuntur, ad reos etiam referri poſſunt.*
85 *Iudex ex cauſa bene facit, non admittere reſponſiones rei ſe referentis ad aliud examen.*
86 *Conſilia, quæ dantur teſtibus, ac etiam reis coactis reſpondere ſine relatione ad aliud examen. & nu. 88.*
87 *Procurator fiſcalis inſtare poteſt, quod reus per extenſum examinetur, ex quo eum ſuſpectum habet.*
88 *Teſtis, vel reus examinatus, & iterum interrogatus coactus per Iudicem ad reſpondendum ſine relatione ad aliud examen, poteſt proteſtari, dicendo, dico, vt nunc mihi videtur, quòd ſi conſtabit me aliter dixiſſe, hanc meam reſponſionem ad primam refero.*
89 *Et an Iudex hanc poſſit reijcere reſponſionem.*
90 *Notarius ſcribere debet verba reorum, prout ab ipſis proferuntur.*
91 *Interrogatio ſi vnum principaliter, & aliud demonſtratiuè continet, reſponſio ſimpliciter ſuper principali recipi non debet, quia illud reus confitendo, non dicitur confiteri quod demonſtratiuè continetur.*

De Reſponſionibus Reorum. Cap. II.

1 REus † à Iudice iuſtè interrogatus reſpōdere debet, vt ſupra diximus lib. 1. c. 2. & tradit etiam Card. Alex. in c. de accuſatione. col. 37. circa fi. 2. q. 8. qui dicit, quod per Doct. ita communiter concluditur. idem dicit Are. in c. qualiter, & quando. el ij. §. debet. col. 4. verſ. in foro autem. de accuſatio. Ant. de Padilla in l. tranſigere. nu. 5. C. de trāſactio. & Iul. Clar. qui eos refert lib. 5. ſent. §. fin. q. 45. verſ. ſed pone. & quidem pluries reſpondere tenetur, & de eodem, vt per Franc. Marcū. deciſ. 672. nu. 8. p. 1. per glo. in l. ij. §. quod obſeruari. in verb. exiſtimet. in fi. C. de iuramen. calum. Et etiam, quod iam ſuper inquiſitione, & querela reſpondiſſet: adhuc. n. ſigillatim reſpondere debet interrogatorijs à Iudice faciendis: quia non ſufficit negatiuè reſpondere, niſi ad ſingula quis reſpondeat. vt per eundem Franc. Marc. in d. dec. 672. nu. 9. cum alijs ſupra allegat. lib. 1. c. 2. n. 13. quando autem à multiplicatione interrogatorium de eadem re cauendum ſit, iam ſupra admonuimus hoc lib. c. 1. nu. 16.

Et ſi forte reus reſpondere recuſat, per notarium apud acta in ipſo conſtituto de mandato Iudicis annotari id debet. glo. in c. quoniā cōtra, de probatio. & in ſpecie Claud. Battand. in prac. crim. reg. 12. nu. 18. & tunc pōt pluribus modis reus cogi, & compelli ad reſpondendum: vel mulcta indict. quia factis tribus monitionibus, ſub pœna, ipſum

Digitized by Google

ſum mulctabit,& condemnabit ad pœnam in mandatis contentā. iuxta l.de ætate.§.qui tacuit.& §.ſeq.ff.de interrogat.actio.& ibi Bar.vel captis pignoribus,vel per torturam.ita Foller.in prac.cri. in verb. & ſi comparent ante contumaciam examinentur. nu.3. & Paul.Granut. lib.1.theoremat.in theorema. 3.n.12.vbi ex Cagn.quem alleg d.quod hodie ita ſeruatur.licet ipſe ſubdat,quod non tamen commina tio hæc vbiq;ſeruatur, præſertim per laicos iudices. idem & Claud. Battand. d.Reg.12.nu.18.qui & illum addit modum, vt reus cogi etiam poſſit reſpondere cōminatione confeſſionis interrogatoriorum,vt pro cōfeſſis habeantur,ita idē Clau.in d.loco.ſed in leuibus quidem, tenuibuſq; delictis Iudicis officio reus coercere debet nolens reſpondere captis pignoribus,mulctæq; impoſitione, & cominatione confeſſionis interrogatoriorū.At vero in atrocioribus ſceleribus tormentis rei reſpondere cogendi ſunt,ita ēt cenſet Clau. Battand. loco iam citato.de quo remedio ad cogendū reū reſpondere per torturam habetur ēt per Loca.in opere inquiſitorum. in verb.reus.n.4.et in verb.tortura.n.16.

Et reſpondendo,dēt quidem reſpondere per verba præciſa, non autem per verba dubia,puta non ſcio,vel non recordor, et ſi ita reſponderit,nec à reſponſione huiuſmodi recedere voluerit,et præciſe reſpō-
3 dere affirmatiue, vel negatiue,Iudex debet illum factis debitis monitionibus ponere ad torturam, et ita eum cogere ad reſpondendum affirmatiue, vel negatiue,ita d. Bal.in l.accuſationem.poſt n.11.verſ.ſuper hoc melius. C.qui.accuſ.non poſſ.& talis tortura,vt dicit Bald.ibi
4 non datur reo ad eruendam veritatem de delicto:nam† ad hoc neceſſe eſſet, vt indicia præcederent ad torturam ſufficiētia,vt ex communi dixit Iul.Clar.lib.5.ſent.§.fi.q.64.verſi.dixi etiam. ſed datur ad extorquendam reſponſionem affirmatiuam,vel negatiuam.& hanc Bal. opin.in contingentia facti approbauit Conſilium Neapolitanum, vt teſtatur Capic.deciſ.145.quem refert Foller.in pract.crim.in.verb.& ſi confitebuntur.3.par.num.4.& in d.verſi.& ſi comparent ante contumа.examinentur.n.3.Carrer.poſt Par.de Put.& Brun. quos alleg. in pract.crim.fol.88.nu.24.Maran.in Specu.in 3.p.in 4.actu iudicij,Gaſpar.Caballin.ad Conſtit.Marchiæ lib.5.c.25.nu.80.Boſſ.in tract.cauſ. cri.tit.de reſponſionibus a reo faciendis.nu.4.Caſo.in prac.cri.tit.de tormentis.c.3.Iul.Clar.qui dicit hanc eſſe bonam practicam,& eā ſæpe vidiſſe obſeruari d.q.45.verſi.ſed pone.& obſeruatur in ſtatu Eccle
5 ſiaſtico.Sed† & mulcta indicta,& captis pignoribus poteſt etiam reus cogi ad præciſe reſpondendum affirmatiue,vel negatiue, vt per Mill. in pract.crim.fol.88.nu.4.& ſeq.Foller in d.verb.& ſi comparent an-
6 te contumac.examinentur. num.3.qui † & dicunt idem eſſe,ſi obſcure
7 reus reſpōdeat,vt per eos.Quinimmo aliqui voluerunt,†reos recuſantes reſpondere tamquam confeſſos damnari,vt refert Caſo. d.cap. 3.
8 num. 2. reus † enim iuſſus reſpondere recuſans abſq; rationabili cauſa, contumax eſt,& habetur pro confeſſo, vel negante, prout ſuum incommodum reſpicit.Mille. in d.pract. crim.fol. 88. num. 7. Foller.

in

9 in d.verb.& ſi comparent ante contumac.examinentur.nu.3.Et† legi
tur Brutum reos ter interrogatos non reſpondentes accuſationi pe-
rinde ac confeſſos damnaſſe, vt ſcribit Plutarchus in vita Publicolę.
poſt pri.ſed in criminalibus,is qui tacet,pro cõfeſſo nõ habetur,Soc.
* reg.392.cum duabus ſeq.& Claud.Battand.qui dicit,hãc eſſe cõem re
gulam in prac.cri.reg.13.licet alias taciturnitas indiciũ faciat. Car-
rer.in prac.cri.fol.64.in 38.indicio.& propterea opinionem hãc Bru
10 ti non eſſe ſeruãdã dicit Caſo.d.c.3.n.3.niſi†forte in reo criminoſo,
11 vel in reperto in fragranti crimine,vt per eum ibi,vbi etiã dicit,†tor
quendũ eſſe reum,quamuis indicia leuia eſſent,quando ductus ad tor
turã,& interrogatus quid ſciat de tali re,reſpondet dixiſſe, & interro-
gatus quid dixerit reſpondet eſſe ſcriptum,& aliud reſponſũ dare non
vult:erit.n. torquendus donec reſpondeat,quia tenetur reſponder e,&
replicare,vt per eum ibi.& non ſemel euenit,quod rei ita reſpondent,
de quo & per Loca.in opere Inquiſitor.in verb. Reus.in fi. & ideo Iac.
Nouel. in tract.ad defenſam,in tit.Reſponſiones Reorũ in conſtitutis,
n.4.inſtruit reos,ne ita reſpõdeant,prout ruſtici reſpondere ſolẽt,ſed
replicet ea, quæ dixit in alijs conſtitutis, ne ſe huiuſmodi reſponſioni
ſuſpectos reddant.vt ibi per eum.

Prædicta aũt practica primum obſeruanda eſt,quando reus iuſte in
12 terrogatur,præcedentibus.ſ.indicijs:tunc †enim reſpondere tenetur
affirmatiue,vel negatiue,alias ſecus,ſi iniuſte interrogaretur, quia in
dicia nõ precederet,quia tunc,vt ſupra diximus, reſpondere nõ tene-
13 tur.Quinimmo aliqui dicunt,quod †ſi non præcedit diffamatio, non
tenetur reus reſpondere,& dicit Gard.Alex.in d.c.de accuſatione.col.
* 37.circa fi.2.q.9. quod ita Doct. cõiter concludunt. idem dicunt alij,
quos refer.Iul.Clar.d.q.45.verſ.ſed pone.qui tamen ſubdit, quod hoc
intelligendum eſt,niſi præcedat ſ. diffamatio, vel tale quid,quod ſit lo
co diffamationis, & ita niſi præcedant indicia,quæ loco diffamationis
ſuccedunt,vt diximus in Method.proceſſ.informat.lib.1.c.2.nu.21. &
iam de indiciorum præambulo,vt reus reſpondere teneatur,loquũtur
14 S.Thom.& Sot.in locis ſupra citatis.ca.2.lib.1.& in ſpecie,† quod lo
cus non ſit practicæ torquendi reum pro habenda affirmatiua,vel ne-
gatiua,quando reus iniuſte a Iudice interrogaretur non præcedente
vel diffamatione,vel indicijs, tradit Iul.Clar.d.verſ.ſed pone.& confir
matur ex eo,quod d.Foller.in prac.cri. in verb.& ſi confitebuntur.n.4
15 quod †ſcilicet practica Bal.intelligenda eſt, quando reus non habet
cauſam legitimã non reſpondendi,alias.n.ſi cauſam legitimam habe-
ret non reſpondendi,torqueri non poſſet ſecundum eum,quia non vi-
detur contemnere Iudicem,ratione cuius contemptus cogi poteſt, vt
certũ reſpondeat,vt dicit Bar.in.l.de ætate.§.qui tacuit.& §.ſeq.ff. de
interr.actio.

16 Prout†ẽt procedit,& obſeruanda eſt prædicta practica,quãdo iã in
genere conſtat delictũ eſſe cõmiſſum,& ita conſtat de corpore delicti,
ſed nõ conſtat ne delinquente,alias ſecus,vt per Foller. vbi ſupra n.4.

17 Et

Digitized by Google

17 Et† ſecundum eundẽ Foller. in d. loco. obſeruanda eſt d. practica ſolum, quando reus ſuper facto ſubſtantiali interrogetur, videlicet, an cõmiſit tale delictum, vel homicidiũ, & non vult reſpondere, vel non dat reſponſionem affirmatiuam, vel negatiuam, non aũt quando nõ reſpõdet alijs interrogationibus ſibi factis concernentibus qualitates, ſeu circunſtantias, & nõ factum principale. & ita innuere videntur Doct. dum dicunt reum torquendum eſſe, quando non reſpondet accuſationi, vel inquiſitioni, prout conſiderat Foller. in loco præalleg. Sed Iul. Clar. d. verſ. ſed pone. quicquid dicat Folle. dicit, quod iudicio ſuo hæc eſt bona practica, & eã ſæpe vidit obſeruari non modo quãdo reus non vult reſpondere ſuper facto principali. ſ. an commiſerit homicidiũ, vel non, ſed etiam ſuper circunſtantijs ſubſtantialibus, & ad ipſum delictũ pertinentibus, modo ſint tales, de quibus veriſimile ſit ipſum recordari, puta quia interogatur de facto proprio, de modico tempore, & de rebus, de quibus alij ſolent cõiter recordari, prout ipſe iudex conſiderata facti, & perſonarum qualitate poterit arbitrari. nec aliter ſentiũt Boſſ. in d. tit. de reſponſionibus a reo faciẽdis. n. 4. & Capic. d. dec. 145. & alij præcitati in d. locis. & ita ſeruandũ eſt, prout ſeruari debere dicit Clar. in d. loco, & idem ſentit & Vulpel. conſ. cri. 34. nu. 7. dum dicit ſeruari d. practicam quando reus de crimine tantum, vel de eo, quod præciſe crimen infert, interrogatur, non in alijs. vt per eum ibi. qui ẽt ſentit dictam practicam nõ eſſe ſeruandã, quando reus prima vice examinatus ad interrogata ſemper reſpondit, ſed alijs vicibus ad iã dicta ſe referret. & peteret ea ſibi legi. qua de re infra hoc eo. c. nu. 83. & ſeq.

19 Et† ſi reus eſſet minor, vel alias non haberet legitimam perſonam ſtandi in iudicio, debet interrogari, & moneri, vt reſpondeat dato ei Curatore, vt per Foller. vbi ſupra.

20 Et† ſi reus interrogaretur, an ſit culpabilis, vel non, non etiam erit locus d. practicæ Bal. quia reſpondere non tenetur, an ſit culpabilis, vel non, ſed ſuper facto, an fecerit, vel non fecerit, vt not. Bar. in l. 1. §. accuſatione, in fin. per illum tex. ff. ad Turpil. Alex. in conſ. 115. col. 1. in fi. vol. 3. Boſſ. in tit. de reſponſionibus a reo faciendis. n 17. & ſupra diximus c. 2. lib. 2. nu. 19.

21 At ſi† reus velit vtiq; reſpondere, ſed petat dilationem ad reſpondendum, an velit cedere, vel contendere, & ſecundum aliquos talis dilatio danda eſt, & dicit Alex. in l. 1. in prin. n. 6. ff. de eden. quod ita concludũt magis communiter Doct. Sed contrariam ſententiam, quod imo ſuper facto proprio non debeat dari reo terminus ad deliberandum, tenuit Bal. in l. cum falſum. n. 2. ff. de acqu. hæred. & hanc opin. dicit eſſe cõem Aug. Arim. ad Ang. de malefic. in verb. comparuerunt d. inquiſiti, & confitentur totum. n. 6. & Franc. Conrad. fol. 280. n. 2. & hæc opinio ſeruatur de conſuetudine. nam reus ſtatim cogitur reſpondere, vt dicit Iul. Clar. d. q. 45. verſ. ſed hic quæro. vbi etiam refert Sali. Paul. de Caſt. & alios, qui teſtãtur, quod ſecundum practicam Mundi non eſt dandum tempus reo in criminalibus ad deliberandum, & ſequitur Ant.

Scap.

Scap.lib.5.iur.non ſcripti.c.66.et Ant.Columb.in trac.procedendi in
controuerſ.crim.art.176.et ſeq.vbi etiam reddit rationem:nam quan
do interrogandi habent dilationem ad reſpondendum,ſæpe fit,vt ſibi
conſulant,ac ſuas fabricent cauſas,& rationes. Et iudices torquendo
reos pro præciſa reſponſione habenda,ſint memores,torturam hoc in
caſu moderate eſſe dandam,et non cum compedibus ferreis, et conti-
nuatis diebus,abſq; vnius diei interpolatione, vt admonet in ſpecie
Vulpel.d.conſ.cri.34.n.10.

22 Neq;†etiam reo antequam examinetur danda eſt copia inquiſitio-
nis,et iudiciorum contra eum exiſtentium, quămuis eă peteret: quic-
quid enim de iure ſit et quicquid dicat Pract. Papien.in form.inquiſ.in
verbo,fama publica,nu.3.qui ait, quod licet de iure dari debeat copia
* inquiſitionis,et indiciorum petita ante examen, male tamen ſeruatur
* in practica per iſtos latrunculatores auaritiæ deditos in animarum
ſuarum maximum præiudicium,et detrimentum,et ſubdit quod peſſi-
me faciunt.de quo habetur et per Nauar.in c inter verba.11.q.3. con-
cluſ.6.n.10.et nouiſſime per F.Michael Salon.in commen.in diſput. de
iuſtitia in 2.2.D.Thom.poſt huius noſtræ praxis priorem editionem
edito,to 1.q.69.art 2.controuerſia 3.cum concluſionibus ſeq.vbi latè,
diffuſeq; rem hanc proſequitur.Ita tamen conſuetudo ſeruat,quod ſci-
licet reus interrogetur,et examinetur ante datas defenſiones,et copiā
indiciorum,prout ita quotidie practicari dicit Foller.in pract.crimin.
canon.fol.165.num.6.Pract.Corrad fol.255.in 6.limit.Iodoc.in pract.
crim.fol.24.num.18.et Cagnol.in l.2.num. 18.circa fin.C. de eden. et
late Neuiza.conſ.75.nu.1.et ſeq. vbi de obſeruantia, et reſpondet ad
authoritates contrarias. Et ſtante hac generali conſuetudine male fa
ceret iudex,qui aliter obſeruaret in practica,vt dicit Iul.Clar.d q. 45.
verſ.ſed quid ſi reus,et copiam non eſſe dandam reo antequam reſpon
deat,cum de facto proprio certus eſſe debeat,et maxime in doctore,et
quando proceditur per inquiſitionem, et ad denunciationem alicuius
23 officialis,tradit etiam Franc.Marc.deciſ.692.n.4.p.1.Cura†ergo pri
ma hæc erit iudicis interrogantis,vt reus reſpondeat, et affirmatiue
quidem,vel negatiue,ex prædictis..

24 Sequens†cura erit,vt nulla arte verborum a reo veritas offuſcetur,
et opprimatur.l.2.C.de eden.c.iudicātem.30.q.5.cum ſimil.et ita ad-
monet iudicem Boſſ.in d.tit.de reſponſionibus a reo facien. poſt nu. 1.
vt etiam de hæreticis loquens inquiſitorem admonet Directo. Inquiſ.
25 par.3.nu.87. quod quando videt hæreticum cauilloſum,verſutum, et
aſtutum,vt errorem ſuum detegere nolit,ſed per cauilloſas reſponſio-
nes,et tergiuerſationes negotium circunducat, oportet multum pru-
denter,et ſagaciter agere,et ad eorum cauteloſas reſponſiones, et ca-
uilloſas attendere,et illorum verſutias vulpinas,et extortas loquutio-
26 nes conſiderare;quia†totum eorum, vt et aliorum etiam delinquen-
tium ſtudium eſt,vt euadant,et non deprehendantur, nec conuincan-
tur.et docet ibi Direct. Inquiſ. decem modos hæreticorum euadendi,

&

Digitized by Google

& ſophiſticandi,ac ſe palliandi,ne in ſuis erroribus detegantur,& multos etiã alios,& varios habent modos decipiendi, & ſe palliandi,quos probat magis vſus,quam ars. Et quamuis nonnulli ex his ab hæreticis noſtri ſeculi non vſurpentur, cognoſcendi tamen ſunt ſecundum Franc.Pegn.in d.Schol.24.in prin.vt ex horum notitia per ſimilitudinem ad vſitatos nunc & alios hæreticorum proprios detegendos facilius perueniatur.& qui ad alios etiam reos examinandos,& conuincẽdos facile a prudentibus Iudicibus per ſimilitudinẽ reuocari poſſunt.

27 Eorum† primus eſt per verborum æquiuocationem, de quo & per Repert.Inquiſit.in verb.prouiſo ſolerter.ſed cum in tota oratione cõſiſtat,verius dicendus eſſet per amphibologiam, quæ tunc contingit cum in oratione id ſumitur,quod idem manens ſub eodem tenore verborum plura ſignificat,animaduertit Franc.Pegn.d. Schol. 24. col. 1. verſ.& huius primi loci. Vt ſi interrogentur de corpore Chriſti vero, reſpondent de corpore Chriſti myſtico. Vnde ſi interrogatur, credis tu, quod hoc ſit corpus Chriſti,reſpondet credo, quod hoc ſit corpus Chriſti,intelligẽdo de lapide,quem ibi videbit,vel de ſuo corpore proprio,quod eſt corpus Chriſti quia Dei eſt,qui eſt Chriſtus. Vel ſi interrogetur,credis tu Baptiſmum eſſe Sacramentum neceſſarium ad ſalutem,reſpondet credo,intelligendo quod ille habet credentiam,ſed nõ intelligit,quod talem,ſed ſuam,& non de iſto,de quo interrogatur,ſed de alijs. Vel ſi interrogatur,credis tu,quod Chriſtus fuerit natus de Virgine? Reſpondet firmiter,intelligendo,quod firmitatem habet in ſua mala perfidia. Vel ſi interrogetur,credis in vnicam Sanctam Eccleſiam Catholicam?reſpondet,credo in vnam Sanctam Eccleſiam, intelligendo de ſua, & ſuorum complicum congregatione, quam vocant Eccleſiã,& nõ de Eccleſia noſtra: ſemper cõuertẽdo intentionẽ ſuam ad illam partem æquiuocationis, quam in mente gerit, & ſic de alijs æquiuocationibus,ſeu amphibologijs.

29 Secundus † eſt per condicionis adiectionem,vt ſi interrogetur,credis tu matrimonium eſſe ſecundum Sacramentum? reſpondet ſi Deo placet,ego bene credo, intelligendo, quod Deo non placet, quod ipſe hoc credat. Vel ſi interrogetur,credis tu carnis reſurrectionem? ita ego,ſi Deus vult,intelligendo quod hoc Deus non vult, quod ipſe hoc credat,& ſic de alijs condicionum adiectionibus.

30 Tertius † eſt, per quæſtionis,ſeu interrogationis retorſionem, vt ſi interrogetur,credis tu in Spiritum Sanctum a Patre,& Filio procedẽtem?reſpondet, & quomodo vos creditis? & cum dicitur ſibi, nos credimus,quod Spiritus Sanctus procedit a Patre,& Filio:reſpondet,ego ita credo,quod vos creditis,ſed ego non ſic. Vel ſi interrogetur,credis tu,quod vſura ſit peccatum?reſpondet,& quid dicitis vos credendum ſuper hoc?& cum dicitur ſibi,nos dicimus, quod quilibet catholicus debet credere, vſuram eſſe peccatum;reſpondet,& ego ſic credo, intelligendo,ſic ego credo, quod vos dicitis, & ſic de alijs quæſtionũ retorſionibus.

31 Quartus † eſt per verborum fictam admirationẽ, vt ſi interrogetur, credis tu Deum omnium eſſe Creatorem? reſpondet cum admiratione quaſi turbatus, quid ergo aliud crederem, non ne ita debeo credere? intelligendo, quod nõ debet ita credere. Vel ſi interrogetur, credis tu Dei filium eſſe incarnatum in vtero virginali? reſpondet cum admiratione, O Deus meus, quare me interrogatis de iſtis? creditis, quod ſim Iudæus? Chriſtianus ſum. Scitote, quod credo omnia, quę bonus Chriſtianus debet credere, intelligendo, quod bonus Chriſtianus non debet ita credere, & ſic de alijs verborum admirationibus.

32 Quintus † eſt per verborum tergiuerſationem. Vt ſi interrogetur, credis tu quod iurare de veritate in iudicio ſit peccatum? reſpondet tergiuerſando, credo, quod qui dicit verum non peccat, & non reſpondet ad iuramentum, de quo quæritur, ſed de dicendo verũ, de quo non quæritur. Vel ſi interrogetur, credis tu, quod omne iuramentũ ſit peccatum? reſpondet, magnum peccatum eſt iurare in vanum. Vel ſi interrogetur, credis tu, quod Chriſtus poſt mortem deſcendit ad inferos? reſpondet, magna fuit iniquitas Iudæorum, quam habuerunt ad Chriſtum. & ſic de alijs verborum tergiuerſationibus.

33 Sextus † eſt per verborum manifeſtã tranſlationem, vt ſi interrogetur, credis tu, quod Chriſtus poſt mortem deſcendit ad inferos? Reſpõdet, o Domine Inquiſitor, quantum debet quilibet cogitare in corde ſuo Chriſti mortem diram, & ego miſer non facio: ſum. n. pauper propter Chriſtum, & habeo quærere mihi victum, & ſic trans fert ſe ad loquendum de paupertate ſua, vel Chriſti. Vel ſi interrogetur, credis tu, quod Chriſtus, quãdo fuit in cruce lance percuſſus, adhuc eſſet viuus? magna quæſtio, vt audiui, fuit de hoc, ſicut & de viſione animarũ beatorum eſt hodie: Vos Domini ponitis mundum in iſtis quæſtionibus, pro Deo dicatis, quid tenendũ eſt de iſta quæſtione, de animabus beatorum, quia nollem in fide errare, & loquutionem trãsfert ad quæſtionem illam. Vel ſi interrogetur, credis tu, quod Chriſtus nihil habuit in proprio, vel cõi? reſpondet conuertendo ſe ad circumſtantes, ponendo eos in verbis, vt ſic euadat pro tunc reſponſionẽ, & ſic de alijs verborum tranſlationibus.

34 Septimus † eſt per ſui ipſius iuſtificationem. vt ſi interrogetur, credis tu, quod Chriſtus deſcẽdit de cœlis, vel alias interrogetur de fide, reſpondet iuſtificando ſe, O Domine ego ſum homo ſimplex, & illiteratus, qui in ſimplicitate mea ſeruio Deo, & neſcio iſtas quæſtiones, nec iſtas ſubtilitates facile me caperetis, & in errorem induca retis, pro Deo ne interrogetis me de iſtis. Vel ſi alias interrogetur, de facili reſpondet, Domine ego ſum homo, qui libenter cogito de Deo, & cogitarem libentius de ſuis mirabilibus operibus, & fidei articulis, & de Trinitate, & de alijs, ſed poſtmodum mihi occurrunt quædam dubitationes de fide, quæ ponunt me in periculo: quapropter nolo nimis cogitare de talibus ſubtilitatibus, nec vellẽ etiam audire: quare pro Deo non ponatis me in iſtis, quia poneretis me in periculo, & errore, quod

vitare

vitare cupio toto corde. & ſic de alijs eorum iuſtificationibus.

35 Octauus † eſt per ſui corporis fictam debilitationem, vt ſi interrogetur de fide, & multiplicatis interrogationibus videat, quod non poteſt euadere, quin deprehendatur in ſua hæreſi, & errore, dicit, ego sũ valde debilis capite, & amplius ſuſtinere non poſſum, placeat vobis pro Deo me modo dimittere: vel dicit, dolor nimius inuadit me, parcatis pro Deo, vado ad lectũ, & ſurgens ponit ſe in lecto, & ſic pro tũc euadit, & interim cogitat quõ reſpondebit, & quomodo cautelosæ ſe habebit, & ſic de alijs corporis fictis ſubditis paſſionibus. Et hunc modum frequenter tenent, quando vident ſe fore torturæ ſubijciendos, dicentes ſe infirmo, & quod morerentur, ſi torquerentur, & mulieres dicũt ſe ſæpe pati muliebrẽ paſſionẽ, vt ſic ad tẽpus torturã euadant.

36 Nonus † eſt per fatuitatis, ſeu imprudentiæ ſimulationẽ, vt ſi interrogentur de fide, dubitantes ne per induſtriam Inquiſitoris in ſuis erroribus deprehendantur, ſe fatuos fingunt, menteq; alienatos, ſicut fecit Dauid coràm Achis, ne deprehenderetur. vt 1. Reg. cap. 21. & reſpondentes rident, & multa interſerunt verba impertinentia, deriſoria, & fatua, & ſic ſuas cooperiunt hæreſes, & errores, vt ſic quaſi ioco ſe videantur dicere quicquid dicunt. Et ſimiliter hunc modum ſæpe tenẽt, quando vident ſe fore torquendos, vel curiæ ſæculari tradẽdos, vt talibus falſitatibus torturam euadãt, ſeu mortem, & interdum fingũt ſe continuò amentes, interdum dilucida habere interualla. & de alijs ſimulationibus.

37 Decimus † eſt per palliatæ ſanctitatis conuerſationem, & ſpeciem. Sunt enim hæretici à communi cõuerſatione fidelium vita, moribus, & ſermone diſſidentes, & exteriorem habent ſanctitatis apparentiam, ſicut ſepulchra dealbata, & deaurata exterius, quæ intus cadaueribus mortuorum plena ſunt: pleni enim ſunt vt plurimum ſuperbia, luxuria, gula, accidia, & vanagloria, vt ſciunt, qui eos norunt. Qua ſpecie ſanctitatis plurimos inficiunt, gentes decipiunt, & Inquiſitoris iudicium euadunt. Hactenus Director. Inquiſitor. vbi ſupra. de decẽ modis, quibus hæretici errores ſuos olim occultare conabantur, ſcilicet per verborum æquiuocationem, per conditionis adiectionem, per retorſionem interrogationis, per fictam admirationem, per tergiuerſationem, per digreſſionem à propoſito, per ſui ipſius iuſtificationẽ, per ſimulationem corporei languoris, per ſimulationem amẽtiæ, per ſanctitatis ſpeciem; qui, vt dicit Franc. Pegn. in d. Schol. 24. in princ. & ſupra diximus, cognoſcendi ſunt, tametſi nonnulli ex his ab hæreticis noſtri ſeculi non vſurpentur: ex horum enim notitia per ſimilitudinem ad viſitatos nunc, & ad alios hæreticorum proprios detegendos facilius peruenitur.

38 Quibus † autem modis his occurri poſſit, docet etiam Director. Inquiſito. d. 3. par. num. 99. & de nonnullis cautelis iam ſupra diximus lib. 2. cap. 2. Quod verò priuatim attinet ad duplicitates verborum, æquiuocationes, amphibologias, conditionis adiectionem, & retor-

& retorſionem interrogatiouis, & ſimil. quibus hæretici in eorum re-
39 ſponſionibus vtuntur, docet † quod non permittat Inquiſitor in huiuſmodi reum perſiſtere, ſed conetur ſuis interrogationibus ad propoſitum, de quo intendit, illum reducere. Vt ſi interrogetur, an credat in vnicam Sanctam Eccleſiam catholicam, & ipſe reſpondet, ſe credere, intelligendo de Eccleſia eorum, quæ eſt Eccleſia malignantium, interrogetur ſubinde, de qua Eccleſia dicit, & quis præeſt, & ſi dicat, quod Papa, interrogetur, vbi moratur nunc ille Papa, & ſimilia, prout materia poſcet, & ſic de alijs, ad propoſitum, de quo quæritur, eum ſemper reducendo. & ita æquiuocationis, ſeu amphibologiæ fallacia diſſoluitur diſtinguendo ambiguam vocem, ſeu orationem: ita enim exitus, aut decipiendi via præcludetur hæretico, vt tali deceptione tueri ſe non poſſit, quod & docuit Fran. Pegn. d. Schol. 24. verſ. Hæc verò æquiuocationis. qui etiam in quãtum ad hæreticorum fraudes, & cauilloſas reſponſiones vitandas, dum examinantur, attinet, illam in vniuer-
40 ſum regulam admonet eſſe obſeruandam † vt Inquiſitores, quantum fieri poteſt, aperte eos interrogent, in ſingulis interrogationibus ſingulas res nõ ſimul plures proponẽtes, ad quas attente compellant eos reſpondere, nuſquam patiẽtes, vt extra propoſitum euagẽtur. quod ẽt ante docuit Direct. Inquiſ. vbi ſupra. paulo poſt d. nu. 99. in prima cautela, & ſupra diximus lib. 2. c. 1. nu. 13.

41 Rurſus † admonet Fran. Pegn. d. Schol. 24. verſ. quod ſi, quod ſi quandoque contingat, reum apertis interrogationibus obſcuras, aut dubias, & ancipites reſponſiones reddere, iubeatur eas, priuſquam ad vlteriora progrediatur, declarare, ne poſtea ſuper obſcuris, & dubijs propoſitionibus nouas excogitet fraudes. quod & ſupra diximus d. c. 1. lib. 2.

42 Item † & admonet Inquiſitorem, vt & nos in vniuerſum Iudicẽ admonuimus ſupra d. c. 1. nu. 16. vt dum reus interrogatur, etiam ſi is diſputare velit, quod ſæpiſſime callidis, & aſtutis contingit, nullã cũ eo ineat contentionem, ſed ſemper ad inſtitutum eundem reuerti cõpellat, ne tortuoſus anguis poſſit illęſus euadere: & ſi hæc obſeruentur, raro (vt inquit ille) proderunt ſuæ fraudes iniquis.

43 Quod † autem attinet ad fatuitatis, ſeu imprudentiæ ſimulationẽ, qua ratione ſit intelligendum, an hæc dementia ſit ficta, vel vera, non facile poteſt intelligi. vt inquit Fran. Pegn. d. Schol. 24. col. 2. verſ. fingunt ſe fatuos. præſertim cum ſint quidam adeo aſtuti, vt dementiam
44 fingunt, quæ veræ ſit omnino ſimilis. Cæterum, † vt ſubdit ibi, duobus modis detegi poterit. Primùm ex obſeruatione actuum exteriorum raro enim contingit, mente ſanos omnia mente captorum more facere. & propterea cuſtodes diligenter aduertent vniuerſas horum actiones, & verba, ex quibus dementia, & ſi res ſit inuiſibilis, ſatis probatur. Bar. in trac. de teſti. §. oppoſita prudẽtia. n. 95. & in l. fi. ff. de bono. poſſeſ. furio. vel infan. de la. Curt. in conſ. 151. nu. 7. & Corn. conſ. 85. nu. 5.
46 vol. 2. Io. à Roias de hæretic. p. 1. n. 579. & ſeq. Rurſus † hoc etiam detegi

Digitized by Google

gi poterit metu tormentorum, aut alte r us periculi grauioris, quod minabitur ei Iudex, vbi opus fuerit. quod ſi nec ſic reſipiſcant, alia re-
47 media oportuna iuxta delati qualitatẽ excogitãda erunt. Nec† ſi probabiliter credatur ex actibus exterioribus,& verbis fictã eſſe dementiam,& inſaniam,à quæſtione,& tortura deſiſtendum eſt, vt admonet Franc.Pegn.Scho.25.ad d.3.p.Direct.Inqui.in prin.Immo(vt ſubdit)
48 ſæpe contingit huic fictæ inſaniæ remedium afferre torturam: nã dolor iocum,& fictionem non facile patitur: atq; in hoc caſu nullum ad explorandum animi morbum,an ſit verus, vel fictus, periculum videtur ad torturam inſanos tradere, ſi aliàs indicia ſufficientia præcedant;nullum.n.hic mortis periculum timetur.
49 Quòd † ſi, quando reus ducitur ad ſupplicium,inſaniam fingat,aut more ſtultorum blaſphemias interdum proferat,nec velit cõuerti,maior eſt difficultas· Nam videbitur alicui dicendum, nullo modo tales in hoc ementito furore, aut impœnitentia perſeuerantes vltimo ſup-
50 plicio afficiendos:quoniã † ex duobus malis minus permittẽdum eſt. l.ſi procurator.ff.de excep.doli.l.quoties nihil ſine captione.ff.de reg.
51 iur.At† minus malum videtur,tum impunitum relinquere,quàm puniendo animam perdere: differendum eſt igitur, aut etiam amouendum penitus omne ſupplicium.
52 Sed in hoc caſu ita res videtur gerenda, quoties traditus curiæ ſæculari,aut quilibet,qui ad ſupplicium ducitur, aut vt mortẽ effugiat, aut aliqua alia cauſa non vult pœnitere,ſed fingit ſe dementem,& amplius blaſphemat,aut inepta loquitur, vt ſtultus, & inſanus videatur, cum tamen non ſit:tunc differendum eſt aliquantulum ſupplicium, & adhibendi viri pij,& Theologi, qui omni ſtudio,& diligentia conẽtur reum ad pœnitentiam reducere.quod ſi deniq;noluerit, impœnitens tandem morte pœnas luat.ita videtur non obſcure innuere tex. in c.
53 placuit.23.q.5.vbi dicit,Cõcilių Bracharenſe† ſepulturam denegare illis criminoſis,qui impœnitentes moriuntur, vt ibi.ſimiliter & de his placuit fieri,qui pro ſuis ſceleribus moriuntur impœnitentes. indicat
54 ergo,quod etiam ſi non pœniteant,mori debeant.idem colligitur†ex c.quæſitum.13.q.2.dum dicit,& confitentur,vel confiteri deſiderant. ergo non deſiderantes confiteri, ſed in obſtinatione perſeuerantes nõ ſunt impuniti relinquendi.ita Caſſan.in conſuetud.Burg.rub.1.des iudices.§.5.ſuper verbis' il n'agrace.verſ.ad vnũ tamen.nu.125.& ſeq. quod & affirmat inſignis Theologus Domin.Sot.lib.5.de iuſt.& iur. q. 1.art.2.ad ſecundum argu.Fran.Pegn.d.Schol.25.col. 2. dicens huius
55 rei potiſſimam eſſe rationem, quoniam † ſi his fictis inſanis parceretur ad euitandum mortem,facile eſſet cuiq;hac vti fraude,& ſe impœnitentem fingere.
56 Neq; obſtat ratio ſupra in contrariũ allata:quoniam punitio†non refertur primò,& per ſe in correctionem,& bonum eius, qui punitur, ſed in bonum publicum,vt alij terreantur,& à malis cõmittendis auocentur, vt late diximus in Method.proceſſ.informat.in præfat. bonũ

E 57 † autem

57 †autem publicum etiam ordine charitatis priuatorum commodis præferendum eſt. nam hac etiam via conſulitur vitæ ſpirituali totius populi.cum quis ergo ſimulat furorem,plectendus eſt,quod etiam lege ciuili cautum eſt in l.congruit.§.vlt.ff.de off.præſid.ibi.vt ſi ſimulaſſet, plecteretur, ſi fureret,in carcere cõtineretur.ita Pegn.d. Schol.25. nec ab his diſſentit Panorm.in c.excommunicamus.1.de hæretic. num.10.
58 vbi quærit, † an expectanda ſit hæreticorum conuerſio, priuſquam tradantur curiæ ſeculari,& quamuis multo tempore expectanda ſit,at ſi impœnitentes perſeuerant,tradendi quidem ſunt : tanto ergo magis ad explorandum animi morbum, an ſit verus, vel fictus, torturæ tradere hunc licebit, vel alio vti remedio, in quo nullum mortis periculum timeatur.

59 Eſt etiam†iudex admonendus,quod quando reus aliquid reſpõdet, quod verum non eſſe ex proceſſu apparet,non ſtatim illum ſemper admoneat ad dicendum veritatem,& vt a mendacio ſe abſtineat,ſed dẽt interdum eum longius repetita interrogatione interrogare ſuper eo, quod de mendacio eum conuincit.Et quandoq; etiam expedit tunc ſuper dicto mendacio non inſtare, ſed ad alia tranſire quando iudex videt reum promptum eſſe ad dicendum mendacium, vnde nonnulla omittere ſatis expedit, de quibus deinde alio modo longius repetita interrogatione erit interrogandus in alijs examinibus,& conſtitutis, vel in eodem etiam, ſed alio in loco pluribus ſuper alijs interpoſitis interrogationibus,quo tempore non ita facile percipiens,quò tendãt interrogationes, ſecurus confitebitur, qua confeſſione etiam illud, quod negabat,ita vt iudex vult;concedit eſſe.

60 Et†ſi reus fuerit interrogatus, an alter aliquid ſciat, non debet iudex illam recipere reſponſionem,quod non erat,vel erat pręſens: licet reſponſio hæc abijcienda non ſit,quando reus interrogaretur, an ipſe ſciret.primo.n.caſu,quando quis de alterius ſcientia interrogatur,non ſufficit,ſi narret, quod ille præſens eſſet, vel quod ſcit, quia præſens erat,ſed debet expreſſe dicere,quod ille audiuit,vel intellexit, quia attentas præſtabat aures,vel aliud dicat ſignum apertum, ex quo eum il
61 lud ſcire inferatur:Nam†ex hoc quod quis præſens fuerit, non ſequitur,ergo intellexit,niſi quis deponat de propria præſentia, quia dicitur etiam deponere de eius intelligentia,& ideo ſufficit,ſi dicat præſentem fuiſſe.ita Bar.in l.1 ff.de auth tut.§.fi.Iaſ.in l.1.§.voluntate.ff ſolu. matrim.Alexand.conſil.174.num.5.vol.6.& ita in ſpecie de hoc admonet iudicem ita interrogantem Boſſ. in d. tit. de reſponſionibus a reo facien.nu.10.

62 Solet quãdoq;reus de homicidio puta interrogatus non ſimpliciter reſpondere,ſed cum qualitate,vt occidi,ſed ad meam defenſionem,vel incipiendo a negatiua non occidi, ſed ſi feci id, defendendo feci, tunc iudex diligenter obſeruare dẽt,quod reus clarè ſibi reſpondeat,vtrum fecerit,vel non fecerit homicidium, vt admonet Iac. Nouell. in tract. ad defenſam.tit.Reſponſiones reorum in conſtitutis.nu.29.ſed non eſt aliter

aliter inſtandum,vt ſimpliciter reſpondeat,ſed ſolum longius repetita interrogatione,vel tunc,vel alio tempore ab eo extorquendum eſt, an vere ad defenſionem homicidium illud commiſerit. admittitur.n.
63 dicta reſponſio nō ſolum de iure communi,ſed etiam † ſtante ſtatuto, quod inquiſitioni accuſationi ſit ſimpliciter reſpondendum, prout diſponit ſtatutum noſtrum Vrbenetanum lib.3.cap.3.ita Aret. qui oſtendit hanc eſſe veram concluſionem in l.1.in princ.ff.de vulg.& pupill.eſt materia quæ ibi ponitur,& in l.1.§.ſi quis ſimpliciter ff.de verbor.oblig.& eam ſequitur Boſſ. in tract. cauſ. crimin. titul. de confeſſis. nu.10.
64 Sed † hoc intereſt inter vnam,& alteram reſponſionem:quia ſi reus incipit a negatiua,dicendo non occidi, ſed ſi occidi, feci ad meam defenſionem,habetur talis reſponſio pro mera negatiua,vt per gloſ Bal. & Doct.in l.ſi quidem.C.de exceptio. per Angel.de maleſi.in verb.cōparent inquiſiti,& partem negant,col.2.Iaſ.in l.vt vim.col.3.ff.de iuſt.& iur.& in §.ſi quis.poſt §.actiones immediate.Inſt.de actio.Marſ.in l. Diuus Antoni.ff.de quæſtio.Boſſ.in d.tit.de confeſſis. num. 25. & num. * 36.vbi dicit communem.& in d.tit.de reſponſionibus a reo faciendis:
65 num.2.Iul.Clar.lib.5.ſenten.§.fin.q.55.verſi. cautius igitur.Si † vero a confeſſione incœpit, dicendo occidi, ſed ad meam defenſionem, talis reſponſio pro confeſſione habetur, quæ pro parte acceptari, & pro parte ſperni poteſt,vt dicit Bartol. in l.Aurelius. §. idem quæſijt. num.2. ff. de liber. lega qui eſt communiter approbatus, vt plures teſtantur.quos recenſet Iul.Clar.in d.q.55.verſi.poteſt quoque reus.qui etiam dicit quod non ſolum hæc Bart.opinio eſt communi Doct. con-
66 ſenſu, ſed etiam conſuetudine approbata; Quamuis † is ad pœnam mortis non condemnaretur.vt fuit originale dictum. Abb in c.auditis * n.32.de præſcriptio.quod dicit eſſe commune Boſſ. in d. tit. de confeſſis.nu.20.& ſeq.& Carrer.in prac.cri.fol.237.nu.15.& fol.185 n.11.& * in pract.ſemper obſeruatum dicit Gram.relatus per Iul.Clar.d.q. 55. verſi.forte poſſet.& admirabilem hanc eſſe doctrinam dicit Menoch. de arbitr.iudic.caſu 279.vbi recenſet eos, qui hanc doctrinam ſequūtur,& qui contra ſenſerunt, quos tamen ipſe non ſequitur. & eſſe hoc dictum Abb. in ſolemni multū apud practicos Aduocatos dicit Marſ. in ſing. 185. & ſi quis curioſus vellet enumerare Doct.relatos per Tiraq.in trac.de pœnis.cauſ.27.& alios, videbit hanc vere eſſe commu- * nem opinionem,quod & dicit Io.Petr. Anchar. lib. 1. qq. familiar. q. 40.num.3.Et propterea Iac.Nouel.in tract.ad defenſam.in verb. Reſponſiones reorum in conſtitutis.num.26.fol.72.inſtruit reum, vt ad euitandum omnem dubietatem ſemper incipiat a negatiua. dicendo, homicidium non commiſiſſe,&, ſi apparet commiſiſſe, illud feciſſe ad ſuam neceſſariam defenſionem.
67 Neq; † conſulendus eſt Iudex, vt hoc in caſu deueniat ad torturam contra reū,qui ita reſpondit,quod occidit,ſed ad defenſionem,tametſi pro veritate habenda eum torquere poſſit, vt etiam condemnare, vt

voluit Bal.in l.1.C.de confeſſis.col.11.Clau.in d.l.vt vim.col.33.verſ.
6.& vlt.ff.de iuſt.& iur.Lanfranc.in c.quoniam contra.in verb.confeſ-
ſiones.de probatio.Boſſ.in d.ti.de confeſſis.n.27.& alias ita ſeruatum
fuit,vt per Gram.not.2.ſed potius monendus eſt,vt ſe abſtineat a tor-
68 tura, quia rei vt plurimum torti perſeuerant, & † non ſolum purgant
indicia,ſed etiam veras probationes.l.edictum.ff.de quæſtio.& ibi Al
ber.cum alijs de quibus in noſtro trac. de executio.ſent. contumacia
69 l.capto bannito c.2.n.60. vt mirum nõ ſit,†quod apud Mediolanẽſes
practica hæc torquendi hunc reum ita confitentem non ſeruatur,pro-
ut prædicta ratione non vidiſſe hanc practicam ſeruari teſtatur Boſſ.
in d.tit.de confeſ.n.28.& poſt eum Iul.Clar.d.verſi.forte poſſet.qui ex
preſſe hanc practicam damnat.
70 Et † licet poſſet hæc tortura inferri cũ proteſtatione,quod propter
hoc non fiat præiudicium violentis præſumptionibus exiſtentibus cõ
tra reum,iuxta conſi.Cæpo.32.col. antepen. id tamen tutum non eſt
quia proteſtatio hæc operatur,vbi reus interrogatur in alia materia
quam ſuper ea,de quã conuictus eſt,ſicut proteſtatio dicit , & dicere
debet,aliter nihil eſſet,vt per Cæpo.vbi ſupra.eſſet.n.proteſtatio con
71 traria facto,quæ nihil valet.vt not.in l.non ſolum.§.morte.ff. de nou.
ope.nunc.& in c.cum M.Ferrariæ.extra de conſt.& diximus in.d.trac.
de execut.ſent.contumac.capto bannito.d.c.2.n.71.& in ſpecie ita ad
monet Boſſ.in d.ti.de confeſ.n.29.
72 Conſideret† etiã Iudex,an ſtatim,vel ſimpliciter reus reſpondeat ,
ſiue bene,ſiue male.ſignum.n.eſt innocentiæ.contra verum ſignũ erit ,
quod nocens ſit,qui, cum non poſſet ſe defendere,ſtatim currit ad ſo-
phiſmata ſua,& duplicitates, & fugas verborum, vel rerum, ne capia-
tur,vt ad cognoſcendum hæreticum ita Inquiſitorem admonet quidã
vetuſtus Codex bibliothecæ Vatican.fol.88.col. 3. cuius verba aſcri-
pſit Franc.Pegn. in d.Schol.24.ad 3.p.Direc.Inquiſ.verſ.id tamen .
73 Vt etiam † conſideret,an reus audacter reſpondeat,vel pauide, vel
trepide,vel alio modo,quo timere videatur : ex hoc.n.in ſuſpicionem
incidit,per tex.& ibi Bar.in l.de minore.§.tormenta ff. de quæſt.Boſſ.
in d.tit.de reſponſio.a reo facien.n.9.Foller.in pract.crim.d.verb.& ſi
74 comparent ante contumac.examinentur.n.4.qui etiam † admonet Iu
dicẽ,vt animaduertat,an aliqua ex dictis rei variatio ſit , trepidatio ,
& vultus pallor(quod eius arbitrio relinquitur)& omnia hęc per No
75 tarium annotari faciat.ex † his.n.ſumitur indicium ſecundum eũ ibi.
& optime ante eum Brun de indic.& tortu.in vlt.par.vbi ſeriatim.om
nia docet,& habetur per Marſ.in prac.cri.§. diligenter.n.74. & n. 98.
& in §.quoniam.n.4.& 127.Io.Mille.in prac.cri.fol.65.n.11.& ita etiã
docet. Ang.Aret.de malefic.in verb.fama publica.col.antepẽ.q.9.Pro
ut contra Reum admonet Iac.Nouel.in trac.ad defenſam.tit. Reſpon-
ſiones reorum in conſtitutis.n. 3.& 5.quod animoſe ad interrogata re-
ſpondeat celeriter,nec trepidando,nec balbutiendo, aut variando.
76 Quæ† quidem omnia ſcribi,& annotari debent per Notarium præ
ſente

ſente ipſo reo, audiente, & intelligente dum examinatur, ne contradi-
cere poſſit. Inno. & alij in c. quoniã contra. vbi Fely. n. 81. Dec. nu. 215.
de probatio. cum alijs, vt in Metho. proceſſ. informat. lib. 5. c. 2. n. 595.
77 licet ‡ etiam ſi non ſtatim hæc annotarentur, annotari tamen debent
ſine magno temporis interuallo, antequàm ad alia diuertatur, aliàs
Iudici non crederetur, vt poſt Inno. & Hoſtien. dicit Anto. de Canar. in
trac. de quæſtio. in 2. memb. nu. 36.
78 Et † ſcribere quidem debet, & annotare de mandato Iudicis, nõ. n.
niſi de mandato Iudicis Notarius hæc annotare debet, aliàs non pro-
79 baret, cum eius † officium ſit ſolum in ſcribendo, ſecundum Innoc. &
alios in d. c. quoniam cõtra. & Ang. in §. & hoc ſuper. col. 5. verſ. eo mo-
80 do. in Auth. vbi ſponſalit. largit. Bal. in l. qui falſa. de falſis. & † annota
re hæc quidem debet de mandato Iudicis, quàmuis ipſe vacillationẽ,
& alia huiuſmodi non perpenderit, nec viderit. debet. n. Iudici obedi-
re dicenti, quod hæc annotet, & ſcribat, ſecundum Innoc. & alios in d.
c. quoniam contra. & Anto. de Canar. d. 2. memb. n. 40. Sed tamẽ illud
81 verũ eſt, quod † Notarius ſcribere debet, quod Iudex ita dixit, & man
dauit, non autem quod ita ſit, quia cum non viderit, ſcribere, non tene-
tur, quod ita ſit, ſed quod Iudex ita dixit, & iuſſit, ſecundum Bald. in l.
nullum. C. de teſti. quem refert, & ſequitur Fely. in d. c. quoniam cõtra.
n. 81. in fi. & Anto. de Canar. d. n. 40. & Boſ. ad eos ſe remittens in trac.
82 cauſ. cri. tit. de oppoſſit. contra teſtes. n. 145. Foller. vbi ſupra. Sed † effi
cacior ſcriptura eſſet, ſi ipſe Notarius etiam vidiſſet, & perpendiſſet,
& ideo adderet, & idem mihi videtur, ſecundum præalleg. Doct. & ani-
maduertimus de teſtibus tamen loquentes in d. c. 2. lib. 5. Metho pro-
ceſ. informat. n. 599. & ſeq.
83 Et † ſi reus aliàs examinatus iterũ examinaretur ſuper eadem re,
quod quidem vbi de pertinacia rei conſtat, diximus ſupra lib. 3. c. 1. ob
ſeruandum eſſe, poteſt quidem reſpondere, ſe dicere, prout aliàs dixit,
& poteſt Iudex hanc reſponſionem admittere, cum eius arbitrio relin-
quatur, an is reus iterato ſingulatim reſpondere debeat, vel per rela-
tionem ad aliud examen, vt voluit Bar. in l. eos. nu. 6. ff. de falſ. & cũ eo
ſenſerunt Soci. conſi. 98. col. 9. verſi. poſtremo etiam lib. 3. Fely. in c. in-
tua. n. 1. de teſtib. Menoch. qui alios alleg. de arbit. iudic. caſ. 109. n. 3.
* Natt. conſi. 537. n. 1. & alijs ſeq. lib. 3. vbi nu. 8. dicit quod practica ita
obſeruat. & licet ij omnes de teſtibus loquantur, hoc tamen etiam ad
84 reos referendum eſt, prout ‡ facit Boſſ. in d. tit. de reſponſio. à reo fa-
cien. n. 3. & 4. & Vulpel. conſi. cri. 34. nu. 8. & ſeq.
85 Sed † recte facit ex cã Iudex, ſimplicẽ illã reſponſionẽ non admittere,
quãdo vult videre, quo vultu, qua trepidatione reus iſte deponit. d. l. de
minore. §. tormẽta. ff. de q̃ſtio. & quãdo iudex ſuſpectũ hẽt reũ, hoc oĩno
facere põt, et debet, vt de teſte dixit Bal. in l. 1. §. editiones. ff. de eden.
Marſ. in d. l. eos. n. 4. in fi. ff. de falſ. et in l. ex Ibero. nu. 15. ff. de quæſtio.
alios retulimus in d. c. 2. lib. 5. Method. proceſſ. informat. n. 535. et ſeq.
86 Bene verum eſt, ‡ quod duo, patentiſſi reo conſilia, quæ teſti præbet

Bar.in d.l.eos primum,vt petat ſibi exhiberi primas ſuas reſpõſiones antequàm reſpondeat,& tenetur Iudex exhibere,& legere, quod ſanè conſilium probauit Marſ.in d.l.eos.n.9.Boer.deciſ.108.n.6.Foller.in prac.cri.in verb.capiat informationem num.39.Boſſ.in trac.cauſ.crimin.tit.de tort.teſti.nu. 74.& in tit.de oppoſit.contra teſtes.num. 8.& in d.tit.reſpõſio à reo facien.num. 3. vbi, licet prædicti de teſtibus loquantur,hoc tamen conſilium & ad reos refert.

Sed Iac.Menoch.d.caſ.109.n.12. iudicẽ admonet in hoc diligentem eſſe debere,vt animaduertat,an rationabiliter hoc petatur:nã ſi veriſimile non eſt,iuſta cauſa hoc peti dẽt Iudex eum repellere, vt ſi factũ non eſſet ita perplexum,vel tã de antiquo,vel eſſet recẽs examinatus, vt ex integro poſſet iterũ recenſere quod iã dixerat. & licet Menoch. ibi de teſte loquatur,hoc tamen & ad reos multo magis referedũ eſt, qui de facto proprio interrogantur:quorſum igitur hoc peteret,ſit de ſe iã ſatis eſt inſtructus? potius.n.malitioſe, ac dolo petere hoc videtur.Et poterit,vt præciſe,& ſine relatione reſpõdeat,illud adhiberi remedium,quod in teſte præbuit Foller.in d. verb. capiat informationẽ n.39.poſt.Gram.deciſ.34.n.4.l.docent animaduertendum eſſe hoc in caſu,in quo interrogatus refert ſe ad aliud,& primũ examẽ,quod pro-
87 curator † fiſcalis cõpareat,& inſtet,quod iterũ per extẽsũ examinetur,& varijs interrogationibus interrogetur, ex quo ipſum ſuſpectũ hẽt.tunc.n.Iudex licite ſiñ eos ad ita examinandũ procedit.vt conſuluit Alex.conſ.90.lib.4.& conſ.154.col.5.lib.5. hæc de primo cõſilio.
88 Alterum†conſilium eſt,vt cum hac proteſtatione reſpondeat,dico,vt nunc mihi videtur,quod ſi conſtabit,me iam aliter dixiſſe, meã hanc reſponſionẽ,& depoſitionẽ ad illam primã refero, cum tũc melius horum memor eſſem.idẽ cenſuerunt relati Marſ.Boer.& Menoc.in d.locis. qui tamen de teſtibus loquuntur:& de reo,quem ita inſtruit ad reſpondendum,Boſſ.in d.tit.de reſpõſio à reo faciẽdis.d. n. 3. ſed Boer. poſt multos,& Menoch.in d.locis ſolum intelligũt,hoc procedere poſſe in perito qui ſcit ita proteſtari; Nam vix eſt,quod ignarus hanc faceret proteſtationẽ:propterea,vt ſcribit Menoc.ibi.in vltimis verbis,
89 ex cauſa† poſſet Iudex hanc proteſtationem reijcere,& animaduertimus in d.c.2.lib.5.Method.proceſſus informatiu. nu.342.
90 Et† quoniã Notarij officium eſt in ſcribẽdo,vt diximus ſupra n. 79. & quidẽ interrogata, reſpõſa,dictaq; reorum,vt per Simanc.catholic. inſtit.tit.44.de ordine procedẽdi.n.15.in fi.& Folle.qui admonet;ita ſemper faciendũ eſſe in prac.cri.in verb.& ſi cõparent ante contumaciam examinentur.n.4.Iudex curare debet, prout & ipſe notarius dẽt animaduertere,quod verba rei reſpõdentis ſcribat eo modo, quo ab eo proferuntur,ſiue latinè,ſiue vulgari ſermone loquatur.& ita ſeruãt boni Iudices timentes Deum, ne eorum dictatis reus aliquod ex verbis dictatis, quæ eius verba præciſa,& propria nõ eſſent,præiudicium patiatur & ita faciendum eſſe decreuit Paul. III. in ſuo motu proprio in fauorẽ pauperum.verſ.ijdem Iudices.vbi & illud decreuit, quod in

examine rei linguæ alterius,& idiomatis, adhibeatur vel notarius illius lniguæ,& idiomatis, vel interpres, qua de re diximus in trac. de executione ſent. cõtumac. capto bãnito. c. 2. Quod vt obſeruetur, debent ſtatim reorũ verba dictari, atq; ex ore eorũ exiuerunt. Nec ideo tuta eſt eorũ practica, qui prius totã audiũt reorũ reſpõſionẽ, quãuis lõgiſſimam, vt quando narrant aliquod fictũ, illiuſq; ſeriẽ, poſtea eã ipſi Notario dictant ſecundũ ſenſum, quẽ tenuerunt, non ẽt ſecundum verba, quæ non tenuerunt, nec tenere potuerunt; & putant eorum muneri ſatisfeciſſe, dummodo ita ſenſum tenuerint, quẽ tamen eorum dictatis interdum corrumpunt, atq; interuertunt. vt ergo a reo verba proferũtur, dictãda, & ſcribẽda ſũt propria, & præciſa, vt præcipit Sũ. ille Põt. in d. eius motu proprio. Et ſi ruſtici, idiotæ, & rudes eorũ cogitationes interrupte explicabũt, multiplicatis interrogationibus, ꝙ extorquendũ eſt, explicare cogãtur. Nũc de formula interrogandorum reorum,

91 poſtquã & illud prędictis addiderim, quod nũc venit in mentẽ. † Quod ſi interrogatio vnũ principaliter, & aliud demõſtratiue cõtineret, vt an vulnerauerit reus N. officialẽ, nõ recipiat Iudex ſimplicẽ reſpõſionẽ ſuper vulnere, ſed ẽt ſuper qualitate perſonæ offenſæ demõſtratiuẽ enunciata, quã nõ dicitur fateri vulnus ſimpliciter cõfitẽdo. ita admonet Mar. Soc. in c. qualiter, & quãdo. n. 980. de accuſ. dicens habuiſſe de facto, & obtinuiſſe. & ibi ẽt idem dicit de inquiſito de adulterio cũ Berta vxore Titij. de quo, & alijs, exẽplis in noſtro trac. de executio. ſent. contum. capto bannito. c. fi. n. 379. & alijs, anteceden. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Formula interrogandorum reorũ bãnitorũ, & cõdẽnatorũ remiſſiue.*
2 *Rei examinandi ſunt ſine præſentia Aduocati, & Procuratoris.*
3 *Procurator fiſcalis poteſt inter eſſe examini reorum, ſed pro aſſiſtentia nihil a reo percipere poteſt.*
4 *Minores rei ſine curatore examinari debent.*
5 *Cõfeſſio minoris in criminalibus ſine authoritate curatoris an valeat.*
6 *Reorum nomina, cognomina, & patria apud acta deſignari debent.*
7 *Teſtium nomina, cognomina, & patria deſignari debent, vt appareat quid, & a quibus dictum fuerit.* (ſcendos
8 *Nomina ſignãdorũ hominũ gratia reperta ſunt, & ad homines cogno-*
9 *Aetas reorũ apud acta deſignari debet, & ſuper ea rei reſpondere debẽt.*
10 *Minor, ſi maiorem ſe dixerit, ſibi præiudicat, niſi reſtituatur, pro vt reſtitui poteſt.*
11 *Minor reſtitui non debet, quando dolo fecit.*
12 *Iurare rei debent de veritate dicenda. & n. 14.*
13 *Nemo cogi debet ad detegendum propriam turpitudinem.*
15 *Iuramentum deferẽdum non eſt, vbi ſubeſt probabilis ſuſpicio periurij.*
16 *Reus falſum dicens de periurio non punitur in foro contentioſo, ſed ſolũ Deum habet vltorem.*

17 Mendacium facit indicium ad torturam.
18 Rei laici quõ iurant, an tactis ſ. euãgeliis, vel quibuſcunque ſcripturis.
19 Rei clerici iurãt manibus ad pectus poſitis, ſiue ſint epiſcopi, ſiue Card.
20 Notarius in iuramento rei, vel teſtis debet expreſſe dicere, prout iurauit, manu tactis &c.
21 Conſtituti reorum initium quale ſit.
22 Forma dictandi interrogatoria reorum.
23 Suggeſtio, quam Iudex reo facit, tegi ab eo nõ debet aliquo dictãdi ſtilo.
24 Forma interrogatoriorum, quibus ad confrontationem teſtium cum reo peruenitur.
25 Reus in cõfrontatione nõ dẽt dicere omnia, quæ põt cõtra teſtes obijcere.
26 Iudex volens teſtes confrontare, non debet dicere reo illos eſſe examinatos contra eum.
27 Forma interrogatoriorum quando Iudex vult legere examen teſtium reo ad illum conuincendum.
28 Forma confrontationis teſtiũ cũ reo quando ad inuicem ſe cognoſcunt.
29 Iuramentum teſti in confrontatione eſt iterum coram reo deferendũ.
Forma confrontationis teſtium cum reo, quando ad inuicem ſe non cognoſcunt. ibid. & n. 34.
30 Teſtes, qui reum non cognoſcunt, ſunt interrogandi de effigie, ſtatura, & veſtimentis rei.
31 Rei teſtibus exhibendi ſunt vt illos recognoſcant, cum indumentis, & qualitatibus ipſorum reorum, ſi poſſibile eſt.
32 Facies hominis eſt illa, quæ principaliter hominem oſtendit.
33 Rei teſtibus exhibendi, vt illos recognoſcant, exhibendi ſunt inter duos, vel tres ad euitandam ſubornationem.
35 Formula interrogandorum reorum ſecundum Repert. Inquiſit.
36 Formula interrogandorum reorum ſecundum Direct. Inquiſi.
37 Formula interrogandorum reorum ſecundum Iac. Nouellum.
38 Formula 1. interrogandorum reorum ſecundum Io. Mille.
39 Formula 2. interrogandorum reorum ſecundum eundem.
40 Formula 3. interrogandorum reorum ſecundum eundem.
41 Formula 4. interrogandorum reorum ſecundum eundem.
42 Formula 5. interrogandorum reorum ſecundum eundem.
43 Formula 6. interrogandorum reorum ſecundum eundem.
44 Formula interrogandorum ipſius Auctoris.
45 Decreti forma, quando reus ponitur ad largam, & datur ei terminus defenſionis. & de ratione dicti decreti. (ibid.
Reus donec examinetur, & ante retinetur in ſecretis carcer. & quare.
46 Reum exiſtentem in ſecretis carceribus nemo alloqui debet. & ſi Iudex ex cauſa permittit, quam debeat adhibere cautelam.
Reus, ſtatim vt captus eſt, ideſt celeriter, eſt examinandus, ibid.
47 Reus ponitur ad largam completo proceſſu.
48 Reo datur termin⁹ de faciẽdũ ſuas defẽſiones, quãdo ponitur ad largã.
49 Copia proceſſus, & indiciorum peti debet per reum.

50 Copia

50 *Copia indiciorum danda eſt reo, etiam quod procedatur per viam inquiſitionis, & teſtium dicta publicanda ſunt.*

51 *Copia indiciorum an danda ſit ex officio, & ibi, etſi non petatur, ruſtico, ſimplici, & idiotæ.*

52 *Doctores in rebus proprijs minus ſciunt, quam ceteri.*

53 *Copia indiciorum proceſſus etiamſi non petatur, danda eſt reo, vel conuicto, vel confeſſo ante condemnationem.*

54 *Copia proceſſus, & indiciorum datur reo ſuis expenſis, non expenſis fiſci, & querelantis.*

55 *Copia accuſationis, & inquiſitionis, & capitulorum datur expenſis quarelantis, & inquirentis.*

56 *Copia proceſſus, & indiciorum reo decernitur habitis teſtibus pro rite, & recte receptis, & examinatis, & quare. & nu. 62.*

57 *Copiam proceſſus, & indiciorum Iudex dare reo non tenetur, niſi completo proceſſu.*

58 *Actor prius & ſic fiſcus debet fundere intentionem ſuam, deinde reus auditur in ſuis exceptionibus, & defenſionibus.*

59 *Iudex licitè denegare poteſt copiam proceſſus reo, donec fuerit cum effectu completa informatio.*

60 *Copia proceſſus reo dari non debet etiã cõpleta informatione, niſi proceſſus fuerit legitimatus. i. repetitis teſtib⁹ informatiuis parte citata.*

61 *Iudex cautus examinat primo teſtes pro informatione curiæ, deinde relaxat mandatum de capiendo reum, quẽ captum diligenter examinet, & deinde illo in negatiua perſiſtenti teſtes repetit parte citata.*

63 *Defenſioni renunciari non poteſt.*

64 *Mortui, & abſentes longa abſentia non habentur pro rite, & recte receptis, & examinatis à reo volente copiam proceſſus. & nu. ſeq.*

66 *Proceſſus expeditio & cauſæ retardari non debet, quoad reum præſentem prætextu teſtium non repetitorum.*

67 *Romæ an ſeruetur practica habendi teſtes pro rite & recte examinatis per reum volentem copiam proceſſus.*

68 *Reus ponitur arbitrio iudicis ad largam, donec teſtes in longinquis partibus commorantes compareãt, vt vel repetãtur, vel confrotẽtur.*

69 *Copia proceſſus etiam informatiui dari debet Reo in vrbe, & in alijs terris Eccleſiæ, in quibus ius Canonicum ſeruari debet.*

70 *Reo habenti, quando datur ſibi copia proceſſus, teſtes informatiuos pro rite, & recte examinatis, ſaluum debet eſſe ius excipiendi contra teſtes, & eorum dicta, ac etiam eos repetendi ſuper eius interrogatorijs.*

71 *Reus citatus ad videndum iurare teſtes, debet proteſtari contra teſtes, & dicenda per eos, ne alias videatur conſentire.*

Practica Procuratorum de proteſtando contra teſtes, & dicta in termino citationis ad videndum iurare teſtes ibid.

72 *Proceſſus rei præſentis differri non debet, donec illi, qui pro eodem delicto ſunt contumaces, condemnantur, ſed contrarium ſeruatur.*

73 *Copia pceſſus criminalis, quãdo datur reo præſenti, delẽtur nomina eorum,*

Digitized by Google

rũ qui ſunt cõplices & cõtumaces,& omnia etiã,quæ ad eos pertinẽt.
74 *Terminus defenſionis reo aſsignandus quot dierum eſſe debeat.*
75 *Dilationes quot reo dentur,& quot accuſatori.*
76 *Intellectus l.fin.ff.de ferijs.*

De Formula interrogandorum Reorum. Cap. III.

NVnc de formula interrogandorum reorum agendum eſt,eorum
ſcilicet,qui nondum ſunt banniti, & condemnati: illorum enim
1 interrogandorum formulam poſuimus in d. noſtro tract. de execut.
ſenten.contumac.capto bannito.c.2.quæ cum ibi videri poſſit,hic re-
petẽda non eſt.In primis igitur rei corã Iudice, & Notario conſtituũ-
2 tur ſine † præſentia Aduocati, & cauſarum patroni ipſorum reorum,
qui præſentes illorum examini eſſe non debent, vt quicquid de iure di
* ci poſſet per tex.in l.cuſtodias.ff.de publ.iudic.ita vſus, & curiarũ ſty-
lus obſeruat,vt atteſtatur Igne.in l.1.§.quæſtionem.num.19.in fi.ff.ad
* Syllan.& eſt omnibus notiſſimum,quod & dicit Iul.Clar.d.q.45.verſ.
3 quæro etiam licet † procurator fiſcalis quandoque interueniat eius
arbitrio ex forma motus proprij Pij IIII.ſuper reformatione tribuna
lium ordinariorum Vrbis,vbi etiam illud reſpectu procuratoris fiſca-
lis ſtatuitur, quod pro huiuſmodi aſſiſtentia nihil percipere debeat;
4 vt etiam † ſi rei eſſent minores ſine præſentia,& authoritate curatoris
examinantur,cuius authoritas non requiritur in confeſſione minoris,
5 quæ valet, nec propterea quod facta eſt non dato curatore, nulla di-
ci poteſt:nam quicquid ſit, ſit de iure. iuxta l.clarũ. C.de autho.præ-
ſtan.Boſſ.in tract.cauſ.crim.tit.ſi aduerſus rem iudic.num. 22. Rolan.
* conſ.31.n.1.lib.1.Plac.lib.1.delict.cap.32.num.12.in fin. ita communi
ter ſeruatur in practica,vt atteſtatur Bal.in l.1.num.59. C. de confeſſ.
Ang.de malefic.in verb.comparuerunt,& confitentur totum.num. 8.
* ſubdens,quod eſt quaſi ridiculum dicere contrarium. hoc idem ſerua-
ri apud Venetos,& multa loca Italiæ atteſtatur Caſo.in prac. cri. fol.
76.nu.2.& ita ſeruare Iudices licet male dicit Pract. Papien. in forma
inquiſito.in verb.contra & aduerſus.nu.2.& dicit Boſ.in d.tit. de con-
feſſis.nu.69.quod ita vidit quotidie obſeruari contra d.l.clarum.& di
cta Doct.tam in confeſſione,quàm in alijs actis factis per minorem in
iudicio criminali nullo dato curatore.& Iul. Cla.d.q.50.in prin.dicit,
quod in Ducatu Mediolani d. exceptio nullitatis confeſſionis mino-
ris non dato curatore non admittitur: nam in delictis minor 25. an-
nis dummodo ſit maior 14.habetur in omnibus,& per omnia pro ma
iore,maximè quando fatetur delictum,prout etiam in ſtatu Eccleſia-
ſtico talis maior 14. ann.in homicidio pro maiori habetur ex forma
Motus proprij Pij IIII.cuius meminimus in d.tract. de executio. ſent.
contumac.capto bannito.c.fin. nu.230. & de iſta obſeruantia ex Boſſ.
Claro,& Columban.teſtatur etiam Anton.Scap.lib.5 tract. iuris non
ſcripti. cap.47.nu.25.& ſeq.& vbiq; locorum ita obſeruari atteſtatur
Matth.

Matth.Brun.conſ.94.nu.8 dicens etiam.quod ipſe obſeruauit,dum rebus criminalibus Capitolij Romæ præeſſet.præſentia enim iudicis ſup plet defectum curatoris,vt dicit Bal.in c.1.§.item ſacramenta. poſt n. 19.de pac.iura.firm.qui propterea admonet poſt Iac.But.quem alleg. quod Notarius actorum non poteſt in abſentia iudicis tanquam publica perſona has confeſſiones recipere, quia hoc non pertinet ad eius officium,niſi de mandato Iudicis,vt ibi per eum.Et reis ita conſtitutis
6 eorum nomen,†coguomen,& patria deſignari debent,vt quid,& a quibus dictum ſit appareat.c.qualiter.& quando.el ij. verſ. debet igitur,
7 de accuſatio.c.olim,eo.tit.& hac ratione†teſtium nomen,cognomen, & patria deſignari debent.Io.Mille.in pract.crim.fol.25.n.1.Foller. in pract.crim.in verb.capiat informationem poſt nu.33.ſecundum 1.edi
8 tionem.& poſt nu.42.ſecundum 2.editionem.Interdum†nomen etiam adiectiuum reorum adijcitur:quia talia nomina ſignandorum hominum gratia reperta ſunt,& ad homines cognoſcendos,§.ſi quis in nomine.Inſt.de lega.l.ad recognoſcendum.C.de inge.& manumiſſ. & debet reus de nomine,& cognomine interrogatus,illico veritatem dicere,ne in mendacio deprehendatur, vt admonet reum Iac. Nouel. in trac.ad defenſam.tit.Reſponſiones reorum in conſtitutis.nu.9.

9 Aetatē†quoq; reorum deſignari bonum eſt,de qua ita bonum eſt,vt reus interrogetur,qui ad hoc reſpondere tenetur,vt l.de ætate, ff. de interrog.actio.& ita animaduertit Io.Mille.in pract.crim.fol.85.num. 17.& ſeq.& poſt eum Foller.in d.verb.& ſi comparent ante contuma. examinentur.n.6.ea moti ratione,quia ex eo magni momenti eſt in-
10 terrogatio hæc : quia † minor ſi ſe maiorem dixerit, ſibi præiudicat, niſi reſtitua tur,quod poteſt.vt eſt gl.in d.l.de ætate.in verb. reſponde-
11 re.& l.certum,§.pen.ff.de confeſſ.niſi† dolo fecerit, quia tunc non reſtituitur.l.ſi ex cauſa,§.nunc videndum.ff.de minor.

Et quoniam reus habet quandoque in delicto ſocios criminis, vel curia de ijs ſuſpicatur,tunc,vt dictum rei,cum alijs tamen, ſocios etiā afficiat,cōſtitui de plano ſolet,& in tortura, & ita examinari vt principalis quoad ſe,& teſtis quoad alios,& ita per notarium actuarium in initio conſtituti,& examinis ſcribi debet.vt infra nu. 21.& poſt nu. 44.prout ita conſtituendi, & examinandi reos vt principales in ſe, & teſtes in alios practica inoleuit,& notarij ita ſcribere ſolent. vt dicunt Carrer.in pract.crim.fol.57.nu.9.& Foller.in pract crim. in verb. capiat informationem.num.38.in 2. editio. & Carauit. ſuper ritu magn. cur.ritu 79.in fin.

Deſcriptis ſic reorum nominibus, cognominibus, patria, ætate, &
12 qualitate,iurare † debent, ſe omnino veritatem dicturos. Quamuis enim ſatis eſſe deberet ſimplex interpoſitio fidei, prout eſt de conſuetudine in Regno Franciæ,vt teſtis eſt Marc.deciſ.672.in princ.quem
13 refert Iul.Clar.lib.5 ſent. §.fin.q.45.verſ.ſed quæro.nemo enim† cogi debet ad detegendam propriam turpitudinem.l.alias, ff. de reg. iur. & Dec.qui dicit,hanc communem regulam.in l.ſi.poſt num.6.C.de eden.

Iura-

Digitized by Google

* Iuramentum tamen de veritate dicenda reo deferendum eſt. ſecundum
magis communem opi. Doct. ita enim tenuit Bar. in l. inter omnes. §.
recte. in fi. ff. de furt. qui in hoc communiter ab omnibus approbatur.
vt plures atteſtantur, quos recenſet Iul. Clar. d. q. 45. verſic. ſed quæro.
* qui etiam ex pluribus dicit, quod ita hodie ſecundum communem ſty-
14 lum Italiæ tam in inquiſitione, quam in accuſatione† reus comparens
iurat de veritate dicenda, quamuis ipſi hæc practica nunquam (vt ibi
ait) placuerit, cum manifeſta ſit occaſio periurij; quia rei non propte-
rea quod illis iuramentum defertur, delictum vnquam fateri ſolent, vt
15 quotidie experientia reorum omnium magiſtra docet. Et † tamen
* communis concluſio eſt, quod vbi ſubeſt probabilis ſuſpicio periurij,
nunquam iuramentum deferendum eſt. vt ibi per eum, qui tamen ſub-
dit, quod quicquid ſit, non tamen auderet in practica recedere a com-
muni obſeruantia; & ideo eius eſt opinionis, quod in locis, in quibus
ſeruatur, vt reo iuramentum deferatur, iudex illud deferre debeat: nã
minime mutanda ſunt. &c. prout & d. conſuetudinem admittit, licet
nec ſibi placeat, Ant. Scap. lib. 5. iur. non ſcripti cap. 65. num. 7. & ſerua-
tur in ſtatu Eccleſiaſtico, & alibi etiam, vt conſtat ex formula, quam
* ponit Io. Mille. in pract. crim. fol. 83. col. 2. ibi, qui pro conſuetudine ſa-
cramento adactus, &c. & hanc eſſe communem opinionem, quod ſcili-
cet deferendum ſit iuramentum de veritate dicenda, dicit etiam Ant.
Gomez. tom. 3. variar. reſolutio. cap. 12. poſt nu. 4. & ibi Emanuel Sua-
rez in addit. & Marian. Soc. in c. qualiter, & quando. poſt nu. 227. q. 84.
in fin. de accuſation. dicit, quod fermè vbique in praxi obſeruatur.
Et iurat ita reus de veritate dicenda, non etiam iurat plenam, & me-
ram dicere veritatem, neque ſub hac forma iuramentum a reo recipi
debet. licet enim, vt intelligas, duplex ſit forma, vna, quod inquiſitus
iuret ad inquiſita, & ad interrogata reſpondere, altera, quod iuret ple-
nam, & meram veritatem dicere, c. cum dilecti. & ibi doct. de accuſa-
tio. & habetur per Spec. in tit. de inquiſitio. Doc. in c. qualiter. & quan-
do. el 2. de accuſatio. & ſicut forma diuerſa eſt, ita diuerſus infertur ef-
fectus, maxime circa correctionem, & reuocationem confeſſionis, vt
habetur per Marian. Soci. in d. c. cum dilecti. nu. 5. & in d. cap. qualiter,
& quando, nu. 95. a reo tamen iuramentum recipi debet de veritate
dicenda: nam alia forma adaptare non videtur, quæ recipitur, quando
fit inquiſitio ſuper ſtatu Eccleſiæ, vt loquitur d. cap. cum dilecti. ita
Mar. Soci. in d. c. qualiter, & quando nu. 95. licet ſubdat, quod vtraq;
forma ſimul vtranque miſcendo adaptari poſſet, ſecundum quod ibi
* dicit eo. art. 11. q. 2. n. 706. & ſeq. ſed ſimpliciter iuramentum de verita-
te dicenda præſtari conſueuit, & ſimpliciter ita de veritate dicenda ſe-
cundum primam formam a reo recipi ſolet.

16 Non † tamen ſi falſum reus diceret, in foro contentioſo de periurio
puniretur, ſed ſolum Deum haberet vltorem, ſecundum Alex. ad Bar.
in l. 1. ſub num. 1. de bon. eorum, cui neminem contradicere dicit Be-
ro. q. 134. n. 3. & ita etiam practicatur. vt ex Boſſ. & Nuni. de los eqre-
gitores,

gitores,dicit Iul.Clar.d.q.45.verſi.quid ergo.& Anto.Scap.lib. 5. iur. non ſcripti.c.65.nu.8.& ita tenendũ eſſe dicit Vmbert. Locat. in o pere Inquiſitor.in verb. reus.nu.1. late tum ex communi practica Paul. Granut.Theoremat.lib.1.Theorema.3.nu.1.& alijs ſeq. qui etiam vo luit,id procedere etiam quoad pœnam extraordinariam, niſi non ſolum in primo proceſſu,ſed etiam in ſecũdo reus periurus fuerit.vt ibi per eum n.3 & 13.Quod procedere crediderim etiam in reo, qui examinaretur vti principalis in ſe,& vti teſtis in alios, prout fieri ſolet, vt ſupra diximus.is enim vt principalis reputatur, vt per Foller. in pract. crim. in d. verb. capiat informationẽ. d. nu. 38. & ſpecie, quod reus ita examinatus,vt principalis quo ad ſe,& teſtis quo ad alios, de periurio puniri non poſſit, ſatis clare ſentit Carauit. in d.ritu 79.in fi. & clarius Paul.Granut.poſt hæc ſcripta viſus d.theorema.3 nu 11. tametſi mendacium, quod diceret,& de quo per teſtes conuinceretur,
17 ſufficiens † contra eum faceret indicium,iuxta ea,quæ ſupra diximus hoc lib.cap.1.nu.66.& Iul.Clar.d.§.fin.lib.5.ſent.q.21.verſ.mendaciũ. & torqueri etiã poſſet vti teſtis,vt per Caraui. in d. loco.& Paul.Granut.vbi ſupra.d.nu.11.licet ſeruanda eſſent ante torturam,quæ ſeruari debent in tortura, quę reis inquiſitis infertur. vt per Foller.in d. verb. capiat informationem,d.n.38.

Et ſi pœna,ſeu mulcta à Iudice impoſita eſſet ipſi reo, vt interrogatorijs reſponderet,prout verum eſſe ſciret,vt conſtaret ipſum deieraſſe,pœna commiſſa diceretur, & exigi iure poſſet. vt plene per Oſaſc. deciſ.Pedemõ.66.per totam.qui dicit in fi.quod Senatus Pedemontanus ita iudicauit,mitigata tamen pœna,ſeu mulcta iuxta doctrinam Iac.de Sancto Georg.in loco ibi per eum alleg.

Et cum reus iurare debeat de veritate dicenda, reſponſio eius per verbum credit,admitti non debet.vt per Ang.Aret. de maleſi. in verb. comparauerunt dicti inquiſiti,& negauerunt totum nu. 1. & ibi Aug. Arim.in addit.&Maria.Soc.in d.cap.qualiter,& quando.el ij.n. 1035. de accuſatio.& in c.venien.nu. 147.eod.tit. Io. Igne.in l. 3.§.ſi cõditioni, nu.154.ff. ad.S.C.Syllan.Boſſ in tit.de examinibus reor.poſt.nu.9. Rebuf.in conſt Gallic.tom.3 de reſponſ.per verb.credit. artic. 2.gloſ. 1.nu.4.per dictum Bart.in l.Marcellus.ff.rer.amot.& alibi, vbi voluit, quod in maleficis poſitionibus reſpondẽdum eſt per iuramentum veritatis,quod & voluit Bald.in l.1.num. 53.C. de confeſſ. quamuis ipſemet Bal.in l.1.C.de pœna iudic.qui male iudic.nu 5. diſſentiat à Bar. in eo,quod vlt.poſitionibus in cauſis criminalibus eſſe reſpõdendum. qua de re per Spec.in tit.de poſitio.§. 7.nu. 40.&in tit.de inquiſitio. §. viſo igitur.num.19.ad quem ſe remittit Aug. Arim.vbi ſupra.& habetur plenè per Hoſt.Ant.de Butr.& Aret.nu.12.& Soci.nu 723 in c.qualiter,& quando.el ij de accuſatio.vbi & Verou.plene n.40. deciſ. Tholoſa. 371.& ibi Aufrer.in addit. Doct. in c.2.de confeſ.vbi plene Abb. Mirant.in Spec. par.6. in 7.memb.iudicij.de interrogatione.num 7. & ſeq.Federic.Scot.conſi.7.lib.2.tract.2.Io.de Arno.in commen.181.

Marſ.in l.de minore.§.tormenta,nu.7.ff.de q. Oſaſc. deciſ. Pedemont. 66.Bernard.Vurm.pract.Forenſ.lib 1.tit.15.de poſitionibus obſeruat. 2.Maſſuer.in addit.ad Pract.Papienſ.in forma excipiendi contra poſitio.in gloſſ.detegẽtes,in verb.poſitioni.Ioſeph.Cumi.ſuper ritu magn. curiæ regn.Sicil.c.70.n.18.plene Natt.in clem.ſæpe,§ & quia, vbi ponit regulam,& plures fallentias.de verb. ſign. qui & Bartol. Bald. in pluribus locis,Innocen.Angel. & alios antiquos, & poſteriores Doct. allegant,ex quorum dictis plures caſus conſiderari poſſunt, ſed, quod
* ad rem noſtram attinet,communiter concludunt,quod, quando procederetur ex mero officio per inquiſitionem, poſitiones admitti debent ex parte fiſci, & reus reſpondere tenetur. ſecus autem ſi ad inſtantiam partis procederetur.& dicit Carauit.vbi ſupra,quod ipſe nullo modo
* vidit ſeruari,quod inquiſitus reſpondeat capitulis accuſatoris.& ideo tutum non eſt,quid dicit Iul.Clar.reſpectu accuſatoris d.q.45.verſ.ſed hic incidenter. vbi voluit etiam reſpectu accuſatoris admitti debere poſitiones,ex quo eius querelæ reus reſpondere debet cum iuramẽto: hoc enim eſt contra determinationem prædictorum Doct. & aliorum per eos allegatorum,& dicta eius ratio refellitur per Bal.in l.2.§ quod obſeruari poſt nu.23.C.de iuram.calum.quatenus dicit, quod accuſatus tenetur reſpondere libello propter naturam,& ordinem iudicij ad litis conteſtationem,non tamen tenetur reſpondere poſitionibus poſt litem conteſtatam, quia accuſator non debet releuari ab onere probandi,ſed debet venire inſtructus,& paratus.non ergo ſequitur, tenetur reus reſpondere querelæ,ergo & poſitionibus.& idem è contra dicendum eſt de accuſato,vtrum poſſit dare poſitiones accuſatori ad ſuã defenſionem,vt ita ſe habet vſus iudiciorum vt ex Iac.de Aret. teſtan-
* tur Iul.Clar.d.verſ.ſed hic incidenter.& Feder.Scot.conſ.7.lib.2.nu.2. & ſequitur Natt.conſ.240.nu.6.vol.2.ſed Alber.quem refert Foller.in pract.crim.in verb.audiantur exceptio.nu.65.dicit,contrarium vidiſſe practicari,& obtineri,nullo autem modo id vidiſſe ſeruari debet Carauit.vbi ſupra,ad quæ non aduertit Ant. Scap.lib.5. tract. iuris non ſcripti,cap.23.

18 Et † laici,quidquid ſit de iure,iurant non propoſitis, & tactis Euangelijs,& ſacris ſcripturis, ſed quauis alia ſcriptura, vt generalis con-
* ſuetudo inoleuit,quæ valet, vt per Abb. in cap. fraternitatis. de teſtib. vbi Feli.colum.fin.in princ.cum alijs,de quibus in proceſſu informat.
19 lib.5.cap.2.nu.294. Clerici † vero iurant manibus ad pectus poſitis, ſiue ſint Epiſcopi,ſiue Cardinales,vt per Paul.Caſt. in auth. ſed iudex. C.de Epiſc.& cleri.& Summiſtas in verb.teſtis.vt Sum.Ang. nu.2. Silueſt.n.6.Tabieu.num.9.Couar.lib.4.decret.1.par.§.1. num.3. ſiue alij
* ſint cleric.cap.Tholoſ.q.161.Guid.Pap.deciſ.65.num.2.& ibi etiam de conſuetudine ſeruatur,quicquid ſit de iure,ſecundum præall. Doct. in d.locis,& alios,quos congeſſimus d.cap.2.lib.5 Method.proceſſ.inform.num. 297.vbi etiam diximus num. 303.de iuramento deferendo iudæis,& infidelibus,& in Francia iuratur etiam ſuper imagine Crucifixi,

cifixi, vt per Rebuf. in commentar. in conſtit. Gallic. tom. 3. tract. de reſponſ. per credit. gl. 1. n. 10. & recipitur iuramentum a reo etiam quod * tactis ſcripturis nihil verbo dicat, vt ſeruatur in practica, vt dicit Iaſ. in l. qui iuraſſe. in prin. nu. 10. ff. de iureiur.

20 Et † debet Notarius in initio conſtituti expreſſe dicere, quod reus iurauit manu tactis ſcripturis. vt eſt glo. in c. vt circa. de electio. & ponit Lanfranc. in c. quoniam contra. in verb. teſtium depoſitio. nu. 4. de probat. & Veral. deciſ. 123. alias 5. in verb. iuramentum. par. 2.

21 Quod † quidem conſtituti initium, in quo prædicta omnia exprimuntur, hunc in modum dictari, & a Notario ſcribi ſolet. Die 4. Maij. 1586. Conſtitutus perſonaliter in Camera cuſtodis carceris Ciuitatis Vrbiſueteris coram Magn. & Excell. D. N. Reuerendiſſ. dictæ Ciuitatis Gubernatoris locum tenente, meq; Notario. &c. Titius Martini nullatenenſis de Vrbeueteri, ætatis ſuæ, vt aſſeruit, ann. 25. vt principalis in ſe, & teſtis in alios, cui delato iuramento per D. de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis ſcripturis, & c. ad opp. D. interrogationes, dixit, & reſpondit vt infra, videlicet, & primo Interrogatus, &c.

22 Deinde † Iudex Latino ſermone ſuas dictat Notario interrogationes, ſuper quibus poſtea vulgari ſermone reos idiotas interrogat, eiuſque etiam reſponſiones vulgari dictat Notario ſermone, & hunc in modum interrogationes, reiq; reſponſiones a iudice dictatas Notarius in acta tunc redigit. Videlicet. Interrogatus an ſciat, vel ſaltem præſumat cauſam ſuæ carcerationis, & ſui præſentis examinis. Reſpondit. Signor nò, che io non sò, nè mi poſſo imaginare, perche cauſa io ſia ſtato fatto prigione, e perche debba eſſer eſaminato.

Et ita etiam cæteras dictat Iudex interrogationes. Neque tamen hunc in modum omnes a iudice dictantur, & a Notario ſcribuntur interrogationes, ſed interdum loco verbi, Interrogatus dicitur, & cum D. ei diceret, &c.; vt etiam dici ſolet. Subdens ad opportunas Domini interrogationes, vel opportune Domino interrogante, vel & opportune interrogatus reſpondit. Signor nò, che Pietro di Giouanni, che hò detto poco fa, non è quel Pietro di Martino, del quale V. Sig. mi domanda.

Sed ita per Iudicem dictari interdum ſolet, & per Notarium ſcribi, quando reus per interrogationem extenſam eſt de aliqua re principali interrogatus, & poſtea Iudex eum interrogat vel ad ſupplendum, vel ad declarandum, quod reus ſuper principali interrogatione dixerat.

23 Cauendum † eſt autem, ne ſub dicto dictandi ſtylo, videlicet, ſubdens ad opportunas D. interrogationes; vel opportune interrogatus; aut opportune D. interrogante, ſuggeſtiones, quas euitare omnino oportet, a iudice tegantur. Qui enim improbi, & malitioſi ſunt Iudices parum Deum timentes, & ad gehennam ita ædificantes confeſſionem a reo extorquere conantur per ſuggeſtiones, quas, ne detegantur, ſub dicto dictandi ſtylo tegere ſtudent, vt quandoque viderim totum

penè

penè conſtitutum hoc dictandi ſtylo refertum. ſummæ enim eorũ imperitiæ ſummam quoque malitiam adiungunt, dum iſti (vt ita dixerim) impoſtores operimentum rei,(vt verbis vtar Alciat.impoſtorem deſcribentis in l.aliud eſt fraus ff.de verb. ſign.) vt vitium tegant,imponunt.quod & deteſtati ſumus in d.tract.de executio.ſent.contuma. capto bannito.c.2.

24 Et † quoniam rei vt plurimum negant, & per teſtes vel de delicto ipſo,vel de indicio ad illud conuincuntur, moneri ſolent ad dicendam veritatem hoc modo,videlicet.Interrogatus quomodo audeat hoc negare,cum non deſint teſtes, qui ipſum de mendacio connuincunt. Reſpondit, &c. Et ſi in negatiua adhuc perſiſtit,interrogatur reus ſuper perſona teſtium,qui ipſum de mendacio conuincunt, an ſcilicet illos reus cognoſcat, & an ſint ei amici, vel inimici,& an illos habeat pro hominibus probis,veridicis, & fide dignis,vt ita dicit faciendum eſſe Foller.in pract.crim.in d.verb.& ſi comparent ante contumac.examinentur . num.10.quoniam,vt ille ſubdit,maximi momenti eſt interrogatio hæc,quia quæ obijci poſſunt contra dictos teſtes,Iudex deprehẽdet,& poterit poſtea ſummarie ſe informatè, an verum ſit quod obijcitur,vt ſic reus non poſſit poſtea contra teſtes, contra ipſum deponnẽtes,obijcerere falſo modo. Vnde inibi Foller.num.14.in fin.admo-
25 net † reum ita de teſtibus interrogatum,ne in ſuo examine dicat omnia, quæ vult contra teſtes obijcere, ſecundum Guliel. de Benedict. in cap.Raynuitus in verb.mortuo teſtatore. el 1. num.202. Admonet
26 † etiam Foller.d.nu. 10.Iudicem, ne de teſtibus reum interrogando, dicat il los eſſe iam examinatos contra eum; ſed in genere interroget. Immo(ſubdit ille)bonum eſt, quod nominet teſtes, qui non ſunt examinati contra eum,& deinde nominet teſtes in cauſa examinatos, vt ſic præuidere non valeat, qui fuerint contra eum examinati. Et deinde recepta reſponſione à reo ſuper teſtibus affirmatiua,vel negatiua, interrogetur quid di cet,ſi N.N.in eius faciem deponent,quod ipſe ne-
27 gat.& formula ita interrogandi hæc eſt.Interrogatus † quomodo hoc negare audeat,cum non deſint teſtes,qui ipſum de mendacio conuincunt.Reſpondit.Dicano quel che vogliono,che diranno la bugia. Interrogatus,an,cognoſcat Petrum Blaſij de Vrbeueteri, ſitque ipſius amicus,eumque habeat pro homine probo, & fide digno. Reſpondit, Io lo conoſco,& l'ho per quel che è,& non mi è amico, nè inimico.Interrogatus, quid ergo dicet,ſi d.Petrus in eius faciem deponet, quod ipſe conſtitutus.&c. Reſpondit, dirò che dirà la bugia, perche queſto non è vero,& non ſi trouerà mai . Ex tunc Dominus ad conuincendum ipſum conſtitutum de mendacio, ipſumque diſponendum ad veritatem dicendam,damnauit pro nunc ſibi exhiberi, & legi per me Notarium,&c.ad claram,illius intelligentiam depoſitionem d.Petri.eaq; ſibi lecta per me, &c. per ipſum conſtitutum bene (vt aſſeruit) audita,& intellecta fuit per Dominum,Interrogatus, quid modo reſpondeat prædictis . Reſpondit, coſtui dice tanta bugia. Interrogatus, &

monitus,

Digitized by Google

monitus,vt dicat veritatem, quoniam prædictus Petrus prædicta non deponeret,ſi vera non eſſent.Reſpondit, tanto è,lui dice vna gran bugia.Interrogatus,& monitus,vt recedat ab eius pertinacia, quoniam vltra d.Petrum ſunt & alij teſtes,qui idem deponunt, vnde melius eſt ingenuè fateri veritatem,quàm de mendacio conuinci. Reſpondit, la verità è quella, che dico io. Interrogatus,an cognoſcat Blaſium Andreę de Vrbeueteri,ſitque ei etiam amicus,cumque habeat pro homine probo,veridico,& fide digno.Reſpondit, io lo conoſco, & l'ho medeſimamẽte p quel che l'è,& nõ m'è amico,nè inimico.Interrogatus, quid etiam dicet,ſi & d.Blaſius in eius faciem deponet, quòd &c. Reſpondit,& lui ancora dirà la bugia. Ex tunc Dominus ad magis conuincendum ipſum conſtitutum de mendacio, magiſque diſponendum ad veritatem dicendam,mandauit ſibi etiam exhiberi, & legi per me, &c.ad claram illius intelligentiam examen d.Blaſij, quo ſibi lecto, & per ipſum.C.bene(vt aſſerit)audito,& intellecto,fuit per D.Interrogatus,quid etiam prædictis reſpondeat.Reſpondit,& coſtui ancora dice vna gran bugia. Interrogatus, & monitus,quòd velit recedere à mendacio,& ab hac eius pertinacia,poſtquàm sũt duo teſtes qui ipſum de mendacio conuincunt,qui medio eorum iuramento prædicta non depoſuiſſent,ſi vera non eſſent,& præſertim cum nihil agere habeant cũ ipſo conſtituto. Reſpondit,io dico à V.S.che l'vno,& l'altro di coſtoro dice la bugia,& la verità è quanto io hò detto.

28 Et † quoniam quandoque teſtes,quorum copia haberi poteſt, confrontãtur etiam cum ipſo reo ad faciem,vt ſupra diximus c.1.nu. 82. hoc lib.quia factis reo debitis monitionibus de dicenda veritate ſuper eo,de quo interrogatur,& teſtes ipſum conuincunt, Iudex mãdat, in illius faciem adduci ſingulos teſtes,non tamen ſimul,ſed ſeparatim vnum poſt alium,& delato eis iuramento de veritate dicenda, Iudex eos interrogat,an cognoſcãt reum conſtitutum,& vice verſa reum ẽt interrogat,an teſtes in eius faciem adductos cognoſcat,& facta ſic ad inuicem mutua inter eos nominum,& perſonarum recognitione (ſi ſe cognoſcunt)interrogatur teſtis,an quæ depoſuit,fuerint,& ſint vera,& per ipſum pro veritate dicta,& recepta reſponſione quòd ſic,ſolet vel interrogari,vt ad faciem rei recenſeat ea,quæ depoſuit, vel ſibi exhiberi,& legi eius examen ad claram etiam ipſius rei intelligentiam. eſt enim examinatio hæc quædam teſtium repetitio in faciem rei,vt eorum dictum valeat,& reus ita ad dicendam veritatem vrgeatur.quæ quidem repetitio fieri debet legendo vnicuique teſti, ſeparatim tamen ab alijs,eius depoſitionem, vt per Foller.in pract. crim. in verb.& demum repetantur teſtes curiæ.num.4.qua lecta interrogatur teſtis,an ea,quę in d.eius examine depoſuit,fuerint,& ſint vera,& per ipſum pro veritate dicta, velitque ea ratificare, & approbare in faciẽ rei ibi præſentis,& recepta reſponſione affirmatiua, Iudex ad reũ conuerſus eum interrogat, quid modo ad prædicta reſpondeat,cui negan ti teſtis Iudice interrogante replicat,ſe dixiſſe veritatem,& vtroque

Digitized by Google

in eorum dicto perſiſtente Iudex teſtem licentiat,& examen cum reo continuat, vel etiam illud eius arbitrio dimittit.ita inſtruit Foller.in d.verb.& ſi comparent ante contumac.examinentur.num.4.& antea. Mille.in pract.crim.fol.109.nu.67.& Vmbert. Locat. in opere inquiſitorum.fol.485.& aduertat Iudex, quod omnino teſti in hac confrontatione deferat iuramentum præſente reo,vt ſupra,quamuis in priori depoſitione iurauerit;alioquin nulla eſſet eius confrontatio, & repetitio,vt animaduertit in ſpecie Ioan.Mille.d.fol.109.nu.62.& alijs ſeq.Burſat.poſt Bertazol.quem alleg.conſil.192.num.35.& conſ.201. num.109.lib.2.

Et formula huius confrontationis hæc eſt. Interrogatus, & monitus,vt velit dicere veritatem,quoniam curia teſtes habet, qui ipſum de mendacio conuincunt; ita vt melius ſit ingenuè fateri veritatem. Reſpondit,la verita io l'hò detta,& non ci poſſono eſſer teſtimonij di quel ch'io non hò fatto. Interrogatus, an cognoſcat Petrum Blaſij de Vrbeueteri,ſitquè ipſius amicus, eumque habeat pro homine probo, veridico,& fide digno. Reſpondit, io lo conoſco, non m'è amico, nè inimico,& l'hò per quel che è. Interrogatus, quid dicet,ſi prædictus Petrus deponet in eius faciem quod ipſe negat. Reſpondit, dirò che dirà vna gran bugia. Ex tunc Dominus ad conuincendum ipſum conſtitutum de mendacio, ipſumque diſponendum ad veritatem dicendam,mãdauit in eius faciem adduci ſupradictum Petrum, quo ſic adducto,& delato ambobus iuramento de veritate dicenda,prout iurauerunt manu tactis,&c. factaque nominum, & perſonarum mutua inter eos recognitione,fuit idẽ adductus per Dominũ Interrogatus, an ea,quæ ſupra dixit in eius depoſitione,fuerint,& ſint vera,& per ipsũ pro veritate dicta,velitque ea approbare,& ratificare in faciẽ d. conſtituti. Reſpondit, Signor ſì,che quel che ho detto nel mio eſamine, è la verità, & per la verità l'hò detto, & lo dirò anco qui in faccia di N. Interrogatus, vt modo in ſubſtantia recenſeat ea, quæ pro veritate dixit in d. eius depoſitione. Reſpondit. la verità è queſta, &c. Vel hoc omiſſo dicitur. Et lecta ſibi ad verbum per me, &c. de mandato Domini eius depoſitione ad claram vtriuſque intelligentiam,eaque per ambos(vt aſſeruerunt)bene audita,& intellecta, fuit dictus adductus per Dominum Interrogatus, an prædicta per ipſum depoſita fuerint,& ſint vera,& per ipſum pro veritate dicta, illaque modo approbet,& ratificet. Reſpondit, Signor ſì, che quanto hò detto in queſto mio eſamine,che mi hauete letto, è la verita, & per la verità l'hò detto,& tanto approuo, & ratifico. Tunc Dominus conuerſus ad d. conſtitutum eundem Interrogauit, quid modò reſpondeat prædictis. Reſpondit, io dico, che coſtui dice la bugia, & è vn gran bugiardo à dire queſte coſe, che di me non ſon vere. Replicante d.adducto, & io dico,che è la verità quãto io hò detto,& ſe non foſſe il vero, io nõ l'harei detto. Et cum vterque ipſorum ſtaret in dicto ſuo,Dominus licẽtiauit d.teſtem; & continuando deinde examen cum ipſo conſtituto,

eundem

eundem D. Interrogauit, monuit, & hortatus fuit ad dicendam verita tem, & vt mẽdacio, & à pertinacia recedat, poſtquàm videt, quod de mendacio conuictus eſt. Reſpondit, io hò detto la verità, & non poſſo dir altro, &c. Et ſi reo prius legeretur vt ſupra examẽ teſtis, & poſtea vellet Index nihilominus teſtem confrontare, fit confrontatio, nihilominus vt ſupra, quia poſt lectam reo vt ſupra depoſitionem teſtis, & ipſo in negatiua perſiſtente, dicitur. Ex tunc Dominus ad conuincendũ ipſum de mendacio, eumq; magis diſponendum ad veritatem dicendam mandauit, &c. & proſequitur ita Iudex confrontationem, vt ſu-
29 pra, ſecundum ſupradictam formulam.

Et † ſi teſtis viſu tantum, non etiam nomine reum cognoſceret, tũc ea Iudex vtitur formula, quia adducit teſtem in faciem rei, vt ſupra, vt recognoſcat, ſecundum Bal. in ca. cum cauſam, num. 53. de teſtibus, Bar. in tract. de teſtib. nu. 46. Angel. in l. 1. nu. 2. ff. ſi ex noxa. cauſ. aga. Foller. in pract. crim. in verb. capiat informationem. num. 46. in 2. edi-
30 tione, & propterea teſtes, † qui delinquẽtem non cognoſcunt, interrogandi ſunt de ſtatura, effigie, ætate, & veſtimentis delinquentis, alijſq; ſignis, quæ ſunt ad recognoſcẽdum hominem, ſi quãdo talis delinquẽs in fortiam Curiæ deueniret. Bar. in l. 1. C. de mendic. valid. lib. 11. cum alijs, quos congeſſimus in Method. proceſſ. informat. lib. 3. ca. 3. num. 36. & diximus in ead. Method. lib. 5. cap. 2. num. 499. & ita hanc teſtem adductum in faciem rei Iudex interrogat delato prius ei coram reo iuramento de veritate dicenda an d. C. cognoſcat, & recepta reſpõſione, quòd tãtum viſu, non etiam nomine cognoſcit, interrogatur, an is Conſtitutus ſit illemet, de quo ipſe dixit, & depoſuit in eius examine, & pro eodemmet illum recognoſcat, & reſponſo quòd ſic, legitur vt ſupra ſibi eius examen ad claram etiam intelligentiam ipſius Conſtituti, eoque lecto, & bene per eos audito & intellecto, interrogatur teſtis adductus, an ea quæ dixit, & depoſuit in d. eius examine fuerint, & ſint vera, & per ipſum pro veritate dicta, & an ille puta Franciſcus, ad cuius faciem adductus eſt, ſit illemet, de quo depoſuit. & ita eius reſponſio recipitur, & deinde reus interrogatur, quid modo reſpondeat prædictis, & ita Iudex proſequitur confrontationem iſtius teſtis cum reo ſecundum prædictam formulam, quam etiam ponit, licet diuerſis verbis, ſtyloque diuerſo, Io. Mille. in pract. crim. fol. 106. 112. 115. 116. 117. & eſt huiuſmodi, videlicet, vt fol. 106.

Die 12. Octobris. 1587. Coram me Ioanne Vlpiano D. Præpoſiti Pariſini Vicario in loco, vbi rei in vinculis interrogantur, Iacchus Ebrio nobilis Gerardi Milonis famulus commiſſus eſt cum Appellę Coo primo teſte in elogio aduerſus eum, Gerardum, cæteroſq; maleficij reos confecto, & à me delato iureiurando rogatus, vtrum teſtem cognoſceret, haberetque quod in eum diceret, incuſaretq; inteſtabilem. Dixit d. teſtem agnoſcere hominem ſiquidem fidei labefactatæ, & in alio iudicio, vti à pluribus acceperat, periurij notatum: ad hæc ſodalem, & affinem defuncti Craſſi, atque hæredem, denique eiuſmodi, vt

31

illius teſtatio pondus minime habeat. Cōtra rogatus ac iuratus Apelles, num cognoſceret d. reum Ebrionem, verumque is loquetur: Dixit de facie tantum ſibi notum, vnum ex illis aduerſus quos hiſce diebus teſtatus fuerit imberbem, bipertitis caligis, & bicoloribus; ſed ab eo nullum ex defunctis quantum vidit, percuſſum. Cæterum quod ad periurium attinet commentitium & fictum, virum ſe probū, omnibus probis probatum, nec vnquam vlla labe etiam minima denigratum. Hoc peracto, quod denunciato teſtimonio vocatus, ac reuocatus in iudicio dixerat, recitatur, in quo ſacramento obſtrictus perſeuerauit, nihil vel addito, vel detracto; reclamat reus teſtem mētitū in cæde non fuiſſe cum Milone, Anippo, & alijs per eum nominatis. Apelles perſtat in teſtatione, cò dimiſſus eſt ad ſua negocia. Similiter cum Lucio Licinio ſecundo loco teſtificato Ebrio commiſſus, ac poſt ſacramentum interrogatus, vtrum agnouerit præſentem Licinium, haberetque quo illius teſtimonium eleuaret. Reſpondit, illum ſibi numeris omnibus incognitum, propterea reprobare nō poſſe. Viciſſim Lucius poſt ſacramentum de vero dicendo, ne ve ſuo teſtimonio reum iniuſte læderet commonefactus, teſtatur illius nomē ſe neſcire ſed vnum ex eis, qui homicidium in elogio memoratum patrarūt, in cæde adfuiſſe ſtricto gladio licet nō viderit quēquam ab illo percuti. It inficias Ebrio, negatq; homicidio interfuiſſe, quod & probationibus euincet. Teſtatione igitur recitata legitima, in ea perſeueranter ſtetit Lucius, nihilque immutatum eſt. Contendit reus in homicidio non fuiſſe, teſtis indictis conſtans remittitur ad res obeundas. Eodem præſcripto cum tertio teſte Claudio Cornelio commiſſus Ebrio, & interrogatus data fide ait, teſtem ſe nequaquam cognoſcere, ideo refellere nō poſſe. Cornelius itidem iuratus circumcira conſpicit, reum ſermone, ac veſtitu agnoſcit, vnum ex Milonis ſeruis, in quos teſtatus eſt, & agnoſcere viſu dixit. Legitur teſtatio, eam pertinaciter tuetur, adnectitque famulum eſſe Milonis, quem miniſtrantem animaduertit in parui cerui diuerſorio, & alia die veſperi ſequentem herum Milonem obuium habuit, quemadmodum teſtando expoſuit. cò teſtis ad operas redijt. Reus in diuerſum it flens, negansque quæ ille eſſet commentus falſa. Simili lege, ac modo, cum poſtremo teſte Dauide Dama commiſſus Ebrio, atq; rogatus iureiurando affirmat teſtem vidiſſe ſe nunquam, ne dum agnoſcere, quo fit difficillimum illum incuſare. Damas in eo obſeruaſſe vultum, & ætatem iurauit, cum famularetur Miloni in diuerſorio parui cerui, & ſectaretur in via die, quo commiſſum eſt homicidium, ſicuti teſtificatus eſt. Teſtationis recitationi conſenſit Damas iuratus, quamuis contradiceret Ebrio, cauſatus illo toto die domi fuiſſe, pauiſſe, ac pexuiſſe equos, cœteraſque domeſticas res curaſſe. Teſtis perſeuerans, ac ſibi conſentiens reuertitur ad magiſtrum, reus in carcerem. fol. 112.

Die dicta. Accerſitum itidem è carcere in conclaue ſecretioris cōſilij Henricum Nebulonem nobilis Gerardi Milonis famulum præſen

te

te Appe Coo primo Inquiſitionis teſte peracto ſolemniter, & iureiurando interrogaui, vtrum teſtem eum agnoſceret, & poſſet etiam obijcere quicquam, vel in mores, vel in teſtationem, quod illam infirmaret, & irritam faceret. Nequeo (inquit) in eum dicere, quem nunquam vidi, tantum abeſt, vt nouerim; proteſtatur autem ius ſibi eſſe opponē di poſt aperturam, & publicationem teſtimonij teſtis. Contra verò teſtis etiam ſacramento affirmat cognoſcere ſe habitum, & veſtitum rei, thoracem rubeum, caligas, & calceamenta alba, quemadmodum in teſtimonio ante dixit. Deinde recitato teſtimonio apparuit reum eſſe eum, qui in illo ſignificabatur, atque illud verum confeſſus eſt præter id, quod loqueretur herum cum eo in cæde, & conflictu fuiſſe. Teſtem auditum, atque conſtantem domum, remiſi. Simili modo coram Licinio teſtem Nebulonē iuratum rogaui, nunquid haberet, quod reprehenderet in teſtis vita, quo illius teſtimonium eluderet? Qui reſpondit, illum non nouiſſe propterea exiſtimationem ſuggillare non poſſe. Lucius verò, vbi conſpexit veſtes, barbam, omnem denique hominis habitum, vnum eſſe confirmat, de quibus tulerat teſtimonium. Dicta ſua lecta, attentè, accurateq; intellecta, iuriſiurandi religione comprobat nominatim repetens Nebulonem percuſſiſſe tunc viuentes, nunc defunctos Craſſum, Xenium, & Plutum. Mendacij reus teſtem inſimulat, ac falſi, quod alium pro alio ſumat per ſe ipſum deuouens, atq; execrans, ſi homicidio interfuiſſet. Teſtis perſeuerans dimittitur. Ita coram Claudio Cornelio ordine teſte tertio, & Nebulone reo etiā iurato ſciſcitatus ſum, ecquid haberet, propter quod infringeret Cornelij teſtationem, illius improbata vita? Dixit, fieri non poſſe vt quis ſub agitetur ab eo, qui non nouerit. Deinde, recitatis, quæ teſtatus fuerat, Cornelius ſubſcripſit concepto iuramento, autumans, reum præſentem alterum eſſe ex famulis Milonis, quem productus teſtis intellexerat. Reus tantum negat, ratione, quamobrem negaret, non addita. Ad hūc modum Dauid Damas vltimus teſtis ſe ſiſtit in examine, coramq; eo poſt ſacramentum monui nobilem, vt circumſpiceret diligenter, ſi quo pacto Damam a teſtandi iure ſummoueret, eximeretque è teſtium numero, citra tamen calumniam. Dixit, difficillimum eſſe eum incuſari, qui non ſi notus. Perlecta ad verbum diſtincte ſua dicta, ſubſignat ſacramenti religione Damas. Reus non habens quod contra in medium proferret, conticuit, & teſtis abijt. fol. 115.

Die dicta, Gerardum Milonem nobilem prolixa barba, tonſo capillo, ac caligis indutum partim rubeis, partim croceis, ex eodem carcere exhibitum curaui, coram Apelle Coo primo inquiſitionis teſte de fama, & moribus delato iureiurando percunctat ſum, an quid ſciret ad labefactandum illius teſtimonium. Dixit, opinari vidiſſe teſtem Coum periurio, infamia, perfidia venali, redempto teſtimonio, atque alijs notatum flagitijs, denique eiuſmodi. qualem leges inteſtabilem faciunt, nec illud teſtibus egere, quod communi omnium fama probatum eſt. Teſtis contra aſſerit, reum mentitum, probitatem ſuam om-

nium iudicio defendens. Præterea, ſe de facie agnoſcere Milonem vnum de illis, quorum in teſtationem meminit, quem & defunctos percutientem, & feſtinanter fugientem vidit. Recitata eſt teſti ſua teſtatio, cui etiam ſubſcribere ſacramento nihil dubitauit, nec addens, nec detrahens.

Reus verò contendit, eiuſmodi non eſſe credendum. Nihilominus teſtem remiſimus, quo ſua illum vacarent negocia. Eodem venit. Lucius Licinius ſecundo loco teſtatus, ſiſtitur à me coram reo Milone ſi forte ab illo noſceretur, & poſt iuſiurandum obijceretur, quod fidem homini derogaret, vel illum reijceret teſtem. Negat Milo quicquàm ſcire. At teſtis iuratus reum ſibi facit, ac habitu notum autumat vnū de homicidis quibus in ſuo teſtimonio intelligit. Illud teſtimonium lectum eſt præſente Milone, & confirmat Lucius. Fortier reclamat reus, mendacijque arguit, tandem teſtis remittitur ad ſuas operas. Claudius Cornelius tertio loco teſtis ad eūdem reum adductus, ſi forte ab eo reprobaretur, præſtito vtrinque ſacramento recitatum item teſtimonium Cornelij coram Milone, & ab authore confirmatum. Milo ſublatis in cœlum oculis flere amare cœpit, & dimiſſo teſte exclamat, o Deus Deus optimus. Dauid Damas poſtremus teſtis nulla per eum ſuper eo, iuratum improbatus contumelia dictum, ac teſtationē ſuam à me lectam, & apprime perceptam ab eo adſtante reo veram eſſe cum ſacramenti obſtructione adſeruit. Tum reus, omnes (inquit) mihi aduerſantur, & nituntur expugnare, caput meum appetētes, quo dicto in carcerē remiſſus, donec aliud à me ediceretur. eo. fol. 115.

Die dicta. Bernardus Traſo Principis noſtri miles deductus è carcere in conclaue conſilij, & exacto iuramento à me requiſitus, ſi quid foret, quod Apellis Coi primi teſtes præſentis æſtimationem minueret, infamem, ac inteſtabilem faceret. Ait, illum criminari non poſſe, de quo nunquam audiuit tātum abeſt, vt bene perſpectum habeat. Atqui teſtis ipſo aſpectu reum agnouit, recitatæque teſtationi iuratus conſenſit, & adhæſit. Tum reus, veh, inquit, falſo teſti, & mendaci, linguam contumelioſe vibranti, Deosq; obteſtatur immortales, ſi huius particeps criminis fuit. Teſtis perſeuerans, vt coram alijs, reuerſus eſt domum. Lucius Licinius alter teſtis vocatus in ius à reo præſente, & ſacramento obuincto, inculpatus ſuum prolatum teſtimonium, ac coram repetitum iureiurando ſtabiliuit. Verum reus teſti nō eſſe credendum docet, vt qui aliàs peieraſſet, conſpiraſſetque in reum, ac liquidò conſtaret ex illius verbis, & affectu aduerſariorum adiutorem eſſe. Teſtis Lucius criminationem ſubleuat, ac regerit, aſſerens quod dixerat verum eſſe, ita miſſus eſt. Claudius Cornelius tertius ordine teſtis nulla læſus à reo ſtante, & iurato maledicentia, quod paulo ante teſtatus fuerat, vallat ſacramento. Reus repugnare nititur, ſed fruſtra; quare vt antea remittitur teſtis. Dauid Damas teſtis poſtremus in præſentia rei, qui delato iuramento, ne minimum criminari potuit, cum maxime vellet, & ſua plurimum intereſſet, teſtimonium alio iureiurando

reiurando

reiurando communic. Reus illud verum eſſe negat, ſed tamen Damas ſibi conſentiens abijt dimiſſus. fol. 116.

Die 13. Octobris 1586. Aegidius Gnato nobilis Deſiderij Anippi famulus vocatus ſimiliter e tenebris carceris in lucem ad me, ac compoſitus cum Apelle Coo teſte, ſi poſſet ſeruata ſacramenti religione illum teſtem vel reijcere, vel reprobare. Teſtem non nouiſſe ingenue fatetur. Teſtis itidem reum noſcere ait, dubitareque, an vnus illorum ſit, in quos teſtis ſit productus. Verum quod dixerat tūc præſente reo iureiurando approbauit, & illi abeundi facta eſt poteſtas. Reus contradixit nihil. Lucius Licinius ſecundo loco teſtis ab accuſato præſente & admonito, nulla infamia reprobatus, dicta ſua in teſtando coram repetita iuratus confirmauit. verum accurate circumſpiciēs hæſitat, famulus ſit nobilis Anippi, aut quiuis alius, & an auxiliū tulerit ſicarijs cædis conſcius. Accuſatus Anippum herum agnoſcit, verum homicidio interfuiſſe negat. Teſtis hinc ſoluit. Claudius Cornelius tertio loco teſtificatus in iure præſente reo ſtetit, vt ſi legitime fieri poſſet, ab eo reprobaretur delato iuramento. Sed reus antea vidiſſe teſtem non recordatur, eo reprobare ſe non poſſe. Altius teſtatio legitur illic in præſentia accuſati, approbaturque iureiurando a ſuo autore, qui, pręter id, quod ſcriptum erat, addidit, reum famulatum Miloni, cum paulo ante pranderet in parui cuiuſdam diuerſorio, vti fert teſtimonium. Reus prandio adfuiſſe nihil diffitetur, ſed de homicidio nihil audiuiſſe.

Dauid Damas vltimo loco teſtis auitus ſimiliter, & cum accuſato compoſitus, vt refutaretur ab eo, ſi religioſe, & citra iniuriam fieret. Lectum etiam ſuum teſtimonium, & vt ipſe Damas inquiebat, nō oſcitanter auditum iureiurando confirmauit, quamuis monſtratum reū non agnoſceret. Reus obmutuit, ſingultibus illa vellens teſtis. vero vt ſuperiores dimiſſus, & reus carceri redditus. fol. 117.

Die dicta. Ferdinandus Paraſitus nobilis Deſiderij alter ex famulis a tenebroſo carcere euocatus, ac rogatus a me coram Apelle Coo primo teſte poſt ſacramentum, ſi quam aduerſus eum reprobationem ſciret ad euitandum contra ſe teſtimonium. Dixit, illum tam ſibi perſpectum, quam eum, quem nunquam viderit. Recitatū deinde in præſentia accuſati elogij capitulum, quod exceptum fuerat Coo teſtāte, comprobatum eſt etiam iureiurando ab eo, & Cous dimiſſus. Reus obmutuit omni reprobatione deſtitutus. Lucius Licinius ſecundus teſtis reo coram me exhibitus eſt, vt à reo confutaretur, delato tamen prius iuramento, ne quid iniurioſe obijceret, aut criminaretur reus. Pòſt recitato teſtimonio iuratus teſtis calculum adiecit, affirmans ſe ne ſcire, an Paraſitus cædentibus adfuerit, & a ſe in cæde non conſpectum. Conticuit reus, & teſtis diſceſſit. Claudius Cornelius tertius teſtis in iure coram nobis ſtans nulla in ſe obiecta ab accuſato, tametſi admonito, & religione obſtricto, ne id iniurioſe faceret, infamia, publicatam atteſtationem ſacramento corroborauit, reumque vnum ex

F 4 his,

his, qui miniſtrarent prandentibus in diuerſorio parui cerui, quod cum dixiſſet iñ teſtimonio.reo nihil contradicente dimiſſus eſt teſtis. Dauid Damas quartó loco teſtis eadem ratione accerſitus in iudiciũ teſtationem ſuam per me recitatam præſente reo,prius tamen ſollicitato de criminando teſte,modo id religioſe fieret,iuramento obſignauit,nec dubitauit affirmare Paraſitum adfuiſſe prandio in diuerſorio parui cerui miniſtrantem Miloni,vt teſtatus eſt.Paraſitus ſilentio cõſentire viſus eſt,ita teſtis ad ſuas operas dimiſſus. Hactenus Io. Millei formula confrontationis,qua non vtimur, ſed alia, quam ſuprà poſuimus. Poterit tamen iudex ſuo arbitrio Notario dictare dictam confrontationem, & quibuſcumque verbis, dummodo ſubſtantiam retineat.non eſt enim vis in verbis,nec in modo,& ſtylo dictandi,licet attendendum ſit, quod verbis aptis, & rei accommodatis confrontatio fiat, vt clare a legentibus, vel aduocatis, vel cauſarum patronis intelligatur.

31 Sed† ad duo aduertendum eſt in iſta confrontatione teſtis reum nõ cognoſcentis. Primo,quòd exhibitio rei, ſi poſſibile eſt, fiat teſtibus cum indumentis, & qualitatibus ipſius rei, vt eum facilius recognoſcant.Bart.in l.ſi eum exhibuiſſet.§.ante aurem,nu.2. ff.de public. & l. ſtigmata.C.de fabric.lib.11. & admonet Bal. dicens, quod exhibitio in
32 habitu conſueto fieri debet, licet † tamen facies illa ſic, quæ principaliter perſonam oſtendit,vt dixit in d.cap.cum cauſam,num.52.de teſtib.& docet etiam Foller. in dict. verb. capiat informationem. Se-
33 cundo,†ne materia detur fabricandi falſum, fieri debet confrontatio hæc,conſtituto reo inter duos, vel tres, & tunc teſtis interrogatur, quis eorum videatur,& ſit ille,de quo deponit in eius depoſitione. ita admonet obſeruandum eſſe Foller.in d. loco. & dicit, quod ita etiam alibi ſeruatur a practicis.& admonuimus in Method. proceſſus infor-
34 mat.d cap.2.lib.5.num.500.& ſeq.&†formula erit hanc dictandi confrontationem;quia quando Iudex mandatteſtem adduci in faciem rei, dicit.Ex tunc D. ad conuincendum ipſum conſtitutum de mendacio, ipſumque diſponendum ad veritatem dicendam,mandauit adduci in faciem eius inter tales,&tales conſtitutum ſupradictum.N.qui ſic adductus, delatoque eidem iuramento de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis ſcripturis,&c.fuit per D. Interrogatus, an ea, quæ dixit,& depoſuit in eius examine, fuerint, & ſint vera, & per ipſum pro veritate dicta. Reſpondit, Signor sì, che quello, ch'hò detto nel mio eſamine,è la verità,e per la verità l'hò detto. Et lecto ſibi per me,&c. de mandato D.dicto eius examine ad claram vtriuſque intelligentiã, & eo bene per eos,vt aſſeruerunt,audito,& intellecto, fuit idem adductus per D.Interrogatus, an ergo prædicta per eum depoſita pro veritate dixerit.Reſpondit, Signor sì, che queſto, che hò depoſto, è il vero,e coſi confermo per la verità.Interrogatus,an ipſe ex his, qui ſunt coram ipſo,aliquem cognoſcat,& an aliquis eorum ſit ille Frãciſcus, de quo depoſuit in d.eius examine,& illum indicet. Reſpondit,Signor sì,chè

ſi, che tra queſti ci riconoſco quel Franceſco, c'hò detto nel mio eſamine,& è queſto qui.tangens d. Franc.conſtitûtum. Tūc D.conuerſus erga d.Franc.conſtitutum eundem, Interrogauit, an ipſe cognoſcat d teſtem,& quid reſpondeat prædictis contra ipſum per d. teſtem depoſitis. Reſpondit.io non conoſco coſtui,nè sò quel che ſi dica. lui dice la bugia,& non sò come ſi poſſa dir queſta gran bugia di me. Replicante d. adducto,io hò detto, & dico il vero, & tu ſei quel Franceſco, che ha fatto quanto hò detto in queſto mio eſamine. Ex tunc D. cum vterque ipſorum ſtaret in dicto ſuo,licentiauit dictum N.& continuādo examen cum ipſo conſtituto eundem interrogauit, &c. Poteſt etiā fieri confrontatio hæc,interrogando prius teſtem,& reum ſuper eorū cognitione,ſubinde teſtem,an per eum depoſita fuerint,& ſint vera,& reum,quid per d.teſtem depoſitis reſpondeat.

Hactenus de formula interrogandorum reorum in vniuerſum:nunc exemplum formulæ ad imitationem demonſtrandum eſt, quo hominibus etiam tardi ingenij iſta ars interrogandi reos ſit intelligibilis. & nullus profectò erit ita ingenij inops,cui futura non ſit facilis,& manifeſta.Et primo ponam exemplum formularum antiquorū, & poſteriorum,mox noſtrum ſubijciemus,quo totam artem, quam ſupra demonſtrauimus,complexi ſumus.Exemplum formulæ interrogandorū hæreticorum Repert.Inquiſit.in verb.examinatio.verſ.item nota formam,quamuis ſine arte aliqua.Inquit enim.

35 Item † nota formam qualiter debet examinari delatus ab inquiſitore,quæ forma talis eſt. Primo debet iurare delatus dicere veritatem tam de ſe, quàm de alijs,&c.& debet interrogari vnde originē trahat, ſcilicet de tali loco,& tali. Item qui ſunt eius parentes,& ſi ſunt viui, vel mortui,& dicat de viuis,& mortuis in quo loco ſunt, & dicat nomina eorum. Item interrogetur, vbi fuit nutritus, & annis pluribus conuerſatus:& ſi Inquiſitor videat, quòd talis delatus mutauit locum proprium,& conuerſatus eſt in alieno territorio,interroget eum de illo loco,cum quibus conuerſatus eſt,& de nominibus,& vita eorum,& interroget de cauſa,quare mutauit locum ſuæ natiuitatis, & tranſtulit ſe ad commorandum in tali loco,vel cum talibus. Item interrogetur, ſi in talibus locis,vel alibi ſcit,vel audiuit,vbi aliquis faceret,vel diceret talia,& talia,de quibus ipſe erat accuſatus,vel alia,quę eſſent contra ſanctam fidem Catholicam.Hactenus Reper.Inquiſ.

Exemplum formulæ Eymerici in Direct.Inqu.3.p.n.74.quamuis ſine arte.Modus interrogandi reum accuſatum.

36 Talis † de tali loco delatus prædictus iuratus ad quatuor Dei euangelia corporaliter tacta,tam de ſe,quàm de alijs dicere veritatem, & Interrogatus vnde eſt,ſeu vnde originem trahit.Reſpondit, quod de tali loco talis Diœceſis. Item interrogatus,qui ſunt eius parentes, & ſi ſunt viui,vel mortui. Reſpondit, quod vocantur taliter, vel quod ſunt viui in tali loco,vel mortui. Item interrogatus vbi fuit nutritus, & vt in pluribus conuerſatus. Reſpondit,quòd in tali loco,vel tali. Et

ſi videat

ſi videat inquiſitor, quod mutauit locum proprium, & cõuerſatus fuit in alieno, & præſertim in locis, in quibus conſueuerunt hæreſes vigere, interrogabit eum ſic. Item interrogatus, quare mutauit locũ ſuæ natiuitatis, & ſe tranſtulit ad commorandum in tali loco, vel talibus. Reſpondit, quod ex tali cauſa. Et ſecundum reſponſiones formabuntur articuli, quouſque ad propoſitum veniatur. Item interrogatus, ſi in dictis locis, vel alibi audierit loqui de tali materia, exprimendo materiam, de qua eſt accuſatus, vt pote ſi audiuit (loquitur Eymericus ſecundum ſua tempora) loqui de paupertate Chriſti, vel Apoſtolorũ, ſeu de viſione Beatorum, &c. Et ſi dicit, quod ſic, interrogetur diligenter, quid audiuit loqui de materia antedicta, & ſcribantur eius reſponſiones, dixit, &c. Item interrogatus, quid ipſe ſuper hoc aliquando eſt loquutus. Reſpondit, & dixit &c. Item interrogatus, quid ipſe credit ſuper hoc, quod &c. Et ſic prudens inquiſitor interrogabit, & formabit articulos ſecundum materiam, de qua eſt accuſatus, & de qua per teſtes eſt conuictus, vel ſuſpectus habitus, taliter vt veritas habeatur; & interrogabit eum, & examinabit frequenter inquiſitor ſuper his, quæ negat, & ſunt probata, vel ſunt ſuſpiciones vehementes contra eum, quouſque amplius nolit fateri, fatendo, vel negando. Hæc Director. Inquiſitor.

Exemplum formulæ Iac. Nouelli in prac. cri. fol. 28. etiam ſine arte.
Modus conſtituendi reos crimino ſos de plano.

37 Conſtitutus † coram Magnifico & Clariſſimo poteſtate, & Capitaneo Taruiſij quidam proceræ ſtaturæ indutus pannis camelinis, aut caligis albis, duploide albo, ſine birreto, tonſus, cum barba nigra, ætatis ex aſpectu, vt videbatur ann. 30. vel circa. & Interrogatus de eius nomine, cognomine, & patria. Reſpondit. Interrogatus, ſiue admonitus, quòd narret, quomodo ſucceſſit caſus mortis q. Sempronij. Reſpondit. Interrogatus, quibus certis loco, die, & hora fuit interfectus prædictus q. Sempronius. Reſpondit. Interrogatus, cum quibus armis, & in qua parte corporis fuit idem Sempronius vulneratus. Reſpondit. Interrogatus, quomodo intellexit prædicta. Reſpondit. Interrogatus, à quo, ſeu à quibus prædicta dici audiuit, & in quo loco. Reſpondit. Interrogatus, in quo loco ſe reperiebat ipſe conſtitutus tẽpore ſequuti homicidij in perſonam præfati q. Sempronij. Reſpondit. Interrogatus, qui habitant in domo ipſius conſtituti. Reſpondit. Interrogatus, vbi ſtetit illa nocte, in qua ſucceſſit caſus mortis q. Sempronij. Reſpondit. Interrogatus, cum quo, ſeu quibus dormiuit ea nocte. Reſpondit. Interrogatus, ob quam cauſam præfatus q. Sempronius fuit interfectus. Reſpondit. Interrogatus, an ſibi conſtituto, vel alij ex correis per aliquem, ſeu aliquos fuit datũ, vel promiſſum, vt tale committeret homicidium. Reſpondit. Interrogatus, in quo loco datus fuit ordo occidendi præfatum q. Sempronium. Reſpondit. Interrogatus, de præſentibus ad d. caſum. Reſpondit. Interrogatus, ſi ipſe conſtitutus alloquutus fuit de hoc caſu cum aliquo, ſeu aliqui-

Digitized by Google

aliquibus. Reſpondit. Interrogatus, quæ inimicitia intercedebat inter aggreſſores, & ipſum Sempronium. Reſpondit. Interrogatus, de ordine, & tractatu interficiendi præfatum q. Sempronium. Reſpondit, Interrogatus, de indumentis, habitu, ac ſtatura aliorum complicũ. Reſpondit. Interrogatus, ſi de hoc ordine, & tractatu pluries ſermo inter eos habitus ſit, vel cum aliquo ex prædictis. Reſpondit. Et admonitus, quod aduertat dicere veritatem tam circa factum, quàm circa ordine, tractatum, & deliberationem committendi dictum homicidium, aliter cogatur medijs iuris eum in tormentis fateri. quibus habitis fuit reductus ad locum ſuum animo, &c. Hactenus Nouel. qui in tract. ad defenſam. titu. Reſponſiones reorum. Per totum inſtruit reum, quomodo ſuper ſingulis prædictis interrogatorijs reſpondere debeat.

Exemplum formularum interrogandorum reorum. Io. Mil. in pract. cri. fol. 83. & pluribus alijs ſeq. ſuper homicidio per plures commiſſo partim Dominos, & partim famulos cum aliqua arte.

Die 17. Ianua. 1540.

38 Nos ✝ Ioannes Solon legum magiſterij inſignitus in ſuprema curia Aduocatus Præpoſiti Pariſiēſis, Vicarius in cõclaue Cõſilij noſtri, vbi cuſtodiæ ſolent audiri eductum è carcere Iaccũ Ebrionem nobilis Gerardi Milonis famulum Burgundũ genere, Hedui ortum, annos natum tredecim, vti aſſerebat, ex elogio ſceleris indice interrogauimus, qui pro cõſuetudine ſacramẽto adactus de dicenda, & cõfitenda veritate, ac interrogatus, quo faciẽte, & criminãte detruſus ſit in carcerẽ? Dixit Antonia Diana, alijſq; ſibi ignotis heri in vincula coniectũ cũ nõnullis alijs vna prehenſis. Si illos, vel quẽ ex illis, à quo tẽpore, & qũo noſcat, quo item nomine nuncupentur, aut vbi diuertunt. Dixit tum ex facie, tum conſuetudine illos probe noſcere, quorum vnus Henricus Nebulo Milonis famulus, alter Aegidius Gnato, alius Iaccus Ebrio nobilis Deſiderij Anippi famuli nominantur, ſibique cum illis magnam quandam biennio neceſſitudinem interceſſiſſe. A quo tẽpore famuletur d. Miloni magiſtro. Dixit à duobus annis eius in familia vixiſſe. Si ſciat Miloni magiſtro litem in Senatu Pariſienſi eſſe, cũ quibus, & ratione cuius. Dixit illum cum quibuſdam, ſed maxime cum Ioanne Pluto, & Iuliano Xenio ciuibus Lutetianis, ſicuti accepit, litẽ eſſe, & ex auditu ſe ſcire tantum; præterea nihil. Vbi nã quotidie prandeat, cœnet, mãducet denique, & paſcat d. Milo, & cum quibus. Dixit nunc hic, nunc illic, cum pluribus nobilibus ſodalibus epulari, ac compotare, quod percenſere vtique per difficillimũ foret. Quot dies ſunt, à quibus prandit Milo in diuerſorio, cuius in tabula penſili pictus eſt paruus ceruus apud Pariſios, & qui cum eo erant, qui famuli miniſtrarent. Dixit, magiſtrum ſuum Milonem menſe Octobri notiſſimè præterito prandiſſe in d. diuerſorio parui cerui Pariſijs cũ nobili Deſiderio Anippo eius ſodali, & alijs nobilib. ſibi interrogato ignotis; Aegidio Gnatone, Ferdinãdo Paraſito d. Anippi ſeruis, Hẽrico Nebulone,

& ſe,

& ſe,qui loquitur d.Milonis famulis,magiſtris,obſequentibus,& mini ſtrantibus. Quæ verba d.Milo, & Anippus habuerunt illic inter epulas? Dixit, plura, ſed horum non meminiſſe inpræſentiarum. Si inter alia audiuit d.Milonem ſe in ſuprema curia à d. Craſſo, & Xenio, actu,& verſutia magiſtri Chryſoſtomi Craſſi in d. curia patroni victũ narrantem? Dixit, ſe audiſſe. S. d. Milo blaſphemijs obteſtatus eſt ſe vindictam ſumpturum de dictis Pluto,Xenio,Craſſo ante ſequentis hebdomadæ lapſum.Dixit,eorum audiuiſſe nihil. Si ſciat decima die Octobris nouiſſime præteriti hora nona veſpertina nominatos ſupra magiſtrum Craſſum,Xenium,& Plutum trucidatos fuiſſe in vico Sancti Honorati Pariſijs iuxta Crucem Tironeri,& per quos?Dixit, audiuiſſe prædictos defunctos occiſos eſſe dictis die,& hora;verum, à quibus,& per quos,penitus ignorare.Nũ d.Milo,Annippus,& ipſe,qui rogatur,inſultauerunt ſuperioribus die,& hora d.defunctos,quo telo miſerè confoderunt, & male mulctatos dimiſerunt? Dixit deuouens ſe dris,& malis genijs;atque crudeliſſima quæque imprecari,deprecans dæmones,vt ipſum ad inferos deferant, abſorbeantque tartara ditis, ſi huiuſce tam atrocis ſceleris fuerit aut author, aut adiutor,aut quic quam ſciuerit præter illa audita. Illum mentitum,nec veritatem dixiſſe docuimus,manifeſtoque mẽdacio deprehendimus,quod per elogia aduerſus eum concepta,alioſque conſcios, ac participes probatũ eſſet,& liquido conſtaret d.die 10.Octobris ſub nonam noctis horam d.defunctos inſidijs circunueniſſe, ac trucidaſſe, nec non Dionyſium defuncti Craſſi amanuenſem grauiter vulneraſſe. Dixit, huius ſe facti prorſus neſcium, ſeque,quæ loquerentur ,omnia latere. Si aſſentiri vellet teſtibus,qui in elogio teſtimonium dixiſſent. Dixit,id minime velle,cum illos non agnoſceret, cuperetque videre. Nec plus, vel aliter dixit ſedulò rogatus,atq; examinatus,eũ in carcerẽ remiſimus.

Ex eodem fol.88. Eadem die.

39. Fuit † itidem accerſitus,& eductus è carcere Henricus Nebulo famulus nobilis Milonis natione Rothomagen.ætate ann.29. aut circiter,vt aiebat, tactis ſacroſanctis Dei Euangelijs de dicenda, & confitenda veritate iuratus à nobis.Rogatus cauſã,& cuius inſtantia coniectus eſſet in carcerem. Noluit reſpondere, tandem multa indicta reſpondit, ſe cauſas minime ſcire, ſed inſtantibus quadam vidua, & alijs prehenſum ſe,& illuc detruſum,quantũ ſibi relatum eſſet. A quot diebus nouiſſime epulatus eſt d.Milo in caupona parui cerui Pariſijs, & qui ei aſſidebant ſodales?Ait, in Menſe Octobris vltimate lapſo d. Milonẽ in illa caupona epulatũ cum nobili Deſiderio annippo,alijſq; permultis ſibi ignotis.Quæ neceſſitudo intercedebat d.Miloni cum illo Anippo? Ait,conterraneos eſſe,& ferè ſub eodem tecto vti eodem lare,ſocios,& ſodales.Quæ colloquia inter illos in d.diuerſorio prandentes fuerunt?Ait,varia,atque diuerſa,quorum iam immemor eſſet. Num inter hæc Milo,litẽ ſibi fuiſſe cũ Iuliano Xenio, & Ioanne Craſſo,in eaq; narrauit ſuccubuiſſe? Ait, id quidem à Milone tunc temporis

ris narratu m. Num is Milo in hæc verba erupit,cauſæ cecidi in Curia ſuprema, arte,& dolo magiſtri Chryſoſtomi Craſſi,ſed & per mortem & ſanguinem Chriſti ante huiuſce hebdomadis finẽ funditus perdam Xenium,Plutum,& Craſſum,nec incruentam de me portabunt victoriam. Ait,horum ne minimum quidem audiſſe.Num idem Milo re ipſa præſtiterit,quod erat interminatus?nũ poſt verba conſequuta ſunt, verbera , & ad effectum perduxerit dicta,conſtipatus nobili Anippo, Bernardo Traſone , Claudio Caligula , Principis noſtri legionar ijs Aegidio Gnatone,Ferdinãdo Paraſito famulis Anippi, Iacco Ebrione, Andrea Iro,ipſoq;qui rogaretur die 10. Octobris veſperi circa horam nonam compoſitis inſid ijs,ac ſtrictis enſibus inſurrexit in d.Craſſum,Plutum,& Xenium,& ad internicionem vſque ceciderit , atq;eadem vi, & impetu Dionyſium Dauum Cr aſſi famulum grauiter læſerit ? Ait,ſi horum omnium aut viderit, aut audiuerit quicquam , terræ hiatus,& abyſſus maledictum,ac excora tũ cum Dathan,& Abirõ deuorent.Quem cum manifeſte refelleremus,aperteq; mendacij conuinceremus , ait ſe vera loquutum,non mendacia. Vtrum ſe ad Milonem magiſtrum nobilem Anippum,Caligulam,Traſonem , Ebrionẽ, Paraſitum,Gnatonem,& Irum referre, teſtimonijſq;adhærere vellet. Ait, ad ſe vnum,non ad qu emuis alium referre velle.Hæc tantum ille non oſcitanter rogatus,& examinatus a nobis, atque ideo in carcerem reductus.

Ex eodem.fol.90.Eadem die.

40 Euocatus† e carcere,ac coram aſtans in Conclaue Ger ardus Milo dominus Vallis Beluenſia ibidem ortus ann. 30. aut circiter natus,barba oblonga,capillis tonſis,ſacramento obſtrictus de dicenda, & confitenda veritate,& Interrogatus,quam ob cauſam, quibuſve in ſtãtibus protruſus eſſet in carcerem?Latet me (inquit)&indigne hãc mihi innocenti factam iniuriam apud te æquiſſime Iudex queror,poſtuloq;contra eos,quos decebit,litis æſtimationẽ,damna, & id quod intereſt mea. Vbi (inquimus) habitas,ſedem fixeris,aut in quem locum te recipias ? Pariſijs inquit, a ſemeſtre moratus ſum, interim dũ hic certa lis in ſupremo ſenatu tractaretur,&finiretur. Aduerſus quos (inquimus) hæc lis tractatur ? Aduerſus(inquit)Iulianum Xenium,& Ioannem Plutum ciues Lute tianos,& me. Vtrum,(inquimus,)eiuſmodi lis ſit finita,& a quo tempore,& ſecundum quos data? Hoc(inquit) menſe arreſto Curiæ ſupremæ ſecundum aduerſarios lis data eſt;iure tamẽ,an iniuria ipſi viderint,quibus ita viſum eſt;relucet tamẽ æquitas,& res ipſa loquitur,quam inique,atque iniuſte. Næ(inquimus)temerarius es,& effrons,qui adeo impudenter , audacterque loqueris. Nihil(inquit)prohibet loqui ſuæ innocentiæ fidentem , nullaque impalleſcentem culpa. Sed ad rem,(inquimus) quis patronus aduerſariorum partes tuebatur,quo agente cauſam tenuerint?Is(inquit)fuit magiſter Chryſoſtomus Craſſus,artis veteratoriæ homo adeo exercitatus,vt cauſam inferiorem ſuperiorem,ſuperiorem inferiorem iure,

x.. æquo ue

æquoue ſuadente, aut diſſimulante facere queat. Vitamne (inquimus) crudeliter interminatus es Craſſo, Xenio, & Pluto in parui cerui diuerſorio prandens,& quibus loquutus es de ijſdem aduerſarijs? Nona (inquit) die menſis Octobris prãdenti mihi cũ nobili Deſiderio Anippo,& tribus alijs nobilibus, quos ſecum adduxerat Anippus in parui cerui diuerſoriũ, venit in mentem litis huiuſce recordatio, cuius cauſam, & exitũ d. nobilibus obiter expoſui, qui non admodum Arreſtũ probarunt, exiſtimaruntq; ab omni iure alienum, de inde incidimus in alios ſermones. Num(inquimus) ibidem palam in has minas exclamaueris ? Aedepol per mortem, & ſanguinem Dei ante huiuſce hebdomadis finem prædicti Xenius, Plutus, Craſſus meritas luent pœnas, nullaq; alia, quam mea manu vitam finient. Male,(inquit) pereã, hæcque terra mihi dehiſcat viuo, ſi quid eiuſmodi a me exierit. Qui erant(inquimus) alij tres nobiles ab Anippo in d. diuerſorium adducti, quoue nomi ne nuncupetur,& vbi ſedem habeant? Audiui(inquit) alterum Claudium Caligulam, alterum Bernardum Traſonem vocari Principis noſtri milites, tertium non noui nec nomine quidem. Qui famuli(inquimus) miniſtrabant, & inſeruiebant in d. prandio? Quatuor (inquit) duo ex meis Iaccus Ebrio Iunior,& Hẽricus Nebulo, duo item alij Anippi Aegidius Gnato,& Ferdinandus Paraſitus. Vbi (inquimus)& cum quibus die 10. Octobris nouiſſime præterita cœnauiſti? Parumper meditatus cœnam (inquit) eo die feci in diuerſorio, cui pendet interſigniũ Leonis argentei Pariſijs in vico ſancti Honorati cum Anippo,& ſocijs, quos in Palatio inueneram, atque ibi cœnauimus ad horam nonam, illincq; mature nos dormituri contulimus in diuerſorium Baliſtæ in via ſancti Iacobi ad noſtrum hoſpitium. Num (inquimus) illius diei hora 9. ipſe, & Deſiderius Anippus cum vniuerſo ſatellitio inſidias conſtruxiſtis, & ſtrictis gladijs inuolaſtis in Xenium, Plutum,& Craſſum iuxta Crucem Triouerii, acerbeq; cõciſos reliquiſtis, Dionyſium vero Dauũ Craſſi famulum vertiſtis in fugam læſũ, coegiſtiſq; in pedes ſe dare. Dij boni(inquit) quid ego audio? adeo me ferum putas, ac crudelem, vt hæc cogitarim, tantum abeſt vt effecerim, quæ ẽt ipſo auditu offendunt; deliramenta plane, atq; ſomnia mentis inſanæ,& ægrotantis. Noſcis ne (inquimus) Andream Irũ Cerdonem,& num interfuerit in diuerſorio Leonis argentei ? Noſco (inquit) ſed viſu tantum, quod eo ſum aliquando vſus in deferendis ſarcinulis hac in vrbe Pariſienſi, veneratq; is Irus in diuerſorium tpe cænæ a me paruulum pecuniam accepturus, quæ pro operarũ locatione ei debebatur, qua perſoluta diſceſſit, poſtea nunquam viſus. Homicidium(inquimus) aſtute diſſimulas, certaq; retices, ac protrita hic effugiendi occaſionem captãs. Rem(inquit) apertam aperte recenſui, nõ circuitione vſus. Viſne(inquimus) teſtimonijs Anippi, & tuis famulis ſubſcribere? Nullius(inquit) in verba iurare aſſueui, expertus quã ſit periculoſum hominum fidei credere. Ad hunc itaque modum exquiſite diſcuſſus ſuper criminatione & elogio repetiuit carcerem.

Digitized by Google

Ex eodem fol. 92, Dicta die.

Ioannes Solon legum candidatus, &c. Aegidium Gnatonem nobilis Deſiderij Annippi ſeruum Britannum annorũ 30. aut paulo ſenior veſte hiſpanica nigra cum thorace rubeo, & caligis diſſectis, bicolori buſque accitum è carcere in conclaue Conſilij Præpoſituræ, atque religione obuinctum ita de crimine obiecto indicijs, & elogio concepto percunctatur, conſcientiamq; explorat. Solon. Gnato, quis caſus deiecit in carcerem, cuiusue cauſa includeris? Gnato. Sacris ſum initiatus, & iuriſdictionis alterius mancipatus. cui ego, non tibi debeo reſpondere, & ad quem remitti poſtulo; quod ſi mihi non credis, en tibi fidem facient tabulæ de ea re, ſcripturæ ſacri ordinis aſſertoriæ, & conſignatæ ſigillo Epiſcopi, quas ipſe conſtituto die adhibiturum me polliceor. Solon. Præcipio, iniungoq; tibi ſub pœna ducentarum librarum, vt mihi reſpondeas remittendus ad eccleſiaſticum, ſi fieri oporteat, ne præcidatur tibi fori præſcriptio. Gnato. Effecit Antonia Diana, alijsque, quos penitus ignoro, vt has compedes geſtem, in vinculaque inciderim, quam ob cauſam ipſe non ſatis ſcio. Solon. Noſcis ne nobilem Gerardum Milonem, & à quo tempore? Gnato. Noui equidem, quod conſuetudinem habeat cum Anippo meo Domino à duobus annis. Solon. Num vidiſti eoſdem Milonem, & Anippum accumbere in prandiõ in diuerſorio parui cerui, & à quo tempore, & qui nam cum illis erant? Gnato. Sex ſunt, aut ſeptẽ, à quibus Milo, & herus meus Anippus cum Claudio Caligula, & Bernardo Traſone militibus in illo diuerſorio pranderunt. Solon. Quid num audiſti prandendo Milonem magiſtro Chryſoſtomo Craſſo, Xenio, & Pluto ante lapſam hebdomadam interminatum mortem. Gnato. Audiſſe non memini. Solon. Vbi cœnarunt, & dormierunt Anippus, & Milo decimo die Octobris proximi? Gnato. In diuerſorio Leonis argentei, via ad ſanctum Honoratum Pariſijs, dormieruntque in aſſueto hoſpitio in vico ſancti Iacobi ſub interſignio Baliſtæ. Solon. Qui famuli illos ſequuti ſunt redeuntes in hoſpitium? Gnato. Ipſe, & Ferdinandus Paraſitus famulus Anippi, Henricus Nebulo, Iaccus Ebrio Milonis ſerui. Sed meus herus vix dum egreſſum limen, domum me miſit ad equos paſcendos, diſponendaque omnia, quò paulo poſt venit, & ipſe Milo cum alijs. Solon. Vtrum Andreas Irus Cerdo Paraſitus cum illis eſſet? Gnato. Non, per ſe autem duxit, quod poſt cœnam venit ad Milonem mercedem petiturus, exiuitq; cum illis in viam; quo tamen inde receſſerit, non facile dixerim. Solon. Quamobrem Anippus, Milo, Caligula, Traſo illa die decima Octobris in conſueto hoſpitio Baliſtæ, potiuſquam in diuerſorio Leonis argentei, longo interuallo diſtante cœnare maluerunt? Gnato. Quendam amicum ſuum conterraneum nobilẽ aduentaſſe, & illic moraturum referebat Milo, quem videre, & cum eo fabulari mirum in modum affectabat, orauitque Anippum, Caligulam, Traſonem, vt ſe comitarentur, vnàque cœnarent, Solon. Num

tu

tu Milo, Anippus, Caligula, Traſo, Irus, Ebrio, Nebulo paraſitus redeuntes à Leone Argẽteo ad Crucem Tirouери collocatis inſidijs circa horam nonam veſpertinam irruiſtis in magiſtrum Chryſoſtomum Craſſum aduocatum, Ioannem Plutum, & Iulianum Xenium, eoſq; plu ribus letalibus percuſſos vulneribus ibidem reliquiſtis? Gnato. Nihil omnino ex his nec vidi, nec audiui: Solon. Num ſimiliter Dionyſium Dauũ Craſſi amanuenſem vulneraſtis, & impuliſtis in fugam? Gnato. Nihil minus. Solon. Mentiris tuo more nequam verum tam impudenti mendacio non effugies. Gnato. Nequaquam mentior, nec tuis ſeueriſſimis me perterrefacies dictis. Solon. Viſne te ſubmittere teſtibus, qui aduerſus te, & alios flagitij participes teſtimonium dixerunt. Gnato. Teſtibus vitam meam non credam, niſi præclare mihi perſpectis. Ibi verò percunctanti Præpoſito ita reſpondit, eſtque rediturus in carcerem Gnato.

Ex eodem. fol. 96. Dicta die.

42 Ego † Ioannes Solon Præpoſitus. &c. Ferdinandum paraſitum nobilis Deſiderij Anippi famulum Lemouicẽſem annis 30. natum, aut circiter, vti aiebat, in conclaue ſecretioris examinis accerſiri è carcere iuſſi, ab eoque poſt iuſiurandum exactè ſciſcitatus ſum cauſam præhenſionis, qua de cauſa, quoque delatore in neruo eſſet obuinctus? Qui reſpondit, ſe latere. Qua die nouiſſime Anippus herus in parui cerui diuerſorio Pariſijs prandit, & quibuſcum? Ait, nona die Octobris herum prandiſſe in illo parui cerui diuerſorio cum gentili Gerardo Milone, amico etiam intimo vnà, cum Bernardo Traſone, Claudio Caligula, Principis noſtri authoratis militibus. Vbi illorum domicilium, quo ſe recipiant? Ait, quatuor ex illis idem habere hoſpitium Pariſijs in via ad ſanctum Iacobum, ſub interſignio baliſtæ, & ſex exactos menſes, quibus Milo, & Anippus, Traſo, & Caligula ibidem morarentur. Qui ſermones habiti, & quæ colloquia inter epulas Anippo, & Miloni prandentibus in parui cerui diuerſorio. Inquit, ex tempore memorare nõ poſſe, cum varij, & multi, de varijs, & multis rebus. An interloquendo inter eoſdem, non obtinuiſſe cauſam in ſupremo ſenatu aduerſus Ioannem Plutum, Iulianum Xenium, aſtu, & verſutia magiſtri Chryſoſtomi Craſſi in eodem ſenatu aduocati, explicauerit Milo, blaſphemijs indigne nominans Chriſtum, deierans inſuper, ac minitans vltionem iudicijs, addenſque Xenium, Plutum, & Craſſum non alia, quàm ſua dextera perituros ante effluxã hebdomadam? Inquit, Milonem in eo prandio litis meminiſſe, & ſe in ea victum iniq; ac conqueſtum de aduerſarijs Xenio, & Pluto, atq; maxime Craſſo, quo actore deciſa fuerit: propterea hos tres, vbi inueniret, male mulctaturum. Cur ipſe Paraſitus Plutum, Xenium, & Craſſum nõ commonefeciſſet, cum ſciret Milonem in illorum mortem coniuraſſe, ac vitæ inſidiari? Inquit, nunquàm exiſtimaſſe Milonem tam temere rem confecturum, quàm ipſe ira percitus comminaretur. Vbi Milo, Anippus, Caligula, & Bernardus die 10. menſis Octobris cœnauerunt? Inquit, quatuor

tuor illos in diuerſorio Leonis Argentei in Vico ſancti Honorati ſimul
cœnaſſe,quod Milo audijſſet quendam nobilem Conterraneum,& ami
cum aduentaſſe,illicque futurum . Vtrum is nobilis illic eſſet? Inquit ,
non fuiſſe: Verum Milonem reliquos tres precatum Anippum , Traſo-
nem,& Caligulam,vt ibi cœnarent,qui annuerunt. Qua hora illinc di
ſceſſerint?Inquit,ſub 9.noctis horam.Nũ meditatis inſidijs,Milo,Anip
pus,Traſo, Caligula illa hora Craſſum,Xenium,Plutũ tranſituros iux-
ta Crucem Tiroueri obſeruauerunt,prætereunteſq; inualerunt,atque
interemptos reliquerunt?Inquit,tam atrox facinus ſe omnino ignora-
re.Quin etiam rurſus a me ad verum dicendum inuitatus ea lege , vt
facile veniam,& miſericordiam impetraret . Inquit lachrimans atque
ſuſpirans ſublatis in cœlum oculis,& manibus,quæ vera eſſe ſciret,vel
audiſſet,recenſuiſſe. Num Plutum,Xenium, Craſſum ad Crucem Tiro-
ueri illa 10.die Octobris interemptos ſciret?Inquit,a multis audiuiſſe.
Num puderet tam manifeſti mendacij?Inquit,nihil eſſe pudendum.
Num aſſentiri vellet hero Miloni, Traſoni, Caligulæ, teſtibuſq; elogij
de talij homicidio concepti?Inquit,neſcire planè,quid eiuſmodi teſtes
dixerint.Itaque redijt in carcerem.

Ex eodem.fol.98.Dicta die.

43 Bernardum † Traſonem Principis noſtri militem Heluetium 30.
ann.& erroneum,vti inquiebat, è carcere ad ſecretũ tribunal huiuſce
Præpoſituræ vocatum data fide de dicenda, & confitenda veritate hoc
modo rogaui ? Quis te reum fecit ? quo accuſante detruſus ſis in cu-
ſtodiam? quibusve indicijs concepta in te , & alios coniuratores elo-
gia?Neſcio ſanè,reſpondit,hoc ſolum affirmabo , quod certiſſimum
eſt,inique me in vincula pertractũ, indigne, nec pro meis in Rempub.
fortiter geſtis tractari. Si noſceret Milonem,& a quo tempore?Noſce-
re ſe fatetur, cùm viſu,cum conſuetudine,quod cum eo , & Anippo in
hoſpitio Baliſtæ in vico ad ſanctum Iacobum tres menſes , aut paulo
minus egerit . Vbi nam prehenſus fuiſſet ? Heduis ſe prehenſum a lo-
ci lictoribus , deinde adductum , & in carcerem intruſum die 15. Ia-
nuarij. Quæ abitionis cauſa ab hac Vrbe Lutetiana,& a quo tempore
Heduos acceſſerat?Pariſijs ſoluiſſe ſe viſendæ Ciuitatis gratia menſe
Octobris nouiſſimè,diem tamen non tenere. Num prandio adfuiſſet in
diuerſorio parui Cerui Pariſijs cum Milone , & Anippo , & quæ in-
uicem inter ſe ſunt colloquuti ? eodem menſe Octobris cum Milone ,
Anippo,& Claudio Caligula principis legionario, & collega in illo di-
uerſorio parui Cerui prandiſſe, non inficiatus eſt ; cœterum imme-
mor colloquiorum vltrò,citroque habitorum . Num illo prandio ex-
citatus eſt ſermo de quadam controuerſia in ſupremo conſeſſu iacta-
ta inter Milonem,& Iulianum Xenium,Ioannem Plutum , in qua ipſe
Milo induſtria,& acumine Chryſoſtomi Craſſi in eodem conſeſſu pa-
troni victus fuerat?Excitatum affirmauit,atque adeo , vt Milo non ſit
veritus huius tam iniuſti flagitij vltionem promittere . Num Milo il-
los Xenium, Plutum, & Craſſum primo quoque tempore etiam ante

finitam hebdomadam vccisurum iactarit? Id à Milone iactatum putare ſe reſpondit, iactantemq́; tum monuiſſe, Deum vltorem fore, qui iniuriarum omnium æquus eſt Iudex, atque optimus. Vtrum 10. die Octobris ipſe inuitatus ſit cum Deſiderio Anippo, Claudio Caligula ad cœnam in diuerſorio Leonis Argentei Pariſiis in vico Sancti Honorati, & quæ fuit inuitandi cauſa? Inficiari non poſſe, quia cœnauerit illa die cum Milone, Anippo, nōnulliſq́; aliis in d. diuerſorio, quos illo omnes, vt ſcit, perduxerat inſignis vini fama. Nam illic ferrebatur vinum venire ipſo nectare, potuq; Deorum ſuauius. An peracta cœna circa horam nonam ipſo cum Milone, Anippo, aliiſq́; conuiuis per inſidias quaſi facto agmine irruiſtis in magiſtrum Chryſoſtomū ſupremæ curiæ patronum, Dionyſium Dauum eius ſeruum, Ioannem Plutū negociatorem, Iulianum Xenium ciues omnes Lutetianos, iuxta crucem Tirouerí; nec cædendi finem feceritis, quàmdiu ſenſiſtis, ſpirare? Tum ad hæc rogata hæſitans, cunctabundus, impalleſcens, ac ſurſum aſpiciens negat huic cædi interfuiſſe, nec recuſat laqueo ſuſpendi, ſi tanti ſceleris conſcius comperiatur. Num ſciat Craſſum, Xenium, Plutum his vulneribus interijſſe? Illos vnquàm aut vidiſſe, aut cognouiſſe it inficias, niſique ita ſit, ſupplicium quàmuis inauditum, & aurum ſubire detrectat. Hunc cum certis ſignis, atq; argumentis necis participem intelligerem, quò facilius ad confeſſionem perducerem, ignoſciturum illi me ſpopondi, ac veniam daturum, nec ſummo iure cum eo vſurum; ſed miſericordia, & æquitate, quòd ſperarem illum ad frugem rediturum, antea non peccaſſe, nec poſtea peccaturum. Ipſe lachrymis oppletus, flens, eiulans, in me cōuerſus orat iunctis manibus, genibuſque flexis veniam, & vitam; quòd ſi concederem, nihil me celaret. Quod cum tribuiſſem, fatetur illius diei hora nona exiſſe vnà cum Milone, Anippo, Caligula diuerſorium Leonis Argentei; eundo, Milonem dixiſſe, ſibi Craſſum, Xenium, & Plutum obſeruatos, breuiq; hac redituros à cœna, oraſſe præterea comites, ne ſe desererent, ac imploraſſe eorum auxilium ad eoſdem cædendos Craſſum, Xenium, & Plutum, eam gratiam in perpetuum habiturum, deinde id omnes denegaſſe, ſed tantum promiſiſſe opem, & illum pro virili ſumma defenſuros, ſi qui ei vim afferrent. Puncto temporis Craſſum Xenium Plutum iuxta crucem Tirouerí famulo Craſſi ante eos facem accenſam geſtante præterijſſe; atque in illos, vbi primum conſpexit Milonem ſtricto enſe, ac vibrato concurriſſe, quoſcumque potuit attigiſſe. qui cū fortiter reſiſteret Dauus Graſſi famulus educto pariter gladio, vnà omnes, qui bene vellemus Miloni, furore concitos in Dauum, Craſsū, Xenium, & Plutum inuolaſſe, vibraſſe, proſtraſſe. humi proſtratos vulneraſſe, demum occurrentibus, & lumen afferentibus vicinis, nos hinc mouiſſe, aufugiſſeq; præcipites; ſequenti die ante lucem migraſſe Rothomagum, vbi prehenſus eſſet. Num credere vellet teſtimonijs aduerſus ſe, & ſocios dictis? Non crediturum ſe prius reſpondit, quàm teſtes cognouiſſet. Et hæc quidem loquutus, ac confeſſus redijt in carcerem

cerem

Digitized by Google

cerem.Hactenus Io.Mill.de formula interrogandorum reorum.

Formulam etiam interrogandorum reorum in homicidio poſuit Petr. Foller.in pract.crim.in verb.& ſi comparent ante contuma.examinentur nu.2.quam,vt illius exẽplo quomodo quolibet indicio propoſito,quod ex ore rei volumus extorquere, ad illud longius repetita interrogatione perueniendum ſit,doceremus,ſupra poſuimus,lib.3.c.1.nu.74.Ideo hic non repeto.

Hæc de aliorum exemplis formulę interrogandorum reorum. noſtræ nunc formulæ exemplum ſubijcio, quam propoſito, retentoq; eodem quaſi themate,ac facti ſpecie formulæ conſtitutorum Io. Millei, de quibus ſupra, vniuerſa arte ſuperius tradita comprehenſa fabricatus ſum,vt illius,& huius noſtræ formulæ collatione facilius artẽ pernoſcere valeant Tirones.

Facti ſpecies, Ex proceſſu informatiuo.

44 Vertente † Lutetiæ lite ſuper maiori parte bonorũ in ſupremo Senatu inter Milonem de Beluiſina reum conuentum ex vna, & Iulianũ Xenium,ac Io.Plutũ ciues Lutetianos actores partibus ex altera, ijdẽ Plutus,& Xenius induſtria,& acumine Chryſoſtomi Craſſi eorum Aduocati ſententiam fauorabilem obtinuerunt.Quod ægroferens d.Milo ſtatuit d.Xenium,Plutum,& Craſſum interficere, proptereaque Nebulone,& Ebrione eius famulis ſecum ductis in Lutetiam, à qua paulò ante lite deciſa receſſerat,eo animo redijt. In diuerſoriumq; parui ceruí,cum ipſe in diuerſorio Baliſtæ, in via Sãcti Iacobi hoſpitaretur ad prandium inuitauit Deſiderium Anippum, & prandens die nona Octob.cũ eo,ac Bernardo Traſone, & Claudio Caligula, quos Anippus ſecum duxerat cauſam narrauit prædictam inter ipſum,& præmemoratos Plutum,& Xenium agitatam, & ſe aſtu, & verſutia d. Craſſi Aduocati cecidiſſe, ſeq;propterea ante effluxam illam hebdomadam de dictis aduerſarijs vindicaturũ, eoſq; nulla alia,quàm ſua manu perituros deierauit,dictoſq; Anippum, Traſonem, & Caligulam, ne ipſum dererent orauit,ac eorum opem, & auxilium ad eoſdem Plutũ, Xenium,& Craſſum cædendos implorauit:qui opem hanc,& auxilium promiſerunt,ſeque illum pro virili ſumma defenſuros,ſi qui ei vim afferrent.Die decima ſciens d.Milo prædictos Xenium,Plutum,& Craſſum vnà cœnaturos in domo Paſquilij Albi, & poſt cœnam ea nocte tranſituros iuxta crucem Tirouerі,vt facilius, quod erat interminatus,ad effectum perduceret,ſecum duxit dictos Anippum, Traſonem, & Caligulam ad hoſpitium Leonis Argentei in vico Sancti Honorati,in quo vnà coenauerunt. Et poſt coenam hora noctis varijs armorum generibus armati, ac famulis etiam d. Anippi, & ipſius Milonis ſtipati de dicto hoſpitio egreſſi dictos Craſſum Xenium, & Plutum de coena redeuntes famulo d. Craſſi ante eos facem accenſam geſtante iuxta d.crucem Tirouerі obſeruauerunt,prætereunteſq; interemerũt, occurrentibuſq; vicinis,& lumen afferentibus præcipites aufugerunt, in aſſuetumq; hoſpitium prædictum in vico Sancti Iacobi ſub interſi-

gnio Baliſtę ſe receperunt, & ſequenti die ante lucem migrauerunt. Cumque portam N.Ciuitatis egreſſi certiorati a Pileſtrino de captura dictorum ſuorum famulorum, eorum iter deſtinatum non proſequi amplius ſimul deliberant, ne & ipſi apprehenderentur; ſed tamen curia ſuperueniens d.Milonem ſolum tunc repertum apprehendit, & in carcerem detruſit.

PRIMVM CONSTITVTVM IN HOMICIDIO.
Ad exemplum in cæteris criminibus. Die 8. Menſis Octobris. 1587.

Conſtitutus perſonaliter in camera cuſtodis carceris coram Magnifico & Excellenti D.N.Præpoſiti Pariſini Vicario, meque Notario, &c.Milo de Beluiſina principalis in ſe, & teſtis quo ad alios, cui delato iuramento per Dominum de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis ſcripturis, &c. ad opportunas D.interrogationes dixit, & reſpondit, prout infra, videlicet, & primo.

De cauſa carcerationis, & examinis.

Interrogatus, an ſciat. vel ſaltem præſumat cauſam ſuæ carcerationis, & ſui præſentis examinis. Reſpondit, io non sò, nè mi poſſo imaginare, perche cauſa io ſia prigione, e debbia eſſere eſſaminato.

Incipit ab indicio ex fuga.

Interrogatus in quo loco, quando, & a quibus captus fuit. Reſpond. Io fui preſo Signore dui giorni ſono poco lontano quì da la città, e fui preſo da la Corte di V.S. Interrogatus, quando ita captus fuit, dicat, an ſolus eſſet, vel aſſociatus. Reſpondit, Quando io fui preſo, era ſolo Signore. Interrogatus, & monitus, quod bene aduertat dicere veritatem, nec implicet ſe in mendacijs bene cogitans, quod curia eſt bene informata, an tunc temporis eſſet ſolus, vel aſſociatus. Reſpondit, Signore, quando io fui fatto pregione da la Corte di V.S. ero veramente ſolo. Interrogatus, an ergo paulo ante ipſius capturam ipſe Conſtitutus eſſet ſolus, vel aſſociatus. Reſpondit, poco prima, ch'io foſſi fatto pregione, ero in compagnia d'altri. Et dicente Domino, vt exprimat nomina prædictorum eius ſociorum, & bene aduertat, ne taceat veritatem. Reſpondit, Quelli che meco erano poco prima, ch'io foſſi preſo, erano Nebulone, & Ebrione miei ſeruitori. Interrogatus, quantum tempus eſt. quod d.eius famuli inſeruiunt ipſi Cõſtituto. Reſpondit, Sono molti anni, che ſtanno meco queſti miei ſeruitori. Interrogatus, an d.eius famulos habeat pro hominibus probis, veridicis, & fide dignis. Reſpondit, Io gl'hò per huomini da bene, che non li harei tenuti tanto tempo altrimente, e non li hò trouati mai in bugia: non sò poi ſe ſiano veridici, e degni di fede. Interrogatus, vt dicat veritatem, an vltra dictos eius famulos aliqui alij etiam eſſent tunc temporis cum ipſo Conſtituto. Reſpondit, Ci erano ancora meco Bernardo Traſone, Claudio Caligola, e Deſiderio Anippo di quì. Interrogatus,

terrogatus, quò ibat ipſe Conſtitutus dicto tempore eius capturæ. Reſpondit, Io andauo à Beluiſina patria mia. Interrogatus, vnde diſceſſerat ipſe Cõſtitutus, quando ita captus fuit in d. itinere patriam verſus iturus. Reſpondit, Io m'ero partito di queſta Città, quando fui fatto pregione, che me n' andauo verſo caſa. Interrogatus, quò etiam ibant dicti eius ſocij dicto tempore. Reſpondit, Veniuano meco detti Anippo, Traſone, & Caligola à ſpaſſo à caſa mia. Interrogatus, ex quo ergo loco d. Anippus, Traſo, & Caligula eo tempore diſceſſerunt. Reſpondit, Ancor loro ſi partirono di qui in quel tempo, che io fui preſo. Interrogatus, an ergo inſimul diſceſſerunt ex hac ciuitate eo tempore, quo captus fuit ipſe Cõſtitutus, & prædicti eius famuli Anippus, Traſo, & Caligula. Reſpondit, Signor sì, che ci partimmo inſieme di qui io, & li detti miei ſeruitori, detti Anippo, Caligola, & Traſone. Interrogatus, ex quo loco particulari d. Ciuitatis diſceſſerunt ipſe Conſtitutus, & alij prædicti d. tempore, quo in d. itinere captus fuit. Reſpondit, Noi ci partimmo dall'hoſtaria de la Baleſtra nella contrada di S. Iacomo. Interrogatus, an vnà diſceſſerint ipſe Conſtitutus, & alij prædicti de d. hoſpitio, vel vnus poſt alterum, & quo temporis interuallo. Reſpondit, Noi ci partimmo da d. hoſteria tutti inſieme, & nel medeſimo tempo, & non altrimente l' vn doppo l'altro. Interrogatus, quid fecerunt ipſe Conſtitutus, & d. eius famuli, & ſocij poſtquã de d. hoſpitio ita inſimul diſceſſerunt. Reſpondit, Quando noi ci partimmo dalla detta hoſtaria de la Baleſtra, ce ne andammo dritto alla porta N. di doue vſcimmo, che io poi poco lontano fui fatto prigione. Interrogatus, an antequàm ad d. portam ipſe conſtitutus, & alij prædicti peruenerint, aliquis ex illis alio iter cœperit. Reſpondit, Signor nò, che niſſun di noi ſi ſeparò dall' altro, partiti che fummo dalla d. hoſteria, che andammo ſempre inſieme, & inſieme vſcimmo da d. porta. Interrogatus, ſi ergo ita inſimul ſemper fuerunt ipſe Conſtitutus, & alij prædicti poſt eorum diſceſſum à d. hoſpitio, & de d. porta ſimul exiuerunt, dicat quomodo ſolus erat ipſe Cõſtitutus quando captus fuit in d. loco parum diſtanti à d. porta. Reſpondit, Io ero ſolo, quando fui preſo da la Corte di V. S. perche poco prima d. Anippo, Traſone, & Caligola haueano, doppo che vſcimmo inſieme da la porta, volto verſo quella ſtrada, che ſi troua prima all'vſcita de la porta à mã ſiniſtra. Interrogatus vbi erant d. eius famuli, quando ipſe Conſtitutus captus fuit. Reſpondit, Io gli haueuo, doppo che vſcimmo da la porta, rimandati in dietro i detti miei ſeruitori dentro la Città. Interrogatus ad quid agendum, ita iuſſu ipſius Conſtituti d. eius famuli in Ciuitatem redierint. Reſpondit, Io gl'haueuo rimandati in dietro, perche m'ero dimenticato nella detta hoſteria de la Baleſtra d'vna lettera, che m'era reſtata nella camera, doue io allogiauo, acciò me la portaſſero. Et cum Dominus ei diceret, vt dicat veritatem, quare ambo ſeruitores ita ſe contulerint pro d. literis, cum vnus tantum ſufficeret. Reſpondit, Io haueuo in vero ciò commeſſo à d. Nebulone, ma Ebrione an-

cora ci volſe andare. Interrogatus,quare d.Ebrio voluit ſe conferre vna cum d. Nebulone, cui tantum rem prædictam commiſit ipſe conſtitutus. Reſpondit,Che ſo io Sig.non sà V.S. come alle volte ſon fatti i ſeruitori,lui ci volſe andare,& io non li diſſi altro. Et dicente Domino,quod veriſimile non eſt,quod d.Ebrio ita ſine iuſſu ipſius Conſtituti iuerit cum d.Nebulone,& ipſum Conſtitutum reliquerit,ideo dicat veritatem,quare etiã d. Ebrio redijt in ciuitatem.Reſpondit, Signore V.S.mi creda,che lui ci andò da ſe con d. Nebulone, & io non mi curai di reſtar ſenza ſeruitore per quel poco tempo, oltre che quelli altri erano meco, quando rimandai in dietro Nebulone alla d. hoſteria per quella lettera.

Digreſſio ex occaſione data a reo.

Interrogatus cuius erant d.littere,&cuius tenoris,&dicat veritatẽ. Reſpõdit,Queſta lettera m'era venuta qui da caſa, che me la ſcriueua Arnaldo mio cugino per conto,che mi doueua mandare certi danari, e ſi ſcuſaua, che non me gl'haueua potuti mandare per all'hora. Interrogatus, an d. Nebuloni redeunti in ciuitatem aliud commiſerit negotium.Reſpondit.Signor nò,ch'io non gli commeſſi altro negotio, ſolo gli diſſi,che tornaſſe per quella lettera. Interrogatus, per quantum tempus ante ipſius Conſtituti capturam ita d.Nebulo,&Ebrio in ciuitatem redierunt pro d.litteris. Reſpondit,Erano tornati dentro la città vn pezzo prima, ch'io foſſi preſo. Et inſtante Domino, vt dicat tempus præciſum, quo prædicti eius ſeruitores ante ipſius capturam in ciuitatem redierant. Reſpondit. E' impoſſibile Signor ch'io vi dica il tempo preciſo, perche non ſentij horologio alcuno, ma era vn pezzo prima ch'io fuſſi preſo, che loro ſe ne ritornorno dentro la città,come hò detto,che già doppo ero vn gran pezzo caminato,prima che giungeſſe li la Corte,e mi pigliaſſe.Interrogatus,vt dicat veritatẽ,an prædicti eius famuli per tantum tẽpus ante ipſius capturã in ciuitatem redierint, quod ante curiam redire debuiſſent. Reſpondit, Signor ſi,che erano tãto tempo prima ritornati dẽtro la città d. miei ſeruitori,che doueuano eſſer ritornati prima che la Corte giongeſſe li da me;ma non tornorno altrimente, e non li viddi più.Interrogatus, quare ergo d.eius famuli non redierint ante ipſius capturam.Reſpondit.Che voglio io ſapere,perche non ritornorno, come doueuano, & poteuano ritornare,non hauendo a far'altro, che pigliar quella lettera:nõ sà V.S.come ſon fatti li ſeruitori,che alle volte vãno per vn ſeruitio per non tornar mai più. Et ei dicto,quod velit ingenue fateri veritatem quare d. eius famuli non redierunt ante ipſius capturã prout redire poterant,quia non eſt veriſimile,quod non redijſſent,ſi tantum cauſa d.litterarum in ciuitatem redierunt,& præſertim cũ ipſe Cõſtitutus eſſet in itinere ad domum reuerſurus. Reſpondit, Io non sò perche non ritornaſſero,come poteuano,& doueuano,ſi debbono più del douere trattenere all'vſanza de ſeruitori,che non ſono più diligenti, che tanto,& quanto ch'io fuſſi in viaggio,non importa, perche doueuano

uano

uano penſare di ſopragiungerui per la ſtrada, e non debbono penſare più che tanto al ſollecitare il ritorno, già che haueuo quelli altri in mia compagnia. Interrogatus, an verè dictę litteræ aliud continerent, quam d. excuſationem d. Arnaldi. Reſpondit, Signor nò, che la detta lettera non conteneua altro, che d. mio cugino ſi ſcuſaua di non hauermi potuto mandare li detti denari per all'hora. Interrogatus, ſi d. litteræ aliud non continebant, quàm d. excuſationem, dicat, quare miſit pro d. litteris d. eius famulum, cum eſſet iam in itinere, & ſua ita non intererat illas habere, vel non habere penes ſe. Reſpondit, io non rimandai per altro d. mio ſeruitore indietro, ſe non per quella lettera, ſe bene non m'importaua più che tanto, ricordandomi che m'era reſtata. Et dicente Dom. quod cum non ſit veriſimile, quod miſerit d. eius ſeruitorem pro d. literis, quas habere, vel non habere ſua non intererat, neceſſe eſt fateri, quod vel d. litteræ aliud continerent, vel quod ob aliā cauſam ſibi proficuam miſerit d. eius ſeruitores in ciuitatem: dicat igitur veritatem, nec implicet ſe in mendacijs. Reſpondit, io veramente non rimandai indietro d. mio ſeruitore, ſe non per la cauſa, che hò detto, & non per altro conto, ſe bene quella lettera non m'importaua più che tanto, non contenendo altro, che quanto hò detto.

Redit ad fugam.

Interrogatus, quando prædicti Anippus, Traſo, & Caligula portam egreſſi d. ſtratam ingreſſi fuerunt, dicat per quantum tempus poſtea captus fuit ipſe conſtitutus.

De indicio fugæ ex deſtinato itinere relicto.

Reſp. Io fui preſo dalla corte di V.S. vn buon pezzo doppo, che li d. Anippo, Traſone, & Caligola voltorno per quella ſtrada, vſciti che fummo tutti inſieme dalla porta. Interrogatus, an d. Anippum, Caligulam, & Traſonem d. ſtratam ingreſſos an plius viderit ante ipſius capturam. Reſpondit, Doppo che detti Anippo, Caligola, & Traſone entrorno in quella ſtrada, io non li viddi più, prima che li birri mi pigliaſſero, nè doppo gl'hò viſti più dall'hora in quà, che entrorno in d. ſtrada, perche ſon ſtato, & ſtò pregione. Interrogatus, an memor ſit, quod ſuperius dixit, quod prædicti Anippus, Traſo, & Caligula eo tēpore ſe conferebant cum ipſo Conſtituto ad eius domum ſolatij cauſa. Reſpondit, Signor ſì, ch'io mi ricordo d'hauer detto queſto, & è la verità, che loro meco veniuano a ſpaſſo a caſa mia. Interrogatus, quare ergo prædicti Anippus, Traſo, & Caligula portam egreſſi non ſunt proſequuti eorum iter cum ipſo conſtituto, quem ad domum vſque ſolatij cauſa comitari deſtinauerant. Reſpondit, Doppo che fummo vſciti da la porta quì della città d. Anipo, Traſone, Caligola, & io, ſopragionſe vn ſeruitore di d. Anippo, & parlò con eſſo lui, & doppo voltorno tutti tre per quella ſtrada, non sò poi perche.

Digreſſio ex occaſione data a reo.

Interrogatus, de nomine d. ſeruitoris d. Anippi. Reſpondit, Io non sò come ſi chiami queſto ſeruitore. Interrogatus, an d. ſeruitor

eſſet cum d. Anippo eius domino quando exiuerunt vt ſupra de d. hoſpitio Baliſtæ ipſe Cõſtitutus, Anippus, Traſo, & Caligula. Reſpondit, Signor sì, che d. ſeruitore era con d. Anippo, quando lui, & io, & quelli altri dui vſcimmo della d. hoſteria. Subdens ad opportunam Domini interrogationem. & d. ſeruitore doueua venire con il padrone inſieme con noi altri. Interrogatus, quid ergo d. famulus d. Anippi fecerit poſtquàm de d. hoſpitio Baliſtæ exiuerunt. Reſpondit, Io non sò quel che ſi faceſſe d. ſeruitore d'Anippo doppo che vſcimmo di d. hoſteria, queſto sò, che lui non venne con eſſo noi. Interrogatus, quare d. famulus d. Anippi comitatus illum non fuerit. Reſpondit, Io nõ sò per che non veniſſe d. ſeruitore con d. ſuo padrone. Interrogatus, quò iuit d. famulus Anippi, ſi ita cum ipſis non venit. Reſpondit, Io non sò Signore doue lui ſi andaſſe; lui nòn venne con eſſo noi, che ci ſopragiunſe poi, come hò detto, fuor del porta. Interrogatus, an iuſſu d. Anippi, vel aliter ex ſe d. eius famulus hoſpitium egreſſus ipſum tũc temporis comitatus non fuit. Reſpondit, Prima che d. ſeruitore d' Anippo ſi partiſſe da noi vſciti che fummo dall' hoſteria, viddi che parlorno inſieme lui, & il padrone, & coſi il ſeruitore ſi parti, & però credo, che il padrone lo mandaſſe. Interrogatus, qui tunc fuerunt ſermones inter d. Anippum, & d. eius famulum. Reſpondit, Non sò Signore che ragionamenti foſſero li loro, perche parlorno tra ſe ſteſſi, & io non gl'inteſi. Interrogatus, an ſaltem deinde d. Anippus retulerit ipſi Conſtituto, quid dixerit d. eius famulo, & quò ita ille iuerit. Reſpondit, Signor nò, che lui non me lo diſſe, che haueſſe detto al d. ſuo ſeruitore, nè doue l'haueſſe mandato. Interrogatus & monitus, quod bene aduertat dicere veritatem, quia veriſimile non eſt, quod d. Anippus ſibi non dixerit quò miſerit d. eius famulum, & ad quid agendum, cum & ille cum d. eius Domino venire deberet; ideo fateatur ingenue, an hoc ille ſibi dixerit. Reſpondit, La verità Signore è che non me le diſſe, & io non gli lo domandai, che non vò cercando i fatti d'altri. Interrogatus, per quantum tempus ſtetit. d. famulus Anippi antequàm ſuperueniſſet. Reſpondit, Non ſi trattenne molto, che venne, che ci ſopragiunſe, come hò detto, lì fuori della porta prima che giongeſſimo à quella ſtrada, doue poi voltò d. Anippo, Traſone, & Caligola. Interrogatus, an d. famulus d. Anippi illum ita tunc temporis comitatus fuerit. Reſpondit, Signor nò, che d. ſeruitore d. Anippo non andò per quella medeſima ſtrada co'l padrone. Interrogatus, quò ergo iuit d. famulus d. Anippi. Reſpondit, Doppo che d. ſeruitore ci ſopragiunſe fuor della porta, & che hebbe parlato co'l padrone, ſe ne tornò dentro la città, & di poi d. Anippo, Traſone, & Caligola voltorno ꝑ quella ſtrada. Interrogatus, quare d. famulus d. Anippi ita redijt in ciuitatem, cum ire cum Domino deberet ad domum vſque ipſius Conſtituti, ſolatij cauſa. Reſpondit, Che sò io, perche ſe ne ritornaſſe dentro la città d. ſeruitore d' Anippo, dopò che ci ſopragiunſe. Et dicente Domino, quod velit ingenue fateri veritatem, quoniam cum d. famulus

mulus venire deberet cum d.eius domino ad domum ipſius Conſtituti, etiam ſuperueniſſet,non eſt.veriſimile, quod in ciuitatem redierit ſine cauſa nota etiam ipſi Conſtituto. Reſpondit.io non sò veramente per che cauſa d.ſeruitore ſe ne tornaſſe dẽtro la città.Interrogatus, quid dixit d.famulus d.Anippo eius domino quando ſuperuenit,vt ſupra, & redijt deinde in ciuitatem. Reſpondit, Io non inteſi quel che d.ſeruitore diceſſe ad Anippo ſuo padrone,quando ci ſopragiunſe,però io nõ sò quel che ſi diceſſe.Interrogatus,an poſtquã d. famulus ita redijt,vt ſupra,in ciuitatem,per aliquot paſſus inſimul ambulauerint, eorũ inter proſequendo,ipſe Conſtitutus,d.Anippus,Traſo,& Caligula.Reſpondit,Signor sì,che doppo che d.ſeruitore ci ſopragiunſe, & che poi ſe ne ritornò dentro la città,caminammo inſieme li d. Anippo, Traſone, Caligola,& io fino che loro voltorno per quella ſtrada. Interrogatus,an ergo d.Anipppus hoc tempore dixerit ipſi Conſtituto, quod ſibi dixerat d.eius famulus. Reſpondit. Signor nò che d. Anippo non mi diſſe,quel che il d.ſuo ſeruitore gl'haueſſe detto quando ci ſopragiũſe.Interrogatus an ſaltem ſibi dixerit d. Anippus cauſam reditus d.eius famuli in ciuitatem, Reſpondit, Nè manco queſto mi diſſe d.Anippo,perche cauſa d. ſuo ſeruitore ſe ne ritornaſſe dentro la città. Interrogatus, & monitus, vt bene aduertat dicere ſuper prædictis veritatem;quoniam curia eſt de omnibus bene informata, ideo fateatur ingenue,an d. Anippus dixerit, quid ſibi dixerit d.eius famulus quando vt ſupra ſuperuenit, & quare deinde redijt in ciuitatem.Reſpondit,Io dico à V.S.la verità,& non me la crede, veramente d. Anippo non mi diſſe quel che il ſeruitore ſopragiungendoci gli diceſſe, nè perche cauſa ritornaſſe dentro la città. Interrogatus per quantum tempus ipſe Conſtitutus cum prædictis eius ſocijs, Anippo, Caligula,& Traſone moram traxerat in d.hoſpitio Baliſtæ. Reſpondit,Detti Anippo,Caligola,Traſone,& io erauamo dormiti la notte in queſta hoſteria, che la mattina poi ci partimmo,& ſucceſſe la mia cattura, come hò detto. Interrogatus, an in d. hoſpitio alijs vicibus ipſe Conſtitutus pernoctauerit. Reſpondit,Signor sì che ci hò dormito,& alloggiato altre volte in d.hoſteria de la Baleſtra, anzi queſto è il mio ſolito alloggiamento,quando vengo in queſta città.

De cauſa inimicitiæ ex cauſa litis.

Interrogatus, per quot dies ipſe Conſtitutus moram traxerat in d. ciuitate ante eius diſceſſum,in quo captus deinde fuit.Reſpõdit,Prima ch'io mi partiſſi di quà, m'ero trattenuto quattro giorni. Interrogatus,ex quo loco ipſe Cõſtitutus cõtulit ſe in hanc ciuitatẽ. Reſpondit. Io m'ero partito da caſa,quando quattro giorni ſono venni in queſta città.Interrogatus,an ſolus,vel aſſociatus ita venerit hac vltima vice in hanc ciuitatem. Reſpondit, Con eſſo me ſolo ci vennero li d.miei ſeruitori Nebulone,& Ebrione.Interrogatus, in quo hoſpitio ipſe Cõſtitutus primùm ſtatim atq;hic peruenerit, hoſpitatus fuit. Reſpondit,Giunto quattro giorni ſono in queſta città ſcaualcai in d.hoſteria

de la

Digitized by Google

de la Baleſtra mio ſolito alloggiamẽto. Interrogatus, per quantum tẽpus ante hanc vltimam vicem ipſe Cõſtitutus, non fuerat in hac ciuitate. Reſpondit, Me n'ero partito de queſta città poco prima, ch' io vi ritornaſſi queſt'vltima volta circa ſei giorni prima. Interrogatus, per quantum tempus ipſe Conſtitutus moram traxerat in hac ciuitate d. alia vice. Reſpondit, io ci ero ſtato in queſta città l'altra volta, che me ne partij ſei giorni ſono, circa otto, ò noue meſi. Interrogatus, in quo loco per d. tempus hoſpitatus fuit ipſe Conſtitutus. Reſpondit, Io in quelli otto, ò noue meſi, che ſono ſtato in queſta città, ſono alloggiato ſempre in d. mio ſolito allogiamẽto della Baleſtra, ſe bene alle volte ſono andato à mangiare hora in vn luogo, hora in vn'altro, ſecõdo m'è occorſo. Interrogatus, an alijs vicibus, quibus ipſe Conſtitutus fuit in hac ciuitate, tam longam moram traxerit. Reſpondit, Signor nò, che le altre volte, che ſono ſtato in queſta città, non me ci ſono trattenuto tanto tempo. Interrogatus, an d. octo, aut nouem menſibus ſemper, & continuò hic moram traxerit, vel interpolatis temporibus. Reſpondit, Signor ſi, che d. otto, o noue meſi ci ſon ſtato cõtinuamente, & non me ne ſono partito mai, ſe non ſei giorni ſono. Interrogatus, ob quam cauſam ipſe Conſtitutus ita continuò per tantũ tempus moram traxit in hac ciuitate. Reſpondit, Io ſono ſtato quì tanto tempo, perche mi è ſtato forza per vna lite, che hò hauto qui in queſta città. Interrogatus, cum quo habuit d. litem ipſe Cõſtitutus, cuius cauſa hic moram traxit. Reſpõdit, queſta lite l' haueuo cõ Gio. Pluto, & Giuliano Xenio di qui. Interrogatus, quis mouit d. litem, an ipſe Conſtitutus, vel d. eius aduerſarij. Reſpondit, L' hanno moſſa loro queſta lite contra di me che ſono ſtato reo, & loro gl'attori. Interrogatus, quam ergo actionem d. Plutus, & Xenius, intentarunt contra ipſum Conſtitutum, & quid ab ipſo prætendebant. Reſpondit, La lite che queſti m'hanno moſſo era, che loro pretendeuano, che non ſo che rata de la robba, ch'io poſſedo, ſpetti à loro per non ſo che fideicõmiſſo, che dicono, che fece l' Auo loro. Interrogatus, quam ratam rerum ſuarum comprehendat d. petitio dictorum Xenij, & Pluti. Reſpondit, non sò, che rata ſia della mia robba queſta, che domandano coſtoro, che hò penſato à queſto particulare? Interrogatus, vt dicat ſi reſtitueret d. bona per dictos Xenium, & Plutum petita, quæ bona ſibi remanerent. Reſpondit. Mi rimarrebbe Signore in ogni modo aſſai, ſe bene io reſtituiſſi à d. Xenio, & Pluto quanto loro pretendono. Interrogatus, vt dicat veritatem, an ſi reſtitueret d. bona per Plutum, & Xenum petita, tantundem ſibi remaneret. Reſpondit, Signor nò, che s' io reſtituiſſi à d. Pluto, e Xenio quãto loro domandano, non mi reſtarebbe altretanto, che quanto loro pretendono, è la maggior parte di quel che io poſſedo. Interrogatus, an nihilominus ſibi tãtum remaneret, ex quo vitam ſuam ducere poſſet, licet quod petunt d. Xenius, & Plutus reſtitueret. Signor ſi, che mi baſtarebbe à viuere quel che reſtaſſe reſtituito à d. Xenio, & Pluto quanto pretendono. Interrogatus,

rogatus, an ex eo quod ſibi remaneret reſtitutis bonis per d. Xeniũ, & Plutum petitis, eam poſſet ducere vitam, quã hactenus duxit, & ducit. Reſpondit, Signor nò ch'io non potrei far la vita, che ho fatto, & ſo, ſe mi conueniſſe reſtituire quanto domandano d. Pluto, & Xenio, che biſognerebbe che io mi reſtringeſſi aſſai, ſi nel tenere i ſeruitori, come nel viuere. Subdens ad opportunam Domini interrogationẽ, biſognerebbe ch'io mi reſtringeſſi aſſai, come hò detto, perche il tutto a pena mi baſtaua alla vita, ch'io faceuo, & ero ſolito di fare. Inter rogatus, quomodo ergo ſufficeret ſibi ad victũ prout ſufficere dixit, quod ſibi remaneret reſtitutis bonis per d. Plutum, & Xenium petitis. Reſpondit, Io dico, come hò detto di ſopra, che mi baſtarebbe à viue re quel che mi reſtaſſe, che biſognarebbe reſtringerſi, & viuere ſecondo l'entrata. Interrogatus, an ſi ita reſtitutis d. bonis per d. Plutum, & Xenium petitis vitam duceret, eam tamen duceret, quæ ſuę qualitati, & conditioni conueniret. Reſpondit, Signore s'io reſtituiſſi queſta robba, che pretendono Pluto, & Xenio, non potrei, ſe ben viueſſi, viuere con quel che mi reſtaſſe ſecondo la qualità, & conditione mia, & di caſa mia. Interrogatus, quid intereſſet inter vitam, quam duceret reſtitutis d. bonis prędictis Pluto, et Xenio, et quam hactenus cum illis duxit. Reſpondit, Troppo ci ſarebbe differentia, Signore; perche ſenza quella robba, che pretende Pluto, et Xenio, io nel vero viuerei meſchinamente, doue ſono viſſo con ogni commodità ſecondo il grado, et conditione mia.

Tentat detegere tractatum ex ſermonibus de lite, ex quibus etiam tentat detegere odium.

Interrogatus, an de huiuſmodi lite contra ipſum mota per d. Plutum, & Xenium cum aliquo ipſe Cõſtitutus alloquutus fuerit. Reſpõdit, Io ne hò parlato di queſta mia lite con il mio Auuocato, & Procu ratore. Interrogatus, an etiam de lite huiuſmodi alloquutus fuerit ipſe Conſtitutus aliquos eius amicos. Reſpondit, Signor sì che di detta mia lite ne hò parlato con alcuni delli miei amici, come fa chi hà lite. Interrogatus, vt nominet d. eius amicos, quas ita alloquutus fuit de huiuſmodi eius lite. Reſpondit, Io non mi ricordo particolarmẽte cõ chi me n'habbi parlato. Interrogatus, & monitus, vt bene, cogitet, & ad eius memoriã reducat eorũ nomina, quos deſuper alloquutus fuit. Reſpondit, Ci poſſo penſare, ma io in vero non mi ricordo con chi particolarmente delli miei amici n'habbi parlato di queſta lite. Inter rogatus, quos ſermones particulariter habuit cum d. eius amicis de d. eius lite. Reſpondit, Sono ſtati ragionamenti ordinarij, come fanno quelli, che gl'è moſſa qualche lite, che hora non mi ricordo parti colarmente de ragionamẽti, che hauemo hauuti. Et cum Dominus ei dixerit, quod velit bene cogitare, & ad eius memoriã reducere, quos ſermones particulariter habuit cum d. eius amicis de d. eius lite. Reſpon-

ſpondit,Io sò,che n'hauemo ragionato, ma non mi ricordo de' ragionamenti,che habbiamo hauuti particolarmente. Interrogatus, qua ſumpta occaſione deuentum fuit ad ſermonem de d. lite inter ipſum Conſtitutum,& d.eius amicos.Reſpondit,E gran coſa,ch'io me ne ricordi.Et cum aliquantulum ſtetiſſet cogitabundus oculis in terrã demiſſis ſubdit. Hora mi ricordo,che qualche volta, che n'hauemo ragionato, è ſtato con queſta occaſione, che ritrouandomi io tra loro, come ſi fa tra gl'amici,ſtando io malinconico,& di mala voglia, mi dimãdauano,che coſa io haueuo,che ſtauo coſi,& con queſta occaſione veniuamo a ragionare di queſta lite.Et inſtante Domino,vt dicat, quid ipſe Cõſtitutus reſpondebat d.eius ſocijs ita ipſum Conſtitutum interrogantibus. Reſpondit,Domandandomi loro,che coſa io haueuo, che ſtauo coſi malinconico,& di mala voglia, li diceuo, che era per conto di queſta lite,che m'haueuano moſſo d.Pluto,& Xenio.Interrogatus,vt modo referat vlteriores ſermones deſuper,& hac ſumpta occaſione habitos inter ipſum Conſtitutum,& d. eius ſocios. Reſpondit, Io non mi ricordo poi, che altri ragionamenti particolari ci haueſſimo, che ſono molti giorni, che queſto è occorſo tra noi, anzi fu quaſi nel principio della lite. Interrogatus, an poſt habitos d.ſermones cum d. eius amicis amplius cum eiſdem conuerſatus fuerit. Reſpondit,Signor si, che ci ſono pratticato con d.miei amici anco doppò che hauemmo d.ragionamenti per conto di d.mia lite. Interrogatus, an ergo ita alijs vicibus obtulerit ſe occaſio huiuſmodi habendi d.ſermones. Reſpondit, Hauemmo come hò detto, quaſi nel principio della lite d.ragionamenti d.miei Compagni, & io con l'occaſione, ch'io glie ne dauo ſtando tra loro qualche volta malinconico fuor del mio ſolito, ma poi non glie ne detti più queſta occaſione, & così non è occorſo, che ne ragionaſſimo. Subdens opportune Domino interrogante. Io non glie ne detti più occaſione alli d. miei compagni d'hauere tali ragionamenti, perche io non ſtauo più tra loro malinconico,& di mala voglia, come haueuo fatto per prima. Interrogatus, vt dicat cauſam mutationis huiuſmodi, & dicat veritatem. Reſpondit, Io dirò à V. S. nel principio della lite io me ne ſtauo coſi malinconico,che anco trà li compagni non poteuo ſtar allegro. poi m'ero accommodato al peſo di queſta lite, che non mi daua più faſtidio, come faceua nel principio. Interrogatus, quare ipſe Cõſtitutus ita torquebatur d.lite. Reſpondit, Non vuole V. S. che mi deſſe faſtidio d.lite, poiche perdendola mi conueniua viuere meſchinamente come hò detto. Interrogatus,vt præciſe ergo dicat, & ingenue, an ita ægre tulerit motam fuiſſe d. litem per d. Plutum, & Xenium. Reſpondit, Signor sì, che mi diſpiacque, & preſi diſpiacere, che loro mi moueſſero queſta lite,trattandoſi della mutatione dello ſtato mio.Interrogatus,quomodo ergo ipſe Conſtitutus durante adhuc d.lite, & ita cauſa ſuæ mæſtitiæ amplius mœſtus, & illætabilis non erat cum d.eius ſocijs.Reſpondit,Io m'ero già aſſuefatto

a queſto

a queſto peſo, e faſtidio della lite, però non curandomene più tanto, come faceuo nel principio, non ſtauo più malinconico tra gl'amici, come faceuo & maſſime, che il mio Auuocato m'haueua cominciato a dare qualche ſperanza della vittoria di queſta lite. Interrogatus, an nihilominus cum d. eius amicis ſermonem adhuc habuerit alia ſumpta occaſione de d. lite, & illum exprimat, & dicat veritatem, Reſpondit, Signor nò, che con d. miei amici non ho hauto ragionamento di d. lite, ſe non con l'occaſione, che ho detto. Interrogatus, & monitus, quod velit ingenue fateri veritatem de alijs ſermonibus habitis cum d. eius amicis cauſa, & occaſione d. litis, prout veriſimile eſt alios etiam habuiſſe ſermones; quia licet non ita mœſtus eſſet in progreſſu d. litis, vt initio, adhuc tamen mœſtitia in totum non ceſſauit, nec certam victoriam eius Aduocatus promiſit. Reſpondit, Signore V.S. mi creda, che con d. miei amici non ho hauto altro ragionamento, che quanto ho detto. Interrogatus, an adhuc bene cogitauerit, qui nam fuerint hi eius amici, cum quibus habuit ſermones prædictos cauſa, & occaſione d. litis. Reſpondit, Li miei amici ſono molti in queſta città, e non ne ho ragionato ſe non con dui, o tre di queſta mia lite con l'occaſione, ch'ho detto, e non mi ricordo quali ſiano ſtati queſti particolarmente. Ex tunc Dominus tarditate horæ præuentus dimiſit examen, & mandauit ipſum Conſtitutum reponi ad locum ſuum animo &c.

SECVNDVM CONSTITVTVM
Die 14. Menſis Octobris 1587.

Conſtitutus perſonaliter coram quo, & vbi ſupra Milo de Beluiſina, de quo ſupra principalis in ſe, & teſtis quoad alios, cui delato iuramento per D. de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis ſcripturis &c. ad opportunas D. interrogationes dixit, & reſpondit, prout infra, videlicet, & primo Interrogatus, an vltra ea, quæ ſupra dixit, aliquid aliud ſibi dicere occurrat, & quid. Reſpondit, Signor nò che a me non occorre di dire altro oltre a quello ch'hò detto.

Redit ad ſermones de lite cum ſocijs ad detegendum odium, minas, & tractatum.

Interrogatus, an ipſe Cõſtitutus bene cogitauerit cũ quibus eius amicis particulariter ſermones prædictos habuit cauſa, & occaſione d. litis. Reſpondit, Io ci hò penſato, e non mi ricordo in vero con chi delli miei amici habbi ragionato particolarmente di d. lite cõ l'occaſione, ch'hò detta nell'altro mio eſamine. Interrogatus, vt nominet eius amicos, quos in hac ciuitate habet. Reſpondit, Li miei amici, ch'io hò in queſta Città, ſono li d. Anippo, Traſone, e Caligola, e molti altri. Et inſtante D. vt aliorum etiam eius amicorum nomina exprimat,

Reſpon-

Reſpondit, Sono ancora li miei amici, ch'hò in queſta città, Alano Arnaldo, Beltramo Beluiſino, Giorgio Meſchino, Arnaldo Arnaldi; Botto Goſredo, & molti altri, che longa coſa ſarebbe, s'io li voleſſi nominare tutti à V.S Interrogatus, vt dicat veritatem, an cum prædictis, vel aliquo ipſorum ſupradictos ſermones d. occaſione habuerit de d. lite. Reſpondit, Potrebbe eſſere, ch'io haueſſi hauti d. ragionamenti con la ſudetta occaſione con li d. miei amici, ma non me ne ricordo, s'io l'hò hauuti con eſſi loro, o cō altri. Interrogatus, quorum prædicti ſint ipſius Conſtituti magis intimi amici. Reſpondit, Mi ſono più ſtretti amici d. Anippo, Caligula, & Traſone, & hò più ſtretta prattica con eſſi loro, che con gl'altri. Interrogatus, quare magis intimi ſint eius amici d. Anippus, Traſo, & Caligula, quàm alij. Reſpondit, Mi ſono queſti più intrinſeci amici de gl'altri: perche queſti furono li primi amici, ch'io hò hauuto in queſta città. Interrogatus, à quo tēpore cognouerit d. Traſonem, Caligulam, & Anippum, & quæ fuerit cauſa cognitionis. Reſpondit, Sono molti anni, ch'io li conoſco, & che ſiamo amici, che non vi ſaprei dire particolarmente hora cō che occaſione io li cominciai à conoſcere; gl'hò ben cominciati à conoſcere in queſta città, doue prattico da che conoſco il bene dal male. Interrogatus, cuius ſint profeſſionis prędicti Anippus, Traſo, & Caligula. Reſpondit, Queſti Traſone, Caligula, & Anippo non fanno eſercitio alcuno: ſono giouani, che ſe ne vanno à ſpaſſo, fanno bene profeſſione di ſoldati. Interrogatus, an durante d. lite prædicti Traſo, Caligula, & Anippus ſemper, & cōtinuò in hac ciuitate moram traxerint. Reſpondit, Signor sì, che d. Caligula, Anippo, & Traſo ne ſono ſtati continuamente qui mentre è ſtata d. lite, che loro ſono di quì, & quì habitano. Interrogatus, an ergo durante d. lite ipſe Conſtitutus, d. Anippus, Traſo, & Caligula inſimul conuerſati fuerint. Reſpondit, Signor sì, che ſiamo praticati inſieme d'Anippo, Traſone, & Caligula, & io, mentre è durata d. lite, come fanno gl'amici inſieme. Interrogatus, an ita ergo inſimul conuerſando ipſe Conſtitutus, d. Anippus, Caligula, & Traſo ſermonem vnquàm habuerint de d. eius lite. Reſpondit, Signor nò, che non habbiamo hauuto ragionamento di d. mia lite d. Anippo, Caligula, Traſone, & io, eccetto che può eſſere, che qualche volta prat ticādo inſieme vedēdomi malinconico, m'habbino domandato, come ſi fa tra gl'amici, perche ſtauo coſì malinconico, & ch'io coſì gl'habbi detto eſſerne cauſa d. mia lite. Interrogatus, & monitus, vt velit bene cogitare, & præciſe dicere veritatem, an cauſa, & occaſione prædicta de d. lite aliquos adinuicem habuerint ſermones ipſe Conſtitutus, & prędicti eius ſocij Traſo ſcilicet, Anippus, & Caligula, & illos recenſeat, & dicat ingenue veritatem. Reſpondit, Può eſſere che n'habbiamo ragionato inſieme con l'occaſione, ch'io ſtauo qualche volta fra loro malinconico, ma io non me ne ricordo particolarmente, che tal ragionamento ſia veramente ſucceſſo tra noi. Interrogatus, an verè alia etiam occaſione ſermo inciderit de d. lite inter ipſum Conſtitutum,

tutum,

Digitized by Google

tutum,& prædictos Anippum,Traſonem,& Caligulam.Reſpondit,Se non e occorſo ragionamento tra noi di queſta lite con la d.occaſione, ch'io ſtauo quelche volta malinconico tra loro,non ci è occorſo altrimenti altro ragionamento. Et dicente D.quod bene aduertat dicere veritatem,ne ſi deſuper de mendacio conuincatur, aliquiddeterius ſibi contingat.Reſpondit,Queſta è la verità Signore, che tra noi non ſi e ragionato di queſta lite,ſe non è occorſo per occaſione,come hò detto,ch'io ſtauo tal volta tra loro malinconico.Interrogatus,vt dicat ergo veritatem, qui ſermones fuerunt inter ipſum Cõſtitutum & d.Anippum,Traſonem, & Caligulam de d.lite occaſione prædicta. Reſpondit,Io come hò detto, non mi ricordo preciſamente di hauer particolarmente ragionato con eſſi loro di queſta lite con la d.occaſione,può e ſſer,come hò detto,che n'habbi ragionato;però nõ mi ricordo, che ragionamẽti ĩ particolare n'habbiamo hauuti inſieme cõ d.occaſione del ſtar'io tal volta tra loro malinconico. Et inſtante adhuc D.vt velit deſuper adhuc bene cogitare,& ad eius memoriam reducere,qui ſermones fuerunt inter ipſos occaſione prędicta de d.lite, & ingenue illos recenſeat,& dicat veritatem. Reſpondit, Io non mene ricordo particolarmente,che coſa ſi diceſſe tra noi con queſta occaſione,che manco io mi ricordo d'hauerne con loro particolarmente ragionato con queſta occaſione,ma ſe ne hò ragionato,ſaranno ſtati li medeſimi ragionamenti che con gl'altri per la medeſima occaſione,che domandandomi perche ſtauo coſi malinconico, io gli diceuo che queſta lite n'era cauſa,& loro mi diceuano,che tanto era di ſtarne malinconico, quanto che allegro, che queſto non mi daua, ne toglieua la vittoria,& che però meglio era di ſtarne allegro, & di buona voglia,queſti,& ſimili erano,li ragionamenti noſtri con queſta occaſione.Interrogatus,an d.lis adhuc pendeat in deciſa inter ipſũ Cõſtitutum, ac d.Xenium, & Plutum,vel iam per ſententiam terminata fuerit. Reſpondit,Signor ſi, che d. lite è ſtata già terminata per ſententia, & non pende hora altrimenti indeciſa . Interrogatus , in cuius fauorem lata fuerit d.ſententia . Reſpondit , E ſtata data d.ſentẽtia in fauore di d.Pluto,& Xenio,& contra di me . Interrogatus,vt dicat quid particulariter contineat d.ſententia . Reſpondit, Detta ſententia mi condanna,ch'io debbia, & ſia obligato reſtituire alli d.Pluto,& Xenio tutta la robba,che loro m'hanno domandato per vigore di detto fideicommiſſo . Interrogatus, quos habuit ipſe Conſtitutus in hac cauſa Conſultores, & Aduocatos. Reſpondit, Mio Auuocato era in queſta cauſa M.Garimberto Macro,& haueuo anco altri , che ſe bene non erano miei Auuocati nella cauſa nondimeno mi conſigliauano quanto io doueuo,& poteuo fare per ottenere queſta cauſa. Interrogatus,quos Conſultores,& Aduocato habuerunt in d. cauſa prædicti Pluto, & Xenius. Reſpondit, Loro haueuano per Aduocato vn M.Chriſoſtomo Craſſo in queſta cauſa,nõ sò poi,ſe ſi valeſſero ancora del conſiglio d'altri. Interrogatus,quid ergo dicebant ſibi d.Garimbertus

rimbertus eius Aduocatus, aliiq; prædicti eius Cõſultores, quodq; iudiciũ faciebant de exitu d. cauſæ, & litis. Reſpõdit, il d. mio Auuocato mi dette nel principio della lite ſperanza della vittoria, poi nel progreſſo mi diceua tuttauia ch'io haueuo ragione, & che ne ſperaua però certa vittoria, & il medeſimo mi diceuano quegl'altri, con i quali io mi conſigliauo oltre l'Auuocato. Interrogatus, quid ergo poſtea obtenta iam ſententia fauorabili per d. Plutum, & Xenium ſibi dixerunt prædicti eius Aduocatus, & Cõſultores. Reſpondit, Loro mi diſſero, ch'io haueuo riceuuto torto, & che contra giuſtitia haueano ottenuto d. Pluto, & Xenio. Interrogatus, an ipſius Conſtituti iura corã Iudice deducta fuerint tam per ipſius Procuratorem, quam Aduocatum, & ea, qua opus erat, vſi fuerint diligentia. Reſpondit, Signor sì che ſono ſtate dedutte le mie ragioni auanti al giudice, il quale ancora à baſtãza è ſtato informato dal mio Auuocato ſi à bocca, come in ſcriptis, & à me non pare, che ſi ſia reſtato di diligentia alcuna, che ſi poteua fare à ſeruitio mio. Interrogatus, quomodo ergo d. Plutus, & Xenius d. ſententiam fauorabilem reportauerunt. Reſpondit, Che sò io Signore, come loro habbino hauto la ſententia in fauore, eſſendo ſtate dedutte le mie ragioni, lequali, m'era detto dal mio Auuocato, & conſultori, ch'erano buone. Interrogatus, an ipſe Cõſtitutus cum d. eius Aduocato & Conſultoribus in talem ſermonem inciderit, quomodo eſſe poſſit, quod d. Plutus, & Xenius in d. cauſa ſententiam obtinuerint fauorabilem. Reſpondit, Signor sì, che ſiamo venuti à queſti ragionamenti li d. miei Auuocato, & Conſultori, come poteua eſſere, che ſe le mie ragioni erano buone, come mi diceuano, ch'io habbi hauuto la ſentẽtia contra. Interrogatus, vt modo explicet ſermones, quos ita ad inuicem deſuper habuerunt ipſe Conſtitutus, & d. eius Aduocatus, & Conſultores, quorum nomina exprimat, & bene aduertat dicere veritatem. Reſpondit, Doppo ch'io hebbi la ſententia contra, io diſſi al d. mio Auuocato, & alli miei Conſultori ancora, ch'erano M. Panetio Manfredonio, & M. Aleſſio Biancardo, come poteua eſſere, che il d. Pluto, & Xenio haueſſero ottenuto in queſta cauſa, ſe le mie ragioni erano buone come loro mi diceuano; & loro mi reſpõdeuano (come fanno gl'Auuocati) ch'io haueuo riceuuto torto, & che m'era ſtata fatta ingiuſtitia. Et inſtante D. pro euacuatione præcedentis interrogatorij, vt particulariter exprimeret, quid particulariter reſpõderint d. eius Aduocatus, & Cõſultores, quomodo d. Plutus, & Xenius obtinere potuerint ſententiam fauorabilem, & ita explicet ſermones, quos particulariter deſuper habuerunt. Reſpondit, Loro mi diceuano, che m'era ſtato fatto torto, perche io haueuo ragione, & che non ſapeuano, come il giudice ſi foſſe moſſo à dare la ſententia in fauore di d. miei aduerſarij. Interrogatus, quantum tempus eſt, quod tales fuerunt ſermones inter ipſum Cõſtitutũ, & d. eius Aduocatum, & Conſultores. Reſpondit, Hauemmo queſti ragionamenti il d. mio Aduocato, & Conſultori poco doppo, che fu data la ſententia, che deuono

eſſere

eſſere circa diece giorni ſono. Interrogatus, in quo loco hos ſermones adinuicem habuerunt ipſe Conſtitutus, & d. eius Aduocatus, & Cõſultores. Reſpondit, Habbiamo hauuti queſti ragionamẽti d. miei Auuocato & Conſultori in caſa loro, doue io andai à trouarli. Interrogatus, quando ij ſermones fuerint inter ipſum Conſtitutum, & d. eius Aduocatum & Conſultores in eorum domo, dicat an omnes ſimul illi adeſſent, vel aliqui tantũ, & qui. Reſpondit, Queſti ragionamenti ſono ſtati ſeparatamente fatti ſi con l'Auuocato, come con li d. Conſultori, che quando ne parlai con vno, nõ ci era l'altro, che à ciaſcheduno gli parlai in caſa loro, & tutti mi diſſero il medeſimo, ch' io haueuo riceuuto torto, & che non ſapeuano come il giudice ſi foſſe moſſo à darmi la ſententia contra. Interrogatus, an aliqui fuerint præſentes, quando ita ipſe Conſtitutus alloquutus fuit d. eius Aduocatum, & Cõſultores, & illi ita reſponderunt. Reſpondit, Non ci era neſſuno preſente, quando furono queſti ragionamenti tra me, & d. mio Auuocato, & Conſultori. Interrogatus, an ipſe Conſtitutus vna vice, vel pluribus ita deſuper alloquutus fuerit d. eius Aduocatum, & Conſultores. & in quo, ſeu quibus locis, & quibus præſentibus. Reſpondit, Ne ragionammo vna volta ſola ſopra di queſto d. mio Auuocato, & Cõſultori, che poco doppo la ſententia mi fermai qui. Interrogatus, an in d. ſermonibus ita vt ſupra habitis inter ipſum Conſtitutum, & d. eius Aduocatum, & Conſultores lite deciſa, ſermo aliquis habitus fuerit de d. Chryſoſtomo Craſſo Aduocato d. Pluti, & Xenij. Reſpondit. Signor si, che ſe ne ragionò di d. Craſſo aduocato di d. miei Aduerſarij. Interrogatus, qua occaſione ſermo habitus fuit de d. Craſſo d. eius aduerſariorũ Aduocato, & dicat veritatem de omnibus ſermonibus ita deſuper habitis inter d. eius Aduocatum, & Conſultores, & ipſum Conſtitutũ. Reſpondit, La verità è queſta, che dicendo io alli d. miei Auuocato, & Conſultori, come poteua eſſere, che hauendo io ragione fuſſi ſtato cõdennato à reſtituire la d. robba, ogn'vno di loro mi diceua, ch'io haueuo riceuuto torto, & che non ſapeuano come il giudice à ciò ſi fuſſe moſſo, ma che doueuano eſſerne ſtato cagione l'aſtutia di d. Craſſo, che li corre nome in queſta città di vincere, & ottenere nelle liti con l'aſtutia, & verſutia ſua, ancorche li ſuoi clientoli habbino il torto. Interrogatus, an ita deuentum fuerit inter ipſum Conſtitutum, & d. eius Aduocatum, & Cõſultores, ad aliquos particulares ſermones, qua verſutia, & quo aſtu d. Craſſus vſus fuerit pro obtinenda d. victoria. Signor nò, che noi non diſcendẽmo à queſto particolare, con che aſtutia d. Craſſo haueſſe ottenuto d. ſententia in fauore di d. ſuoi clientoli. Interrogatus, & monitus, quod bene aduertat, ne deſuper taceat, & occultet veritatem, & ne implicet ſe in mendacijs, ideo fateatur ingenue veritatem, an dictum fuerit, quo particulari aſtu, & verſutia d. Craſſus vſus fuerit pro obtinenda victoria in d. cauſa, & qui deinde fuerint deſuper vlteriores ſermones. Reſpondit, Non ſi venne, come hò detto, à queſto particolare tra noi, & non vi fu altro ragionamento,

H Inter-

Interrogatus, quid dixerit ipſe Conſtitutus audito, quod aſtu, & verſutia d Craſſi præfati Plutus, & Xenius obtinuerant in d. cauſa ſententiam fauorabilem. Reſpondit, io non diſſi altro Signore. Interrogatus,& monitus, vt velit ingenue fateri veritatem, quid ipſe dixerit, audito, quod verſutia, & aſtu d. Craſſi d. eius aduerſarij obtinuerant ſententiam fauorabilem, cum veriſimile non ſit, quod in aliqua verba nõ proruperit hoc audito, quod maxime ipſum Conſtitutum torquebat, cum de maiori parte bonorum ageretur, & de mutatione ſtatus ipſius Conſtituti.

Concluſio de diſplicentia ex cauſa litis.

Reſpondit. E vero, che mi rincreſceua d' hauer hauuto la ſententia cõtra come m'era rincreſciuto, come hò detto, che queſta lite mi fuſſe ſtata moſſa; ma però intendendo, che li d. miei aduerſarij haueuano ottenuto per l'aſtutia di d. Craſſo, io non diſſi altro, ſe non che tra me mi dolſi della mia mala ſorte, eſſendomi incõtrato d'hauer'hauuto in queſta cauſa vn tale Auuocato per auuerſario. Interrogatus, quid deinde fecerit ipſe Conſtitutus poſt habitos d. ſermones cum d. eius Aduocato, & Conſultoribus. Reſpondit, Io non feci altro, che mi fermai doppo poco in queſta città, che me ne tornai à caſa. Interrogatus, per quantum tempus ipſe Conſtitutus habitis d. ſermonibus cum d. eius Aduocato, & Conſultoribus moram hic traxit. Reſpondit, Io mi ci fermai circa dui giorni, che poi me ne andai à caſa. Interrogatus, quare lite deciſa non ſtatim ad patriam redijt, ſed moram hic traxit. Reſpondit, Io mi fermai ancorche la lite fuſſe deciſa, perche voleuo vedere, ſe ci era remedio alcuno di riuedere d. ſententia, & ch'io non fuſſi aſtretto à reſtituire quanto d. miei aduerſarij domandauano. Interrogatus, quid ergo fecerit ipſe Conſtitutus, & circa hoc operatus fuit. Reſpondit, Io ne parlai con d. mio Procuratore, Auuocato, & Cõſultori, & loro mi diſſero, che ſe bene non ſi poteua appellare, & impedire l'eſecutione della ſententia, che nondimeno harebbono tentato per qualche via, ſe ſi fuſſe potuto impedire la d. eſecutione, acciò le mie ragione fuſſero ſtate meglio inteſe, & che contra il giuſto non mi fuſſe venuta queſta rouina adoſſo. & in queſto modo mi ſon trattenuto quei dui giorni. Interrogatus, quid ergo d. eius Procurator, & Aduocatus ante ipſius Conſtituti diſceſſum operati fuerint, vt in executione ſuperſederetur. Reſpondit, Non haueuano anco ottenuto coſa alcuna, quãdo io mi partij, ſe bene vi dettero opera di ottenere qualche coſa. Interrogatus, quare ergo ipſe Conſtitutus ita diſceſſit non expectato exitu eius, quod d. eius Procurator. & Aduocatus obtinere tentabant. Reſpondit. Poco importaua la mia preſentia, che tanto loro harebbe fatto il debito, ma io mi partij ſenza aſpettare altra reſolutione, perche mi faceuano biſogno per debito che haueuo fatto, quelli denari, che d. Arnaldo mio cugino mi doueua mandare, che ſi ſcuſaua per quella lettera, che m'era reſtata nell' hoſteria di non hauermeli potuti mandare, & dubitando di non hauerli in tempo, che

mi

mi biſognauano,ci volſi andare io proprio. Interrogatus, quomodo, & vnde d. Arnaldus illi debebat d. pecunias. Reſpondit, Me li doueua dar lui proprio per certe terre,che li haueuo vendute. Interrogatus, cui debebat d. pecunias ipſe Conſtitutus. Reſpondit, Io li doueuo queſti denari à Paſino Brent per tanta robba,che haueuo preſo da lui per veſtirmi,& il tempo,che haueuo preſo di pagarlo, era già finito, & d. Paſino inſtaua,ch'io lo pagaſſi. Interrogatus, quando ipſe Conſtitutus diſceſſit ex hac ciuitate,vt d. pecunias exigeret, & d. ſuo creditori ſatisfaceret,dicat an ſolus,vel aſſociatus diſceſſerit. Reſpondit, io mi partij ſolo,che ſolo vennero meco li d. dui miei ſeruitori Nebulone,& Ebrione.

De tractatu ex ſermonibus habitis de lite,& quidem deciſa.

Interrogatus, vbi erant tempore d. ipſius diſceſſus ex hac vrbe præfati Anippus, Traſo, & Caligula. Reſpondit, Doueuano eſſer qui d. Anippo, Traſone,& Caligola,quando mi partij di qui, che andai per quelli denari. Interrogatus, per quantum tempus ante hunc ipſius diſceſſum non viderat ipſe Conſtitutus prædictos Anippum, Caligulã, & Traſonem,vel ipſorum aliquem. Reſpondit, Io li haueuo viſti la ſera innanzi,che mi partiſſi per queſti denari d. Anippo, Traſone, & Caligola. Interrogatus, in quo loco viderat prædictos Anippum, Caligulam,& Traſonem eo ſero. Reſpondit,Io li viddi d. Traſone, Caligola,& Anippo la ſera innãzi ch'io partiſſi per queſti denari coſi per la città,che non mi ricordo poi in qual luogo particolare. Interrogatus, an tunc temporis alloquutus fuerit ipſe Cõſtitutus prędictos Anippum,Caligulam,& Traſonem. Reſpondit, Signor sì, che gli parlai à d. Anippo, Traſone,& Caligola,che erano tutti tre inſieme,& li diſſi, come io voleuo la mattina ſeguente tornare à caſa per certi denari, che ſarei poi tornato ſubito. Interrogatus,an poſt latam d. ſententiã, & deciſam litem alijs vicibus alloquutus fuerit prædictos Anippum, Caligulam,& Traſonem,& qui fuerunt ſermones. Reſpondit, Signor sì,che hò parlato con d. Anippo, Traſone, & Caligola altre volte ancora doppo che li d. Pluto,& Xenio ottenero d. ſententia cõtra di me. Subdens ad opportunam D. interrogationẽ,gli hò parlato coſi à queſti più volte dopò data d. ſententia,quando à tutti tre inſieme,& quãdo ad vno,& quando all'altro,ſecondo che ci incontrauamo. Et iſtante Domino pro vlteriori præcedentis interrogatorij euacuatione, vt explicaret, quos ita ſermones habuerunt poſt latam d. ſententiam, & dicat veritatem. Reſpondit, Che ragionamento volete che habbiamo hauuti loro,& io doppo d. ſententia, i ragionamenti ſono ſtati ordinarij tra noi,come è ſolito tra gl' amici, che non mi ricordo particolarmente; che coſa ci habbiamo detto. Interrogatus, an prædicti Anippus, Traſo,& Caligula ſciuerint, & notitiam habuerint d. litem deciſam fuiſſe in fauorem prædictorum eius aduerſariorum,& contra ipſum Conſtitutum. Reſpondit, Signor sì,che loro l'han ſaputo, ch'io haueuo hauuto la ſententia contra. Interrogatus, quomodo,& qua-

liter prædicti Anippus, Traſo, & Caligula notitiam hanc habuerunt de deciſione d. litis contra ipſum Conſtitutum. Reſpondit, Quando io andai doppo data la ſententia à trouare il d. mio Auuocato, & li miei Conſultori, come hò detto di ſopra, che ci andai, incontrai tutti tre queſti, che andauano à ſpaſſo, & mi domandorno doue io andauo coſi in fretta, che caminauo in fretta ſopra penſiero, & io gli diſſi, che andauo à trouare d. mio Auuocato, & Conſultori, che haueuo hauuto la ſententia contra. Interrogatus, vt explicet vlteriores ſermones, quos deſuper habuerunt ipſe Conſtitutus, & d. Anippus, Traſo, & Caligula. Reſpondit. Noi non hauemmo altro ragionamento, perche io atteſi à caminar via per parlare al d. mio Auuocato, & Conſultori, & loro andorno à ſpaſſo per il viaggio loro. Interrogatus, an poſtea ſimiliter ſermonem adinuicem habuerint cauſa, & occaſione d. deciſionis litis ipſe Conſtitutus, d. Anippus, Traſo, & Caligula, & bene aduertat dicere veritatem. Reſpondit, Signor nò, che poi d. Anippo, Traſone, & Caligola, & io non hauemo hauuto ragionamento di queſta cauſa, che già ch'era finita, non m'importaua ragionarne con eſſi loro. Et ei dicto, quod nec ante d. litis deciſionem ſua intererat ſermonem illius cauſa, & occaſione habere cum eiſdem, & tamen ſermonem habuit, vt ſupra dixit, & ideo dicat veritatem, quos ſermones verè habuit cum prædictis lite deciſa, illius cauſa, & occaſione. Reſpondit, Doppo la d. ſententia io non hò hauuto con eſſo loro altro ragionamento, che quanto gli diſſi, quando andauo à caſa del mio Auuocato, & Conſultori incontrandoli à caſo, che andauano à ſpaſſo, come hò detto di ſopra, che ſe bene hò praticato con eſſo loro anco doppo d. ſententia, nondimeno non ſiamo venuti à ſimili ragionamenti. Et replicante D. quod eius mœſtitia dedit alias cauſam ſermonibus de d. lite ante illius deciſionem tam cum prædictis, quàm cum alijs, ita etiam eadem mœſtitia, vel maior iam lite contra ipſum deciſa cauſam dediſſe cenſendum eſt vlterioribus ſermonibus de d. litis deciſione, ideo illos recenſeat, & dicat veritatem. Reſpondit, Già ſapeuano coſtoro, ch'io haueuo hauuto la ſententia contra, che gli l'haueuo detto io, quando l'incontrai, come hò detto, andando à trouare il mio Auuocato, & Conſultori, però ſe bene mi vedeuano ſtar tal volta di peggior voglia di prima, non mi diceuano altro, & io non haueuo altra occaſione di parlarne con loro, che nò mi ci poteuano porgere nè aiuto, ne fauore alcuno. Interrogatus, quando ipſe Conſtitutus illo ſero dixit præfatis Anippo, Caligulæ, & Traſoni velle ad patriam redire pro d. pecunijs mane ſequenti, dicat quid illi dixerunt. Reſpondit, Non mi diſſero altro, eccetto che andaſſi in buon viaggio. Interrogatus, an ſe obtulerint prædicti Anippus, Caligula, & Traſo ſe ipſum aſſociaturos ad domum vſque. Reſpondit, Signor nò, che loro non ſi offerſero di voler venir meco altrimenti.

Redit

Redit ad fugam.

Interrogatus, quomodo ergo duobus, aut tribus poſt diebus aſſociabant prædicti Anippus, Traſo, & Caligula ipſum Conſtitutum domum reuerſurum. Reſpondit, Li d. Anippo, Traſone, e Caligola veniuano con me, quando io fui preſo da la corte di V.S. non per farmi compagnia, ma per venir meco a ſpaſſo a caſa mia, e non sò perche non ci veniſſero, quando io diſſi, che voleuo la mattina ſeguente andar per quelli denari, forſe non ci vennero, perche ſapeuano, ch'io voleuo tornare quaſi ſubito, ch'io glie lo diſſi, come ho detto di ſopra. Interrogatus, an antequam ipſe Conſtitutus, & d. Annippus, Caligula, & Traſo ſimul irent domum ſuam verſus d. tempore, quo captus fuit, deliberauerant ita ſimul ire, & per quantum tempus ante. Reſpondit, Signor nò, che non ci era ſtata fatta altra deliberatione tra noi, che loro veniſſero a ſpaſſo a caſa mia, dormimmo inſieme la notte precedente in quell'hoſteria della Baleſtra, e volendomi io partire la mattina, loro all'improuiſo ſi riſolueronno, come fanno i giouani, di venir meco a ſpaſſo a caſa mia.

De indicio fugæ ex diſceſſu ante diem.

Interrogatus, quæ hora erat, quando ita ipſe Cõſtitutus & prædicti Anippus, Traſo, & Caligula diſceſſerunt eo mane de d. hoſpitio. Reſpondit, quando noi ci partimmo di qui dall'hoſteria quella mattina, ch'io fui poi fatto pregione, era innanzi giorno, che non sò poi che hora ſi fuſſe, poteua eſſere circa vn'hora innanzi giorno, che ancora non ſi vedeua lume. Interrogatus, quantum diſtet ab hac ciuitate, ex qua eo mane diſceſſerunt, d. eius domus. Reſpondit. Deuono eſſer di quà à caſa mia circa quindeci miglia. Interrogatus, quare ergo ita antelucem diſceſſerunt, cum ſi etiam orto iam ſole diſceſſiſſent, ad domum ante occaſum perueniſſent. Reſpondit. Che sò io Signore perche ci partimmo coſi innanzi giorno, ci riſoluemmo coſi, come fanno i giouani. Interrogatus, quæ hora erat, quando prædictus famulus Anippi ſuperuenit, iã ipſo Conſtituto, & d. eius ſocijs portam egreſſis, & loquutus fuit d. Anippum, qui deinde cum Caligula, & Traſone, per d. ſtratam iter cepit. Reſpondit, Non era ancora ben giorno, quando ſopraueñe d. ſeruitore d'Anippo, ilquale doppo che gl'hebbe parlato, andò con d. Traſone e Caligola per quella ſtrada, che non l'ho poi più viſti. Interrogatus, quæ hora erat, quando ipſe Conſtitutus captus fuit. Reſpondit, Quando io fui preſo dalla Corte di V.S. era già giorno, ma di poco però s'era leuato il Sole.

De indicio fugæ ex itinere inſolito.

Interrogatus, quando ipſe Conſtitutus, & præfati Anippus, Traſo, & Caligula diſceſſerunt ex d. hoſpitio Baliſtæ, & venerunt ad d. portam ciuitatis, dicat, quod iter in ciuitate fecerunt. & eo ad d. portam peruenerunt. Reſpondit, Partiti da la d. hoſteria quella mattina noi ce ne venimmo alla d. porta della città per la ſtrada ordinaria, che ſi fa partendo da d. hoſteria per andare alla d. porta. Interrogatus, & monitus,

vt bene aduertat dicere veritatem, an aliud, & quod iter fecerint intus ciuitatem d. portam verſus euntes. Reſpondit, Signor nò, che non facemmo altra ſtrada, che l'ordinaria andãdo verſo d. porta, partiti che ci fummo dalla d. hoſteria. Et dicente D. quod ſi ipſe Conſtitutus captus fuit orto iam ſole, vt dixit, & quaſi dies erat, quando prædicti Anippus, Traſo, & Caligula iter ceperunt verſus d. ſtratam, neceſſe eſt, quod non illud, ſed aliud iter, & longius quidem, per ciuitatem ipſam fecerint, cum aliàs citius ad d. portam perueniſſent, ideo dicat veritatem, quod aliud iter fecerint, vt è d. ciuitate exirent, & quare ita iter ſolitum, & ordinarium non fecerint. Reſpondit, Noi non facemmo veramente altra ſtrada, che la ſolita, & ordinaria, che ſi fa partendo dalla d. hoſteria della Baleſtra per vſcire dalla città per la d. porta, e già ho detto a V.S. che poteua eſſere circa vn'hora inanzi giorno, quando noi ci partimmo dalla d. hoſteria, e ſe conſidera bene il viaggio, e la qualità delle altre ſtrade, trouarà che noi non potemmo andare per altra ſtrada, che per l'ordinaria, che molto più tempo ci haremmo conſumato, ſe per altra ſtrada fuſſimo gionti alla d. porta. Interrogatus, an eundo ita d. portam verſus aliquem in Ciuitate ipſa obuiauerint, & quem. Reſpondit, Signor nò, che andando verſo la d. porta noi per la Città non incontrammo alcuno. Interrogatus, an cognoſcat Philippum Ariſtarcum Pariſinum. Reſpondit, Signor sì, ch'io lo conoſco queſto Philippo, che è artigiano, & comprai da lui vna volta vna ſella, che lui è ſellaro. Interrogatus, an alias d. Philippus ſit ipſius Conſtituti amicus, illumq; habeat pro homine probo, veridico, & fide digno. Reſpondit, Non m'è amico, ne inimico, che non hò altra amicitia con eſſo lui, ne meno ho mai hauuto che fare con lui coſa alcuna, ſe non che comprai da lui quella ſella, e lo conoſco perche è coſi artigiano, e nel reſto l'ho per quel che egli è. Interrogatus, quantum tempus eſt, quod d. Philippum non viderit. Reſpondit, Sono molti giorni, che non l'ho viſto queſto Philippo, che non m'è occorſo paſſare auanti la ſua bottega. Interrogatus, vt bene cogitet dicere veritatem, an obuiauerit d. Philippum eo mane antediem eundo verſus d. portam. Reſpondit, Noi non l'incontrammo altrimenti, ch'io vedeſſi, queſto Philippo, quando partiti dalla d. hoſteria andaſſimo verſo la d. porta. Interrogatus, & monitus, vt bene adhuc cogitet dicere veritatem, an eundo verſus d. portam d. Philippum obuiauerit, & in quo loco, bene cogitans, quod curia bene deſuper informata eſt. Reſpondit, Può eſſer che noi l'incontraſſimo, & che non lo vedeſſimo, perche era ancora notte. Interrogatus, in quo loco potuerunt illum obuiare, ſi forte eo mane illum obuiauerunt. Reſpondit, Che sò io Signore doue ce lo poteſſimo incontrare, ſe per auentura l'incontraſſimo, e che non lo vedeſſimo. Interrogatus, in quo loco d. Philippus habeat apothecam. Reſpondit, Io ſo la ſua bottega, ma non ſaprei dire a V.S. come ſi chiami la ſtrada, e la contrada, doue lui ſtà a bottega. Interrogatus, an habeat apothecam d. Philippus

Digitized by Google

ippus in aliquo loco d.ſtratæ, quam eo mane fecerunt ipſe Conſtitutus, d.Anippus, Traſo, & Caligula eundo verſus d.portam. Reſpondit, Signor nò, ch'egli non ha la bottega per quella ſtrada, che noi facemmo partiti dalla d. hoſteria della Baleſtra,& ce ne andāmo verſo la d.porta, che noi facemmo la ſtrada ordinaria, & egli hà vn pezzo lontano da quella ſtrada la ſua bottega. Interrogatus, an d. Philippus habitet in d.eius apotheca, vel alibi, & in quo loco. Reſpondit, Signor nò, che egli non habita nella bottega, ma habita in vna caſa lontano dalla bottega, ch'io la sò, ma non sò come ſi chiami la contrada, che non ſon prattico in quel luoco. Interrogatus, quoniam ergo d.Phillppus diſcedit ex d.ſua domo eundo ad d.eius apothecam, dicat quod iter faciat. Reſpondit, Queſto io non sò, che viaggio, & ſtrada ſi faccia d. Philippo partendo di caſa per andare alla ſua bottega. Interrogatus, an d.Philippus poſſit eundo ad d. eius apothecam è domo diſcedens iter facere per d.ſtratam, quam ipſe Conſtitutus, & d.eius ſocij fecerunt eundo verſus d.portam eo mane. Reſpondit, Signor nò che non può fare quella ſtrada, che noi facemmo quella mattina, che aggirarebbe aſſai partendo da caſa ſua per andare alla d. ſua bottega, la quale, come ho detto, è aſſai lontana dalla ſtrada, che noi facemmo, come è anco la caſa ſua che non è per quella banda. Interrogatus, quomodo ergo ipſe Conſtitutus, & d.eius ſocij eo mane obuiauerunt d. Philippum, & dicat veritatem. Reſpondit, Io non sò come ho detto, & d'hauerlo incontrato queſto Philippo quella mattina, ch'io non lo viddi. Interrogatus, quomodo velit hoc mendacium dicere, cum d. Philippus alloquutus fuerit eo mane ipſum Conſtitutum, ideo abſtineat ſe à mendacio, & dicat veritatem. Reſpondit, Lui non mi parlò altrimenti quella mattina, ch'io non l'incontrai, che lo vedeſſi. Interrogatus, quomodo adhuc audeat in eius mendacio perſiſtere, non ne d.Philippus alloquutus fuit ipſum Conſtitutum, ipſum ſalutando propè d.illius apothecam. Reſpondit, Signor nò, che non incontrai d. Philippo quella mattina & non mi ſalutò altrimenti: come può eſſer queſto, che noi quella mattina facemmo la ſtrada ſolita, & ordinaria, dalla quale è aſſai lontana la bottega di d. Philippo. Et dicente D. quod hoc eſt aliud ipſius Conſtituti mendacium, quod diſcedentes ex d. hoſpitio Baliſtæ ipſe Conſtitutus, & d.eius ſocij fecerint iter ſolitum, & ordinarium verſus d.portam, quia vere d. Philippus ſalutauit ipſum Conſtitutum propè ipſius apothecam: ideo recedat a mendacijs & dicat veritatem, quod iter hoc erat ipſius Conſtituti, & ſociorum, ſi ex d.hoſpitio Baliſtæ diſceſſerunt euntes verſus d. portam. Reſpondit, Noi facemmo, come hò detto, la ſtrada ordinaria, & ſolita, & non viddi altrimenti d. Philippo, & non l'incontrammo, ch'io lo vedeſſi. Interrogatus, quid ergo diceret ipſe Conſtitutus, ſi d. Philippus in eius faciem deponet, quod eo mane obuiauit ipſum Conſtitutum, & d. eius ſocios prope ipſius apothecam antedictam, & quod ipſum ſalutauit. Reſpondit, Io dirò, che lui dice vna

gran bugia, quando dichi queſto. Et tunc D. ad conuincendum ipſum Conſtitutum de mendacio, ipſumque diſponendum ad veritatem dicendam, mandauit in eius faciem adduci d. Philippum. Qui ſic adductus, & delato eidem iuramento de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis &c. factaque inter eos mutua nominum, & perſonarum recognitione, fuit per D. Interrogatus, an ea, quæ ſupra depoſuit in eius examine, fuerint, & ſint vera, & per ipſum pro veritate dicta, velitque ea ratificare, & approbare in faciem præſentis Conſtituti, oſtendens ei D. d. Milonem Conſtitutum. Reſpondit. Signor si, che quel che ho detto nel mio eſſamine è la verità, & per la verità l'hò detto, & lo dirò ancho in faccia qui di Milone, che la verità ſi deue dire ſenza riſpetto di perſona. Interrogatus, vt dicat ergo, an verum ſit, quod diebus præteritis obuiauerit d. Milonem, & alios nonnullos; & dicat quando, in quo loco, & qui erant, quos ſecum habebat d. Milo. Reſpondit, Signor sì, che la verità è, ch'io l'altro giorno incontrai Milone qui, & certi altri, che erano con lui, che andauano inſieme, & l'incontrai vicino alla mia bottega, che era inanzi giorno, che non sò, che hora ſi fuſſe, ch'io m'ero partito di caſa per andar'à lauorare alla mia bottega, & ſalutai particolarmente d. Milone, & egli mi diſſe, à Dio Philippo, che ſi fà, & paſsò via ſenza dir' altro con quelli, che erano con eſſo lui, ch'erano Deſiderio, Anippo, Claudio, Caligola, & Bernardo Traſone. Interrogatus d. Milo Conſtitutus quid modo reſpondeat prædictis. Reſpondit, Io mi marauiglio molto di coſtui, che dica coſi fatta bugia, perche la verità è, che lui non mi ſalutò altrimenti, ne io gli diſſe tal parole che non l'incontrai, che io lo vedeſſi, & non lo potei manco incontrare vicino alla ſua bottega, perche andãmo, io & li d. miei cõpagni per la ſtrada ordinaria, & ſolita, che ſi fà partẽdo dalla d. hoſteria della Baleſtra per andare alla porta N. Replicante d. Philippo, Io non sò, ſe voi andaſte per la ſtrada, che voi dite, ma non può eſſere, che voi faceſti quella ſtrada per andare alla d. porta, perche io v'incontrai vicino alla mia bottega, che è molto lontana dalla d. ſtrada, vi ſalutai, & voi mi riſpondeſti, come hò detto di ſopra, & queſta è la verità, & non sò perche non lo diciate liberamente. Replicante d. Milone, & io non sò perche tu dichi queſto, che non è vero in conto alcuno. Cui duplicando reſpondit d. Philippus adductus, dite, dite Milone la verità, che è quella, che ho detto io, & coſi ſtà Signore, che l'incontrai, & ſalutai come ho detto. Et cũ vterque ipſorum ſtaret in dicto ſuo, D. d. Philippum adductum licentiauit, & continuando examen cum ipſo Conſtituto, eundem interrogauit, monuit, & hortatus fuit ad dicendum ingenuè veritatem, an fecerit iter illud, de quo in eius faciem depoſuit prædictus Philippus, & quare ita non fecerit iter ſolitum, & ordinarium, ſi ad d. portam ſe conferre volebat domum verſus iturus, quoniam prædictus Philippus prædicta non dixiſſet, ſi vera non eſſent. Reſpondit. Io non sò perche ſi dica queſto d. Philippo, non eſſendo vero ch'io faceſſi quella mattina la ſtrada,

ſtrada, ch'egli dice, perche io feci con li d. miei compagni la ſtrada ſolita, & ordinaria, come ho detto di ſopra.

De indicio fugæ ex ſermonibus habitis.

Interrogatus, quando ipſe Conſtitutus, & prædictis Anippus, Traſo, & Caligula ita eo mane egreſſi de d. hoſpitio Baliſtæ ibant verſus d. portam, dicat, quos ſermones adinuicem habuerunt. Reſpondit, Noi non ragionammo di coſa alcuna, che partiti quella mattina dal la d. hoſteria attendemmo à caminare verſo la d. porta, & nell'andare non ſi ragionò, nè ſi diſſe altro tra noi. Interrogatus. an d. Anippus, Traſo, & Caligula cognoſcerent d. Philippum. Reſpondit, Signor sì, che loro ancora conoſceuano d. Philippo, non volete che lo conoſceſſero eſſendo della medeſima patria. Interrogatus, vt dicat veritatem, an in illo itinere quod eo mane fecerunt egreſſi de d. hoſpitio Baliſtæ ſermonē aliquem habuerint ipſe conſtitutus, & d. eius ſocij de d. Philippo, & qua occaſione. Reſpondit, Signor nò, che noi non ragionammo di d. Philippo quella mattina, & che occaſione vuole V. S. che haueſſimo di ragionare? Et dicente D. quod cum eo mane obuiauerint d. Philippum, hinc ſumi potuit occaſio loquendi de eo, ideo dicat veritatem, quos ita ſermones illius occaſione adinuicem habuerunt. Reſpondit, Ho già detto à V. S. che non incontrammo altrimenti quella mattina ch' io vedeſſi, d. Philippo, & quando l' haueſſimo incontrato, che ragionamento vuoſe V. S. che per ciò haueſſimo cō queſta occaſione. Et replicante D. quod negare minime poteſt, quia d. Philippum obuiauerint eo mane, vt iam d. Philippus in eius faciem depoſuit, & propterea hinc ſumi potuit occaſio loquendi de ha ei Illius obuiatione, ideo dicat veritatē, de omnibus ſermonibus, ſi quos ita adinuicem habuerunt. Reſpondit, Io dico à V. S. che noi non incontraſſimo d. Philippo altrimenti, ch'io vedeſſi, & però non habbiamo hauuto di lui, & di hauerlo incontrato ragionamento alcuno. Interrogatus, an d. Philippus aliquo modo notus ſit in curia. Reſpondit, Io non sò, ſe lui ſia conoſciuto in Corte, ſi dice bene, che lui è vno ſpione per la Corte. Interrogatus, an ergo ipſe Conſtitutus, d. eius ſocij poſtquàm obuiauerunt d. Philippum eò mane ſuſpicati fuerint, quod ille eſſet reuelaturus, ipſos per d. locum eo mane tranſiuiſſe, Reſpondit, Signor nò, che noi non ſoſpettaſſimo di queſto, prima perche non l'incontraſſimo, & poi, ſe bene lui ci haueſſe viſto, non haueuamo da ſoſpettare, perche andauamo per il fatto noſtro, & non haueuamo fatto male alcuno da ſoſpettare della corte.

De indicio fugæ ex notitia habita de carceratione ſeruitorum.

Interrogatus, an ſaltem portam ciuitatis egreſſi aliquem obuiauerint. Reſpondit Signor nò, che meno incontrammo alcuno doppo, che vſcimmo da la porta, che noi vedeſſimo. Interrogatus, an ipſi Cōſtituto, & d. eius ſocijs d. portā egreſſis aliquis ſuperuenerit de ciuitate exiens. Reſpondit, Doppo che noi fummo fuori della porta, non venne

venne alcuno, ch'io vedeſſi. Interrogatus, an poſtquàm d. famuli in ciuitatẽ redierũt, aliquis ex ipſa ciuitate ſuperuenerit, & bene aduertat dicere veritatem. Reſpondit, Doppo che li d. ſeruitori ſe ne ritornorno nella città, doppo che hebbero parlato cõ Anippo, & con me, come ho detto di ſopra, capitò vn certo, che li dicono Piliſtrino Bubalo. Interrogatus, per quantum tempus poſt reditum d. famulorũ in ciuitatem d. Piliſtrinus ibi ſuperuenit. Reſpondit, Io non sò dire à V. S. quanto doppo, che li detti ſeruitori tornorno nella città, coſtui ſopraueniſſe, ma non ci corſe troppo tempo. Interrogatus, an d. Piliſtrinus eſſet ſolus, vel aſſociatus eo tempore, Reſpondit, Lui era ſolo, ch'io non ci viddi altro con eſſo lui. Interrogatus, quo tunc ibat d. Piliſtrinus. Reſpondit, Io non sò doue andaſſe d. Piliſtrino in quel tempo, doueua andare per ſuoi negotij. Interrogatus, an d. Piliſtrinus cognoſceret ipſum Conſtitutum, & d. eius ſocios. Reſpondit, Poteua eſſere, che lui mi conoſceſſe, & che conoſceſſe ancora li d. Anippo, Traſone, & Caligola, ma io non sò, che egli ci conoſceſſe. Interrogatus, an illo tempore ipſe Conſtitutus d. Piliſtrinum alloquutus fuerit. Reſpondit, Signor nò, ch'io non gli parlai à queſto Piliſtrino. Interrogatus, an ſaltem d. eius ſocij, vel aliquis ipſorum eo tempore in d. loco alloquuti fuerint d. Piliſtrinum. Reſpondit, Io viddi, che Anippo parlò cõ d. Piliſtrino, Interrogatus, quos ſermones habuit d. Anippus cum d. Piliſtrino d. tempore. Reſpondit. Io viddi, che parlarono inſieme d. Anippo, & Piliſtrino, ma non inteſi, che coſa ſi diceſſero. Interrogatus, an ſaltem d. Anippus poſtea retulerit, quos ſermones habuerat cum d. Piliſtrino. Reſpondit, Anippo mi diſſe, che lui haueua domandato à d. Piliſtrino vedendolo venire dalla città, ſe ci era coſa alcuna di nuouo, & che lui gl'haueua detto, che erano ſtati preſi dalla Corte poco prima li miei ſeruitori, & quello di eſſo Anippo. Interrogatus, quo iuit d. Piliſtrinus poſt hos habitos ſermones cum d. Anippo, & quid fecit. Reſpondit, Io non sò quel che d. Piliſtrino ſi faceſſe doppo che parlò con Anippo, io viddi, che lui ſeguitò il ſuo viaggio per la medeſima ſtrada, & non sò doue s'andaſſe. Interrogatus, an d. Piliſtrinus ſciret cauſam capturæ d. famulorum tam ipſius Conſtituti, quàm d. Anippi. Reſpondit, Io non sò ſe lui ſapeſſe per che cauſa fuſſero ſtati preſi queſti noſtri ſeruitori, per che io, come ho detto, nõ gli parlai. Interrogatus, an ſaltem d. Piliſtrinus propalauerit d. Anippo cauſam capturæ d. famulorum. Reſpõdit, Io non sò, Signore, ſe Piliſtrino diceſſe ad Anippo, per che cauſa foſſero preſi queſti ſeruitori, che lui non me lo diſſe. Interrogatus, an aliàs ipſe Conſtitutus, & d. Anippus ſcirent cauſam d. capturæ d. famulorum, & illam exprimat, & dicat veritatem. Reſpondit, Io non lo sò altrimenti, per che cauſa d. ſeruitori ſiano ſtati preſi, & non sò, che lo ſappia d. Anippo, il quale non me ne diſſe coſa alcuna. Interrogatus, an ſaltem ipſe Conſtitutus & d. Anippus præſumpſerint, & ipſe præſumat cauſã capturæ d. famulorum, & illam exprimat. Reſpondit, Signor nò, ch'io non sò, nè poſſo preſu-

ſo preſumere, per che cauſa ſiano ſtati preſi queſti ſeruitori; nõ sò poi che dire di d. Anippo che non me ne diſſe coſa alcuna. Interrogatus, quomodo ſciuit d. Piliſtrinus capturam d. famulorum. Reſpondit, Io non sò, come lui ſe l'haueſſe ſaputo, ſe non per quãto mi diſſe Anippo, che, domandandogli io, come d. Piliſtrino ſapeua queſta cattura, mi diſſe, che lui n' haueua domandato al d. Piliſtrino, & che lui gl' haueua detto, che ci ſi era imbattuto, & incontrato, quando furono preſi. Interrogatus, quare ipſe Conſtitutus ſcire quæſiuit, quomodo d. Piliſtrinus ſciret capturam d. famulorum ipſius Conſtituti, & Anippi. Reſpõdit, Io gli lo domãdai, per veder ſe era vero, che fuſſero ſtati preſi queſti ſeruitori, che alle volte ſi dicono le coſe, che non ſono. Et ad opportunam D. interrogationem dixit, & per la medeſima cagione credo, che Anippo ancora domandaſſe à d. Piliſtrino, come ſapeua, che queſti ſeruitori foſſero ſtati preſi. Interrogatus, qui vlteriores ſermones fuerint inter ipſum Conſtitutum, & d. Anippum de & ſuper d. captura d. famulorum. Reſpondit, Non ci fù tra noi alto ragionamento ſopra di queſto, noi ci marauigliauamo di queſta cattura, & non ſapeuamo conſiderare, per che cauſa poteſſe eſſere. Interrogatus, quid dixerint d. Traſo, & Caligula de d. captura d. famulorum. Reſpõdit, Non diſſero altro, loro ancora ſi marauigliauano di queſta cattura, nõ potendo conſiderare perche cauſa foſſe potuta ſeguire. Interrogatus, vt dicat veritatẽ, an inter ipſos ſermo aliquis habitus fuerit de & ſuper liberatione d. famulorum. Reſpondit, Signor nò, che non ſi ragionò di queſto tra noi, loro andorno per quella ſtrada, & io ſeguitai per il mio viaggio, come hò detto. Interrogatus, an ſaltem inter ſeipſos cogitauerint velle aliquid operari circa liberationem d. famulorum. Reſpondit, Io non sò ſe Anippo ci penſaſſe, io per me non penſai altro. Et dicente D. quomodo poſſibile eſt, quod ipſe Conſtitutus nõ id cogitauerit, nec aliquid fecerit circa liberationẽ d. eius famulorum cõtra naturam dominorũ, præſertim ſi (vt ait) ignorabat cauſam capturæ illorum. Reſpondit, Così è Signore, io non penſai ad altro, atteſi ad andar per il mio viaggio, come d. Anippo, Caligola, & Traſone atteſero ad andar ꝑ quella ſtrada. Interrogatus, in quo loco præciſo prædictus Piliſtrinus certiorem reddidit d. Anippũ de d. captura d. famulorum, & dicat veritatem. Reſpondit, Parlò d. Piliſtrino à d. Anippo lì fuori della porta poco lõtano. Interrogatus, in quo deinde loco d. Anippus recenſuit ipſi Conſtituto, quod illi dixerat d. Piliſtrinus de d. captura, Reſpondit, Me lo diſſe d. Anippo nel medeſimo luogo, che partito d. Piliſtrino che ſeguitò il ſuo viaggio, quaſi ſubito me lo diſſe, che erano ſtati preſi li d. noſtri ſeruitori, che gli l'haueua detto d. Piliſtrino. Interrogatus quantũ diſtat d. locus, in quo de d. captura certiores redditi fuerunt, à d. via, per quam iuerunt d. eius ſocij. Reſpondit, Non è lontano quaſi niente quel luogo, doue intendẽmo queſta cattura di d. noſtri ſeruitori, da qella ſtrada, doue andorno d. Anippo, Traſone, & Caligola, che quaſi erauamo giõti incõtro à quella ſtrada, quando d.

Piliſtrino

Digitized by Google

Piliſtrino parlò con d. Anippo. Interrogatus, quid fecerint ipſe Cõſtitutus, & d. eius ſocij poſtquã audiuerũt, vt ſupra, captos fuiſſe d. eorũ famulos. Reſpondit, Noi non facemmo altro doppo che vdimmo eſſere ſtati preſi d. noſtri ſeruitori, ſe nõ che d. Anippo, Traſone & Caligo la andorno per quella ſtrada, che ho detto, & io ſeguitai p il mio viaggio. Interrogatus, quare ipſe Cõſtitutus, & d. Anippus audita captura d. ſuorũ famulorum, nõ redierint in ciuitatem, vt à carcerare eos liberari procurarent. Reſpondit, Io non sò Signore, non penſai, come ho detto, à queſto altrimenti. Interrogatus, quare d. Anippus interrogauit d. Piliſtrinum, an noui aliquid in ciuitate eſſet. Reſpondit, Io non sò Signore dire à V.S. per che cauſa d. Anippo domãdaſſe à d. Piliſtrino, ſe ci era nella città coſa alcuna di nuouo. Et dicente D. quod præſumendum eſt ſine dubio, ob aliquam cauſam fuiſſe motum d. Anippum ad ita interrogandum d. Piliſtrinum, prȩſertim cũ iam de ciuitate & ipſe tunc exiuerat, & veriſimile non eſt, quod ipſe Cõſtitutus vti illius ſocius ignoret cauſam huiuſmodi, illã igitur exprimat, & dicat veritatem. Reſpondit, Io non sò veramente per che cauſa Anippo ſi moueſſe à domandare à d. Piliſtrino, ſe nella città ci era coſa alcuna di nuouo. Interrogatus, vt dicat veritatem, an d. Anippus ſuſpicatus fuerit de futura d. famulorum captura. Reſpondit, Che volete ch' io ne ſappia Signore ſe lui ne ſoſpettaſſe, ò nò, che d. ſuo ſeruitore, & li miei poteſſero eſſer preſi dalla Corte, lui non mi diſſe mai coſa alcuna per tal cõto. Interrogatus, an ſaltẽ ipſe Cõſtitutus ſuſpicatus fuit de prædicta d. famulorum captura. Reſpondit, Signor nò ch' iò non ne ſoſpettai, & ſe n' haueſſi dubitato, non harei rimandato quel mio ſeruitore per quella lettera, ne harei cõportato, che l' altro ancora vi foſſe andato, oltre che non ci era coſa da ſoſpettare. Interrogatus, & monitus, vt velit deſuper dicere veritatem, quoniã ex ſequuta captura d. famulorũ ſatis arguitur, quod timens eam futuram d. Anippus interrogauerit d. Piliſtrinum, an noui aliquid in ciuitate eſſet. Reſpondit, Io non poſſo dire altro ſopra di queſto à V.S. perche io nõ ne ſoſpettai, & non ſo che ne ancò ne dubitaſſe d. Anippo. Interrogatus, & adhuc monitus, vt recedat ab eius pertinacia, cum ſine cauſa d. Anippus nõ interrogaſſet d. Piliſtrinũ, an in ciuitate noui aliquid eſſet, ideo dicat, an cauſa hæc eſſet, quia ſuſpicabatur de futura d. famulorum captura. Reſpondit, Io dico di nuouo à V.S. ch' io nõ ne ſoſpettai, & non sò, che ne dubitaſſe d. Anippo, che li d. noſtri ſeruitori poteſſero eſſer preſi dalla Corte, & però nõ sò ſe per queſta cauſa ſi moueſſe Anippo à domãdar' à d. Piliſtrino ſe coſa ci era di nuouo nella città. Interrogatus, an ob aliam forte cauſam d. Anippus interrogauerit d. Piliſtrinũ, an aliquid noui in ciuitate eſſet. Reſpondit, Io per me non sò che d. Anippo per cauſa alcuna domandaſſe à d. Piliſtrino, ſe ci era coſa alcuna di nuouo nella città. Et monente eum D. quod ſe diſponat ad dicendũ veritatem de cauſa interrogationis prædictæ factȩ per d. Anippum d. Piliſtrino, cum nullo modo veriſimiliter illũ ita interrogaſſet, cũ tũc ex ciui-

ex ciuitate exijſſet, niſi de aliquo ſuſpicatus fuiſſet. Reſpondit, Io veramente non sò che dire altro, perche io nõ sò perche d. Anippo coſi domandaſſe d. Piliſtrino. Interrogatus an ipſe Conſtitutus bene cogitauerit, quos ſermonem adinuicem habuerunt ipſe Cõſtitutus, d. Anippus Traſo, & Caligola audita captura d. ſuorum famulorum. Reſpondit, Io hò detto à V.S. & li dico, che noi non hauemmo altro ragionamento, che quanto, ho detto, che noi ci marauigliammo, perche foſſero preſi d. noſtri ſeruitori, non ſapendo, che loro haueſſero fatto male alcuno. Interrogatus, an audita captura d. ſuorum famulorũ ipſe Cõſtitutus, & d. eius ſocij ſuſpicati fuerint de futura ipſorum etiã captura. Reſpondit, Signor nò che noi non ſoſpettammo, vdendo la cattura di d. noſtri ſeruitori, di douer' eſſer preſi noi ancora, perche vuole V.S. che noi ne dubitaſſimo, che non haueuamo fatto male alcuno.

Redit ad deſtinatum inter relictum.

Interrogatus, quare ergo d. Anippus, Traſo, & Caligula relicto deſtinato itinere, ac relicto etiam ipſo Conſtituto iter ceperunt per d. viam. Reſpondit, io non sò perche loro andaſſero per quella via, come hò detto altre volte. Et cum D. ei diceret, quod cum d. Anippus, Caligola, & Traſo ſtatim audita captura d. famulorum iter ceperint per d. viam, ex hac cauſa dicendum eſt, iter illud cepiſſe, ideo dicat veritatem huiuſmodi, quæ veriſimiliter non eſt incognita ipſi Conſtituto. Reſpondit, In verità Signore ch'io non sò che d. Anippo, Traſone, & Caligola andaſſero per quella ſtrada per queſta cauſa, & ſe bene haueuano vdito la cattura di d. ſeruitori, perche vuole V.S. che loro andaſſero per queſta cauſa per quella ſtrada? Et dicente D. quod audita d. captura d. famulorum iter ceperunt per d. viam Anippus, Caligula, & Traſo, ne ſi iter deſtinatũ proſequuti fuiſſent, & ipſi fortè deprehenderentur, ideo dicat veritatem de cauſa relicti itineris deſtinati minime ſibi veriſimiliter incognita, & recedat à mendacijs. Reſpondit, Io non sò che fare, ſe V.S. non mi crede, mi creda pure liberamente ch' io non sò tal coſa, che V.S. penſa, & s' imagina. Interrogatus, quando prædicti Anippus, Traſo, & Caligula relicto deſtinato itinere, & ipſo Conſtituto iter ceperunt per d. viam, dicat, an ipſe Conſtitutus eos interrogauerit, quare ita iter caperent per d. viã itinere deſtinato, & ipſo Conſtituto relictis. Reſpondit, Non gli domandai altrimenti, perche non veniſſerò cõ eſſo me, & voleſſero andare per quella ſtrada. Et ei dicto, quod cum iam deſtinauerant d. Anippus, Traſo, & Caligula ſe conferre cum ipſo Conſtituto ad eius domũ ſolatij cauſa, & videret illos in ipſo itinere aliò diuertere, nõ eſt veriſimile, quod eos deſuper non interrogauerit: ideo dicat veritatẽ, an illos ita deſuper interrogauerit, & quid illi reſponderint, dicat veritatem, & abſtineat ſe à mendacijs. Reſpondit, Io in verità nõ gli domandai perche andaſſero per quella ſtrada, & non ſeguiſſero il viaggio con eſſo me.

Interrogatus,

Interrogatus, vt dicat veritatem, quare ergo d. eius ſocios non interrogauit, cur à deſtinato itinere diuerterent, prout interrogare debebat, & interrogaſſe veriſimile eſt. Reſpondit, Che sò io, perche non gli lo domandai: non penſai più che tanto. Et inſtante adhuc D. vt velit recedere ab eius pertinacia, & mendacijs, & ingenue deſuper fateri veritatem, cum abſit ab omni veriſimilitudine, quod ſermones aliquos non habuerit ſuper eo, quod d. eius ſocij à deſtinato itinere ita diuerterent. Reſpondit, Io non sò che dire, io nô gli lo domandai, perche andaſſero per quella ſtrada, & non ſeguiſſero il viaggio con eſſo me: non penſai più che tanto, oltre che (vt ex ſe ſubdit ipſe Conſtitutus) andando loro per quella ſtrada, ci poteuamo incontrare vn gran pezzo, doppo che per quella ſtrada ſi può poi riuſcire nella medeſima, che faceuo io per andare à caſa mia. Interrogatus, an ergo deſuper aliquos habuerint ſermones ipſe Cõſtitutus, & d. eius ſocij, quod licet eo diuerterẽt, vnirẽt ſe tamen poſtea, prout poterant. Reſpondit, E' la verità Signor, che andando loro per quella ſtrada, diceſſimo, ci incontraremo poi nel tal luogo. Interrogatus, vt recenſeat ergo vlteriores ſermones, quos deſuper habuerunt ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij, & dicat veritatem. Reſpondit, Noi nô diceſſimo altro, ſe nô che ci ſareſſimo incontrati poi in quel luogo. Et dicente D. quod non eſt veriſimile, quod aliud deſuper inter ipſos dictum non fuerit, & neceſſe eſt, quod alij præceſſerint ſermones, ex quibus hoc dictũ fuerit, ideo de omnibus dicat ingenue veritatem. Reſpondit, Io Signore non sò, ne hò da dire altro. Interrogatus, ſi ergo adinuicẽ dixerunt ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij, quod inſimul ſe deinde vnirent, dicat ad quid opus erat, quod illi à deſtinato itinere ita diuerterent. Reſpondit, Io non sò Signore perche loro andaſſero per quella ſtrada doppo che d. Anippo hebbe parlato cô d. Piliſtrino, & che m'hebbe detto, che d. Piliſtrino gl' haueua detto, ch'erano ſtati preſi d. noſtri ſeruitori d. Anippo, & li d. Traſone, & Caligola diſſero noi andaremo di quà, dicẽdo di quella ſtrada, che preſero, & ci incontraremo poi in tal luogo. Et replicante D. quod ſi ij ſermones inter ipſos fuerunt, neceſſe eſt quod expreſſa etiam cauſa fuerit, ob quam ita illi à deſtinato itinere diuerterint, & deberent ſe deinde iterum vnire, ideo illam exprimat, & dicat ingenue veritatem. Reſpondit, Non fu eſpreſſa altrimẽti là cauſa, che V. S. deſidera ſapere, ſolo tra noi fu detto, com' ho detto di ſopra, che loro, inteſa la cattura di d. ſeruitori, diſſero, noi andaremo per queſta ſtrada, & ci incõtraremo poi in tal luogo. Et licet D. adhuc inſtiterit, quod d. cauſam explicaret, quam nô fuiſſe expreſſam, nullo modo veriſimile eſt, ſemper tamen idem reſpondit, quod ego &c. Interrogatus, quare ipſe Conſtitutus non eſt etiam ſequutus d. Caligulã, Traſonem, & Anippum, audita captura d. famulorum. Reſpondit, Io non sò che dire ſopra di queſto à V. S ſe nô ch'io atteſi al mio viaggio, nô pẽſando più che tanto, maſſime che ci doueuamo poi incontrare, ſe bene loro faceuano quella ſtrada, & io queſt'altra. Interrogatus, & monitus,

nitus, vt velit ingenue detegerè veritatem, quia cū ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij iam deſtinauerant inſimul ire ad eius domū ſolatij cauſa, non eſt aliquo modo veriſimile, quod ſine cauſa in ipſo itinere ita ſe ſeparauerint, & tanto magis, quia nihilominus iterum vnire ſe debebant, prout non ſine cauſa ipſe Conſtitutus eos ſequutus non fuit, ſed iter ſuum, & deſtinatum ſolus proſequutus fuit. Reſpondit, Io non sò che dir più, la verità è queſta, ch'io non sò perche loro andaſſero per quella ſtrada, & io non andai con eſſi loro, che non penſai più che tanto, maſſime che ci doueuamo incontrare. Interrogatus, & adhuc monitus, vt tandem recedat ab eius pertinacia, & ſe diſponat ad dicēdam veritatem, an ita ſe ſeparauerint ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij ne à Curia facile deprehenderentur, & quare de hac earum futura captura ita ſuſpicati fuerunt. Reſpondit, Quanto à me Signore non hebbi tal ſoſpetto, & non penſai in conto alcuno à queſto, che non ci doueuo pēſare, nō hauēdo fatto male alcuno: nō sò poi ſe ne ſoſpettaſſero li detti miei compagni, ma ne anco loro ne doueuano ſoſpettare, ch'io per me nō ſapeuo, ne sò, che loro haueſſero fatto coſa alcuna, che ne haueſſero à ſoſpettare, & che però andaſſero per quella ſtrada doppo che hebbero inteſo la cattura di d. ſeruitori. Interrogatus, quo modo adhuc audeat perſiſtere in eius pertinacia, & ingenue nolit deſuper fateri veritatē, quā ſatis detectā nullo modo negare pōt, ex eo, quod inſolito itinere ad portā ciuitatis peruenerunt, & cū deinde inſimul ire debebant, ſe ſeparauerunt audita captura d. eorū famulorū, vt nulla hac de re cauſa ſaltem veriſimili aſſignata, ſine dubio dicēdū ſit, quod ita fecerint, ne facile à Curia deprehēderentur, ideo recedat ab eius pertinacia, & ſe tandem diſponat ad dicendum deſuper ingenue veritatem. Reſpondit, Quello ch'hò hauuto à dire ſopra di queſto, l'hò detto, & non poſſo per la verità dire altro.

De indicio fugæ, ex diſceſſu de ciuitate ſine famulis.

Interrogatus, quando ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij eo manè, quo captus fuit, diſceſſerunt ex d. hoſpitio Baliſtæ ante diē, dicat veritatē, an eodem tempore d. ipſius, & ſociorum famuli vnà cum ipſis ex d. hoſpitio diſceſſerint. Reſpondit, Signor ſi, che li d. noſtri ſeruitori erano con eſſi noi, quando quella matina ci partiſſimo da quella hoſteria, nella quale la notte anco loro erano ſtati. Interrogatus, vt ingenue dicat ēt veritatē an ēt d. famuli cū ipſo Conſtituto, & ſocijs prædictis cōtulerint ſe ad d. portā ciuitatis. Reſpondit, Signor ſi, che loro vennero anco cō eſſi noi ſino alla porta, che poi io, & Anippo li rimādāmo dentro alla città, come hò detto di ſopra. Interrogatus, & monitus, quod bene aduertat, ne mendacium dicat, aſſerens d. famulos cū ipſo Conſtituto, & ſocijs ſe contuliſſe vſque ad d. portam, quia ſi hoc verum fuiſſet, eorum iter proſequuti fuiſſent, nec in ciuitatem rediſſent, & quidem ſine aliqua cauſa, quæ vrgeret ideo recedat à mendacijs, & dicat, an verum ſit, quod d. famuli non aliter ipſum Conſtitutū & ſocios comitati fuerunt, ſed ipſi ſine illis ad d. portā ſe contulerunt

& vbi

& vbi illos ita reliquerunt,quando,& ob quam cauſam. Reſpondit. In verità Signore che li d.ſeruitori vennero con eſſo noi, & fu rimandato indietro da me d. Nebulone mio ſeruitore per quella lettera,e ci volſe andare anco d.Ebrione.

Redit ad literas relictas in hoſpitio Baliſtæ.

Et dicente D. quod ſua non intererat habere,vel non habere d.literas,ſi aliud quàm quod dixit non continebant,& propterea cum veriſimile non ſit,quod ſi illi ad d.portam perueniſſent, quod in ciuitatem ita ſine cauſa redijſſent,potius dicendum eſt,quod ipſe Conſtitutus, & & d.eius ſocij ad d.portam ſine illis peruenerint,ideo dicat veritatem vbi illos reliquerunt,quando,& ob quam cauſam.Reſpondit,Io per me non sò che dire,ſe V.S.non mi vuol credere,li d.miei ſeruitori vennero con eſſo noi,& io rimandai indietro Nebulone per quella lettera, ſe bene non m'importaua più che tanto, e ci andò quell'altro ancora da ſe ſteſſo,e ſimilmente Anippo rimandò indietro il ſuo,come ho detto.Et D. ſubiungente, quod ſi ita eſt, prout ipſe aſſerit tam audacter, quod eius iuſſu redierit in ciuitatem d.Nebulo, neceſſe eſt etiam dicere,quod in d.literis aliquid contineretur, quod intereſſet illas habere penes ſe,ideo illud exprimat,& dicat veritatem.Reſpondit, Veramente Signore d. lettera non conteneua altro, che quello che hò detto, e ſe bene non m'importaua d'hauerla,me ci venne mandato per eſſa,come ho detto,ſenza penſare altro.

Redit ad indicium fugæ ex diſceſſu de ciuitate ſine famulis.

Interrogatus,an adhuc melius cogitauerit dicere veritatem,in quo loco,quando,&ob quã cauſam reliquerint ipſe Conſtitutus,& d.Anippus d.eorum famulos.quando ex d.hoſpitio Baliſtę diſceſſerunt eo mane,quo ad d.portam peruenerunt. Reſpondit, Io non ho penſato altrimenti a queſto,perche loro vennero con eſſo noi, & poi ritornorno nella città, come hò detto. Interrogatus, quomodo adhuc velit perſiſtere in huiuſmodi mendacio,de quo ſatis iam conuincitur ex d. inueriſimilitudine, ac etiam ex eo, quod per tantum tempus d. famuli capti fuerunt,antequàm ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij peruenerint ad d.portam,quod nullo modo ipſos comitari potuerunt, ideo dicat veritatem,vbi,quando,& ob quam cauſam eos reliquerunt, & ſine illis ex d.ciuitate diſceſſerunt. Reſpondit,Io non sò che dire altro hauendo detto a V.S.la vera verità.Et dicente D. quod iam tempus eſt, vt recedat ab huiuſmodi mendacio, quia non ſolum de eo conuictus eſt ex prædictis,ſed etiam per depoſitionem d.eius famulorum, qui parati ſunt idem deponere in eius faciem. Reſpondit, Io ho già detto la verità,e dicano d. ſeruitori quel che vogliono in contrario, che diranno la bugia. Interrogatus,an ipſe Conſtitutus,& d.eius ſocij antequam ciuitatem exirent iam vere ſciret capturam d.famulorum. Reſpondit. Signor nò,ch'io non ſapeuo prima che vſciſſi da la città, che d.ſer-

d. ſeruitori foſſero preſi, & credo che ne anco lo ſapeſſe Anippo, ne quelli altri, che me l'harebbe detto, come me lo diſſe fuor della porta doppo che gle lo diſſe d. Piliſtrino. Et monitus, quod bene aduertat, ne implicet ſe in mendacijs, cum veriſimile non ſit, quod ante eorum diſceſſum ex ciuitate notitiam non habuerint de d. captura ſuorum famulorum, cum antequàm diſceſſerint capti fuerant. Reſpondit, In verità Signore che non ſeppi mai, che d. ſeruitori foſſero ſtati preſi, ſe non doppo che d. Piliſtrino lo diſſe à d. Anippo. Ex tunc Dominus tar ditate: horæ præuentus dimiſit examen, & mandauit ipſum Conſtitutum reponi ad locum ſuum, animo &c.

TERTIVM CONSTITVTVM.

Die 15. Octobris 1587.

Conſtitutus perſonaliter coram quo, & vbi ſupra Milo de Beluiſina, de quo ſupra, principalis in ſe, & teſtis quoad alios, cui delato iuramento per D. de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis ſcripturis &c. ad opportunas D. interrogationes dixit, & Reſpondit, prout infra, videlicet, & primo. Interrogatus, an vltra ea, quæ ſupra dixit, aliquid aliud ſibi dicere occurrat, & quid. Reſpondit, Signor nò, che à me non occorre di dire altro, oltre à quello, che ho detto.

De indicio ex mendacio circa cauſam reditus ad patriam lite deciſa.

Interrogatus, quando ipſe Conſtitutus contulit ſe ad eius domum pro d. pecunijs, vt ſupra dixit, dicat, an d. pecunias rediẽs ad hãc ciuitatem detulerit, & bene aduertat dicere veritatem. Reſpondit, Signor nò che non li portai, perche non li potei hauere, ſubdens ſtatim ex ſe, non li portai tutti, ne portai bene vn parte, ma poca coſa, che nõ credo foſſero ben dieci ſcudi. Interrogatus, quid ergo fecerit de d. pecunijs. Reſpondit, Io li pagai queſti denari à quel mio creditore, che ho detto di ſopra. Et inſtãte D. vt exprimat nomen d. eius creditoris, cui d. pecunias dicit ſoluiſſe, & caueat à mendacijs. Reſpondit, Queſto mio creditore à chi pagai queſti denari è Sebaſtiano Brent. Interrogatus, quare ergo ſupradixit, quod ſoluit d. pecunias creditori ſuperius nominato, qui eſt Paſinus Brent. Reſpondit, Perdonatemi Sig. Io ho errato, dicẽdo hauer pagato d. denari à Sebaſtiano Brent. la verità è, ch'gl'hò pagati à Paſino Brent, che per pagarli à lui andai à caſa, come hò detto di ſopra, non sò come mi ſia venuto à memoria d. Sebaſtiano. Et monitus, quod bene aduertat, ne in hoc etiam mendacium dicat, quod d. pecunias ſoluerit d. Paſino. Reſpondit, E la verità Signore, che à lui gl'hò pagati, che per pagarli à lui andai à caſa, non hauendomi mandato denari quel mio cugino. Interrogatus, quomodo audeat hoc mendacium dicere, cum ipſe Conſtitutus non ſit aliter debitor d. Paſini, & propterea nec ipſe ſoluit d. pecunias. ideo dicat de hoc veritatem, & ob quam cauſam ad domum redierit non expectato exitu eius, quod eius Aduocatus, & Procurator,

obtinere tentabant. Reſpondit, lo andai à caſa per quei denari, & ne portai circa à dieci ſcudi, che li pagai, come hò detto à d. Paſino Brent. Interrogatus, vt caueat à mendacijs, quia d. Paſinus paratus eſt dicere in eius faciem totum contrarium, ideo fateatur ingenue veritatem, ob quam cauſam ad domum redijt non expectato d. euentu. Reſpondit, Detto Paſino non dirà mai queſto, perche non lo può dire. Interrogatus, quid ergo dicet, ſi contrarium eius, quod ipſe dicit, in eius faciem deponet d. Paſinus. Reſpondit, Io dirò che dice la bugia. Ex tunc D. ad conuincendum ipſum Cōſtitutum de mendacio, ipſumque diſponendum ad veritatem dicendam mandauit in eius faciem adduci prædictum Paſinum. Qui ſic adductus, delato, eidem iuramento de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis &c. factaque nominum, & perſonarum mutua inter eos recognitione, fuit per D. Interrogatus, an ea, quæ ſupra dixit, & depoſuit in eius examine, fuerint, & ſint vera, & per ipſum pro veritate dicta, velitque approbare, & ratificare in faciem præſentis Conſtituti. Reſpondit, Signor ſi, che quel che hò detto nel mio eſamine è la verità, & lo dirò anco in faccia qui di Milone. Interrogatus, vt dicat ergo, an ipſe ſit creditor in aliqua ſumma pecuniarum d. Milonis, & an ab eo diebus proximè præteritis fuerit ſibi ſoluta aliqua quantitas pecuniarum. Reſpondit, Io dico coſi, che non hò d'hauere coſa alcuna qui da Milone, nè li giorni paſſati hò hauuto da lui quantità alcuna di denari. Interrogatus d. Milo Conſtitutus, quid modo reſpondeat prædictis. Reſpondit, Et io dico, che li giorni paſſati gl'ho pagati certi denari, & à conto di maggior ſomma, che li doueuo. Replicante d. Adducto, Milone, à me tornaria conto d'accettare quanto voi dite, facendoui mio debitore, ma perche veramente non ſete mio debitore, che non deuo hauere coſa alcuna da voi, biſogna ch'io dica queſta verità, & coſi, che manco m'hauete pagato alcuna quantità di denari. Et cum d. Milo Conſtitutus ſubdiderit, come dite, ch'io non vi ſon debitore, che dalla voſtra bottega hò preſo molte, & molte robbe à credenza, di gratia Paſino dite queſto, che è la verità. Idem Adductus duplicando reſpondit, è vero che voi hauete preſo molte, & molte robbe à credēza dalla mia bottega, ma è vero ancora, che ne ſono ſtato pagato da voi molti meſi ſono, però dall'hora in quà io nō vi hò dato altro, & nō mi ſete debitore, & nō m'hauete pagato denari, come voi dite: queſta è la verità & coſi biſogna ch'io dica, nō poſſo dir altrimenti, habbiate patiētia. Cui triplicando dixit idē Milo Conſtitutus, io non poſſo dir altro, patientia poi che voi dite coſi, Dio sà il tutto. Et cū vterque ipſorum perſiſteret in eorum dicto. D. mandauit d. Adductum remoueri à loco examinis, & continuando examen cum ipſo Conſtituto eundem interrogauit, monuit, & hortatus fuit ad dicendum ingenuè veritatem, poſtquàm videt, quod d. Paſinus aſſeuerat, non habuiſſe aliquam pecuniarum quantitatem diebus proximè elapſis ab ipſo Conſtituto, qui nullo modo eſt illius debitor, & ſi debitor fuiſſet, veriſimiliter ille diceret,

ret,

Digitized by Google

ret, quia præſumendum non eſt, quod velit iactare ſuum. & ita dicat, & fateatur ingenuè quare dixerit hoc mendacium, & ob quam cauſam ante hanc vltimam vicem, qua captus fuit, redijt ad patriam non expectato exitu eius, quod eius Aduocatus & Procurator lite deciſa obtinere tentabant. Reſpondit, O Signore, io reſto confuſo, non sò che dire, poi che piace à d. Paſino di dire coſi, Io mi partij di quà, & andai à caſa per li denari, che quel mio cugino non mi potè mandare per pagarli à d. Paſino, & ſe voi mi faceſſi ſcorticare, non vi dirò Signore mai altro.

Tentat detegere tractatum ex ſermonibus habitis in patria de lite deciſa.

Interrogatus, an poſtquàm ita rediјt in patriam, ibi aliquem allo quutus fuerit de & ſuper deciſione d. litis cum quo, ſeu cum quibus, & qua occaſione. Reſpondit, Io ne parlai veramente, perche fui domandato à che ſtaua la mia lite, & Io diſſi che haueuo hauuto la ſententia contra, ma non mi ricordo con chi diceſſi queſto, che ne fui domandato coſi à caſo come ſi fà. Interrogatus, vt velit bene de ſuper cogitare, & ad eius memoriam reducere, cum quibus ad hos deuenerit ſermones, & dicat etiam, qui vlteriores fuerint inter eos ſermones. Reſpondit, Non è poſſibile, ch'io me ne ricordi, perche ne fui domandato coſi à caſo, come ſi fà, à che ſtaua la mia lite, & dicendo Io, che haueuo hauuto la ſententia contra, non ci fù altro ragionamento, ſe non che mi diceuano, biſogna hauer patientia, & biſogna aiutarſi, & ogn' vno, detto coſi, andaua per i fatti ſuoi ſenza dir' altro. Interrogatus, an cum eiſdem ſermonem aliquem habuerit de modo, quo reportauit ſententiam contra. Reſpondit, Signor nò, che noi non venimmo altrimenti à queſti particolari ragionamenti. Interrogatus, an ſaltem in huiuſmodi ſermonibus mentio aliqua habita fuerit de d. Craſſo Aduocato aduerſariorum, & dicat, qua occaſione. Reſpondit, Apunto Signore, non ſi venne à tal ragionamento in conto alcuno. Interrogatus, an cum iſtis, qui de d. lite ipſum Conſtitutũ, in patria interrogarunt, ad eam deuenerit conqueſtionem, qua declarauerit ægre ferre d. ſententiam. Reſpondit, Signore, V. S. mi tenta: Io v'hò già detto, che fui ſolo domandato à che ſtaua la mia lite & che dicendo che haueuo hauuto la ſententia contra, non fu detto altro: non sò perche mi domandiate hora, s'io mi fuſſi lamentato di queſta ſententia con queſti tali. veramente Io non mi lamentai, ne dolſi con eſſo loro, che non ci furono altri ragionamenti, che quanto hò detto.

Redit an indicium ex mendacio circa cauſam reditus ad patriam lite deciſa.

Interrogatus, quam diligentiam fecit exigendi d. pecunias pro quibus dicit ſe ad patriam contuliſſe, Reſpondit, Io li domandai à d. mio cugino, che mi pagaſſe queſti denari, & lui mi diſſe, che l'haueuo colto in tempo molto ſcoſſo di denari, & coſi mi dette ſolo quelli dieci ſcudi,

ci ſcudi, dicendo, che per all' hora non haueua più. Interrogatus, & monitus, quod bene aduertat, ne deſuper implicet ſe in mendacijs, vt & in alijs ſe implicuit, & dicat ità ingenue veritatem, an verè d. Arnaldus ex cauſa prædicta eſſet debitor ipſius Conſtituti. Reſpondit, Signor sì, che lui m'era debitore per prezzo di d. terre, & ſe non foſſe coſi, non lo direi. Interrogatus, quomodo audeat ipſe Conſtitutus hoc aliud mendacium dicere, cum licet verum ſit, quod ipſe vendidit terras d. Arnaldo, ille tamen ſoluit ſibi iam menſibus retroactis totum, & integrum pretium, ideo recedat à mendacijs, & dicat deſuper veritatem, & vnde ita habuerit d. ſcuta decem, & ad quem effectum. Reſpondit, E gran coſa queſta Signore, che non vogli V. S. credere coſa alcuna, io hebbi da d. mio cugino li dieci ſcudi à conto del prezzo, che mi doueua delle d. terre. Interrogatus, quomodo adhuc audeat perſiſtere in huiuſmodi mendacio, cum ex depoſitione d. Arnaldi iam ſatis conſtet id, quod dicit abeſſe ab omni veritate, cum iam menſibus retroactis ſibi ſoluerit integrum pretium, ideo caueat à mendacijs, & fateatur deſuper igenuè veritatem, & vnde ita habuerit d. ſcuta decem, & ad quem finem, & effectum. Reſpondit, Quel che ho detto dico, & non dirò mai altro perche coſi è la verità. Interrogatus, quid ergo dicet, ſi d. Arnaldus totum contrarium dicet in eius faciem. Reſpondit, Che vuole V. S. ch' io dica, dirò che lui dice la bugia. Ex tunc D. ad conuincendum ipſum Conſtitutum de mendacio ipſumque diſponendum ad veritatem dicendam, mandauit pro nunc ſibi legi examen d. Arnaldi abſentis per me Notarium &c. de verbo ad verbum ad claram ipſius intelligentiam. Quo ſibi lecto per me &c. de verbo ad verbum ad claram ipſius intelligentiam, & bene per eum, vt aſſeruit, audito, & intellecto, fuit idem Conſtitutus per D. Interrogatus, quid modo reſpondeat prædictis. Reſpondit, E' gran coſa, che ogn' vno mi perſeguita fino à queſto mio cugino ſenza alcuna cauſa, io dico che non è vero queſta, che lui dice, perche m'ha dato queſti denari à conto di maggior ſomma del prezzo di quelle terre. & his dictis ſtatim ſubdit emittendo ſuſpirium, Dio aiutami tu, prout ego Notarius animarduerti, & de mandato D. hic annotaui. Et dicente D. quare velit, quod d. Arnaldus prædicta deponeret, ſi vera non eſſent, ideo ſe diſponat ad dicendum veritatem, vnde, quomodo habuit, & ob quam cauſam, ad quem finem, & effectum d. pecunias. Reſpondit, Fate di me quel che vi pare Signore, ch'io non vi poſſo dir altro, ohime ogn'vno m' è cõtra fino alli miei, & iterum emittendo ſuſpirium, ſubdit, Iddio mi aiuti, prout etiam ego Notarius animaduerti, & de mandato D. hic annotaui. Interrogatus, quid deinde verè fecit ipſe Conſtitutus de d. pecunijs. Reſpondit Io gl' ho dati queſti denari à d. Paſino Brent. Et monitus, vt recedat tandem ab huiuſmodi mendacio, de quo iam conuictus eſt, & ſe diſponat ad dicendum veritatem, quare hoc aliud mendacium dixit, & vnde habuit d. pecunias, & quid de illis fecerit, cum non aliter
ſoluerit

ſoluerit d. Paſino. Reſpondit, Io gl'ho pagati a lui, & non ad altri queſti denari, a chi vuole V.S. ch'io gl'habbi pagati, & gl'hò hauuti come di ſopra: oh Dio, che coſa crudele è queſta. Interrogatus, an d. pecunias, vel aliquam illarum partem dederit alicui ex d. eius ſocijs, in qua quantitate, quando, & ob quam cauſam. Reſpondit, Signor nò, ch'io non gl'ho dati a niſſuno di detti miei compagni, e perche vuole V.S. ch'io gli l'habbi dati, loro non hanno biſogno de miei denari, oltre che dall'amicitia in poi, non hanno che fare con eſſo meco. Interrogatus, quo temporis ſpatio ipſe Conſtitutus moram tunc traxit in eius patria. Reſpondit, Io mi fermai poco, cioè circa dui giorni, che come hebbi quelli denari, io me ne tornai, che quelli denari non gl'hebbi ſubito, che biſognò trouarli.

De indicio ex mendacio circa cauſam reditus in ciuitatem commiſſi homicidij.

Interrogatus, quare verè & ob quam cauſam redijt ipſe Cõſtitutus in hanc ciuitatem. Reſpondit, Io tornai per pagare quelli denari a d. Paſino, che per queſto ero tornato al paeſe. Et monitus, vt aliam & veram afferat cauſam ſui reditus in hanc ciuitatem, cum iam allegata ex iam dictis falſa ſit, & bene aduertat dicere veritatem. Reſpondit, Io tornai per queſta cauſa, che hò detto, e per vedere ancora, ſe ſi era preſo rimedio alcuno al danno, che aſpettauo di riceuere dalla d. ſententia. Interrogatus, quid ergo fecerit ipſe Conſtitutus hac de cauſa poſt eius reditum. Reſpondit, Io ricordai queſto mio negotio al mio Auuocato, e Procuratore, e più d'vna volta. Interrogatus, quid ſibi dixerint d. eius Aduocatus, & Procurator. Reſpondit, Loro mi diſſero, che per ancora non haueuano potuto far altro, ma che ſperauano di fare qualche coſa buona.

De indicio ex cauſa receſſus de ciuitate.

Interrogatus, quare ergo ipſe Conſtitutus tã cito iterũ diſceſſit ex hac ciuitate non expectans d. exitum. Reſpondit, Che sò io perche mi partiſſi coſi preſto, mi gouernauo da giouane, oltre che confidauo in d. mio Auuocato, e Procuratore, che faceſſero, come ſe io foſſi ſtato preſente. Interrogatus, & monitus, vt velit ingenuè fateri veritatem de cauſa iſtius eius noui receſſus vna cum d. eius ſocijs, cum veriſimile non ſit, quod ſine cauſa, & quidem vrgenti, ita cito iterum receſſerit ex hac ciuitate, cum valde ſua intereſſet, vt remedium aliquod præſtaretur, ne d. ſententia exequeretur, & vrget præſentia partis. Reſpondit, Io partij coſi, come ho detto, e non altrimenti, e quelli miei cõpagni veniuano meco a ſpaſſo. Interrogatus, & iterum monitus, vt velit tandem remotis mendacijs dicere veritatem, an ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij receſſerint ex hac ciuitate metu Curiæ, timentes ne carce-

ribus manciparentur. Reſpondit, Signor nò, che noi non partimmo per queſta cauſa, che non haueuamo a temere della Corte, non hauendo fatto male alcuno.

Epilogus circa fugam, & concluſio ex indicijs ſupra enarratis deducta.

Interrogatus, quomodo velit hoc negare, cum ipſius, & d. eius ſociorum fuga ſatis, ſuperque arguatur ex eo, quod ante diem receſſerũt, & itinere inſolito ad portam ciuitatis peruenerunt, & ſine famulis, & cũ audita captura famulorum debuiſſent in ciuitatem redire ad procurandum illorum liberationem, ab hoc eorum officio deſtiterunt, & d. eius ſocij iter deſtinatum reliquerunt: dicat igitur veritatem de hac ipſorum fuga, quæ ita ſatis detecta eſt. Reſpondit, Non ci partimmo altrimenti da queſta città per fuggire, che non ci era cauſa alcuna di hauer a fuggire: li noſtri ſeruitori vennero cõ eſſi noi, e ſe furono preſi, fu doppo che loro ritornorno dentro la città, & io non ritornai dentro per procurare la loro liberatione, perche non penſai più che tãto: non sò poi dar conto della volontà di Anippo, e di quelli altri, come ancho non sò perche voltaſſero per quella ſtrada, io per me atteſi a ſeguire il mio ſolito viaggio, ſe bene haueuo inteſa la cattura di d. miei ſeruitori. Et dicente D. quod in prædictis iam conuincitur de mendacio, quod fortius iunctum cum alijs fugam arguit, quæ ex eo etiam arguitur, quod d. Anippus interrogauit d. Piliſtrinum, an aliquid noui in ciuitate eſſet, ex qua tunc exiuerat, & niſi aliquid mali euenturum eſſe ſuſpicatus fuiſſet, non ita illum interrogaſſet, prout etiã ex eo, quod antequàm d. eius ſocij ab ipſo ſe ſeparauerint, iam concordes remanſerunt de ſe iterum vniendo, & niſi Curiam timuiſſent, non opus erat ſe ſeparare, ſi iterum in itinere vnire ſe debebant. ideo recedat a mendacijs, & fateatur tandem veritatem de d. eius, & ſociorum fuga, quam, vt videt, nullo modo negare poteſt. Reſpondit, La verità è queſta, che noi non ci partimmo di qua per fuggire, non hauendo cauſa alcuna di fuggire, che noi non hauemo fatto male alcuno, che haueſſimo a temere della Corte.

Redit ad tractatum ex minis.

Interrogatus, qua die huius menſis Octobris ex patria redijt in hãc ciuitatem hac vltima vice. Reſpondit. Io tornai da caſa queſt'vltima volta alli ſette di queſto meſe. Interrogatus, vt dicat veritatem, an vltra d. eius famulos, aliquos alios ex patria ſecum duxerit, & quos. Reſpondit. Signor nò, che non menai altri, che li d. miei ſeruitori, quando queſt'vltima volta ſon tornato qui da caſa mia, come v'ho detto Signore vn'altra volta. Interrogatus, vt dicat, quid fecerit ipſe Conſtitutus poſt d. eius reditum vſque ad diem octauum, & per totam illam diem. Reſpondit, Che vuole V.S. ch'io faceſſi. atteſi più d'vna volta a ſollecitare li d. miei Auuocato, e Procuratore, acciò mi recaſſero a fine il remedio, che tentauano a mio ſeruitio, perche non mi veniſſe adoſſo la rouina dell'eſecutione di d. ſententia, e non feci altro in tutto que-

ſto

ſto tempo. Interrogatus, quid etiam fecerit ipſe Conſtitutus duobus etiam diebus ſeq. videlicet die 9. & 10. & dicat veritatem. Reſpondit, Io non feci altro, che vuole V.S. ch'io faceſſi, ſtauo aſpettando l'eſito di quel che il d. mio Auuocato, e Procuratore tentauano d'ottenere. Interrogatus, an d. die 9. & 10. huius menſis ipſe Conſtitutus ſollicitauerit ob cauſam prædictam d. eius Aduocatum, & Procuratorem. Reſpondit, Per dire il vero a V.S. io non parlai, queſti dui giorni a d. mio Procuratore, & Auuocato, nè li ſollecitai altrimenti per queſto conto. Interrogatus, quare ipſe Conſtitutus ita deſtitit, nec d. duobus diebus ſollicitauit d. eius Aduocatum, & Procuratorem, cum valde ſua intereſſet, ne d ſententia exequeretur. Reſpondit, Non sò perche io non diceſſi altro a queſto mio Anuocato, e Procuratore queſti dui giorni, mi penſauo che baſtaſſe hauerglielo ricordato per prima più d'vna volta. Interrogatus, an ipſe Conſtitutus in hac ciuitate alia haberet d. tempore negocia, & quæ. Reſpondit, Signor nò, ch'io non ci haueuo che far'altro, e per altro non ero ritornato quà, ſe non per queſta mia lite. Interrogatus, vt velit ergo ingenuè fateri veritatem, quare, ſi aliud agere non habebat, continuò non ſequebatur d. eius Aduocatum, & Procuratorem. Reſpondit. Io non penſai più che tanto, penſauo che baſtaſſe hauergli ricordato queſto mio negotio per prima più d'vna volta. Interrogatus, cum quibus ipſe Conſtitutus d. die 9. & 10. conuerſatus fuerit, & in quibus locis. Reſpondit. Io ſono pratticato queſti dui giorni con li d. Traſone, Caligola, & Anippo, e con altri amici miei, che non mi ricordo con chi particolarmente, che, come ho detto, ho molti amici in queſta città. Et inſtante D. pro euacuatione totius præcedētis interrogatorij, vt dicat in quibus locis cõuerſatus fuerit cum prædictis eius amicis, Reſpondit, Io ci ho pratticato con queſti miei amici queſti dui giorni, come anco prima, in varij, e diuerſi luoghi della città, ſecondo, che andauamo a ſpaſſo, hora per vna ſtrada, hora per l'altra. Interrogatus, in quo loco pranſus eſt ipſe Conſtitutus d. die 9. huius menſis. Reſpondit, Io deſinai in quel giorno nella hoſteria del Ceruo picciolo. Interrogatus, an ſolus, vel aſſociatus eo mane ipſe Conſtitutus prenſus eſt d. hoſpitio. Reſpondit. Io non deſinai ſolo quella mattina, che altri ancora furono meco a deſinare. Interrogatus, vt eos nominet, qui eo mane cum ipſo Conſtituto pranſi ſunt in d. hoſpitio parui cerui, & dicat veritatem. Reſpondit, Deſinarono meco quella mattina in d. hoſteria d. Anippo, Traſone, e Caligola. Interrogatus, an alijs vicibus in d. hoſpitio ita ſimul comederit ipſe Conſtitutus, & prædicti Anippus, Traſo, & Caligula. Reſpondit, Signor ſi altre volte hauemo deſinato, e cenato ancora in queſta hoſteria d. Caligola, Traſone, Anippo, & io. Subdens ex ſe, dum hæc ſcriberentur, e ben vero che ſono molti, & molti giorni, che non ci hauemo deſinato coſi inſieme. Interrogatus, cuius expenſis ita ſimul comederunt d. vicibus. Reſpondit, Quando hauemo coſi deſinato, ò cenato inſieme all'hoſteria, pagauo tal'hora io ſolo

 dan-

dandoli da deſinare, ò da cena, & tal'hora d. Anippo dando da deſinare, ò da cena à me, & tal'hora ogn'vn di noi pagaua la parte ſua. Interrogatus, cuius expenſis eo mane d. diei 9. huius menſis ita ſimul prãſi ſunt in d. hoſpitio. Reſpondit, Deſinammo quella mattina inſieme à mie ſpeſe, che io li detti da deſinare. Interrogatus, qua ergo ſum pta occaſione ita eo mane ſimul pranſi ſunt, cum per multum tempus ante ita ſimul non comederint ipſe Conſtitutus, & alij prædicti eius ſocij. Reſpondit, Fù à caſo Signore in queſto modo, che il giorno innãzi eſſendo inſieme d. Anippo, & io dicemmo l'vn l'altro, è già vn tempo, che non habbiamo mangiato inſieme, coſi io gl'inuitai, dicendoli, che veniſſe la mattina ſeguente à deſinar con eſſo me. Interrogatus, quis ipſorum primus ſermonem hunc excitauerit. Reſpondit, Fui io, che diſſi, che era vn tempo, che non haueuamo mangiato inſieme, & Anippo diſſe è ben vero, & coſi io l'inuitai à deſinare per la mattina ſeguente. Interrogatus, quomodo ergo cum ipſo Conſtituto, & d. Anippo eo mane pranſi ſunt d. Traſo, & Caligula. Reſpondit, Traſone, & Caligola vennero quella mattina à deſinar con eſſo noi, perche io quando inuitai d. Anippo à deſinare, come ho detto, gli diſſi, che menaſſe ſeco d. Traſone, & Caligola, & in queſto modo ci vennero loro ancora. Interrogatus, quare etiam voluit ad prandium eo mane d. Traſonem, & Caligulam. Reſpondit. Signore, non è ſtata queſta la prima volta, che d. Traſone, & Caligola hanno deſinato con eſſo me, & con d. Anippo ſi in quell'hoſteria, come in altri luoghi, & diſſi à d. Anippo, che li menaſſe ſeco quella mattina, perche foſſimo più in conuerſatione, per ſtar tanto più allegramente. Interrogatus, qui nam eo mane ipſis diſcumbentibus inſeruiuerint. Reſpondit, Ci ſeruirono li ſeruitori dell'hoſte, che ci portarono la robba in tauola, & li noſtri ſeruitori ancora, che ci dauano da bere, Interrogatus, de nomine dict. famulorum hoſpitis, qui eo mane ipſis diſcumbentibus inſeruierunt. Reſpondit, Vno ſi chiama Phirlino Brint, & l'altro Bertugio Alano. Interrogatus, an d. famuli hoſpitio continuo inſeruiendo ſteterint in dicto loco, in quo eo mane diſcubuerunt. Reſpondit, Queſti ſeruitori de l'hoſte portauano la robba in tauola, & poi ſe ne andauano, nè ſi fermauano, ſe nõn quanto di mano in mano portauano la robba da mangiare, & del vino, ſecondo che ce ne faceua biſogno. Subdens ad opportunam D. interrogationem, ben li noſtri ſeruitori ſtettero fermi li da noi mentre deſinammo, che ci dauano da bere, & faceuano altri ſeruitij, che occorreuano. Interrogatus, qui eorum ſeruitores particulariter eo mane inſeruiuerunt ipſis diſcumbentibus, & eorum nomina exprimat. Reſpõdit, Ci ſeruirono quella mattina à tauola li miei ſeruitori, cioè d. Nebulone, & Ebrione, & quel ſeruitore d'Anippo, che ho detto di ſopra, che non sò il ſuo nome. Interrogatus, quid deinde fecerint ipſe Conſtitutus, & prædicti Anippus Traſo, & Caligula ſtatim poſt prandium. Reſpondit, Come hauemmo deſinato, noi non ci partimmo ſubito

bito di lì, che deſinato, ci fermammo vn poco coſi confabulando in ſieme, & poi ce ne vſcimmo, & andammo à ſpaſſo come fanno i giouani. Interrogatus, quid fecerint d. eorū famuli eo mane poſtquā ipſi prāſi ſunt. Reſpondit, Doppo che noi hauemmo deſinato, andarono anco li d. noſtri ſeruitori à deſinare in vn'altro luogo dell'hoſteria, & deſinato che hebbero, vennero li da noi, & ce ne vſcimmo fuori tutti inſieme. Interrogatus, an poſtquā d. ſeruitores poſt eorū prādium ibi ad ipſos redierunt aliquam moram adhuc ibi ipſi traxerint. Reſpondit, Doppo che li d. noſtri ſeruitori ritornarono lì da noi, doppo che hebbero deſinato ci partimmo ſubito, ne attendémo più à confabulare inſieme, che ce ne andammo à ſpaſſo. Interrogatus, qui fuerunt ſermones quos adinuicem contulerunt eo mane in d. loco ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij. Reſpondit, Doppo che noi hauemmo deſinato per quel tempo che mangiarono li noſtri ſeruitori ragionammo inſieme di diuerſe coſe, come fanno i giouani, che hora non mi ricordo di che ci ragionaſſimo particolarmente, che crede V. S. ragionāmo di baie, & fraſcherie da giouani. Interrogatus, qui ſermones fuerūt, quos ipſi adinuicem contulerunt eo mane inter epulas. Reſpondit, Che ragionamenti vuole V. S. che foſſero tra noi quella mattina mentre māgiauamo, attendemmo à mangiare ſenza altro penſiero, & parole, & diceuaſi ſolo qualche volta hora da vno, & hora dall'altro qualche parola coſi burlando, come ſi fa, quando ſi mangia coſi in compagnia. Interrogatus, vt dicat veritatem, an ſermo aliquis eo mane inter epulas habitus fuerit inter ipſum Cōſtitutū, & prædictos Anippū, Traſonem, & Caligulam de d. ipſius lite. Reſpondit, Signor sì, che ne fu ragionato mentre erauamo à tauola di queſta mia lite. Interrogatus, vt ergo recenſeat ſermones, quibus ita colloquuti fuerunt eo mane inter epulas. Reſpondit, Io non mi ricordo Signore che ragionamenti ci haueſſimo di queſta mia lite quella mattina mentre deſinammo. Interrogatus, & monitus, vt bene cogitet, & ad eius memoriam reducat ſermones, quos habuerunt eo mane inter epulas de d. lite & dicat de illis veritatem. Reſpondit, Io dico Signore, che non me ne ricordo veramente. Interrogatus, & iterum monitus, vt recedat ab hac eius reſponſione, quæ nullo modo eſt veriſimilis, cum recens habiti fuerint d. ſermones, & de d. lite, cuius deciſio pro aduerſarijs valde ipſum Conſtitutum torquebat, ita vt veriſimile ſit, quod memor ſit d. ſermonum, quos ingenue recenſeat, & dicat veritatem. Reſpondit, Se bene è poco tempo, che ragionammo di queſta lite mentre mangiammo inſieme in d. hoſteria, non però mi ricordo, che ragionamenti particolari ci haueſſimo inſieme. Interrogatus, quis excitauit d. ſermones habitos inter epulas de d. lite eo mane in d. hoſpitio parui ceruì, & bene aduertat dicere veritatem. Reſpondit. Io veramente moſſi il ragionamento di d. mia lite quella mattina mangiando in d. hoſteria. Interrogatus, quibus verbis ipſe Cōſtitutus ita excitauit d. ſermones de d. lite eo mane inter epulas, & qui ita fuerunt vlteriores inter eos ſermo-

nes.

nes. Reſpondit, Io non ho memoria delle parole preciſe, con le quali io moſſi queſto ragionamento, e con quali parole queſto ragionamento ſi ſeguitaſſe tra noi. Et dicente D. vt in ſubſtantia ſaltem dicat, quid dixerit excitans eo mane inter epulas d ſermones, & qui nam illi deinde fuerint. Reſpondit. Signore, hora che mi ricordo, io moſſi queſto ragionamento in quella mattina mentre mangiammo, che ſtando coſi mangiando ricordandomi d'hauer hauuto la ſententia contra, fui forzato dal diſpiacere, che ſentij, di mandar fuori vn ſoſpiro, & d. Anippo mi dimandò, che coſa io haueſſi, e coſi io li diſſi, che m'era venuta in memoria la ſententia, che haueuo hauuto contra, e che ne haueuo in vn ſubito ſentito vn gran diſpiacere. Interrogatus, & monitus, vt proſequatur recenſere vlteriores ſermones, quos hac ſumpta occaſione adinuicem habuerunt ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij in d. loco. Reſpondit. Che ragionamenti vuole V.S. che haueſſimo? d. Anippo, e gl'altri mi diſſero, che non biſognaua ricordarſi di morti a tauola, che non per queſto veniuo a pigliar rimedio alcuno al mio danno, che ſopra mi inſtaua, e che però attendeſſi a mangiare allegramente, e che ſollecitaſſi il mio Auuocato, e Procuratore a far quel che doueuano. Interrogatus an hac ſumpta occaſione ipſe Conſtitutus narrauerit prædictis cauſam huiuſmodi, quæ verſa fuerat inter ipſum, & prædictum Plutum, & Xenium, & quomodo deciſa fuerit. Reſpondit, Signor nò, ch'io non li narrai altrimenti queſta cauſa, che loro già ſapeuano, come ho detto di ſopra, che queſta cauſa era trà noi, e che io haueuo hauuto la ſententia contra. Interrogatus, an in huiuſmodi ſermonibus habitis cum prædictis Traſone, Anippo, & Caligula mentio aliqua facta fuerit nominatim de d. Pluto, Xenio, & Craſſo eorum Aduocato. Reſpondit, Quando io diſſi di queſta cauſa, e che haueuo hauuto la ſententia contra, a d. Anippo, Caligola, e Traſone, che fu quando andauo a trouare il mio Procuratore, & Auuocato, come ho detto di ſopra altre volte, io non li nominai altrimente d. Pluto, Xenio, & Craſſo, che non abadai all'hora a dirli tante coſe, che loro andando a ſpaſſo atteſero ad andare per i fatti loro, & io per il mio, andando a trouare il mio Procuratore, & Auuocato. Interrogatus, an ſaltem d. die nona huius menſis inter epulas dum ſimul prandebant ipſe Conſtitutus, & alij prædicti eius ſocij in d. hoſpitio parui cerui mentio aliqua fuerit de d. Pluto, Xenio, & Craſſo, & dicat qua occaſione. Reſpondit, Signor nò, che quella mattina mentre mangiammo in queſta hoſteria, nõ furono nominati in conto alcuno, d. Xenio, Pluto, & Craſſo, che hauendo io ſoſpirato, come ho detto, & eſſendo per queſto domandato da d. miei compagni, che coſa haueuo, e dettali la cauſa di queſto ſoſpiro, loro mi diſſero, che non biſognaua di ricordarſi di morti a tauola, e ch'io attendeſſi col Procuratore, & Auuocato, e non ſi venne ad altro ragionamento particolare di d. Pluto, Xenio, & Craſſo. Interrogatus, & monitus, vt bene cogitet, quod Curia eſt bene informata de omnibus

nibus ſermonibus habitis eo mane inter epulas inter ipſos particulariter etiam de d.Xenio,Pluto, & Craſſo, ideo illo, recenſeat, & dicat veritatem. Reſpondit, V. S. è malamente informata, perche noi non venimmo a particolare ragionamento di d.Xenio, Pluto, & Craſſo. Interrogatus,& adhuc monitus,vt recedat a mendacijs, & fateatur ingenue, an inter epulas eo mane ad eum ipſe Conſtitutus deuenerit ſermonem, quod aſtu, & verſutia d. Craſſi aduocati cecidit. Reſpondit,Signor nò, ch'io non venni a queſto ragionamento con d. miei compagni, ne all'hora, ne mai. Interrogatus, quomodo adhuc audeat perſiſtere in huiuſmodi mendacio,de quo per teſtes conuincitur,ideo dicat,an illud dixerit de d. Craſſo, & in quæ verba ita proruperit tam contra d.Craſſum,quàm contra d. Xenium, & Plutum. Reſpondit,Io non sò che ci poſſino eſſer teſtimonij di quello, ch'io non hò detto,come veramente io non hò detto queſto, che V. S. dice. Et dicente D. quod melius eſt ingenue fateri veritatem, quàm quod remaneat de mendacio conuictus,ideo dicat, an inter epulas eo mane narrauerit prædictis eius ſocijs d.cauſam inter ipſum Conſtitutum, & prædictos Xenium,& Plutum agitatam,& ſe aſtu,& verſutia d. Craſſi aduocati cecidiſſe,ſeque propterea de d.Aduerſarijs vindicaturum, eoſque nulla alia,quàm ſua manu perituros deierauerit. Reſpondit, Non ſi trouarà mai,ch'io habbi detto nè queſte, nè ſimili parole, che altro ragionamento non ci fu tra noi, che quanto hò detto di ſopra. Et ſubiungente D.quod nullo modo hoc negare poteſt, quoniam d.famuli tum ipſius Conſtituti, tum d. Anippi aſtiterunt ſemper ipſis eo mane diſcumbentibus,& parati ſunt in ipſius faciem dicere veritatem de ſermonibus huiuſmodi, quos propterea ingenue fateatur. Reſpondit. Signore, che queſto ſia vero, non ſi trouarà mai, e non credo in conto alcuno, che queſti noſtri ſeruitori dichino altrimenti tal coſa,che in conto alcuno non è vera. Interrogatus, quid ergo dicet, ſi d. ipſius Conſtituti famuli in eius faciem deponent de huiuſmodi ſermonibus. Reſpondit, Io dirò, che loro dicono vna gran bugia:come può eſſere, che voglino dir queſto, che è lontano dal vero, come è il Cielo dalla terra? Ex tunc D.ad conuincendum ipſum Conſtitutum de mendacio, ipſumque diſponendum ad veritatem dicendam, mandauit iterum in eius faciem adduci d.Nebulonem. Qui ſic adductus, delatoque ei iuramento de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis &c.fuit per D. Interrogatus, an per eum depoſita, vltra ea, quæ iam recenſuit in faciem d. Conſtituti, fuerint, & ſint vera, & per ipſum pro veritate dicta, velitque hæc etiam ratificare, & approbare in faciem eiuſdem Conſtituti. Reſpondit, Come vi hò detto il vero in quel che hò già detto di ſopra in faccia qui di Milone mio patrone, coſi hò detto il vero nel reſto ancora, che medeſimamente confermarò per la verità in faccia ſua. Et ſtatim volens ſe erga d. Milonem Conſtitutum, ſubdit ex ſe, perdonatemi patrone, perche io ſono ſtato forzato dir'il vero. Cui ſtatim etiam ex ſe reſpondit d. Milo

Con-

Conſtitutus, Perdoniti Iddio, & auerti bene di dire il vero, che ti biſogna. Ex tunc D. voluẽs ſe erga d. adductum eũ interrogauit. Aut dicat, an verum ſit, quid die 9. huius menſis Milo hinc pręſens mane inter epulas cauſam inter ipſum, & Xenium, & Plutum agitatam narrauit prædictis Caligulæ, Anippo, & Traſoni, & minatus fuerit, & dicat quibus minis cõtra d. eius aduerſarios, & Craſſum eorum Aduocatũ. Reſpondit, Signor sì, che queſta è la verità, che Milone qui mio patrone mentre quella mattina deſinaua con li d. Caligula, Anippo, & Traſone, li racconto queſta cauſa, & che l' haueua perſa per aſtutia di d. Craſſo, & che però non ſarebbe paſſata quella ſettimana, che ne harebbe fatto vendetta contra di loro, li quali nõ haueuano à perire per altra mano, che per la ſua. Et volens ſe D. ergo. Milonem Conſtitutum eum interrogauit, quid modo reſpondeat prædicti. Reſpondit, Come è poſſibile, che coſtui dica ſi fata bugia: queſto non è vero Signore, coſtui è vn gran bugiardo. Et volens ſe erga d. Adductum ſubdit, O poueretto te, perche dãni coſi l' anima tua con ſi fatta bugia. Cui d. Adductus replicando dixit, Milone, ſe bene mi ſete patrone, & mi ſete ſtato amoreuole, nondimeno m' è biſognato dir la verità, come l'ho detta, & non dannarò altrimenti l'anima mia per queſto conto, perche non ho detto, ne dico la bugia altrimenti. Et cum vterq; ipſorum ſtaret in dicto ſuo, D. mandauit d. Nebulonem remoueri à loco examinis, & reponi ad locum ſuum, & continuando examen cum ipſo Conſtituto, eundem. Interrogauit, & monuit, vt ſe iam diſponat ad dicendum ſuper prædictis veritatem, nec expectet etiam in eius faciẽ adduci alios prædictos famulos, qui idem dicent, & deponent. Reſpondit, V. S. li faccia venir pure, quanto li piace, che io nõ poſſo dir' altro, & ſe loro diranno il medeſimo, che hà detto Nebulone, diranno medeſimamente la bugia. Et tunc D. ad magis conuincendum ipſum Conſtitutum de mendacio, ipſumque magis diſponendum ad veritatem dicendam, mandauit in eius faciem iterum etiam adduci prædictum Ebrionem. Qui ſic adductus, delatoque eidem iuramento de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis &c. fuit per D. Interrogatus, an per eum depoſita, vltra ea, quæ iam recenſuit in faciem d. Conſtituti fuerint, & ſint vera, & per ipſum pro veritate dicta, eaque velit ſimiliter ratificare, & approbare in faciem eiuſdem. Reſpondit, Signor sì, che quel che ho detto nel mio eſamine, oltre a quello, che ho già detto in faccia qui di Milone, è la verità, & per la verità, l'hò detto, ſimilmente lo dirò ancora in faccia ſua. Et lecto ſibi eius examine per me &c. de mandato D. in ea tamen parte, in qua de mendacio conuincit ipſum Conſtitutum de d. ſermonibus, & minis ad claram vtriuſque intelligentiam, & bene per ambos, vt aſſeruerunt, in ea parte audito, & intellecto, fuit idem Adductus per D. Interrogatus, an prædicta per eum depoſita fuerint, & ſint vera, eaque approbet, & ratificet in faciem d. Conſtituti. Reſpondit, Signor ſi, che queſto, che ho detto in queſta parte del mio eſamine, che mi hauete fatto

leggere,

leggere, è la verità, & tanto dico, & approuo per la verità in preſentia qui di Milone. Replicante d.Milone. O forfante, triſto, come hai ardire tu ancora d'aſſaſſinarmi cõ ſi fatta bugia, come ha fatto quel l'altro. Signore, non è vero quello che coſtui dice. Cui duplicando dixit d.Adductus, habbiate patientia padron mio, perche è la verità, che voi raccontaſte la cauſa, come ho detto in queſto eſamine, & minacciaſti contra queſti voſtri aduerſarij, & il loro Auuocato, che non ſarebbe paſſata queſta ſettimana, che vi voleuate vendicare cõtra di loro, li quali non ſarebbono morti per altre mani che per le voſtre, & dum hæc à d. Adducto dictarentur, & à me &c. ſcriberentur, d. Milo Conſtitutus pluries ex ſe dixit, O che bugia, o che bugia, Dio aiutami tu contra queſti falſarij. Et cum vterque ipſorum ſtaret in dicto ſuo, D. mandauit d. Adductum remoueri à loco examinis, & reponi ad locum ſuum, & continuando examen cum ipſo Conſtituto eundem Interrogauit, monuit, & hortatus fuit, vt modo recedat ab eius pertinacia, & fateatur tandem veritatem prædictam de d. ſermonibus, & minis, de quibus iam videt ſe eſſe conuinctum. Reſpondit, Io non lo dirò mai Signore, perche ſe loro m'aſſaſſinano con le bugie, non voglio Io aſſaſſinar me ſteſſo con le medeſime bugie. Ex tũc D. alijs præuentus negocij dimiſit examen, & mandauit ipſum Conſtitutum reponi ad locum ſuum animo, &c.

QVARTVM CONSTITVTVM.

Die 16. Octobris 1587.

Conſtitutus perſonaliter coram quo, & vbi ſupra Milo de Beluiſina, de quo ſupra, principalis in ſe, & teſtis quoad alios, cui delato iuramento per D. de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis ſcripturis &c. ad opportunas D. interrogationes dixit, & Reſpondit, prout infra, videlicet, & primo. Interrogatus, an vltra ea, quæ ſupra dixit, aliquid aliud ſibi dicere occurrat, & quid. Reſpondit, A me non occorre Signore di dire altro.

Redit ad tractatum ex ſermonibus, & minis.

Interrogatus, an ipſe Conſtitutus bene cogitauerit dicere veritatem de d. ſermonibus per ipſum habitis inter epulas cum d. Anippo, Caligula, & Traſone, & iactationibus, & minis de occidendo d. Xenium, Plutum, & Craſſum. Reſpondit, Io hò già detto à V.S. la verità, che non ci furono altri ragionamenti, ne altre parole, che quanto ho detto di ſopra ne gl'altri miei eſamini, et quelli miei ſeruitori mi aſſaſſinano à dir ſi gran bugia, come dicono. Et monitus, vt velit tandem recedere ab hac eius pertinacia, nec expectet in eius faciẽ etiã adduci d. famulum præfati Anippi, qui idem dicet, et deponet. Reſpondit, V.S. lo facci venire à piacer ſuo, ch'io non poſſo dir'altro, per non dire quel che non è; queſto ſi che voglio vedere, ſe queſto ancora mi vuole aſſaſſinare. Ex tunc D. ad magis atque magis conuincendum

cendum

cendum ipſum Cõſtitutum de mendacio, ipſumque diſponendum ad veritatem dicendam, mandauit in eius faciem adduci præfatum Guglielmum Nembrot d. Anippi famulum. Qui ſic adductus, delatoq; ei iuramento de veritate dicenda. prout iurauit manu tactis &c. fuit per D. interrogatus, an ipſe cognoſcat præſentem Conſtitutum, & illius nomen exprimat. Reſpondit, Signor sì, ch'io lo conoſco, queſto è Milone di Beluiſina compagno di Deſiderio Anippo mio patrone. Interrogatus d. Milo Conſtitutus, an ipſe etiam cognoſcat d. Adductum, & illius nomen exprimat. Reſpondit, Signor sì, ch'io lo conoſco, queſto è quel ſeruitore di d. Anippo, che ho detto di ſopra, mà non sò il ſuo nome, come ho detto altre volte. Interrogatus, an hic Anippi famulus ſit ille idem, qui aſſitit ipſi Conſtitùto, d. Anippo, Caligulæ, & Traſoni prandentibus d. die 9. huius menſis in d. hoſpitio parui cerui. Reſpondit, Queſto è quel medeſimo ſeruitore di Anippo, che quella mattina ci ſeruì inſieme con li d. miei ſeruitori in d. hoſteria mentre deſinammo. Interrogatus d. Guglielmus adductus, vt modo dicat, an ea quæ ſupra dixit, & depoſuit in eius examine, fuerint, & ſint vera & per ipſũ pro veritate dicta, velitque ea approbare, & ratificare in faciẽ d. Cõſtituti. Reſp. Sig sì, che in quel mio eſamine hò detto la verità, & ſon per dirla ancora in faccia qui di Milone, come V. S. cõmãderà. Et dicente D. vt dicat, quæ verba dixerit Milo, & in quæ verba proruperit inter epulas d. mane, quo pranſus eſt in hoſpitio cum prædictis Anippo eius domino, Traſone, & Caligula. Reſpon. Milone qui quella mattina mentre ſi mangiò in quell'hoſteria del ceruo piccolo, ſi dolſe della lite, che gl'haueuano moſſo Pluto, & Xenio, & ſi doleua di Craſſo loro Auuocato, che diceua, che haueua hauuto la ſententia contra per aſtutia, & triſtitia di d. Craſſo, & che ſe ne voleua vendicare, & che nõ ſarebbono morti per altre mani, che per le ſue, & queſta è la verità. Et nihilominus D. mandauit ad claram vtriuſque intelligentiam mihi &c. vt ſibi legerem eius depoſitionem in d. tamen parte tantum. Qua parte ſibi lecta, & bene per ambos, vt aſſeruerunt, audita, & intellecta, fuit idem Adductus per D. Interrogatus, an hæc per ipſum depoſita fuerint, & ſint vera, & per ipſum pro veritate dicta, eaque ita approbet, & ratificet in faciem d. Conſtituti. Reſpondit, Quanto ho detto poco fa, & quanto ho detto in queſto mio eſamine, è la verità, & tanto cõfermo, & approuo in faccia qui di Milono, & voluens ſe erga d. Milonem Conſtitutum ſubdit, m. Milone non occorre che mi facciate mala cera, la verità biſogna dire, maſſime in queſto luogo. Cui ſtatim d. Milo replicando ex ſe dixit, Che mala cera forfante, tu lo vedrai, ſe harai detto la verità. Interrogatus d. Milo Conſtitutus, vt modo dicat, quid reſpondeat prædictis. Reſpondit, Come è poſſibile Signore, che tutti queſti triſti mi habbino congiurato contra, & contra ogni douere, perche ſi partono dalla verità à dire quel che dicono falſamente contra di me. Replicante d. Adducto, ò m. Milone habbiate patientia, io v'hò detto, che la verità biſogna

tà biſogna dirla, & Io l'ho detta, non doueuate dir quelle parole, ne minacciare come mi faceſte, ſe non voleuate poi che ſi diceſſe. & dum hæc ſcriberentur, d. Milo numquam tacuit, ſed ſemper ex ſe tamen, & ſubmiſſa voce dixit, ohime, come mi aſſaſſinano, Dio aiutami tu, che ne ho biſogno, pluries ita replicando. Et cum vterque ipſorum ſtaret in dicto ſuo, D. mandauit d. Adductum remoueri à loco examinis, & reponi ad locum ſuum. & continuando examen cum ipſo Conſtituto, eundem D. Interrogauit, monuit, & hortatus etiam fuit ad dicendam veritatem de d. ſermonibus, & minis, cum iam videat, ſe conuictum tribus teſtibus, quorum duo ſunt ipſius Conſtituti famuli, alter verò famulus Anippi ſui ſocij, qui propterea prædicta non dicerent, ſi vera non eſſent. Reſpondit, Dicano quel che ſi vogliono, ſono tanti bugiardi, & non è la verità in conto alcuno quello che loro dicono, ſubdens poſtea ex ſe, cum aliquantulũ tacuiſſet: ah Signore Dio, quanto io ſono aſſaſſinato à torto. Interrogatus, & monitus, quomodo adhuc audeat in hac eius pertinacia perſiſtere iam de mendacio conuictus, ab ea ergo recedat, & dicat veritatem de d. ſermonibus, & minis, & an etiam ad vlteriores ſermones deuenerit cum prædictis Anippo, Caligula, & Traſone. Reſpondit, Signore mi volete far impazzire, io v'hò già detto piu volte, & dico di nuouo, che con queſti miei compagni mentre deſinammo quella mattina non hauemmo altri ragionamenti, che quelli che ho detto di ſopra, ne io minacciai altrimẽti, ne ſi paſsò più inanzi col parlare ne da me, ne da loro per queſto conto. Interrogatus, quomodo velit etiam negare ad vlteriores ſermones non deueniſſe? non ne ipſe Conſtitutus poſt d. minas d. Anippum, Traſonem, & Caligulã orauit, ne ipſum dexererent, ac eorum operã, & auxilium ad eoſdẽ Plutum, Xenium, & Craſſum cædendos implorauit. dicat igitur veritatem, & an d. Anippus, Caligula, & Traſo hanc eorum opẽ & auxilium promiſerint. Reſpondit, Signore non ſarà mai vero, ne mai ſi trouarà, che ſia vero, che io ricercaſſi d. miei compagni di ſimil coſa, che pure non lo penſai mai. Et dicente D. quod prædicti famuli de hoc etiã deponunt, cũ ipſi fuerint continuò præſentes dum eo mane ſimul perſiſtunt ipſe Conſtitutus, & prædicti eius ſocij. ideo ſe tandem diſponat ad dicendũ de omnibus veritatem. Reſpondit, Io non poſſo dire, & non lo dirò mai quel che non ho detto, che pure, come ho detto, non l'ho penſato, & mi fa dura coſa à credere, che à d. ſeruitori baſti l'animo di dire queſta bugia di più. Interrogatus, quid ergo dicet, ſi d. famuli de hoc etiam deponant in eius faciem. Reſpondit, Dirò, che medeſimamente dicono la bugia, che vuole V. S. ch'io dica? Ex tunc D. ad conuincendum de hoc etiam ipſum Conſtitutum de mendacio, ipſumque diſponendum ad dicendum veritatem, mandauit in eius faciem iterum adduci prædictum Nebulonem, qui ſic adductus, & delato eidem iterum iuramento de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis &c. fuit per D. Interrogatus, an in reliquis etiam per eum depoſitis dixerit veritatẽ, eaque velit ſimiliter in faciem d. Conſtituti

ratificare,

Digitized by Google

ratificare,& approbare.Reſpondit.Signor sì,che oltre a quello, che ho detto di ſopra,ho detto la verità nel reſto del mio eſamine,& ſimilmente lo dirò in faccia qui di Milone, perche è vero. Interrogatus, vt dicat ergo, quid poſt d.minas dixerit d.Conſtitutus erga d. Anippum, Traſonem,& Caligulam. Reſpondit, Milone qui Signore doppo che hebbe minacciato di volerſi vendicare contra d.ſuoi aduerſarij, & che non haueuano da morire per altre mani,che per le ſue, pregò d.Anippo mio patrone,Traſone,& Caligola,che nō lo voleſſero abandonare,anzi che gli voleſſero dare aiuto,& fauore,& loro glie lo promiſero.Interrogatus d. Conſtitutus, vt modo dicat, quid reſpondeat prædictis. Reſpondit, Ancor ti baſta l'animo,triſto, che ſei, di dire queſt'altra bugia di più,oltre le altre c'hai detto: Signore,non è vero queſto,che coſtui dice,come anco non è vero quello che prima ha detto. Replicante d. Adducto,Io ho detto di ogni coſa il vero, & non ſono triſto, che ſono homo da bene, ſe ben ſon pouero ſeruitore. Et cum vterque ipſorū ſtaret in dicto ſuo,D. mandauit remoueri d. Adductum à loco examinis & reponi ad locum ſuum, & ſucceſſiue Adduci d.Ebrionem, qui ſic adductus, & delato etiam eidem iterum iuramento de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis &c. fuit per D. Interrogatus, an reliqua per eum depoſita ſupra in eius examine fuerint ſimiliter, & ſint vera, & per ipſum pro veritate dicta, ſitque paratus ea etiam ratificare,& approbare in faciem d.Conſtituti. Reſpondit, Come io ho detto il vero in vna parte del mio eſamine, coſi l'ho detto ancora nel reſto,& tutto dirò anco qui alla preſentia di Milone, come ho fatto dell'altre coſe. Interrogatus,vt dicat ergo, quid d.Conſtitutus poſt d.minas dixerit præfatis Anippo, Caligulæ, & Traſoni ſimul eo mane prandentibus in d. hoſpitio parui cerui. Reſpondit, Io dirò à V.S.la verità,come ho fatto nel reſto; Milone qui, mētre quella mattina deſinaua con queſti ſuoi compagni, doppo che hebbe minacciato, & brauato contra quelli ſuoi aduerſarij, & loro Auuocato, ricercò queſti ſuoi compagni,che non ſolo non l' abandonaſſero, ma che gli diſſero aiuto, & fauore nell' ammazzare d. ſuoi aduerſarij, & Auuocato. Interrogatus d. Conſtitutus, quid modo etiam reſpondeat prædictis. Reſpondit, A te ancora Ebrione baſta l'animo, come à quell' altro triſto di dire queſta bugia di più? ti douerebbe baſtare d'hauer dette quell'altre, che hai dette di ſopra. Replicante d.Adducto, habbiate patientia patron mio,queſto,ch'io dico, è la verità, & nòn ho potuto far di manco di non dirla. Et cum vterque ipſorum ſtaret in dicto ſuo, D.mandauit d.Adductum remoueri à loco examinis, & reponi ad locum ſuum, & ſucceſſiuè adduci d.Guglielmum famulum d.Anippi. Qui ſic adductus, delatoque eidem iterum iuramento de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis &c. fuit per D. Interrogatus, an ſicut in vna parte ſui examinis, ita etiam in reliquis dixerit veritatem, eaque in faciem d. Conſtituti velit ſimiliter ratificare, & approbare.Reſpondit; Io ho detto la verità

rità in tutto il mio eſamine, e come già in due coſe ho detto la verità in faccia qui di Milone, coſi ancora lo dirò nel reſto, ſecondo che V. S. mi commandarà. Interrogatus, vt dicat ergo, quid poſt d. minas d. Cõſtitutus dixerit erga d. eius ſocios prandentes eo mane in d. hoſpitio parui cerui. Reſpondit, Doppo che Milone hebbe brauato contra quel li ſuoi auuerſarij, diſſe a d. ſuoi compagni, che non l'abbandonaſſero, ma che gli deſſer'aiuto, e fauore nell'ammazzare d. ſuoi auuerſarij, che haueua già detto, che non voleua che moriſſero per altre mani, che per le ſue. Interrogatus d. Conſtitutus quid etiam reſpondeat prædictis. Reſpondit, Coſtui, come quelli altri dui triſti, come ha detto la bugia nell'altre coſe, che m'ha detto di ſopra, coſi la dice in queſta. Sono furbi, & triſti, & pieni di falſità. Replicante d. adducto, M. Milone io ſon pouer'huomo, ma huomo da bene; e la verità è quel ch'io dico, e la dirò ſempre, che biſognarà. Et cum vterque ipſorum ſtaret in dicto ſuo, D. mandauit d. adductum remoueri a loco examinis, & reponi ad locũ ſuum, & continuando examen cum ipſo Conſtituto eundem D. Interrogauit, quare tam audacter prædicta neget, quæ nullo modo negare poteſt ita conuictus per d. tres teſtes, qui prædicta non dicerent, ſi vera non eſſent; de omnibus ergo fateatur veritatem, quam fateri melius eſt, quam in mendacio perſiſtere. Reſpondit, Io non nego la verità, nè dico bugia; quello, che coſtoro dicono, non è vero, però non lo confeſſo, che per la verità non lo poſſo confeſſare.

De indicio ex conuocatione ſociorum ante homicidia.

Interrogatus, quid deinde fecerint ipſo Conſtitutus, & d. eius ſocij die 9. menſis huius poſt prandium. Reſpondit, Come hauemmo deſinato, e che hebbero deſinato li d. noſtri ſeruitori, noi ci partimmo di d. hoſteria, & andãmo a ſpaſſo inſieme quaſi fino a ſera, & ogn'vno poi andò per i fatti ſuoi. Interrogatus, quid particulariter fecit ipſe Conſtitutus eo ſero iam relictis d. eius ſocijs. Reſpondit, Io non feci coſa alcuna quella ſera doppo che laſciai d. miei compagni, che me n'andai alla detta hoſteria della Baleſtra mio ſolito alloggiamento, e mi meſi a ſcriuere certe lettere a diuerſi miei amici in diuerſi luoghi per riſpoſta delle lettere loro, ch'erano lettere di compimento. Interrogatus, an eo ſero amplius viderit d. Anippum, Caligulam, & Traionem. Reſpondit, Signor nò che non viddi più quelli miei compagni quella ſera. Interrogatus, in quo loco eo ſero cœnauit ipſe Conſtitutus. Reſpondit, Quella ſera io non cenai, feci bene colatione in d. mio alloggiamento doppo che hebbi ſcritto, perche la mattina haueuo mangiato aſſai bene con d. miei compagni. Interrogatus, in quo loco ea nocte dormiuit ipſe Conſtitutus, Reſpon. Quella notte, doppo ch'io hebbi fatto colatione, ſcritte quelle lettere, me n'andai a dormire nel medeſimo mio ſolito alloggiamento della Baleſtra. Interrogatus, an ſolus, vel aſſociatus eo ſero comederit, & dormiuerit in d. hoſ-

Digitized by Google

ſpitio Baliſtæ. Reſpondit, Io feci colatione ſolo, e ſolo dormij quella notte. Interrogatus, an ita ſolus, vel aſſociatus ſolitus ſit in d. hoſpitio pernoctare. Reſpondit, Io ſon ſolito dormir ſolo, che non mi piace dormire nel medeſimo letto in cōpagnia. Interrogatus, an d. eius ſocij vnquam pernoctauerint in d. hoſpitio Baliſtæ. Reſpondit. Signor nò, che loro non ſono, ch'io ſappia, mai dormiti in d. hoſteria della Baleſtra, eccetto quella notte, che la mattina io fui preſo. Interrogatus, qua deinde hora d. mane a lecto ſurrexerit ipſe Conſtitutus. Reſpondit, Io non mi leuai troppo a buon'hora, era più preſto tardi che altrimente quando mi leuai, che nō ſaprei dire a V.S. l'hora preciſa. Interrogatus, quid deinde fecerit ipſe Conſtitutus poſtquàm ita è lecto eo mane, quæ fuit dies decima huius menſis, ſurrexit. Reſpondit, Come io fui veſtito, me n'vſcij fuora, & andai alla Meſſa nella Chieſa, ch'è più vicina, e poi me n'andai a ſpaſſo. Interrogatus, an ſolus, vel aſſociatus eo mane de domo exiuerit, Miſſam audiuerit, & ſpatiatum iuerit ipſe Conſtitutus. Reſpondit, Ero ſolo quando vſcij di caſa, alla Meſſa ci erano dell'altre perſone, ma neſſuno era meco in compagnia, e ſolo me n'andai a ſpaſſo.

De Armis.

Interrogatus, quando ita d. die decima huius menſis de domo exijt, & ſpatiatum iuit, dicat, an eſſet armatus, vel inermis. Reſpondit, Io vſcij di caſa ſenz'arme, e ſenz'arme andai a ſpaſſo. Interrogatus, an ipſe Conſtitutus ſolitus ſit deferre arma, & illa detulerit, & quæ in hac ciuitate. Reſpondit, Io non ſon ſolito portar l'arme, e non l'ho portate in queſta città, che non haueuo licenza, ma bene la notte quando andauo a ſpaſſo qualche volta, la portauo a mio riſico, e portauo ſolamente la ſpada. Interrogatus, quare ipſe Conſtitutus ita ſine licentia arma deferret noctis tempore. Reſpondit, Che sò io Signore, perche la portaſſi, la portauo, come fanno i giouani, ſenza penſar più che tanto. Interrogatus, an ſemper detulerit arma noctis tempore, vel interpellatis vicibus. Reſpondit, Signor nò, che non portauo ſempre l'arme, quando la notte andauo a ſpaſſo per la città, che la portauo qualche volta, e qualche volta non la portauo, ſecondo che me ne veniua voglia, e capriccio. Interrogatus, quid d. die decima huius menſis fecerit ipſe Conſtitutus poſtquàm eo mane per ciuitatem ſpatiatum iuit. Reſpondit, Doppo che andai a ſpaſſo quella mattina, come ho detto, me ne ritornai al d. mio alloggiamento, doue deſinai. Interrogatus, an ſolus, vel aſſociatus ibi pranſus fuit ipſe Conſtitutus. Reſpondit, Io deſinai ſolo quella mattina, che non ci fu niſſuno in mia compagnia. Interrogatus, an eo mane viderit d. Anippum, Caligulam, & Traſonem. Reſpondit. Signor si, ch'io li viddi quella mattina andando a ſpaſſo, che l'incontrai per la città, che non erano inſieme, che ogn'vno andaua per i fatti ſuoi: Interrogatus, an ipſe Conſtitutus alloquutus fuerit d. Anippum, Traſonem, & Caligulam, vel ipſorum

rum

rũm alterum, & qui fuerunt inter eos ſermones. Reſpondit, Ci parlammo ſolo, dicendoci l'vn l'altro coſi incontrandoci, à Dio, à Dio, & non altro.

De Armis.

Interrogatus, quando ita ipſe Conſtitutus vidit d. mane diei decimæ huius menſis d. Anippum, Caligulam, & Traſonem, dicat, an illi eſſent armati, vel inermes. Reſpondit, Signor nò, che loro non haueuano arme, quando io quella mattina li viddi, come ho detto. Interrogatus an prædicti Anippus, Caligula, & Traſo ſoliti ſint aliàs arma deferre. Reſpondit, Signor nò che loro non ſono ſoliti portar l'arme, l'hanno bene portata anco loro coſi qualche volta la notte à riſico loro, perche nè anco loro hanno licentia di portarla. Subdens ad opportunam D. Interrogationem quando d. Anippo, Caligola, & Traſo ne hanno coſi à lor riſico portato l'arme di notte, hanno portato ſolo la ſpada, che andauamo coſi di compagnia, come fanno i giouani. Interrogatus quid fecerit ipſe Conſtitutus d. die decima menſis huius poſt prandium. Reſpondit, Io non feci niente in quel giorno, doppo pranſo andai, come la mattina, à ſpaſſo per la città. Interrogatus, an ſolus, vel aſſociatus d. die poſt prandium ita iuerit ſpatiatum per ciuitatem ipſe Conſtitutus. Reſpondit, Io andai quel giorno à ſpaſſo per la città inſieme con d. Anippo, Caligola, & Traſone. Interrogatus, an d. eius ſocij ita cum ipſo Conſtituto ſpatiatum iuerint poſt prandium d. die per ciuitatem armati vel inermes. Reſpondit. Andãmo in quel giorno doppo pranſo ſenza arme alcuna à ſpaſſo per la città d. miei compagni, & io. Interrogatus, quomodo d. die decima ita poſt prandium ipſe Cõſtitutus, & d. Anippus, Caligula, & Traſo ſe aſſociauerunt. Reſpondit, Signore doppo ch'io hebbi deſinato capitorno li da me nell'hoſteria della Baleſtra d. Anippo, Caligola, & Traſone, & ci mettẽmo per ſpaſſo à giocare alle charte, & doppo che hauemmo coſi giocato vn pezzo, ce ne andammo à ſpaſſo per la citta per varij, & diuerſi luoghi. Interrogatus, quæ hora erat, quando ita poſt ludum chartarum ſpatiatum iuerunt ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij. Reſpondit, Io non sò che hora preciſa ſi fuſſe, quando quel giorno andammo à ſpaſſo doppo che hauemmo giuocato alle charte, ma poteua eſſere ſu le ventidue hore. Interrogatus, quid deinde fecerint tam ipſe Conſtitutus, quàm d. eius ſocij poſtquàm ita eo die ſpatiatum iuerunt per ciuitatem. Reſpondit, Doppo che quel giono fummo andati à ſpaſſo, io mi ritirai nel d. mio ſolito allogiamento, & queſti miei compagni andorno per i fatti loro. Interrogatus, qui ſermones fuerunt inter ipſos, quando ita ſe d. die ſeparauerunt. Reſpondit, Non ci fu altro ragionamento, io diſſi, voglio andare all'alloggiamento, & loro diſſero, & noi ancora ce n' andaremo. Interrogatus, quæ hora erat, quando ita d. die ſe ſeparauerunt ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij. Reſpondit, Erano le ventiquattro hore, quando, doppo che fummo andati in quel giorno à ſpaſſo ci partimmo.

Interrogatus, an ita ſe ſeparando concordes remanſerint,quod eo ſero iterum ſe congregarent.Reſpondit,Signor nò,che ſpartendoci quella ſera,non dicemmo di volerci trouar di nuouo in quella ſera. Interrogatus,& monitus,quod bene aduertat dicere veritatē,ne ſi deſuper in mendacio deprehendatur, aliquid deterius ſibi contingat. Reſpondit, Queſta è la verità Signore,che ſpartendoci quella ſera, non diceſſimo di volerci di nuouo ritrouare inſieme nella medeſima ſera.Interrogatus,an memoria teneat,quod ſupra dixit,quod quando ex hac ciuitate diſceſſit hac vltima vice cum d.eius ſocijs,receſſerunt ex d.hoſpitio Baliſtæ,in quo ea nocte pernoctauerunt. Reſpon.Signor sì, che me ne ricordo,& è la verità, che ci partimmo quella mattina, ch'io fui preſo, dalla d.hoſteria della Baleſtra. Interrogatus, quæ hora erat, quando ea nocte dormitum ſe contulerunt in d.hoſpitio Baliſtæ.

De hora poſt homicidium.

Reſpondit,Erano paſſate le noue hore,che nō sò poi che hora preciſa ſi fuſſe, quando quella notte io, e d. miei compagni andammo a dormire in d. hoſteria della Baleſtra.Interrogatus, quid fecerant ipſe Conſtitutus,& d.eius ſocij ea nocte, antequam dormitum ſe contulerint. Reſpondit, Che vuole V. S. che noi faceſſimo quella notte,che noi andammo a dormire in quell'hoſteria,noi non facemmo coſa alcuna. Interrogatus, an ante d.horam nonam d.noctis decimi diei huius menſis ipſe Conſtitutus ſemper moram traxit in d. hoſpitio Baliſtæ. Reſpondit, Signor nò,ch'io non ſtetti ſempre quella notte prima, che andaſſi a dormire in d.hoſteria della Baleſtra, che vſcij fuora di caſa. Interrogatus,an ſolus, vel aſſociatus ita ante d horam nonā ipſe Conſtitutus exijt de d.hoſpitio,& dicat veritatem.Reſpondit,Io vſcij quella notte di d.hoſteria della Baleſtra in compagnia di d. Anippo, Traſone,& Caligola.Interrogatus,quæ hora erat,quando ita ipſe Conſtitutus,& d.eius ſocij de d.hoſpitio Baliſtæ eo ſero exiuerunt.Reſpondit, Io non sò che hora ſi fuſſe quella ſera, quando vſcimmo di quell'hoſteria, era bene vn buon pezzo di notte. Interrogatus, quæ hora erat, quando d.Anippus,Traſo,& Caligula eo ſero ſe contulerunt ad d.hoſpitium Baliſtæ. Reſpondit, Io non ſentij orlogio, quando loro vennero quella ſera in d. hoſteria della Baleſtra, poteuano eſſere circa due hore di notte.Interrogatus,an ſponte,vel accerſit d. eius ſocij venerint,vel quomodo aliter ad d.hoſpitium Baliſtę eo ſero d.ſecunda hora noctis,&dicat veritatē. Reſpondit,Vennero da lor poſta tutti tre inſieme lì da me quella ſera,ch'io non li mandai a chiamare altrimenti.Interrogatus,& monitus,vt velit dicere veritatem, an ſaltem antea,quando vt ſupra eo ſero ſe ſepararunt,concordes fuerint, vt ad d. hoſpitium redirent eo ſero.Reſpondit, Signor nò, che non reſtaſſimo altrimenti d'accordo,che doueſſero ritornar da me quella ſera, che quando ci partiſſimo doppo che fummo andati a ſpaſſo, nō diceſſimo coſa

coſa alcuna di queſto, come ne anco prima. Et dicente D. quod bene aduertat, ne implicet ſe in mendacijs, quoniam cum paulò antè ſimul fuerint ipſe Conſtitutus,& d.eius ſocij, & deinde illi redierint ad ipſum Conſtitutum, ſatis veriſimile videtur, quod ita tractauerint, vt ad ipſum redirent, prout redierunt. dicat igitur veritatem, an ita prius tractauerint,& ob quam cauſam, & ad quem finem,& effectum. Reſpondit, Signore, V.S. mi creda, che loro ritornorno li da me quel la ſera da ſe ſteſſi,& non altrimenti. Interrogatus, ob quam cauſam, & ad quem finem,& effectum ita redierunt eo ſero ad ipſum Conſtitutum præfati Anippus, Traſo, & Caligula. Reſpondit, Non ritornorno per effetto alcuno quella ſera da me, vennero à ſpaſſo, come fanno i giouani. Interrogatus, quando d.eius ſocij ita eo ſero redierunt ad d.hoſpitium Baliſtæ, dicat an armati, vel inermes redierunt. Reſpondit, Loro vennero ſenza arme. Interrogatus, per quantum tempus d. eius ſocij moram traxerunt eo ſero in d. hoſpitio Baliſtæ, antequàm exiuerint vnà cum ipſo Conſtituto. Reſpondit, Si fermorno prima, ch' vſciſſimo vn buon pezzo, perche vennero, come ho detto, circa le due hore di notte, & buon pezzo di notte era poi quando vſciſſimo. Interrogatus, quid ergo fecerint ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij in d. hoſpitio per d. tempus. Reſpondit, Noi non faceſſimo coſa alcuna, ſtemmo coſi confabulando, come ſi fà tra li compagni. Interrogatus, qui ergo fuerunt eorum ſermones eo ſero per d. tempus. Reſpondit, Io non mi ricordo di queſti ragionamenti, perche non ragionammo di coſa di momento, ragionammo di baie, & bagatelle, come ſi fà tra giouani vani. Interrogatus, vt dicat veritatem, an d. tempore ſermonem aliquem habuerint de d. lite, & illius occaſione d. Xenio, Plutone, & Craſſo illorum Aduocato. Reſpondit, Signor nò, che noi non ragionaſſimo altrimente di loro, nè della mia lite, che non occorreua, ch' io ne ragionaſſi con loro, che non mi ci poteuano dare aiuto alcuno, noi non ragionammo, come ho detto, di coſa di momento, ma di baie,& bagattelle. Interrogatus, quid fecerint,& in quo ſeu quibus locis fuerint ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij poſtquàm de d. hoſpitio Baliſtæ ex ea nocte exierunt. Reſpondit, Noi andaſſimo vn buō pezzo à ſpaſſo per la città in varij, & diuerſi luoghi, andando coſi vagando, che non mi ricordo hora particolarmente di queſti luoghi, per i quali andammo, & poi ci ritirammo.

De indicio ex loco cœnæ eo ſero commiſſorum homicidiorum.

Interrogatus in quo ergo loco ſe receperunt d. nocte decima huius menſis poſtquàm ita ſpatiatum iuerunt. Reſpondit, Noi ci ritirammo nell'hoſteria del Leone d' argento, nella contrada di S.Honorato. Interrogatus, quoniam ita ipſe Conſtitutus, & d.eius ſocij ea nocte ſpatiatum iuerunt per ciuitatem, & ſe poſtea receperunt in d. hoſpitium Leonis argentei, dicat, an cum ipſis venerint d. eorum famuli. Reſpondit, Quando noi andammo coſi à ſpaſſo,& che poi ci riti

rammo nella d.hoſteria del Leone d'argento, venne ſolo con eſſo noi il d ſeruitore d' Annippo. Interrogatus, quare etiam famuli ipſius Conſtituti ipſum non aſſociarunt,& vbi eos ita reliquit,& quid illi fecerint. Reſpondit, Li miei ſeruitori non vennero con eſſi noi, perche io gl'haueuo detto, che loro andaſſero alla d.hoſteria del Leone d'argento à farci mettere in ordine da cena, che quella ſera voleuamo cenare in d.hoſteria.

Redit ad arma.

Interrogatus, quando ita ſpatiatum iuerunt d. nocte ante cœnam, dicat an eſſent armati, vel inermes,& dicat veritatem Reſpondit, Noi non portammo altrimente arme, quādo inanzi cena andammo à ſpaſſo per la città, che nō ci volemmo mettere à riſico della corte nel primo tempo della notte, che li birri vegliano. Interrogatus, an d.eius famuli armati, vel inermes ſe contulerint ad d.hoſpitium Leonis argentei. Reſpondit, Io non sò Signore, ſe loro portaſſero arme, perche non li viddi partire,& andare alla d. hoſteria. Io credo di nò, che credo che nè anco loro ſi voleſſero mettere in quell' hora à riſico della Corte. Subdens ad opportunam D.interrogationem, Signor nò, ch' io non li diſſi, che portaſſero arme, nè per loro, nè per me alla d.hoſteria del Leone d' argento. Interrogatus, quæ arma habeat ipſe Conſtitutus. Reſpondit, Io non ho altr' arme, che la ſpada, & il pugnale. Interrogatus, an vltra enſem, & pugionem aliud armorum genus ipſe Conſtitutus retineret in d. hoſpitio Baliſtæ. Rſepondit Signor nò, che in d.hoſteria non ci hauemo altre arme che la ſpada, & il pugnale. Interrogatus, an d.eius famuli arma etiam habeant & quę. Reſpondit, Loro ancora non hanno altr'arme, che la ſpada.

Redit ad locum cęnæ, eo ſero commiſſorum homicidiorum.

Interrogatus, an ergo ea nocte decima huius menſis ipſe Conſtitutus,& d.Anippus, Traſo, & Caligula cœnauerint in d. hoſpitio Leonis argentei. Reſpondit, Signor ſi che cenammo inſieme in d.hoſteria del Leone d'argento quella ſera. Interrogatus, an alijs vicibus ipſe Conſtitutus cœnauerit, vel aliter pranſos fuit in d.hoſpitio Leonis argentei. Reſpondit, Signor nò ch'io non ci haueuo cenato altre volte, nè deſinato in queſta hoſteria del Leone d' argento. Subdens ad opportunam D.interrogationem, nè li d.Annippo, Traſone, & Caligola haueuano cenato, nè mangiato più, ch' io ſappia in queſta hoſteria. Interrogatus quomodo ergo eo ſero ita cœnauerunt ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij in d. hoſpitio Leonis argentei, in quo nec cœnare, nec prandere ſoliti erant. Reſpondit, Che sò Signore, come ci andaſſimo quella ſera à cena in queſt'hoſteria: andando coſi à ſpaſſo, ci riſoluemmo all'improuiſo di cenar quella ſera in queſt'hoſteria. Interrogatus,& monitus, quomodo hoc dicat, cum antequām ſpatiatū iuerint, iam ipſe Conſtitutus mandauerat, vt ſupra dixit, d.eius famulis, vt cœnam præpararent in d. hoſpitio Leonis argentei, ideo neceſſe eſt, quod præcogitauerit eo ſero cœnare in d. hoſpitio Leonis argentei: dicat

igitur

igitur veritatem, quomodo, & ob quam cauſam ipſe Cōſtitutus, & d. eius ſocij ita eo ſero cœnauerūt in d. hoſpitio, in quo nec cœnare, nec prandere ſoliti erant, nec vnquam cœnauerunt, nec pranſi ſunt, & caueat à mendacijs. Reſpondit, Ci andammo in queſt'hoſteria à cena quella ſera coſi à caſo, come ho detto, che ci riſoluemmo coſi andando à ſpaſſo. Interrogatus, quomodo ergo ſupra dixit, quod antequam ſpatiatum iuerint eo ſero, iam ordinauerat d. eius famulis, vt ſibi cœnam præpararent in d. hoſpitio Leonis argentei, ſi dum ſpatiatum ibant, iam cœnare in d. hoſpitio ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij deliberauerant. Reſpondit, Non ho Signor detto coſi; & come lo poſſo hauer detto, che la verità è queſta, che ci riſolueſſimo d'andare à cena in d. hoſteria andando coſi à ſpaſſo. Et dicente D. quod ita dixit ipſe Conſtitutus, & ita etiam ſcriptum eſt, ideo recedat à mendacijs, & dicat veritatem, quare ita dixerit, ſi dum ſpatiatum ibant, ita deliberauerant cœnare in d. hoſpitio. Reſpondit, lo torno a dire, che non l'ho detto queſto Signore, come lo poſſo hauer detto, ſe mentre andauamo à ſpaſſo ci riſolueſſimo coſi d'andar à cena in d. hoſteria. Ex tunc D. ad conuincendum ipſum Conſtitutum de mendacio, ipſumque diſponendum ad veritatem dicendam, mandauit mihi &c. vt ſibi legerem ad claram ipſius intelligentiam d. eius reſponſionem ſupra factam, incipientem, li miei ſeruitori non vennero, &c. Qua reſpōſione ſibi ad verbum lecta per me &c. & bene per ipſum, vt aſſeruit, audita, fuit per D. Interrogatus, non ne ergo videt, quod ita dixit, prout Notarius ſcripſit, qui aliter non ſcripſiſſet, quod antequam iuerint ſpatiatum eo ſero ordinauerat d. eius famulis, vt cœnam præpararent in d. hoſpitio Leonis argentei, qui propterea nō aſſociarunt ipſum Cōſtitutum, ideo dicat veritatem, quomodo verè, & ob quam cauſam cœnauerunt eo ſero in d. hoſpitio Leonis argentei. Reſpondit, Coſi è ſcritto come V. S. dice però biſogna ch'io l'habbi detto coſi, ma non è vero, ch'io gl'ordinaſſi queſto alli miei ſeruitori, prima ch'andaſſimo à ſpaſſo quella ſera, perche ci riſoluemmo d'andar à cena in quell'hoſteria mentre andammo à ſpaſſo. Et cum aliquantulum ſteciſſet cogitabundus ſubdit ex ſe, io certo mi ſono abbagliato in queſto, che, hora che mi ricordo, doppo che ci riſoluemmo andando à ſpaſſo d'andar à cena in quella'hoſteria del Leone d'argento, paſſammo auāti l'hoſteria della Baleſtra, & coſi io diſſi alli d. miei ſeruitori, che andaſſero là à metter in ordine la cena, & ſeguitāmo poi andar a ſpaſſo ſin tāto, che potēmo cōſiderare che la cena fuſſe in ordine. Et cum D. ei dixerit, quod hoc nullatenus admittēdū eſt, quia clare dixit, quod antequam ſpatiatum irent, commiſit d. eius famulis, vt in d. hoſpitio cænam præpararent, adeo quod neceſſe eſt, quod antea ita deliberauerint, ideo dicat, quomodo, & qualiter ita antequam de d. hoſpitio Baliſtæ exirēt, deliberauerūt cęnare in d. hoſpitio Leonis argentei, & ita ob quam cauſam, & ad quem finem, & effectū cęnare eo ſero voluerunt potius in d. hoſpitio, quàm alibi. Reſpon

Digitized by Google

dit, Io ho errato Signore hauendo detto, come è ſcritto la verità è che à caſo ci riſoluemmo andando à ſpaſſo d'andar à cena nella d. hoſteria del Leone d'argento, e paſſando auanti l'hoſteria ordinai alli d. miei ſeruitori, che non sò perche ſi reſtaſſeno in caſa, che ci preparaſſero la cena in d. hoſteria del Leone d'argento, doue andammo à cena ſenza altra cauſa, & ſenza altro effetto. Interrogatus, quare potius eo ſero cænauerunt in d. hoſpitio Leonis argentei, in quo numquàm antea cænauerunt, & pranſi ſunt, quàm alibi. Reſpondit, Hor di queſto io non sò dar conto à V. S. perche ci venne detto coſi d'andar quella ſera à cena in queſta hoſteria. Interrogatus, quis excitauit ſermonem hunc de cœnando illo ſero in d. hoſpitio Leonis argentei. Reſpondit, Io non sò, che non me ne ricordo chi di noi fuſſe, che diceſſe d'andar à cena quella ſera in d. hoſteria del Leone d'argento. Et monitus, vt bene deſuper cogitet, & dicat veritatem, quis ſermonem hunc excitauit de cænando d. ſero in d. hoſpitio Leonis argentei, cum non ſit veriſimile, quod non recordetur, quia non ſine aliqua cauſa eo ſero deliberauerunt cænare in d. hoſpitio, in quo nunquàm antea comederunt. Reſpondit, Signore vuole pure V. S. che andaſſimo quella ſera à cena à qualche effetto in d. hoſteria, & Io li dico, che ci andaſſimo coſi à caſo ſenza penſar altro come le ho detto, però io non ho à memoria, chi di noi moueſſe queſto ragionamento di andar quella ſera à cena in d. hoſteria. Interrogatus, quando ipſe Conſtitutus, & d. eius focij ſpatiatũ iuerunt d. ſero per ciuitatem ante cœnam in d. hoſpitio Leonis Argentei, dicat, qui fuerint ipſorum ſermones, quos adinuicem contulerunt. Reſpondit, Noi non ragionaſſimo ſe non di coſe allegre da giouani, hor d'vna coſa, hora d'vn'altra, come ſi fà tra i cõpagni andando à ſpaſſo. ragionammo in concluſione d'amore, di baie, & bagatelle, & di coſe da ridere. Interrogatus, an dicto ſero ita ſpatiatum euntes per ciuitatem inter hos ſermones vnquàm mẽtio habita fuerit de d. Xenio, Pluto, & Craſſo, & dicat quomodo, & qualiter, & qua occaſione. Reſpondit, Signor nò, che noi non ragionammo di queſti miei Aduerſarij quella ſera andando coſi à ſpaſſo, à che propoſito vuole V. S. che noi ne ragionaſſimo? poiche in vano n'hauerei ragionato con queſti miei compagni, che non mi poteuano dare aiutó alcuno, come poteua il mio Procuratore, & Auuocato. Interrogatus, vt bene cogitet, an occaſione cœnæ mentio aliqua habita fuerit de d. eius aduerſarijs, & bene aduertat dicere veritatem, quoniam curia eſt de omnibus bene informata. Reſpondit, Hora mi ſouuiene, che V. S. me l'hà fatto venir à memoria col dirmi coſi, è vero che con l'occaſione della cena ne fu fatta mentione di queſti miei aduerſarij. Et monitus vt modo dicat, quomodo, & qualiter occaſione cœnæ mentio habita fuerit de d. eius aduerſarijs, & bene aduertat, & dicat meram & puram veritatem. Reſpondit, Io non sò, che non mi ricordo bene chi fuſſe di queſti miei compagni particolarmente, ma fu vno di loro, che diſſe verſo di me,

queſta

queſta ſera li voſtri auuerſarij ſtaranno allegramente, che cenano in ſieme loro,& d.Craſſo loro Auuocato. Interrogatus, vt recenſeat vlteriores ſermones, quos deſuper deinde habuerunt ipſe Conſtitutus, & dicti eius ſocij. Reſpondit, Non ci furono altri ragionamēti ſopra di queſto, che à me non importaua, ſe loro cenauano quella ſera inſieme,o nò. Interrogatus, an dictum fuerit vbi,& in quo loco ſimul d.ſero cœnabant d.eius aduerſarij,&.d. eorum Aduocatus. Reſpondit, Chi diſſe che loro cenauano quella ſera inſieme, che come ho detto, non mi ricordo, chi particolarmente lo diceſſe, diſſe ancora, che loro cenauano inſieme in caſa di Paſquilio Albo quella ſera. Interrogatus, quomodo is ſciuit, d.eius aduerſarios, & Craſſum Aduocatum ſimul cœnaturos d.ſero in d.domo d. Paſquilij. Reſpondit, Io non sò come lui ſe lo ſapeſſe, ch'io non ſtetti à domandarglielo, & lui da ſe non lo diſſe. Interrogatus, quid reſponderit ipſe Conſtitutus, ita audiens d.eius aduerſarios cœnaturos d.ſero in d.domo d. Paſquilij. Reſpondit, Io non diſſi altro, ſolo diſſi, poſſono lor cenare allegramente, poiche hanno hauuto la ſententia in fauore. Interrogatus, vt dicat veritatem, qui deinde fuerunt hac occaſione vlteriores ſermones inter ipſum Conſtitutum, & d.eius ſocios. Reſpondit, Mi diſſero queſti miei compagni all'hora, ò m.Milone ſe bene hauete hauuto la ſentētia cōtra, non però biſogna andarſi ad impiccare: ſtiamo con tutto queſto allegramente, che tanto ve n'hauerete, & mi par che da queſto ragionamento fuſſimo tirati al ragionamento di cenar noi ancora inſieme quella ſera. Interrogatus, In quo loco erant ipſe Conſtitutus, & d.eius ſocij d.ſero eundo ſpatiatum per ciuitatē, quando ad hūc deuenerunt ſermonē de ſimul cœnando d. ſero. Reſpondit, Io non sò in che luogo particolarmente fuſſimo, quando ſi venne in queſto ragionamento, perche andammo a ſpaſſo per la città ſenza fermarci in luogo alcuno. Interrogatus, vt ſaltem dicat, quando ad hunc deuenerūt ſermonem de ſimul cœnando d. ſero, quanto diſtarent à d. hoſpitio Leonis Argentei. Reſpon. Io ho detto à V.S. che nō sò particolarmēte doue fuſſimo, quādo quella ſera, andādo à ſpaſſo, ſi vēne à queſto ragionamēto di cenar'inſieme, però ne anco poſſo dire, quanto nell'hora di queſto ragionamēto fuſſimo diſcoſto da d.hoſteria del Leone d'Argēto, erauamo bene vn buō pezzo diſcoſto; perche mi ricordo, che doppo queſto ragionamēto camināmo vn buō pezzo prima che giōgeſſimo à d.hoſteria. Interrog. ita eūdo d. hoſpitium verſus ſimul cœnaturi aliud propinquis hoſpitiū reperierint. Reſpon. Signor sì, che ci ſono altre hoſterie per la ſtrada, che noi faceſſimo, che prima ſi troua no, che la d.hoſteria del Leone d'Argento. Interrog. quare ergo nō cœnauerunt in propinquiori hoſpitio, quod in itinere erat poſt habitum d.ſermonem de ſimul cœnando d.ſero. Reſpō. Già era ſtato detto d'andar'à cena nella d.hoſteria del Leone d'Argēto, & quādo fu detto queſto erauamo vicini alla d.hoſteria della Baleſtra, doue paſſādo diſſi alli d. miei ſeruitori, ch'andaſſero à prepararci da cena in d.hoſter. del

Leone

Digitized by Google

Leone d'Argēto,et però andāmo à cena lì,et nō altroue.Inter. quare ergo ita cœnare potius in d.hoſpitio Leonis Argentei deliberauerūt quā in alio,et præſertim in d.hoſpitio Baliſtę,quod eius ſolitum erat hoſpitium.Reſpondit,Io non sò mò dire la ragione di queſto,perche eſſendoſi venuto à queſto ragionamento,come ho detto,fu detto coſi à caſo,ſenza penſar altro,d'andar à cena in queſta hoſteria del Leone d'Argento,che non ſaprei dir à V.S.chi di noi lo diceſſe.

De indicio ex nuncio ad explorandum de aduerſarijs.

Interrogatus, an ipſe Conſtitutus ſciat, vbi ſit domus d.Paſquilij Reſpondit,Signor sì,ch'io sò doue è la caſa di d.Paſquilio.Interrogatus, quantum diſtet d.domus d.Paſquilij à d.hoſpitio Leonis argentei. Reſpondit, La caſa di detto Paſquilio è poco lontana dalla hoſteria del Leone d'Argento.Interrogatus ſi d. domui d. Paſquilij aliquod hoſpitium propinquius ſit,quàm ſit d.hoſpitiū Leonis Argentei Reſpondit, Signor nò,che non ci è neſſuna hoſteria che ſia più vicina alla d.caſa di Paſquilio,che la d. hoſteria del Leone d'Argento.Interrogatus,an d.Paſquilius ſit ipſius Conſtituti amicus, & cum illo aliquam habeat conuerſationem.Reſpondit,Signor sì, che d.Paſquilio è amico mio,ma amico però di à Dio à Dio,che non ci ho più cōuerſatione che tāto cō lui,ſe bene alle volte ci ſiamo parlati,come ſi fa. Interrogatus,an d.die ante cœnam in d.hoſpitio Leonis Argentei cū d.Paſquilio alloquutus fuerit ipſe Cōſtitutus. Reſpondit, Signor nò, che quel giorno io nō li parlai al d Paſquilio,anzi ſono molti,& molti giorni, che non li ho parlato,che non hò che trattar con lui. Interrogatus,an ipſe Conſtitutus cognoſcat quendam Baldanſoſum compatrem d. Paſquilij.Reſpondit, Signor sì, che lo conoſco. Interrogatus, an ipſe Conſtitutus aliquid agere vnquam habuit,& habeat cum d.Baldanſoſo.Reſpōdit, Io ci hò che fare con queſto Baldanſoſo, che mi deue parecchi ſcudi,che à punto adeſſo è giunto il tempo de pagamenti. Interrogatus, vbi tunc reperiebatur d.Baldanſoſus, & modo etiam reperiatur.Reſpōdit,Io non sò doue ſi trouaſſe,& ſi troui.perche l'altro giorno caualcò,& non sò ſe ſia tornato. Interrogatus, an d. ipſius Cōſtituti famuli cognoſcant d.Paſquilium. Reſpōdit,Io credo,che loro lo conoſchino queſto Paſquilio,che venendo loro cō me ci hanno viſto parlar inſieme. Interrogatus an etiam d. eius famuli ſciant domum d.Paſquilij.Reſpondit, Io credo medeſimamente, che loro ſappino la caſa di d.Paſquilio, perche vn tēpo fà m'occorſe d'andarci,che hora non mi ricordo à che fare,& loro vennero cō eſſo me come era ſolito loro d'accompagnarmi doue io andauo. Interrogatus,an d.die,vel ſero quo cœnauit ipſe Conſtitutus cum d. eius ſocijs in d.hoſpitio Leonis Argentei, d. eius famuli alloquuti fuerunt cū d. Paſquilio, & qua occaſione. Reſpondit, Signor nò, che loro non li parlorno à queſto Paſquilio in quel giorno, ne in quella ſera,perche il gior-

il giorno ſempre ſtettero con eſſo me fino à quell'hora, che li mandai à preparar da cena nella d. hoſteria del Leone d'Argento, doue li trouammo doppo che tornammo da ſpaſſo, che haueuano già fatto preparar la cena. Interrogatus, an ergo d. eius famuli, vel alter ipſorum, & quis alloquuti fuerint cum d. Paſquilio, vel aliter ad illius domum ſe contulerint eo ſero poſt d. commiſſionem illis datam de præparando cœnam in d. hoſpitio Leonis Argentei. Reſpondit, Io non poſſo ſaper queſto, Signore; perche in queſto tempo io non li viddi, che andai à ſpaſſo con li d. miei compagni, & li trouai poi in d. hoſteria del Leone d'Argento: & à che fare vuole V.S. che ci andaſſero? che ne loro, ne io haueuamo in quel tempo che fare con d. Paſquilio. Interrogatus, quando ipſe Conſtitutus commiſit d. eius famulis, vt cœnam in d. hoſpitio Leonis Argentei præpararent, dicat, an etiam illis, vel alteri ipſorum commiſerit, vt ad domum d. Paſquilij ſe conferrent, ad quid agendum. & qua ſumpta occaſione. Reſpondit, Signor nò, ch'io non li commiſi tal coſa, ſolo li diſſi che ci preparaſſero da cena nella d. hoſteria del Leone d'Argento. Et dicente D. quod hoc eſt expreſſum mendacium, quia commiſit vni ex d. eius famulis, quod iret ad domum d. Paſquilij, ideo dicat quem miſerit, ad quid agendum, & qua ſumpta occaſione. Reſpondit, Io dico Signore, che queſto non è verò, & non haueuo occaſione alcuna di mandarci. Interrogatus. quomodo audeat tam audacter id negare, non ne ipſe Conſtitutus commiſit d. Nebuloni, quod iret ad domum d. Paſquilij ad explorãdum, an eo ſero d. Xenius, Pluto, & Craſſus iam ibi cœnaturi ſe contulerant, & quod illis ita repertis cœna pararetur in d. hoſpitio Leonis Argentei, ideo dicat deſuper veritatem, & quid deinde ſibi retulerit d. Nebulo. Reſpondit, Queſto non è vero Signore, & è vna gran bugia, come ſono ſtate l'altre, che ha detto queſto triſto di Nebulone. Interrogatus, quid deinde dicat ſi d. Nebulo hoc etiam deponet in eius faciem. Reſpondit, Io li dirò, come li ho detto le altre volte, che lui dice la bugia. Ex tunc D. ad conuincendum ipſum Conſtitutum de mendacio, ipſumque diſponendum ad veritatem dicendam, mandauit iterum adduci in eius faciem d. Nebulonem. Qui ſic adductus, delatoque eidem iuramento de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis &c. fuit per D. Interrogatus, vt dicat, an eo ſero, quo cœnatum fuit in d. hoſpitio Leonis Argentei ipſe cõtulerit ſe ad domum Paſquilij Albi, dicat ad quid agendum, cuius commiſſione, quos ibi reperijt, & quid d. Conſtituto retulerit. Reſpondit, Signor sì, che quella ſera ci andai alla d. caſa di Paſquilio, che me lo commiſe Milone qui mio patrone, ilquale mi diſſe, ch'io andaſſi à vedere, ſe Xenio, & Pluto ſuoi auuerſarij. & Craſſo loro Auuocato erano li à cena, come haueua inteſo, che loro ci doueuano andar à cena, & che trouandoceli ſi preparaſſe da cena per lui, & per li compagni in d. hoſteria del Leone d'Argento. coſi Ebrione, & io andammo, & reſtando Ebrione li all'hoſteria, io an-

dai

dai à caſa di d. Paſquilio, doue trouai, che apunto loro entrauano in caſa, & me ne tornai alla d.hoſteria, feci mettere in ordine da cena, e capitando poi Milone qui con d. Anippo, Caligola, & Traſone, & il ſeruitore di Anippo, io referſi tutto queſto qui à Milone, il quale diſſe, horsù ſta bene, ſi metta in ordine da cena. Interrogatus d. Conſtitutus, vt modò dicat quid reſpondeat prædictis. Reſpondit, Signore non è vera coſa, che coſtui dica, e dice la bugia in queſto, come l'ha detta nell'altre coſe. Replicante d. adducto, & io dico, che hò detto, & dico il vero in queſto, come l'ho detto ancora nell' altre coſe. Et cum duplicando diceret ipſe Cõſtitutus voluens ſe erga d. adductum, come puoi tu dir queſto, ſciagurato, triſto, che ſei, che non hà garbo, ne è veriſimile che io mandaſſi coſi vn mio ſeruitore conoſciuto per tale dalli miei auuerſarij. Triplicando dixit d. adductus, io non sò ſe queſto che ho detto ha garbo, ò no, io sò, che è vero, & perche io ero conoſciuto per voſtro ſeruitore, voi mi ammoniſti, che ſe mi foſſe biſognato entrare in caſa di Paſquilio per chiarirmi ſe queſti voſtri auuerſarij ci erano, ò no, io metteſſi ſcuſa d'eſſere andato lì da Paſquilio perche lui mi diceſſe, quando era per tornare qui nella città Baldanſoſo ſuo compare, che li importaua aſſai il ſaperlo, perche li faceua biſogno, che li pagaſſe certi denari, che li doueua, che già era gionto il tempo. Cui ſtatim quadruplicando d. Conſtitutus ex ſe dixit, Veda V.S. quanta triſtitia è in coſtui, & come vuol colorare la bugia ſua. Et cum vterque ipſorum ſtaret in dicto ſuo, D. mendauit d. adductum remoueri à loco examinis, & reponi ad locum ſuum, & cõtinuando examen cum ipſo Conſtituto eundem Interrogauit, ac monuit, vt iam recedat à mendacijs, & dicat veritatem de d. acceſſu d. Nebulonis ad d. domum d. Paſquilij iuſſu ipſius Conſtituti, & ad quem finem, & effectũ certiorari voluit, an d. eius aduerſarij cœnaturi eo ſero ſe iam contulerunt in d. domum Paſquilij. Reſpondit, V.S. mi creda, che io non ce lo mandai, ne li commiſi tal coſa, oh che triſto, Signore, è coſtui, come ha voluto colorar queſta ſua bugia col fatto di quel Baldanſoſo. Et dicente D. quod immo ex hoc apparet d. Nebulonem dicere veritatem quia verum eſt, quod dicit de d. Baldanſoſo debitore ipſius Conſtituti, de quo ipſemet ſupra dixit: ideo recedat ab eius pertinacia, & dicat veritatem de dicto acceſſu d. Nebulonis ad domum d. Paſquilij, & an iuſſu ipſius Conſtituti, & ad quem finem, & effectum certiorari voluit. an d. eius aduerſarij iam eſſent in d. domo cœnaturi. Reſpondit, E' vero Signor, che d. Baldanſoſo è mio debitore, & lo ſapeua d. Nebulone, perche hauẽdo biſogno di denari, mi doleuo in preſentia ſua, & di tutti, che non tornaua di fuori, & coſtui ſi ha preſo queſto per colore per adombrare queſta ſua bugia, veda V.S. ſe lui è cattiuo, & pieno di malitia.

Redit ad Arma.

Interrog. quando ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij peruenerũt d. ſero ſimul cœnaturi ad d. hoſpitiũ Leonis Argentei, dicat an adhuc armati eſſent,

eſſent, vel inermes. Reſpondit, Niſſuno di noi haueua arme quando giongeſſimo alla d. hoſteria del Leone d' Argento, perche andando à ſpaſſo inanzi cena non ſi aſſicuraſſimo della Corte nel primo tempo della notte, come gli hò deto vn' altra volta.

Redit ad locum cænæ ſero homicidiorum commiſſorum.

Interrogatus, quæ hora erat, quando ipſe Conſtitutus, d. Anippus, Traſo, & Caligula cœnauerunt d. nocte decima menſis huius in d. hoſpitio Leonis Argentei. Reſpondit, Io non sò preciſamente, che hora ſi fuſſe quando quella ſera cenammo in d. hoſteria, ma poteua in ogni modo eſſere meglio di tre hore di notte. Interrogatus, an ipſi ſoli, vel alij etiam cum ipſis cœnauerint d. ſero in d. hoſpitio Leonis Argentei. Reſpondit, Cenammo noi ſoli in vna ſtantia ſeparata, & neſſun' altro cenò quella ſera con eſſo noi in d. hoſteria. Interrogatus, qui nã inſeruierunt d. ſero in d. hoſpitio ipſis diſcumbentibus. Reſpondit, Ci ſeruirono li noſtri ſeruitori, cioè li d. dui miei ſeruitori, & quel d'Anippo, oltre all'hoſte, che ci portaua la robba in tauola, che li noſtri ſerui tori ci dauano da bere, & faceuano altri ſeruitij, che occorreuano alla tauola. Interrogatus, an dum cœnabãt d. ſero in d. hoſpitio, vel poſt cęnã aliqui, & qui ad ipſos ſuperauerint. Reſpondit, Signor nò, che non venne niſſuno quella ſera li da noi, ne mentre cenammo, ne doppo cena. Interrogatus, cuius expenſis d. cœna d. ſero in d. hoſpitio Leonis Argentei præparata fuerit. Reſpondit, Cenammo quella ſera in d. hoſteria del Leone d'Argentò alle mie ſpeſe, ch'io pagai l'hoſte del mio. Interrogatus, quare non etiam d. eius ſocij eorum partem ſoluerint expenſæ d. coenæ, cum ad tabernam acceſſerint. Reſpondit, Che sò Io Signore, io mandai, come ho detto, li miei ſeruitori à preparare la cena, & pagai l'hoſte, li d. miei compagni non diſſero coſa alcuna di pagare, & Io non li diſſi niente, & coſi Io pagai la cena.

Redit ad conuocationem ſociorum ante homicidium.

Interrogatus, vt dicat veritatẽ, an ipſe Conſtitutus cõuocauerit d. eius ſocios, & ita eos ad cœnandum in d. loco inuitauerit, & ob quam cauſam, & ad quem finem, & effectum. Reſpondit, Signor nò, ch'io nõ li radunai inſieme altrimente, ne li chiamai, ne inuitai à cena, ne in quel luogo, ne altroue, paſsò la coſa come ho detto à V.S. di ſopra. Interrogatus, vt recenſeat iterum, quomodo res iſta ſe habuerit. Reſpondit, Io l'ho già detto Signore, & mi referiſco à quanto hò detto. Et inſtante D. vt præciſæ reſpondeat, nec ſe referat ad ſuperius dicta, de quibus veriſimiliter, ſi verum dixit, recordari debet, & ita recenſeat iterum, quomodo res iſta ſe habuerit. Reſpondit, Vennero quella ſera queſti miei compagni li da me nell' hoſteria della Baleſtra da lor poſta, & andando à ſpaſſo, vn di loro, che non mi ricordo, chi fuſſe, diſſe verſo me, che li d. miei auuerſarij cenauano inſieme quella ſera in caſa di d. Paſquilio, & così ſi vẽne à dir di cenare noi ancora inſieme quella ſera. Interrogatus, vt melius cogitet dicere veritatẽ, quia ſi res ita ſe habuiſſet, nõ magis coenatũ fuiſſet d. ſero expẽſis ipſius Cõſtituti,

ſtituti, quàm d. eius ſociorum: ideo cum ſuis ſolum expenſis cœnā præparata fuerit, ſatis arguitur, quod ipſe illos inuitauit,& ita illos conuocauit, ad dictumque hoſpitium duxit, ideo dicat veritatem,& ob quam cauſam, & ad quem finem,& effectum ita illos ad cęnam duxerit ad d.hoſpitium. Reſpondit, La coſa fu come ho detto, & non altrimente, Io non li inuitai, ne fu cenato in d. hoſteria quella ſera per effetto alcuno. Interrogatus, quomodo ergo d. Anippus, Traſo, & Caligula ita ſimul ſe congregauerunt d.ſero,& ad ipſum Conſtitutum ſe contulerunt. Reſpondit, Io non sò Signore come loro ſi accompagnaſſero inſieme,& perche veniſſero li da me. Interrogatus, & monitus,quomodo adhuc velit ita aſſerere, cũ & expenſæ cęnæ,quas de ſuo ſoluit, & miſſio Nebulonis ad domum d.Paſquilij, vt certioraretur, an ibi eſſent d.eius aderſarij,& acceſſus ad cęnam ad d.hoſpitium, in quo comedere non erant ſoliti, totum contrarium indicent, quod præcedente inter eos tractatu d.eius ſocij ad ipſum ſimul venerint d.ſero,& data opera ſic cænauerunt in d. hoſpitio propinquiori d.domui d.Paſquilij,ideo fateatur veritatem, & recedat omnino à mendacijs. Reſpondit,Io non ce li feci venire li da me quella ſera queſti mei compagni, li quali vennero da lor poſta, & andammo à cena in quell'hoſteria del Leone d'argẽto nel modo,che ho già detto ſenz'altro effetto,& diſegno,& nõ è vero,ch' io mandaſſi Nebulone per ſapere ſe d.miei auerſarij erano in quella caſa di Paſquilio, che à me non importaua coſa alcuna il ſaperlo,e non ſaperlo. Et D. adhuc dicente, quod negare nullo modo poteſt miſiſſe d.Nebulonem ad explorandum, an d.eius aduerſarij adeſſent in domo d. Paſquilij, & cum ita illum miſerit,ſatis colligitur, quod ſua intererat id ſcire, cum aliter veriſimiliter non miſiſſet, vnde ex hoc, & alijs prædictis contra ipſum vrgentibus indicijs veriſimiliter etiam dicitur congregaſſe eo ſero d.eius ſocios, ideo ſe diſponat ad dicendum veritatem, & caueat à mendacijs. Reſpondit,Io non sò tante coſe Signore, la verità è, ch' io non ci mandai Nebulone à caſa di Paſquilio,& li d.miei compagni vennero da lor poſta quella ſera li da me, & ſenza altro fine, & effetto andammo à cena nella d. hoſteria del Leone d'argento nel modo, che ho detto à V. S. la quale pur mi creda, che ſta coſi & non altrimenti.

De indicio ex loco, & tempore inſidiarum ante homicidia.

Interrogatus, quid deinde fecerint ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij d.ſero poſt cęnam. Reſpondit, Doppo che hauemmo cenato quella ſera Io & li d. miei compagni nella d. hoſteria del Leone d'argento,andammo à ſpaſſo per la città. Interrogatus, quæ hora erat,quando ita d. ſero poſt cęnam exierunt de d. hoſpitio Leonis argentei. Reſpondit,Io non sò,che hora preciſamente ſi fuſſe, poteua bene eſſere le ſette, ò otto hore di notte. Interrogatus, quid ergo fecerint ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij d. ſero poſt cęnam,quæ fuit circa tertiam horam noctis,vt ſupra dixit,vſque ad d.horam ſeptimam, vel

vel octauam, qua de d. hoſpitio exiuerunt. Reſpondit, Doppo che hauemmo cenato, li d. noſtri ſeruitori andorno à cena ancor loro nella medeſima hoſteria, & noi reſtammo a confabulare inſieme li al la tauola, & ſeguimmo coſi il confabulare fino che in d. hora vſcimmo di d. hoſteria, che andammo à ſpaſſo per la città. Interrogatus, qui fuerunt ſermones, quos ita d. ſero poſt cœnam adinuicem contulerunt. Reſpondit, Li noſtri ragionamenti furno di burle, & baie da giouani, come ſiamo noi, che ragionamenti vuole V. S. che fuſſero tra noi. Interrogatus, vt dicat veritatem, an d. ſero poſt cœnam ſermonem aliquem habuerint modo aliquo, & quo modo, & qualiter de d. eius aduerſarijs. Reſpondit, Signor nò, che noi non ragionaſſimo quella ſera doppo cena, come ne anco prima di d. miei auuerſari, che non penſauo alli fatti loro. Et dicente D. quod cum ante cœnam miſerit d. Nebulonem ad explorandum an d eius aduerſarij eſſent in d. domo d. Paſquilij, & relatum ſibi fuerit illos adeſſe, ſatis veriſimile eſt, quod ante, & poſt cœnā de illis ſermones aliquos habuerint, illos igitur recenſeat, & dicat veritatem. Reſpondit, V. S pur vuole, ch'io mandaſſi à vedere ſe d. miei auuerſarij erano in d. caſa di Paſquilio: non è vero queſto Signore in conto alcuno, & non ragionammo quel la ſera altrimenti di d. miei auuerſarij ne inanzi, ne doppo cena. Interrogatus, quid etiam fecerint d. eorum famuli d. ſero poſt cænam. Reſpondit, Loro non fecero coſa alcuna, ſtettero li per l'hoſteria. Interrogatus, an d. eorum famuli poſt cœnam ſteterint in d. loco, vbi d. ſero cœnauerunt, & adinuicem confabulabant. Reſpondit Doppo che queſti noſtri ſeruitori hebbero cenato, vennero li da noi per vedere, come ſi fa, ſe voleuamo coſa alcuna, & non dicendoli noi altro loro ſi leuorno di li, & ſtauano coſi (cred'io) per l'hoſteria, che poi volendo noi vſcir fuora, & andar a ſpaſſo, li chiamāmo che era no li per l'hoſteria, & vſcimmo fuora coſi à ſpaſſo tutti inſieme.

Redit ad arma.

Interrogatus, an d. eorum famuli poſt cœnam exiuerint de d. hoſpitio Leonis Argentei, antequàm ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij inde receſſerint. Reſpondit, Signor nò che li d. noſtri ſeruitori non vſcirno doppo cena dall'hoſteria prima che noi ci partiſſimo, che Io non mandai li miei in logo alcuno, nè anco d. Anippo il ſuo, che quando ci partimmo, loro erano li, & vſcimmo tutti inſieme, come ho detto. Interrogatus, vt bene cogitet ipſe Conſtitutus dicere veritatem, an d. ſero poſt cœnam miſerit d. eius famulos ad aliquem locum ex d. hoſpitio Leonis Argentei, ac etiam Anippus ſuum. Reſpondit, Io ho già detto à V. S. che quella ſera nè Anippo nè io mandammo fuori di d. hoſteria li noſtri ſeruitori, non occorre ch'io ci penſi più altrimente, perche queſta è la verità. Interrogatus, quando ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij, & eorum famuli poſt cænam d. ſero diſceſſerunt ex d. hoſpitio Leonis Argentei, dicat, an armati, vel inermes indè exiuerint. Reſpondit. Noi in verità Signore per dire il vero,

vero,portammo l'arme quando quella ſera ci partimmo doppo cena dalla d.hoſteria del Leone d'Argento. Interrogatus, vt exprimat quā litatem armorum quæ d. ſero ita detulerint, & an omnes, vel aliqui ipſorum, & qui particulariter illa detulerint. Reſpondit, Tutti noi portammo l'arme,cioè Anippo,Traſone,Caligola, & Io, & li noſtri ſeruitori ancora, cioè li d. Nebulone, & Ebrione, & il d. ſeruitore di Anippo. Et iſtante D. pro euacuatione præcedentis interrogatorij reſpectu qualitatis d. armorum. Subdit, l'arme che noi portammo quella ſera vſcēdo dalla d.hoſteria del Leone d'Argento doppo cena, furono queſte, ch'Anippo, Traſone, Caligola, & Io portammo vna ſtorta per vno, Nebulone, & Ebrione miei ſeruitori portorno vna mezza ſpada, non sò poi che arme che ſi portaſſe il ſeruitore d'Anippo,che non me ne ricordo preciſamente,che non ci feci più fantaſia, che tanto.Interrogatus vnde, & quomodo d. arma habuerunt ipſe Conſtitutus, & d.eius ſocij, ac eorum famuli eo ſero, cum,vt ſupra dixit,ante cænam inermes diſceſſerint ex d.hoſpitio Baliſtæ, & inermes ſe contulerint ad d.hoſpitium Leonis Argentei.Reſpondit,E vero Signore,che non portammo arme, quando quella ſera,doppo che fummo andati à ſpaſſo, andaſſimo à cena nella d. hoſteria del Leone d'Argento,ma doppo cena mandammo per le d.arme nella d. hoſteria della Baleſtra. Interrogatus, de nomine illorum, qui ſe contulerunt pro d.armis dict. ſero poſt cœnam ex d. hoſpitio Leonis Argentei. Reſpondit,Ci andorno per queſt'arme li d.miei ſeruitori,& quello d'Anippo. Interrogatus, quis miſerit d.famulos d. ſero ad d. hoſpitium Baliſtæ pro d.armis.Reſpondit,Ce li mandai io Signore queſti noſtri ſeruitori per le d. armi quella ſera. Interrogatus, ſi ergo ipſe Conſtitutus ita poſt cœnam d.ſero miſit d.famulos pro d.armis ad d.hoſpitium Baliſtæ ex d. hoſpitio Leonis argentei, dicat, quare ſupra dixit, quod d.ſero non miſerat poſt cœnam extra d. hoſpitium Leonis Argentei d.famulos. Reſpondit, Perdonimi V.S. di gratia, Io ho detto coſì di ſopra,che non mi ſouuenne,ch'io li haueſſi mandati per le d.armi. Et dicente D.quod mendacium non dicitur ſine dolo, propterea dicat veritatem, quare dixit, d. famulos non miſiſſe d. ſero poſt cænam extra d.hoſpitium, ſi eos miſit ad d. hoſpitium Baliſtæ pro d.armis. Reſpondit,Io ho detto queſta bugia,che non penſai più che tanto;nō ſouuenendomi all'hora (come ho detto)d'hauer li mandati, che m'è ſouuenuto domandandomi V. S. delle armi. Interrogatus, in quo loco particulari d.hoſpitij Baliſtæ eſſent d.arma, pro quibus ſe contulerunt eo ſero famuli prædicti. Reſpondit,Erano queſte armi li nella camera mia nella detta hoſteria della Baleſtra. Interrogatus, quomodo ipſe Conſtitutus haberet d.arma in d. loco, cum talia arma ipſum non habere,& arma non detuliſſe d.eius ſocios ſupra dixerit, & bene aduertat dicere veritatem. Reſpondit, E vero,che li d.miei compagni non portorno arme quando quella ſera ritornorno da me in d.hoſteria della Baleſtra,& io non haueuo di mio

altre

altre arme, che la ſpada, & il pugnale, e quelle altre arme che portammo doppo che vſciſſimo dall'hoſteria del Leone d'Argento doppo cena, erano di Filippo Malealbergo di qui. Et inſtante Domino pro vlteriori præcedentis interrogatorij euacuatione, vt dicat, quomodo ita d. arma d. Philippi haberet ipſe Conſtitutus in d. eius camera in d. hoſpitio Baliſtæ. Reſpondit, Dirò a V. S. come queſte arme erano in camera mia. Queſto Filippo con certi amici ſuoi, ch'io non conoſco, fuggirno l'altra ſera in d. camera mia armati di queſte arme, che diceuano che la Corte li era dietro, che dubitauano di eſſer preſi, perche ſenza licenza portauano d. armi, e coſi le laſciorno lì, dubitando che la Corte non li aſpettaſſe, ò rincontraſſe nel ritornar a caſa, & non ci ſono poi tornati per le d. armi, nè ci hanno mandato per eſſe. Interrogatus, & monitus, vt bene aduertat dicere veritatem de, & ſuper d. armis, ne ſi deſuper in mendacio deprehendatur, aliquid deterius ſibi contingat. Reſpondit, Queſta è la verità Signore, che le dette armi furono laſciate quella ſera in camera mia, come ho detto. Et dicente Domino, quod caueat adhuc a mendacijs, bene cogitans, quod curia eſt bene informata, quomodo, & qualiter d. arma eo ſero haberet ipſe Conſtitutus in d. eius camera. Reſpondit, Non può V. S. hauer altra informatione, ſe non che d. armi erano quella ſera in camera mia nel modo che ho detto, perche queſta è la verità. Interrogatus, an d. famulis, quos miſit eo ſero pro armis, ſpecialiter iniunxerit, quę arma deferre deberent ex d. hoſpitio Baliſtæ. Reſpondit, Signor nò, ch'io non li diſſi che arme doueſſero portare, ſemplicemente li diſſi, che andaſſero per l'arme, che voleuamo quella ſera di nuouo doppo cena andar a ſpaſſo. Interrogatus, an ſaltem illis dixerit, quot arma, & pro quibus ipſorum arma deferre deberent ex d. hoſpitio Baliſtæ. Reſpondit, Signor nò, che neanco gli diſſi quante arme doueſſero portare, nè perche le doueſſero portare, che ſemplicemente li diſſi, che andaſſero per l'arme. Interrogatus, quare ergo d. eius famuli vltra arma ipſius Conſtituti, & ipſorum detulerunt etiam d. arma præfati Philippi. Reſpondit, Io non sò Signore, perche loro pigliaſſero anco queſt'arme di Filippo, ſolo io li diſſi ſemplicemente, che andaſſero per l'arme. Subdens poſteà ex ſe cum aliquantulum ſtetiſſet cogitabundus. Potrebbe eſſere, che loro pigliaſſero queſte armi di Filippo, perche portaſſero ancor l'arme detti Traſone, Caligola, & Anippo, & il ſeruitor ſuo, che non haueuano portato arme quella ſera, nè nella detta hoſteria della Baleſtra, nè in quella del Leone d'Argento. Interrogatus, vt dicat veritatem, an d. famulis iniunxerit, vt arma deferrent ex d. hoſpitio Baliſtæ non ſolum pro ipſo Conſtituto, ſed etiam pro dictis eius ſocijs. Reſpondit, Signor nò, ch'io particolarmente non li commiſſi, che portaſſero l'arme per li d. miei compagni, che altro non li diſſi, ſe non che andaſſero per l'arme, & loro portornò l'arme, che ho detto, che ſeruirno per me, & d. miei compagni, e per loro ancora, & per il ſeruitore d'Anippo. Interrogatus, an ſaltem

particulariter iniunxerint d. eius famulis, vt arma deferrent pro ipſiſmetetiam, & quare. Reſpondit, Signor nò, ch'io non li diſſi à d. ſeruitori, che portaſſeroacora l'arme, che ſempre, ch'io la portauo di notte ò ſolo, ò in compagnia di d. miei compagni loro ancora la portauano ſenza ch'io le ne diceſſi altro. Et dicente Domino, quop non eſt veriſimile, quod d. eius famuli d. arma, quæ aliena erant, detuliſſent tam pro ipſo Conſtituto, quàm pro d. eius ſocij, & ipſis etiam famulis, niſi particulariter, & expreſſe hoc illis iniunxiſſet, ideo dicat deſuper ingenuè veritatem. Reſpondit, Io non li commiſi à d. miei ſeruitori tal coſa veramente Signore, che altro non li diſſi, che quanto ho detto di ſopra. Interrogatus, quid deinde fecerit ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij de d. armis Philippi. Reſpondit, Riportammo d. armi in d. hoſteria della Baleſtra, quando doppo, che fuſſimo andati à ſpaſſo quella ſera doppo cena, che cenammo nell'hoſteria del Leone d'Argento, vi ritornaſſimo, come ho detto, à dormire, che la mattina poi ci partimmo, ch'io fui preſo dalla Corte nel modo che ho detto di ſopra. Interrogatus, quando ita ex d. hoſpitio Baliſtæ deinde eo mane diſceſſerunt ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij, dicat quid fecerint de d. armis Philippi. Reſpondit, Noi laſciammo d. arme di Filippo in d. hoſteria della Baleſtra nella detta mia camera, quando la mattina ci partimmo di lì. Interrogatus, an ita relinquēdo d. arma in d. loco, illa conſignauerit hoſpiti, vel alteri, & cui. Reſpondit, Signor nò, che non conſegnammo dette arme di Filippo, nè all'hoſte, nè ad altri. Interrogatus, an licet d. arma d. Philippi diſcedens hoſpiti non conſignauerit, ſaltem d. hoſpitem certiorauerit d. arma eſſe d. Philippi, vt ſi ipſe Philippus illa voluiſſet, habere potuiſſet. Reſpondit, Signor nò, che neanco io diſſi all'hoſte di chi fuſſero dette arme, che ce ne partimmo da detta hoſteria della Baleſtra, coſi auanti giorno, ſenza far motto all'hoſte, & non penſai altrimenti nelle dette armi. Et Domino ſubiungente, quod hoc vtique ſignum eſt, quod d. arma non erant d. Philippi, cum, ſi illius fuiſſent, veriſimiliter illa hoſpiti conſignaſſet, vel aliter illi dixiſſet, quod erant d. Philippi, vt illi petenti reſtituere poſſet, ideo dicat veritatem, an d. arma aliter ibi congregauerit, cum ſua non eſſent, & quomodo, & qualiter, & ob quam cauſam, & ad quem effectum. Reſpondit, Io non li diſſi altro all'hoſte di queſte armi, che non vi penſai, & non erano in camera mia, ſe non nel modo, che ho detto diſopra. Interrogatus, quare non commiſit d. eius famulis vt d. arma deferrent, quando eis cōmiſit, vt irent ad d. hoſpitium Leonis Argentei ad præparandum cęnam. Reſpondit, All'hora non ci penſai più che tanto, che doppo cena doueſſimo portar l'arme, però Io non li diſſi altro dell'arme quando li commiſi, che andaſſero à prepararci da cena in detta hoſteria del Leone d'Argento. Interrogatus, quomodo deinde poſt cœnā eo ſero cogitauerit arma deferre. Reſpondit, Doppo cena ci penſammo di portar l'arme, che tra noi cominciammo à dire d'andar di

nuouo

nuouo doppo cena à ſpaſſo prima che andaſſimo à dormire,& di portar coſi l'arme,che non mi ricordo chi fuſſe di noi,che diceſſe dell'arme. Et monitus,vt bene cogitet,& ad eius memoriam reducat, quis eo ſero poſt cœnam dixerit de armis, & qua verè occaſione,Reſpondit,Io veramente non mi ricordo,chi di noi fuſſe, che diceſſe dell' arme, ma ſenza occaſione, & che però ci ſi mandò, che ſe me ne ricordaſſi, lo direi, che non m'importa.Interrogatus,quare potius eo ſero arma detulerunt ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij & ſeruitores poſt cœnam, quàm ante cœnam. Reſpondit, Io non sò che dire veramente Signore, fù detto coſi dell'arme,che,come ho detto, non sò chi di noi lo diceſſe, oltre che innanzi cena non la portammo dubitando de birri, che doppo cena à quell' hora, che voleuamo vſcire di d. hoſteria del Leone d'Argento,li birri non ſono ſoliti andar molto à torno. Et dicente Domino, quod timor birruariorum qui adeſſet,vel ceſſaret,non eſt cauſa deferendi,vel non deferendi arma, ſed aliam cauſam adfuiſſe dicendum eſt illam igitur exprimat,& dicat veritatem. Reſpondit,Noi veramente non portammo l' arme quella ſera doppo cena per cauſa, & effetto alcuno, ma come fanno i giouani, & come l' haueuamo altre volte portare à riſico noſtro, come ho detto di ſopra. Et Domino ſubiungente, quod qui ſe armat cogitat de rixa, quod tanto magis præſumendum eſt de ipſo Conſtituto, & de eius ſocijs, quia cœnauerunt d.ſero in d. hoſpitio, in quo amplius non comederat,& miſerunt pro d.armis, & arma non ſolita ab eis deferri detulerunt,ideo velit ingenuè fateri veritatem de vera cauſa delationis d.armorum eo ſero poſt cœnam. Reſpondit, Io non sò quel che la legge ſi preſuma contra quelli, che portano l'arme: Io sò queſto, che non portammo l' arme quella ſera per effetto alcuno,che la portammo,come ho già detto, come fanno i giouani,à riſico noſtro.Interrogatus, quare deinde eo mane inſalutato hoſpite diſceſſerunt de d.hoſpitio Baliſtæ,prout ita inſalutato hoſpite diſceſſiſſe ſupra dixit. Reſpondit,Non feci motto all' hoſte quella mattina, perche non era mio ſolito fargli motto, che laſciauo le chiaue nella porta della camera, quando altre volte m'occorreua di tornare à caſa.

Redit ad locum inſidiarum.

Interrogatus,quid fecerint ipſe Cõſtitutus,& prædicti eius ſocij, & famuli poſtquam d.ſero poſt cœnã exiuerunt de d.hoſpitio Leonis Argentei. Reſpondit,Noi andammo à ſpaſſo, come ho detto già,per la città, ne facemmo altro. Interrogatus,per quæ loca ciuitatis ſpatiatum iuerint ipſe Conſtitutus,& d.eius ſocij, & famuli. Reſpondit, Andammo Signor à ſpaſſo per diuerſi luoghi della città quella ſera dopò cena, come haueuamo fatto inanzi cena, che non ſaprei dire à V. S. tutti i luoghi doue andaſſimo coſi particolarmente,che non ci abadai più che tanto. Interrogatus,an eundo ita ſpatiatum eo ſero congiterit, quod ipſe Conſtitutus,& d.eius ſocij, & famuli moram traxerint

in aliquo loco. Reſpondit, Io non hò memoria, che quella ſera, andando noi coſi a ſpaſſo doppo cena ci fermaſſimo in luogo alcuno. Subdens poſtea ex ſe, Aſpettate Signore, & cum aliquantulum ſtetiſſet cogitabundus, ſubdit, Io ci penſauo Signore; ma in vero non mi viene a memoria, che ci fermaſſimo in luogo alcuno quella ſera andando a ſpaſſo. Interrogatus, an ſciat, vbi ſit in d. ciuitate locus Crucis Tirouerí. Reſpondit, Signor sì, ch'io sò, doue è queſto luogo della Croce di Tirouero. Interrogatus, vt deſcribat di locum, & dicat, in qua parte ciuitatis poſitus ſit. Reſpondit, Io non ſaprei mò deſcriuere queſto luogo; ma è vicino alla caſa di d. Paſquilio. Interrogatus, an etiam ſciat, vbi ſit domus habitationis d. eius aduerſariorum. Reſpondit, Signor sì, ch'io sò la caſa loro, non vuole V. S. ch'io la ſappia, che gl'hò fatti citar molte volte. Et ad opportunam Domini interrogationem dixit, sò ancora la caſa del d. Auuocato di d. miei Auuerſarij, che è nella medeſima contrada. Interrogatus, qui ergo diſcederet ex domo d. Paſquilij, & ire vellet ad domum d. eius Aduerſariorum, & Aduocati, dicat, quod iter facere coactus eſſet. Reſpondit, Chi partiſſe da caſa di d. Paſquilio per andare a caſa di d. miei Auuerſarij, & loro Auuocato, li conuerrebbe paſſare per il detto luogo della Croce di Tirouero. Subdens ad opportunam Domini interrogationem, veramente non può paſſare per altra ſtrada, che per la detta della Croce di Tirouero, chi parte dalla caſa di Paſquilio per andar alla caſa di d. miei Auuerſarij, e loro Auuocato, che tutti ſtanno nella medeſima cõtrada. Interrogatus, vt dicat veritatem, an per d. locũ Crucis Tirouerí d. ſero poſt quàm cœnauerunt in d. hoſpitio Leonis Argentei tranſiuerint eundo ſpatiatum. Reſpondit, Signor sì, che ci paſſaſſimo andando quella ſera a ſpaſſo doppo cena per queſto luogo della croce di Tirouero. Interrogatus, quæ ora erat, quando d. ſero ita tranſiuerunt per d. locum Crucis Tirouerí. Reſpondit, Io non sò che hora ſi fuſſe; ma ſubito vſciti dalla detta hoſteria del Leone d'Argento doppo cena paſſaſſimo di lì, che è luogo vicino a d. hoſteria. Interrogatus, an tunc moram aliquam traxerint in d. loco ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij, & famuli. Reſpondit, Signor nò, che noi non ci fermammo in queſto luogo della Croce di Tirouero, quando ci paſſaſſimo, come ho detto, vſciti di detta hoſteria, che attendeſſimo a caminare. Interrogatus, an eo ſero contigerit, quod alijs etiam vicibus tranſiuerint ipſe Conſtitutus, & d eius ſocij, & famuli per dictum locum Crucis Tirouerí, & dicat veritatem. Reſpondit, Aſpettate Signore ch'io ci penſi vn poco. Et cum aliquantulum ſtetiſſet cogitabundus ſubdit, Io non me ne ricordo, ſe di nuouo quella ſera paſſaſſimo per queſto luogo della Croce di Tirouero. Et monitus, vt melius adhuc deſuper cogitet, & ad eius memoriam reducat, an eo ſero iterum tranſiuerint per d. locum Crucis Tirouerí; nec veriſimile eſt, quod non recordetur, cum memoria tenuerit, quod per d. locum tranſiuerunt ſtatim quod ex d. hoſpitio Leonis Argentei exiuerunt. Reſpondit.

Hora

Digitized by Google

Hora mi ricordo Signore,che noi ci paſſaſſimo vn'altra volta, che mi è ſouuenuto,perche mi ſon ricordato,che quando fuſſimo lì, ſonorno le noue hore di notte. Interrogatus, quid fecerint ipſe Conſtitutus, & d.eius ſocij,& famuli, poſtquàm d. hora nona noctis tranſierit per d. locum Crucis Tirouerí. Reſpondit, Noi non faceſſimo altro, all'hora ce ne andammo alla volta della detta hoſteria della Baleſtra à dormi re,& la mattina ci partiſſimo,come ho detto. Interrogatus, quando ita ipſe Conſtitutus,& d.eius ſocij,& famuli peruenerunt d. hora nona noctis ad d.locum Crucis Tirouerí,dicat, an ibi moram aliquam traxerint, & per quantum tempus. Reſpōdit, Signor nò, che noi non ci fermaſſimo altrimenti in queſto luogo, à che fare vuole V.S. che ci fermaſſimo, noi attendemmo à caminare per andare à dormire. Interrogatus,& monitus,vt velit deſuper dicere veritatem,quę bene curiæ nota eſt: ideo dicat,an moram traxerit in d.loco, & per quantum tempus,& ob quam cauſam. Reſpondit, Queſta è la verità,che noi non ci fermāmo altrimēti in queſto luogo. Interrogatus, & monitus, quomodo audeat in hoc mendacio perſiſtere,cum curiæ iam cōſtet, quod ipſe Conſtitutus, & d.eius ſocij, & famuli ſtatim exeundo de d. hoſpitio Leonis Argētei, ſe contulerunt ad d. locum Crucis Tirouerí, nec inde diſceſſerunt,niſi d. hora nona noctis iam pulſata. Ideo recedat à mendacijs,& dicat deſuper veritatem, & quare ita in dict loco tam longam moram traxerunt,& ad quem finem,& effectum. Reſpondit, Nō è vero Signore,che noi ci fermaſſimo in queſto luogo,che paſſandoci attēdemmo al viaggio noſtro verſo l'hoſteria della Baleſtra per andar à dormire,come ho detto di ſopra,& la corte nō può hauer per la verità altra informatione,che queſta. Interrogatus, quid dicet, ſi de d.mora in d.loco in faciem deponent d.eius famuli. Reſpondit, Io dirò,che dicono la bugia,come han detto nel reſto ancora. Ex tunc Dominus ad conuincendum ipſum Conſtitutū de mendacio, ipſumq; diſponendum ad veritatem dicendam mandauit in eius faciem iterū adduci d.Nebulonem. Qui ſic adductus,delatoque eidem iterum iuramento de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis, &c. fuit per Dominum interrogatus,vt dicat,ad quem locū Milo hic præſens eius Dominus,& prædicti illius ſocij,ipſe Adductus, & alij prædicti famuli ſtatim, quod poſt cœnam exiuerunt de d. hoſpitio Leonis Argentei, ſe contulerunt. Reſpondit, Subito che noi vſcimmo quella ſera doppo cena dalla d.hoſteria del Leone d'Argento, andammo alla Croce di Tirouero, ſenza che prima andaſſimo altroue. Interrogatus, an ibi moram aliquam traxerint,& quam moram, & per quantum tempus. Reſpondit,Quando noi andammo,come ho detto, al detto luogo della Croce di Tirouero,ci fermaſſimo lì, & non ci partimmo di lì ſe non ſonate noue hore. Subdens ad opportunam Domini interrogationem: Doppo cena quella ſera non andammo altrimenti à ſpaſſo: che vſciti dall'hoſteria ci fermāmo in quel luogo, come ho detto nel mio eſamine. Et tunc Dominus voluens ſe erga d. Milonem Conſti-

tutum, eundem interrogauit, quid modo reſpondeat prædictis. Reſpõdit, Che vuole V. S. ch'io dica, io mi trouo il più confuſo huomo del mondo vedendo come queſti triſti de miei ſeruitori mi aſſaſſinano di queſta maniera con tãte bugie, che dicano, che queſto ancora, che dice adeſſo, è vna marcia bugia. Replicante d. Adducto, Patrone mio habbiate patienza, queſto, ch'io dico, è la verità, & piaceſſe à Dio, che non ſi fuſſe fatto altro, che di ſtar in quel luogo, come ci ſteſſimo, che ſarebbe manco male. Et cum vterque ipſorum ſtaret in dicto ſuo, Dominus mandauit d. Adductum reponi ad locum ſuum, & ſucceſſiuè adduci d. Ebrionem. Qui ſic adductus, delatoque etiam eidem iterum iuramento de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis, &c. fuit per Dominum interrogatus, vt dicat veritatem, ad quem locum Milo præſens eius Dominus, prædicti illius ſocij, ipſe Adductus, & alij illorum famuli peruenerunt, ſtatim, quod poſt cœnam exiuerint de d. hoſpitio Leonis Argentei. Reſpondit, Quando noi vſcimmo dalla detta hoſteria del Leone d'Argento cenato che hauemmo, andammo alla Croce di Tirouero. Interrogatus, an ibi moram aliquam traxerint, & per quantum tempus. Reſpondit, Signor sì, che noi ci fermammo in queſto luogo, nè ci partimmo di lì fin ſonate le noue hore. Interrogatus d. Conſtitutus, vt modo dicat, quid etiam prædictis reſpondeat. Reſpondit, Io non sò, che dire altro, ſe non che ſono aſſaſſinato da coſtui ancora con queſte ſue bugie, che non è vero queſto, che lui dice: perche non ci fermammo altrimenti in queſto luogo. Replicante d. Adducto, Io non aſſaſſino nè voi patrone, nè alcuna perſona, la verità è quella che hò detto, & coſi è, & non altrimenti. Et cum vterque ipſorum ſtaret in dicto ſuo, Dominus mandauit d. Adductum reponi ad locum ſuum, & continuando examen cum ipſo Conſtituto, ipſum interrogauit, monuit, & hortatus fuit ad dicendum veritatem de mora prædicta, quam traxit in dicto loco Crucis Tirouerí, & dicat ob quam cauſam, & ad quem finem, & effectum tam longam moram traxit in dicto loco. Reſpondit, Non eſſendomi fermo in queſto luogo, che queſti miei ſeruitori dicono di queſto la bugia, come l'han detta dell'altre coſe, non poſſo dire il reſto, di che Voſtra Signoria mi domanda.

Redit ad explorationem de aduerſarijs, an poſt cœnam adhuc manerent domi Paſquilij.

Interrogatus, quando ipſe Cõſtitutus, & d. eius ſocij, & famuli tranſiuerunt d. ſero ante dictum locum Crucis Tirouerí, dicat, an adhuc d. eius aduerſarij domi eſſent d. Paſquilij, ibique manerent. Reſpondit, Io nõ sò Signore ſe loro erano ancora in caſa di d. Paſquilio, quando noi paſſammo per detto luogo della Croce di Tirouero quella ſera ritornãdo à caſa, cioè alla d. hoſteria della Baleſtra. Interrogatus, an d. ſero poſt cœnam miſerit d. Nebulonem eius famulum, vel alium

ad d.

ad d.domum d.Paſquilij,& quem, & ad quid agendum. Reſpondit, Signor nò,ch'io non ci mandai doppo cena à caſa di d. Paſquilio,ne Nebulone,ne alcuno altro, come ne anco innanzi cena ci haueuo mandato.Interrogatus,& monitus, vt bene aduertat, ne deſuper implicet ſe in mendacio, ideo dicat veritatem, an miſerit d. ſero aliquem poſt cœnam ad domum d.Paſquilij ad explorandum, an adhuc ibi eſſent d. eius aduerſarij. Reſpon. Io ho detto, che non ci mandai, ne innanzi, ne dopò cena à caſa di d. Paſquilio,ne per queſto effetto,che nõ m'importaua ſapere,ſe loro ci erano, ò nò,ne per alcuno altro effetto, & il medeſimo hora replico à V.S.laquale ha torto à domandarmi di queſte coſe. Interrogatus, an licet non miſerit aliquem poſt cœnam ad explorandum, an adhuc d.eius aduerſarit manerent domi d. Paſquilij,aliunde tamen id ſciuerit, & dicat qũo, & qualiter. Reſpondit, Signor nò,che ne anco per altra via ſeppi, che d.miei auuerſarij fuſſero in d.caſa di Paſquilio doppo cena,quando paſſammo per detto luogo della Croce di Tirouero,che non ſeppi altro quella ſera, ſe non quanto vno di detti miei cõpagni mi diſſe,come queſti miei auuerſarij cenauano quella ſera in caſa di d.Paſquilio,come ho detto di ſopra. Et dicente Domino, quod ſicut ante cœnam miſerat d. Nebulonẽ ad domum d. Paſquilij ad explorandum, an d.eius aduerſarij ibi cœnaturi peruenerant,ita etiam eadem ratione veriſimile eſt, quod poſt cœnã eundem,vel alium miſerit ad explorandum,an adhuc ibi eſſent, & manerent eo tempore, quo ad d.locum Crucis Tiroueri peruenerunt ipſe Conſtitutus, & d.eius ſocij,ideo recedat à mendacijs, & dicat deſuper ingenue veritatẽ.Reſpõn.Io nõ sò quel che ſia veriſimile,o nò: la verità, è che non ci mandai in conto alcuno per ſapere ſe d.miei auuerſarij erano ancora in quell'hora in caſa di d. Paſquilio, & ſe non ci mandai innanzi cena, come ho detto, non può eſſere veriſimile, che ci mandaſſi doppo cena,che,come ho detto,non m'importaua di ſapere ſe loro ci erano,ò nò. Et Domino replicante, quod cum iam ipſe Conſtitutus deliberaſſet occidere d.eius aduerſarios, vt hunc malum eius animum propalauit inter epulas in d.hoſpitio parui cerui,& poſt cœnam cum d.eius ſocijs ſe contulerint d.ſero ad d.locum Crucis Tirouerj,ibique moram traxerint,ſatis veriſimile ſit,quod voluerit certiorari eo tempore,an adhuc domi d.Paſquilij manerẽt d. eius aduerſarij,vt malum hunc eius animum ad effectum perduceret, ideo dicat deſuper veritatem,& quomodo,& qualiter poſt cœnam de hoc certiorari quæſiuerit. Reſpondit, Io dico à V. S. ch'io non ho hauuto mal animo di far diſpiacere alcuno à queſti miei auuerſarij, ne mai con parole, ne con fatti ho moſtro altro animo, & non ho cercato di ſapere ſe d.miei auuerſarij erano,o nò in caſa di detto Paſquilio, queſta è la verità,& perde il tempo V. S. in tentarmi per ſapere altrimente. Et Domino ſubiungente, quod de malo ipſius animo, & quod illum executioni mandare vellet, ſatis, ſuperque conſtat ex prædictis minis, & quia poſt illas implorauit à d. eius ſocijs auxilium, opem,

& fauorem, & deinde illos duxit adcœnam in d. hoſpitio Leonis Argentei vicinum domui d.Paſquilij, vt deinde poſt cœnam d.eius aduerſarios ad domum redituros adoriretur, vt hunc ſatis colligi liceat, quod veriſimile ſit,quod eo tẽpore certiorari voluerit, an adhuc domi d.Paſquilij manerent d.eius aduerſarij,ne malo eius animo fruſtraretur,dicat igitur veritatem,& recedat tandem à mendacijs. Reſpondit, Io non sò che dire altro, ſe non che V. S. fa fondamento in quello,che non è vero in conto alcuno,perche io non ho hauuto mai cattiuo animo contra queſti miei auuerſarij, ne ho minacciato contra di loro,ne cenai à mal'effetto in d. hoſteria del Leone d' Argento con d. compagni, ne vſcimmo doppo cena à queſto effetto, che andammo vagando per la città ſenza fermarci in luogo alcuno, & non m'importaua ſapere,ſe d.miei auuerſarij erano,o nò in d.caſa di Paſquilio,però non cercai in conto alcuno, & in conto alcuno non ſeppi ſe loro ci erano,o nò in quel tempo,come ne anco per prima. Et Domino adhuc inſtante,quod cum de prædictis,quæ negat, ſit conuictus,velit recedere ab eius pertinacia,& ingenue fateri veritatem prædictã, quam modo aliquo negare non poteſt tot vrgẽtibus contra ipſum indicijs, quod contulerit ſe ad cœnam ad d.hoſpitium Leonis Argentei,vt commodius d.eius aduerſarios ad domum redituros expectaret,& occideret, & quod propterea certiorari voluerit,an adhuc illi manerent domi d.Paſquilij, ne eius malo animo illos adoriendi fruſtraretur. Reſpondit, Quello che ho detto, ridico, che non poſſo, ne sò dir'altro, poiche non è vera alcuna di queſte coſe, che V. S. dice, & che dicono queſti bugiardi di miei ſeruitori.

Redit ad locum inſidiarum,& homicidiorum,de inſiſtentia in loco homicidiorum viſis interfectis.

Interrogatus,an ſero poſt cœnam viderit d.eius aduerſarios, & dicat in quo loco.Reſpondit, Io non mi ricordo ſe quella ſera doppo cena vedeſſi detti miei auuerſarij.Interrogatus,& monitus, quod velit deſuper bene cogitare,& ad eius memoriam reducere, an eo ſero poſt cœnam viderit d. eius aduerſarios, & in quo loco.Reſpondit, Io ci penſo Signore, & non mi viene à memoria, s'io quella ſera li viddi, o nò,mi ci laſci penſare vn poco meglio. Et cum de mandato Domini aliquantulum adhuc amplius cogitaſſet, ſubdit, Hora mi ſouuiene Signore, che noi vedemmo quella ſera doppo cena queſti miei auuerſarij. Et inſtante Domino, vt modo dicat, in quo loco eo ſero vidit poſt cœnam d.eius aduerſarios. Reſpondit, Li vedemmo quella ſera doppo cena queſti miei auuerſarij li vicino al d. luogo della Croce di Tirouero. Interrogatus, quæ hora erat noctis, quando ita in d. loco vidit d.eius aduerſarios.Reſpondit, Io non sò, che hora ſi foſſe preciſamẽte, quando coſi io viddi quella ſera doppo cena queſti miei

auuer-

auuerſarij, ma poteuano eſſer circa le noue hore, perche in quell'hora paſſammo per queſto luogo, quando doppo che fummo andati à ſpaſſo, ce ne tornauamo verſo la detta hoſteria della Baleſtra per andare à dormire. Interrogatus, in quo loco præciſo erant ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij, quãdo ita vidit d. ſero, d. hora dictos eius aduerſarios. Reſpondit, Poteuano eſſere li alla Croce di Tirouero, che caminaua no via per andar à dormire, quando vedemmo queſti miei auuerſarij quella ſera. Interrogatus an d. eius aduerſarij ſoli eſſent eo tempore, vel alij cum illis, & qui. Reſpondit, Non vi era altri cõ detti miei auuerſarij Pluto Xenio, & Craſſo, che vn ſeruitore che era con loro. Interrogatus de nomine d. famuli, qui ibat eo ſero cum d. eius ad uerſarijs. Reſpondit, Io non sò Signore il nome di queſto ſeruitore: lo conoſco coſi di perſona, che l'ho viſto andare dietro à d. Craſſo, che credo ſia il ſuo ſeruitore. Interrogatus, an d. famulus, qui ibat eo ſero cum d. eius aduerſarijs, iret poſt eos, vel anteiret. Reſpondit, Queſto ſeruitore andaua innanzi à queſti miei auuerſarij, li quali ſeguiuano dopo lui. Interrogatus, quare d. famulus ita anteiret, nec iret poſt Dominos, vt moris eſt. Reſpondit, Io non sò perche queſto ſeruitore s'andaſſe coſi innanzi alli patroni, ſe non ci andaua, perche portaua vna torcia acceſa per farli lume, che con quella torcia acceſa andaua innanzi à loro, perche (credo io) era oſcuro. Interrogatus quãdo ipſe Conſtitutus vidit eo ſero dictos eius aduerſarios in d. loco, dicat an illi præirent, vel ſequerentur. Reſpondit, Quando noi vedemmo queſti miei auuerſarii, loro non erano altrimente innanzi à noi, ma veniuano doppo noi. Subdens poſtea ex ſe, cum aliquantulum tacuiſſet, noi erauamo quaſi alla Croce di Tirouero, & queſti miei auuerſarij veniuano di caſa (credo io) di detto Paſquilio, doue per quel che haueuo inteſo, doueuano hauer cenato quella ſera, & veniuano in quà verſo d. luogo della Croce di Tirouero, che doueuano andar à caſa. Interrogatus, quid faciebant ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij, quando ita viderunt dictos eius aduerſarios ita venientes. Reſpondit, Noi non faceuamo coſa alcuna che attendeuamo à caminar per il noſtro viaggio, quando vedemmo queſti miei auuerſarii. Interrogatus, ſi d. eius aduerſarii nõ præibant, & ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocii eo tempore ambulabant, & eorum iter proſequebantur, dicat quomodo vidit d. eius aduerſarios. Reſpondit, Se bene noi caminauamo innanzi, & doppo noi ueniuano d. miei auuerſarij, tuttauia io li viddi, perche portando quel ſeruitore la torcia innanzi à loro, io mi voltai à queſto lume, che riſplendeua quaſi fin li da noi, & coſi voltandomi conobbi, che erano queſti miei auuerſarij. Interrogatus, quid tunc dixerit ipſe Conſtitutus ità videns dictos eius aduerſarios. Reſpondit, Io non diſſi coſa alcuna, atteſi con d. miei compagni al mio viaggio per andar à dormire. Interrogatus, an ſaltem d. eius ſocij aliquid dixerint, & quid eo tempore viſis d. eius aduerſariis cum face accenſa.

Reſpon-

Reſpondit, Ne anco d.mici compagni diſſero coſa alcuna,che attendēmo a ſeguir il noſtro viaggio per andar à dormire. Interrogatus, an etiam d.eius ſocij viderint d.eius aduerſarios ita veniētes face accenſa. Reſpondit, Signor sì, che loro ancora viddero queſti miei auuerſarij,che ſe ne veniuano per quel luogo,come ho detto.Interrogatus quo modo ſciat ipſe Cōſtitutus, quod d.eius ſocij viderint d.eius aduerſarios,ſicut eos vidit ipſe Conſtitutus.Reſpondit,Io sò, che ancor loro viddero queſti miei auuerſarij in quel tempo,come gli uiddi io, perche ancor loro ſi voltorno a quel lume,& ſplendore, che faceua quella torcia, & non sò chi di loro diſſe, ò ecco o Milone li tuoi auuerſarij, che deuono uenir di caſa di Paſquilio, doue haueuano prima detto, che doueuano andar à cena.Interrogatus, ſi ergo d.eius ſocij ita dixerunt viſis d.eius aduerſarijs,dicat,quare ſupra proxime dixit,quod illi nihil dixerant. Reſpondit, Io ho detto, che non haueuo detto coſa alcuna, perche non mi ſouuenne,che diceſſero coſi,come ho detto adeſſo, che mi è ſouuenuto alla memoria. Interrogatus, & monitus, vt proſequatur recēſere reliquos ſermones,quos adinuicem deſuper occaſione huiuſmodi habuerunt. Reſpondit, Non fu detto altro Signore, ne ci fu altro ragionamento in verità: me lo creda V. S. liberamente. Interrogatus, an ipſe Conſtitutus quicquam, & quid verè dixerit viſis ita d.eius aduerſarijs eo ſero. Reſpondit, In verità Signore ch'io non diſſi coſa alcuna, che atteſi à caminar, come ho detto. Interrogatus, an ſaltem aliquid dixerit, & quid ipſe Conſtitutus, quando d. eius ſocij viſis d. eius aduerſarijs dixerunt d. verba, o ecco o Milone li tuoi auuerſarij. Reſpondit, Io non diſſi coſa alcuna, che atteſi, come ho detto, à caminare. Et dicente Domino, quod non eſt veriſimile, quod ipſe Conſtitutus nihil tunc dixerit, nec d.eius ſocijs ipſum vt ſupra alloquentibus nihil reſponderit; ideo dicat, quid dixerit. Reſpondit, Io non diſſi coſa alcuna, ſe bene inteſi, che loro diſſero queſte parole, che atteſi à caminare, quando diceuano quelle parole. Interrogatus, per quantum tempus ita ipſe Conſtitutus, & d.eius ſocij ambulantes viderunt d. eius aduerſarios eo ſero face accenſa. Reſpondit, Poco tempo fa Signore; che noi coſi caminando vedemmo queſti miei auuerſarij per la torcia, che quel ſeruitore portaua acceſa, perche paſſato che hauemmo la Croce di Tirouero, voltammo per la prima ſtrada, che ſi troua à man ſiniſtra, & li detti miei auuerſarij debbono andare in giù per la ſtrada dritta, per la quale ſi và à caſa loro. Interrogatus, an eadem via ducat ambulantes ad d.hoſpitium Baliſtæ. Reſpondit, Signor sì, che per quella via ancora, per la quale debbono andare detti miei auuerſarij, ſi và alla detta hoſteria della Baleſtra.

De

De indicio fugæ ſtatim poſt homicidia ex qualitate viæ, per quam homicidæ iuerant.

Interrogatus, quare ergo ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij per eandem viam non ſe contulerunt ad d. hoſpitium Baliſtæ. Reſpondit, Si và ancora per quella ſtrada, che noi pigliammo paſſata la Croce di Tirouero alla detta hoſteria della Baleſtra, come ho detto. Et inſtāte Domino pro euacuatione præcedentis interrogatorij, & quod ita ad interrogata reſpondeat, quare potius vna, quàm altera via ſe contulerunt ad d. hoſpitium Baliſtæ. Reſpondit, Io non sò mò dar conto à V.S. di queſto, andammo coſi ſenza penſar altro per quella ſtrada à man ſiniſtra paſſata la Croce di Tirouero. Interrogatus, quæ illarum via ſit breuior, vt citius quis, vel tardius ſe cōferat ad d. hoſpitiū Baliſtæ. Reſpondit, In vero Signor, che è molto più breue la via, che debbono fare detti miei auerſarij per andare alla detta hoſteria della Baleſtra, che non è quell'altra, che noi facemmo paſſata la Croce di Tirouero. Interrogatus, & monitus, vt dicat ergo veritatem, quare potius vna, quam altera via, & quidam longiori ſe contulerunt ad d. hoſpitium Baliſtæ, cum nullo modo veriſimile ſit, quod ſine cauſa longiorem viam elegerint, cum ad d. hoſpitium dormiendi cauſa properarent. Reſpondit, in verità Signore che ſenza cauſa alcuna noi pigliāmo per quella ſtrada per andar à dormire alla d. hoſteria della Baleſtra: perche vuole V.S. che non faceſſimo la via più longa, potēdo farla più breue, noi non penſammo più che tanto.

Redit ad indicium ex aſſiſtentia in loco homicidiorum & deſcendit ad factum ipſum.

Interrogatus, quando ita ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij, & famuli iter cœperunt per d. viam longiorem, dicat an audiuerit rumorem aliquem, & quem. Reſpondit, Vdij veramente Signore, per dir la verità di quel ch' io sò, non sò che rumore. Interrogatus, an d. eius ſocij eundem audiuerint, rumorem. Reſpondit, Signor sì, che loro ancora vdirno queſto romore, perche ſentendoſi queſto rumore, dicēmo tranoi, oh che rumor è queſto. Interrogatus, vt dicat veritatem, qui, & qualis eſſet rumor iſte. Reſpondit Io non sò che rumore ſi fuſſe, che ſolo ſentij vna voce che ſi lamentaua, dicendo, ohime, ohime o ſimili. Interrogatus, cuius eſſet d. vox ita deplorantis, & ſe conquerentis. Reſpondit, Io non sò, chi fuſſe queſto, che coſi ſi lamentaua, che non conobbi queſta voce. Interrogatus, an d. eius ſocij cognoueriut, vel aliter ſciuerint, cuius deplorantis vox illa eſſet, & dicat veritatem. Reſpondit, Signor nò, che ne anco queſti miei compagni conobbero queſta voce, & non ſapeuano chi fuſſe queſto, che coſi ſi lamentaua, che ſe l'haueſſero ſaputo l' harebbono detto all'hora, & non ne diſſe-

ro

ro coſa alcuna. Interrogatus, vbi erat d. vox, quam ita deplorantem audiuit. Reſpondit, Quella voce era li verſo la Croce di Tirouero. Interrogatus, vbi etiam erant ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij, & famuli dicto tempore, quo d. vocem ita deplorantem audiuerunt. Reſpondit, Quando vdimmo queſta voce, che coſi ſi lamentaua, noi entrauamo à punto per quella ſtrada, che ho detto, che prima ſi troua à man ſiniſtra paſſata la Croce di Tirouero. Interrogatus, an audita d. voce ſteterint ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij. Reſpondit, Signor nò, che vdita detta voce non ci fermammo altrimente. Interrogatus, quid ergo fecerint, ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij audita dicta voce. Reſpondit, Quando vdimmo queſta voce caminauamo, & à punto entrauamo, come ho detto, per quella ſtrada, che prima ſi troua à man ſiniſtra, paſſata la Croce di Tirouero, & attendemmo à caminare per il noſtro viaggio per andar à dormire. Interrogatus, vt velit dicere veritatem, an retroceſſerint ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij audita d. voce hominis deplorantis. Reſpondit, Signor nò, che noi non ritornaſſimo in dietro udita detta voce, che attendemmo à caminare per andar a dormire, come ho detto. Et dicente Domino, quare non retroceſſerunt, prout retrocedere debebant, vt auxilium præſtarent ita deploranti, quale opus fuiſſet, & charitas exegiſſet. Reſpondit, Noi non ſapeuamo, che coſa ſi fuſſe, & le occaſioni di brighe ſi deueno fuggire, & non andarli incontro, che ſi corre riſico di perdere & non di guadagnare coſa alcuna, maſſime con la corte, che vuole poi eſaminare, & bene ſpeſſo li teſtimonij ne patono, & di pregionia, & d'altri incommodi & ſpeſe, & mi ricordai all'hora del cõſiglio di Catone, che diſſe, rumores fuge; però attendemmo à i fatti noſtri, & à caminar verſo l'hoſteria della Baleſtra per andar à dormire, & non penſammo altrimente per all'hora all' opera della charità. Interrogatus, an ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij deinde ſciuerint, cuius fuerit d. vox, qua ille deplorabat. Reſpondit, Doppo che fummo gionti alla d. hoſteria della Baleſtra, intendemmo, che erano ſtate date delle ferite à detti Pluto, Xenio, & Craſſo. Interrogatus, vt explicet nomina illorum, à quibus ita dici audiuerunt. Reſpondit, Io non ſaprei dir à V. S. particolarmente da chi me l'intendeſſi; ſi diceua publicamente lì nell'hoſteria, doue ſono varie, & diuerſe perſone: noi gionti che fummo trouammo, che già ſi diceua coſi. Interrogatus, an etiam dictum ibi fuerit, à quo, ſeu quibus d. eius aduerſarii vulnerati fuerunt, & dicat veritatem. Reſpondit, Signor nò, che non fu detto, ch'io intendeſſi, chi fuiſſe ſtato, che haueſſe dato le ferite à queſti miei auuerſarij. Interrogatus, an aliter ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij ſciuerint, à quo, ſeu quibus d. eius aduerſarij vulnerati fuerint. Reſpondit, Signor nò, che non ho ſaputo, ne io, ne detti miei compagni in conto alcuno, chi habbino ferito queſti miei auuerſarij. Interrogatus, quibus armis, & ob quam cauſam d. eius aduerſarij vulnerati fuerunt. Reſpondit, Che voglio ſaper'io

ſaper'io con che arme,& perche cauſa ſiano ſtati feriti. Io non lo sò Signore,ne lo ſanno queſti miei cõpagni,ch'io ſappia,che non gle ne ho ſentito dir coſa alcuna. Interrogatus,an in d.hoſpitio Baliſtæ occaſione dictorum vulnerum illatorum in perſonam d.Xenij,Pluti, & Craſſi nominatus fuerit ipſe Conſtitutus,vel aliquis ex d.eius ſocijs, & dicat quomodo,& qualiter. Reſp. Ch'io ſentiſſi, con queſt'occaſione non fu nominato alcuno di noi.à che propoſito vuole V.S. che fuſſimo nominati con queſta occaſione. Et dicente Domino, quod nominari potuerunt occaſione vulnerum huiuſmodi ex cauſa d.litis,quam habuit cum d.eius aduerſarijs,ideo dicat veritatem,an vere cauſa d. litis nominatus ipſe fuerit occaſione d. vulnerum illatorum in perſonam d.eius aduerſariorum. Reſpondit, Io non ſentij,ne ho ſaputo d' eſſere ſtato nominato, come ne ho inteſo, ne ho ſaputo chi ſiano ſtati nominati detti miei compagni per occaſione di queſte ferite,che ſi diceuano eſſere date à d.miei auuerſarij,ne per cauſa di detta lite,ne per altro conto.

De indicio ſtatim poſt homicidia, quia poſt illa celeriori paſſu,& quaſi currentes homicidæ à loco homicidiorum diſceſſerunt.

Interrogatus, quare celeri paſſu, & feſtinanter quaſi currentes ingreſſi d.ſtratam longiorem ibant ipſe Conſtitutus,& de eius ſocij, ac famuli. Reſpondit, Andammo coſi in fretta Signore per giongere più preſto all'hoſteria per andar à dormire, che l'hora era tarda. poſtea ſubdit ex ſe ſtatim, & incontinenti, oh oh Signore ho errato,anzi caminammo di paſſo noſtro ordinario, & non in fretta. Et monitus, quod bene aduertat, ne erret dicens commode, & non feſtinanter ambulaſſe,& ideo bene cogitans quod curia deſuper teſtes habet, à vacillatione recedat,& dicat veritatem,an vere feſtinanter, celeriq;paſſu, ac præcipites iuerint in d.viam audita d.voce hominis deplorantis, & obquam cauſam. Reſpondit, Veramente Signore per dire il vero, & non la bugia;andammo in fretta per andar più preſto à dormire, che l'hora era tarda,eſſendo già ſonate le noue hore. Interrogatus,quare ergo ipſe Conſtitutus vacillando dixit, quod non iuerunt feſtinanter, ſed cõmode,ſi verè feſtinãter iuerunt,prout deſuper interrogatus ſtatim dixit. Reſpondit,Signore V.S.mi perdoni, Io nõ ſtò più hormai in ceruello,nõ sò che dire, coſi ſtà,che andauamo in fretta per andar preſto à dormire,eſſẽdo già l'hora tarda. Interrogatus,& monitus,vt aliã reddat cauſam talis eorũ feſtinationis,quæ ſit magis veriſimilis, quia ſi hac de cauſa, vt citius dormitum accederent, feſtinanter iuiſſent, breuiorẽ, non longiorem viam cepiſſent. Reſpondit, Non vi fu altra cauſa in vero Signore dell' andar noſtro in fretta doppo che entrãmo in quella via,che quella che ho detto,perche hauẽdo sẽtito le noue hore di notte, voleuamo giungere preſto per andare più preſto à dormire. Et Domino adhuc inſtãte,vt aliã reddere velit cauſam huiuſce eorum feſtinationis, quia vltra quod aliam viam breuiorem cepiſſent, ſi præ-

ſi prædicta de cauſa feſtinanter & quaſi currentes ingreſſi d. ſtratam iuiſſent, non etiam eis opus erat ita feſtinanter ire cum non longe à d. hoſpitio Baliſtæ tunc temporis abeſſent. Reſpondit, Coſi è Signore, come ho detto, che non ci moſſe altra cauſa di andar coſi in fretta, che per andar più preſto à dormire eſſendo l'hora tarda. Interrogatus, & monitus, vt velit omiſſis nugis huiuſmodi veritatem fateri, an ita feſtinanter, & quaſi currentes irent cauſa vulnerum illatorum in perſonam d. eius aduerſariorum. Reſpondit, Signor nò, che noi nõ caminaſſimo coſi in fretta entrati che fummo in quella ſtrada, per queſta cauſa, che ſentimmo ſolo quella voce, & non ſapeuamo che coſa ſi fuſſe, ne all'hora ſapemmo che d. miei auuerſarij fuſſero ſtati feriti, che lo intendemmo poi dire all'hoſteria, come ho detto, ma noi veramente hauendo ſentito battere le noue hore ſollecitammo il paſſo per gionger più preſto à dormire. Interrogatus, quãdo ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij tranſiuerunt eo ſero per d. locum Crucis Tirouerí, & viderunt d. ipſos aduerſarios, & erat iam nona hora noctis, dicat, an tunc verè vel prius pulſata eſſet d. hora noctis. Reſpondit, Prima che noi paſſaſſimo per la Croce di Tirouero, & che vedeſſimo d. miei auuerſarij, veramente erano ſonate le noue hore, ma poco prima, che non ſaprei dir preciſamente quanto prima. Interrogatus, quomodo ergo dixit, quod d. horam nonam noctis audiuit, quando tranſiuit ſecunda vice per d. locum Crucis Tirouerí. Reſpondit, Io diſſi coſi, che all'hora coſi mi pareua, ma hora dico che veramente era ſonata prima. Interrogatus, quod iter fecerunt ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij poſt auditam d. horam nonam noctis, antequam viderint d. eius aduerſarios. Reſpondit, Non ſapendo quanto prima erano ſonate le noue hore di notte, non poſſo dir quanto caminaſſimo doppo queſt'hora, prima che vedeſſimo queſti miei auuerſarij, ma caminammo veramente molti paſſi prima, che giongeſſimo alla Croce di Tirouero, & che vedeſſimo queſti miei auuerſarij. Interrogatus, quantum diſtet d. locus Crucis Tirouerí à d. ſtrata, quam ingreſſi cœperunt ire feſtinanter, & quaſi currentes. Reſpondit, Ci ſono molti, & molti paſſi dalla Croce di Tirouero, & quella ſtrada, che ci può eſſere quanto è ſei volte queſta ſtantia qui, oſtendens manſionẽ examinis, quæ eſt longitudinis decem paſſuum hominis deambulantis. Interrogatus, vt modo dicat, an ſtatim pulſata d. hora nona noctis ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij ire cœperint feſtinanter, & celeri paſſu. Reſpondit, Signor nò, che vdite le noue hore di notte non ci mouemmo dal noſtro paſſo ordinario. Interrogatus, an celeri paſſu, & feſtinanter ambularent ipſe Conſtitutus, & d. eius ſocij, quoniam deinde viderunt d. eius aduerſarios venientes face accenſa. Reſpondit, All'hora ancora, che vedemmo li detti miei auuerſarij, caminauamo di noſtro paſſo ordinario, & non altrimente in fretta. Interrogatus, in quo ergo loco præciſe ita celeri paſſu, feſtinanter, & quaſi currentes ire cœperunt iſte Conſtitutus, & d. eius ſocij. Reſpondit,

ſpondit, Cominciammo ad andar coſi in fretta come voltammo per quella ſtrada, che ho detto di ſopra, dopò che ſentimmo quella voce lamentarſi. Interrogatus, quare ergo potius celeri paſſu, ac feſtinanter ire cœperunt audita d. voce hominis ſe conquerentis, quam antea audita nona noctis. Reſpondit, Che sò io Signore, perche più preſto caminãmo in fretta dopò che entrammo in quella ſtrada vdita d. voce, che prima vdite le noue hore di notte, noi veramente ci mouemmo ad affrettar'il paſſo per eſſer l'hora tarda, come ho detto Et dicente Domino, quod iam tandẽ recedat ab huiuſmodi confictta cauſa, quæ ita confictta redditur, non ſolum quia eis ingreſſis in d. viam opus non erat hac de cauſa celeriori paſſu ambulare, cum non longe abeſſet à d. hoſpitio Baliſtæ, & breuiorem præterea viam cepiſſent, ſed etiam quia audita hora nona noctis ſtatim, vel paulò poſt celeriori paſſu iuiſſent, & veram ideo aſſignet cauſam, cur ingreſſi d. viam quaſi currentes iuerunt, & num ex cauſa d. vulnerum in d. eius aduerſarios illatorum. Reſpondit, Io non sò che altra cauſa aſſegnarli Signore, & perche vuole V.S. che noi correſſimo per cauſa di d. ferite, che non ſapeuamo, che fuſſero ſtate date, che ſolo vdimmo quella voce, che ſi lamentaua, & non conoſcemmo che voce ſi fuſſe, ne ſapeuamo perche coſi ſi lamentaſſe. Et Domino replicante, quod præſumptio ſumitur ex his, quæ apparent, & ideo cum conſtet quod eo tempore feſtinationis eorum itineris d. eius aduerſarij vulnerati fuerunt, vtique dicendum eſt, quod hac de cauſa ita cœperunt feſtinanter ire & quaſi currentes: recedat igitur à mendacijs & fateatur de ſuper veritatem, quam ſtantibus prædictis nullo modo negare poteſt. Reſpondit, Noi Signor non affrettammo il paſſo altrimenti per queſto conto, che non ſapeuamo che rumore fuſſe ſtato quello che vdimmo; ma per la cauſa che ho detto. Ex tunc Dominus tarditate horæ præuentus dimiſit examen, & mandauit ipſum Conſtitutum reponi ad locum ſuum animo, &c.

QVINTVM ET VLTIMVM CONSTITVTVM

Die 20. Octobris 1587.

Conſtitutus, perſonaliter coram quo, & vbi ſupra Miſo de Beluiſina de quo ſupra principalis in ſe, & teſtis quoad alios, cui delato iuramento per D. de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis ſcripturis, &c. ad opportunas D. Interrogationes dixit, & reſpondit prout infra, videlicet, & primo interrogatus, an vltra ea, quæ ſupra dixit, aliquid aliud ſibi dicere occurrat, & quid. Reſpondit, Io non ho, che dir altro, ho detto pur troppo, & pur troppo V.S. m'ha interrogato.

Peroratio.

Interrogatus, an ipſe Conſtitutus cogitauerit dicere veritatem ſuper his de quibus fuit hactenus interrogatus melius quàm hactenus.

nus fecerit. Reſpondit, Io ho già detto la verità di quanto V.S. m'ha domandato, & non poſſo, per non dir la bugia, dire altrimenti. Interrogatus, quomodo adhuc perſiſtere velit in tot eius mendacij, de quibus conuictus eſt, ideo ab illis recedat & fateatur de omnibus ingenuè veritatem. Reſpondit, Signore Io non vi poſſo dir altro, & quel li miei ſeruitori hanno detto la bugia ſenza manco, che ſono triſti, & ſciagurati. Interrogatus quare velit, quod d. eius famuli mendacium dixerint contra ipſum Conſtitutum eorum dominum, ideo ſe diſponat ad dicendum de omnibus veritatem, & recedat à d. mendacijs, de quibus conuictus eſt. Reſpondit, Io non poſſo dir altro à V. S. & queſti miei ſeruitori dicono queſte bugie, perche ſon cattiui, & ribaldi. Et dicente Domino, quod ipſe Conſtitutus nullo modo hoc dicere poteſt de d. eius famulis, quos habuit, & habet, vt ſupra dixit in primo examine, pro hominibus probis, & quos non retinuiſſet, ſi eos malos cognouiſſet, ideo recedat tandem à d. mendaciis, & dicat veritatem. Reſpondit, Signore Io torno à dire à V.S. che ho detto la verità di quanto m'ha domandato, & tenga per certo, che queſti miei ſeruitori dicono la bugia, & ſe bene Io gli ho tenuti per huomini da bene per il paſſato, hora m'accorgo che ſono ſciagurati, & ribaldi, dicendo contra di me ſi fatte bugie, come han detto. Et Domino replicante, quod d. eius famulis eſt adhibenda fides, cum nullā patiantur exceptionem, & eorum dictum veriſimile etiam reddit ex inimicitia, quæ erat inter ipſum Conſtitutum, & d. eius aduerſarios ex cauſa d. litis, ex cuius contraria deciſione magnam ipſe habuit diſplicentiam, ex qua veriſimile eſt, quod proruperit primum in d. minas, ideo de illis primum dicat veritatem. Reſpondit, Io non ho minacciato altrimenti contra d. miei auuerſarii, & ſe bene mi diſpiacque di hauer la ſententia contra, tuttauia non ho tenuto inimicitia con eſſo loro. Interrogatus, & monitus, quod velit bene cogitare, quod melius eſt fateri veritatem, quàm in mendacio, de quo conuictus eſt, amplius perſiſtere, ideo dicat veritatem non ſolum de d. minis, ſed an etiam ad illarum executionem modo aliquo proceſſerit, & quomodo, & qualiter. Reſpondit, Io non ſolo non ho minacciato contra d. miei auuerſarii, ma nè anco mi ſon moſſo ad atto alcuno per offenderli. Interrogatus, quomodo etiam audeat id aſſerere, cum poſt d. minas rogauerit d. eius ſocios, vt ſibi auxilium, opem, & fauorem præſtarent ad occidendum d. eius aduerſarios, ad quem effectum deinde illos duxit ad cœnam in d. hoſpitio Leonis Argentei, vt commodius d. eius aduerſarios ex domo Paſquilii poſt cœnam domum reuerſuros adoriretur: dicat igitur veritatem, & in mendacio huiuſmodi amplius non perſiſtat. Reſpondit, E vero, che menai à cena d. miei compagni alla d. hoſteria del Leone d'Argento, doue Io del mio gli detti da cena, ma non ce li menai altrimenti à queſto effetto, che non hebbi mai queſt'animo. Interrogatus, quomodo etiam velit dicere, quod hac de cauſa, vt commodius d. eius aduerſarios adoriretur, non

tur, non duxit d. eius ſocios ad cęnam in d. hoſpitio Leonis Argentei, cum id quod poſt cœnam ſequutum fuit, contrarium clariſſimè demonſtret: Nam ipſe Conſtitutus poſt cęnam miſit prædictum eius famulum pro armis, & quidem alienis, & præparatis, & deinde illis armati contulerunt ſe ipſe Conſtitutus,& d.eius ſocij, & famuli ad d. locum Crucis Tiroueri, vbi moram ſemper traxerunt ponendo ſe ibi ad inſidias,ſcientes,quod d.eius aduerſarij ibi neceſſario domum reuerſuri tranſituri erant, ideo velit tandem recedere ab eius pertinacia, & ingenuè deſuper fateri veritatem. Reſpondit, Io ho già detto à V.S.che paſſammo per detto luogo della Croce di Tirouero, & vedemmo detti miei auuerſarij, ma non ci fermammo altrimenti in queſto luogo,nè ci ponẽmo lì per aſpettare,che paſſaſſero queſti miei auuerſarij,che non hebbi mai animo di offenderli in conto alcuno.Et ei dicto, quod iam conſtat per depoſitiones dictorum eius famulorum,quod ipſe Conſtitutus,& d.eius ſocij poſuerunt ſe ad inſidias in d.loco,vt d.eius aduerſarios ibi neceſſario tranſituros eo ſero adorirentur,ideo nolit amplius perſiſtere in eius pertinacia, ſed ingenuè fateri veritatem. Reſpondit, Li miei ſeruitori ſon tanto ribaldi, & ſciagurati,che hãno di queſto,come dell'altre coſe detto la bugia, per che queſto non è vero in conto alcuno.Et Domino ſubiungẽte, quod licet d.eius famuli expreſſe non depoſuiſſent, prout depoſuerũt, quod ipſe Conſtitutus,& d.eius ſocij, ac & ipſimet famuli poſuerunt ſe ad inſidias in d. loco, nihilominus de hoc ſatis, ſuperq́ue conſtat ex qualitate facti, & ordine rerum geſtarum. Nam cum ipſe Conſtitutus ægreferens d.eius aduerſarios reportaſſe ſententiam fauorabilem prorupit in d.minas, & rogauit deinde d.eius ſocios, vt auxilium, opem,& fauorem ſibi præſtarent ad d.eius aduerſarios occidendos, & ſciens quod iſti eius aduerſarij cęnaturi eo ſero erant in domo d. Paſquilij duxit d.eius ſocios ad cęnam in d. hoſpitio Leonis Argentei, & poſt cœnam miſit pro armis iam præparatis, & deinde cum illis contulit ſe ad d.locum Crucis Tirouerí,& miſit eius famulum ad explorandum,an adhuc dict.eius aduerſarij manerẽt domi d. Paſquilij:quid aliud ex his colligi poteſt,niſi quod ipſe Conſtitutus,& d.eius ſocij,& famuli poſuerunt ſe ad inſidias contra d. eius aduerſarios ibi neceſſario tranſituros; fateatur ergo veritatem, quam modo aliquo his ſtantibus negare non poteſt.Reſpondit,Io ho già detto altre volte à V.S.che queſte coſe non ſon vere;& li replico il medeſimo,& non sò,nè poſſo dir altro.

Redit ad factum cum epilogo indiciorum & teſtium confrontatione.

Interrogatus,& monitus,vt velit tandẽ fateri veritatem tam circa ordinem,& tractatum,interficiendi eius aduerſarios,quàm circa factum ipſum,quando poſiti ad inſidias in d.loco Crucis Tirouerí contra eos ſtrictis gladijs irruerunt. Reſpondit Io non poſſo dir altro à

M V.S.

V.S.ne il trattato d'ammazzar d miei auuerſarij, ne il fatto iſteſſo, perche non fu trattato altrimenti d'offenderli in cōto alcuno, nè noi gl'hauemo in conto alcuno offeſi. Interrogatus, quomodo velit ſe negando tueri à reatu homicidiorum commiſſorum in perſonam d.eius aduerſariorum tot vrgentibus contra ipſum indicijs, ac & teſtium de poſitionibus. ideo melius eſt ingenuè fateri veritatem, quam vlterius in mendacio perſiſtere. Reſpondit, Io non sò che indicij, & che teſtimonij poſſono eſſere contra di me, che ſono del tutto innocente: perche nè Io, nè d.miei compagni hauemo offeſo in conto alcuno d. miei auuerſarj, li quali non ho pur penſato d'offendere. Interrogatus, quomodo dicat ignorare, quæ vrgeant contra ipſum Conſtitutum indicia, & audeat ſe innocentem aſſerere? non ne inimicitia erat inter ipſum Conſtitutum, & d. eius aduerſarios, capitalis quidem cum ageretur de maiori parte bonorum, & ita de mutatione ſtatus, & conditionis ipſius Conſtituti, ex qua quidem inimicitia oritur indicium contra ipſum Conſtitutum de tractatu de occidendo d. eius aduerſarios, & quod ita illos deinde occiderit. ideo dicat veritatem. Reſpondit, Se bene era la ſuddetta lite tra me, & d. miei auuerſarij, non per queſto teneuo cō loro inimicitia, nè odio, nè queſta lite m'ha moſſo à far tale ſceleraggine contra d.miei auuerſarij. Et dicente Domino, quod non prodeſt ipſi Conſtituto aſſerere non habuiſſe inimicitiam ex cauſa d.litis cum d.eius aduerſarijs, nec odio propterea eos proſequutum fuiſſe; quoniam ad indicium ſatis eſt, quod adſit cauſa inimicitiæ, quæ ſatis vrget contra ipſum Conſtitutum, & alia etiam adſunt indicia, quæ d.indicium ex inimicitia coadiuuant, quinimmo per ſe ipſa ſatis ſuperq; indicant ipſum Conſtitutum, & d. eius ſocios ſtrictis gladijs irruiſſe contra d.eius aduerſarios, eoſq; occidiſſe, cum poſt reportatam ſententiam condemnatoriam d.eius ſocios conuocauerit, & coram eis inter epulas proruperit in d.minas, eoſq; rogauit, vt ſibi auxilio eſſent ad occidendum d.eius aduerſarios. ideo dicat veritatem. Reſpondit, Non ſono vere queſte coſe Signore, come gl'ho detto altre volte, & ſe bene ci era tra noi d.lite, & Io ne riportai la ſententia contra, che mi diſpiacque pur aſſai, tuttauia non hebbi mai animo di farli diſpiacere alcuno, & di offenderli, nè con fatti altrimenti ho procurato di offenderli. Et Domino ſubiungente, quod ſi ita eſſet, prout dicit ipſe Conſtitutus, non prorupiſſet in d.minas, nec rogaſſet d. eius ſocios, vt ſibi auxilio eſſent ad occidendum d.eius aduerſarios, nec arma præparaſſet, nec eoſdem eius ſocios duxiſſet ad cœnam ad d.hoſpitium Leonis Argentei, & poſt cœnam non miſiſſet pro armis maximè alienis, nec eoſdem dixiſſet ad d. locum Crucis Tiroueri, nec exploratorem poſtea miſiſſet ad domum d.Paſquilij ad explorandum, an adhuc ibi manerent d.eius aduerſarij, quæ omnia ſatis indicāt ipſum Conſtitutum non ſolum habuiſſe animum occidendi d.eius aduerſarios, ſed quod etiam dedit operam, vt hunc malum eius animum ad effectum perduceret, & quod ita ipſe Con-

ſtitutus

ſtitutus, & d. eius ſocij poſiti ad inſidias ſtrictis gladijs irruerint contra d. aduerſarios illuc tranſeuntes, ideo recedat ab eius pertinacia, & ſe diſponat ad dicendam veritatem. Reſpondit, Io ho riſpoſto à queſte coſe piu volte di ſopra, & non sò che altro dire, come altro dir non poſſo, ſe non che nè Io, nè d. miei compagni hauemo offeſo in conto alcuno d. miei auuerſarij. Interrogatus, & monitus, quomodo adhuc audeat in hac eius pertinacia perſiſtere, & tam audaciter negare irruiſſe ſtrictis gladijs contra d. eius aduerſarios, cum vltra prædicta id ſatis etiam indicet ipſius, & d. eius ſociorum aſſiſtentia in loco d. homicidiorum, cum ibi eſſent, vt ſupra dixit, quando audita fuit vox hominis ſe conquerentis, ac & ipſius Conſtituti, & ſociorum fuga ex loco ſtatim poſt homicidia perpetrata, ac & deinde mane ſequenti ante diem à ciuitate, & propterea ſe tandem diſponat ad dicendam veritatem de homicidijs huiuſmodi, quam ſtantibus prædictis nullo modo negare poteſt. Reſpondit, Io ho detto, & dico che non ho commeſſo tale ſceleraggine, & non sò perche V.S. arguiſca, ch'io l'habbi cōmeſſa dalla fuga, che nè Io, nè li miei compagni ſiamo fuggiti altrimenti, nè doppo che vdimmo quella voce lamentarſi, ne la mattina ſeguente, quādo ci inuiammo per andar à caſa mia à ſpaſſo. Et Domino replicante, quod eius, & ſociorum fuga ſtatim poſt homicidia à loco delicti arguitur ex eo, quod poſt illa celeriori, quàm antea, Paſſu ambularunt, & quaſi currentes, & per longiorem viam, ne ita facilè ſtatim poſt homicidia deprehēderetur, & altera eius, & ſociorum fuga à ciuitate arguitur ex eo, quod ante diem receſſerunt, & itinere inſolito ad portam ciuitatis peruenerunt, & ſine eorum famulis & audita captura famulorum debuiſſent in ciuitatem redire ad procurandā illorum liberationem: ab hoc eorum officio deſtiterunt, & d. eius ſocij iter deſtinatum ſine cauſa reliquerunt, & inuicem ſe ſepararunt, quinimo data opera ſe ſepararunt audita captura famulorū, & concordes remanſerunt de iterum vniendo in itinere, ideo dicat veritatem tam de ordine, & tractatu, quàm de facto ipſorum homicidiorum, de quibus etiam ſatis conuictus dicitur ipſe Conſtitutus ex tot eius mendacijs, de quibus vt ſupra conuictus eſt. Reſpondit, Io già altre volte ho riſpoſto à tutto queſto che V.S. hora mi deduce di nuouo, nō m'occorre dirgli altro, ſe non ch'io ſono innocente di queſti homicidij, perche nō ho offeſo in conto alcuno queſti miei auuerſarij, che pure non ci penſai mai di offenderli, & torcerli pur vn capello. Interrogatus, & monitus, quomodo adhuc velit, & audeat perſiſtere in huiuſmodi eius pertinacia, tam audacter adhuc negando irruiſſe contra d. eius aduerſarios ſtrictis gladijs, & eos vulneraſſe, & occidiſſe, cum non ſolum contra ipſum vrgeant ſatis ſupradicta indicia, & tot eius mendacia, & variationes, & vacillationes, ſed etiam adſint teſtes de viſu, & qui ad d. homicidia perpetrandum auxilium, opem, & fauorem præſtiterunt: & propterea melius eſt ingenuè fateri veritatem, quàm amplius in eius pertinacia perſiſtere. Reſpondit, Non

ci poſſono eſſer teſtimonij di queſto fatto contra di me, che ne ſono affatto innocente. Interrogatus, quid ergo dicet, ſi prædicti eius famuli hoc etiam dicent,& deponent in faciem ipſius Cóſtituti, quod ſcilicet ipſe,& d.eius ſocij non ſolum ſe poſuerunt ad inſidias in d. loco Crucis Tiroueri ad trucidandos d. eius aduerſarios ibi tranſituros, ſed quod etiam contra illos venientes ſtrictis gladijs irruerunt, eosq; vulnerauerunt, & occiderunt. Reſpondit,Che vuole V.S. ch' io dica contra queſti ſciagurati di miei ſeruitori, che ſono pieni di bugie,queſto iſteſſo gli dirò, ſe mi verranno in faccia, perche non è vero,ch'io habbi offeſo d.miei auuerſarij,che non hebbi mai tal animo. Ex tunc Dominus ad conuincendum ipſum Conſtitutũ de mendacio, ipſumq; diſponendum ad veritatem dicendam, mandauit iterum adduci in eius faciem d.Nebulonem. Qui ſic Adductus,delato eidem iuramento de veritate dicenda prout iurauit manu tactis, &c. fuit per Dominũ interrogatus,vt in ſubſtantia recenſeat factum occiſionis Xenij,Pluti,& Craſſi,& dicat,quis contra eos irruerit, eosque vulnerauerit, & occiderit,& dicat veritatem. Reſpondit, La verità è queſta Signore, che come ho detto altre volte doppo che hauemmo cenato nell'hoſteria del Leone d'Argento, Milone qui mio patrone conduſſe li ſuoi compagni, & noi ſeruitori armati nel d. luogo della Croce di Tirouero, & li ſi fermorno per aſpettar che dalla caſa di Paſquilio ritornando à caſa loro li d. Pluto, Craſſo,& Xenio,paſſaſſero di li come per ritornare à caſa era neceſſario,che paſſaſſero per quel luogo, per aſſalirli,& ammazzarli, come ſucceſſe, che paſſando di li Milone qui mio patrone, li d.ſuoi compagni li aſſalirno, & con l'arme che haueuano, riduſſero molto male d.Craſſo,Pluto,& Xenio, che li laſciorno feriti in terra per morti, & ſi dettero in fuga, & noi ſeruitori con eſſo loro,& queſta è la verità.Interrogatus d. Milo Conſtitutus, vt modo dicat quid reſpondeat prædictis.Reſpondit, O ſciagurato ribaldo che ſei, come ti baſta l'animo di dir contra la vita mia ſi gran bugia,benche non mi marauiglio,che hauendo dette l'altre bugie, puoi aggiunger queſt'altra ancora maggiore di tutte.coſtui dice la bugia Signore, & non è vero, nè ſarà mai vero quello che lui dice. Replicante d. Nebulone adducto, O M.Milone patron mio,è pur troppo vero quel ch'io dico, non biſogna far male, perche non ſi ſappia, biſogna riſoluerſi di dir la verità,come ho fatto Io,che mi è biſognato di dirla trouandomi in queſto luogo.Et cum vterque ipſorum ſtaret in dicto ſuo, Dominus mandauit d.Adductum reponi ad locum ſuum animo, &c. & ſucceſſiuè adduci d.Ebrionem, Qui ſic Adductus delatò eidem iuramento de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis, &c. fuit per Dominum interrogatus, vt ipſe pro veritate recenſeat factum homicidiorum perpetratorum in perſonam Craſſi,Xenij,& Pluti, & dicat, quis contra eos irruit, eoſque vulnerauit, & dicat veritatem. Reſpondit, Doppo cena, che cenammo quella ſera nell' hoſteria del Leone d' Argento, Milone quì mio patrone,& li ſopradetti ſuoi compagni,

pagni,& noi ſeruitori armati tutti,che l'arme ſi fecero venire doppo cena in quell'hoſteria, andammo alla Croce di Tirouero per aſpettar che di li paſſaſſero d. Xenio, Pluto, & Craſſo, che haueuano cenato in caſa di Paſquilio, & coſi paſſando di li, furno aſſaliti con le dette arme da Milone qui, & da detti ſuoi cõpagni,che à poſta li haueua condotti li in quel luogo, & loro gli dettero delle ferite, ſi che gli laſciorno quaſi per morti in terra, & tutti ci demmo in fuga,& coſi paſsò il fatto in ſuſtantia, & tanto hò detto nel mio eſamine, & riffermo in faccia qui di Milone. Et ſtatim voluens ſe erga d. Milonem habentem oculos demiſſos in terram,Milone patrone mio habbiate patienza, perche non ho potuto far di manco di non dire queſta verità, & perdonatemi. Cui ſtatim reſpondit ex ſe dict. Milo Conſtitutus,perdoniti pure Iddio, à chi tocca di perdonar li peccati; ma non sò come tu meriti perdono dicendo ſi gran bugia, in coſa doue ne và la vità,come tu la dici,ſenza manco. Et voluens ſe erga Dominum ſubdit, Signore queſto è vn gran aſſaſſinamento, che mi fanno queſti miei ſeruitori, che eſſendo io del tutto innocente, contra la verità mi fanno colpeuole, & reo. Replicante d. Ebrione Adducto, M.Milone, io dico la verita, & ſe hauete fatto il male, è honeſto,& giuſto,che ne facciate la penitenza, & ſe non l'haueſti fatto, io nõ direi queſto, ch'io dico, che non ho cauſa alcuna di dir la bugia contra di voi,che mi ſete patrone, oltre che perche volete, ch'io diceſſi la bugia,nè contra di voi, nè di perſona alcuna.Et cũ vterque ipſorũ ſtaret in dicto ſuo,Dominus mandauit d.Adductum reponi ad locum ſuum animo. &c. Et continuando examen cum ipſo Conſtituto, eundem interrogauit, monuit, & hortatus fuit ad fatendum ingenuè veritatem de d. homicidijs,poſtquam videt, quod vltra quod tot, & tã grauia contra ipſum vrgent indicia, eſt etiam per teſtes conuictus, nec velit vlterius in eius pertinacia perſiſtere tam audacter. Reſpondit, Io dico, & dirò ſempre, che ſono innocente di queſto fatto, & queſti miei ſeruitori ſono bugiardi, & non sò che vagliono gl'indicij contra l'innocentia. Ex tunc Dominus dimiſit examen, & mandauit ipſum Conſtitutum poni ad largam, & copiam proceſſus decreuit cũ termino trium dierum ad faciendum ſuas defenſiones, habitis tamẽ teſtibus pro ritè, & rectè receptis,& legitimè examinatis,ſaluis exceptionibus,& repetitione, &c. omni meliori modo, &c. & addi etiam ſolet ibi,legitimè examinatis,maximè reo inſtante,præter mortuos, & abſentes.

45 Et † fieri ſolet decretum huiuſmodi:quia reus dũ examinatur,&ante retinetur in ſecretis carceribus,nec permittitur, quod ipſe poſſit alloqui Aduocatos,& Procuratores,nec aliquem alium, & ita communiter obſeruatur à iudicibus,& admonet Marſ.in prac.cri. in §. nunc videndum.poſt n.15.dicens,quod ita à iudicibus obſeruatur, ne reus
46 ab aliquo ad occultandum delictum inſtruatur, Et † ſi aliquando ne-

ceſſe eſſet,quod aliquis reum ita in ſecretis carceribus retentum allo queretur ex alia tamen cauſa quam ex cauſa delicti, pro quo reus de tinetur,Iudices,qui cauti ſunt,nō alter id illi permittunt,niſi bene co gnita eius qualitate,& præſente,vel ipſo Iudice,vel notario cauſæ,vel cuſtode carceris,quorum tamen fides probata ſit, ne affectata occaſione in aliquo modo reum ad occultandum delictum inſtrui contingat. Et debet reus ſtatim examinari,vt dicit text.in l.1.C.de cuſto.& exhib.reor.ideſt celèriter,vt ibi ſentiunt Doct.& Paul.III.Pont.Max. ſtatuit in ſuo Motu proprio in fauorem omnium pauperum,ne Iudices captum pro quo uis crimine in ſecretis carceribus vltra triduum antequam examinetur retinere,vllo modo poſſunt,ſed infra triduum carceratum huiuſmodi examinent.idemque decreuit Pius IIII. in ſuo Motu proprio ſuper reformatione tribunalium omnium Vrbis quate nus ibi mandat, in omnibus obſeruari dictum Motum propriū Paul. III.quoad expeditionem carceratorum.& in alio eius Motu proprio ſuper reformatione Officij Auditoris Cameræ,4.non.Iulii 1562. idē Pius IIII. præcepit Auditori Cameræ,vt curet, ne rei vltra triduum retineantur in ſecretis carceribus antequam examinentur. niſi tamē natura cauſæ aliud ſuadeat. & dicit Simanc.in prax.hæreſeos.tit.27. de interrogationibus,num.1.quod poſtquam rei fuerint in carcerem coniecti,poſt biduum,uel triduum examinādi ſunt ab inquiſitoribus, & habemus ſtatutum noſtrum Vrbeuetanum, quod mandat reum nō detineri in ſecretis carceribus vltra quinque dies exceptis caſibus vl timi ſupplicij,pro quibus vltra octo dies rei in ſecretis carceribus de tineri non poſſunt.vt in reformatio.rub.4.

47 Et † deinde completo proceſſu,perfectoque examine ipſius rei, ponitur ad largam,ideſt in publicis carceribus inferioribus,vel alibi in carcere tamen, iuxtà perſonæ,& cauſæ naturam, & qualitatem arbitrio Iudicis,vt ſuas ita reus poſſit facere defenſiones, & ita obſeruatur,& obſeruari debet ab omnibus iudicibus,& ita reum ponendum eſſe ad largam dicit Marſ.in pract.crim.in §.poſtquam. poſt nu. 5. & Foller.in pract.crim.in verb.& facta litis conteſtatione.num.10.idq; etiam ſtatuit Paul. III. in dicto ſuo Motu proprio in fauorem pauperum.& Pius IIII.in d.Motu proprio ſuper reformatione tribunalium Vrbis. mandans dictum Motum proprium Paul. III. in omnibus obſeruari quoad expeditionem carceratorum.& in dicto Motu proprio ſuper reformatione officij Auditoris Cameræ. Et poterit ita reus poſitus ad largam libere loqui cum ſuis Aduocatis,& Procuratoribus, & alijs, vt ſuas ita facere poſſit defenſiones. Interdum tamen cauſæ qualitas neceſſario ſuadet,ut reus completo etiam proceſſu,& examine non ponatur ad largam,ſed eo retento in ſecretis carceribus, vel alibi in carcerem, ita vt neminem alloqui poſſit,ſed lumen tamen videat ad primum ſolis ortum,vt habetur in d.l.1.C.de cuſto.reor. vbi tex. docet, quales eſſe debeant ſecreti carceres. dentur defenſiones quod videtur ſatis decreuiſſe Paul.III.in d.Motu proprio in fauorem

pau-

Digitized by Google

pauperum. dum dicto verſ. Dictique iudices, iubet iudicibus, quod reum ponant ad largam, vel in ſecretis carceribus, prout facti qualitas expoſtulat, retineant. Sed tamen ei ſic retento in ſecretis carceribus pendente termino defenſionis commoditas dari debet libere loquendi cum eius Aduocatis, & procuratoribus etiam ſemotis arbitris, niſi tamen qualitas cauſæ aliud neceſſario ſuadeat, vt decreuit Pius IV. in d. motu proprio ſuper reformatione officij Auditoris Cameræ, & licet d. Motus proprij loquantur de iudicibus Almæ Vrbis, hæc eadem tamen ſeruari debent in toto ſtatu eccleſiaſtico. Menoch. conſ. 51. num. 36. lib. 1.

48 Et † reo ita poſito ad largam, vel aliter retento, vt qualitas cauſæ ex poſtulat, decernitur copia proceſſus, & indiciorum, cum termino de-
* fenſionis, quæ quidem copia danda eſt ſecundum communem opin. de qua teſtatur Rip. in l. 2. n. 8. C. de eden. quẽ poſt Villalob. in ſua collecta comm. opin. litera I, num. 22. refert Iul. Clar. lib. 5. ſent. §. fi. q. 49. verſ 1. Quod nullam habet difficultatem, ſi reus eam petat ſibi dari,
49 prout † peti debet ſecundùm opin. & practicam, vt teſtatur Boſſ. in
* tract. cauſ. crim. tit. de indic. num. 78. in fin. & peti poteſt a reo iam tor
* turæ alligato, & dari debet, eſtque à tortura ſuperſedendum, vt per Vulpel. conſ. crim. 21. num. 2. qui dicit, quod ita ſeruauit, & ſeruatum vidit & Piceni, & Romæ, quod & dicit idem Vulpell. conſ. cri. 74. nu. 8.
50 Nam † regulariter, etiam ſi contra aliquem procedatur per viam inquiſitionis danda eſt copia indiciorum, & ita dicta teſtium publicanda ſunt, ad effectum, vt poſſit reus ſe defendere, & ſuas exceptiones proponere aduerſus eorum dicta, & perſonas, vt colligitur ex tex. in cap. qualiter, & quando, el ij, §. debet. de accuſatio. & firmant communiter Doctores, vt atteſtatur Capo. conſ crimin. 65. circa fi. & conſ. 66. verſ. quinto probatur. immo ſcribentes omnes, vt dicit Pariſ. conſ. 2. num. 155. lib. 4. & Iul. Clar. ex eis d. q 49. verſ. & hæc & diximus infra lib. 4. cap. 1. nu. 195. licet in cauſa hæreſis, & in alijs ob potentiam reorum, & ne ipſis cauſis fiat præiudicium, nomina teſtium non niſi recognita, & cauſæ maxime ſuadeant, publicanda ſint, vt admonuimus ſupra hoc
51 lib. cap. 1. num. 91. 98. & alijs ſeq. Et † ſi non petatur, non tenetur alias Iudex dare copiam indiciorum ante torturam, vt diximus d. c. 1. num. 193. lib. ſeq. & tradit poſt Clar. quem alleg. Ant. Scap. lib. 5. iur. non ſcripti. cap. 97 num. 14. maxime ſi reus non eſt ruſticus, & homo ſimplex, & idiota, cum ſi ruſticus, ſimplex, & idiota eſſet, Iudex ex officio deberet copiam proceſſus quamuis non petitam decernere, ſecundum Locat. in oper. inquiſit. verb. tortura. num. 33. poſt Marſ. in prac. crim. d. §. nunc videndum, num. 13. Idem Foller. in prac. crim. in verb. detur copia capitulorum, nu. 1. in fin. Simon de Præt. conſil. 102. num. 15. Vulpel. conſil. crim. 34. num. 6. & conſil. 74. num. 7. & ſeq. vbi dicit, hanc eſ
* ſe receptiorem opinionem, & Romæ canonizatam, vt nunquam detur copiæ indiciorum, niſi petitæ non denegantur, etiam ſi iam eculeo ſit
52 alligatus, & eleuatus reus, licet † ratio habenda etiam eſſet iuriſperi-

Digitized by Google

ti, & Doctorum, qui in rebus proprijs minus ſciunt, quam cæteri, vt dicit Boſſ.in d.tit.de indic. num.80. Et ita poteſt intelligi Motus proprius Paul. III. in fauorem pauperum, & Motus proprius Pij IIII. ſuper reformationem officij Auditoris Cameræ. quatenus enim ibi mādent ſum. Pont. vt copia indiciorum reo dari debeat, debet intelligi, ſi petatur, & pro vt de iure communi, à quo dicti Motus proprij interpretationem recipere videntur. l. ſi ſerui veſtri. C. de noxal. cum alijs, vt in noſtro tract. de executio. ſent. contumac. capto bannito. cap. 1. n. 398. & facit, quia ſi ſtatutum requirit, vt præſtetur fideiuſſio debet intellig. ſi hoc à parte petitum fuerit. Ial in l. vniuerſa. num. 2. C. de præcib. Imper. offeren. & in conſ. 291. vol. 2. Marſ. in l. vnius. §. cognituru. num. 8. de quæſtio. & in conſil. 56. num. 11. Blanc. in prac. crimi. fol. 38.
53 num. 83. Rim. iun. conſ. 568. num. 18. vol. 5. Sed † ante condemnationē, vt quia reus eſſet vel conuictus, vel confeſſus, copia debet omnino dari, etiam ſi non petatur. vt ex communi obſeruantia poſt alios, quos allegat, dicit Iul. Clar. d. q. 49. verſ. ſed nunquid. & verſ. eſt igitur. & An-
54 ton. Scap. d. cap. 97. lib. 5. iur. non ſcripti. num. 15. Et † ſolum Iudex copiam proceſſus decernit: quia cum effectu copia proceſſus per curiam ſuis ſumptibus, & expenſis dari non debet, ſed expenſis ipſius rei, ſi copiam habere velit. vt dicit Iul. Clar. d. q. 49. d. verſ. ſed nunquid. & Marant. in Specu. par. 6. in 14. actu. num. 10. circa fin. Vmbert. Locat. in
55 oper. Inquiſit. in verbo tortura. poſt num. 3. Licet † copia libelli, & capitulorum dari debeat ſumptibus querelantis, vel inquirentis ad exēplum libelli in cauſis ciuilibus, vt per Foller. in prac. crim. in d. verb. detur copia capitulorum. num. 1. in fin. & Marant. loco iam citato. n. 10. in prin. Et pauperibus gratis dari debet, vt ſtatuit Paul. III. in d. Motu proprio in fauorem pauperum. verſ. Iudices prædicti. & Pius IIII. ſuper taxa mercedum notariorum criminaliū Vrbis. in fi. quod etiam procedit de iure communi. vt late per Foller. in prac. crim. in verb. & ſi confitebuntur 3. par. num. 55. & Pauperes arbitrio Iudicis iudicantur, ſecundum Paul. III. in d. loco. vt & de iure communi, vt latè per Iac. Menoch. de arbitr. iudic. caſ. 65. & arbitrio Aduocati, & Procuratoris pauperum, ſecundum Pium IIII. vbi ſupra. & ibi etiam ſtatuitur, quod vbi opus fuerit, loco copiæ indiciorum, tradantur originalia ipſi D. Aduocato, & Procuratori pauperum gratis, & ſi-
56 ne aliqua impenſa. † Et decernit Iudex copiam cum d. clauſula habitis teſtibus & c. ne per inquiſitum fraus fiat, vt teſtes, antequam repetantur, de loco diſcedant, vt repeti non poſſint. habitis ergo teſtibus pro rite, & recte receptis, & examinatis, hæc ceſſat ſuſpicio. ita Foller. in d. verb. detur copia capitulorum. num. 5. Nam, vt intelligas, Iudex
57 † copiam proceſſus, & indiciorum dare non tenetur, nec debet eā ita decernere, niſi completo proceſſu, ideſt niſi prius in proceſſu deduxe-
58 rit, quicquid habet contra reum: quia † de iure primò actoris fundatur intentio, & ſic curiæ, & fiſci, deinde reus auditur in ſuis defenſionibus. l. ſi quidem C. de exceptio. l. exceptionem. de probatio. Et ita

† licite

59 † licite pôt Iudex denegare defenſiones, donec fuerit cũ effectu com-
pleta informatio, vt per Guid. de Suz. de indic & tort. nu. 62. & poſt eũ,
quẽ alleg. per Foller. in prac. cri. in verb. recipiãtur defenſiones reorũ.
nu. 22. & ideo quando pro eo petitur copia indiciorũ, & proceſſus nõ-
dum completus eſt, Iudices pronunciare ſolent, quod copiã decernunt
ſuis loco, & tempore completo proceſſu, vel ſimpliciter pronunciãdo
60 ſe offerunt, ius, & iuſtitiam miniſtrare. Et † completa ẽt informatione
non tenetur dare copiam, niſi proceſſu legitimato. i. teſtibus pro infor
61 matione curiæ examinatis parte citata repetitis: ſolent † .n. iudices
cauti (vt refert Saly. in l. fi. C. de quæſtio. in fi.) ante inquiſitionẽ exami-
nare teſtes pro informatione Curiæ parte non aliter citata: & in ſcri-
ptis redigi faciunt eorũ dicta, ne poſtea contrarium dicãt: & informa-
tione habita formant inquiſitionẽ: & ſi pœna eſt corporalis, relaxant
mãdatum de capiendo, ne reus fugiat: qui deinde captus vel reſpõdet
de mandato Iudicieis Inquiſitori, vel diligẽter ſuper delicto, de quo in
quiritur, interrogatur: & ſi negat, iterũ Iudex teſtes examinat ipſo reo
citato, vt teſtes iurare videat, & facta repetitione atteſtationes reo
præiudicant, non etiam primæ ſm̃ Saly. vbi ſupra. cum alijs pluribus à
nobis relatis in trac. de defenſionibus reorũ. & in method. proceſſus
informat. lib. 5. c. 2. nu...., & ita ante torturã faciendũ eſſe à Iudice ſta-
tuit Paul. 3. Pont. Max. in Motu proprio in fauorem omnium pauperũ
verſ. Iudices prædicti. Ne ergo reus diutius in carcere ſecreto retinea-
tur, donec. ſ. proceſſus legitimetur, copia proceſſus eo non aliter legiti
mato decernitur cum dicta clauſula habitis teſtibus, &c. & ita ſi reus
vult cũ effectu copiã, hẽt apud acta, vel eius procurator ad hoc in ſpe-
cie Conſtitutus teſtes pro rite, & recte examinatis præter abſentes, &
mortuos, & saluis ſibi exceptionibus contra perſonas, & dicta teſtiũ, &
62 repetitione, quatenus illos repetere voluerit, & ita in † ſtatu Eccleſia-
ſtico practica inoleuit. vt ẽt in regno, vt habetur per Capyc. deciſ. 74.
& Foller. in prac. cri. in verb. & ſi confitebuntur. n. 51. practica hæc ino
leuit, quod quando inquiſitus vult copiã indiciorum, vt ſuas poſſit fa-
cere defenſiones, inſtare ſolet pro copia, & dicit, quod hẽt teſtes curiæ
pro rite, & recte receptis, & legitimè repetitis, & conceditur ei ita co
pia, cum congrua ratio aſſignari non poſſit, cur denegari debeat, vt ꝑ
eos ibi. & perinde eſt, ac ſi teſtes parte citata repetiti eſſent, ex cõi om
nium praxi. vt d. Vulpel. conſ. cri 68. n. 7. & tradit Purpurat. conſ. 238.
in fi lib. 2. poſſunt. n. teſtium atteſtationes non legitimè examinatorũ
de cõi partium conſenſu cõprobari. l. fi. & ibi not. Bal. C. de teſtib. Bar.
& ibi Iaſ. n. 16. vbi alleg. concord. in l. 1. ff. de fer. Purpurat. in d. conſil.
238. in fin. Quæ quidem practica non ſeruatur in regia Prouinciali au
dientia, in qua indiſtinctè datur copia repertorum, & indiciorum, etiã
non habitis teſtibus pro iuratis, & repetitis. vt d. Foller. in d. verb. De-
tur copia capitulorum. n. 5. & vbi practica prædicta ſeruaretur, admo-
net Simanç. cathol. inſt. tit. 64. de teſtib. n. 25. quod nihilominus Iudex,
quãuis reus dicat, ſe velle teſtes habere, vt vulgo dicunt, ꝑ ratificatis,
iterum

iterum eos examinare,& interrogare dẽt,ne forte defenſio reorũ pe-
63 reat,cui†ne nominatim quidẽ renunciare queunt.Doc.in l. pactũ in-
ter.ff.de pact.cũ alijs a nobis cõgeſtis in d.trac.de defenſionib.reor.Et
animaduertant Iudices,quod poſt decretam copiã cum d.clauſula ha
bitis teſtibus pro rite,& recte receptis,& examinatis,non permittant
copiã tradi,niſi deinde reus teſtes habeat pro rite,& recte receptis, &
examinatis:quia ex ſolo decreto copiæ cum d.clauſula,teſtes pro tali-
bus habiti non dicuntur,niſi pro talibus a reo deinde habeantur.& ita
* practici criminaliſtæ facere conſueuerunt.vt d.Vulpel conſ.cri.32.nu.
6.Nec notarius põt dare copiã non habitis prius teſtibus pro ritè, &
rectè examinatis,ſiue iudex decernẽdo copiã dixerit, habitis teſtibus
ritè,& rectè examinatis,ſiue dũmodo habeantur,pro ritè, & rectè exa
minatis,quia ablatiuus ille abſolutus conditionẽ importat,id eſt ſi ha
buerit.l.a teſtatore,ff.de cond.& demonſtr.oẽs in rub. ff.ſol.matr. cum
vulg.pro vt dicta dictio,dũmodo,ex quo adiecta eſt ei,quod venit im-
plendũ antequã actus perficiatur.Crau.conſ.10.n.14.vol.1 & in ſpecie
Burſat.conſ.311.n.3.vol.3.Non tamen hoc ita dico,vt iudex indiſtincte
prohibeat,ne indiciorum copia detur,niſi teſtes pro ritè,&rectè rece-
ptis,&examinatis habeãtur,ne forte reorũ defenſio pereat,cui nec no
minatim renunciari põt,vt hanc ſentit rationẽ Simanc.d.tit.64. n.25.
& ſine dubio reſpectu teſtiũ,qui eſſent abſentes,vel mortui,ſi pro ritè,
& rectè receptis,& examinatis haberẽtur,reorum defenſio periret,cũ
repeti non poſſent ſuper eorum interrogatorijs;& ideo quoad abſen-
tes,quia ſuſpicio ceſſat fraudis,quæ fieri poſſet,ne teſtes a curia repe-
terentur,ſi ad recedendum ſubornaretur,&quoad mortuos,quia oĩno
ceſſat timor ſubornationis,cũ mortui ſubornari non poſſint,nullo mõ
Iudex prohibere dẽt,ne copia detur indiciorum,& proceſſus, niſi & ij
64 ẽt pro ritè,& rectè receptis,&examinatis habeantur.Et† ſolent ideo
Iudices decernendo copiam indiciorũ cum d.clauſula habitis teſtibus
pro rite,& recte receptis,& examinatis,ſubdere,prout debent, maxi-
me parte inſtante,præter abſente,& mortuos:quoniã,vt diximus,ceſ-
ſat tunc ratio, quare copia indiciorum denegetur nõ legitimato pro-
ceſſu,quę eſt,vt diximus,vt nõ fiat fraus,vt teſtes recedant ante quam
* repetantur,ne repeti poſſint:& mortui repeti nõ poſſunt, & timor ceſ-
ſat in eis ſubornationis poſtquã mortui ſunt,& ſic ceſſat ratio prohibi
tionis ex generali practica de danda copia indiciorum cum d.clauſu-
la,habitis teſtibus pro rite,& recte receptis,& examinatis.Ita Foller.
65 in prac.crim.in d.verb.Detur copia capitulorũ.nu.5.qui idem† dicit
de abſentibus.intelligendo tamen de illis,qui longa abſentia abſuturi
66 ſunt,ex quibus†expeditio cauſæ propter eorum non repetitionem in
regno retardari nõ poteſt ex pragmatica,quæ eo in regno extat,quod
expeditio cauſæ criminalis nullatenus retardetur prætextu teſtiũ cu-
riæ nõ repetitorũ,vt habetur per Gram.dec.28.n.6.&Folle.in d.verb.
Detur copia capitulorũ.n 5.& in verb.& demũ repetantur teſtes cu-
67 riæ.nu.10.Et†hæc ratio eſſe põt, quare in Vrbe practica hæc,vt vidi,
non

non ſeruatur,cũ ibi rei nõ cogãtur,niſi velint,habere teſtes pro informatione curiæ examinatos pro ritè,& rectè receptis,& examinatis,ſi vult habere copiã proceſſus informatiui.Et datur ita copia proceſſus informatiui ẽt nõ repetitis teſt. reo citato, quoniã teſtes fiſci, & curię vt plurimũ sũt forẽſes,& de lõginquis regionibus,& tpe,quo repeti deberẽt,haberi nõ poſsũt,vel nõ niſi lõgo temporis interuallo,& iõ ſi reus teſtes haberet pro rite,&recte receptis,& examinatis,& nõ poſſet eos repetere ſuper eius interrogatorijs, irreparabile ſibi pararet præiudiciũ, quia ex his teſtibus cõdẽatio ſequi põt,cũ perinde habeãtur,vt ſupra diximus,ac ſi parte citata repetiti eſſent ex cõi omnium praxi,& ſi teſtes ex longinquis regionibus euocarentur ad ſe repetendũ,marceſcerent rei in carcere, qui ſic quodãmodo pro pœna ſibi eſſet:ideo facta diligentia habẽdi teſtes pro informatione curiæ examinatos ad effectũ vel repetendi parte citata,vel confrontãdi,quomodo ẽt proceſſus legitimatur,vt ſupra aliàs diximus. Si haberi nõ poſſunt, quia ſunt abſentes,& in longinquis partibus cõmorantur datur copia proceſſus ẽt his nõ habitis pro legitime receptis,& examinatis,& fiũt defenſiones,quibus ſi indicia ciuiliter purgata remanent,fertur abſo-

68 lutoria,& legitimatione proceſſus amplius curia nõ eget.Et † vidi quãdoq;in Curia Auditoris Cameræ ſeruari, quod fiſcus inſtat, quod proceſſus legitimetur,priuſquã copia detur reus diligenter examinatus interim ponitur ad largã ſine aliqua aſſignatione termini defenſionis,ne in ſecretis carceribus marceſcat,donec teſtes cõparẽt,& vel repetantur,vel cõfrontentur,& ideo quãdo teſtes abſunt, & eorũ præſẽtia neceſſaria eſt,id quidẽ dẽt quam celerrime procurari, vt de ſocijs

69 criminis dicit tex.in l.1.poſt princ.C.de cuſto. reor. Sed † prætera in Vrbe ſeruari dẽt ius canonicũ, & propterea dari dẽt copia proceſſus ẽt informatiui,vt per tex.in d.c.qualiter,&quãdo.el ij.§.dẽt.de accuſat.dicit Marant.in Spec.6.par.de inquiſitione.n. 10. & ita ẽt dici dẽt in alijs terris eccleſiæ,in quibus ſimiliter ſeruari debet ius canonicũ, vt de his etiam dicit Marant.in dicto loco.

70 Apponitur † deinde in d.decreto,& in cõparitione rei,vel procuratoris dicta clauſula,ſaluis exceptionibus,& repetitione,vt ipſi reo habenti teſtes pro rite,& recte receptis,& examinatis integrũ fit ius excipiẽdi cõtra illorũ perſonas,& dicta,ac & illos,ſi opus fuerit,repetẽdi ſuper eius interrogatorijs:aliàs.n.niſi reſeruatio hæc fieret, nõ poſſet poſtea cõtra hos teſtes opponere,& eorũ dicta impugnare. Nã habendo teſtes pro rite,& recte receptis,& examinatis,perinde eſt, ac ſi

71 citatus fuiſſet ad videndum eorũ iuramẽta:at † quando reus ita citatur,cautus eſſe dẽt,vt proteſtetur cõtra ipſorũ teſtiũ perſonas,&dicta, ne cõſentire videatur.vt voluit Saly.in l.ſi quis teſtibus.C.de teſtib.& poſt eũ Foller.in prac.crim.in verb.concedatur repulſa.n.18. Marãt. in Spec.6.par.in 13.actu.n.2.vbi dicit,quod cauti procuratoresquotidie vtuntur hac practica,quia in termino citationis ad videdũ iurare teſtes,proteſtãtur cõtra perſonas teſtiũ,& dicẽda per eos.& de d.clau

ſula

ſula ſaluo iure repetendi.ſ.ſuper interrogatorijs habetur per Vulpell.
72 cõſ. crim.76.in fi. Et † quando ſunt plures rei de vno delicto accuſa-
ti vel inquiſiti pro quo vnus ſit præſens,vt erat d.Milo,alii verò cõtu-
maces,vt d.Caligula,Traſo,& Anippus,de iure nõ dẽt differri proceſ-
ſus rei præſentis,donec illi,qui ſunt cõtumaces , cõdemnẽtur ſecũdum
* cõcem opin.vt per Boſſ.in trac.cauſ.crim.tit.de ſẽt.n.85.Iul.Clar.d. q.
* 49.verſ.ſed pone,contrariũ tamen ſeruatur in Statu Eccleſiaſtico per
* cautos Iudices,vt & ſeruatur in Ducatu Mediolani.quia.ſ.nunquã pu
blicatur pręſenti proceſſus offenſiuus, niſi prius cõtumacibus condẽ-
natis,vt dicunt Boſſ.& Iul.Clar. in d.locis.& idẽ Boſſ in eo tract. cauſ.
cri.tit.de delicto.nu.46.& ſubdit Iul.Clar.in d loco,quod hæc eſt opti
ma practica,ne ſi publicetur proceſſus, poſſint contumaces inſtrui de
indicijs cõtra eos exiſtentibus,& ſubornare teſtes,& deinde compare
73 re.ipſis † aũt contumacibus cõdemnatis fit publicatio proceſſus, da-
turq́;eius copia præſenti,deletis tamen prius, quantum cõmode fieri
põt,nominibus contumacium,atq́;his omnibus,quæ ad eos pertinent
quatenus tamen quoad præſentes per huiuſmodi delationẽ non tolla-
tur vel in minimo facultas defenſionis , quod & in Ducatu Mediolani
* obſeruari dicit Iul.Clar.in d.loco.Et † terminus , qui per Iudicem aſ-
74 ſignatur reo ad faciendum ſuas defenſiones,ſolet eſſe duorum,triũve,
aut pluriũ dierũ,iuxta cauſæ qualitatem,& perſonam, & diſtantiam
loci arbitrio Iudicis, vt diffuſe diximus in trac. de defenſionibus reo-
† rum. & de cõi obſeruãtia in regno eſt terminus duorum dierum,vt di
cit Maran.in Spec.par.6.in 14.actu.n 15.& Ioſep h Cumi.de ſyndic.c.
21.de tortura.n.29. dicit quod in regno terminus non reperitur taxa
tus,ſed quod põt dari terminus octo dierum virtute litterarum diſpen
75 ſatiuarum,vt ibi per eum.&† plures etiam dantur dilationes reo,pręſertim
ſertim quãdo eſt in carcere,quia ceſſat præſumptio calumniæ, & tres
quidẽ reo dantur dilationes,& accuſatori duæ dandæ ſunt in iudicijs
76 criminalibus.tex.† eſt in l.fi. ff.de ferijs. qui licet loqui videatur in
cauſis capitalibus tantum,nihilominus intelligi dẽt, vt procedat etiã
* in alijs cauſis criminalibus quibuſcunq;. ita ex cõi ex pluribus, quos
allegat Iul.Clar.lib.4.ſentẽ.§.fi.q.48.verſic.quæro. & diximus.in dict.
tract.de defenſionibus reorum.Seruatur tamen;quod materia dilatio-
num in cauſis criminalibus ſit arbitraria iudicibus, ſecundum opin.
Innoc.in c.ad petitionem. n.4.de accuſat. quam ẽt tenet cõiter Do-
ctores cano.vt dicit.Alex.in l.2.n.8. ff.de re iud.& Iul.Clar.d.q 48.ver
ſic. quæro. ſubdens , quod ideo ſolent Iudices facile concedere plures
dilationes reis,præſertim quando ſunt in carceribus:nam eo caſu ceſ-
ſat præſumptio calumniæ.

Solent nonnulli addere in calce dicti decreti verba hæc , videlicet ,
abſq;præiudicio vlterioris proceſſus,& examinis, &c.qua de re infra
dicemus lib.4.cap.2.nu.30.& ſeq.

Finis Libri Tertij.

FLAMI-

Digitized by Google

FLAMINII CHARTARII I. V. C. VRBEVETANI,

THEORICAE, ET PRAXIS INTERROGANDORVM REORVM,

Liber Quartus.

SVMMARIVM.

1 *Tortura quæſtio dicitur, quia veritatis eſt inquiſitio per tormenta, & corporis dolorem.*

2 *Tortura, Tormentum, & Quæſtio, ſymonia ſunt.*

3 *Tormentorum genera plura ſunt.*

4 *Torquendi modus fune manibus poſt terga ligatis eſt de iure licitus, et vſitatus.*

5 *Mediolanenſes quo tormentorum genere vtantur, & quo Iudices in Statu Eccleſiaſtico.*

6 *Torquendi modus fune adeo eſt vſu frequentior, vt ab eo recedi non debeat, niſi qñ reus hoc tormento torqueri ex aliqua cauſa non pōt.*

7 *Tormenta noua excogitare carnificum eſt potius, & crudelium, quàm Iureſconſultorum.*

8 *Tormētorū genera qualia a Iudice vſurpari debeāt, nō eſt iure cautū, ſed iudici arbitrarium iuxta qualitatem perſonarū, & indiciorū.*

9 *Tormenta inſolita adhiberi non debent, ſed ea tantum quæ iudicantium vſu prudenter recepta ſunt.*

10 *Iudices reprehenduntur, qui noua tormentorum genera contra ius, faſque miſellis reis imponunt. & nu. 12.*

11 *Tormenta ita adhiberi debent, vt reus ſaluus ſit vel innocentia, vel ſupplicio.*

12 *Iudices irati, & peruerſi dicuntur, qui propter delectationem nouam inueniunt ſpeciem tormentorum, & Dominus eos confundit.*

13 *Torquendi modus pro reperienda veritate antiquus eſt, a pietate Chriſtiana non alienus.*

14 *Tortura in ſubſidium adhiberi debet, quando aliæ probationes haberi non poſſunt.*

15 *Tortura reo inferri non poteſt, quando de delicto aliter conſtat.*

16 *Iudices torquētes reos ſuper delicto aliter probato tenētur in ſyndicatu*

17 *Torturæ ſubijci poteſt Reus in ijs tantum caſibus, in quibus pœna corporalis imponitur; ſecus, ſi pecuniaria.*

18 *Tortura eſt grauis afflictio, quæ omnem pœnam pecuniariā excludit.*

19 *Tortura grauior eſt afflictio, quàm ſit vtriuſque manus abſciſſio.*

Modus

20 *Modus reperiendi veritatem plus acerbitatis continere non debet, quã ſit ipſa pœna reperta veritate.*

21 *Tortura nõ habet locũ in cauſa ciuili, vbi agitur de cõmodo pecuniario.*

22 *Tortura non habet locum, quãdo de crimine ciuiliter agitur.*

23 *Tortura locus non eſt, quãdo pœna tãtũ pecuniaria pro crimine imponitur.*

24 *Tortura in quibus caſibus in Regno Neapolitano locum habeat.*

25 *Torturam in quibus caſibus inferat Mag. Cur. Vic. & Regia Curia.*

26 *Tortura an inferri poſſit in crimine blaſphemiæ.*

27 *Tortura in quibus caſibus locum habeat ex ſtatuto Mediolanenſi.*

28 *Tortura in quibus caſibus locum habeat in Curia Gratianopolis.*

29 *Item in quibus caſibus in curia Caſalenſi.*

30 *Tortura an indiſtincte locum habeat in omnibus delictis, in quibus pœna corporalis imponitur, vel ſolum in grauioribus, & nu. ſeq.*

32 *Tortura etiam in leuibus delictis locum habet ex conſuetudine.*

33 *Doctori de conſuetudine atteſtanti an credatur.*

34 *Tortura in quibus caſibus in Italia locũ habeat, & an in cauſis furtiuis etiam minimis, & damnis datis.*

35 *Tortura an locum habeat in occiſione duorum bobum.*

36 *Tortura in quibus caſib' locũ habeat in ciuitate Vrbiſueteris ex illius ſtatuto.*

37 *Pœna pecuniaria imponitur per ſtatutum Vrbiſueteris pro cicatrice in facie, debilitatione membri, & fractura oſſis.*

38 *Pœna amputationis manus eſt pro cicatrice perpetuo remãſura ex ſtatuto Vrbiſueteris, ſi pœna pecuniaria intra certũ tẽpus ſoluta nõ fuerit.*

39 *Statutum determinans caſus, in quibus quis torqueri poſſit, in cæteris prohibere dicitur.*

40 *Statutum includens aliquos caſus, alios excludere cenſetur.*

41 *Statutum non habet locum niſi in caſibus ab eo expreſſis.*

42 *Torturę an ſit locus in cauſa vſurarum.*

43 *Et quando, & in quibus caſibus.*

44 *Mercatores falliti, & fugitiui torqueri poſſunt, vt pecunias eis datas ad mercandum, quas habere negant, indicent.*

45 *Tortura leuis in leuibus eſſe debet, non excedens primum, & ſecundũ gradum torturę.*

46 *Minor annis quatuordecĩ iuſſu Senat' Mediolanẽſis, in eculeo eleuat' fuit ꝑ percuſſione facta cũ lapidib', ex qua tamẽ mors ſecuta nõ fuerat.*

47 *Torqueri poſſunt multi, de quibus hic remiſſiuè.*

48 *Torqueri non poſſunt multi, de quibus hic remiſſiue.*

49 *Conſuetudo loci attendenda eſt circa perſonas, quę torqueri, aut non torqueri poſſunt.*

Nobiles an torqueri poſſint. ibid.

Doctores an torqueri poſſint. ibid.

Minores an torqueantur, & quomodo. ibid. & ſupra n. 46.

50 *Tortura iuſtè non autem iniuſte inferenda eſt, & alias torquens iniuſtè pœna dignus eſt.*

51 *Tortura ſine indicijs inferri non debet.*

Torqueri

Digitized by Google

52 *Torqueri quis non poteſt ſine indicijs, etiam in maioribus delictis, & atrociſſimis, etiam in crimine leſæ maieſtatis.*
53 *Torqueri quis non poteſt à Iudice ſine indicijs, etiam quod liberum habeat arbitrium.*
54 *Indicia ad torquendum legitima eſſe debent.*
56 *Indicia ad torquendum ſufficientia ad torturam eſſe debent.*
57 *Torquetur quis in Dñio Mediolani in atrocibus, etiã ꝙ indicia non ſint in totũ ſufficiẽtia, neque per teſtes omni exceptione maiores probata.*
• *Copia proceſſus plerumque non data in atrocibus proceditur ad torturam in Dominio Mediolani. ibid.*
58 *Reus ante tortura actum interrogationibus adhuc ad dicendum veritatem impellendus eſt, & quomodo.*
59 *Indicia reo ante tortura actum rememoranda ſunt, quibus, ad dicendum veritatem impellitur.*
60 *Reus ante tortura actum monendus eſt ad dicendum veritatem, adiecta comminatione de eum torquendo, ſi pertinax fuerit.*
61 *Confeſſio rei ſponte facta di citur etiam quod facta ſit praeuia comminatione de eum torquendo, ſibi facta ante torturæ actum.*
62 *Accuſator requiri non debet actum torturæ rei criminis.*
63 *Aduocatus, & procurator præſentes eſſe nõ debẽt torturæ ſui clientuli.*
64 *Aduocatus, & Procurator accuſatoris torturæ rei criminis intereſſe non debent.*
65 *Aduocatus, & Procurator fiſci intereſſe poſſunt, & ſolent torturæ rei criminis.*
66 *Decretum de torquendo præcedere debet actum ipſius torturæ.*
67 *Clauſula cum veritas aliter haberi non poſſit, quare apponatur, & apponi ſoleat in decreto torturę.*
68 *Decretum torturæ quomodo, & quando interponi ſoleat, ne detur materia appellandi.*
69 *Appellatio rei non recipitur poſtquam reus tormentis applicatur.*
70 *Appellatio recipi debet à decreto de torquẽdo prout de iure interpoſito.*
71 *Iudex interpoſita appellatione à decreto de torquẽdo interpoſito prout de iure, ſuperſedere debet etiam ante præſentatam ſibi inhibitionẽ.*
72 *Iudex ſuperſedere debet ab executione torturæ interpoſita appellatione de ſtylo Curiarum Parlamenti.*
73 *Iudices an & quando ſuperſedere debeant ab executione torturæ in Regno Neapolitano.*
74 *Barones in Regno Neapolitano quid ſeruent, & ſeruare debeant in appellatione a decreto torturæ, ne teneantur in ſyndicatu.*
75 *Appellationi à decreto de torquendo interpoſitæ an deferat magna Curia, & audientia Regia in Regno.*
76 *Appellationi à decreto torturæ non deferẽ in Dominio Mediolani, vbi appellatio prohibetur tam à diffinitiua, quam ab interlocutoria.*
77 *Appellationi à decreto torturæ an in Statu Eccleſiaſtico deferendũ ſit. Appellatio in criminalib⁹ ſi cauſa capitalis eſt recipiẽ cõſtituto reaũ carceribus,*

ceribus, ex Motu proprio Pij Quarti. ibid. (eo dit.
78 *Tortura non infertur reo criminis, ſi aliquid comederit, aut biberit*
79 *Iudex ante torturã inferendã monere debet cuſtodẽ carceris, vt ſaltem decem horas ante torturam curet, ne reus aliquid comedat, aut bibat.*
80 *Reus ad locum torturæ adductus dum ſpoliatur, vel iam ſpoliatus, & funi applicatus moneri debet ante eleuationem de dicenda veritate, aliàs eleuabitur, & torquebitur.*
81 *Reus in ipſo actu torturæ interrogari poteſt tàm de delicto ipſo, quàm de indicijs ad illud.*
82 *Scribi debent per notarium omnes rei reſponſiones, omniaque eius verba quæ dicit in tortura.*
83 *Reus imputatus de combuſtione ſcripturarum illas combuſſiſſe confitens poteſt torqueri, qua de cauſa combuſſit.*
84 *Reus, ſi crimen, de quo eſt imputatus, in tortura fatetur, poteſt de alijs delictis interrogari, de quibus non ſunt indicia.*
85 *Reus in tortura interrogari poteſt de ſocijs, & complicibus, & quando, & num. ſeq.*
86 *Crimina excepta quæ ſint remiſſiuè.*
Reus in Dominio Mediolani interrogari poſſit de ſocijs, & in quibus criminibus. ibid.
87 *Et quid in ciuitate Mantuæ.*
88 *Statutum Mantuæ, quod ſocius criminis interrogari poſſit de ſocijs criminis, quomodo intelligatur.*
89 *Reus an interrogari debeat de ſocijs ex conſuetudine ità demum, ſi aliàs ſit perſona vilis, & malæ famæ.*
90 *Reus interrogari poteſt de ſocijs regulariter in criminibus illis, quæ regulariter ſine ſocijs committi non ſolent. (ſint indicia.*
91 *Reus an de ſocijs ita demum interrogari poſſit, ſi aliàs contra illos ad-*
92 *Reus an, & quando ſuper mandante interrogetur.*
93 *Mandatarius ſi in tormentis confeſſus fuerit delictum quoad ſe, poteſt abſque alijs indicijs iterum torqueri, vt manifeſtent mandantem.*
94 *Suggeſtio a Iudice Reum in tortura interrogante, tam de ſe, quam de ſocijs euitanda eſt.*
95 *Proceſſus eſt nullus, qui ſit per Iudicem ſuggerendo contra aliquem, non præcedentibus aliquibus indicijs.*
Reus pro vno crimine detentus interrogari non debet de alijs, de quibus nulla extant indicia. ibid.
96 *Tortura confeſſo, & conuicto ſuper ſocijs, & alijs criminibus adhibenda eſt, præmiſſa proteſtatione a iudice, quod hoc facit ſine præiudicio confeſſorum probatorum.*
97 *Iudex fatuus eſt, qui aliquem torquet, qui eſſet conuictus.*
Tortura purgat etiam plenas probationes, ex quibus ſic commendatio ſequi non poteſt, ſaltem in pœnam ordinariam. ibid.
98 *Tortura plena dicitur, quando Reus in funem elatus quaſſatur.*
99 *Reus in tortura quot quaſſis cordæ affici poſſit.*
Et quid
Digitized by Google

100 *Et quid ſeruatur circa hoc in Domino Mediolani.*

101 *Tortura cum quaſſis eſt in quarto gradu torturæ.*

102 *Torqueri quis non debet quarto gradu torturæ, & ita cum quaſſis, niſi inditia ſint vrgentia, & bene probata, & crimen eſſet graue.*

103 *Indicium vnum ſufficiens ad torturam, & legitimè probatum ſatis eſt, vt quis quarto gradu torturæ torqueatur.*

104 *Teſtis vnus de viſu omni exceptione maior ſatis eſt ad torquendum quarto gradu torturæ.*

Teſtes duo requiruntur ad minus circa indicia, & circumſtantias ad delictum, vt quarto gradu torturæ quis torqueri poſſit. ibid.

105 *Tortura vt ſit grauior, quando tortus paruipendit torturam, ſubijci poſſunt pondera, & compedes ferrei ad pedes ipſius.* (*ſciſſio.*

106 *Tortura quando dicatur grauior pœna, quam vtriuſque manus ab-*

Tortura appoſitis ponderibus ad pedes fune torti perrarò fit, & haud facile ad id deueniri debet. ibid. (*ſuſpenſi in fune.*

107 *Tortura in quibus caſibus inferri poſſit appoſitis ponderibus ad pedes*

108 *Priuilegiũ nullũ prodeſt in crimine hæreſis, læſæ maieſtati, aſſaſſinij, homicidij ſacræ perſonæ, vel Cardinalis, ſeu magni Principis, & ſimil.*

109 *Tort. vt ſit grauior adhiberi põt aqua frigida in dorſo pẽdẽtis in fune. ſed tñ in caſib' enormib', & n. õ paſſim, & indiſtinctè in quolibet caſu.*

110 *Iudices reprehenduntur, qui paſſim in omnibus caſibus, quando fune torquent reum, pondera apponunt ad pedes torti, vel adhibent aquam frigidam in dorſo pendentis in tortura.*

111 *Tortura vt ſit grauior, aliqui ſinunt per duos, aut tres horas reum quieſcere in chorda, & in tortura nudum refrigerari, & poſtea iterum torquent, ſed in grauibus tamen caſibus.*

112 *Tortura vt ſit grauior, inferenda eſt adhibita aqua frigida in dorſo pendentis in fune, & ſinendo nudum quieſcere in chorda per aliquod ſpatium, ſed tunc cum indicia ſunt adeo clara, & pregnãtia, vt nihil deeſſet, niſi ſola rei confeſſio.*

113 *Reus quãto tempore in tortura detineri debeat.*

114 *Iudex torquendo reum retinere debet Horologium arenulę, vt ſciatur, quanto tempore reus in tortura detinetur.*

115 *Clepſydra quid ſit.*

116 *Reus iuxta qualitatem delicti, & perſonæ conditionem in tortura detentus deponi debet, & reponi ad locum ſuum.*

117 *Iudex deponendo Reum à tortura debet id facere animo repetendi, quatenus repetitioni ſit locus.*

118 *Practica deponẽdi reũ à tortura cũ clauſula animo, &c. vnde ſũpta ſit.*

119 *Tortura ſemel illata an iterum, & quando repeti poſſit.*

120 *Arbitrium Iudicis in repetendo torturam regulari debet ſecundum qualitatem indiciorum.*

121 *Tortura repeti poteſt, ſi indicia ſunt multum vrgentia, & manifeſta ex conſuetudine, non de iure.*

112 *Indicia quando dicantur per torturam purgata.*

123 Tortura repeti non poteſt, ſi reus negans fuerit ſufficienter tortus, niſi noua ſuperueniant indicia, quæ fortiora ſint primis.
124 Sed contrarium de conſuetudine ſeruatur.
125 Reus criminis ſufficienter tortus, ſi non ſunt noua indicia debet multis interrogationibus impelli ad dicendum veritatem, & ſæpius, ſi vacillauerit, torqueri poteſt.
126 Tortura prima leuis eſſe debet, vt reo in negatiua pſiſtēte repeti poſſit.
127 Tortus leuiter repeti poteſt in tormētis, ſecus ſi ſufficiēter tortus fuerit.
128 Iudex prætextu arbitrij, quòd habet de repetendo torturam immoderatè, ſæuire non debet, ſed potius in dubio ad torturam non procedat.
129 Innocentes quandoque qui in tortura crimen confeſſi fuerūt, reperti ſunt poſt ſumptum de eis ſupplicium.
130 Tortura repeti non debet, quamuis alias repeti poſſet, ſi reus in corporis fortitudine non durauerit.
131 Tortura repetitio nō debet excedere tres vices tribus diebus ſeparatim
132 Tortura immoderata dicitur, quæ excedit tres vices. (tur. ibi.
Cōfeſſio rei, qui vltra tres vices tortus fuit vi tormētorū facta dici-
133 Indicia per torturam purgata dicuntur, quando quis ſufficienter tortus perſiſtit in eius negatione.
134 Reus, qui per torturam purgauit indicia, ſub cautione fideiuſſoria ſecundùm aliquos relaxandus eſt.
135 Reus ſufficienter tortus, & qui ita purgauit indicia abſolui debet ſecundum aliquos diffinitiue ex hactenus deductis. (niētibus indicijs.
136 Reus abſolutus ex hactenus deductis iterū inquiri pōt nouis ſuperue-
137 Actor non probante reus abſoluitur.
138 Reus, ſi in tortura fateatur, non debet ante ratificationē reponi in eodē loco, in quo alij adeſſent carcerati, ne ſubornetur ad nō ratificādū.
139 Reus confeſſus in tortura duci debet ad bancum iuris ad ratificādū.
Cōfeſſio facta in tortura debet eſſe ratificata, alias curiæ nō pdeſt. ibid.
140 Confeſſionis ratificatio quo ordine fieri debet. (ſequenti.
141 Reus confeſſus in tortura non debet duci ſtatim ad ratificādū ſed die
142 Iudicis arbitrio relinquitur quanto tempore reus confeſſus in tortura debeat quieſcere ante ratificationem. (tura.
143 Mediolanēſes optimè ſeruāt practicā ratificationis rei confeſſi in tor-
144 Reus apud inquiſitores eius confeſſionem in tortura factam ratificat tertia die poſt torturam. (torum.
145 Ratificatio cōfeſſionis per torturā extorta fieri dēt extra locū tormen
146 Ratificatio confeſſionis per torturam extorta fieri poteſt in carcere, dūmodo fiat in loco, vbi tormenta, ſeu inſtrumenta ad torquendum videri nō poſſunt. Metus tormentorum durare dicitur, quando reus tortus ratificaret in loco, vbi tormenta videret. ibidem.
147 Reus examinari poteſt in loco tormentorum, ſi loco in conſuetudo adeſſet ita examinandi.
Ratificatio confeſſionis per torturam extorta an in loco tormentorum fieri poſſit, vt valeat. ibidem.

148 Teſtes

Digitized by Google

148 Teſtes non ſunt neceßariò adhibendi in ratificatione confeſſionis per torturam extorta.

149 Ratificationis confeſſionis per torturam extorta modus, & forma.

150 Iudici in iudicialibus nõ creditur niſi per Notariũ ſcribatur in actis.

151 Reus in ratificatione cõfeſſionis per torturã extorte moneri debet de importãtia ratificationis, quã facere dẽt ſi verũ cõfeſſus fuit, alias ſecus.

152 Interrogationis per Iudicem facienda in ratificatione confeſſionis per torturam extorta modus, & forma.

153 Ratificatio confeſſionis per torturam extorta an neceſſaria ſit præcedente confeſſione extra iudiciali.

154 Ratificatio confeſſionis per torturam extorta an ſit neceſſaria, quando tortura fuit leuis, & modica, & tortus erat robuſtus.

155 Reo ratificanti ſuam confeſſionem per torturam extortum debet aſſignari terminus ad faciendum ſuas defenſiones.

156 Confeſſio per torturam extorta multis modis impugnari poteſt.

157 Tortura, an, & quando, & quoties repeti poſſit reo non ratificãte ſuã confeſſionẽ per torturã extortã. & nu. 159. 160. 161. & ſeq. (ret.

158 Iudicũ dãnatur ſæuitia, qui tã diù reũ detinẽt in tortura donec pſeue

163 Iudiciorum qualitas inſpicienda eſt ad repetendam torturam, reo ſuam confeſſionem per torturam extortam non ratificante.

164 Reo ratificanti ſuã confeſſionẽ per torturã extortã datur termin⁹ ad faciẽdũ ſuas defenſiones, alias ſufficiẽter tortus, & in cõfeſſione nõ perſeuerãs vel relaxatur fideiuſſorib⁹, vel ex hactẽn⁹ deductis abſoluit̃.

165 Torturæ repetitio an fieri poſſit reo nõ audito in ſuis defenſionibus quas poſt primam torturam, & ante repetitionem facere velit, & propoſita parte affirmatiua, & negatiua plures proponuntur caſus, vt nu. 177. 181. 193. 197. 198. 200.

166 Defenſionẽ Iudex tollere nõ põt etiã ex ſtatuto, ꝙ intellige, vt n. 175.

167 Defenſionẽ Iudex tollere non poteſt, quamuis liberũ habeat arbitriũ.

168 Defenſio reo petenti negari non poteſt.

169 Copia proceſſus omnino dari debet ante torturam, ſi petatur.

170 Defenſiones, & reorum probationes quocunque tempore ante ſententiam fieri poſſunt. & nu. 176.

171 Torturæ repetitio ex prioribus indicijs per primam torturam non purgatis non dicitur noua tortura, ſed continuatio primæ.

172 Defenſio tolli põt per Iudicẽ in repetitione ſeu cõtinuatione torturæ.

173 Appellatio continet defenſionem.

174 Appellatio eſt oppreſſorum releuamen.

175 Defenſionis ſubſtantia reo tolli non poteſt, ſed bene tolli poteſt defenſio quoad formam, & ſolemnitatem iuris poſitiui.

177 Proceſſus informatiuus quomodo legitimetur remiſſiuè.

178 Renuntiare quis dicitur defenſioni per lapſum termini & renuntiatio valet hoc caſu, licet alias non valeat.

179 Renuntiato iure non datur ad illud amplius egreſſus.

180 Reus renuntians defenſionibus in caſu permiſſo, an ſolum torqueri, ſed

etiam condemnari poſſit,ſi eſſet alias vel conuictus, vel confeſſus.
182 *Terminus ſi fuit reo aſsignatus ad faciendum ſuas defenſiones, alius*
terminus poſt captam torturam dandus non eſt. (*rationem.*
183 *Termin⁹ ſi alicuiẽ præfixus,ſẽper is auditur poſt terminũ ante decla-*
184 *Terminus ad faciendum defenſiones dandus eſt reo ante torturam,*
& indicijs non purgatis ciuiliter ad torturam proceditur.
185 *Copia proceſſus põt a Iudice denegari,quãdo ꝑ calũniã animo diffe-*
rẽdi peteretũ,vt ſi allegatur talis defenſio, quæ ꝓbata nihil releuaret.
186 *Copia proceſſus denegari poteſt reo non alleganti,quã habeat defenſio-*
nem,quod de iure procedit, ſecus autem de conſuetudine. & nu.ſeq.
188 *Copia ꝓceſſus reo quãdo cũ cauſa cognitione dari debeat.* (*dẽtiã facti.*
189 *Torturę repetitio ſupſedẽda eſt ſuperueniẽte notitia innocẽtię rei ꝑ eui*
190 *Sẽtentia executio ſuperſedẽda eſt,ſi notitia innocẽtiæ rei ſuperueniat.*
191 Concedi facile debet,quod nemini nocet,& mihi prodeſt.
192 *Torturæ repetitio eſt aſperior,vt vix ſit, quod reus non confiteatur,*
ſi poſt primam torturam per aliquot dies ſuperſedeatur.
194 *Tortura reo inferri poteſt non decreta etiam copia, quæ petita non*
fuit,nec dato termino defenſionis non petito. (*dẽdũ eſt.*
195 *Copia proceſſus ſi petatur,omnino reo dari dẽt, & à tortura ſuperſe-*
196 *Reus ſibi imputare debet,ſi copiam proceſſus non petijt.*
198 *Copia indiciorum,quæ poſt primam torturam ſuperuenerunt, dari*
debet,ſi petatur ante torturæ repetitionem.
199 *Torturæ repetitio,quæ dicatur propriè.*
200 *Præeminentia M.C.V. de torquendo ex proceſſu informatiuo.*
201 *Tortura repetenda non eſt,quando eſt illata ex proceſſu informati-*
uo.& num.206.& ſeq.
202 *Præminentia magnæ curiæ de torquendo ex proceſſu informatiuo*
intelligenda eſt de prima vice.
203 *Præeminentia magnæ Curiæ Vicariæ de torquendo ex proceſſu infor*
matiuo odium continet,vt quis inauditus torqueatur.
204 *Actus ad primam vicem reſtringitur,quando agitur de graui præiu*
dicio,vt quis inauditus torqueatur.
205 *Actus quando eſt contra ius, ut quis torqueatur inauditus,debet in-*
telligi,ut minus,quam fieri poſsit,lædat ius cõmune,& ius alterius.
207 *Tortura repetitio fieri debet poſt publicatas atteſtationes, non etiam*
ante publicationem proceſſus. (*queatur.*
208 *Torquendi ſi ſint plures,a quo incipi debeat,ut facilius ueritas extor-*
209 *Torqueri in primis debet ex pluribus torquendis regulariter,qui ma*
gis eſt ſuſpectus. (*eſſent.*
210 *Torqueri in primis debet fœmina, ſi maſculus, & fœmina torquendi*
211 *Torquendi ſunt omnes,ſed in primis magis ſuſpectus, quando tot ſunt*
uulnera occiſo illata,quot ſunt qui interuenerunt.
212 *Suſpect⁹ quis dicatur ut ab ipſo tortura incipiẽda ſit,ſi plures torquẽ-*
di eſſẽt,qui ſolitus eſt delinquere,& eſt malę uitę,cõditionis,& famę.
213 *Item qui malum,& turpe nomen habet.*

214 *Item*

Digitized by Google

214 Item qui primus cadauer occiſi reperijt.
215 Torqueri primo filius debet in cõſpectu patris, ſi ambo torquẽdi sũt.
216 Serui prius, quam liberi torquendi ſunt, ſi omnes torquendi ſunt.
217 Intellectus l. ſi prius. ff. ad Syllan.
218 Rei vi maleficiorum ſauitiam non ſentiunt tormentorum.
219 Maleficia ad taciturnitatem in reis torquendis in quo conſiſtat.
220 Remedia quæ ſint aduerſus maleficiũ taciturnitatis in reo. & n. 222.
221 Maleficium unum per aliud maleficium diſſoluere non licet.

De arte interrogandorum Reorum in Tortura. Cap. I.

HACTENVS de Arte Interrogandorum Reorum de plano.
Nunc de ipſis interrogandis in tortura, per quam veritas de
1 licti etiam inquiritur. Vnde † tortura quæſtio dicitur, quia
veritatis eſt inquiſitio per tormenta, & corporis dolorem. l. 1. §. quæ-
ſtioni. ff. ad Syllan. & tradit Azzo. in Sum. C. de quæſtio. & Anto. de Ca
nar. in tract. de quæſtio. in 1. memb. nu. 5. Brun. de indic. & tortur. 2. p.
q. 1. nu. 2. & q. 6. num. 1. Vmbert. Locat. in opere Inquiſitor. in verb. tor
tura. in prin. alios plures ad id allegat Anto. Gomez. ca. 13. delict. poſt
nu. 2. latè Carrer. in pract. crim. fol. 79. num. 2. & alijs ſequen. Franc.
Marc. deciſ. 976. num. 1. Port. Imolen. conſ. 96. nu. 42. & alij alibi in eo
2 rum tractatibus de quæſtio. & tortu. Et ſunt † hæc Synonima. Tortura
ſeu tormentum, & quæſtio, vt exponit glo. in. c. 1. de depoſito. ver. quæ
ſtionibus; & tormentis, & probatur in l. 1. in princ. ff. de quæſt. in ver.
quæſtioni, & in verb. ad tormenta, & per multas leges d. titu. & tradit
etiam idem Anto. de Canar. in d. loco. num. 1.

3 Et † plura ſunt tormentorum genera, quorũ multa recenſet Marſ.
in l. 1. in princ. num. 27. ff. de quæſtio. & Carrer. poſt alios, quos refert
in pract. crim. fol. 79. num. 10. & alijs ſeq. Brun. de Indic. & tortur. q.
2. par. 2. nu. 6. Iul. Clar. lib. 5. ſenten. §. fin. q. 64. verſicu. nunc de gradi-
bus. Locat. in oper. Inquiſito. in verb. tortura. Iodoc. in pract. crim. fol.
* 199. num. 18. dicens, quod ex inolita conſuetudine varijs inſtrumen-
tis, diuerſaque materia exercetur tortura per Iudices maleficiorum.
4 Sed † modus fune torquendi manibus poſt terga ligatis eſt de iure li-
* citus, vt colligi videtur ex Tex. in l. nullus. C. ad l. Iul. maieſta. & eſt à
conſuetudine approbatus, vt dicit Brunus de Indic. d. par. 2. q. 2. num.
6. & vſu eſt cæteris frequentior, vt dicit Carrer. d. fol. 79. num. 10. &
* Foll. in pract. crim. in verb. Rei indurati torqueãtur. num. 8. & non ſo-
* lum vno in loco, ſed etiam vbique frequens eſt, vt dicit Franc. Pegn.
5 Schol. 118. colum. 3. circa fin. ad 3. par. Director. Inquiſito. Et † apud
Mediolanenſes ſolummodo in vſu eſt modus iſte fune torquendi. li-
cet Rei, qui propter debilitatem, vel aliam cauſam fune torque-
ri non poſſunt, igne ad plantas pedum appoſito quandoque torque-
ri ſoleant, teſte Iul. Clar. dicta quæſtion. 64. verſic. item debet, qui
ſubdit, quod extra hos duos modos non vidit aliquem in dicta

Digitized by Google

Prouincia torqueri.Prout ẽt in ſtatu Eccleſiaſtico hi duo modi magis in vſu ſunt,vt & tormentum taxillorũ,& vigiliæ per ſomni ſubtractio nem,quem modum inueniſſe aſſerit Marſ.in d.l.1.ff.de qõ.in princ. & laudat Ghirlan.de qõ.q.2. quem refert Pegn.d.Schol.118.col.3.in fi. ad 3.p.Directo.Inquiſito.Sed modus torquendi fune vſu eſt (vt dixi-
6 mus)frequentior,& ab eo† non receditur, niſi quando Rei ob aliquã cauſã eo tormenti genere torqueri non poſſunt.prout ab hoc tormen ti genere,quod vbiq;frequens eſt,non eſſe recedendum,d. etiã Franc. Pegn.Schol.118.col.3.circa fi.vbi ſubdit,quod ipſe ingenuè ſentit, ꝙ
7 † tractatio hæc de nouis tormentis excogitandis carnificum eſt po-
8 tius,& crudelium,quam iureconſultorum.Tametſi,† quoniam qualia tormentorum genera vſurpari debeant,non eſt iure cautum,ideoque arbitraria ſunt,poſſit Iudex id tormẽti genus imponere,quod ſibi ad veritatem eruendam commodius videtur iuxta qualitatem perſona-
9 rum,& indiciorum.id † tamen cauere debet diligenter,ne inſolita tor mentorum genera adhibeat,ſed ea tantum,quæ vſu iudicantium pru denter recepta ſunt,vt pulchrè,& vere more ſuo explicat An. Gome.
10 tom.3.Variar.reſolut.c.13.n.5.qui propterea eos†ibi grauiter repre hendit ſanguinarios Iudices, qui vt vanam neſcio quam gloriam au cupentur,noua genera tormentorum contra ius, & fas miſellis Reis imponunt,ita vt præ ſæuitia aut deficiunt in tortura rei,aut membra rumpãtur ita vt in perpetuum reddãtur inutiles,&ita etiam grauiter hos reprehẽdit Pegn.d.Schol.118.col.4.in prin.qui propterea admo net ibi,vt vſitatus modus,nec periculoſus in tormentis retineatur,& hortatur ẽt Chriſtianos Iudices,vt habeant illa Iurecõſulti verba an te oculos in l.quæſtionis modum.ff.de qõ.videlicet.Itaq;quæſtionẽ ha
11 beri oportet,vt ſeruus ſaluus ſit innocentiæ,vel ſupplicio.Prout ha beant ante oculos verba Bruni,qui ex Ang.quẽ alleg.de indic.& tort.
12 .q.2.p.2.nu.7.dicit not.contra Iudices,† qui propter delectationẽ in ueniunt nouam ſpeciem tormentorum.hi.n.appellãtur Iudices irati, & peruerſi,& ratione preuerſitatis Dominus confundit eos,quia ſunt perpetuo ignorantes.ſapientes.n.talia abhorrent,& virtutum illumi natione ſcientię formam propagant,reliqui verò actibus impijs ſe ex altare dicentes confundunt eorum famam apud bonos,& graues vi ros inceſſanter inquinantes.Hæc ille.

13 Qui† quidem modus inquirendi veritatem per tormenta,& corpo ris dolorẽ verus,& antiquus eſt,neq;tantum apud Ethnicos vſitatus, ſed ẽt apud catholicos oẽs viget hodie,ſemperq;moribus receptę sũt in Chriſtiana Repub.iuſtiſſimæ leges,quæ torquere hominem iubent à viris ſapientiſſimis,& vſu rerum publicarum prudentiſſimis, nõ ab inſipientibus,aut barbaris conditæ,vt quicquid aliqui contra omniũ ferè gentium leges,& mores contra tormentorũ vſum licentioſè ten tauerint latiſſime demonſtrat Simanc.qui eos refellit Catholi. Inſtit. tit.65.n.2.& alijs pluribus ſeq.& Couar.c.23.pract.quæſtio.nu.5. qui dicit,quod quicquid aliqui tentauerint,tormentorum vſus improban dus

Digitized by Google

dus non eſt tãquàm à Chriſtiana pietate alienus, modo iudices cau-
tè legitimis indicijs præcedentibus optimo zelo veritatis inquirẽdæ
vtantur,&(quod ego illi addo ex prædictis)inſolita tormentorum ge-
néra non adhibeant,ſed ea tantum, quę vſu iudicantium prudẽter re
cepta ſunt.& mundus in pace tueri non poſſet ſine timore torturæ, vt
dicit Paris de Put. de ſyndic.in verb.tortura,11.c.4.n.5.in fi.qui pro
pterea ſubdit,tormenta non cenſeri inhumana,& crudelia.

14 Et † ſubſidiarius eſt quidem iſte tormentorum vſus. quando. ſ. aliæ
* probationes haberi non poſſunt:vt concludunt oẽs Docto.vt d.Pract.
Corrad.fol.289.poſt nu.6.& ita conſuetudo ẽt obſeruat, vt atteſtatur
* Ang.in l.fi.poſt.n.4.C.de quæſtio.Bero.deciſ.163. num. 1. & ex eis Iul.
Clar.lib.5.ſent.§.fin.q.64.verſi.debet ẽt.& Frã.Pegn.Schol. 118.colu.
2.ad 3.par.Direct.Inqui.vnde ibi reprehendit ſanguinariorum quorũ
dam iudicium conſuetudinem,qui facile non expectatis alijs probatio
15 nibus ad torturam protinus accedunt.Et†ideò ſi de delicto aliter con
ſtaret,reus torqueri non dẽt,Marſ.qui dici hanc eſſe cõem opinionẽ
* in l.1.in prin.nu.7.ff.de quęſtio.& in pract.crim. §. nunc videndum.n.
25.& conſi 51.nu.52.Iodoc.pract.crim.cap.35.nu.35.Carrer.in prac.
crim.fol.92.nu.29.pract.Corrad.fol.288.n.2.Couar. pract. quæſtio.c.
16 23.col.3.Iul.Clar.d.verſ.debet etiam.Et† Iudices aliter obſeruantes
tenentur in ſyndicatu,ſecundũ Couar.& Iul.Clar. ibi. & peccant mor-
taliter,vt poſt Marant.dicit Ioſeph.Cumi.in tract. de ſyndic.c. 21. de
tortura.n.3.& poſt Io.Andr. et Iſern. dicit Vmber.Locat.in oper. In-
quiſitor.in verb.tortura,n.3.in fin.

17 Licet † non in omnibus delictis ita per tormenta,& corporis dolo
rem veritas inquirenda ſit,ſed in ijs tantum,pro quibus pœna corpo
ralis ingeritur.Nã vbi nõ ingeritur niſi pœna pecuniaria,vel alia cor-
poris non afflictiua, ad ſubſidiarium hoc torturæ remediũ proceden-
18 dum non eſt.Cum†enim tortura ſit grauis afflictio,quæ oẽm pœnam
19 pecuniariã excedit l.in ſeruorũ.§.1.ff.de pœn.quinimò † grauior eſt
quã ſit vtriuſq; manus abſciſſio.§.fi.in auth.vt nulli iud. Capic. deciſ.
126.n.6.& alij alibi.certè modus probandi crimẽ plus acerbitatis, &
20 vindictæ haberet,quàm pęna principalis probato delicto,quod† ferẽ
21 dum non videtur ſecundum iura, quæ noluerunt † hominem liberum
torqueri in cauſa ciuili, vbi de commodo pecuniario tantum agitur.
22 l. diuus. & l. ex libero. ff. de quæſtio.Et†ſimiliter noluerunt torturæ
locũ eſſe,quando de crimine ciuiliter ageretur,vt habetur in l. mari-
tus.ff.de quęſtio.Bal.conſ.6.in fi.lib.5.Qua ratione locum non eſſe tor
23 turæ,† quãdo pœna tantum pecuniaria pro crimine imponitur, tra-
dit Marſ.in pract.crim.§.expedita.n.57.& ſequen.& in l.diuus pius.in
princ. & in d. l. maritus.poſt.n.4. de quæſtio.Mandel.conſ.56.n.36.&
ſeq.Crau.conſi.41.ad fi.& conſi.137.n.12.vbi alijs etiam id compro-
bat rationibus.lib. 1. & idem Craue.conſi.806.num.6.conſil.760.nu.
4.conſi.857.num.21.lib.5.Capic.deciſ.126.num.5.Gram.conſi.crim.
15.nu.4.conſi.35.nu.54.conſ.37.nu.19.& voc.15.nu.12.Franc.Becci.

conſ.62.n.26.& alijs ſeq.& conſ.85.n.12.Iul.Clar.lib.5.ſent.§.fin.d.q.
64.verſi.prętereà debet,Ant.Gomez. qui alios antiquiores allegat,&
dicit quod cõiter ita not.Doct.d.c.13.delicto. de tortura n.2.& Paul.
Granut.Theorema 3.n.8.& Dona.à Fina.in Enchirid.reg.relatus.lib.
9.Syntagmat.com.opin.tit.28.de quæſtio.n.20.vbi limitat remiſſiuè.
& Soarez. recept. ſenten.in verb.quæſtionibus, relatus ſimiliter in d.
tit.28.de queſtio.nu.107.etſi Fran.Marc.deciſ.902.nu.3.& 4. & deciſ.
904.nu.15.dicit,quod etiam quando pœna eſt pecuniaria poteſt habe
re locũ tortura,quando viſum fuit Iudici,ẽt poſt datã fideiusſionẽ.al-
legat ad hoc Bal.in l.2.C.de exib.reis.n.3. et ibi ẽt habetur per Bald.
& Franc.Marc.poſt eum in d.deciſ.902.n.5.quid quando pœna eſt ar
24 bitraria.Et†in Regno Neap.ſtatutum eſt per cõſtitutiones illius Re-
gni,ne ſit locus torturæ pro crimine pro quo pœna non ſit vltra rele-
gationẽ,vt d.Paris de Put.in tract.Syndic.in verb.Tortus.c.5.n.2.quẽ
25 refert Franc.Becci.d.cõſ.62.n.28.in fin.Quãuis magna†Curia,& Re
giæ Audientiæ tormenta inferant indifferẽter ẽt in delictis,in quibus
pœna tẽporalis remigationis ĩponẽda eſt,vt teſtatur Granut.d.Theo
* rema.3.n.9.vbi oſtendit, hanc horũ tribunaliũ obſeruãtiã de iure cõi
26 ſuſtineri poſſe,vt ibi per eum,qui ẽt dicit,quid† in crimine blaſphe-
27 miæ,vt vbi pœna arbitraria eſt,obſeruãda ſit. Et † ita ẽt diſponi ſta-
tutũ Mediolani, quod ſolum in delictis , pro quibus pœna corporalis
28 ingeritur poſſit quis torqueri,teſte Iaſ.cõſi.188.in 2.dub.lib.2.Et†ita
* ẽt obſeruatur in Curia ſuprema Grationopolis , vt d.Crau.d.conſ.41.
29 ad fi.& d.conſ.137.nu.14.Vt † ẽt obſeruatur in Curia Caſalenſi.vt te-
* ſtis eſt Franc.Becci.d. conſi. 62.in fi. verb. Vbi † verò pœna corpora-
30 lis imponitur,ſolet indiſtinctè ad torturã procedi ſcd̃m oẽs ſuprà al-
31 leg.in d.locis.licet aliqui tenuerint per tex.in l.edictũ.ff.de qõ.qđ†nõ
niſi in grauioribus delictis torturæ locus ſit,vt per Gand.de malef. ti.
de qõ.nu.12.Iul.Clar.d.verſ.præterea debet.Becci.d.conſ.62.n.26.Sed
32 † cõiter ſeruatur,quod ẽt ſuper leuibus fiunt torturæ,vt atteſtatur Al
* ber.in d.l.edictũ.nu.4.ff.de qõ.quẽ refert Iul.Clar.in d. loco,& Becci.
33 in d.conſ.62.n.23.qui tamen dicit ibi n.32.quòd† ei credi nõ dẽt ita
34 de conſuetudine atteſtanti,niſi de conſuetudine ſuę patriæ.Et†de cõi
obſeruantia in multis locis Italiæ,quod tortura adhiberi ſolet vel ar
bitrio Iudicis,vel in cauſis furtiuis,teſtatur Ioſeph.Ludoui.in ſuis cõ-
mun.concluſ.tit.de conſuetud.concluſ.1.in illatione 106.qui ẽt dicit,
35 quod † ipſe torqueri fecit quendam de occiſione duorum bobum im
putatum,qui delictum confeſſus fuit,quod nec admittẽdũ,nec practi-
candum cenſeo,quia ferẽdum nõ eſt,(vt ſupra diximus) quod modus
probandi crimen plus acerbitatis habeat, quàm pœna principalis
36 probato delicta. Et†in hac patria mea Vrbiſueteris extat ſtatutum
lib.3.rub.9.in quibus caſibus quis poſſit poni ad torturam etiam in
crimine fracturæ oſſis , in debilitatione membri,& in vulneribus in
37 facie cum cicatrice , pro quibus † tamen imponitur pœna pecu-
niaria per d. ſtatutum, vt eo. lib. 3. rub.14.de offenſionibus, & per-
cuſſion.

Digitized by Google

38 cuſſion.factis cum armis & c.quãuis† pro cicatrice perpetuo remanſura in facie pœna ſit amputationis manus,ſi pœna pecuniaria infra tempus a ſtatuto præfixum ſoluta non fuerit,vt in d.rub.6.Adeo quod
39 † in cæteris caſibus,in quibus pœna pecuniaria ingeritur per d.ſtatutũ non erit eo eodẽ ſtatuto locus torturæ,quia ſtatutum determinans, in quibus caſibus poſſit quis torqueri, in cæteris prohibere dicitur,
40 cum † ſtatutum includens aliquos caſus alios excludere cenſeatur.
41 Grat.conſ.81.nu.13.& 25.vol.1. qui alibi ſcribit,quod† ſtatutum non habet locum niſi in caſibus ab eo expreſſis,vt in conſ.41.n.27.& conſ.
42 160.n.44.vol.2.quod & voluit Rim.iun.conſ.351.nu.108.vol.4. Et† de iure communi in cauſa vſurarum,quia crimen habet annexum,torturæ eſt locus.Soc.conſ.219.poſt n.4.lib.4. Alciat.in c.1.n.52.de off.ord. Natt.conſ.369 in fi.Boſſ.in tract.cauſ.crim.tit.de indic.ad tort.n.98. Becci.d.conſ.62.n.24.Quòd Foller.in pract.crim.cano.c.20.nu.16.li-
43 mitat† procedere,quando tractatur de vſurario manifeſto, & ad pœnas Lateranen. Concilij,& de pœna c.præterea:quia magnæ ſunt pœnæ,ſecus ſi de ſimplici vſurario, vel de vſurario manifeſto ad pœnam c.quamquam,de vſur.in 6.ageretur,vt ibi per eum,quem ſequitur Ber
44 taz.conſ.crim.251.n.45.lib.2.Et† Mercatores falliti, & fugitiui torqueri poſſunt,vt pecunias eis datas ad mercandum, quas habere ſe denegant,indicent.Marſ.in d.l.diuus.n.5.in fi.& in d.§.expedita.n.61. vbi ait ſingulariter not.quia ſæpiſſimè euenit in facto. Ghirlan. de qõ.
45 & tort.q.7.nu.4.& Becci.d.conſ.62.n.25.& alij alibi.Licet† leuis tortura primum, & ſecundum gradum non excedens in leuibus eſſe debeat,vt per Ghirlan.& Becci.in d.locis n.31.
46 Et† Senatus Mediolanenſis iuſſit in eculeo eleuari quendam minorem annis quatuordecim imputatum de percuſſione facta cum lapidibus,ex qua tamen mors ſecuta non fuerit; vt refert Iul.Clar.d. q.64. verſ.quæro nunquid.in fin.
47 Et† nec ab omnibus indiſtincte per torturã veritas inquirenda eſt. licet.n.generalis ſit concluſio,quod omnis ille torqueri poteſt,qui prohibitus non reperitur ſecundũ comm.opin.de qua teſtat.Gom.d.c.18.
48 delict.n.3.& ex eo Clar.d.q.64 verſ.vbi ſubdit.Sunt† tamen multi,qui de iure torqueri non debent,de quibus ex cõmuni per Clar.poſt alios, quos alleg.d.q.64.verſ.quæro,an Doc.cum plur.alijs verſ.ſeq & habetur lib.9.Syntagmat. com.opin.d.ar.de qõ.in plur.locis,&per omnes criminaliſtas in eorum pract.& tract.& alios alibi. Circa quos tamen
49 † loci,& prouinciæ conſuetudo,in quã proceſſus agitatur,ſeruãda eſt, ſecundum Clar.d.q 64.verſ. vlterius quæro, vbi in ſpecie loquitur de nobilibus,variè enim in diuerſis locis obſeruatur, vt patet ex traditis per Clar.in d.loco,licet quo ad Doct.quod conſuetudo de eis torquendis non valeat,tradit poſt Rom.& alios,quos alleg.Decian.conſ.93.n. 135.lib.2.qui tamen excipit nõnullos caſus,quos etiam excipit Ceph. conſ.164.n.8.lib.2.& excellentiſſimus præceptor meus D.Marcus Anto.Eugenius conſ.63.n.83.& ſeq.qui alios allegat lib.1.extra quos nõ

licet

Digitized by Google

licet de iure Doctores torquere etiam ſi vt teſtes vacillauerint,vt per Marſ.in l.ex libero,nu.4.ff.de quæſtion.& Ceph.d.conſ.164. nu. 8. lib. 2.Et minores 14.annis non torquentur ſecundum receptam Doct.ſen tentiam,de qua teſtatur Plac.lib.1.de delict.c.32.nu.12. ſed terrentur tantum,& aut habena,aut ferula,ſeu virgis caduntur,& cædi ſolent,vt dicit tex.in l.1.§.impubes.ff.ad Syllan. & dicunt alij,quos refert Clar. d.q.64.verſ.quæro nunquid.& ita etiam quotidie obſeruari videmus, præterquam tamen in infante, qui etiam ferula cædi non poteſt, vt per Foller.in pract.crim.in verb.rei indurati torqueantur, in fin. vbi, quod de minore 14.annis diximus,limitat in crimine læſæ maieſtatis, in quo minor iſte etiam torqueatur,vt ibi per eum,poſt alios quos alleg.& quando iſte in caſu permiſſo torqueret,vel alias minor 25.ann. non requiritur auctoritas curatoris,cuius diſputatio admittitur,quando iudex vult pronunciare illum torquendum,& ita circa indiciorum diſcuſſiónem auditur; ſed poſtea in executione huius interlocutoriæ curatoris allegatio,diſputatioque,& auctoritas non requiritur. ita
* Bal.qui ait,quod ita ſeruatur,in l.1.nu.61.C.de confeſ.Vt nec a muliere prægnante veritas per torturam inquirenda eſt.de hoc diffuſe diximus in Methodo proceſſus informat.lib.5.cap.2.

50 Et† in ijs,a quibus ita per torturam veritas inquiri poteſt, a iudice præcauendum eſt,ne iniuſte id faciat,& indebite, quia pœna dignus eſ
* ſet,vt late ex communi per Clar.d.q.64.verſ.antequam,& diximus in Metho.proceſſ.infor.lib.2.c.8.n.2.& admonet Rolan.poſt Marſ.quem alleg.conſ.12.nu.34.& nu.6.vbi alios alleg.lib.3. vt & alij admonent,
51 quos ſtatim allegabo.Et† ita animaduertere debet,an contra reum ſubſint indicia,ſine quibus ſubſidiario hoc remedio veritas inquiren-
* da non eſt,vt habetur per omnes in l.1.in princ.ff.de quæſtion.& Alex. conſ.65.vol.1.Marſ.ſing.117.& conſ.46.n.3.& in prac.crim.conſtante, in prin.Gram.conſ.ciuil.59.n.3.& conſ.cri.37.nu.7.Rim.Iun.conſ.88. n.20.lib.1.Burſat.conſ.201.n.40.lib.2.Sim.de Pret.conſ.191.nu.5.qui
* alios allegant,& ne omnes enumerem,hoc eſt ſecundum omnium ſententiã,ab ea enim nemo diſcrepat,vt d.Bolognet.ad Guid. de Suzzar. de torment.n.29 & poſt eum Clar.d.q.64.verſ.dixit etiam Iaſ.conſ.19
* n.31.Rolan.a Valle d.conſ.12.n.31.lib.3.qui dicit,hanc eſſe frequenti
52 calculo receptam ſentẽtiam.Quæ† locum habet etiam in maioribus, & atrociſſimis,imo etiam in crimine læſæ maieſtatis ſecundum comm.
* opin.de qua poſt Brun.&prac.Corrad.quos refert,teſtatur Idem Clar. d.verſ.dixi etiam & P.Fichard.in ſuis comm.opin.in verb.tortura, relatus d.lib.9.Syntagmat.comm.opin d.tit.28.de quæſtion.nu.4.Rol.à Valle,qui plures congerit d.conſ.12.n.33.lib.3.Crau.conſ.923.lib.5. Burſat.qui etiam plures recenſet.d.conſ.201.poſt nu. 41. lib.2. Bonacoſſ.in ſua collecta comm.opin.crim.in verb.tortura,etiam relatus d. lib.9.ſyntagmat.comm.opin.d.tit.de quæſtion.num.9.vbi etiam dicit
53 †id procedere,quãuis Iudex liberum haberet arbitrium,quod & tradit Iul.Clar.d.q.64.d.verſ.dixi etiam, & plures ad hoc etiam recenſet

Rolan.

Rolan.a Vall d.conſ.12.n.23.&Burſat.d.conſ.201.n.42.lib.2.& ſequitur Gram.conſ.ciuil.59.n.33.& Marſ in l.1.n.3.ff.de quæſt. & poſt eũ Burſat.d.conſ.201.poſt d.n.42.admonet iudicem,vt caueat, ne vnquã prætextu arbitrij non præcedẽtibus indicijs homines torqueat, quod nec faciendum eſt auctoritate Regia,& Principis,qui ita auctoritate ſua ordinaria mandaret, cum id mandare non poſſit, nec auctoritate abſoluta ſine cauſa mandare deberet,vt late per Rolan.a Vall.d.conſ. 12.n.47.lib.3.Sim.de Pret.d.conſ.56.nu.5.Burſat.d.conſil.201.ſub d n. 42. lib.2. & ita Afflic. tempore Sereniſſimi Regis Federici de Aragonia,dum ſua Maieſtas affectaret quendam nobilem torqueri auctoritate regia abſq; legitimis indicijs,interrogatus,an id facere potuiſſet, reſpondit,quod non,vt refert Gram.conſ.45.n.35.qui etiam ibi dicit, quòd ipſe idẽ reſpondit Card.Columnæ Locumten.Generalis Cęſareę Maieſt.in Regn.Neap.dum caſus de facto ſibi occurriſſet,tempore officij ſui iudicatus Magn.Cur.Vic.& verum dicit,vt in vot.32.& iterum ipſe Gram.vot.30.n.13.vbi loquitur in cauſa veneni,& in conſ.3.in fi. in cauſa aſſaſſinij,& ita Conſiliarij principis ſemper illi veritatem dicere debent,& non quod ipſi Principi placet,vt poſt Affl.quem refert, eos admonet Rolan a Valle d.conſ.12.n.52.lib.3.qui etiam dicit ibi poſt eundem Affl.quod ideo Principes, & Reges habere debent iuxta eorum latus bonos iuriſtas,& conſcientiatos.

54 Et quidẽ legitima eſſe debent indicia,legitime probata,† & ad tor-
55 turã ſufficientia,† vt d Clar.d.q.64.verſ.dici etiam, admonẽs iudices
56 timentes Deum,quod ſemper id præoculis habeant,ne aliquem iniuſte tormẽtis ſubijciãt,vt & admonuerunt alij,quos refert Rol. a Vall.
57 conſ.12.n.6.lib.3.quãuis † apud Mediolanẽſes permittatur iudicibus, quod in criminibus atrocibus ad torturã procedãt,ẽt ſi indicia nõ ſint in totũ ſufficientia,neq;per teſtes omni exceptione maiores probata, & plerũq; ẽt non edita copia proceſſus,vt d.idẽ Clar.in lib.5.ſent.§.1. verſ.ſunt ẽt,in fi.idem conſulendo voluit Burſ.d.conſ.201.n.43. & 50. lib.2.& ibi declarat,quòd ideo indicia requiruntur legitime ſuſcepta, quia nõ qualitercunq; habita pro informatione curiæ,habilia ſunt vt quis torturæ ſubijciatur,ſed requiritur,quod citata parte accepta fuerint,vt plene ibi per eum,& per Rol.a Vall.d.conſ.12.n.35.&ſeq.lib.3. qui multos ad hoc congerunt,vel requiruntur(vt hoc illis addã)quòd alias ante torturã teſtes pro informatione curiæ examinati cõfrõtati fuerint cũ ipſo reo:nã & hoc modo teſtium deponens pro informatione curiæ parte non citata ſuſceptæ legitimantur, & legitime ſuſceptæ dicuntur,vt per Affl.in 2.p.conſt.regni rub.10.n.20.& Clar.lib.5. ſent. §.fi.q.45.verſ.ſed in propoſito.Vel quòd reus hos teſtes habeat pro ritẽ,&rectẽ receptis,&examinatis:quia perinde eſt hoc in caſu,ac ſi parte citata examinati fuiſſent,vt ſupra diximus lib.3.c.3.n.56.&poſt n. 67.Declarat ẽt Burſ.d.conſ.201.nu.50.quod etiã requiruntur indicia, quæ ſint ſufficientia ad torturã:quia &ſi dici ſoleat ea eſſe arbitraria, iuxta l.3.ibi,tu magis ſcire potes.ff.de teſti.Gand.de maleſ.tit.de quæſtio.

ſtio.ſub n.14.Boniſac.tit.quæ indicia deb.præcedere tort.nu.6. Brun. de indic.& tort.3.q.1.p.in prin.& in hoc omnes concordant, & ita dicunt oẽs Doct.vt plures teſtantur,quos recenſet Iul.Cla.q.64.verſ.Dixi quoq;vt ẽt ita cõiter dicere Do.dicit Philib.Bonet.in trac.de prob. ſuper l.neq; natales.C.de prob.4.p.fol.72.qui etiam dat certam regulam. hmõi tamen arbitrarium non dẽt eſſe irregulatum, ſed conuenire terminis iuris.Marſ.in l.qõnis.n.71.de qõ.& conſ.8.n.25.conſ.34. n.2.conſ.63.n.16.conſ.65.n.15.Caſo.in prac.crim.trac. de tormen.c. 6.per totum.Nat.conſ.361.n.14.Bonacoſſ.in qq.crim.in verb.tortur. Simon de Præt.conſ.15.n.18.Burſ.d.conſ.201.n.50.lib.2.& dixit Bal.in l.cum citra.C.de iure dot.quod indicium mouens aliqualiter animum iudicis eſt ſufficiens,ſi approbatum ſit a iure.quod dictum refert,& ſequitur Simon de Præt.d.conſ.15.nu.19.& Marcabrun.ab Anguil. conſ. 50.n.21.Iudex ergo diligenter perpendere debet indiciorum qualitatem,vt admonet Menoch.de arbit.iudic.caſ.270.n.5.quæ in ſua ſpecie ad torturam debent eſſe luce clariora,ſecundũ Bal.conſ.259.lib.1.& conſ.229.vol.3.Nat.conſ.42.n.1.lib.1.& cõſ.392.n.6.lib.2.Rol.a Val. conſ.7.nu.34.lib.1.& conſ.4.n.3.vol.3.Soc.iun.conſ.39.nu.55.lib.2.& cõnſ.6.n 8.lib.4.Marcabrum.ab Anguil.d.conſ.50.n.21.Marſ.conſ.20. n.2.Becci.conſ.85.n.1.Burſat.conſ.336.n.16.lib.3.& debent eſſe certa probabilia,& veriſimilia,& a iure approbata. l. milites,§. oportet.C. de qõn.Becc.d.conſ.85.n.1.Nat.d.conſ.42.n.1.Menoch.d.caſu 270.n. 6.Burſat.d.conſ.336.n.16.& non leuia,nec perſunctoria, nec quæ pluribus modis interpretari poſſint:non.n. eundũ eſt per ambages in tanto diſcrimine.Bal.conſ.402.lib.5.Nat.d.conſ.42.n.1.& conſ.298.n 13. Rolan.a Vall.conſ.24.nu.24.lib.1.Burſat.d.conſ.336.nu.16.& Becc.d. conſ.85.nu.1.Marcabrun.d conſ.50.n.21.& debent eſſe adeo veriſimilia,vt ſola torquendi confeſſio deeſſe videatur.l.1.ff.de quæſtio.Gand. de maleſic.tit.de quæſtio.& torm.Alex.conſ.133.nu.12.lib.7.Natt.d. conſil.2.nu.1.Marcabrun.d.conſil.50.nu.1.comprobat Crau.conſ.6. nu.12.conſ.99.nu 1.lib.1.Io.de Amic.conſ. 127.num.27.Horat.Lut. conſ.81.nu.12.tom.2.conſ.crim.Burſat.d.conſ.336.nu.17.et Becci.d. conſ.85.num.2.debet enim Iudex eſſe quaſi certus de delicto,antequã veniat ad torquendum.Bal.conſ.77.circa princ.lib.3. Crau.d. conſ.6. num.12.conſ.9.num.11.et conſ.89. in princ.lib.1.Burſat. d.conſ.336. nu.17.Becci d.conſ.85.nu.2.et dicit Bald.conſ.78. lib. 4.de iſtis veriſimilibus debere conſtare per probationes;non per diuinationẽ,quod ex eo dicit Simon de Præt.conſ.15.nu.18.qui refert etiam Bal. dicentem conſ.515.nu.4.lib.5.quod a iuris tramite non recedendo,ad hoc, vt tortura imponatur, tria ſint neceſſaria , quod indicia ſunt certa, veriſimilia , et quod probabiliter concludant , et ex diuerſis non ſurgit vnum indicium perfectum,vt ibi per eum,quem etiam refert,& ſequitur Becci.d.conſ.85.num.2.qui ſubdit ex eodem Bald.conſ. 85.in fi. lib. 3.quod iudex a tormentis abſtinere debet,vbi aliqua ratio naturalis excuſare poteſt.et Iudex torquens reum ſi talia non ſunt indicia, dicitur

dicitur facere contra leges,& poteſt appellari ab arbitrio & pronunciatione de torquendo.vt Simo.de Præt.d.cōſ.15.n.18 per l.2.ff.de appel.recip.vbi dicitur,hoc cōcedi,ſi Iudex faciat cōtra leges.fit aut cōtra leges,vt ſubdit Simon de Præt.vbi ſupra,quando indicia talia nō præcedūt,ſicut ſupra ea deſcripſimus.quod,vt d.Rolan.à Valle d. cōſ. 12.n.52.in fi.lib.3.non ſine ratione introductū eſſe videtur: quia ſi aliter diceretur,ſequeretur,quod quis torqueri poſſet de delictis, de quibus nunquā cogitauit, quod iniquū eſſet,abſonum,& iniuſtū, & cōtra oēm iuſtitiam,& æquitatē.vt inquit in ſimili Marſ.cōſi.18.n.8.nec qui hoc facerent,Iudices eſſent,ſed canes nuncupari mererētur,vt eos canes appellat Vital.de malefic.tit.de inquiſitio.n.8.qui formant inquiſitiones non præcedentibus legitimis indicijs,ergo tanto magis appellari merentur,quando ſine indicijs ad torturam procedunt,cum tortura ſit grauior,& durior pœna, q̃ vtriuſq;manus abſciſſio,vt ſupra diximus hoc c.n.19.& dixit ēt Marſ.in pract.crim.§.exped ta.n.59.& in l.1.§.præterea.n.8.ff.ad l.Corn.de Sicar.& in l.diuus n.2. de qō. Iaco. Nouel.in tract.ſuo defenſ.tit. ad defenſam.n.24.& Rola. à Valle, qui aliud tamen agens arguit de inquiſitione ad torturam, in d conſil.12. n.41.lib.3.& meritò tales Iudices canibus,& ita animalibus,& brutis cōparātur.quia iniuſtus Iudex homo apellari nō pōt, ſed inter animalia bruta cōnumerādus eſt.ſecūdùm Ariſtot.1.Polit.vbi ſic ait:Sicut optimum animalium eſt homo lege fruens,ita peſſimum animalium eſt homo à lege,& iuſtitia ſeparatus.non ergo Iudices torqueāt homines ſine indicijs &velle ſuum nō ſubrogent loco indiciorum.vt faciebant Iudices tempore Marſ.vt ipſe dicit ſing.455.qui eos damnat, & ſuperiores,qui hoc tolerant,immemores, quod lento gradu procedit diuina ira,nec Deus obliuiſcitur iniquitatum.

58 Et † vbi nihil obſtet,quominus reus tormentis ſubijci poſſit, plura aūt obſtare poſſunt,de quibus late per Foller.in pract.crim.in verb.& ſi confitebuntur.per totum.3 d.& Pegn.Schol.118.ad 3.p.Direct.Inq. & alios alibi,tunc Iudex huc in modum per torturam veritatem inquirit,& extorquet.Nam antequam reum tormentis ſubijciat, adhuc interrogationibus,& monitionibus ad dicendam veritatem de omnibus ſigillatim in proceſſu apparentibus,& de quibus ſunt,indicia,eum impellit,prout ita impellendus eſt,vt ſeruatur, & admonet Foller. in pract.crim.in verb.rei indurati torqueantur.poſt nu. 1. & conſtat ex cōſtituto Iac.Nouel.in ſua pract.crim.fol.39.Sed non amplius circuitu aliquo, nec ita longius repetita percontatione priora ſequentibus applicando,prout in conſtituto de plano obſeruandum eſſe ſupra c.1. lib. 3. admonuimus,ſed ſtatim de eo,quod in iudiciū venit, & de quo ita eſt inquiſitus,eum interrogando,vt patet ex forma conſtituti reorum ad torturæ locum,quā ponit Iaco.Nouel.in d.ſua practica.crimi. fol.39.de qua infra cap.ſeq.vbi & noſtram, & aliorum formam conſtituendi reos ad torturæ locum poſuimus. Et vbi reus adhuc in eius perſtiterit pertinacia, ſunt eidem repetenda indicia, de quibus antea

Digitized by Google

anteà diſpersè, & difesè dictum fuerat, & quæ in epilogo Conſtituti de plano coacta fuerant. Eligantur autem et hoc in loco, vt & in epilogo, quæ erant grauiſſima, et vnumquodque quàm breuiſſimè ſimiliter tranſeatur, vt reus ad dicendum veritatem ante torturam, quæ ſubſidiaria eſſe debet, vt ſupra diximus, impellatur, non vt examen renouatum hoc in loco eſſe videatur.

59 Et † ita non ſemel moneri ſolet, et debet ad dicendũ veritatem de eo, de quo eſt inquiſitus, quã negare nullo modo poteſt, nec audere debet, cum talia, et talia contra eum ſatis vrgeant indicia, quæ in ſingulis monitionibus ſingulatim inſerenda, et cũ pondere aliquo excitan-
60 da ſunt. Et vbi in eius negatione adhuc perſtiterit, cõminationes † his miſcendæ ſunt, quòd bene aduertat dicere veritatem, et recedere ab eius pertinacia, et à mendacijs, quia alioquin deuenietur cõtra ipſum ad iuris, et facti remedia opportuna, et ita ad rigoroſum examen, et
* torturam, et ita etiam ſeruatur, et admonet comminationem hanc eſſe faciendam Foller. in d. loco et nu. 2. vbi docet ideo fieri huiuſmodi monitiones vt ita appareat, quòd cũ aliter veritas haberi non poſſet, ad torturam proceſſum fuit, vt ibi per eum per dicta Angel. de malefic in verb. fama publica. col. 18. in fin. licet dicat ſibi hoc nimis neceſſarium non videri: quoniam non ex verbis iudicis, ſed ex proceſſu conſtare debet, aliter veritatem haberi non poſſe, vt hoc etiam nimis neceſſarium non videtur prædicta ratione, et alia, quam allegat Ioſeph Cumi. in trac. ſyndic. cap. 21. de tortura nu. 10. licet ſubdat, abundantem
61 cautelã non nocere Et † ſi reus poſt huiuſmodi minas de eum torquendo, niſi veritatem diceret, confiteatur, talis confeſſio dicitur nihilominus facta ſponte, non autem metu tormentorum, vt tenet Gand. de
* malefic. tit. de quæſtio. quem alij Docto. ſequuntur, vt ex Carret. quem alleg dicit Iul. Clar. d. q 64. verſ. nunc de gradibus.

Et his ita præcedentibus monitionibus, et cõminationibus reo in eius pertinacia adhuc perſiſtente, ad torturam demum proceditur,
62 non aliter † accuſatore quamuis adeſſet requiſito, quia quicquid di-
* xerit Caſo. in prac. crim. tit. de tormen. cap. 12. num. 1. qui ſcribit, quòd omnes Doct. ſcribentes in hac materia conſentiunt quod t ne a tur Iudex prius requirere accuſatorem, ad cuius inſtantiam quæſtio
* habenda eſt, aliàs non poteſt reum tormentis ſubijcere, de conſuetudine ſeruatur, quod non expectata requiſitione accuſatoris Iudex ex officio reum torquet, prout etiam ipſemet Caſo. fatetur, ſubdens quòd
* hoc tempore per totam Italiam iudex non expectata requiſitione accuſatoris reum torquet, verùm dicit, et in hoc nulla eſt difficultas, vt dicit Iul Clar. d. quæſt. 60. verſic. vbi nihil.

63 Nec † aliter etiam præſentibus Aduocatis, & Procuratoribus rei,
* quod quicquid de iure dici poſſit, de conſuetudine obſeruatur, vt atteſtatur Alber in rub. C de quæſtio in fin. et non ſolum vno in loco, ſed
* generaliter ſecundùm Imo. in d. l. cuſtodias. in fin. prin. ff. de pub. iudic.
* qui dicit ita ſeruare generalem conſuetudinem. Quinimo ita hodie obſer-

obſeruat generalis cõſuetudo mundi, vt teſtatur Ang. in d. l. cuſtodias
64 & ex eis ita etiam Iul. Clar. d. q. 60. verſ. quęro nunc. Vt neque † etiam
præſente Aduocato, & Procuratore accuſatoris, vt per eundem Ang.
in d. l. cuſtodias. & ex eo idem Iul. Clar. d. verſ. quæro nunc. dicentes
quod ita etiam in Aduocato accuſatoris ſeruat generalis conſuetudo
65 mundi. Licet † Aduocatus, vel procurator fiſci intereſſe poſſit & ſoleat, vt poſt Foller. quem alleg. tradit in d. loco Iul. Clar. quãuis Foller. in loco ibi alleg. ſubdat, id eſſe potius ex quodam abuſu. quamuis in examinatione, an reus ſit torquendus, vel ne, ſit requirendi, & audiendi Aduocati reorum, licet non in acto ipſius torturæ, vt bene dicit Imo. in l. cuſtodias. in fin. prin. ff. d. prob. iudic. ſubdens. quod ita ſeruat generalis conſuetudo. vt illum refert Franc. Marſ. deciſ. 906. nu. 7. par. 1. & idem antea dixit Bar. in d. l. cuſtodias num. 1. quem refert Ant. de Canar. de quæſtio. in 2. memb. num. 54. & omnes Iul. Cla. d. q. 64. verſ. quæro nunc. qui ſubdit, quod hoc, vt ſcilicet, requirantur Aduocati reorum in illa examinatione, au ſint torquendi, non ſeruantur in Ducato Mediolani, ſed decretũ torturę ſecretò fit, & quã primũ fieri poteſt, executioni mittitur, ne poſſint Aduocati reos inſtruere ad veritatem negandam, vt quotidie fieri videmus.

66 Et † de iure ante torturæ actum fieri debet decretum de torquẽdo Iudex enim viſa rei pertinacia, ac indicijs contra eum vrgentibus, antequam illum torturæ exponat, pronunciare, & decernere debet, eum fore, & eſſe torquendum, cum veritas aliter haberi non poſſit, vt poſt Bar. quem alleg. dicit Marſ. in l. 1. nu. 9. ff. de quæſtio. & antea Brun. in tract. de indic. & tortu. q. 5. prin. 2. p. nume. 13. Caranit. ſuper ritu 259. magnæ curiæ, num. 9 Polle. in pract. crimi. in d. verb. rei indurati torqueantur. poſt num 1. & in 3. p. in verb. et ſi confitebuntur. nu. 44.
67 et apponi † ſolet in decreto huiuſmodi. & debet d. clauſula, cum veritas aliter haberi non poſſit, quia cum hoc torturæ remedia ſubſidiarium ſit, quando ſcilicet alia via veritas haberi non poteſt, vt ſupra diximus nume. 3. cautus Iudex eſſe debet, ne in ſyndicatu teneatur, quòd in actis ita apparere faciat, quòd cum aliter veritas haberi non poſſit, mandauit ad torturã deueniri. ita Angel. de malefic. in d. verb. fama publica num. 94. Brun. de indic. 5. quæſtio. princip. 2. par. nu. 15. Caſo. practica crim. titu. l. de tormen. cap. 7. nu. 3. Foller. in pract. crimin. d. verb. rei indurati torqueantur. nume. 2. qui, vt ipſe ibi ait, hac cautela plurimum vſus fuit, licet non nimis neceſſariam exiſtimauerit, et ibi per eum.

68 Verum † cauti Iudices ſolent non interponere decretum palam de torquendo reum, ſed ducto reo ad locum torturæ ſtatim, cum incipit ligari decretum de torquendo interponere ſolent, & immediatè torquere, ita dicit Marãt. in ſuo Specul. par. 6. nume 14. in 14. actu, quem refert Iul. Cla. d. quæſtio. 64. verſ. ſed quid agendum. & Ioſeph. Cumi. in d. trac. de ſyndicat. cap. 21. num. 12. & ſequ. Vmbert. Locat. in oper. inquiſitor. in verb. tortura, num. 6. et in ſtatu Eccleſiaſtico ita

ſerua-

ſeruari ſolet,quia præuijs monitionibus prædictis,ac comminationibus de torquendo,reo perſiſtente in pertinacia ſolent iudices in loco examinis ſeorſum a loco torturæ ſtante ipſius rei pertinacia, ac indicijs contra eum vrgentibus pronunciare,decernere,& mandare, eum duci ad locum torturæ ſi iam ibi non examinaretur,ibique ſpoliari, ligari,& fune præſentari,& dum hæc exequuntur per birruarios, vel illis iam exequutis benignè reus per Iudicem moneri ſolet ad dicendũ veritatem,nec patiatur ad torturam procedi,prout procedetur, ſi in eius pertinacia perſtiterit,& eo adhuc in eius pertinacia perſiſtente, mandare eum in fune eleuari.

69 Et†ita obſeruari ſolet,& obſeruatur,ne detur materia appellãdi,vt per Marant.in d.loco,& Iul.Clar.in d.verſ.& quid agendum,& Ioſeph. Cumi.d.c.21.de tortura.nu.13.Nam poſtquam reus tormentis applicatur,eius appellatio non auditur,vt in facti contingentia iudicatum fuiſſe per Parlamentum Pariſienſe atteſtatur Popo.lib.24.tit.9 arre-
70 ſto.29.quem refert Iul. Clar. d.verſ.quid agendum. Prout†appellatio audiretur,& recipi deberet,ſi prout de iure,decretum de torquendo interponeretur,& a tortura ſuperſedendum eſſet.Bar.& Bal.in l. 2. C.quor.appell.non recipi.Bar.in l.ſi quis prouocatione,& in l.eos. C. de appellat.& in l.ante ſententiam,C.quor.appel.non reip.Iſer.in tit. quæ ſint regal.verſ.maieſtatis,& in conſtit. Regn.intentionis Felin.in c.cum ſuper.col.pen de re iudic.& in c.ſignificauerunt.col.fi. de exceptio.Brun.in d.loco.Marſ.in d.§.expedita,n.70.Carauit.in d. tit. 159.
71 Etiam†ante inhibitionem Iudicis a quo,vt poſt alios, quos alleg. per Carauit.in d.loco,& Robert.Lancell.de attent.2.p.c.12.lim.2. nu.92. & alijs ſeq.

72 Et ita†de ſtylo curiarum tam Parlamenti ſuperioris,quam inferioris ſuperſederetur ab executione torturæ,vt d. Guid. Pap. deciſio.74. & ex eo Marc.dec.905.nu.4.p.1.& Iul.Clar.d.verſi.ſed quid agendum.
73 Et ita†etiam ſeruatur in Regno,quando tale decretum de torquendo interponitur factis per inquiſitum defenſionibus, ac publicatione in cauſa,ſicque legitimato proceſſu.Nam ſi iuſtè appelletur,recipitur appellatio,ſecus verò ſi iniuſtè,ex conſtit.ſi iuſtè.Quinimmò, quia periculum eſt torquere,vbi torquẽdus appellat,ex quo eſſe pôt,vt quod Iudici a quo iuſtum, vel iniuſtum videtur, aliter appareat Iudici ad quem,communiter ſeruatur,quod appellatio recipitur a decreto de torquendo lato poſt factas defenſiones,vt atteſtatur Carauit. d. ritu. 259.n.10.qui ſubdit poſt Io.Ant.de Nigr.in d.conſtit.ſi iuſtè.num.36. quod cautius agit iudex,ſi ſtante appellatione ſuperſedeat,ne periculo ſe exponat.& ſequitur Rober.Lancellot.in tract.de attentatis. 2. p. cap.12.de attentatis appellat. pendent. Ampliat.4.num.20. & in 1. limit.n.95.Et appellatio hæc ab interlocutoria torturæ ligat manus iudicis a quo,etiam ante inhibitionem ſuperioris ſecundum Bald. in l. generaliter,§.ſed iuramento,C.de reb.credit.col.2. verſic. ſed quid ſi eſt talis interlocutoria.& tradit Marant.in Specu.q.2.p.3.prin. num.

201.& Petr.Duen.reg.52.limit.1.n.1.vbi eam allegat rationem, quia per diffinitiuam tortura inflicta reparari non poteſt. vt l.2.ff.de appel. recipien.& tradit glo.in clem.1.in verb.ipſo iure. de hæretici, & poſt Bal.vbi ſupra tradunt appoſtillantes ad deciſ. Rot.58. alias 412. de appellat.in no.& late Carauit.vbi ſupra.& Rober. Lancell.loco iam citato.in d.1.limit.nu.62.& ſeq.& Franc.Mar.d.deciſ.905.nu.5.par.1.

74 Et licet ſint aliqui † Barones in Regno (vt refert idem Caraui. in d.loco) qui volunt apparere fiſcales,& criminaliſtæ,aliter faciunt,& quandoq; appellationi deferunt,quandoque non,& ipſimet diſcernunt,ſi iuſtè,vel iniuſtè appelletur,ſed poſt aufugiunt in ſyndicatu, vt aufugere vidiſſe ait Caraui.vbi ſupra, qui inibi ſubdit,quod prima practica eſt melior, & magis propter periculum frequentatur.quot enim capita, tot ſententiæ.

75 Sed † magna curia, & audientiæ Regiæ aliter ſeruat, quia licet millies torquendus appellet,quando in camera torturæ interponitur decretum,& infertur tortura ante defenſiones de præeminentia,tali appellationi non defertur,vt etiam dicit idem Carauit. in loco iam cita

76 to. Prout † etiam ſeruatur apud Mediolanenſes, apud quos cum ex diſpoſitione decretorum ſublata ſit omnis appellatio in criminalibus, etiam in interlocutorijs,fruſtra huiuſmodi appellationes interponun tur: Nam eis non attentis iudices ad vlteriora procedunt, vt refert

77 Clar.d.verſ.ſed quid agendum,in fi. Et † idem ſeruandum eſſe in Statu Eccleſiaſtico cuilibet videri poterit ex Motu proprio Pij IV. quo in cauſis criminalibus appellatio prohibetur tam a diffinitiua, quam ab interlocutorijs. Sed tamen appellatio ex eodem Motu proprio ſi cauſa eſt capitalis recipienda eſt,ſi reus in carcere ſe conſtituat.Cum igitur reus torquendus,iam ſit in carcere,non videtur ei prohibita appellatio ab interlocutoria ex eodem Motu proprio:ſed appellationi, quæ alias de iure interponi poſſet,eo in ſtatu occurritur,d.cautela, & practica,quam ſupra retulimus.n.ab hinc.8.

78 Et ſi ita ad torturæ actum d.decreto interpoſito deinde proceditur, ſi tamen reus eo die nihil comederit, aut biberit, vt de conſuetudine ſeruatur,vt dicit Paris de Put.in tract.de Syndic.in verb.tortura, 3.c. 4.n.11.Mille.in pract.crim.fol.103.n.52.Vmbert. Loca.in oper.inqui. in verb tortura.n.27.Clar.d.q.64.verſ.decreta tortura. Et ſatis etiam eſt, quod per decem horas ante torturam non comederit, aut biberit,vt eſt communis practica,quæ ita illam diem intelligit, vt atteſta-

79 tur ex Marſ. quem alleg. idem Iul. Clar. in d. loco. Et † ideo iudices monere ſolent carceris cuſtodem per diem ante,vt in ſecretis carceribus reum,qui ad largam poſitus erat,reponat,& animaduertat,ne per illam diem,vel per decem ſaltem horas ante torturam inferendam comedat, aut bibat, vt & admonet iudicem,quod ita mandet, Paris de Put.d.cap.4.num.12.& ita cuſtos carceris poteſt hoc in caſu alimenta denegare reis carceratis illo tempore,quo ſunt torquendi, & puniendus eſſet,ſi in alio caſu impediret,& alios tradere volentes alimenta

O carce-

carceratis,vt ex Par.de Put.& Iac.Beluiſ.dicit Ant. Scap. lib. 5. tract. iur.non ſcripti.c.52.n.5.& 7.

80 Et † reus ita poſt dictum decretum per birruarios ad locum torturæ adducitur,ibiq; ſpoliatur,ligatur,& ad funem,vel aliud tormẽtum præſentatur,& vel dum ligatur,vel poſtea antequam in funem eleuetur,vel alio tormento ſupponatur,ſolet non ſemel benignè moneri per judicem de veritate dicenda,& cum demum in eius pertinacia perſiſtentem iudex mandat in funem eleuari,vel alio tormento ſupponi,& ita torqueri,& tormentari.

81 Et † in ipſa tortura,& tormento poteſt non ſolum interrogari,& moneri generaliter de dicenda veritate de delicto,ſed ſpecialiter etiam ſuper quolibet ad delictum indicio,quod contra ipſum vrgeret.Follet in pract.crim.d.verb.rei indurati torqueantur poſt nu.1. et conſtat ex Conſtituto Iaco.Nouel.in ſua pract.fol.39.licet nõ amplius in hoc torturæ actu longius repetita percontatione, ſed ſtatim de illo ipſo indicio,quod in iudicium venit.et ſubſtantialiter extorquendum eſt,interrogari debeat,vt ſatis conſtat ex formula Iac.Nouel.in ſua prac. cri.

82 d.fol.39.quam infra poſuimus cap.ſeq.Et † omnes reſponſiones,& verba,quas,& quæ rei dixerint in tortura,per extenſum ſcribi debent per Notarium,prout ſeruatur,& admonet idem Foller.in d.loco,& decreuit Paul.III.in ſuo Motu proprio,cuius meminimus ſupra,c.2. nu.90. lib.3.et Ioſeph.Cumi.de ſynd.d.c.21.de tortura.nu.14.et 16.qui admonet ibi num.15.ne rei in tortura interrogentur de his,de quibus nulla ſunt indicia.

83 Et † ſi reus imputaretur de combuſtione ſcripturarum,et illas combuſſiſſe fateretur, poteſt interrogari, qua de cauſa combuſſerit, quinimmò ſuper hoc torqueri poteſt,vt conſulit Bald. in conſ.125. lib.4. quem refert,& ſequitur Bernar.de Landr. ad Ang. de maleſi. in verb. falſario.& ambos Foller.in pract.crim.3.par.in verb.et ſi confitebuntur.num.114.

84 Et † ſi reus fateatur crimen,de quo contra eum adſunt indicia, poterit interrogari de alijs delictis, de quibus contra eum non ſunt indicia.ita enim quicquid ſit de iure,ſeruatur de conſuetudine,vt teſtantur plures,quos recenſet Iul.Clar.d.q.64.verſ.ſucceſſiuè quæro. & de generali conſuetudine Italiæ atteſtatur Ambert.de Antramo.in trac. de quæſtio.et tortu.poſt nu.10.et Io.Mar.Montic.in pract.cri.reg.16. et antea Gandi.de Maleſ.tit.de quæſtio.nu.19.quod maximè ſeruatur in furtis;quia magis frequentantur,vt per eoſdem in d.locis.qua de re late diximus in Meth.Proceſ.in for.lib.2.c.ſi.quib.addo Ant. Scap.lib. 5.de iure non ſcripto.c.69.

85 Prout † etiam interrogari poteſt ſuper ſocijs,et complicibus,vt per eundem Clar.d.q.64.verſ.veritas eſt.et q.21.verſ. dictum ſocij. Et licet de iure regulariter delinquens interrogari non poſſit de ſocijs, vt eſt tex.in l.ſi.C.de accuſat.et eſt communis omnium ſententia,vt dicit Io.de Amicis conſ.27.n.1.et Iul.Clar.d.q.21.d. verſ. dictum ſocij in prin.

86 princ. præterquã in† nõnullis criminibus. in quibus propter eorũ im munitatem permiſſum eſt, vt interrogetur, qua quidem dicuntur crimina excepta, de quibus per glo. in d. l. fin. tamen, quicquid ſit de iure, hodie ex conſuetudine interrogantur rei in omni caſu, vt atteſtantur Gandi. Iac. de Beluiſ. Blanc. & Fulgo. in locis alleg. per Iul. Clar. d. verſ. dictum ſocij, & Foller. in pract. crim. in verb. rei indurati torqueantur. nu. 6. & hanc conſuetudinem eſſe fere vbique, quoſcunque malefactores interrogari de ſocijs, teſtatur etiam Sot. in tract. de ratione tegen. vel detegen. ſecret. q. 6. in 1. concluſ. vlt. dub. & iterum in 3. concl. vbi dicit in cõſuetudine eſſe, interrogare de ſocijs omnes latrones & fures, in quibus ita etiam particulariter ſeruatur in Dominio Mediolani, vt etiam fraudatoribus ſalis, vel bladorum, & aſſaſſinis, in cæteris autem ſeruatur ius cõe, vt dicit Iul. Clar. d. verſic. dictũ ſocij. qui ſubdit laudabile eſſe adhærere iuri cõi, vbi in ſpecie non vigeret talis

87 conſuetudo. Et in ciuitate† Mantuæ poteſt ſocius criminis interrogari de ſocijs, & participibus criminis etiam in illis criminibus, de quibus à lege permiſſum non eſt interrogari. Et hoc ex ſtatuto d. ciui

88 tatis, † quo cautum eſt, quod ſocius criminis poſſit interrogari de ſocijs, & participibus criminis. Nam vt aliquid addat iuri cõi debet intelligi, vt poſſit ſocius criminis interrogari etiam de illis criminib. de quibus à lege permiſſum nõ eſt interrogari, ita d. ſtatutum intelligit Ludo. Cat. inter conſ. crim. diuerſ. conſ. 99. num. 3. li. 1. & poſt eum Menoc. de arbit. iud. caſ. 474. n. 88.

89 Verum† animaduerti debet, an is de ſocijs interrogandus alias ſit perſona vilis, & malæ famæ: in eo enim d. conſuetudo intelligenda eſt, vt per Fulgoſ. conſi. 173. nu. 2. Et in tali queſtione hãc proponit Gãd. in loco præalleg. & Saly. in d. l. fi. loquitur in perſona vili. Sed Iul. Cla. in loco præalleg. dicit, quod Ipſe vidit indiſtinctè in omnibus obſeruari, quod dicit Salyc. in d. loco. qui ſatis pulchrè diſtinguens inter cæte

90 ra concludit, † quod in ijs criminibus q̃ regulariter ſine ſocijs comitti nõ ſolẽt, põt de ſocijs delinquẽs interrogari, & hãc appellat cõem opi. Ant. Gomez. c. 12. delict. n. 16. in fi. et dicit Boſſ. in trac. cauſ. cri. ti. de indic. nu. 145. quod illæ conſiderationes Saly. ſeruantur in practic.

91 Animaduerti† ẽt dẽt, quando ita quis torquetur, et interrogatur de alijs, an contra illos præcedant indicia: quia alias non debet de alijs interrogari, ita dicit Bald. in tract. de quæſtio. et tormen. cap. 2. nu. 3. et 4. et Caſo. in prac. crim. tit. de tormen. cap. 16. nume. 1. et diximus in tract. de execut. ſenten. contumac. capto bannito cap. 2. nume. 74. Alex. conſi. 89. col. 2. in fi. vol. 3. conſ. 126. in fi. vol. 4. Ruin. conſ. 146. n. 8. vol. 5. Ceph. conſi. 463. nu. 11. cum alijs, vt per Gram. conſi. crim. 21. nu. 7. Marſ. in pract. crim. §. diligenter, n. 5. et in l. 1. §. diuus. n. 8. ff. de quæſtio. et in ſing. 109. Dec. conſil. 175. colu. 2. et conſil. 189. col. 6. et conſil. 342. colum. 1. Gozad. conſil. 2. num. 21. Crau. conſil. 9. Rimi. iun. conſ. 817. nu. 2. lib. 7. poſt priorem huius noſtræ praxis editionem editus. Caſo tamen in d. loco videtur firmare hanc regulam, quòd ſine

ne indicijs non eſt quis de alijs interrogandus, à qua deinde excepit latrones, monetæ falſatores,& mandatores,qui etiam torquentur vt manifeſtent ſocios,ſeu mandãtes,ſed illud in iſtis caſibus videtur quo ad alios eſſe indicium; quia hæc ſunt crimina,quæ regulariter ſine ſocijs committi non ſolent,vnde poteſt delinquens de ſocijs interrogari.Salyc.in d.l.fin.C.de accuſat.qui à practica receptus eſt,vt ex Boſſ.
* quem alleg.dicit Iul.Cla.d.verſ.dictum ſocij,& Menoch.d.caſu.474. nu.17.Non tamen hoc generale indiciũ vna cum nominatione ſocij criminis ſequuta indicium faceret ad torturam contra ipſum nominatum,& ſi Blanc.de indic.n.378.ſufficere ſentiat ex mente Saly.quẽ ita affirmaſſe aſſerit in d.l.fi.C.de accuſatio.ſententia enim Blãc. nec vera, nec ex mente Saly.eſt:non enim vera eſt,quia etſi ex ea nominatione ortum eſſet indicium,quod delictum fuerit à pluribus commiſſum,non tamen eſt plus contra hunc,quàm illum in ſpecie,ſeu in indiuiduo, atque ita hoc indicium non reſpicit immediatè perſonã nominati,ita contra Blanc.conſiderat Menoch.in d.caſ.474.nu.45. Nõ et eſt ex mente Saly.qui manifeſte ſentit,requiri aliud ſpeciale indicium contra hunc nominatum,vt ſcilicet ſit indicium vltra nominationẽ. ita etiam Menoch. contra Blanc.vbi ſupra,& latius deducit Bertazo. conſi.crim.341.n.25.& cum eo Rimi.iun.d.conſi 817.nu.3. lib.7.qua le autem eſſe debeat hoc indicium , Salycetus non explicat in dicto loco,explicat autem Menoch.d.caſ.474.nu.47.& ſeqq.& illa erit differentia quoad interrogationem inter vnum,& alterum indiciũ,quia in criminibus exceptis indicia contra inculpatum non exiguntur ita legitima,ſicut in criminibus nõ exceptis,vt declarat Bologn.in add. ad Guid.de Suzar.in trac.de indic.& tort.n.54.quẽ refert.& ſequitur Bertazo.d.conſi.341.poſt.n.26.

92 Et† quãdo reus torquetur,& interrogatur ſuper mãdante,illud eſt indicium,quando ſcilicet appareret,quod illud delictum commiſit non ſua cauſa,puta quia nihil ad eum pertinebat:tunc quidẽ,quia pro certo tenetur quod ad alterius fecit inſtantiam, ſuper mandãte torque-
* ri ſolet;& ita ſeruatur teſte Boſſ.in d.tit.de indic.poſt.nu.156.verſic.1. conſidero,quem refert,& ſequitur Iul.Clar.d.verſ.dictum ſocij.in fin.

93 Et † ſi mandatarius in tormentis confeſſus fuerit delictum quoad ſe, poteſt abſque alijs indicijs iterum torqueri,vt manifeſtet mãdatum, vt poſt alios quos alleg.tradit Foller. d.pract.crim.d.verb.rei indurati torqueantur.n.5.& 3.p.in verb.& ſi confitebuntur.n.105.

94. Et† interrogando Reum in tortura tam de ſe ipſo quo ad delictũ, de quo inquiritur,quàm de aliis criminibus, de quibus non ſunt indicia,& de ſociis,& complicibus,monendus eſt Iudex, vt de his in genere,non in ſpecie reum interroget ad euitãdam ſuggeſtionem,quemadmodum ſupra docuimus cap.1.lib.2.nu.67.& aliis ſeq.& in ſpecie; quod iſte interrogari debeat à Iudice in genere, nõ autem in ſpecie, ſeu in indiuiduo de Caio,& Sempronio,ſcribunt Salyc.in l.fi.col. pen. verſi.quæro nunc de modo C.de accuſatio.Ruin.conſi.7.nu.14.verſi.

nec etiam frater.lib.5.Blan.de Indic.nu.381.Menoc. de arbitr. iudic. d.caſ.464.nu.53.& ſi ſuggeſtio hæc euitanda eſt in conſtituto de plano quanto magis euitanda erit in tortura. Foller. in pract. crim. in d.verb.rei indurati torqueantur.poſt.nu.1.& in verb.& ſi confitebuntur.nu.76.3.par.D.Alfonſ.in prac.crim.cano.lib.7.tit.de tortura. cõcluſ.13. per totam,& Ioſeph.Cumi.in trac.de Syndic.cap.21.num.15. & Soci.in c.qualiter,& quando,el ij.nu. 950. de accuſatio. non ſolum conſuluit, ſed adiurat omnes officiales,ne aliquo modo propalẽt reis delictum,& ipſius qualitates,& circumſtantias, ne forte inſtruant, vt tandem metu tormentorum mendaciter fateantur.& idem Maria.Soci.inibi nu.1102.generaliter admonet Iudices,vt præcaueant, ne aliquo modo in tortura aliqua proferant verba, quæ aliquo modo poſſint reum inſtruere,aut inducere ad ſic confitendum,& eſt text. in l.1. §. in cauſa tributorum, ff. de quæſtio. quo tex. omnes innituntur ad damnandã ſuggeſtionem,qua mali iudices proprias animas perdunt, & alios indebite vexant,vt ait Iul.Clar.d.q.21.verſ.retenta igitur.cir
95 ca fin.qui†propterea credit,quod totus proceſſus,qui fieret contra aliquem ita ſuggerendo a iudice nominatum non præcedentibus aliquibus indicijs ſit ipſo iure nullus,vt ibi per eum,& alibi diximus. Licet in Statu Eccleſiaſtico rei detenti pro vno crimine,ſuper alijs, de quibus aliqua non extant indicia,interrogari non debeant, nec Iudices eos interrogare præſumere vllo modo debẽt,ex diſpoſitione Paul. III.qui ita ſtatuit in ſuo Motu proprio in fauorem omnium pauperũ, verſ. ijdem Iudices.& mandat ibi Pont.quod iudices tam in his,quam in alijs occurrentibus ſeruare teneantur, & debeant iuris communis diſpoſitionem,de qua per Carrer.in prac.crim.fol.96.nu.12.vbi alios alleg. & diffuſe per nos in Method.proceſſus informat.lib.2.c.ſi n.1. & alijs pluribus ſequen.

96 Prout†etiam interrogando de ſocijs, & complicibus, & ſuper alijs criminibus,ſi rei confeſſi eſſent, vel conuicti, monendus eſt Iudex, vt torquendo animaduertat, quod prius proteſtetur, quod id facit ſine præiudicio confeſſi,& conuicti criminis, vel ſi ſint condemnati, ſine præiudicio condemnationis,vt eſt communis obſeruantia, de qua teſtatur Capo conſ. crim.32.col.pen.verſ.nec poteſt dici, quem alij referunt,& ſequuntur,quos refert Iul.Clar.d.q.64.verſ.Veritas eſt.alias
97 †fatuus eſſet iudex,qui aliquem torqueret,contra quem plene probatum eſſet,vel qui eſſet conuictus,niſi id faceret cũ proteſtatione,quod non intendit eum torquere ſuper probatis,& confeſſis: debetque facere,quod talis proteſtatio in actis appareat.alias enim ſine tali proteſtatione,ſi in tormentis negaret, & in negatiua perſiſteret, indicia purgaſſe diceretur,vt & probationes contra ſe exiſtentes,& abſoluendus eſſet,vel in pœnam ordinariam ſaltem condemnari non poſſet,vt per Alber.in rub.C.de quæſtio.Boer.deciſ.163. num.13. Iul. Clar. d. verſ.veritas eſt.& Vmber.Loca.in oper.Inq.in verb.tortu.nu.26.& diximus in tract.de execut.ſent.contum.capto bannito.cap.1.num.80.

98 Et† ſi reus in eius perſiſteret negatiua,& pertinacia in tortura eleuatus,& ſuſpenſus,quaſſari poteſt,& plena tunc dicitur tortura,vt per Iul.Clar.d.q.64.verſ.debet igitur,& ſecundũ Marſ.in pract.crim.§.occurrit.col.1.verſ.& poteſt poni.& in §.nunc videndum.nu.52.quem re-
99 fert Caſo.in prac.crim.d.tit.de tormen.c.14.nu.3. Et† dicit Iul.Clar. d.verſ.debet igitur,quòd ex communi pract.& conſuetudine totius Italiæ pro quolibet indicio dãtur tres ictus torturæ,ſeu(vt vulgo dicitur) ſquaſſi cordæ.Sed certe non ſeruatur talis conſuetudo: nã ſi plura ſint indicia,non dantur pro quolibet indicio tres ictus funis, ſed omnibus computatis dantur duo,vel tres,& non vltra. Ioſeph Cumi. de ſyndic. c.21.de tortura,nu.20.poſt Marſ.Barto. Saly. Paul.de Caſtr.& Nouel.
100 quos alleg. Et ita † ſeruatur etiam in Dominio Mediolani, vbi pro vno indicio etiam actui proximo non dantur tres ictus funis, ſed duo tantum ad ſummum,vt dicit Iul.Clar.d.verſ.dẽt igitur,& Paul. Ghirlan in tract.de quæſtio.& tortur.q.4.num.9.dicit, quod dum reus ſuſpenſus in tortura detinetur,dantur duo,vel plures ictus, ſiue tractus chordæ ad maiores cruciatus inferendum in corpore,& quid ſeruetur in regno ponit Ioſeph Cumi.d.c.21.d.num.20.ad quam plenam tortu-
101 ram,quæ† eſt in quarto gradu torturæ,vt per Ghir.in d.loco, & in quinto,ſecundum Iul.Clar.in d.q.64. verſ. nunc de gradibus, procedi
102 †non debet,niſi indicia eſſent vrgentia,& bene probata,& reus haberet membra robuſta,& crimen ex ſe graue eſſet,vt per eũdem Ghirlan.
103 in d.loco,& ſufficit† etiam vnum indicium ſufficiens ad torturam, & legitimè probatum,vt dicit Iul Clar.d. verſ. debet igitur. per id quod
104 ipſe dixit ea q.64.verſ.dixi quoque.Et† ita vnus ſufficit teſtis de viſu ipſius criminis omni exceptione maior,vel duo,aut plures teſtes alia probantes indicia,& circunſtantias neceſſarias ipſius criminis, ſecundum Ghirlan.in præalleg.loco ex his,quæ declarant Gandi. & alij ibi per eum allegati.

105 Et† quandoq;poſt aliquam ſuſpenſionem,& detentionem,& ictus funis,ſi reus adhuc pertinax in eius negatiua perſtiterit,& torturã huiuſmodi paruipendere, & ſpernere videretur, pro grauiori cruciatu ad pedes ipſius rei pondera ſubijciuntur pendentia, vt compedes ferrei,lorica,aut aliud ſimile pondus,cum quo ita ſuſpẽſus detinetur,vel ictibus cruciatur,& iſtud eſt ſæuiſſimum tormenti genus,vt dicit Ghirlan.d.q.4.n 10.illud ponens in quinto,& vltimo gradu torturæ,& ſubdit,quod dicunt Doct.qui de hac materia ſcripſerunt, quod tunc corpus ipſius rei dilaniatur,membraque,& oſſa quodammodo diſſoluun-
106 tur,& a corpore euelluntur; Et† hæc dicitur grauior pœna, quam vtriuſque manus abſciſſio,vt dicit Tex.in Auth.vt null. iudic.§.quia verò. Qui quidem gradus, & torquendi modus perrarò fit, & haud facile iudex ad illum deuenire debet,vt admonet idem Ghirlan.d.q.4.
107 num. 1. Qui etiam† ponit caſus, quibus ad hunc torquendi modum proceditur, inter quos enumerat hæreſim, crimen læſę maieſtatis,euerſionem ſtatus,aut ſimilem proditionem, vbi de totius patriæ,

Digitized by Google

triæ, aut multorum ſalute tractatur, aut cum ageretur de ingenti aſſaſſinio, enormiſſimo homicidio ſacræ perſonæ, vel de morte alicuius Cardinalis, ſeu alterius magni Principis, vel contra maleficum,
108 aut mathematicum, quæ ſunt crimina atrociſſima, & nullum † in illis prodeſt priuilegium dignitatis.l.ſi quis alicui.C. ad.l.Iul. maieſt l. ſi excepta.C.de malefic.& mathemat. l. Manichæos.& l.Arriani C.de hæretic.cap.ad abolendam.eod.titu.cap.fœlicis.de pœn.in 6.cum ſimili idem etiam ex Ghirlan. vbi ſuprà.dicit Foller. in d. pract. crim. in d.verb.rei indurati torqueantur.poſt.num.17.& nu.10.dicit. quod
109 aduertendum eſt, quod † quando fune quis torquetur, non eſt paſſim, & indiſtinctè in quolibet caſu adhibenda aqua frigida in dorſo pendentis in tortura, niſi in caſibus enormibus, vt notabiliter prius dixerat Pari. de Put.de Syndic.in verb.tortura.el iij.cap.num.6.in fi. & idem Foller.in d.eius pract. crim. 2. par. in verb.& ſi confitebun-
110 tur.num 69.dicit poſt eundem Paris de Put.in d. loco. quod † male faciunt Iudices, qui paſſim in omnibus caſibus, quando torquent aliquem, magna in pedibus imponunt pondera, vel adhibent aquam frigidam in dorſo pendentis in tortura, quia hoc non niſi in grauiſſimis
111 fieri poteſt, quod etiam dicit Carrer.in pract.crim.fol.93.num. 2. & 3. vbi etiam dicit, quod † aliqui ſinunt per duas, aut tres horas reum quieſcere in chorda, & in tortura nudũ refrigerari, & poſteà iterum torquent, nam tunc magnum ſentit dolorem, & maximè ſi aquã frigidam in dorſo proijciunt, ſed ſubdit, quod hæc fieri non debent, niſi in grauibus delictis, & criminibus qualificatis, parricidio, aſſaſſinio, & crimine læſæ maieſtatis, & publicis latronibus, & diſrobatoribus ſtratarum. Et vt ad hunc torturæ modum procedi ita non de-
112 bet, niſi in criminibus atrociſſimis ita etiam † procedi non debet, niſi indicia adeò clara eſſent, & prægnantia, vt nil deeſſet, niſi ſola rei confeſſio, vt etiam admonet idem Ghirlan. in d. loco. & ſi indicia nõ ita eſſent vrgentia, nec plena ſatis ad inferendam plenam torturã, nõ ad hunc torturæ gradum, ſed ad alios procedi ſolet, & debet arbitrio Iudicis, vt qualitas delicti, & perſonæ, & indiciorum poſtulare videbitur, ita generaliter dicit Iul. Clar.d. verſic. debet igitur. Sed particulariter Iudicem inſtruit in quolibet torturæ gradu Ghirlan. d. q. 4.per totam.& ex eo Foller.in.d.verb.rei indurati torqueantur.n. 17. illos adeas & Tiber.Decia. conſi.93.nu.135.lib.2. vbi particulariter admonet Iudicem, quod ſatis minus torqueat Doctores, & Nobiles, quam plebeios, & debiles, quàm robuſtos, & rationem etiam habeat eius, qui paſſus eſt exudationem venæ, vel vulnus in pectore, & difficultatem anhælitus, nec non & morbum Gallicum, vt ibi per eum d.numero 135.& nu. 136.& tribus ſequen. poſt alios, quos ibi alleg. & de Doctore leuius torquẽdo dicit & Ceph.conſil.164.ante num.9. lib. 2.

113 Quanto † autem tempore Rei ita in tortura detineri debeant, nihil eſt in iure cautum, nec à Docto. eſt certè traditum, qui iudicis

arbitrio id reliquerunt,ut ſecundum ſuum arbitrium, & conſcientiã propriam,vel per vnum,vel per duo Miſerere, vel per quartam, tertiam,mediamve partem,vel duas tertias vnius horæ aut ad ſummum per integram horam, vt qualitas delicti, & perſonæ indiciorum poſtulare videbitur in tortura detineat,vt per Ghirlan.d.4.q.nu.9.& Ioſeph Cumi.de ſyndic.c.21.de tortura.nu.24.poſt Foller.in prac.crim. in verb.rei indurati torqueantur.nu.16.qui etiam dicunt, quòd rarò vltra horam Rei in tortura detinentur,niſi in enormiſſimis,& Paulus III.in ſuo Motu proprio in fauorem omnium pauperum. verſi. Iudices prædicti. prohibet ne reus in tortura per lõgum temporis ſpatiũ vnius, aut plurium horarum, aut ad extraneos actus etiam prandij,
114 aut cœnæ diuertendo,detineatur. Et ideo † in tortura retineri ſolet Horologium,quod arenulæ fluxu horas indicat, quod ab aqua ſenſim
115 defluente † clepſydram priſci vocabant, vt ſciatur quanto tempore reus in tortura pependit,& apud acta id annotatur, vt retinendũ eſſe ad hunc effectum, admonet Foller.in d.loco.& Ioſeph Cumi d.c. 21.nu.23.

116 Et iuxta† qualitatem delicti,& perſonæ,& indiciorum reo in tortura detento,& in eius negatiua perſiſtente,Iudex mandat, ipſum leuiter deponi,diſſolui, & reponi ad locum ſuum, ſed animo repetendi torturam, ſi repetitioni eſt locus, & ideò in fine decreti depoſitionis huiuſmodi adijci ſolent verba illa,animo &c.ſcilicet animo repeten-
117 di torturam. Et † quod Iudex ita in actis interloqui debeat admonet Caſo.in prac.crim.d.tit.de tormen.cap.10.nu.7.& dicit Iul. Clar. d.q.64.verſ.vltimo videndum, quod Iudices quando iubent reum de poni à prima tortura ſolent ſcribi facere, quòd illum deponere iubet animo repetendi,&c.idem etiam D.Alphonſ.in pract.crim.cano. lib. 7.tit.de tortura.2.concluſ.in princ.& concluſ.7. & Franc.Pegn. ad 3. p.Direct.Inquiſit.Schol.54.col.3.verſ.cæterum, & hic locus,& Carr.
118 in pract.crim.fol.93. nu. ... docens † vnde hæc practica ſumpta ſit. Boſſ.in tract.cauſ.crim.tit.de tortura. nu. 48. qui tamen proteſtationem hanc haud neceſſariam exiſtimat. Par. de Put. de Syndic. in verb. tortura.3.cap.4.poſt num.5.& Ioſeph Cumi in tract. de Syndic. cap. 21.de tortu.num.18.& Vmbert.Locat.in oper.Inquiſito.in verb.tortura.nu.12.

119 Tortura † autem ſemel illata iterũ ſi reus negauerit repeti poteſt arbitrio Iudicis,& ita practicatur, vt dicit Bar.in l.vnius §.reus.nu. 1.ff.de quæſtio.& alij,quos recẽſet Iul.Clar.d.q.64.verſic.vltimo videndum,quibus addo F.Bernard. Comenſ. in lucerna Inquiſito. in verb. tortura.nu.38.qui dicit ita communiter obſeruari. Hoc tamen arbi-
120 trium,†vt repeti poſſit,vel non, ſecundum qualitatem indiciorum præcedentium regulari debet, & in hoc omnes conueniunt, vt dicit Anto.de Canar.de quæſtio.6.memb.poſt.num.1.quem refert Iul.Cla. in d.loco poſt medium.& Rimi.iun.conſi.704.num.70 lib.6.D.Marc.
121 Anto.Eugenius conſi.76.num.49.lib.1. Vnde† ſi prima indicta fuerint

rint multum vrgētia, et manifeſta, licet ſecundū aliquos de re iure tor
* tura repeti non poſſit ſecundum communem Docto. opin. de qua teſta
tur Ant. Gomez. cap. 13. nu. 26. & plures ad hoc congerit Tiber. Deciā.
* conſ. 93. nu. 133. vol. 2. de conſuetudine tamen ſeruatur, vt tormenta
repeti poſſit. ita enim practicari atteſtatur Bart. in d. §. reus. num. 2.
Soci. conſi 54. nu. 14. lib. 3. Gram. conſi. crim. 21. poſt. num. 5. Anton. de
Canar. in d. loco. Iul. Clar. d. verſ. vltimo videndū. & latè Folle. in prac.
crim. 3. part. in verb. & ſi confitebuntur. nu. 78. Rimi. iun. conſil. 395. n.
34. & ſeq. lib. 4. & conſi. 704. n. 76. vol. 6. Item ſi ſecundum qualitatem
indiciorum reus fuit ſufficienter tortus, quia ita rigida fuerit inflicta
tortura, vt indicio prudentium conſiderata qualitate, & ipſa indicia
122 purgauerit. vt enim intelligatur, quando per torturam indicia pur
gata ſint, cōmenſuranda eſt qualitas rigiditatis inflictæ torturæ cum
qualitate grauitatis indiciorum, ſecundum Pegn. d. Schol. 54. col. 4. in
123 fin. & ſi nihil confeſſus fuerit, tormenta repeti non poſſunt, niſi noua
* ſuperueniant indicia, quæ etiam ſint fortiora primis, vt ex communi
per Iul. Clar. d. verſ. vltimo videndum. vbi etiam ex pluribus teſtatur,
* quod ita ſeruatur, & ſeruandum eſt in practica, maximè à bonis iudi-
cibus, & tradit Foller. in d. verb. & ſi confitebuntur. poſt d. num. 78. &
Rimi. iun. d. conſ. 704. n. 71. & 76. vol. 6. vbi declarat, quæ ſint noua in-
* dicia, & ſingularem, & tutiſſimam, ac penitus obſeruandam eſſe hanc
doctrinam, quam & communem dicit, exiſtimat Franc. Pegn. ad. 3. p.
* Direct. Inquiſ. Schol. 54. col. 3. verſ. quod ſi nec ſic. Sed Alber. de Antro
mo. in d. tract. de quæſtio. & tortur. dicit quod hoc quamuis communi
* ter receptum non ſeruant Iudices, qui quotidie repetunt ſine nouis in
dicijs, prout etiam ita conſuetudinem obſeruare, & quod latruncula-
tores ſæpè torquent, repetunt pluries, & quòd ita ſeruari vidit, &
quandoque etiam ipſe ſeruauit, dicit Brun. de indic. & tortur. q. 5. p.
2. n. 62. licet ſubdat, quod male ita factum. & obſeruatū fuit, & minus
125 iuridice. Et † ideò, quando Iudex habet hominem ſceleſtum in car
cere, contra quem fama laborat, & fuit ſufficienter tortus, & non ſunt
noua indicia, Iudex vacare debet multis interrogationibus de deli-
cto, & eius circumſtantijs, & indicijs ſæpius, donec illum ad vacillan-
dum induxerit. & ſi vacillauerit rurſus torqueri poterit. ita poſt Ang.
Bar. & Rom. quos allegat, inſtruit Marſ. in pract. crim. d. §. quoniam. n.
26. & ſeq. & ex eo Alphōſ. Aluarez. in ſuo ſpecu. vtriuſq; iuris col. pen.
verſ. & ſi Iudex, & D. Alphonſ. in pract. cri. cano. d. tit. de tort. con-
cluſ. 5. & Vmber. Locat. in oper. Inquiſit. in verb. tortur. num. 18. Item
126 † ſæpè ſic faciunt boni aſſeſſores, quia à leui tortura incipiūt, & ſi ex
* ea habeant veritatem, bene quidem, aliàs eam repetūt, vt dicit Anto.
de Cauar. in d. 6. memb. poſt nu. 1. quem refert Iul. Cla. d. verſ. vltimo
videndum. & dicit Franc. Pegn. ad Direct. Inquiſito. li. 3. Schol. 54. in
127 princ. quod hoc conſilium laudabile eſt, & ſecurum. quando † enim
reus fuit leuiter tortus, & non ſufficienter, poteſt repeti in tormentis,
* ita vt ſufficienter torqueatur, ſecundum Dyn. & alios cōmuniter, quos
refert

refert Iul. Clar. in d. verſ. vltimo videndum. poſt princ. qui etiam ibi
128 circa fin. poſt Anto. de Canar. vbi ſupra, admonet Iudices † quod caueāt, ne dicti arbitrij prætextu immoderate ſæuiant, ſed potius in dubio ad torturā non procedant, prout & admonet Clariſſimus D. meus D. Marc. Anto. Eugenius in d. conſ. 76. num. 129. & ſequen. lib. 1.
129 Multi † enim propter tormentorum ſæuitiam confeſſi, & condemnati fuerunt, & poſtea innocentes reperti fuerunt, & diebus noſtris in ſtatu eccleſiaſtico pluries ita etiā contigiſſe intellexi, & plurima eius rei exempla affatim ſuppetere dicit Simanc. qui vnum memorat, Ca-
130 tholic. inſtitu. tit. 65. n. 84. Prout † etiam animaduertere Iudex dēt, an Reus iterū torquēdus in corporis fortitudine durauerit. d. l. vnius. §. 1. ff. de quæſtio. tradit Guid. de Suzzar. de indic. & tortur. n. 3.
131 Et † repetitio hæc non debet excedere tres vices, ne in infinitū procedantur, ita quod, ſi repetitioni eſt locus, ſolum per tres vices tribus diebus ſeparatim reus torquendus erit, & non vltra, & qualibet vice poteſt reus habere tres ſaccatas, videlicet vnam cabaletam, & duos
132 ſquaſſus, ſeu tres eleuationes, & depoſitiones. Et † ſi reus vltra tres vices torqueretur, immoderate tortus diceretur, & vi, & cruciatu tor-
* mentorū fateri videretur. ita Nouell. qui dicit, quod ita quotidie practicatur, in pract. crim. fol. 40. nu. 2. vbi Marſ. alios allegat. & idem tradit Caſo. d. tit. de torment. d. cap. 14. num. 4. & ſeq. & poſt Paul. de Caſtr. & Pariſ. de Put. quos allegat, tradit ēt Foller. in pract. crimi. in verb. & ſi confitebuntur. in 3. par. n. 71. & Rim. iun. d. conſi. 395. num. 41. & ſeq. lib. 4. qui tamen ibi cenſet, torturam contra Reum negantē repetendum eſſe ſecunda tantum vice, quia Doctores dicentes de tribus vicibus loquuntur in reo variante, quia in tormentis fatetur, ad bancum verò negat, vt per eum ibi poſt Simanc. in Enchirid. violatæ religio. tit. 52. nu. 42. niſi noua indicia prodierit, vt ille ſubdit nu. 45. poſt allegatos per eum, quos ſic intelligit, quod & ſequitur Rimi. iun. in d. loco.

Et quoniam animaduertendum eſt, in quo nam gradu tortura repeti debeat, ſciendum eſt, quinque gradus torturæ cōnumerari per Foller. in pract. crimin. 2. par. 2. in verb. rei indurati torqueantur, num. 17. & per Paul Ghirlan. in tracta. de quæſtio. & torment. q. 5. Iul. Cla. lib. 5. ſenten. §. fin. q. 64. verſic. Nunc de gradibus. & Rimi. iun. d. conſil. 395. num. 43. et alijs ſequen. lib. 4. et Ioſeph Cumi. in tractat. de Syndic. cap. 21. de tortura. num. 6. & Vmbert. Locat. in oper. Inquiſitorum. in verb. tortura. num. 34. & alijs ſequen. Primus. quando reus tantum ligatur ad funem, torturaque ſibi comminatur, nec vltra procedítur, quæ territio nuncupatur. Secundus. quando ligatus momento ſic detentus deponitur. Tertius, quando ſic ſuſpenſus per vnum Miſerere, vel paulò plus abſque tractu funis deponitur. Quartus, quando diutius ſuſpenſus, vt per quartam, vel tertiam partem vnius horæ, vel plus ſecundum grauitatem criminis, & indiciorum dantur vnus, vel duo ictu funis. Quintus, cum his peractis, & reus in

in negatiua perſiſtit, pedibus eius appenduntur compedes, vel alia pondera ferrea, & ſimilia, quod eſt ſæuiſſimum tormenti genus, & quod raro Iudex adhibere ſolet, niſi in criminibus atrociſſimis, vt eſt hæreſis, læſæ maieſtatis, & euerſionis ſtatus, & ſimilium, vt per Rimi. iun. d. conſ. 395. num. 49. lib. 4. & alios prædictos in d. locis. hunc tamen gradũ torturæ deteſtatur in ſpecie Foller. quem d. loco refert Rimi. iun. & crudeles appellat Iudices, & ſanguinem humanum ſitientes, cum per immenſum dolorem, & cruciatum nonnulli confiteri coguntur, quæ non fecerunt, vnde concludit, animas eorum in inferno ſepelliri, idque cauendum eſſe, ne Iudex animam ſuam damnet, & in Syndicatu teneatur. vnde bene dixit Iul. Clar. d. quæſtio. 64. colum. fin. cauere debere Iudices, ne prætextu arbitrij, quod habent in repetendo torturam ob indicia multũ vrgentia, immoderate ſæuiant, & bene ſecundum Rim. iun. vbi ſupra. quoniam, vt ille ſubdit. n. 53. Iudices in torquendo hoc debet temperamentum tenere, vt tormenta de aliquo in immenſum non ſumant, ſed prout moderata rationis tẽperamenta deſiderant, adeo quod tortus ſaluus vel innocẽtiæ, vel ſupplicio cõſeruetur. l. 1. §. quouis. ff. de quæſtio. declarat Guid. de Suzza. in tract. de iudic. & tortura. in princ. & Caſo. in trac. de tormentis. cap. 12. col. 1. poterit igitur reus in tortura repetendus eleuari, & ſuſpenſus ibi teneri arbitrio Iudicis, &, ſi in negatiua perſtiterit, dari debet ſibi vnus alius ictus funis, aut duo leuiores ad ſummũ, ſicque tertius, & quartus gradus torturæ exerceri debebit. ita cenſuit Rimi. iun. dic. conſ. 395. poſt dict. nu. 53. lib. 4. qui ita ibi reſpondit in crimine hæreſis, quod eſt grauius, & cæteris deteſtabilius, eo quod directo patratur contra ipſum Creatorem Deum omnipotentem, eius omnipotentiæ detrahendo, & illius diuinitatem negando, l. 1. C. de hæretic. & ponit Paul. Ghirlan. in tract. de hæretic. in prin ſubdens, quod dicitur crimen læſæ diuinæ maieſtatis, ex quo directò tendit in læſionem, & præiudicium diuinæ maieſtatis.

Et hæc procedunt, vt Doct. loquuntur, in reo, qui in ſeipſum torquetur: ſed & multo magis procedere illa oportet, quando torquetur in caput aliorum, vt ſcilicet tertio repeti non poſſit, nec ita grauis repetitio eſſe debet, nec eodem modo iterari, vt multis rationibus reſpõdit Hieron. Gabriel. conſil 178. nu. 8. & pluribus alijs ſeq. vol. 2. præſertim ſtante nobilitate, & conditione rei, vt ille ſubdit. num. 9. quod de nobilitate dicit etiam Tiber. Decian. conſil. 93. n. 135. lib. 2. vbi dicit, quod Doctores, & Nobiles ſatis minus, quã plebeij torquendi ſunt in caſibus, in quibus torqueri poſſunt. Et nota, quod errant ſæpius, ac ſæpius Iudices putantes torturam eſſe arbitrariam, quia tale arbitrium ius commune non excedit. ita Vmbert. Locat. in oper. Inquiſitor. in verb. tortura. num. 19. qui ſubdit, quod omnes ſcribentes conſentiunt.

133 Et ſi reus ita ſufficiẽter tortus negat commiſiſſe delictũ, & nihil fateatur, dicitur purgaſſe indicia, quaſi puram veritatem dixiſſe videatur,

tur,& abſolui debet ſecundùm Alber.in rub.C.de quæſtio. num. 9. vbi dicit,quod ita ſeruatur,& dicit idem Alber.in l.edictum.nu. 2.ff. de qō. quod communiter totus mundus ita tenet, & ſeruat. & Iul.Clar.d. q. 64.verſic.illata reo tortura dicit ex Caſo.quem alleg.quod hanc Alb. opinionem omnes obſeruant in Italia, prout etiam hanc eſſe communem obſeruantiam dicit Cæpo conſil.crim.32,col.1.Ceph.conſil.261. nu.1.lib.5.& D.Alphonſ.in pract.crimi.cano.lib.7.de tortura, cap.14. concluſ.1. vbi in fin.dicit, quod hodie conſuetudo hæc viget in omni
134 tribunali tam Eccleſiaſtico,quam ſeculari.Et† ſecundum aliquos relaxandus eſt ſub cautione fideiuſſoria de ſe præſentando toties, quoties,&c.prout hanc eſſe communem practicam,& obſeruantiam dicit Marſ.in l.repeti.nu.24.ff.de quæſtio.& in pract.crim.§.quoniam.n.49 quem poſt Ant.Gomez.cap.13.delict.num.18.refert Iul.Clar. d. verſ. illata reo tortura.& tradit etiam Carrer.in pract.crim.fol.89.nu. 12. & fol.97.nu.23.& D.Alphonſ.d.cap.14.concluſio. 1. & Carauit. ſuper rit.magnæ cur. 248.num.18.& Franc.Pegn.d.Schol.54.col. fin. verſ.& ſi omnino.& Ioſeph Cumi. d.cap. 21. de tortura. de ſyndic. num. 25.
135 Alij † verò tenent,quod immo reus ſit diffinitiuè abſoluendus, vt tenet Anto.Gom.in d.loco.quem etiam refert Iul.Clar.d.verſ.illata reo tortura.D.Hiero.Mago.poſt alios in deciſ.Lucenſ.89.nu.12. Alij aliam etiam practicam docuerunt,vt eos refert Carrer. in prac. crim. d.fol. 97. num.23.Sed conſuetudo obtinuit,vt iſtæ,qui purgauit per torturā omnia indicia contra ſe exiſtentia,vt etiam ſi non adſunt indicia ſufficientia ad torquendum, vel ad imponendum aliquam pœnam extra ordinariam, abſoluatur tantummodo tanquàm non repertus culpabilis,nec de iure punibilis rebus ſic ſtantibus, & ita ex hactenus dedu-
136 ctis. Et hoc† caſu. ſi deinde noua ſuperuenerint indicia, de nouo cōtra eum proceditur non obſtante tali ſententia, atque ita abſolutionem fieri receptum eſt in practica,vt teſtatur Iodoc. in pract. cri. fol. 119.num.2.Et hæc etiam practica obſeruatur in Hiſpania, vt refert Couar.lib.1.reſolut.cap.1.num.8.Idem etiam in Gallia obſeruari atteſtatur Igne.in repet.§.non aliàs poſt num.180.& Rebuf. in conſtitut. Franciæ.glo.5.nu.118. Prout idem obſeruatur in Ducatu Mediolani, vt dicit Iul.Clar.lib.5.ſenten.§. ſi q.62.verſ.forma autem,à qua ſententia, quæ verior eſt,non eſſe recedendum dicit Franc.Pegn.d.Schol.54.
137 col.fi.verſ.& ſi omnino, quia vulgaris eſt regula, quòd † actore non probante reus abſolui debet.l.actor.C.de probatio.l.qui accuſare. C. de eden.cum ſimil. Quid autem particulariter in Curia Romana aliquando practicatū fuerit, & practicari debeat, in hac opinionum, & practicarum diuerſitate dicit Proſp. Farina.lib.1.verſ. qq. & commu. opin.crim.q.4.num.26.

138 Cæterum,† ſi reus in tormentis delictum confiteatur, debet primo Iudex animaduertere,vt non permittat eum reponi, & conduci ad illos carceres, in quibus ſunt etiam alij carcerati:quia in carcere, vbi ſunt multi criminoſi,eſt ſchola,quia facilè vnus alium docet,quid, vt

euadat,

euadat, dicere debeat, & ſic quod ſuam reuocet confeſſionem: debet ergo eum poni facere in carcere ſeparato, hanc practicam docet And. de Iſer. ſuper 1. par. conſtitu. Regni rub. 27. col. 6. & poſt eum Pariſ. de Pute. de ſyndic. fol. 451. quam vt bonam laudat Iul. Clar. d. q. 64. verſic. cæterum. & cauti Iudices ita faciunt, vt dicit Afflic. ſuper d. rub. 27. conſtit. Regni. nu. 44. in fi. & ita vidiſſe ſeruari Romæ, Bononiæ, & in locis, in quibus hoc commode fieri poteſt, dicit Anto. Scap. lib. 5. iur. non ſcripti. cap 101. in fin.

139 Poſtea curare debet, vt quod reus confeſſus fuerit, extra tormenta ad bancu n iuris, & apud acta Notarij ratificet; quoniam ſtãdum non eſt confeſſioni huiuſmodi factæ in tormentis, niſi reus in illa perſeueret, & eam extra tormenta ratificet, ſecundùm communem opinion. Doc. de qu testantur plures, quos alleg. Iul. Clar. d. verſicu. cæterum ſi reus. & ita ſeruat conſuetudo, de qua ex Bar. in l. 1. in vlt. verb. ff. de cuſtod. reor. teſtantur Marian. in cap. qualiter, & quando num. 253. de accuſatio. & Mille. in pract. crim. fol. 65. nu. 16. & ex his Iul. Clar. d. verb. cæterum ſi reus, qui ſubdit, quòd non ſufficit, quòd tortus in confeſſione perſeueret illam non reuocando, ſed opus eſt, quod illam expreſsè apud acta ratificet, quod antea dixerat Ant. de Canar. de quæſtio. in 5. membr. nu. 9. qui ſubdit, quod ita conſuetudo obſeruat, & tradit etiam poſt alios Ioſeph Cumi. d. cap. 21. de tortura. num. 26.

140 Et † ratificatio hæc hunc in modum fieri ſolet, & debet: quia poſt confeſſionem factam in tormentis reponitur reus in ſecretis carceribus, & die deinde ſequenti extra locum tormẽtorum reus ducitur ad ratificandum, ita inſtruit Brun. de indic. 6. q. 2. par. nu. 4. Marſi. in prac crim §. quoniam. num. 1. Direct. Inquiſ. 3. p. fol. 314. col. 2. verſic. ſi aũt. Foller. qui alios alleg. in pract. crim. in verb. & ſi confitebuntur. 3. par. prin. nu. 81. & Vmber. Locat. in oper. Inquiſitor. in verb. tortura. nu. 6.

141 ſunt tamen † aliqui, qui incontinenti poſt confeſſionem per torturam extortam ducunt reum ad ratificandum, peſſimè tamen faciunt, vt ait Cæpol. conſil. crim. 39. nu. 53. verſ. & quòd in hoc caſu & Marſil. poſt Ang. Aret. quem alleg. in pract. crim. §. quoniam. num. 1. præſumitur enim adhuc durare metus tormentorum, ideo expectandum eſt ſpatium vnius diei, Ideſt ſecundùm aliquos vigintiquatuor horarum, & eſt communis doctrina, & practica huius articuli, vt teſtatur Ant. Gomez. d. c. 13. delict. nu. 24. & ſecundùm alios de vna die ad aliam ſequẽtem, licet ſpatium vigintiquatuor horarum plenè non intercedat, ſed ſaltem nox ſit intermedia. Sed Iul. Clar. d. q. 64. verſicul. & circa in hoc

142 † putat ſtandum eſſe arbitrio Iudicis, vt dicit Bar. in l. 1. §. diuus Seuerus. num. 4. ff. de quæſtio. cuius ſententiam communiter approbatam atteſtatur Simanc. de hęretic. cap. 63. num. 42. in effectu ita volunt Docto. vt ait Anto. de Canar. de quæſtio. in 5. membr. num. 7. Ipſe autem Iudex ſecundùm qualitatem torturæ illatæ iudicabit, & arbitrabitur, quanto temporis ſpatio præſumatur ceſſare dolor, ac metus tormentorum. poteſt enim eſſe, quod adeo leuis tortura fuerit, vt eodem etiã

die

die non eſſet inconueniens, vt fieret ratificatio interiecto aliquot ho-
rarum ſpatio.ita Iul.Clar.in d.loco,qui etiam opinatur, tutius tamen
eſſe expectare in diem ſequentem,licet Aſſeſſores hoc non obſeruent,
vt dicit Cæpol.d.conſ.40.n.53.verſ & quod in hoc caſu. multi enim in
continenti ducunt ad ratificandum:& peſſimè faciunt ſecundum eum:
nam proculdubio deberent permittere,vt tortus ſaltem per vnũ diem,
vel per vnam noctem requieſceret, quòd etiam ante eum dixit Angel.
143 in l.2.nu.1.C.de cuſt.reor.Et† apud Mediolanenſes optime ſeruatur,
vt dicit Iul.Clar.d.verſic.& circa in fi.
144 Et † Inquiſitores in tertium diem ratificationem differre ſolent, vt
dicit Simanc.Cathol.inſtit.tit.65.nu.71.quod quidem(inquit ille)beni-
gnius eſt,ne adhuc dolor tormentorum, & vehemens animi perturba-
tio duret.Sed Vmbert.Locat.in oper.Inq.in verb.tortura.n.6.dicit. in
diem ſequentem differri.
145 Et † locus,in quo duci debet reus ad ratificandum corã, Iudice, &
Notario debet eſſe ſecundùm Doct.extra carceres, & ad bancum iu-
ris,& ſic in iniudicio, ita Bar.in d.l.1.§.diuus Seuerus.n.3.ff.de quæſt.
.& Bal.qui dicit,quòd ita practicatur conſ.95.in fi.lib.1.Marſ.poſt An-
gel.Aret.quem alleg.in prac.crim.d.§.quoniam.n.1.Iul.Clar.d.qõ.64.
146 verſ.debet quoque.Cæpol.d.conſ.39.nu. 54. Sed † conſuetudo obti-
nuit,vt talis ratificatio fiat etiam in carcere, in loco tamen, vbi reus
tormenta,ſeu inſtrumenta ad torquendum videre non poſſit: aliter.n
dici poſſet,quòd adhuc duraret metus tormentorum, & ita etiam te-
nent Doct.vt dicit Io.Andr.in c.cum in contemplatione.de reg.iur. &
poſt eum Auguſt.Arim.ad Ang.de malefic.in verb.fama publica. poſt
147 n.117.Iul.Clar.d.verſ.debet quoque.Quãuis ſi † conſuetudo eſſet in
loco examinandi reos, & ſumendi ratificationem in loco tormento-
rũ, valeret ratificatio virtute huius conſuetudinis iuſtè Iudice proce-
dente ita Cæpo.d.conſ.39.poſt nu.55.& n.60.qui tamen loquitur in ca-
ſu,in quo facta fuit ratificatio in loco tormentorũ confeſſionis in eo-
dem loco factæ per reum non ligatum ad torturam,nec ad eã ductum,
nec præcedente etiam comminatione de eum torquendo, ſi veritatem
148 non diceret.quòd nota. Et † licet tutius eſſet ſecũdùm aliquos, quòd
in tali ratificatione,ſeu perſeuerantia adhiberentur teſtes, ex quo eſt
actus tanti præiudicij:hoc tamen in practica non ſeruatur,ſed ſine te-
ſtibus ſtatur actis factis per Notarium coram Iudice,& ita (vt atteſta-
tur Vital. de maleſi.tit. de forma perſeuerationis num. 3) obſeruatur
de generali conſuetudine,quam etiam laudat Iul.Clar.d. verſicul. de-
bet quoque.& Anto.Scap.in tract.iuris non ſcripti. libro 5.c.75. n. 3.
149 Modus † autem,& forma interrogandi eſt, quia lecta reo ad verbũ
eius confeſſione facta in tortura per Notarium de mandato Iudicis
interrogatur,ſi dicit,& confitetur, vt confeſſus fuit ſupra in eius con-
feſſione,qui reſpondet,quod ſic, & ita notarius ſcribit in actis, aliàs
150 Iudici † non crederetur. cap. quoniam contra,de probatio.ita mo-
dum hunc, & formam tradit Vital. d. titul.de forma perſeuerationis,
&

& Marſ. in d. §. quoniã. poſt n. 1. vbi etiam admonet Iudicem ſeu No-
151 tariũ. † quod lecta reo eius cõfeſſione illũ admoneat, quod bene ad-
uertat ad id, quod dicitur, & ſibi legitur: ibi enim de eius vita tracta-
tur. & ideo ſi illud quod eſt confeſſus verum eſt, confirmet, & ratificet:
ſin autem verum non eſt, illud neget, & improbet, & Eymeri. in ſuo Di
recto. Inquiſi. eandem quoque dat formam 3. par. fol. 314. col. 2. verſi. ſi
autem ſi in quæſtionibus. vbi admonet Iudicem, vt lecta confeſſione
facta in tormentis interroget etiam diligentius & ſemel, & plures,
quouſque veritas habeatur. & Franc. Pegn. in annot. ibi ad eũ d. Schol.
54. col. 5. & ante eum Simanc. Cathol. inſtit. d. tit. 65. n. 72. dicũt, quod
152 † modus interrogationis in huiuſmodi ratificatione talis eſſe ſolet:
Recordaris eorum, quæ heri, aut ab hinc dies duos in tormentis di-
xiſti? nunc dic liberè veritatem: & Notarius ſcribat reſponſionem:
de qua forma ratificationis per Locat. in opere Inquiſ. de formulis
varijs, & Iaco. de Belui. in prac. crim. tit. de quæſtio. & Marſ. in pract.
crim. in §. quoniam. ad quos ſe remittit Foller. in pract. crim. in verb.
& ſi cõfitebuntur. 3. par. 3. p. & 1. par. 3. par. n. 63. Ioſep. Cumi. d. c. 21. n.
28. & aliter etiam interrogatur reus in ratificatione huiuſmodi, vt
videre poterius infra c. ſeq. nu. 17.

153 Quæ † quidem ratificatio neceſſaria non eſt ſecũdum aliquos, quã-
do præceſſerat confeſſio, extraiudicialis ipſius rei ad torturam illatã:
plenè enim probat confeſſio, quæ ſequitur in tormento, vt reus diffini
tiuè condemnetur ſine aliqua alia ratificatione, licet alias regulari-
ter ſemper requiratur, quando reus poſitus eſt in tormento ratione
aliorum indiciorum, & confitebitur delictum. ita ex multorum ſenten
tia dicunt Carrer. in prac. crim. fol. 94. n. 11. Foller. & in d. verb. & ſi cõ
fitebuntur. num. 82. Anto. Gomez. tom. 3. varia. reſolutio. nume. 8. &
D. Alphonſ. in practi. crimin. cano. lib. 7. de tortura capi. 1. concluſ.
vltima. Verum hæc obſeruanda non eſt in praxi; tum quia nullo iu-
re vititur: tum quoniam generaliter ius diſponit, confeſſionem fa-
ctam in tormentis ratificandam; poſtremo, quia, cum confeſſio ex-
traiudicialis iam ſit ſuum effectum operata, vt ſcilicet ex ea reus
torqueri poſſit, non debet alium effectum operari, vt ſcilicet non
requiratur ratificatio ita aſſerit, et verè Blanc. de indic. nume. 208.
Anto Gomez. præcitato loco. Franc. Pegn. d. Schol. 118. in appen-
dice colum. 1. verſic. verum hæc ſententia, et Simanc. Catholic. inſtit.
titu. 65. num. 70. Prout non videtur neceſſaria ratificatio, quando
quis infragranti crimine eſſet deprehenſus, vt per Ioſeph. Cumi. d. ca.
21. numero 27.

154 Item † non videtur neceſſaria ratificatio huius confeſſionis per
torturam extortæ, quando tortura fuit leuis, et modica et tortus fuiſ-
ſet robuſtus: valebit enim confeſſio ſine alia ratificatione, ex quo
ſpontanea cenſetur, et non per torturam extorta vt per Bar. in d. l. 1.
§. diuus. et §. ſi quis vltrò. et in l. penult. ff. de quæſtio. alios recenſet, et
ſequitur Foller. in d. verb. & ſi confitebuntur, numero 83. tutius tamen
eſt in

Digitized by Google

eſt in omni caſu ſumere ratificationem,etiam quòd tortura fuerit leuis & modica.

155 Et ſi† reus ita extra tormenta,& ſeruatis ſeruandis ſuam confeſſionem prius in tormentis factam ratificauerit, Iudex ei debet ſtatuere terminum puta duorum,vel trium dierum ad faciendum ſuas defenſiones,& ita eſt de communi obſeruantia,vt dixit Marant.in ſuo Spec. 6. p.in 14.actu.nu.15.& in conſ.78.nu.11.& Vmbert.Locat.in oper.inqu. in verb.tortur.nu. 31.quæ practica ſummopere placet Iul.Clar.vt ipſe ait d.q.64.verſ.ſi autem,licet illam aliqui officiales parum docti (inquit ille)non obſeruent,& credit,quod aliter reus non poſſet condem

156 nari,quia indefenſus mori diceretur. Nam†etiam contra propriam confeſſionem præſertim in tormentis factam multa deduci,& probari poſſunt,vt ipſemet Iul.Clar.dixit d. lib.5.ſenten.§.fi.q.55.& q.65. & vbi nihil probaret,poterit condemnari.

157 Et ſi† reus coram iudice,& Notario ductus ratificare noluerit.ſed metu tormentorum non vera confeſſum fuiſſet aſſereret,ſuamque confeſſionem ita reuocaret, & delictum commiſiſſe negaret, repeti poteſt in tortura,etiam ſi aliæ indicia non ſuperueniant,quia ea confeſſio primum facta in tormentis dicitur nouum indicium,Barto. in d.l. vnius,§.reus in fin.ff.de quæſtio.& hanc opinionem dicit communem, & quod ita practicatur vbique abſque vlla hæſitatione.Boſſ. in tract. cauſ.crim.tit.de tortu.num.54.& etiam alij dicunt communem, quos refert,& ſequitur Iul.Clar.lib.5.ſenten.§.fin.quæſtio.21. verſicul.vlterius quæro quam etiam vt communem ſequitur Franc.Pegn.d. Schol. 54.ad 3.p.Direct.Inquiſit.colum.4.verſ.ſit quarta ,& poſtrema regula,& D. Alphonſ.in d.ſua pract.crim.cano.lib.7.tit.de tortura,cap.14. concluſio.3.vbi etiam dicit communem,quam etiam ſequitur, & comprobat Vmber.Locat.in oper.Inquiſitor.in verb.tortura. nu. 18. Ve-

158 rum† hoc caſu fugienda eſt Iudicum quorundam crudelitas,& immanis pluſquam carnificum ſæuitia,qui tamdiu reum detinent in tormentis,donec perſeueret:hoc enim fieri non debet, nec poteſt, vt optimè præcitato loco ſcripſit Iul.Clar.& eiuſdem eſt ſententiæ Franc. Pegn. d.Schol.54.d.verſic.ſit tertia,& dicit Locat.in d.loco quid mitius tormenta repeti debent.

159 Et ſi† repetita tortura iterum confeſſus fuerit,ſed ductus ad ratificandum confeſſionem factam reuocauerit,adhuc repeti poteſt in tortura abſque aliqua hæſitatione.de hoc enim Doct.non dubitant,dubi

160 tant† autem an cum reus bis tortus,bis confitetur & reuocat,tertiò poſſit torqueri,& de integro quæſtio haberi,& Iul.Clar.lib.5.ſentent. in d.quæſt.21.verſ. vlterius quæro.in fin.& Anto. Gomez 3. tom. Variar.reſolut.d.cap.13.num.27.& Carrer.in pract.crim. fol.90. nu.13. Boer.deciſ.163.num.19.& ſeq.& Gramm.ante eos conſil.crim.45.num. 42.& Marſil.poſt Par. de Put.quem alleg.in l.repeti,numero nono,de quæſt.eſt ſententia quod tertio torqueri poſſit, & vbi deinde confeſſus ductus ad ratificandū ſemper negaret,abſolui debet rebus ſic ſtan

cibus,

tibus,& ex hactenus deductis vti non repertus culpabilis, nec de iure punibilis,vel relaxandus erit ſub fideiuſſoria cautione, vt per eos. Cæ
161 terum † ſententia hæc nonnullis videtur nimis crudelis,quam multis rationibus etiam refelli poſſe arbitrantur. Primum, quia nulla lege certa nititur: rurſus,quia confeſſio ſecunda facta in tormentis nō generat nouum indicium,cum ſit eadem cum prima confeſſione: tandē, quoniam qua ratione ter torquetur,poſſet & plures torqueri, cū nulla diuerſitatis ratio commoda aſſignari poſſit. ita Siman. Cathol. inſtitu.tit.65.num.81.& Franc.Pegn.dict.Schol.54.colum.vlti.qui benignius,& ſecurius propterea eſſe opinantur,ne quis ob reuocatam cōfeſſionem tertio torqueatur. Nam hoc præterquam quod nulla certa lege cauetur,crudele etiam nimis,& inhumanum videtur: atque hanc ſententiam placuiſſe quoque dicunt doctiſſimis; & iuriſconſultiſſimis viris Angel.de Malefic.verſic.fama publica q.9.Paulus Ghir.de qō.& tortur.qō.7.circa fin.Marſil.in d.l.repeti.Gram.d.conſil. 45. Carrer. d.fol.94.& Boer.d.deciſio.163.colu.vlti.prout,& placet Vmber Locat. in oper.inquiſit.in verb.tortur.n.18.ſed Ang.Aret.& Ghirl nihil apertè dicunt,cæteri verò præter Locat. apertè contrarium tuentur.
162 Adſunt etiam ijdem Simanc.& Peg.in dict.locis,tunc demum fortaſſis, recipi poſſe ſuperiorem ſententiam de tertia torturæ repetitione, cū reus bis fuerit leuiſſimè tortus,& in poſteriore illa confeſſione aliqua noua ſigna priori confeſſioni addiderit: quorum alterum ſi deſit, nullo modo tertio torquendus eſt reus,ſed Blanc. de indic. n.279.& alijs ſeq.& poſt eum Carrer.in prædicti.fol.91.nō hoc cōſiderant,quòd tortus ſ poſteriore eius cōfeſſione noua ſigna priori cōfeſſioni addiderit.
163 Sed,† quæ,& qualia præceſſerint indicia,ex quibus reus tortus fuit diligenter in hoc articulo obſeruandū eſſe putarunt. Primum enim ſecundum eos,ſi leuia fuerint indicia , ex quibus ſufficienter ſemel tortus fuit reus,tunc ſi in tortura confitetur,& deinde ductus ad ratificandum negat,poteſt quidem iterum torqueri,quia ex dicta variatione nouum oritur indicium. Bald. in l.in bonæ fidei C.de iureiur.& prælleg.omnes in d.locis & ſi ex tali varietate tortus confitetur,inde iterum ductus ad ratificandum negat,repeti non poteſt,ex quo ex hac ſecunda varietate nō nouum oritur indicium diuerſi generis: cum prima, ſecunda variatio eiuſdem ſint generis. Secundò, ſi vrgentia fuerint indicia,vt bis torqueri poſſit, tunc ſi in ſecunda tortura confitetur,& deinde iterum negat, ex tali variatione ter torqueri poteſt, & ſic tertio repeti in tortura. Tertiò,ſi indicia ſint vrgentiſſima, vt tertiò torqueri poſſit,& in tertia tortura confitetur, inde iterum negat, poteſt quarto repeti ex tali variatione,ne indicium variationis remaneat non purgatum hoc in caſu, in quo vrgentiſſima præceſſerunt indicia,dum hæc indicia,quæ trinam merebantur torturam, expurgantur,aliud oritur indicium,ſcilicet variationis, ex quo, & quartò eſt torquendus, quia ſi reus non niſi tertiò torqueretur, vt prædicti alij Doctor. volunt in d.locis,omnia indicia rei purgata nō eſſent. Hæc ſ.

li. Sed Boſſ. in d. tit. de tortur. num. 44. dicit, quod nunquam vidit tor-
164 queri vltra trinam vicem, niſi à carnificibus. Et † ſi reus tandem ratificauerit, debet ei dari terminus ad ſe defendendum, aliàs relaxandus eſt, cũ fideiuſſoribus de ſe præſentando toties quoties, &c. vel abſoluendus ex hactenus deductis, vt ſupra diximus.

Hactenus de arte interrogandorum reorum in tortura nunc de formula. Poſtquàm illud prædictis addiderim à nemine, quem viderim, hactenus tactum, quòd benè è mente exciderat.

165 An † ſcilicet repetitio torturæ, prout eam repeti poſſe ſupra docuimus, fieri poſſit reo nõ audito in ſuis defenſionibus, quas poſt primã torturam, & ante repetitionem facere vellet.

Et partem affirmatiuam illud tuetur, quod Iudex non audiens ante repetionem torturæ ipſum reum, dicitur ei tollere defenſionẽ, quam
166 † etiam ex ſtatuto tollere nequit, ſecũdùm Docto. vt per Rui. conſ. 147. n. 6. & ſeq. vol. 5. Marſ. ſing. 388 & ideo ne tollatur defenſio audiri
167 aliàs reus debet in ſuis defenſionibus, † quamuis Iudex liberum haberet arbrium, vt per Ruin. in d. loco, & poſt eum Iac. Menoc. de arbitr. iudic. q. 78. n, 5. cum alijs, vt per Iul. Clar. lib. 5. ſenten. §. fi. q. 49. in
168 princ Boſſ in tract. cauſ. crim. tit. de indic. nu. 74. Et † præſertim ſi id
* peteretur, vt ex communi tradit idem Iul. Clar. in d. loco. verſ. ſed nun
169 quid. vbi ex communi concludit, quòd † copia proceſſus omnino dari debet ante torturam, ſi petatur, & ita reus audiri omnino debet in
170 ſuis defenſionibus, & quidem † quocunq; tempore, vt dicit tex. in l. vnius. §. cogniturum. ff. de qõ. & ibi glo. Bar. & Marſ n. 23. declarat illũ tex. vt quocunque tempore fieri poſſint probationes, & defenſiones, ſcilicet vſq; ad ſententiam.

171 Partem verò negatiuam illud ſuadere videtur, quod repetitio † torturæ ex prioribus indicijs per primam torturam ſufficienter nõ purgatis, non eſt noua tortura, ſed continuatio primæ, vt tradit Franciſ. Pegn. in annot. ad Direc. Inquiſ. p. 3. Schol. 54. col. 2. verſ. cæterum vt hic locus. Non ergo ſuperſedendum videtur in repetione, quemadmodum ſuperſedendum non eſt ob appellationem interpoſitam, quando reus funi applicaretur, vt ſupra diximus. num. 69.

Et tenendo hanc partem, prędictæ rationi ex eo deductæ, quòd de-
172 fenſio aliàs reo tolleretur, reſponderi poteſt, quòd Iudex † hoc in caſu continuationis torturæ poteſt reo tollere defenſionem, quemadmodum tollere poteſt non admittendo appellationem interpoſitã, quando res funi applicatur, & ita licet reus eo tempore vellet ſe defende-
173 re: appellatio enim † defenſionem continet, cum quædam ſit defenſio aduerſus iniquitatem ſententiæ, ſeu decreti. l. 1. ff. de appellatio. &
174 † oppreſſorum releuamen. cap. ſuggeſtum, &c. cum ſpeciali §. porrò. de appellatio.

Neq; obſtat, quòd Iudex non poteſt tollere defenſionem: quia hoc in caſu, denegando defenſiones in repetitione torturæ, nõ dicitur tol-
175 lere ſubſtantiam defenſionis, quæ eſt † quæ tolli non poteſt, ſecundũ

prælleg-

prȩalleg. Doct. in d. locis. & alios alibi. Sed tollit defenſionem quoad
formam, & ſolemnitatem iuris poſitiui, quam quidem defenſionem
tollere poteſt ex his, quæ diximus in tract. de executione ſenten. capto
bannito, c. 3. n. 46. & alijs ſeq.
176 Prout etiam non obſtat † tex. in d. §. cogniturum; quia licet quocun
que tempore ante ſententiam reus audiri debeat, vt ibi dicit tex. iun-
cta gloſſ. non tamen ſequitur, quod reus audiri debeat in ſuis defenſio
nibus ante repetitionem poſt primam torturam: quia quemadmodũ
prima vice torqueri potuit, ita etiam tortura continuari poterit, co
non amplius audito: nec propterea præcluſa ei videtur via probandi
ſuam innocentiam quocunque tempore poſt torturam etiam vſq; ad
ſententiam, ſi delictum per torturam confiteretur, ex his, quæ tradit
Clar. lib. 5. ſent. §. fi. q. 61. verſ. ſed quæro. & ſeq. & verſ. fi. & q. 6. verſ. 1.
& ſi aliter ex d tex. in d. §. cogniturum, inferreretur, ſequeretur, quod
nec appellatio denegari poſſet, quando reus funi applicaretur, quia
quocunque tempore ante ſententiam reus audiendus eſt, vt ibi, & ta-
men hoc falſum eſt, vt patet ex ſupradictis. nu. 68.

Sed quoniam hæc etiam negatiua opinio poteſt ex pluribus reddi
dubia ſecundùm caſuum diuerſitatem, vt clarius rem omnem abſol-
uam, ſic plures caſus diſtinguo. Quos dum in curia Peruſina cauſis
criminalibus ſub Illuſtriſs. Card. Spinola dictæ ciuitatis, Vmbriæque
de latere Legato viro ampliſſimo, ſapientiſſimoque, & nunquam ſatis
laudato præeſſem, occurrente caſu coram Collega meo D. Troiano
Gallo Auximano viro eruditiſſimo, ac cȩteris animi dotibus apprimè
referto, nunc Turroni Bononiæ Auditore meritiſſimo, conſiderandos
eſſe animaduerti.
177 Primus caſus eſt, quando copia eſt ante primam torturam petita,
& per Iudicem decreta legitimato tamen prius proceſſu, quomodo
legitimari debet, vt docet Iul. Clar. lib. 5. ſent. §. fi. q. 45. verſ. cæterum
ſi reus, & verſ. ſeq. & Foller. in pract. crim. in verb. detur copia capitu-
lorum. n. 5. Sed in termino ſibi dato ad faciendũ ſuas defenſiones reùs
vel copiam non recepit, & per ipſum ſtetit, vel recepit, & nullas fecit
defenſiones, vt lapſo termino ad torturam proceſſum fuit, tũc in repe-
178 titione torturæ non videtur audiendus, quia † per lapſum termini
ſibi dati dicitur ſuis defenſionibus renunciaſſe, & renunciatio valet
hoc in caſu, licet aliàs defenſionibus renunciari non poſſit, ſecundum
Bald. in l. 1. C. qu accuſa. num. 43. Felin. in c. cum veniſſet, poſt nu. 11.
de teſt. b. Marſil. in d. l. vnius, §. cogniturum, nu. 71. & 75. ff. de quæſtio.
Couar. in 4. lib. decret. cap. 8. 2. par. nu. 16. cum alijs a nobis congeſtis
179 in tract. de defenſionibus Reorum propediem edendo. Vnde ad ius
defenſionis renunciatum non datur amplius regreſſus, nec pœniten-
tiæ locus eſt, prout alias hoc generale eſt. l. quæritur, §. ſi venditor, ff.
de ædil. edict. l. ſi quis in conſcribendo. vbi Doct. C. de pac. Pariſ. conſ.
5. n. 155. vol. 4. Rolan. a Val. conſ. 95. nu. 34. vol. 1. Tiraq. de retract. tit.
1. §. 1. gloſſ. 9. nu. 119. Oſaſc. deciſ. Pedemont. 144. num. 6. Riminal. iun.

180 conſ.77.nu.11.conſ.141.n.38.conſ.105.n.10.lib.1. Vſque adeo†quod reus, qui ita defenſionibus renunciauit, non ſolum torqueri, ſi conuictus non eſſet, nec confeſſus, ſed etiam ſi eſſet vel confeſſus, vel conuictus, ſtatim condemnari poteſt, vt ſentiunt Bal. Fely. Marſ & Couar. in d. locis, & clare ex communi Iul. Clar. d. q. 49. verſ. quæro nunc.

181 Secundus†caſus eſt, quando copia petita, & recepta eſt legitimato proceſſu, & factæ ſunt etiam defenſiones, ex quibus tamen indicia ciuiliter purgata non fuerunt, ideoq; ad torturam iudex deuenit, tunc ſi poſt hanc primam torturam, & ante repetitionem alias vult, & nouas facere defenſiones, ſuper eiſdem indicijs ſufficienter adhuc non purgatis, non videtur ſimiliter audiendus, poſtquam ſumus in repetitione, ſeu in continuatione torturæ ex præcedentibus indicijs per pri-
182 mam torturam ſufficienter non purgatis. Ex†quo enim ante decretum torturæ fuerat aſſignatus terminus ad faciendum defenſiones, alius terminus poſt cœptam torturam dari non dēt, ex not. per Nell. de bannit. 3. p. 1. tem. q. 4. in fi. & per nos ex eo in tract. de execut. ſent. capto bannito, cap. 3. nu. 2.

183 Et facit quod†dicit Natt. in clem. ſæpe, col. 41. verſ. an autem ille. de verb. ſign. vbi voluit, quod is, qui eſt præfixus terminus ſemper auditur poſt terminum ante declarationem factā, ſecus ergo poſtea. quod dictum retulimus etiam in d. tract. de execut. ſenten. capto bannito c. 1. n. 172. licet ergo ante decretum torturæ, quo declaratur deueniendum eſſe ad torturā, reus audiri debet, licet lapſus ſit terminus & præfixus per d. doctrinam, ſecus tamen eſſe debet ſecuta iam declaratione, & cœpta etiam tortura, & ita executione. Et ſatis hoc expreſſiſſe vi-
184 dentur Doctores, quatenus omnes voluerunt, quod ante torturā dādus ſit terminus reo ad faciendum ſuas defenſiones, & quod indicijs non purgatis ad torturam procedi debeat. Marſ. in d. l. vnius, §. cogniturum, n. 44. ff. de quæſt. Clar. d. q. 49. verſ. 1. & q. 64. verſ. 1. & alij alibi & quod ſi reus in eius pertinacia perſtiterit, arbitrio Iudicis tortura repetenda eſt ſecundum quod ſupra diximus; nec de huiuſmodi repetitione loquentes quicquàm dicunt, quòd ante repetitionem iterum ſit reus audiendus. Prout etiam ſatis expreſſe hoc determinaſſe videntur ex eo, quòd volunt, appellationem eſſe denegandā, quando reus iā funi applicatur, & ſic poſt cœptam executionem; & ita quamuis reus vellet ſe eo tempore defendere per appellationem, quæ tamen (vt ſupra diximus) defenſio eſt, ac releuamen oppreſſorum. Et videtur præterea reus hoc in caſu per calumniam petere admitti ad alias defenſiones faciendum, animo ſ. differendi torturæ repetitionem, poſtquam in termino ſibi præfixo, & ante primam torturam indicia ciuiliter non purgauit, meritò non videtur audiendus, & in repetitione ſuperſeden-
185 dum non erit. Hoc a fortiori probatur, quia †quando per calumniā manifeſtam etiā ante primam torturam copia indiciorum peteretur animo differendi, poteſt illam iudex reo denegare, & ita defenſionem, vt puta ſi allegaretur talis defenſio, quæ probata nihil releuaret. Ita

Boſſ.

Boſſ.in d.ti.de indic.num.80.per ea,quæ not.Paul de Leazar.in c.gra uis.col.vlt.de depoſito.& Alex.cōſi.65.num.1.volum.1.Neuiza.conſ. 75.poſt num.4.poſt Bald.quem alleg.cōſi.79.lib 3.& eruditiſſimus D. Fab.Time.in ſuis doctiſſimis addit.ad deciſ.Lucenſ.D.Hieron. Mago. deciſ.49.in verb.non date defenſionis . ergo multo magis defenſio de negari poterit iam cepta executione torturæ, quo tēpore multo magis reus videtur animo differendi per calumniam petere admitti ad

186 faciendum alias ſuper eiſdem indicijs defenſiones,& præſertim † ſi non diceret,quam haberet defenſionem,per ea,quæ latæ tradit Alex.

187 conſi.65. col. 3. per totam lib. 1.Et licet † ex communi vſu ſeruetur quòd petens copiam proceſſus.& ita admitti ad faciēdum ſuas defen ſiones,non teneatur exprimere cauſam huius ſuę petitionis,vt d.Blā. pract.crim.fol.88.num.76.& ſeq.quem refert Iul.Clar.d.q.49.ver.ſed quæro.& Ant.Scap.in tract.iuris non ſcripti.lib.5.cap.67.nu. 3.De iu re tamen ſecus eſt,vt per eundem Iul.Clar.ibi ex Alex.conſ.65.col.3.

188 qui ibi latè id firmat. Et† præterea vſus ille intellig debet in defen ſionibus ante torturam primam.at ſecus in repetitione torturæ,quo tempore Iudex debet omnino adhibere cauſæ cognitione,& ita quærēdo quid velit,& poteſt vere reus probare.quod releuet,per latè tra

189 dita per Alex.d.conſi.65.d.col.3.per totam li.1.Et†ſi poſt pr mam torturam , & ante repetitionem ſuperueniſſet notitia innocentiæ rei per euidētiam facti,vt quia viuus diceretur,qui o ccisus à reo diceba tur,& ſimil.crediderim à torturæ repetitione ſuperſedendum eſſe , ne

190 innocens in tortura repeteretur,prout † hoc in caſu ab executione ſententiæ condemnatoriæ(quod eſt fortius ſuperſedendū eſſet . Marſ. latè in l.1.§.ſi quid vltro.n.62.& ſeq.cum alijs,vt per nos in d.tract.de executio.ſenten.capto bannito.in præfatio.nu.60. & cap.fi. nu. 352. Qnòd facilius ex eo concedendum eſt , quia reo prodeſt , & damnum fiſco non infertur.

191 Quod†enim nemini nocet,& mihi prodeſt,facile concedendum eſt. l.1.§.idem aiunt aquā.ff.de aqua pluu.arcen.& Tex.in l.2.§.item varus.in fi.eo.tit.l.reſcripta.& ibi latè Iaſ.num.5.C.de preci.Impera.of feren per Bar.& Docto.in l.2.ff.ſolu.matrim.Quinimmo fiſco prodeſt

192 quia†ſi poſt primam torturam per aliquot dies ſuperſedeatur à repetitione,& poſtea reus repetitur,acrius torquebatur,vt vix ſit,quod non confiteatur,ſi credimus Parid.de put.& Andr.de Iſer. quos refert Carrer.in pract.crim.fol.93.n.5.

193 Tertius†caſus eſt,quando copia petita non eſt,vnde Iudex ad tor-

194 turam proceſſit,pro† vt procedere hoc in caſu poteſt etiam ex offi cio non decreta copia proceſſus,vel termino defenſionum,ſecundum communem opinionem Docto.de quo atteſtatur Boſſ. in tract. cauſa. crim.d.tit.de indic.nu.79.qui etiam ſubdit,quod ita practicatur. Iul.

195 Cla.d.q.49.verſi.ſed nunquid,vt è contra,ſi petatur, †omnino dari debet,& à tortura ſuperſedēdum eſt,maxime ſi aliquld allegetur.quo probato ad torturæ actum deueniendum non eſſet, vt tradit ex com-

ter,vt minus ēt lædat ius alterius.ita Bal.in l.nō fine.C. de bonis quæ liber.& in l.ſi quis decurio.C.de falſ.c. quod delicto. & ibi Abb.de cōſangui.& affin.Franc.Curt.conſi.13.col.13.Quibus motus rationibus ita in terminis dictæ præeminentiæ magnæ Curiæ Vicariæ conſuluit Gram.conſi.64.nu.12.atque etiam votauit, vt vot.3.poſt.num.41.in 9.limitat.& ſequitur Io.Ant.Hig.in conſti.ſi cum ſceleratis.n.50.

206 Quibus intelligimus,quod id,quod ſupra diximus in tertio caſu,intelligendum eſt, quando alias ad primum torturæ actum proceſſum fuit legitimato proceſſu,ſecundum quod docet Iul.Clar.d.q 45. verſi. cæterum ſi reus.& verſ.ſeq.Nam ſi ex proceſſu informatiuo ad torturam proceſſum fuerit,tortura repetenda non eſſet,rationibus, & authoritatibus prædictis. Quod ſi verum eſt ſtante dictæ præeminentiæ magnæ Curiæ Vicariæ priuilegio, quanto magis verum erit, ſi de facto nullo ſuffultus priuilegio,& authoritate ex proceſſu informatiuo ad torturæ actum Iudex primum proceſſiſſet.Auth. multo magis. C. de ſacro.eccle.cum ſimil.& hoc eſſe videtur, quod poſt Barto. & Ang. Aret.quos alleg. dicit Carrer. in pract. crim. fol. 94. numero 8.quod

207† ſcilicet repetitio torturę fieri debet poſt publicatas atteſtationes, & non ante publicationem proceſſus.

Sed in caſu,in quo ex proceſſu informatiuo procedi poteſt ad torturam,vt in Regno Neapolitano ex dicta præheminentia magnæ Curiæ Vicariæ,& de iure communi contra hominem malæ conditionis, & famæ,vt alios allegando tradit Gram.vot.3.nu.7.& 26. & conſ.cri. 17.nu.16.& ſeq.& conſ. 34. col. ſi. nec verum tutum putat Simo. de Præt.conſ.104.nu.5.& ſeq.quod ſupra dicit Gram.conſ.crim.64.n.12. & d.vot.3.poſt nu.41.de tortura non repetenda, quando non eſt data copia indiciorum, ex proceſſu informatiuo ad torturam proceſſum eſt ex dicta præeminentia magnæ Curiæ Vicariæ:ſed eius eſt ſentētiæ, quod poſtquā ex proceſſu informatiuo dicta præeminētia magnæ Curiæ Vicariæ, & ius commune concedunt poſſe deueniri ad quæſtiones,& tormenta contra frequentantes delicta, & homines malæ conditionis,& famæ,debent intelligi ſecundum terminos aliorum iurium loquentium de quæſtio.arg.l.1.§.lex falcidia.ff. ad l.falcidi.& ibi not. per Bar.& alios.& in l.2. C.de noxal.& in l.inſulam.de præſcrip. verb. vt quæſtiones iſto etiam caſu poſſint repeti,prout extant plura fortiora,& euidentiora indicia,& reus parum tormenta timere videtur per tex.in l.vnius.§.1.& in l.repeti.ff.de qō.aliàs ſi famoſi delinquentes(ille ſubdit)qui ex proceſſu informatiuo torquentur, ſemel torti vrgentiſſimis indicijs adhuc exiſtentibus iterum torqueri non poſſent, melioris eſſent conditionis,quàm alij delinquentes nō famoſi ex proceſſu ordinario torquendi,& repetendi ſecundum accidentiam indiciorum,per d.l.vnius.§.1.quod non eſt dicendum, arguendo ab abſurdo euitando,quia à communiter accidentibus euenit, quod ex proceſſu informatiuo clariora habentur indicia,& omnes probationes,quæ cōtra reum extare,& inueniri poſſunt,cum non ſit tantum verendū, quod

defenſiones deficiant,quoniam etiam iudex eſt pro defenſione rei, & de eius innocentia inquirere tenetur.l. ſi non defendantur. ff. de pœn. l.1.§.fin.ff.de queſtio.pro quo quidem Iudice præſumendum eſt, quod in officio ſuo ſit diligens,& id faciat,ad quod tenetur. l. 2. C. de offic. ciui.iudic.c.ad audientiam,§.nos vero.de præſcrip.& l. 1. C. de ſuſceptor.& arch.li.10.& quando ſimilibus famoſis delinquentibus petentibus defenſiones, eas Iudex non concederet, non male faceret, ſecundum Simo.de Præt.vbi ſupra num. 8. vbi maxime pro defenſione quid certum releuans expreſſe non allegatur in promptu probandū,& quod præſertim à tortura excuſare poſſit,vbi videat reum tendere ad diffugiendam.& ad adumbrandum ſcelera ſua,per ea,quæ in ſimil.adducit Abb.in c.nullus.ad fin.de præſumpt.& magis ad propoſitū Alexan.conſi.65.col pen.& fin.li.1.& Gram.conſi.crim.49.col. fin. & ſubiungit Simo.de Præt.d.loco.num.9.quod dicta regula dictæ l.boues.§. hoc ſermone.de verb. ſign.qua Gram.innititur.de actibus vna prima vice intelligendis, non procedit in actibus fiendis ex diſpoſitione legis,quia ſemper fieri,& repeti poſſunt,donec leges diſpoſitio ſuum ſortiatur effectum.l.hæc conditio.ff. de condit. & demonſtrat. tradit Iaſ. in l.duobus,§.1.col.fi.ff.de iureiur.& late Tiraq.in d.§. hoc ſermone. in 9.limit.donec igitur veritas habeatur,ex proceſſu etiam informatiuo in caſibus permiſſis poteſt moderate tortura inferri,& repeti,iuxta diſpoſitionē d.l.repeti.& d.l.vnius.§.1.& moderate dicitur inferri,dummodo Iudex tres vices non excedat,vt per Paul.de Caſtr.in cōſil.299.in fin lib.2.& dicunt Doct.vt dicit Simo.de Præt.d. conſil.104. nu.9.qui ita concludit etiā in repetitione torturæ ex proceſſu informatiuo,quod maxime procederet,quando iura,& conſtitutiones, vel ſtatuta concederent poteſtatem non ſeruandi ordinem,& defenſiones non admittendi,& quæſtiones habēdas eſſe,vel non,ipſarumque modum iudicis arbitrio relinquerent: neque enim tunc iudex redargui poteſt, ſi torturam repetierit,dummodo non vltra tres vices.ita etiā per Simo. de Præt. citato loco. poſt Paul. de Caſt. dicto conſil. 299. colum.fin.lib.2.

208 Item † & illud commemorandum eſt pro arte eruendæ facilius veritatis per torturam,quod ſi plures torquendi eſſent rei pro eodē crimine, in primis ſagacem Iudicem conſiderare oportet, à quo facilius veritatem eruere poſſit,& ab eo incipiet.l.1.§.1.ff.de queſtio.& ita ex Beluiſ. Angel. Aret. Brun. Bar. Afflic. Marſ.& alijs, quos alleg. colligit
209 Carrer.in pract.crim.fol 88.num.1.Et † regulariter ab eis incipien-
210 dum eſt,qui magis ſuſpecti ſunt.At † ſi omnes æqualiter ſuſpecti eſſent,ſi quidem maſculus eſt,& fœmina,ab hac tanquam à timidiori incipiēdū eſt: ſed ſi omnes ſunt maſculi, incipiendum eſt à minori,debiliori,& timidiori.ita ordo iſte colligitur ex tex.in d.l.vnius. in princi. ff. de quæſtio.& ex præalleg.Doct.colligit Carrer.in pract.crim. fol. 88. num.1 & Vmbert.Locat.in opere Inquiſitor.in verb. tortura. nu. 13. & latè etiam D.Alponſ.prac.crim.cano.lib.7.de tortura.cap.9. concluſio.

cluſio.vnica per totam. ... ita ordo iſte in tortura inferenda obſeruatur,vt atteſtatur Marant.in ſuo Specu.in procem.num.13.prout etiam refert Clar.lib.5.ſent.§.fin.q.64.verſ.quæro ſi plures. vbi etiã refert Caſo.in pract.crim.fol.82.qui dicit,quod aſſeſſores a debiliori incipere conſueuerunt,& tradit etiam Ant.Scap.lib.5.iur.non ſcripti.c.108. per totum,vbi quoad fœminam dicit,quod ipſe reperijt mulieres magis obſtinatas,& aptiores ad ſuſtinendam torturam,quam viros,& reddit rationem,quam dicit a medicis habuiſſe,& ideo potius blandis verbis.quàm tortura induci ad confitendum,vt ibi per eum, qui laudat cautelam,quam ponit Paris de Put.in trac.de ſyndi.in verb.torturas c.7.ad inducendas mulieres ad confitendum, quæ improbari poteſt,vt ab honeſtate aliena,& ex alijs,quæ ſupra diximus lib.3. cap. 1. num.23.& ego expertus ſum magis terrore.quam tortura ipſa induci ad con fitendum.

211 Et† hinc dixit Boſſ.in tract.cauſ.crim.tit.de homic. quod torqueri poſſunt omnes,ſed ſuſpectus in primis,quando tot ſunt vulnera occiſo illata,quot ſunt qui interuenerunt.

212 Et† magis ſuſpectus erit in propoſito,qui ſolitus eſt talia committere,& qui eſt malæ vitæ,conditionis,& famæ,Saly.in l.fin.C.de quæſt. Marſil.in pract.crimi.§.expedita.& ſing.218.alios alleg.Carrer.prac. cri.d.fol.88.n.4.D.Alphonſ.d.1.concl.c.9.lib.1.de tort.

213 Item † & qui malum,& turpe nomen habet,ſeu phyſionomiam, vt per eundem Carrer.poſt alios,quos alleg.d.fol.88.nu.2.D.Alphon. in dicto loco.

214 Item † & qui primo cadauer occiſi reperierit ſecundum Carrer. poſt Par.de Put.quem refert d.fol.88.n.5.

215 Et† ſi pater,& filius pro eodem delicto torquendi eſſent, primũ torqueri debet filius in conſpectu patris,quo pater ipſe citius verum profiteatur,vt qui magis timeat de filio,quàm de ſeipſo,per l.iſti quidem §.vlt.ff.quot met.cauſ.cuius Tex.auctoritate ſubnixus ita monet Gãd. tract.Maleſ.tit.de quæſtio.& tormen.col.2.verſic.nunc videndum eſt. Guid.Suzzar.in tract.de tormen.col.3.verſ.quo ordine,& eiſdem quidem verbis,vt hinc poſſis intelligere,alterum ab altero deſumpſiſſe. idem quoq; voluit Boni.Vital.in tract.maleſi.tit.qualiter ſit fien.tort. Ang. Aret.in tract.maleſ.in verb.fama public.col.3. verſ. quid ſi torquendus.Marſi.in l.1.in princ.col.penul.ff.de quæſt.& in l.1. §.inauditum,col.2.verſ.item adeo ſunt vera,ff.de ſicar. alios recenſet Carrer. in pract.crim.d.fol.88.num.2.quos etiam refert,& ſequitur Tiraq.in l.ſi vnquam.in præfatio.poſt nu.7.Maran.in ſuo Specu. in procem. nu. 14.Vmbert.Locat.vbi ſupra.& facit quod ſupra diximus capit. 1. nu. 48.lib.2.

216 Et† ſi liberi eſſent,& ſerui,a ſeruis incipiendum eſſet, vt per Car-
217 rer.d.fol.88.n.5.qui† ita intelligit l.ſi prius.ff.ad Syllan.

218 Item† & illud addendum eſt,quo monitos velim Iudices tirones, quòd reperiuntur nonnulli rei,qui deferunt maleficia, vt non ſentiant ſe-

ſæuitiam tormentorum,nec putent hæc prorſus vana eſſe.Nã & Paul. Ghirlan.cauſarum criminalium acer quondam iudex in tract. de quæſtio.& tort.q.4.n.13.& ſeq.refert,ſe expertum hæc eſſe,idem teſtatur ſibi contigiſſe Marſ.in prac.crim.§.nunc videndum. poſt nu.52.prout nec vana hæc eſſe putant Eymeric.in Direct.Iuquiſit.par.3.tit de tertio modo terminandi proceſſum in cauſa fidei per tormenta, fol.314. & Franc.Pegn.in annot.ibi ad eum.Schol.53.Boſſ.in tract. cauſ.crim. tit.de Tortura.num.40.Par.de Put.de Synd.in verb.tortura. el 3.cap. 1.& Io.Mille.in pract.crim.fol.132.nu.44.

219 Solent†autem magna ex parte,vt aſſerunt,& experti ſunt præcitati Doct.huiuſmodi malefici vti verbis,& orationibus ſumptis ex Pſalmis Dauidicis,vel ex alijs ſacræ Scripturæ locis, quæ miris interdum modis, & ſuperſtitionibus deſcribunt in chartis membraneis puris, quas ipſi chartas virgines vocant,intermixtis quandoque incognitis Angelorum nominibus,qualia dicit Franc. Pegn. loco citato vidiſſe a quodam vili homine dum ad carcerem duceretur,abſtracta,in quibus inuſitati quidam erant circuli,characteres,& figurę prorſus admirandæ,& valde ſuperſtitioſæ.Hæc omnia interdum in aliqua ſecreta corporis parte recondunt,vt cum torturæ admouentur,fiant quaſi inſenſibiles:interdum verò ſolo verbo proferunt quædam voce ſubmiſſa, ita vt proculdubio quandoque contingant,quæ in d. locis commemorant præcitati Doctores.

220 Aduerſus†has fraudes,&incantamenta,quæ remedia opem ferat, expertus fuit Marſ.vt ipſe dicit in d.§ nunc videndum.poſt d. nu. 52. alij de virtute remediorum hominum nihil certi atteſtari poſſunt, quia nunquam experti ſunt,nec per alium experiri viderunt,vt de ſeipſo dicit Paul.Ghirlan.d.q.4.n.16.& Pegn.d.Schol.53.verſ. Aduerſus has fraudes.neque ego vnquam expertus ſum remedia hæc,& incantamenta aduerſus has fraudes,& maleficia; ſunt enim prohibita tam vt rei fateantur,quam illa vt taceant.vt dicit Boſſ.in d.tit.de tortura.

221 n.41. nullo enim pacto licet vnum maleficium per aliud maleficium diſſoluere ſecundum communem ſentẽtiam Theologorum lib.4. ſent. diſt.34.vbi S.Thom.q.1.art.3.Io.Maior.q.2.Sylueſt.in ſumm.in verb. maleficium.q.8.Alphonſ.a Caſtr.de iuſta hæreti.punit.lib.1.capit.15. Pegn. qui hanc dicit eſſe communem ſententiam Theologorum in addit.ad Ambroſ.de Vignate in tract.de hæretic.q.12. art. 1. poſt nu. 115.verſ.poſtremo ſciendum eſt;non ſunt enim facienda mala, vt inde eueniant bona, vt per eos. ex quibus refellitur veriſsime deciſ. text. in l.eorum.C.de malefic.& mathemat.Bar.& aliorum interpretum iuris ciuilis ibidem,& alibi,vt in locis alleg. per D.Bernardinũ Alph.in ſuis collectan.ad d.l eorum.nu.702.qui & cum illis tranſit, & Bald. in l.1. C.eo.tit.aſſerentium,licèt vti maleficijs ad alia maleficia auertenda. & ita in eos animaduertit Franc.Pegn. in d.addit. ad Ambroſ. de Vignate.qui etiam dicit præcitatam l.eorum.C.de malefic. & mathematic.velut iniquam iam olim iuſto iudicio condemnaſſe Leonem Imperatorem

peratorem cognomento philoſophum per conſtitutionem quandam Græco ſermone conſcriptam, quam nunc Latinam habemus, eſtque inter huius Imperatoris conſtitutiones num. 65. cuius initium eſt. Qui propter temulentorum.&c.circa quam l.eorum. & materiam huiuſmodi vide late tradita per Camil.Gallin.de verb.ſign.lib.1.cap.15. & 16.qui adduci nunquam non potuit,vt conſentiret iis,qui hanc notam iniuſſerunt iuri Cæſareo,vt permitteret maleficia, & abominabiles incantationes ad bonum,præſertim cum d.l.eorum cōſtitutio fuerit Conſtantini Imperatoris, qui fuit Chriſtianus, & de Eccleſia Dei benemeritus.vt ibi per eum,n.12.Idem R.P.Cæſar. Baron. pietate, & eruditione inſignis in Annalib.Eccleſiaſtic.ann.321.tom.3.vbi ex antiqua Cod.Theodoſ.interpretatione intelligit illud Cōſtantini reſcriptum ſimpliciter aduerſus Mathematicos: fuiſſeq;tunc Conſtantinum non ſuperſtitioni Gentilium adhuc addictum, vt Zoſimus falsò calumniatur, ſed Chriſtiana religione imbutum.

222 Iuuabit † fortaſſis his vti remedijs,quæ licita ſunt omiſſis incantationibus,& maleficijs,quæ prohibita ſunt.Primo conſiderare, an defectus aliquis adſit ex latere interrogantis,qui in interrogando non omnem adhibuit diligentiam, quæ ita adhibenda eſt.ita animaduertit Boſſ.in d.tit.de tortura.num.39.

Secundo,mutare tormenta,vt eo Iudex vtatur, quod aptius videbitur.ita admonet Marſ.in d.§.nunc videndum.poſt d.nu.52.Par.de Pu.de Synd.in verb.tortura.el 3.c.1.Boſſ in d.tit.de tortura nu.39.qui tamen admonet etiam iudicem,ne propterea vtatur inſolito inſtrumento,ex quo ſi mors ſequeretur,Iudex faceret litem ſuam.vt ibi per eum.

Tertio, mutare etiam carcerem fortaſſis iuuabit, non permittendo, quod reus ex illo carcere aliquid ſecum deferat, & exportet, quod ibi habebat. ita etiam Marſil. in dicto §.nunc videndum. poſt d.num.52.

Quarto,cunctas veſtes & induſium detrahere,quibus ſæpe has figuras,ſcriptas & incantationes occultant.Marſ.in d.§.nunc videndum, poſt d.nu.52.Mille.in prac.cri.fol.132.n.44.Par.de Put.de ſyndic. in d.verb.tortura.el 3.c.1 Franc.Pegn d.Schol.53.col.fi Ant.Scap. lib.5. de iure non ſcripto.cap.120.nu.6.Silueſtr. Prier de ſtrigimagis lib.3. c.3.in 11.puncto.fol.238. vbi etiam admonet, quod maleficium taciturnitatis interdum etiam celant in locis ſecretiſſimis corporis non ſcribendis,nec nominandis immo interdum inter carnem, & cutim, quale dicit repertum fuiſſe apud quoſdam hæreticos, qui eo amoto ſtatim in incendio perierunt,cum antea illæſi in igne manerent.

Quinto,capillos capitis, & corporis eorundem abradi facere, quibus abraſis rei interdum fatentur,vt dicit Io.Mille.in pract. cri. d. fol. 132.nu.44.Par.de Pute.in d.verb.tort.el 3.c.1.Ant.Scap. d.c.120.lib. 5.iuris non ſcripti.nu.6.Sylueſter Prier.de ſtrigimagis.lib.3.d. cap. 3. in 11.puncto.fol.238.

Sexto

Sextò, non permittere, quod aliquis quicquam deferat ad comedendum, ſed de ſuo cuſtos carceris illum alat, vel benè inſpiciat Iudex, aut cuſtodem carceris admoneat, vt benè inſpiciat quid ad comedendum reis deferatur, ne placenta cum lacte matris, & filiæ, vel quid aliud maleficij detur. ita admonet Marſil. in d.§. nunc videndum poſt d.num. 52.

Septimò, non etiam permittere reis, quando ligantur, vt ſubmiſſa voce, vel aliàs tacite ex ſe loquantur, ne aliquid maleficij dicāt, quod facilè obtinebit, ſi continuè dum ligantur, eos interrogabit, & illi reſpondebūt. ita enim interrumpuntur eorum verba, quæ ſummiſſa voce dicerent, vt quid maleficij dicere non poſſint. ita etiam Marſil. admonet in d. loco.

Octauò, quoad ſtrigimagas aduerſus earum maleficia ea etiam remedia opem ferunt, quæ docet Syluester Prier. d. cap. 3. lib. 3. de Strigimagis in d. 11. puncto. fol. 138. vt apud eum videre poteris. Nunc ergo de formula conſtituendi reos ad torturæ locum.

SVMMARIVM.

1 *Formula conſtituendi reos criminis ad tortura locum Iac. Nouell.*
2 *Forma a decreti fune torquendi Iac. Nouell.*
3 *Forma conſistuendi reos criminis ſecundum Io. Mille. in tormento per aqua infuſionem ori reorum.*
4 *Formula conſtituendi reos criminis ad tortura locum: Auctoris.*
5 *Forma decreti fune torquendi Auctoris.*
6 *Formula tormenti ignis.*
7 *Formula tormenti vigiliæ.*
8 *Tormenti genus, quod vulgo dicunt, la capra, quale ſit.*
9 *Formula tormenti taxillorum.*
10 *Formula cædēdi ferula pueros, qui aliter ob ætatē torqueri nō poſſūt.*
11 *Formula conſtituendi bannitos ad tortura locum remiſſiuè.*
12 *Formula annotādi accidētia, quæ in perſona rei in tortura cōtingūt.*
13 *Socius criminis non probat contra nominatum ab eo, ſi cum iuramento, & in tortura non confirmat dictum ſuum.*
14 *Formula conſtituendi reum ad tortura locum in caput alterius.*
15 *Reus torquetur pro habenda præciſa reſponſione.* (ne.
16 *Formula cōſtituēdi reos ad tortura locū pro habenda præciſa reſpōſio-*
17 *Formula ratificationis confeſſionis per torturā extorta. & poſt. n. 23.*
18 *Ratificatio confeſſionis ſpontaneæ ſine tortura neceſſaria non eſt.*
19 *Confeſſio an & quando dici poſſit ſpontanea, licet per torturam extorta fuerit, & an notarius citra falſitatem poſſit ſcribere reum in tortura confeſſum ratificando ſponte confeſſum eſſe. & nu. ſeq.*
21 *Confeſſio per torturam extorta, an licet ſpontanea non ſit, poſſit tamen dici voluntaria.*
22 *Voluntas coacta voluntas eſt.*

23 *Sponte*

Digitized by Google

23 *Sponte verbum, & voluntariè, quomodo differant.*
24 *Confeſſo, ſeu ratificanti confeſſionem factam in tortura datur terminus ad faciendum defenſiones, etiam non petitus, vt nu. 28.*
25 *Reus multa deducere poteſt contra propriam confeſſionem, præſertim in tormentis factam.*
26 *Reus poteſt confeſſionem etiam poſt ratificationem reuocare, & ſi probat errorem, abſoluendus eſt.*
27 *Reus poteſt condemnari ex ſua confeſſione, quamuis reuocata, ſi non probauerit errorem. & nu. 29.*
28 *Terminus ad faciendum defenſiones etiam non petitus debet dari reo confeſſo, ſeu confeſſionem ratificanti.*
29 *Clauſula, habitis teſtibus pro ritè examinatis, non eſt neceſſaria in decreto defenſionis, quæ datur reo confeſſo.*
30 *Clauſula, ſeu proteſtatio, quæ fit a nonnullis iudicibus in decreto defenſionis, ſcilicet abſque præiudicio vlterioris proceſſus, & examinis, uel non eſt neceſſaria, uel ſuperflua eſt.*
31 *Teſtes poſt dicta teſtificata in cauſis criminalibus examinari poſsũt ad offenſã, quando proceditur per inquiſitionem ex mero Iudicis officio.*
32 *Etiam quod interueniat Procurator fiſcalis, & quando. ibid.*
Procurator fiſci licet interueniat in inquiſitione, perinde tamen eſt, ac ſi procedatur ex mero Iudicis officio. ibi.
33 *Teſtes poſt dicta teſtificata in cauſis criminalibus ad offenſam quando proceditur per accuſationem, examinari non poſſunt.*
Item quando proceditur per inquiſitionem aliquo promouente, etiam quod eſſet Procurator fiſci, non tamen ex officio per Iudicem deputatus, & qui ſe obtulit. ibidem.

De Formula conſtituendi Reos criminis ad tortura locum.
Cap. II.

1 FORMA † autem iuxta prædicta conſtituendi reos criminis ad torturæ locum, & decreti ipſius torturæ, quod fieri ſolet, ne detur materia appellandi, eſt huiuſmodi, ſecundùm Iac. Nouell. qui eam in modo fune torquendi ad exemplum ita ad verbum ponit in ſua prac. cr in fol. 39. videlicet.

Eductus ex carceribus Titius ante ſcriptus, & conductus ad præſentiam Magnifici, & Clariſſimi D. Poteſtatis, & Capitanei Taruiſij, & ſuorum Aſſeſſorum ad locum torturæ & interrogatus, ſi deliberauerit melius dicere veritatem, quàm dixerit in præcedenti eius conſtituto. Reſpondit. Interrogatus, quomodo ſucceſſit caſus mortis Sempronij. Reſpondit. Interrogatus, quamdiu eſt, quod non fuit in Villa Pontiani. Reſpondit. Interrogatus, cum quibus ſocijs ibi acceſſit, & quot erant numero. Reſpondit. Interrogatus de armis, quibus erant

erant armati, & maximè quando ipſe Conſtitutus acceſſit ad Villam. Reſpondit. Interrogatus, vnde habuit prædicta arma. Reſpondit. Interrogatus, de ordine ſe inſimul coadunandi, & in quo loco datus fuit ordo. Reſpondit. Interrogatus, ſi vnquam cum aliquo, ſeu aliquibus fuit locutus de male tractando d. Sempronium. Reſpondit. Interrogatus, in quo loco ſe reperiebat ipſe C. tempore, quo vulnera illata fuerunt d. q. Sempronio. Reſpondit. Interrogatus, ſi eo die ſecuti caſus mortis q. Sempronij obuiam habuit Sempronium. Reſpondit. Interrogatus, ſi cum eo locutus fuit, & quibus præſentibus. Reſpondit. Interrogatus, de ordine poſito maletractandi præfatum q. Semproniũ. Reſpondit. Et cum ſua Magnificentia videret ipſum C. dare verba, & nolle veritatem fateri, iuſſit ipſum ad funem duci, ſpoliari, & ligari, & dum ligaretur, & antequàm eleuaretur, fuit pluries interrogatus, ob quam cauſam fuit q. Sempronius interfectus, & de ordine & tractatu poſito de eum male tractando. Reſpondit. Et cum conſtanter nollet veritatem fateri, iuſſit ipſum eleuari, & ad ſignum caballettæ poni, qui poſitus fuit interrogatus de veritate dicenda, quis interfecit Sempronium. Reſpondit. Interrogatus, quæ arma habebat ipſe Conſtitutus. Reſpondit. Et cum verba daret, & nollet veritatem fateri, data fuit ſibi cabaletta, qua data, fuit iterum eleuatus, & ad ſignum poſitus. Interrogatus, vbi ſtetit illa nocte, in qua ſucceſſit caſus mortis q. Sempronij. Reſpondit. Interrogatus, in quo loco, ſeu cum quibus dormiuit in dicta nocte. Reſpondit. Interrogatus, ſi ante caſum mortis ſecutæ obuiam habuit d. q. Sempronium. Reſpondit. Et ei dicto. Che parole ragionaſti inſieme. Reſpondit. Interrogatus, qui aderant eo tunc. Reſpondit. Et cum nollet veritatem fateri, datus fuit, quaſſus, quo dato, cœpit clamare dicendo, ò Dio, ò noſtra Donna, che volete voi ch'io dica, & iterum fuit eleuatus. Interrogatus, quis interfecit Semproniũ. Reſpondit. Interrogatus de ordine & tractatu ipſum interficiendi Reſpondit. Interrogatus, in quo loco datus, & poſitus fuit ordo, & cũ quibus perſonis. Reſpondit. Et ei dicto, Con che perſone hai ragionato di queſto caſo. Reſpondit. Interrogatus, ad quem finem, & effectum ſe contulit ad villam Pontiani. Reſpondit. Interrogatus, à quo tempore citra non fuit in d. villa. Reſpondit. Et cum nollet veritatem fateri, datus fuit quaſſus, quo dato, cœpit clamare, dicendo ò Dio, ò noſtra Donna, che volete voi ch'io dica.

Et cũ per ſatis bonum ſpatium ſtetiſſet appenſus, & ſua Magnificentia videret, nil aliud ab eo haberi poſſe, iuſſit eum planimodè deponi, diſſolui, & reponi ad locum ſuum animo. &c. Hactenus Iacob. Nou.

3 Formula † autem conſtituendi reos criminis ad torturæ locum ſecundũ Io. Mille. in prac. crim. fol. 130. & 133. qui ponit torquendi modum per aquæ ori eorũ infuſionem, de quo per Brun. & alios, qui genera ponunt tormentorum in locis ſupra alleg. cap. 10. num. 3. hæc eſt.

Die 10. Menſis &c.

Ferdinãdus Paraſit⁹ iunior alter ex famulis memorati Anipi, à carcere

cere in Conclaue Concilij accitus, & exacto iureiurando rogatus à me præpoſito, &c. de vero dicendo, & reuelando homicidio in defunctos Craſſum, Plutum, Xenium perpetrato. Dixit non interfuiſſe, propterea neſcire ſe, qui patrauerit tale homicidium. Tunc deductus eſt à tortoribus in locum quæſtionis, vt torqueretur, ibiq; exutus omnibus veſtimentis, ſupponitur quæſtioni, prius tamen adhortatus ad verum dicendum. Dixit non alia, quã quæ iam coram me confeſſus eſt, ſcire. Hoc dicto, venerabili ſigno Sanctæ Crucis ſe meo iuſſu munit, orans in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, Amẽ. Deo omnipotenti, Beatæ Mariæ Virgini, & omnibus Sanctis eius ſe cõmendando. Tunc manibus, ac pedibus funi alligatos, à tortoribus, ac tonſus in aere ſupinus ad pedes ſupponitur paruus tripus, quo magis extenderetur, deinde cõpreſſo tortinaſo eius ori ahenum primum aqua infundit alter ex tortoribus. vtrunq; ab accuſando extorquere admittitur, ſed ille nihil confitetur. Similiter infuſo ſecundò, tertiò quartò aquæ aheno, ille cõfitetur nihil. Deinceps interrogatur, nũ ſæpe dictæ Craſſi, Pluti, Xenij cædi interfuiſſet, num illam commiſiſſet, num opem præſtitiſſet, & à quo commiſſa. Dixit cædi præſentem non fuiſſe, Deus obteſtans immortales. Infuſo quintò, ſextò aheno, idem omnia negat. An Aegidius Gnato, alter Anippi famulus adfuerit, ſuppetias tulerit, homicidiumq; patrauerit. Dixit neſcire, credere tamen illum relicto communi hero Anippo in Vico Sancti Honorati die, & hora homicidij recta domum in diuerſorium Baliſtæ ad ſternendo lectulos, & digerenda ſingula præcurriſſe. Subſtituitur funi tripus alter maior, quo plus extenderetur miſer, qui vehementer exclamans hei, hei. cędi adfuiſſe, enſemque ſtrinxiſſe abnegauit. Infuſum eſt ori eius ſeptimum aquæ ahenum, quem ferè euomuit ſanguine mixtum. Rogatus, an dicta die cædi ſemper maximè poſt cœnam vſque ad lectum hero adſtiterit? Dixit adſtitiſſe, nec reliquiſſe, quemadmodum antea confeſſus erat. Soluitur miſer à tormentis, & locis manibus, iuncturiſque bracchiorum compoſitis, ſublatus eſt in aliud cubiculum ad focum lucentem, vbi lecto ad terram ſtrato poſitus, & rogatus perſeuerat in ſua nouiſſima confeſſione.

Die ſequenti mane.

Eductus item Paraſitus à carcere in diem dicta conclaue, & delato ſacramento à me interrogatus de integro perſtitit in ſua confeſſione ibi coram recitato addens, aut detrahens nihil.

Die dicta.

Aegidius Gnato alter Anippi famulus euocatus à me ꝑpoſito è carcere in locum, vbi flagitioſi torquentur, ac commonefactus, niſi verũ palam fateretur, decretam ei eſſe quæſtionem. Dixit veritatem ſe non tacitum, ſed aliud ſcire, quàm quòd paulò ante rogatus nobilis locutus fuerat. Tum aſſumptus eſt à tortoribus, & ab eiſdem exutus, poſituſque ſuper lapide à pariete præeminenti, noſtro iuſſu ſignum Crucis in frõte pollice pingit, & precatur in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, Amen: deinde ſinglis pedibus, ac manibus funiculo

funiculô ferreis anulis trahitur, ſubijciturq; ad pedes paruus tripus, quo magis diſtrahatur, ac ſollicitatur ſacroſanctæ de vero fatendo. Is vociferans: Ieſus maior, vos (inquit) me interimitis: ſum ego Clericus, & ſacris initiatus, peto ad meum Iudicem Eccleſiaſticum remitti. Deinde ſuperpoſito faciei ſtrophiolo vdo alter tortorum compreſſo tortinaſo primum aquæ ahenum ori infudit, quam eructando miſer finxit loqui velle, is laſſato naſo, receptoq; anhelitu in hæc verba erupit, ah morior, mortuus ſum, ego vitam exhalo. Adhortatus itaque, nequid veri reticeret, eademque, cuius reus eſſet, agnoſceret. Dixit, morior ego potiùs, quam tanta tormenta. Secundô ingeſta eſt ori eius ſecundi aheni aquæ preſſis naribus: quam aquam reuomuit quantum potuit, nihil confeſſus. Infuſa eſt adhuc tertij aheni aqua, modo, quo memoratum eſt, totum ſe commouit tortus. Rogatus quis homicidiũ commiſiſſet, committentiue ſuppetias tuliſſet. Nihil voluit reſpondere. Subiectus eſt per eoſdem tortores magnus tripus tenſo funiculo, vt corpus magis tenderetur, & miſer grauius torqueretur. Hei hei, confiteor (inquit) heu quantam vim patior, ſciuiſſe me decet nunc mori inconfeſſum, vis falſum tormentorum vi à me extorquere? o maledicti tortores, eſtis ne carnifices, aut ijs crudeliores, qui me tam grauioribus, tam atrocibus excruciatis ſupplicijs? ô Deus erue me à circundantibus. Infuſa eſt quarti aheni aqua, vt ſupra, iam venter aqua intumeſcebat, eiuſq; partem aliquam euomuerat, nec quicquam promere voluit: denuo quintò, ſextò aquæ ahenum exhauſit, diffitens omnia. Solutus prætereà, & remotus eſt à quæſtione, diſtorta membra compoſita, ac ſublatus per d. tortores ſuper ſtratum ad focum, deniqùe ad poſitum panis, & vini ientaculum.

4 Forma† autem conſtituendi reos criminis ad torturæ locum, quam ſub alio, & pleniori dictandi ſtylo ſeruamus, & qua vniuerſam practicam ſupra in ſuperiori cap. enarratam comprehendimus; retento eodem Themate Iacob. Nouell. de quo ſupra, ad exemplum eſt huiuſmodi, videlicet. Die 5. Maij. 1587.

Conſtitutus perſonaliter coram Magnifico, & Excellen. D. N. Illuſt. & Reuerend. D. Gubernatoris Ciuitatis Vrbiſueteris Locumtenente generali, meque Notario, &c. Titius q. Sepronii, de quo ſupra, vti principalis in ſe, & teſtis in alios, qui, delato eidem iuramento de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis ſcripturis, &c. ad opportunas D. interrogationes dixit, & reſpondit, prout infra videlicet, & primo interrogatus, ſi cogitauerit, & adhuc ſe diſpoſuerit, & deliberauerit melius dicere veritatem, quam hactenus dixerit, ſuper his, de quibus iam fuit interrogatus in præcedentibus eius examinibus, & conſtitutis, Reſpondit, io ce ho penſato, & ſon diſpoſto, & reſoluto dire la verità, come ho fatto per il paſſato ne gl'altri miei eſamini, nelli quali ho detto la verità; & non poſſo dir altro. Interrogatus, quomodo adhuc velit in eius pertinacia perſiſtere, & euadeat dicere, veritatem dixiſſe, cum non ſemel, ſed pluries in mendacio repertus fuerit, & non leuia

con-

Digitized by Google

cõtra ipſum vrgeant indicia,& propterea recedat ab eius pertinacia & ingenuè veritatem fateatur ſuper his,de quibus fuit hactenus interrogatus. Reſpondit,Signor ho già detto la uerità,& vi dico liberamẽte,che non poſſo dir altro,che quello,ch'ho detto. Interrogatus,& monitus,vt ſe diſponat ad dicendum veritatem,quam modo aliquo negare non poteſt tot vrgentibus contra ipſum indicijs,&ideo dicat ingenue quomodo ſucceſſerit caſus mortis q.Sempronij. Reſpondit, io nõ sò altrimenti,come il caſo della morte di Sempronio ſia paſſato,perche io non mi ci ſon trouato. Interrogatus, an ſaltem dici audiuerit, quomodo,& qualiter ſucceſſit caſus mortis d.q.Sempronij,& dicat a quo ſeu à quibus,quo tempore,& in quo loco . Reſpondit, io non ho mãco inteſo dire,come ſia ſucceſſo il caſo della morte di Sempronio. Interrogatus,quomodo ergo ſciuit, & notitiam habuit d. Semproniũ fuiſſe interfectum . Reſpondit,io v'ho gia detto Signore ch'io ſeppi la morte di detto Sempronio,perche mi fù detto da Lucio di Titio, come ho detto nell'altro mio eſamine. Interrogat',& monitus,vt dicat veritatem,an aliter etiam,& quomodo,& qualiter ſciuit, & notitiam habuit d.Sempronium fuiſſe interfectum,benè cogitans, quod Curia eſt de omnibus bene informata. Reſpondit. io in verità Signore non ho ſaputo la morte di Sempronio,ſe non come ho già detto à V. S.& ſe l'haueſſi ſaputa altrimenti,io lo direi liberamente;perche à me nõ importa coſa alcuna. Interrogatus,quandiù eſt , quod ipſe Conſtitutus fuit in Villa Pontiani . Reſpondit,Io ci fui in detta villa li 25. del meſe paſſato,che l'ho pur detto à V.S. altre volte. Interrogatus,an ſolus, vel aſſociatus contulerit ſe dicto tempore ad dictam villam. Reſpondit,io ce andai accompagnato, & non ce andai altrimenti ſolo. Interrogatus, vt exprimat illorum nomina,cognomina,& patria,qui cum ipſo acceſſerunt dicto tempore ad dictam villam Pontiani . Reſpondit, Vi venne meco in quel tempo N.N.N. alla detta villa. Interrogatus,vt dicat veritatem,an vltra prædictos aliquis alius ſe contulerit ad d.villam cum ipſo Conſtituto dicto tempore. Reſpondit, Per dire il vero à V.Sig. N.ancora ci venne con eſſo me, & li ſopranominati alla d.villa. Interrogatus , ſi etiam d. N. ſe contulit cum ipſo C. & aliis prænominatis ſuis ſociis ad d.villam.dicat,quare ſupra,& in aliis eius conſtitutis ſolum dixit de N.N.N. Reſpondit,Io non ho detto prima di N.ma ſolo di N.N.N.perche non me ne ricordauo. Et dicente Domino,quòd hoc nullo modo veriſimile eſt, quia cum recordatus fuerit,quod dicti N.N.N. ſe contulerunt cum ipſo C.ad villam ita etiam veriſimile eſt,quod memoria teneret,quod ipſum etiam aſſociauit ad d. locum N. cum præſertim attenta qualitate dict. N. & aliorum prædictorum nulla poſſit aſſignari rationabilis cauſa, quare magis recordatus fuerit dictorum N.N.N.quàm dict.N.fateatur igitur veritatem,quare pro eius ſociis ad d. locum propalauit ſolum dictos N.N.N.& non d.N. Reſpondit,io nõ sò che dir altro, ſe non che non me ne ricordauo,che hora m'è ſouuenuto di detto.N. Interroga

Q tus

tus quomodo ad eius memoriam reduxerit, quod etiam dict. N. fuit in eius ſocietate, quando cum alius prædictis ſe cõtulit d.tempore ad villam. Reſpondit, mi è ſouuenuto di d. N. doppo che V. S. nell'vltimo eſamine mi fece molta inſtanza di ſapere, chi era venuto meco in quel tempo alla detta villa: ci ho penſato ſopra, & coſi m'è ſouuenuto anco d.N. Interrogatus, an d.N. vnquam alius vicibus ſe contulit cũ d.C. ad villam prædictam. Reſpondit, Signor nò, che detto N. mai ci è venuto più con eſſo me alla detta villa. Interrogatus, an armati, vel inermes ſe contulerint ipſe C. & prædicti eius ſocii d. tempore ad dictam Villam. Reſpondit, Erauamo armati tutti noi, quando in d. tempo andãmo alla detta villa. Interrogatus, vt exprimat, quo qui libet ipſorum armorum genere eſſent armati, quando ſe contulerunt ad d. villam. Reſpondit, Haueuamo tutti vn'archibugio à ruota di giuſta meſura per vno, & non altr'arme. Interrogatus, vt dicat veritatem, vnde habuerunt dicta arma tum ipſe Conſtitut. tum alii prædicti eius ſocii. Reſpondit, Li detti Archibugi erano noſtri, & ogn'vno di noi pigliò il ſuo di caſa ſua. Interrogatus, quare ita armati ſe contulerunt ad dict. villam dicto tempore. Reſpondit, Noi ſiamo ſoldati, & ſiamo ſoliti portar l'arme, & particolarmente l'archibugi, quã do andiamo fuori della città, & maſſime in queſti tempi, che per tutto practicano banditi. Interrogatus, quare ita inſimul ſe contulerunt dicto tempore ad d. villam. Reſpõdit, Noi, come io ho detto altre volte à V.S. andammo à ſpaſſo, come era noſtro ſolito d'andarci. Et dicente domino, quòd d.N. nunquam amplius ſe contulerat cum ipſo C. ad d. villam, vt ſupra dixit, ideo dicat veritatem. quare d. N. ita d. tempore aſſociauit ipſum C. ad d. locum. Reſpondit, Venne anco detto N. à ſpaſſo con eſſo noi. Interrogatus, quomodo, & qualiter ita inſimul ſe coadunauerint. Reſpondit, Io hò già detto à Vig. S. altre volte, che ci ragunammo in caſa mia, doue vennero li detti N. N. N. N. per andare inſieme à ſpaſſo alla detta villa. Interrogatus, an ergo datus fuerat aliquis ordo, ſe ita inſimul coadunandi, quo tempore, & in quo loco. Reſpondit, La ſera innanzi haueuamo ragionato inſieme di volere andare a ſpaſſo alla detta villa, & reſtammo d'accordo, che veniſſero à caſa mia, che è più vicina alla porta, & de li ce ne ſarẽmo andati in detto luogo. Interrogatus, an ita pluries ſe coadunauerint ipſe C. & alii prædicti, quot vicibus, in quo, ſeu quibus locis, et qua occaſione. Reſpondit, Signor nò, che non ſiamo ſtati coſi inſieme altre volte in caſa mia, come queſta volta. Interrogatus, quando aliis vicibus inſimul ſe contulerunt ipſe C. et prædicti N. N. N. prout inſimul ſe contuliſſe ad d. villam ſupra dixit, dicat, an inſimul ſe ita coadunauerint in domo ipſius conſtituti. Reſpondit, Signor nò, che non ci ſiamo ragunati in caſa mia l'altre volte, che ſiamo andati à ſpaſſo inſieme alla detta villa, che ſiamo andati ogn'vn'alla porta, doue ci ſiamo incontrati. Interrogatus, quare ergo dicta vice ita inſimul ſe coadunauerunt in domo ipſius C. antequam ſe contulerint ad d. villam. Reſpondit,

ſpondit,Che sò io perche ci ſiamo coſi ragunati in caſa mia, prima che andaſſimo alla detta villa;mi venne detto coſi à loro la ſera innanzi che veniſſero à caſa mia,che faremmo andati inſieme alla detta villa,& coſi ci vénero. Interrogatus,per quantum temporis ſpatiũ ita inſimul ſteterint in domo ipſius C. priuſquam ſe contulerint ad dictã villam.Reſpondit,Ci potemmo ſtare circa vn quarto d'hora,quanto facemmo collatione già che coſtoro ſi trouauano in caſa, ſe bene era à buon'hora,douendo andare coſi fuori à piede.Interrogatus,& monitus, vt dicat veritatem, quos ſermones verè habuerunt ipſe. C.& alij prædicti in d.eius domo per d. tempus.Reſpondit, Noi in vero nõ ragionammo di coſa alcuna, come altre volte ho detto,facemmo collatione & ciarlammo coſi tra noi,come ſi fa tra li compagni. Interrogatus,& adhuc monitus, vt recedat à mendacijs,& fateatur ingenuè veritatem,& dicat,an aliquos habuerint ſermones de d. Sempronio, & ita illos pro veritate recenſeat. Reſpondit, La verità è queſta, che tra noi non fu altrimenti ragionato di detto Sempronio in conto alcuno.Et ei dicto,quomodo adhuc velit perſiſtere in huiuſmodi mẽdacio, cum non deſint teſtes contrarium deponentes, & qui iam in eius faciem contrarium depoſuerunt, ideo dicat veritatem de d. ſermonibus de d.Sempronio habitis,& an etiã ita in ſimul locuti tractauerint de male eum tractando,& quomodo,& qualiter intendebant illũ male tractare.Reſpondit,Signor nò,che noi non hauemmo tal ragionamẽto di detto Sempronio,& queſto non ſi trouerà mai con verità.Interrogatus,an ſaltem cũ alijs ipſe Conſtitutus locutus fuerit de male tractando d.Sempronium,& cum quo,ſeu quibus, quo tempore,& in quo loco Reſpondit, Nè meno cõ alcun' altro ho hauuto ſimil ragionamẽto di trattar male detto Sempronio,& cerchi pur V.Sign.quãto vole, che per la verità non lo trouerà mai. Interogatus.ſi eo die ſecuti caſus mortis d.Sempronij obuiam habuit d.Sẽpronium, & dicat in quo loco,& qua hora.Reſpondit, io lo veddi sù alla detta villa di Pontiano doppo che io, & li miei compagni ci andammo in quel giorno, & lo viddi nella villa proprio,che poteua eſſere ſu l'hora di veſpero.Interrogatus,ſi cum d.Sempronio locutus fuit,& quibus præſentibus d. tempore.Reſpondit, Signor nò,che io non gli parlai altrimenti, che non haueuo occaſione di dirli coſa alcuna.Interrogatus,quid fecit, & ad quem locum ſe contulit d.Sempronius, poſtquam ita illum vidit in d.loco,& d.hora.Reſpondit,io non sò quel che detto Sempronio ſe faceſſe,ne doue egli s'andaſſe doppo che io lo veddi,come ho detto di ſopra. Interrogat. an ſaltem aliquis ex d. eius ſocijs ſciat, & notitiam habeat, quo iuerit d.Sempronius poſtquam illum vidit, vt ſupra.Reſpondit, Io non sò Signore ſe alcuno delli miei compagni ſapeſſe doue s'andaſſe detto Sẽpronio doppo che noi lo vedemmo(come ho detto di ſopra)che tutti erauamo inſieme in quel tempo,& nõ ſi ragionò di lui,ne in quel tempo,ne doppo. Interrogatus, quid ipſe C. & d.eius ſocii fecerint,& an ex d.villa diſceſſerint,& quo iuerunt poſtquam vi-

Digitized by Google

timmo della detta villa, & non fummo altrimenti al detto luogo N. doue ſi dice che fu ammazzato d.Sempronio. Interrogatus, & monitus, vt recedat ab eius pertinacia,& ſe tandem diſponat ad dicendum veritatem de ordine, & tractatu de male tractando d. Sempronium, & de eum occidendo,ac de tractatus huiuſmodi executione, alias deuenietur contra ipſum C. ad iuris, & facti remedia opportuna, & ad rigoroſum examen. Reſpondit, Faccia pure V. Sig. quel che gli pare: perche io non poſſo dire altro, non hauendo fatto trattato alcuno cõtra detto Sẽpronio, & non me ci ſon trouato alla ſua morte,che quel giorno non mi partij da quella uilla. Interrogatus, & iterum monitus, quomodo adhuc pertinaciter negare audeat d. tractatum, ac illius executionem ſatis detectum, & detectũ ex ipſius inimicitia, quam habet cum d.Sempronio ex ſermonibus, & minis in domo ipſius habitis, & ſecutis cum d. eius ſocijs,quibus ſtipatus deinde ad alios extraneos actus non aliter diuertendo ſtatim ſe contulit ad d. villam, & deinde ad d. locum, in quo d. Sempronius interfectus fuit: fateatur igitur de omnibus ingenuè veritatem, nec patiatur contra ipſum deueniri ad rigoroſum examen,& torturam,prout deuenietur, ſi adhuc in eius pertinacia perſtiterit.Reſpondit, Fate pur quel che vi pare Signore,perche io non voglio dire quel che non ho penſato, nõ che fatto.
5 Ex † tunc Dominus viſa pertinacia ipſius C. attentaquè eius qualitate(ſi ille erat malæ cõditionis, & famæ)ac ſtantibus indicijs contra ipſum vrgentibus(quæ etiam vel omnia,vel vrgẽtiora ſpecificari poſſunt) pro veritate habenda de d. crimine, cum aliter haberi non poſſit, mandauit ipſum C. adduci ad locum torturæ,ibique ſpoliari, ligari,& ad funem præſentari. Qui ſic adductus, dum ſpoliaretur, & ligaretur,fuit pluries benignè monitus per Dominum de veritate dicenda,& illam tandem dicat & recedat ab eius partinacia, alioquin etiã ad vlteriora procedetur contra ipſum C. Reſpondit, Signore volete ch'io dica quel che non ho fatto,nè pure penſato,fate pur quel che vi pare che non ho che dire altro. Et tandem ſpoliatus,ligatus, & ad funem præſentatus fuit adhuc pluries benignè monitus per Dominũ, vt recedat tandem ab eius pertinacia, & fateatur ingenuè veritatem de d.delicto,alioquin in funem eleuabitur,& ita torquebitur. Reſpondit, Eccomi quà Signore, io ho detto la uerità & non dirò mai altroche quel che io ho detto.Ex tunc Dominus, cum conſtanter nollet veritatẽ fateri, mandauit ipſum C. in funem eleuari. Qui ſic eleuatus clamare cœpit alta voce, o Sigore Dio, miſericordia, ò noſtra Donna aiutami,pluries,& pluries ita replicando, & deinde tacuit, & cum ita aliquantulum tacuiſſet,iterum clamare cœpit, ò Dio, ò Dio, miſericodia Signore,Madonna de Loreto aiutami, e ſoccorimi, ſimiliter pluries, & pluries ita etiam replicando. Interrogatus, quomodo,& qualiter ipſe C.& d.eius ſocij ſe inſimul coadunauerunt, quando d. tempore ſe contulerunt ad d. villam Pontiani. Reſpondit, Io ui hò già detto Signore,come ci ragunammo inſieme,& non ſta altrimenti,

Digitized by Google

ò Signore, ò Signore, ò Dio, ò Dio mio, oh miſericordia, miſericordia. Interrogatus, quos ſermones adinuicem habuerunt, quando per d. tempus ante acceſſum ad villam prædictam ſteterũt, in domo ipſius C. & antequàm reſponderet ſuas continuando acclamationes, dixit, ohime, ohime, ohime ſanta Maria da Loreto ſoccorremi, ah Signore mi fate torto, deinde. Reſpondit, Noi non ragionammo di coſa alcuna, ciarlauamo, come ſi fa tra giouani facendo colatione. Interrogatus, & monitus, vt recedat ab eius pertinacia, & dicat veritatem, an tunc temporis, vel alio ſermonem aliquem habuerint de d. Sempronio, & illum recenſeat, & non implicet ſe amplius in mendacijs. Reſpondit, In verità Signore, che noi non ragionammo di detto Semponio, ne io anco con altri n'hò ragionato de fatti ſuoi, che nõ m'importano: queſt'è la verità Signore, queſt'è la verità, ò Dio, ò Dio che crudeltà è queſta à tenermi quì, & deinde tacuit. Et cum nollet veritatẽ fateri, Dominus mandauit vno ictu quaſſari, qui ſic quaſſatus cœpit clamari, ò Dio, ò noſtra Donna, che volete voi ch'io dica. Et dicente Domino, quod dicat veritatem de d. delicto, & recedat ab eius pertinacia. Reſpondit, Io v'hò detto Signore la verità: ma voi non lo volete credere, & coſi è, & non poſſo dir'altro, ſe mi ci teneſte qui mill'anni, ohime, ohime Signore queſta è vna gran crudeltà: deinde tacuit, & poſtquàm aliquantulum tacuiſſet, dixit Signore mettetemi giù, mettetemi giù, che voglio dir la verità. Et dicente D. quod ibi dicat veritatem illamque ingenuè fateatur, & deponetur. Reſpondit, Che volete, ch'io dica ditemelo Signore, che ve lo dirò, ohime, ohime Signore, miſericordia, mettetemi giù, che ve dirò la verità, mettemi giù, che ve la dirò, pluries, & pluries ita replicando. Ex tunc Dominus pro veritate habenda mandauit ipſum C. leuiter deponi, animo, &c. Qui ſic depoſitus, & ſedens ſuper ſcamno ligneo Dominus eum Interrogatuit, & hortatus fuit, vt modo dicat veritatem, quã dicere pollicitus fuit Reſpondit, Che volete ch' io dica Signore, di gratia non mi tormentate più, che riceuo à torto queſti tormenti perche non ho fatto coſa alcuna, & ſono del tutto innocente. Interrogatus, & monitus, vt nolit ita verba dare, ſed diſponat ſe ad dicendum veritatem, alioquin iterũ in funem eleuabitur. Reſpondit, Fate Signore, quel che vi pare, io nõ poſſo dir'altro. Ex tunc D. mandauit ipſum C. in funem eleuari. qui ſic eleuatus clamare cæpit ohime, ohime, &c. Interrogatus, ob quam cauſam ſe contulit ipſe C d. tempore ad villam Pontiani. Reſpondit, Io ci andai à ſpaſſo come v'ho detto altre volte. Interrogatus, quare ſecum duxit d eius ſocios ad d. villam Pontiani. Reſpondit. Ancor loro vennero à ſpaſſo, che erano ſoliti venirci cõ eſſo me. Interrogatus, quare d. N. particulariter ſe etiam contulit ad d. villam, ad quam non erat ſolitus accedere, nec vnquam ibi ſe contulerat cum ipſo C. Reſpondit, O Dio, o Dio, ohime Signore, ò noſtra Donna aiutami, ancor lui ci uenne à ſpaſſo, & nõ per male niſſuno. Interrogatus, an poſt acceſſum ad d. villam, & die mortis d. Sempronij extra illam ſe contulerit,

lerit,& quo iuerit tam ipſe C. quam d.eius ſocij. Reſpondit, Che volete ch'io dica,io l'ho già detto,& replico, che non partimmo mai da quella villa doppo che gionti ci fummo,ò Dio,ò Dio, ohime crudeltà grande. Et ei dictō,quòd recedat à mendacijs, quia poſt acceſſum ad d.villam fuit etiam viſus vnà cum d. eius ſocijs extra illam,ideo dicat veritatem,quo iuerunt, & in quo loco ſe reperiebant tempore mortis d.Sempronij.& dum hæc ſcriberentur, & antequā interrogatorio reſponderet,acclamabat alta voce,ò crudeltà grande, ò torto grande, che riceuo,che volete ch'io dica, & reſpondēdo interrogatorio inſtāte Domino pro illius euacuatione,& vt diceret veritatem.Reſpondit, Dico,che non vſcimmo mai dalla detta villa, & mentono quelli, che dicono il contrario,che ſono bugiardi Signore. Interrogatus de ordine,& tractatu interficiendi d.Sempronium, & quis illum interfecit. Reſpondit, Ohime,ohime Signore, io non sò chi l'habbia ammazzato,& non sò di trattato alcuno,ò Dio,ò Dio,ò miſericordia. Et cum adhuc nollet veritatem fateri,Dominus mandauit vno alio ictu quaſſari,qui ſic quaſſatus tacuit, & deinde cum aliquantulum tacuiſſet clamare cœpit, ò crudeltà grande,o gran torto riceuo, Dio ne moſtrerà miracoli,mettetemi giù Signor mio,fatemi metter giù, che vi voglio dir ſenza manco la verità. Et dicente Domino, quòd aliàs iam verba dedit,ideo dicat ibi veritatem, & deponetur. Reſpondit, Signore fatemi metter giù, che queſta volta certo non vi inganno,& ſopra la fede mia,che vi dico la verità,pluries,& pluries ita replicando. Ex tunc Dominus pro veritate habenda mandauit d. C. leuiter deponi. Qui ſic depoſitus ſedens ſimiliter ſuper ſcamno ligneo fuit per Dominum interrogatus,& hortatus, vt modo ingenue fateatur veritatem, quam dicere promiſit,nec amplius velit verba dare. Reſpondit, Eh Signore io non sò che dire,per che nō ho fatto coſa alcuna,& s'haueſſi fatto l'errore, non haurei aſpettato tāto à confeſſarlo,volete(o diſgratiato me)ch'io dica quel che non ho fatto. Interrogatus, et monitus,vt velit omnino recedere ab huiuſmodi eius pertinacia,et ſe diſponere ad dicendum veritatem, quam nullo modo negare poteſt tot cōtra ipſum vrgentibus indicijs iam in Cōſtituto de planè ſibi enarratis,alioquin iterum in funem eleuabitur. Reſpondit, Signore aſpettate vn poco,et cum aliquantulum tacuiſſet, oculis ad terram demiſſis dixit,Signore che volete ch'io dica,io non sò che mi dire, io non ſto in ceruello. Et tunc Dominus videns ipſum C. verba dare et nolle dicere vrritatem, mandauit ipſum iterum in funem eleuari. Qui ſic eleuatus alta voce clamando dixit,oh,oh Signore.Interrogatus,et monitus, quod ſe tandem diſponat ad dicendum veritatem de d. homicidio,illiuſque tractatu,nec patiatur vlterius torqueri, prout vlterius in tortura detinebitur, ſi in eius pertinacia adhuc perſiſtere voluerit.Reſpondit poſt multas acclamationes dicendo,ò Dio, Dio, noſtra Donna,miſericordia,pluries ita replicando, Signore riſolueteui pure ch'io non vi poſſo dir altro, tenetemi quanto hora vi pare, ohime,

Q 4 me,

me, ohime poueretto me. Et cum ſtetiſſet in tortura per ſpatiũ vnius horæ, & aliud ab eo pro tunc haberi non poſſet, Dominus mandauit ipſum C. leuiter deponi, diſſolui, & reponi ad locum ſuum animo &c. Hactenus de forma conſtituẽdi reos criminis ad torturæ locũ, quoad modum fune torquendi, qui vſu frequẽtior eſt. ſed & eadem eſt forma conſtituendi reos criminis ad locum aliorum tormentorum, & in ipſo etiam actu interrogantur rei corã Iudice, & notario conſtituti eodem modo, & forma quibus ſupra, eademque etiam forma eſt decreti ipſorum tormentorum. in quo tamen exprimitur tormenti genus, quo reus torqueri debet, & cauſa etiam exprimitur, ob quam à modo fune torquendi vſu frequentiori receditur, & eſt huiuſmodi, & primo.

De formula tormenti ignis.

Quod quale ſit, docet Brun. de indicijs, & tortur. d.q. 2. par. 2. poſt nu. 6. talis eſt. Die &c. Anno 1587.

Conſtitutus perſonaliter &c.

Interrogatus &c. Reſpondit.

Interrogatus, &c. Reſpondit.

Ex tunc Dominus viſa pertinacia ipſius C. & ſtante mala eius conditione, & fama, ac indicijs contra ipſum laborãtibus, vrgentibusq; pro veritate habenda de delicto, cum aliter haberi non poſſit, & ipſe C. tormento funis, quod non timet, ſed paruipendit, non torqueatur (vel dicas, vt ipſe C. tormento funis torqueri non poſſit, quia ruptus eſt, vel alias mancus) mandauit ipſum C. adduci ad locum tormẽtorũ, ibique tormento ignis ſupponi, & d. tormento tormentari. Qui ſic adductus ad tormentum ignis fuit pluries benignè monitus per Dominum ad dicendam veritatem, nec patiatur d. tormento ignis ſupponi, prout ſupponetur ſi in eius pertinacia perſtiterit. Reſpõdit. Ex tunc Dominus cum nollet veritatem fateri, ſed in eius pertinacia perſiſtere, mandauit d. conſtitutum d. tormento ignis ſupponi. Qui ſic ſuppoſitus leuatis pedibus, illisq; lardo porcino inunctis, & in cippis iuxta ignem validum retentis, cum ſtetiſſet in tormentis per vnum, Credo, incepit dicere ohime, ohime, &c. Et cum vociferando clamaret oſtendendo ſignum doloris, Dominus mandauit apponi tabulam ante pedes animo &c. qua ſic appoſita hortatus fuit ipſum conſtitutum, vt veritatem dicat, & recedat ab eius pertinacia. Reſpondit, Io hò detto la verità, non dirò mai altro, che quel che ho detto. Ex tunc Dominus mandauit d. tabulam ante pedes poſitam amoueri, qua ſic amota vociferare cœpit, Miſericordia Signore.

Ex tunc Dominus mandauit iterum apponi d. tabulam ante pedes animo &c. qua ſic poſita, & demum iterum monitus, & hortatus ad dicendum veritatem. Reſpondit, O ſignore, è gran coſa queſta, volete, ch'io dica quel che non ho fatto, ò miſericordia, Signore Dio &c.

Ex tunc Dominus mandauit ipſum C. cum in eius negatiua perſiſteret, & aliud ab eo haberi non poſſet, à d. tormento amoueri, & reponi ad locum ſuum animo &c. cum ſtetiſſet in d. tormento computando

etiam

Digitized by Google

etiam appoſitionem d.tabulæ per ſpatium duorum Miſerere.

De formula tormenti Vigiliæ.

7 Quod quale ſit d.tormenti genus docet Marſ.in d.l.1.poſt n.55.quē laudat Ghirl.d.q.2.de qō. qui dicit, quod alio modo, & faciliori vſus fuit hoc tormenti genere,ſed modum,quem obſeruauit,non aperit.

Die 19. Decembris 1587.

Conſtitutus perſonaliter,&c.

Interrogatus.&c. Reſpondit.

Interrogatus,&c. Reſpondit.

Ex tūc Dominus viſa pertinacia ipſius C.ac attenta eius mala conditione,& fama,& indicijs contra ipſum laborantibus, vrgentibuſque pro veritate habenda de d. delicto,cum aliter haberi non poſſit,& ipſe C.tormento funis torqueri non poſſit,(vel tormento funis,quod nō timet,ſed paruipendit,non torqueatur)mandauit ipſum C. adduci ad locum torturæ,& ibi tormento vigiliç ſupponi. Qui ſic adductus antequam d.tormento ſuppoſitus eſſet,fuit pluries benigne monitus per Dominum de veritate dicenda,alioquin d.tormento incontinēti ſupponetur.Et cum reſpondiſſet,io hò detto la verità, e ſono innocente, &conſtanter nollet veritatem fateri,Dominus mandauit d.C.tormento vigiliç ſupponi,&ita d.tormento per quadraginta horas torqueri. Et d.tormento vigiliæ ſuppoſitus ſedens ſuper quodam ſcamno ligneo compedes habens pedibus tamen a terra eleuatis,& manibus poſt terga ad funem ligatis, fuit tandem in cuſtodia Birruariorum relictus, eiſque commendatus,vt per quadraginta horas ipſum dormire non permittant.& ita Dominus dimiſit examen ipſo C. ſic relicto cum eſſet hora ſecunda noctis,& clepſydræ prima, præcipiendo eiſdem Birruarijs,vt ſi aliquid velit dicere d.reus C. quamprimum ipſum Iudicem vocare debeant. Die 20.&c.1587.

Et cū ſtetiſſet d.tormento ſuppoſitum per ſpatium 10.horarū,& petijſſet ire ad exonerandū ventrē,Dominus eidem permiſit cum cuſtodia neceſſaria,qui poſtquam redijt,& d.tormento ſuppoſitus fuit, fuit pluries benignè monitus per Dominū, & rogatus, vt diſcedat ab eius obſtinatione,& pertinacia,& fateatur ingenuè veritatem tractatus,& cauſam,&c.Reſpondit,Io hò detto la verità,e non poſſo dire altro.

Die dicta.

Et cum ſtetiſſet d.reus conſtitutus in tormentis per horas viginti quatuor,dominus pluries adhuc,ac pluries eum monuit ad dicendum veritatem,& ſpecificandum,&c.Reſpondit,io vi ho già detto, che ho detto la verità,e che non poſſo dir'altro, e vi replico il medeſimo.

Interrogatus,&c. Reſpondit,

Interrogatus, Reſpondit,

Die 21. Decembris 1587.

Et proſequendo examen cum ſteterit in tormentis per horas vigintiſeptem,& nihil aliud dixiſſet,Dominus eum monuit ad dicendum veritatem,alioquin alio tormento torquebitur, & propterea dicat nomina,

mina,&c.Reſpondit,Io vi hò già detto Signore più volte la verità: nõ poſſo dir'altro, che occorre che mi facciate tanta inſtanza a dirui quel che io non ho fatto,e non ho pur penſato.

Die &c.

Et cum ſtetiſſet in eiſdem tormentis per horas quadraginta, pluries,ac pluries Dominus eum etiam monuit,& benigne hortatus fuit, vt velit tandem recedere ab eius pertinacia, & fateri ingenuè veritatem de d.tractatu &c. alioquin contra ipſum ad vlteriora, prout iuris fuerit procedetur. Reſpondit, Queſto a punto è quel che voglio io Signore,che procediate ſecondo è di ragione,perche hauendo queſt'intentione,e facendo poi coſi,non dubito,che non ſi procederà contra di me più auanti di queſta maniera,perche eſſendo io innocente,me ſi fa gran torto a tormentarmi coſi. Ex tunc Dominus mandauit ipſum C.diſſolui,& a d.tormento remoueri,& ad locum ſuum reponi,animo &c.cum aliud ab eo haberi non poſſit,& ſtetiſſet in d.tormentis per d. quadragintas horas.

8 Et hoc eſt tormentũ vigiliæ, quod vſu frequentius olim erat,paucis autem ab hinc annis loco ſcamni lignei illud in ſtatu eccleſiaſtico aliqui tormenti huius inſtrumentum ſupponunt, quod vulgo capram nuncupant,quod eſt atrociſſimum tormenti genus, quia reus ſine caligis & ano ſuo denudato,& vndique ligatus,ne aliàs caderet, ſedet ſuper d.capram. Vnde pro illis verbis,ſedens ſuper quodam ſcamno ligneo,&c. hæc alia ponuntur, ſedens ſuper capra ano ſine caligis denudato,ſic modum exprimendo,quo reus hoc tormenti inſtrumento torquetur,prout in omnibus tormenti generibus exprimi ita debet, & eſt quidem tormenti genus atrociſſimum, & non niſi vrgentiſſimis indicijs præcedentibus,& in atrociſſimis, non etiam paſſim in quolibet crimine eo Iudices vti debent,& in his etiam raro,nec vnquam per quadraginta horas,ideo in decreto tormenti huius iudex nõ mandat hoc tormenti inſtrumento reum torqueri per quadragintas horas ſed ſimpliciter ſine tempore mandat d.tormento torqueri, & tormentari,& arbitrio deinde iudicis iuxta qualitatem indiciorum, & rei robuſticitatem reus ſuppoſitus d.tormenti inſtrumento detinetur, ita vt reus vel innocentiæ, vel ſupplicio, vt in cæteris torquendi generibus,ſaluus ſit.d.l.quæſt.ff de quæſt.Et tempore fel.rec.Greg XIII.hoc tormenti genus propter ſui atrocitatem,& quia paſſim eo iudices vtebantur,etiam quod crimen non eſſet de atrociſſimis,prohibitum fuit.

De formula tormenti taxillorum.

9 Quod quidem quale ſit docent Brun.de indic.& tort.2.p.q.2.Sed plenius,& apertius Marſ.in d l.1.nu.55. ff.de quæſt. & vulgo nuncupatur hoc tormenti genus,la ſtanghetta,quod & dicit Marſ.d.loco.

Die 15.Decembris 1587.

Conſtitutus perſonaliter,&c.

Interrogatus,&c.

Interrogatus,&c. Reſpondit.

Et

Et tunc Dominus viſa pertinacia ipſius C.ac ſtantibus,&c.pro veritate habenda,cum aliter haberi non poſſit, & ipſe C. tormento funis torqueri non poſſit(vel tormento funis,quod non timet,ſed paruipendet non torqueatur)mandauit ipſum C.adduci ad locum torturæ,ibique tormento taxillorum vulgo nuncupato la ſtanghetta, ſupponi, & tormentari. Qui ſic adductus, antequàm d tormento ſupponeretur, fuit pluries benignè monitus per Dominum de veritate dicenda de d.delicto,alioquin d.tormento incontinenti ſupponetur. Et cum conſtanter nollet veritatem fateri,& in eius pertinacia perſiſteret, Dominus mandauit d.tormento eum ſupponi, & torqueri. Qui ſic d.tormento ſuppoſitus in terra proſtratus talo pedis dexteri denudato inter duos ferreos taxillos concauos poſito,& cuſtode carcerum eos ſtanghetta comprimente clamare cœpit alta voce,ohime miſericordia, Dio,miſericordia,Signore,&c.

Interrogatus,&c. Reſpondit.

Et cum in d.tormento ſuppoſitus ſtetiſſet per quartam partē vnius horæ,& aliud ab eo haberi non poſſet, Dominus mandauit, eum a d. tormento remoueri,& ad locum ſuum reponi,animo &c.

De formula cædendi ferula pueros.

10 Qui propter ætatem fune, nec alio tormenti genere torqueri non poſſunt, vt ſupra diximus hoc lib.c.1.n.49.

Die 6.Maij 1587.

Conſtitutus perſonaliter,&c.

Interrogatus,&c. Reſpondit.

Interrogatus,&c. Reſpondit.

Ex tunc Dominus viſa pertinacia ipſius C.ac ſtantibus,&c.pro veritate habenda cum aliter haberi non poſſit,mandauit ipſum C. adduci ad locum torturæ,ibiq; ſpoliari, & ad funem manibus ante faciem alligari ad effectum ferula eū cædendi,cum ob eius minorem ætatem torqueri non poſſit. Qui ſic adductus, & ſpoliatus, & manibus ad funem ante faciem allegatis fuit pluries benigne monitus per Dominū ad dicendum veritatem,nec patiatur ferula cædi,prout cædetur, ſi in eius pertinacia perſtiterit. Reſpondit. Ex tunc Dominus cum in eius pertinacia perſiſteret,mandauit ipſum ferula cædi. Qui cum ſic cæderetur,clamare cœpit.ohime miſericordia,&c. Et monitus per Dominum de veritate dicenda,alioquin vlterius ferula cædetur. Reſpondit, Et cum pluribus,& pluribus verberibus færula cæſus fuerit per ſpatium duorum Miſerere, & aliud ab eo haberi non poſſet, Dominus mandauit,ipſum diſſolui,& reponi ad locum ſuum,animo,&c.

Hactenus ad exemplum de formula quorundam generum tormentorum vſu frequentiorum:ſub eadem forma, & dictandi ſtylo, vel ſimili conſtitui poterit reus ad torturæ locum in cæteris tormentorum generibus, ſemper exprimendo in decreto de torquendo tormenti genus,& in ipſo deinde actu torturæ illius qualitatem,& modum. Et hęc quidem

vt infra, vt per Boer. dec. 319. nu. 4. poſt Marſ. in d. §. diligenter, nu. 62. * & ſequitur Vulpel. conſ. crim. 30. n. 7. & conſ. 76. nu. 14. & conſ. 83. n. 8. vbi dicit, quod ita obſeruatur.

14 Et ita hunc in modum, vel ſimilem confirmatio hæc in tortura fieri debet. Nam ipſe nominatus coram Iudice, & Notario conſtitutus interrogatur ſuper delicto, pro quo, vt ſocius criminis nominatus eſt, & eo in negatione perſiſtente, in eius faciem adduci debet reus, qui eum nominauit, & facta ſic confrontatione iuxta formam ſupra traditam. c. 3. nu. 28. lib. 3. & ambobus in eorum dicto perſiſtentibus, Iudex mandat, ambos adduci ad locum torturæ, & ibi d. reum in faciem nominati in funem eleuari, & eum ſic eleuatum interrogat, an ea, quæ dixit, & depoſuit contra per eum nominatum hic præſentem fuerint, & ſint vera, & per ipſum pro veritate dicta, & reſponſione recepta quod ſic, Iudex facit, vt in tortura ſubſtantialiter recenſeat, quæ depoſuit, mox interrogatur d. nominatus, quid prædictis reſpondeat, & ambobus in eorum dictis permanentibus a tortura reus deponitur, & ad locum ſuum Iudex reponi iubet, examenque continuat cum reo nominato, ſi vult, aliàs iubet ambos reponi ad locum ſuum, animo &c. & formula hæc eſt, videlicèt. Die 4. Maij. 1587.

Conſtitutus perſonaliter corã Magnif. & Excell. D. N. Illuſtr. & Reuerend. D. Gubernatoris Vrbiſueteris Locumtenente, meque Notario, &c. Hiſcus q. Titij de Caſtro Parrani comitatus d. ciuitatis, de quo ſupra, principalis in ſe, & teſtis in alios, qui delato eidem iuramento de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis, &c. ad opportunas Domini interrogationes dixit, & reſpondit, prout infra, videlicet, & primo. An vltra ea, quæ ſupra dixit in alijs eius examinibus, aliquid aliud ſibi dicere occurrat, & quid. Reſpondit. A me non occorre dir'altro. Interrogatus, an ipſe C. bene cogitauerit, & ſe diſpoſuerit ad dicendum veritatem ſuper depoſitione Caij q. Martini iam ſibi lecta, & illam ingenuè fateatur. Reſpondit. Io hò detto la verità, e d. Caio dice la bugia, come ho detto a V. S. nell'altri miei eſamini Interrogatus. quid dicet, ſi d. Caius in eius faciem dicet, & deponet eadem, quæ in d. eius depoſitione iam ſibi lecta continentur. Reſpondit, Io dirò medeſimamente, che lui dirà vna gran bugia. Et tunc D. ad conuincendum ipſum C. de mendacio, ipſumque magis diſponendum ad veritatem dicendam, mandauit in eius faciem adduci d. Caium. Quo ſic adducto, et delato eidem iuramento, et de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis, etc. factaq; nominum, et perſonarum mutua inter eos recognitione, fuit idem adductus per D. Interrogatus, an ea, quæ ſupra dixit, et depoſuit contra præſentem C. et in eius depoſitione, fuerint, et ſint vera, et per ipſum pro veritate dicta, velitq; ea approbare, et confirmare in faciem d. C. Reſpondit, Signor sì, che quel che ho detto nel mio eſamine contra coſtui qui è la verità, e per la verità l'ho detto, e tanto in faccia qui di C. confermarò. Interrogatus, vt ergo in ſubſtantia recenſeat ea, quę pro veritate dixit, et depoſuit in d. eius examine.

Re-

Reſpondit, La verità è queſta Signore, Che, etc. Ex tunc D. conuerſus ad d. C. eundem Interrogauit, quid modo reſpondeat prædictis. Reſp. Io ho già detto a V.S. e lo replico anco adeſſo, che coſtui dice tanta bugia, imputando me di queſto fatto, delquale ſono per ogni conto innocente. Replicante d. Caio adducto, & io dico, che non ho detto, ne dico bugia alcuna, che quant'ho detto, è la verità iſteſſa, & coſi dico, & confermo. Ex tunc D. cum vterq; ipſorum ſtaret in d. ſuo, mandauit ambos adduci ad locum torturæ, ibiq; d. Caium ad omnem dubietatem tollendam, quæ circa illius perſonam, & dicta oriri poſſet, & vt d. Hiſcum C. afficiat, ad omnemq; alium meliorem finem, & effectum ſpoliari, ligari: & in funem eleuari. Quibus ſic adductis, & d. Caio ſpoliato, ligato, & in funem in faciem d. Hiſci C. eleuato, fuit idem Caius per D. Interrogatus, vt ingenuè dicat, an ea, quæ depoſuit vt ſupra contra d. Hiſcum hic præſentem conſtitutum fuerint, & ſint vera, & per ipſum pro veritate dicta, eaq; approbet, & ratificet in faciem d. C. Reſpondit, Signor ſi, che tutto quello, ch'io ho depoſto, è la verità, e tanto confermo, & approuo in faccia qui de Hiſco, ohime Signore che tormento è queſto, le mie braccia ohime. Interrogatus, vt adhuc etiam in faciem d. C. ſubſtantialiter recenſeat ea, quæ contra ipſum depoſuit in d. eius examine. Reſpondit, Io hò già detto in faccia qui di Hiſco, ohime, ohime Signore Dio, & medeſimamente hora confermo, & approuo, che la verità è queſta che &c. ohime le mie braccia, ò Diò. Interrog. d. Hiſcus hic præſens conſtitutus, quid etiam reſpondeat prædictis. Reſpondit, Coſtui è vn bugiardo, e non ſi trouarà mai con verità quel che coſtui dice contra di me, o ladro, aſſaſſino, a queſto modo mi aſſaſſini. Replicante d. adducto, io non ti aſſaſſino altrimenti, che quanto ho detto è la verità, e lo dirò ſempre, ohime Sig. Dio, &c. Ex tunc D. cum vterq; ipſorum ſtaret in dicto ſuo, & d. Caius ſtetiſſet in tortura per quartam partem vnius horæ, mandauit ipſum leuiter deponi, & tam ipſum, quã d. Hiſcum C. reponi ad locum ſuum, animo &c. vel poteſt iudex mandare tortum reponi ad locum ſuum, & examen continuare cum C. iuxta forma ſupra traditam d. c. 3. lib. 3. in formula confrontationis.

15 Interdũ† reus nõ torquetur ſuper delicto, nec in caput alterius, ſed pro præciſa reſponſione affirmatiua, vel negatiua, qnando reus vel nõ vult reſpondere, vel non præciſè reſpondet, ſed per verbũ nõ recordari, & ſimile in re ſubſtantiali, iuxta ea, quæ ſup. dixim. c. 2. lib. 3. tũc reus non ſemel moneri debet, vel ad reſpondendum, ſi reſpondere nollet, vel ad præciſè reſpondendum, ſi affirmatiuè, vel negatiuè non reſponderet, & eo perſiſtente in eius pertinacia, torqueri dẽt ſolum ad habendã reſponſionem affirmatiuam, vel negatiuam, ſecundum quod diximus ſup. d. c. 2. & formula hæc eſt, videlicet. Die 9. Maij 1587.

16 Conſtitutus perſonaliter coram, &c. Interrogatus, an vltra ea, quæ ſupra dixit, aliquid aliud ſibi dicere occurrat, & quid. Reſpondit, A me Signore, non occorre dir'altro, che quello, che ho detto nell'altro mio eſamine. Interrogatus, quando ipſe C. & eius ſocij ſupra per

eum

cum nominati ſe contulerunt ad d.villam Pontiani,dicat an prius in aliquo loco ſe coadunauerint,& per quantum tempus ante. Reſpondit, Sig.sì,che prima,che noi andaſſimo alla d.villa, ci ragunaſſimo tutti inſieme in caſa mia, di doue partimmo,quando andaſſimo alla d.villa,che fermati lì in caſa mia quanto beueſſimo,ci partimmo per quella volta. Interrogatus,vt recenſeat ſermones,quod adinuicem ipſe C. & d.eius ſocij habuerunt in d.eius domo d.tẽpore,quo ibi moram traxerunt. Reſpondit,Io Sig.non mi ricordo,che ragionamenti noi haueſſimo,che già è vn meſe che queſto fu. Interrogatus,& monitus,vt velit dicere veritatem de ſermonibus habitis,tunc temporis inter ipſum C. & d.eius ſocios,cum non ſit veriſimile,quod non recordetur. Reſpond. io in vero non me ne ricordo,che ſe me ne ricordaſſi, io lo direi liberamente. Interrogatus, vt dicat veritatem,an inter ipſum C.& dictos eius ſocios ſermo aliquis fuerit de d.Sempronio,& dicat qua occaſione. Reſpondit. io non ho memoria,che noi ragionaſſimo di d.Sempronio. Et dicente D.quod bene cogitet, & ad eius memoriam reducat, an ſermonem adinuicem habuerunt de d.Sempronio, & dicat qua occaſione. Reſpondit,io dico,che non mi ne ricordo, che volete, ch'io mi ricordi Signore. Interrogatus,an ſermo aliquis fuerit inter ipſum C.& d.eius ſocios de male tractando,& dicat quomodo,& qualiter d. Sempronium ſiue d.tempore in d.eius domo,ſiue alibi. Reſpondit, in verità,ch'io non mi ricordo d'hauere hauuto tal ragionamento con detti miei compagni,nè all'hora in caſa mia,nè altroue. Interrogatus & monitus, vt velit præciſe ſuper præmiſſis reſpondere affirmatiuè, vel negatiuè,& caueat ab huiuſmodi eius reſponſione non recordari, cum Interrogetur de facto proprio,& de recenti,& in quo non cadit veriſimilis obliuio,& dicat veritatem. Reſpondit. Se io me ne ricordaſſi, lo direi, ma in verità non me ne ricordo. Et dicente Domino, eumque monente ad dandum ſuper præmiſſis præciſam reſponſionem affirmatiuam, vel negatiuam, alias pro illa habenda neceſſe erit contra ipſum deuenire ad iuris,& facti remedia opportuna. Reſpondit,Tant'è Signore,penſo,e ripenſo,& in effetto non me ne ricordo. Ex tunc Dominus viſa pertinacia ipſius C. nolentis præciſe reſpondere ſuper præmiſſis affirmatiuè,vel negatiuè, pro præciſa reſponſione habenda,cum aliter haberi non poſſit,mandauit ipſum C. adduci ad locum torturæ,ibique ſpoliari, ligari, & funi præſentari. Qui ſic adductus,antequam ſpoliaretur,& dum etiam ſpoliaretur, & ligaretur,& funi applicaretur fuit per Dominum pluries benignè monitus,vt ſe diſponat præciſe reſpondere affirmatiuè,vel negatiuè, an ſermo habitus fuerit inter ipſum C.& d.eius ſocios de male tractãdo d.Sempronium,& dicat quomodo,& qualiter,alias ſi in prædicta eius reſponſione perſtiterit,in finem eleuabitur. Reſpondit. Fate Signore quel che vi pare,che ſete padrone: perche io non me ne ricordo. Ex tunc Dominus cum conſtanter nollet præciſè reſpondere, mandauit ipſum in funem eleuari. Qui ſic eleuatus cœpit dicere, ohime, ohime,

ah,

ah,ah,Signore Dio,mettetemi giù,che la voglio dire,mettemi giù,pluries,et pluries ita replicando.Et dicente Domino quod ibi præciſe ſuper præmiſſis reſpondeat affirmatiue,vel negatiue,nec patiatur vlterius in tortura detineri,prout detinebitur,ſi in d.eius reſponſione perſtiterit.Reſpondit.Horsù Signore la biſogna dire, ohime, ohime, ohime,oh,oh,la voglio dire, la verità è, che noi non hauemo ragionato mai in conto alcuno di d.Sempronio,e maſſime di volerlo trattar male,e di offenderlo,e fargli diſpiacere,e queſta è la verità ſignore,queſta è la verità, ohime, ohime, oh, oh, Signore Dio. Ex tunc Dominus mandauit ipſum C.leuiter deponi,et diſſolui, cum ſteti ſſet in tortura per ſpatium duorum Miſerere.Et continuando cum eo iam depoſito, & diſſoluto examen,eundem D.interrogauit, quare tam audacter, & conſtanter noluit ante torturam præcisè ſuper prædictis reſpondere, prout in ipſa tortura præcisè reſpondit. Reſp. Io prima non me ne ricordauo,la corda me l'ha fatto ricordare,oltre ch'io non ho che fare più che tanto con d.Sempronio,ſi che ſon certo non hauer'hauuto tal ragionamento di lui.Ex tunc D.alijs præuentus negotijs dimiſit examen,& mandauit ipſum C.reponi ad locum ſuum,animo,&c.

De formula ratificationis confeſſionis per torturam extortæ.

17 Et † quoniam reus poſt torturam,ſi in ea confeſſus fuerit, ad locum extra tormenta duci debet ad ratificandum,ut ſup.diximus c.præced. n.1 39.formula ratificationis ſecundum modum ſupra traditum eod. c.præc.n 149.hæc eſt ſecundum Aluarez in ſuo Spec. vtriuſque iur. tit. de tortur.col.3.in ver.& Notarius in actis,& ex eo D.Alphon.in prac. cri.can.lib.7.de tortur.c.6.concl.1.videlicet.Talis conſtitutus coram tali iudice ad bancum maleficiorum,lecta de verbo ad verbum confeſſione ſua.interrogatus a dicto iudice ſi dicit,& confitetur,vt confeſſus fuit,vt ſupra in ſua confeſſione,& per ordinem continetur.qui Reſpondit,quod ſic.& ſic debet ſcribi in actis,alias non creditur iudici.vt in c.quoniam contra de probatio.& teſtes non ſunt adhibendi,vt ex generali conſuetudine obſeruatur.Hæc illi.Foller.autem in pract.crim.in verb.& ſi confitebuntur.1.p.3.p.dicit. quod ſi ſcribi ſolet. Talis reus ductus ad ratificandum, ac conſtitutus coram tali iudice ſedente pro Tribunali ad hunc actum,ſolutus vinculis, & catenis extra locum, & aſpectum torturæ,lecta prius eidem ſua depoſitione, eam ratificauit, atq;veram faſſus eſt de verbo ad verbum. Hactenus Foller. ibi nu. 63. ex Affl.Iac.Beluiſ.Marſil.Brun.& Guid.de Suzar.quos allegat Vmber. Locat.in oper.Inquiſit. fol. 484. Hanc ponit formulam ratificationis huiuſmodi.

Forma ratificandi proceſſum per delatum iam confeſſum.

Conſtitutus perſonaliter N.coram præfato Reuer. D.Inquiſitore dictus N detentus vt ſupra de carcere N. cuſtodem de mandato ipſius Reuerendi D.Inquiſitoris eductus,& eidem lectis per me Notarium

rium

rium infraſcriptum eius conſtitutis per eum factis, videlicet vno ſub die tali,talis menſis, alio ſub die tali,&c. tenoris infraſcripti,vel eidē examine tali die facto in tortura videlicet:legantur omnia,deinde ſe-quētur.Ad eius plenam audientiam,& intelligentiam præmiſſa prius monitione eidē per me Notarium facta, quod bene aduertat,quod ſi quanta in ſupraſcriptis conſtitutis ſunt vera,ea approbet, & ratificet, ſin autem minus,non.ea omnia,& ſingula in ſupraſcriptis Conſtitutis per me Notarium lectis ad eius plenam audientiam,& intelligentiam ſpōte approbauit,& ratificauit,& approbat,&ratificat omnia, & ſingula ſupraſcripta in dictis conſtitutis contenta in totum, & per totū, in omnibus,& per omnia, & prout in dictis Conſtitutis continentur, & ſit mentio,dicendo, & ſubiungendo Et mi rincreſce d'hauere offeſo la diuina Maeſtà,& ne dimando perdonanza à Dio,& V.R.offerendomi di abiurare tutti li miei errori,& accettare tutta quella penitentia ſalutare,che V.R.m' imporrà.Et hæc omnia ad præſentiam Domini Syndici Fiſcalis præfata acceptantis,& inſtantis &c.Si autem habet aliquid minuere,addere,vel mutare,dicetur. & eo monito, quod bene aduertat,quia agitur de eius intereſſe vitæ, & honoris, idcirco ea, quæ ſuperius dixit, ſi vera ſunt, approbet, & ratificet, ſin minus, non. Reſpondit ciò ch'ho detto,&c.l'approuo, ratifico, & confermo. bene è vero, , che doue io ho detto, &c.reuoco, & reprobo tutto, & tutto il reſto, che ſi contiene nelli detti miei conſtituti contrario alla mia confeſſione ratificati come di ſopra, e tutto, che io ho fatto, & detto, come, &c. l'ho fatto come, &c. Addendo ſolum primo eius conſtituto, vbi dicit, & deponit. &c. addendo hæc verba, &c. Et ſecundo Conſtituto, &c. & ſucceſſiue obtulit abiurare omnes hæreſes, & amplecti pœnitentiam ſibi a R. Domino Inquiſitore iniūgendam.Et hæc in præſentia,&c.Hæc Vmber. Locat.qui vt vides,videtur ponere ratificationem confeſſionis etiam ſponte factæ ſi-
18 ne tortura,quæ†tamen neceſſaria non eſt,vt ex communi,et ex conſuetudine ex plurib.teſtatur Iul.Clar.lib.5.ſentent.§.fin.q.65. verſ.ſed quarto.& Carrer.in prac.crim.fol.3. num.29. Et more cauti aſſeſſoris ſcribi facit per notarium,quòd reus ſponte ratificauit, & approbauit
19 ſuam confeſſionem:ſolent†enim cauti aſſeſſores hoc caſu facere ſcribi in actis,quòd reus ſponte ita confitetur, quamuis tortura præceſſerit.eſt quidem falſa vt plurimum iſta ſcriptura.vt dicit Bal.in l.2. nu. 3.C.de cuſtod.reor.nihilominus hæc generalis cōſuetudo excuſat Iudicem,& Notarium à pœna falſi,vt dicit Bald.in l.1.n.30.C.de confeſſion.quem poſt Brun.quem etiam allegat,refert Iul.Clar.lib.5.ſent.§. fin.q.64.verſ.debet quoque.& Ant.Scap.lib.5.iuris non ſcripti. ca.75.
20 nu.8.& ſeq.Sed † Iudex animaduertere debet,antequam ita ſcribi.faciat, an torturam intulerit legitimis indicijs præcedentibus. Nā hoc in caſu ſi reus ratificat ita poſt torturam perſeuerando in confeſſione,interueniente tamen aliquo congruo interuallo inter tormenta & ratificationem,certè talis cōfeſſio poteſt dici ſpontanea, & Notarius

poteſt licitè ſcribere in actis, quòd talis ſponte confeſſus eſt tale delictum l.1.§.ſi quis vltro.ff.de quæ ſtio. ſecus autem ſi legitima nō præceſſerint indicia, & Notarius ita ſcribens, qui fuit præſens torturæ, & ſciuit reum tortū non præcedentibus indicijs, incidit in falſum, prout & Iudex, qui ſciens reum torturæ ſubiecisse non præcedentibus indicijs, hoc ſcribi fecit, pœnam falſi non euitaret. ita Angel.in l. qui in aliena.§.fi.ff. de acqui.hæred. & cum eo ibi ſimpliciter trāſeunt Imol. Paul.de Caſtr.Rom.& Alex.& late Iaſ.qui alios etiam congerit n.30. & aliis ſeq.Ang.Are.de Malef.in verb.Comparuerunt d.inquiſiti, & confitentur totum.nu.16.& ibi Ang Arim.in add.Foller.in pract. cri. in d.verb.& ſi confitebuntur 3.par.num.89.Carrer. in pract. crimin. fol.3.n.31.Iul.Clar.poſt Brun.quem allegat d.q.54.verſ.debet quoq; * in fin. & hæc eſt magis communis opinio,& valde id in practica notabile eſt, vt dicit Alex in d.§.fi.d.l.qui in aliena,& ibi ex eo Iaſ.nu. 38.

21 Sed† ſi notarius ſcriberet non ſponte, ſed voluntarie, non incideret in falſum quamuis indicia torturam non præceſſiſſent, verum .n. eſt

22 inſtrumentum, quia † voluntas licet ſit coacta, tamen voluntas eſt.l. ſi mulier.§ pen.& ibi glo.not.ff.quod met.cauſ.l.ſi patre cogente ff.de rit.nup.l.velle non creditor.ff.de reg.iur.ita ſing.Bal.& reputat nouū dictum in c.1.§.iniuria.col.vlt.de pac.iur.firm.cum quo tranſit Iaſ.in

23 d.l.qui in aliena.§.fin.nu.35.ff.de acquir.hæred.qui ſubdit,† quòd bene notanda eſt hæc differentia inter verbum ſponte, & verbum voluntarie, quia forte alibi non inuenitur. Sed tutius erit, Notarium nullo modo, et caſu ſcribere reum ſponte confeſſum, ſed ſcribere, quo loco, quo tempore, quo modo, qualiter, et quibus verbis reus fateatur, vt admonet Vmber.Loca.in oper.Inqu ſito.in verb.tortura poſt nume. 20. Et libellus ille incerti authoris recens editus, et perulgatus de modo examinandi in cauſis criminalibus, hanc ſatis congruam continet formulam ratificationis, licet alias ordinis, et artis expers ſit ille libellus.

Modus ſeruandus in ratificationibus.

Interrogatus, ſi omnia dicta, et confeſſata per ipſum in vltimo conſtituto ſibi facto fuerint, et ſint vera, et pro veritate dixerit, et faſſus fuerit. Reſpondit, etc. Et lecto ſibi præcedenti conſtituto habito ſub die, etc. in tali libro, et c. præſertim in illa parte incipiente in eius reſpōſione, etc. per me Notariū de verbo ad verbū de mādato D. et per ipſum conſtitutum bene audito, et intellecto prout etiam fuit per D. Interrogatus, an ea omnia, quæ modo ſibi lecta fuerunt ſint per eum dicta, et cōfeſſata, modis, et formis, quibus legi audiuit. Reſpond. etc. Et dicente D. vt recenſeat modo pro veritate in ſubſtantia ſeriatim, et ſuccincte citra quodcunque mendacium omnia, quæ in dicto examine ſibi lecto dixit, et faſſus fuit. Reſpondit, etc. Interrogatus, ſi velit prædictis confeſſatis, et dictis per ipſum aliquid addere, vel minuere, vel potius ea tanquam vera ratificare, et approbare, modo ratificet, et approbet, et ſi quæ mendacia in eis dixerit, illa libere recuſet, et cor-

& corrigat, ſolum Deum præ oculis habens. Reſpondit. Interrogatus ſi occurrat ipſi C. aliqua alio pro veritate dicere, vltra ea, quæ dixit, & faſſus fuit. Reſpondit. Et perfecto examine eſt procedendum infraſcripto decreto, videlicet. Tunc D. acceptatis &c. dimiſit examen, & mandauit ipſum conſtitutum poni ad largam, cum termino triũ dierum ad faciendum omnes, & ſingulas eius defenſiones, habitis tamen teſtibus pro ritè, & rectè examinatis, copias, &c. & abſque præiudicio vlterioris proceſſus, & examinis, &c. Hactenus libell' ille. Noſtra hũc formula non abſimilis eadem continens, & comprehendens, quæ iuxta modum ſupra traditum cap. præcedenti, comprehendere debet, licet alio dictandi ſtylo hæc eſt.

Die 4. Nouembris 1586.

Conſtitutus perſonaliter coram Magn. & excellenti D. N. Ill. & R. D. Gubernatoris Vrbiſueteris Locumtenente, meque Notario, &c. in cubiculo cuſtodis carceris Titius q. Sempronij, de quo ſupra, principalis in ſe, & teſtis in alios. Qui delato eidem iuramento de veritate dicenda, prout iurauit manu tactis ſcripturis &c. ad opportunas D. Interrogationes dixit, & Reſpondit, prout infra, videlicet, & primo. Interrogatus, an vltra ea, quæ ſupra dixit, aliquid aliud ſibi dicere occurrat, & quid. Reſpondit, A me Signore non occorre di dir altro. Interrogatus, an ea, quæ ſupra dixit, & confeſſus fuit heſterna die in rigoroſo eius examine, fuerint, & ſint vera, & per ipſum C. pro veritate dicta, eaque velit ratificare, & approbare. Reſpondit, Signor ſi, che quel che hieri io diſſi, & cõfeſſai con la corda è vero; & per la verità io l'ho detto, & confeſſato, & tanto quanto io diſſi, ratifico, & confermo, e mi duole di non hauerlo confeſſato prima, che non harei patito queſto dolore intenſo della corda, come ho patito grandemente, Dio lo sà. Et lecto ſibi per me. &c. de mandato D. ad verbum eius Conſtituto, eiuſq; confeſſione heſterna die facto, & ſequuta, à capite vſq; ad finem ad claram ipſius intelligentiam, eoq; & omnibus in eo contẽtis bene per ipſum, vt aſſeruit, auditis, et intellectis, fuit per D. Interrogatus, an ergo prędicta in d. eius conſt. & examine contenta ea ſint, quæ in tortura, et ab ea depoſitus dixit, et confeſſus fuit. Reſpondit, Signor, ſi che tutto queſto che ſi contiene in queſto mio eſamine lettomi qui hora dal Notaro, è quanto io diſſi, et cõfeſſai hieri con la corda, Interrogatus, ſi eadem prædicta per ipſum C. confeſſa in d. eius examine ſibi lecto fuerint, et ſint vera, et per ipſum C. pro veritate dicta eaq; approbet, et ratificet. Reſpondit, Sign. ſi, che tutto queſto, che ſi contiene in queſto mio eſamine fatto con la corda, et quanto in eſſo ho cõfeſſato è vero, et per la verità io l'ho detto, et confeſſato, lo haueſſi io detto prima, che non occorreua procedere contra di me cõ la corda, come s'è fatto, pure ogn'vn s'aiuta più che ſi può per non dire il vero del male, che ſi fà, come ho fatto io fin che ho potuto, vi ſia Sig. raccomandato. Interrogatus an prædictis per eum confeſſis velit aliquid addere, vel minuere. Reſpondit, Io non ho che aggiongere, ne

tem.ſubdit, quod hæc practica ſibi ſummopere placet, licet aliqui officiales parum docti illam non obſeruent, & credit, quod aliter reus non poſſet condemnari: quia diceretur mori indefenſus, cum &
25 †contra propriam confeſſionem præſertim in tormentis factam mul ta deduci, & probari poſſint, vt ex communi per eundem Clar. eo. §.
26 ſi lib. 5. ſent. q. 55. Quinimmo poſſet † reus talem confeſſionem etiam poſt ratificationem ex interuallo reuocare, &, ſi probaret errorem eſſet abſoluendus, vt per Gram. ſuper Conſtit. Regn. fol. 23. nu. 22. et di
27 xit Iul. Cla. d. q. 55. verſ. pone. vbi † verò nihil probet poterit reus * ex tali confeſſione condemnari ſecundum omnes, qui ita tenent, vt di · cit Bal. in l. 2. n. 3. C. de cuſto. reor. quem poſt Afflic. quem alleg. refert
28 Iul. Clar. d. q. 64. verſi. ſin autem Et † debet dari dictus terminus reo ita confitenti etiam quòd illud non petierit. quicquid dixrit Boſſ. • in tract. cauſ. crim. tit. de confeſſis. num. 2. ita obſeruat practica generalis, vt teſtatur Iul. Clar. d. §. fin. lib. 5. ſent. q. 65. verſi. 1. in fin. Neq;
29 † in huiuſmodi decreto neceſſaria eſt clauſula illa, habitis teſtibus, &c. per d. libellum poſita, quia ex ipſa confeſſione iam ſequuta condemnatio ſequi debet, vt ſupra diximus, & tradit Iul. Clar. d. verſi. ſin
30 autem. in fin. & d. q. 65. in princ. Prout † nec illa clauſula, ſeu proteſtatio poſita in calce d. decreti, de quo in d. libello de modo examinandi in cauſis criminalibus, videlicet, abſque præiudicio vlterioris proceſſus, & examinis. neceſſaria eſt, quia † quãdo proceditur per inquiſitionẽ ex mero iudicis officio, poſſunt teſtes examinari, vel de nouo produci etiã poſt didicita teſtificata; quia ceſſat in Iudice timor ſubornationis, vt late per Natt. qui plures congerit conſi. 358. vol. 2. & conſi. 365. per totum. vol. 3. Anto. Gabriel. lib. 1. commu. concluſ. * tit. de teſtib. concluſ. 21. in 33. fallen. num. 99. & ex communi Iul. Clar.
32 lib. 5. ſentent. § fin. q. 61. verſ. ſed quæro. etiam † quòd procurator fiſcalis in inquiſitione interueniat, qui tamẽ ex officio à Iudice & ſuperioribus ſit deputatus, vt per eundem Natt. in d. conſil. 569. n. 4. & ſeq.
33 & † ſi proceditur inſtante accuſatore, vel per Inquiſitionem aliquo promouente, etiam quòd eſſet procurator fiſci, qui non ex mero officio deputatus eſſet, vel qui ſe obtulit, ſuperflua eſt dicta proteſtatio, quia in his caſibus, poſt publicatas atteſtationes, & didicita teſtificata teſtes examinari, vel de nouo produci non poſſunt, vt plene per Natt. Ant. Gabriel. & Clar. poſt alios, quos ipſi congerunt in d. locis.

Et hæc de Theorica, & Praxi Interrogandorum Reorum pro breui Tironum exercitatione DEI ſingulari munere oblata commemoraſſe ſufficiat. Quæ ſi forte ab illa ſententia, quam Catholica docet, & tenet Eccleſia, aliqua in re deuiarent, veluti per ignorantiam dicta, aut negligentiam (ſunt enim intellectus humani fallaces) ipſius Catholicæ Eccleſiæ iudicio, & cenſuræ, vt & me ipſum, ſubijcio.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX VERBORVM ET RERVM omnium, Quæ in hac Practica Interrogandorum Reorum continentur.

Numerus primus, Librum; Secundus, Caput; Tertius, Numerum; Quartus, Paginam oſtendit.

A

ABSENTES, & mortui longa abſentia habentur pro rite, & recte receptis, & examinatis a reo volente copiam proceſſus. Lib. 3.c. 3.nu.64. p 186.

Abſolui debet reus, qui ſufficienter tortus purgauit indicia. lib. 4.cap.1. num. 135. pag 220.

Abſoluitur reus ex hactenus deductis ſufficienter tortus, licet in confeſſione non perſeueret. ibidem.

Abſolutus ex hactenus deductis interim inquiri poteſt nouis ſuperuenientibus indicijs. l 4.c. 1.

Accuſator requiri non debet ad torturæ actum rei criminis. 4. 1.62. 06 eo abſente iudex ex officio procedere poteſt. 1.2.9.6.

Actor prius fundat ſuam intentionem, deinde reus excipit. 3.3. 58. 184. eo non probante, reus abſoluitur. 4. 1. 137.229.

Actus ad primam vicem reſtringitur, quando agitur de graui præiudicio, vt quis inauditus torqueatur. 4. 1. 204. 230. quando eſt contra ius, vt quis torqueatur inauditus, debet intelligi, vt minus, quam fieri poſſit, ius commune lædat, & & ius alterius. ibid num.105.

Aduocatus præſens eſſe non debet examini reorum. 3.3.2 74

Aduocatus rei præſens illius torturæ eſſe non debet. 4. 1.63.206 neque aduocatus accuſatoris num 64.207. neq; aduocatus fiſci. nu 65.207

Aetatis ratio habenda eſt, quia aliud alijs annis magis conuenit. 3.1.24.38

Aetas reorum apud acta deſignari debet, & & ſuper ea rei reſpondere debent. 3.3. 9.75

Andreæ Tiraquelli memoriæ lapſus. 2.1. 49.22.

Anteacta, dictaque ſpectanda ſunt. 3.1. 32.38.

Antecedens quid. 3. 1. 57.42. ſi eſt neceſſarium, conſequens etiam erit neceſſarium. 3.1.61.43

Appellatio rei non recipitur poſtquam reus tormentis applicatur. 4.1.69.208

Appellatio recipi debet à decreto de torquendo prout de iure interpoſito. nu.70. 208 ei an deferat Magna Curia, & audientiæ *R*egiæ in Regno. nu.75. 209. ei non defertur in Dominio Mediolani, vbi appellatio prohibetur tam a definitiua, quam ab interlocutoria. nu.76.209. ei in Statu Eccleſiaſtico an ſit deferendum. nu.77.209.

Appellatio in criminalibus, ſi cauſa eſt capitalis, recipitur, conſtituto reo in carcere, ex Motu proprio Pij IV. 4.1.77.209

Appellatio continet defenſionem. nu. 173. 226 eſt oppreſſorum releuamen. num. 174 226.

Arbitrium iudicis in repetendo torturam regulari debet ſecundum qualitatem indiciorum. 4.1. 120. 216. eius prætextu iudex non debet immoderatæ ſæuire in repetitione torturæ. nu.128.118.

Argumentatio, eſt præcipuum inſtrumentum iudicis reum interrogantis. 3. 1.55 42. eius vitium, vel rectitudo non tam conſiſtit in veritate, vel falſitate propoſitio-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

tionis, quam in recta, vel nō recta vnius ex altera deductione. nu.78 48
Argumentum de teſtibus ad reos. 3.2.84.69
Artem interrogandorum reorum Doc. non docuerunt, in Præf. nu.2.1. pendet ab acumine ingenij. nu. 3. 1. eius materia quæ ſit. 1.3.7.12. varianda eſt, quia variant animi. 2.2.12.29. quæ ſit, & quomodo ita fiant interrogationes longius repetita percunctatione. 3.1.59.42.
Ars eſt dux certior, quam natura. nu 4.2.
Artes omnes in quem finem inuentæ ſint. num.5.2
Arte opus eſt ad extorquendum a reo inuito veritatem. n.7.1
Auaritia affert fidem frequenter, aut detrahit. 3.1.29.38

B

Bannitum poteſt iudex decapitare, quamuis ſaluumconductum ei dederit. 2.1.34.19
Banniti, & condemnati qualiter interrogandi ſunt, quo ordine, & arte remiſſiue. 3 1.53 42
Barones in Regno Neapolitano quid ſeruent, & ſeruare debeant in appellatione a decreto torturæ, ne teneantur in ſindicatu. 4.1.74 209
Blaſphemia an ſit tale crimen, vt pro eo quis torqueri poſſit. 4.1.26.200
Bonum publicum etiam ordine caritatis priuatorum commodis eſt præferendum. 3.2.57.66
Brutus reos ter interrogatos non reſpondentes accuſationi perinde ac confeſſos ſos damnauit, quæ tamen opinio damnatur. 3.2.9 58. non tamen in criminoſo, & in repetto in fraganti crimine. nu.10.58.

C

Calumniam patitur copia proceſſus, quando allegatur talis defenſio, quæ probata nihil rcleuaret. 4.1.185.228
Capiſtranus, magnus fiſci patronus, in Ciuitate Neapolis, quia ſimulatio quædam ſibi male ceſſit, religionem S. Franciſci ingreſſus eſt, & ſummus vir euaſit. 2.1.53.22
Capiuntur rei, ſi de eorum fuga timeatur. 1.1.2.3
Captura concedi non debet, non conſtito de corpore delicti niſi de fuga ſuſpicetur. 1.2.3.5
C. quæſitum, 13. q. 2. declaratur. 3.2.54.65
Carcer eſt mala manſio, & morti æquiparatur. 2.1.60 23
Cardinalis homicidium tale eſt, quod nullum in eo priuilegium prodeſt. 4.1.108.215
Caritatis ordo exigit, vt bonum publicum priuato præferatur. 3.2.57.66
Carolus Magnus qua cautela coegit patrē ad confitendum delictum. 2.1.48.21
Carolus ſecundus alter eſt a Carolo Magno. 2.1.49.22
Caſibus aliquibus determinatis per ſtatutum, ceteri prohibiti dicuntur. 4.1.39.201
Ciuitatis vti an iudici liceat reum interroganti, & quibus. 2.1. 17. 17 deceptoriæ, quamuis afferant iudicibus honorem in hoc ſæculo, in alio tamen ædificant ad gehennam. nu.18.17 genera duo. num.19.17. illa eſt laudabilis, in qua ſolum ratio agit, & furor ſibi nihil vindicat. num. 20. 17. pro inueſtiganda veritate, an vti liceat in Sacro Inquiſitionis Officio. num. 22. & 25. pag. 17. & 18. Claudij Cæſaris ad cogendam mulierem, ad confitendum quem eſſe ſuum filium, quem negabat. nu.47.21
Cicatrix qua pœna ex ſtatuto Vrbis veteris puniatur. 4.1. 37. & ſequen. pag. 200. & 201
Circumſtantiæ reo exprimi in ſpecie non debent, ne ſuggeratur. 2.1.67. & ſeq. 24
Citantur rei ad reſpondendum Inquiſitioni. 1.1.1.3. non niſi conſtito de corpore delicti. 1.2 4.5
Ciuitatem leges, & inſtituta, & opiniones, differentiam habent. 3.1.22.38
Claudius Cæſar qua cautela coegit mulierem ad confitendum, quem eſſe ſuum filium, quem negabat. 2.1.47.21
Clauſula, Cum veritas aliter haberi non poſſit, quare apponatur in decreto torturæ. 41. 167. 207. Habitis teſtibus pro rite examinatis, non eſt neceſſaria in decreto defenſionis, quæ datur reo confeſſo. 4.2.29.261. Abſque præiudicio vlterioris proceſſus, & examinis, quam nonnulli iudices apponere ſolent in decreto defenſionis, vel non eſt neceſſaria, vel eſt ſuperflua. 4.2.30 261
Clepſydra, quid ſit. 4.1.115.216
Clericus an a iudice laico interrogatus reſpondere teneatur. 1.2.12.63

R 4 Con-

Digitized by Google

Concedi facile debet, quod nemini nocet, & mihi prodeſt. 4.1.191.229

Condemnatio ſequi non poteſt ex probationibus per torturam purgatis, ſaltem in pœnam ordinariam. 4.1.97.213. ex confeſſione rei. 4.2.27.261.

Conditio perſonæ inſpicienda eſt, vt an clarus, vel obſcurus quis ſit, an magiſtratus, an priuatus, an ciuis, an peregrinus. 3.1.28.38

Confeſſionem a reo an liceat promiſſione impunitatis extorquere. 2.1. 23. & 28. pag. 18. & 19. per ſuggeſtionem extorta non valet 55.22. a carcerato extorta, metu tormentorum extorta dicitur, & an ideo valeat. 61.23. extorta per torturam per ſpecialem interrogationem, extorta dicitur per ſuggeſtionem. 61.23. eius, qui dicit ſe eſſe malæ conditionis, & famæ, veluti incerta, & obſcura, quia generalis curiam non releuat. 3.1 68.45. ſuper principali ad aliud non extenditur, ſi interrogatio vnum continet principaliter, & aliud demonſtratiue. 3.2.91. 71. minoris, an valeat in criminalibus ſine auctoritate curatoris. 3.3.5.74. rei, ſponte facta dicitur, etiam quod facta ſit præuia comminatione de reum torquendo, ſibi facta ante torturæ actum. 4.1.61. 206. rei, qui vltra tres vices tortus fuit, vi tormentorum facta dicitur. 132.218. facta in tortura, debet eſſe ratificata, alias curiæ non prodeſt. 139. 221. eius ratificatio, quo ordine fieri debeat. 140. 221. per torturam extorta, multis modis impugnari poteſt. 156. 224. an, & quando dici poſſit ſponte facta. 4.2.19.258. & an dici poſſit voluntaria. 21. 258. etiam ratificata, per reum reuocari poteſt. 26. 261. ſatis eſt ad condemnandum. 27.261.

Confeſſo, ſeu ratificanti confeſſionem factam in tortura datur terminus ad faciẽdum defenſiones, etiam non petitas. 4.2. nu. 18. & 24 p. 258 & 259.

Confrontatio teſtium cum reo. Vide Teſtes. quibus fiat interrogationibus. 3.3. 24. 80. eius forma, quando ad inuicem ſe cognoſcunt. 29. & 34. pagin. 83. & 88.

Conſequens, quid. 3.1.58.42

Conſequentia, quæ. 3.1.56 42

Conſequentia bona non eſt, præſens quis fuit, ergo intellexit. 3.2.61.66

Conſilia præſentis, & præteriti, & futuri temporis, etiam perſonis accidunt. 3.1.35. 38. quæ dantur teſtibus, ac etiam reis coactis reſpondere ſine relatione ad aliud examen. 3.2. 86. & 88. pag. 69. & 70.

Conſtituta appellatur examen rei. 1. 1. 6.3. ſine ordine tumultuantur, & ſine rectore fluitant. 3.1. 12. 36. initium ſumunt aliqui a qualitate perſonæ rei. 18.37. prima pars continere ſolet communiores interrogationes de qualitate perſonæ ipſius rei. 38. & ſeq. pag. 39. initium quale. 3. 3. 21. 79. epilogus qualis. 3. 1. 46. 40.

Conſuetudo loci attendenda eſt circa perſonas, quæ torqueri, aut non torqueri poſſunt. 4.1.49.201

Conſuetudo examinandi reos de plano in loco tormentorum facit examen licitum in illo loco factum. 4.1.147.222

Contemptio dignitatis neſcitur ex conuerſatione æquali. 2.1.12.16

Conuerſatio æqualis paris contemptum dignitatis. 2.1.12.16

Conuerſatio facit quem ſuſpectum. 3. 1. 5.36

Conuerſatio mala eſt malæ operationis 3.1.16.36

Copia proceſſus peti debet per reum. 3. 3. 49. 183. danda eſt reo, etiam quod procedatur per inquiſition. 50. 183. etiam non petita, an ruſtico, & ſimplici danda eſt. 51. 183 confeſſo, vel conuicto, etiam non petita, danda eſt. 51. 184. dari non debet reo, niſi prius eo legitimato. 60. 85. quando datur reo præſenti, delentur nomina contumacium, & omnia quæ ad eos pertinet. 73 188. etiam ea plerumque non data in atrocibus proceditur ad torturam in Dominio Mediolani. 4. 1. 57. 203. omnino dari debet ante torturam, ſi petatur. 199. 226. poteſt a iudice denegari, quando per calumniam animo differendi peteretur, vt ſi allegatur; talis defenſio, quæ probata nihil releuaret. 185. 228. denegari poteſt reo non allegantı quam habeat defenſionem, quod de iure procedit, ſecus autem de conſuetudine. 186. 229 reo quando cum cauſæ cognitione dari debeat. 188. 229. ſi petantur; omnino reo dari debet. & a tortura ſuperſedendum. 195. 229.

eam

eam non repetens, ſibi imputare debet. 196.230.
Copia proceſsus informatiui dari debet reo in vrbe, & in terris Eccleſiæ. 3.3. 69.187.
Copia indiciorum datur reo ſuis expenſis. 3.3.54.184 data reo, habitis teſtibus pro rite, & recte receptis, & examinatis. 56.184. dari non debet, niſi completo proceſsu. 57.18.4. eorum indiciorum, quæ poſt primam torturam ſuperuenerunt. dari debet, ſi petatur ante torturæ repetitionem. 4.1.198 230
Copia inquiſitionis, & indiciorum, reo danda non eſt, antequam examinetur, quamuis petatur. 3.2.21 60
Copia libelli, & capitulorũ datur reo expenſis querelantis, vel inquirentis. 3.3.55.184
Credi idem non debet in diuite, & in paupere, propinquis, amicis, clientibus abundante, ac his omnibus deſtituto. 3.1.27.38
Credi iudici non debet, niſi notarius ſcribat in actis. 4.1.150.222
Crimina excepta, quæ ſint remiſſiue. 4.1.86.210.
Crudelitas affert fidem frequenter, aut detrahit. 3.1.29.38

D

Decreti forma, quando reus ponitur ad largam. 3.3.45. 81
Decretum de torquendo præcedere debet actum ipſius torturæ. 4.1.66.207
Decretum torturæ continere debet clauſulam, Cum aliter veritas haberi non poſſit, & quare. 4.1.67.207. quomodo, & quando interponi ſoleat, ne detur materia appellandi. 68.207
Defenſionem iudex tollere non poteſt etiã ex ſtatuto. 4.1.166.226 Quod intellige vt num. 175 quamuis liberum habeat arbitrium. 167.226. reo petenti denegari non poteſt. 168.226. & probatio quocunque tempore ante ſententiam fieri poteſt. 170.& 176.pag.226.& 227. tolli poteſt per iudicem in repetitione torturæ. 172.226. eius ſubſtantia reo tolli non poteſt, ſed bene tolli poteſt defenſio quoad formam & ſollemnitatem iuris poſitiui. 175 226 ei renuntiare quis dicitur perlapſum termini, & renunciatio valet in hoc caſu, licet alias non valeret. 178. 227. per calumniam petitur, quando allegatur talis defenſio, quæ probata nihil releuaret. 185 228
Delicta non debent remanere impunita. 2.1.31 & 82.pag.19 & 26. eorum natura, ſubſtantia, & qualitas, quæ ſit remiſſiue. 1.2.9 28
Dementia, cum res ſit inuiſibilis, ex ſignis dignoſcitur. 3.2.45.64
Dementia rei quõo detegi poteſt. 3.2.46.64
Dementiæ fictæ remedium affert tortura. 3.2.47.65
Dilatio an danda ſit reo illam petenti ad reſpondendum. 3.2.21.59
Dilationes quot reo, quot accuſatori dandæ ſint. 3.3.75.188
Diligentia debet adhiberi, vt veritas delicti detegatur 2.1.82.26
Diligentius iudex ſe habere debet in cauſis arduis, quam in leuibus. 2.2.16.29
Diligentius an examinari debeant perſonę graues, quam leues, & cum decenti decore. 2 3.1.31
Diligentius rei pertinaces examinandi sũt, quam alij. 2.3.4.31
Diuitis alia cauſa eſt, alia pauperis. 3.1.27. 38
Doctores non docuerunt artem interrogandorum reorum. in Præf. nu. 2. 1. in rebus proprijs minus ſciunt, quam ceteri. 3.3. 52.183
Doctori atteſtanti de conſuetudine an credatur. 4.1.33.200
Doctores an torqueri poſſint. 4.1.49.201
Dolor in torto maior eſt, quam ſit vtriuſq; manus abſciſſio. 2.1.63.23
Dolor, iocum, & fictionem non facile patitur. 3.2.48.65
Dolos, & fraudes aduerſus delinquentes inſtrui, lex permittit. 2.1.35.19

E

Educatus, & inſtitutus vbi quis ſit, maxime refert. 3.1.25.38. in locis ſuſpectis de hæreſi, creditur labe hæreſis irretitus. 3.1.39.39
Epilogus conſtitutorum qualis eſſe debeat. 3.1.46.40
Examen rei per notarium in actis redigi debet. 1.1.5.3. conſtitutum appellatur. 6. 3. dimitti non debet, donec veritatem dixerit, quando illam dicere incepit. 2.2. 20.29. de plano fieri poteſt in loco tormentorum, ſi ita examinandi in loco conſuetudo eſſet. 4.1.147.222

Exa.

Examino verbum, ſignificat perpendo, veluti trutina quadam expendo.i. 1.9. 3. ideſt,exquiro,æſtimo,cognoſco. 10.4

Examinandi reos practicam qui Doctores poſuerunt.in Præf.1.1.1.artem Doct. nondocuerunt.2. 1.abacumine ingenij pendet.3.1.varius eſt modus, ſecundum qualitatem reorum.2.3. 9.11. ſumitur ex accuſantium,vel denunciantium, & teſtium dictis 2. 2. 10.& 13.pag.28.& 29. variandus eſt, quia variant animi. 2.2. 12. 29

Examinandi ſunt rei,quamprimum, vt noxius puniatur, & innocens abſoluatur. 1.1.4.3. ſimplici interrogatione,rei ſimplices,& ruſtici.2.3.2. 31. qui inuiti veritatem ſunt dicturi,longius repetita interrogatione. 1.3. 13. 11. & 3. 1. 50.41. ſine præſentia aduocati, & procuratoris. 3.3.2.74

Examinando reum tria iudex debet attendere. 2.2.4.28

Examinandus eſt reus ſigillatim ſuper quolibet indicio. 3.1.7.36

Examinari rei non debent non præcedentibus indicijs. 1.2.5.5

Examinari ſtatim debent nominati a reo, vt illum de mendacio,quod dixiſſet,conuincant. 3.1.75.47

Examinatio, pro interrogatione, quæ fit reo,ſumitur. 1.1.11.4.reorum, eſt de iure diuino. 1 1.13.4

Examinentur rei ſuper delicto, de quo inquiruntur. 1.1.3.3

Exercitatione opus eſt in iudice criminali, vt perfectus reddatur.in Præf. nu 6.2

Exercitus turbati, ſibi ipſis ſunt impedimento. 3.1.11.36

Exhibendi ſunt rei teſtibus ad recognoſcēdum, cum indumentis, & qualitatibus ipſorum.3.3.32.88.inter duos,vel tres, vt euitetur ſubornatio. 33.88

F

FAbius Time Vrbeuetanus laudatur. 4.1.185.229

Facies hominis eſt illa, quæ principaliter hominem oſtendit. 3.3.32.80

Falſitatis ſuſpicio inducitur ex qualitate perſonæ,vel notarij,vel vtentis. 3.1.67.44

Falſitatis habet imaginem,quod eſt inueri ſimile. 3.1.60.42

Falſitas rei an ſit vera, an facile poteſt intelligi. 3.1.43.64

Falſum an committat notarius,qui ſcribit, quod reus ſponte eſt confeſſus, cum tamen per torturam confeſſus fuerit, & ratificauerit, & quid de iudice, qui ita ſcribi iuſſerit,& mandauerit. 4.2.19.& ſeq 258

Familiaritas qualis ſit, quam lex deſiderat in iudice erga ſubditos. 2.1.11.16

Fatuitas,cum ſit res inuiſibilis,ex ſignis dignoſcitur. 3.2.45.64

Fatuitas rei quō detegi poteſt. 3.2.44.64

Felicitas interrogantis eſt,extorquere, quod rei noluerunt in Præf. 7.2

Femina prius, quam maſculus, torquenda eſt,ſi ambo torquendi ſunt. 41.210.232

Fictis inſanis ſi parceretur, facile eſſet cuique vti hac fraude, & ſe impænitentem fingere. 3.2 55.65

Fideiuſſoria cautione relaxandus eſt reus, qui per torturam indicia purgauit. 4.1. 134.220

cum Fideiuſſoribus reus reus relaxatur ſufficienter tortus, licet in confeſſionè non perſeueret. 4.1.164.226

Fides in male promiſſis ſeruari non debet. 2.1.32.19. etiā inimicis præſtita ſeruanda eſt.40.20 ea, & iuramentum æquiparantur.41. 20. eam reo datam de impunitate,ſi fateatur, in foro conſcientiæ violare non licet.43.20. eam ſeruare an iudex debeat reo,quem ſub promiſſione impunitatis extraxit de Eccleſia. 45. 21. eam afferunt frequenter,aut detrahunt, auaritia,iracundia,miſericordia, crudelitas,ſeueritas. 3.1.29.38

Filiatio vere a diuerſis matribus petiti infantis quomodo a Salomone detecta fuerit. 8.1.31.& 46.17.& 21.

Filij ſimiles ſunt parentibus. 3.1.20.38

Filium eſſe mulieris, quæ ſuum eſſe negaret,qua cautela conuinci poſſit. 2. 1.47. 21.

Filius,qui erat innocens, condemnatus tamen, ficte vna cum Patre ad ſupplicium ductus, viſa morte Patris, timore illico obijt. 2.1.52.22.

Filius in conſpectu patris prius torqueri debet, ſi ambo torquendi eſſent. 4.1.215. 233

Finis iudicis interrogantis reum, quis. 1. 3.1.10

Finis conſiderari, quid officio conueniat. 1.3.3.10

Finis medici,quis. 1.3.4.10.

Digitized by Google

Fiſcus ſumere non poteſt probationes de domo rei ad ſuam intentionem fundandam, ſed ad coadiuuandam. 1.2.6 & ſeq. 3. debet fundare intentionem ſuam, & prius actor, deinde reus auditur in ſuis exceptionibus, & defenſionibus. 3.3.58.184

Formula interrogandorum reorum, ad deprehendendum, an inter heredes inſtitutos, & teſtatorem benemerita intercesſerint. 3. 1. 65. 44. ad deprehendendum, an reus ſit ſolitus falſitates committere, vel falſis vti inſtrumentis. 70. 45. contra reum de homicidio imputatum ex minis, ob inimicitiam, ex lite ortam. 71. & 73. pag. 45. & 46 in homicidio ex inimicitia, & loco, per Foller. 74. 46. ſuper loco delicti. 75. 48. bannitorum, & condemnatorum remiſſiue. 3. 3. 1. 74. ſecundum Repertorium Inquiſitorum. 33. 89. ſecundum Directorium Inquiſitorum. 36. 89. ſecundum Iacob. Nouell. 37. 90. prima, Ioan. Millei. 38. 91. ſecunda. 39. 92. tertia. 40, 93. quarta. 41. 95. quinta. 42. 96. ſexta. 43. 97. ipſius Auctoris. 44. 99

Formula conſtituendi reos ad torturæ locum, ſecundum Iac. Nouel. 4.2.1.237. ſecundum Io. Mille. 4.2.3.238. ſecundum Auctorem. 4.2.4.240. in caput alterius. 14.253. pro habenda præciſa reſponſione. 16.552

Formula decreti torturæ, Iac. Nouell. 4.2.2. 238

Formula conſtituendi bannitos ad torturæ locum remiſſiue. 4.2.11.152

Formula dictandi interrogatoria reorum. 3.3.22.79

Formula interrogatoriorum, quibus ad confrontationem teſtium cum reo peruenitur. 3.3.24.80. quando iudex vult legere examen teſtium reo ad illum conuincēdum. 27.80. per iudicem faciendorum in ratificatione confeſſionis per torturam extortæ. 4.1.152.223

Formula confrontationis teſtium cum reo, quando ad inuicem ſe cognoſcunt. 3.3. 28.81. & quando ad inuicem ſe non cognoſcunt. 29. & 34.83. & 88.

Formula ratificationis confeſſionis per torturam extortæ. 4. 1. 149. 222. & 4. 2. 17. 256

Formula decreti, quando reus ponitur ad largam. 3.3.45.181

Formula decreti fune torquendi, ipſius Auctoris. 4.2.5.243

Formula tormenti ignis 4.2.6.2.84. vigiliæ. 7.249. taxillorum. 9.251. cædendi pueros ferula, qui aliter ob ętatem torqueri non poſſunt. 10.251

Formula annotandi accidentia, quæ in perſona rei criminis in tortura contingunt. 4.2.12.252

Fraudes aduerſus delinquentes inſtrui, lex permittit. 2.1.35.19

Fuga rei ſi timeatur, captura concedi debet, etiam quod de corpore delicti non conſtet. 1.2.3.5

H

Heredis inſtitutio, an valeat, ſi facta ſit ad notarij interrogationem. 2.1.56. 23

Heredes palam a teſtatore ore proprio nominandi ſunt. 2.1.57.23

Hæreſis crimen tale eſt, quod nullum in eo priuilegium prodeſt. 4.1.108.215

Hæreticorum errores circa quæ antiquitus verſabantur, & circa quæ his noſtris temporibus. 2.1.14.29

Hæretici decem modis vtuntur, ne in ſuis erroribus, dum examinantur, deprehendantur. 3.2.27. & alijs ſeq. 61.

I. Per verborum æquiuocationē. 28.61
II. Per conditionis adiectionem. 29.61
III. Per quæſtionis, ſeu interrogationis retorſionem. 30.61
IV. Per verborum fictam admirationem. 31.62
V. Per verborum tergiuerſationem. 32. 62
VI. Per verborum manifeſtam tranſlationem. 33.62
VII. Per ſui ipſius iuſtificationem. 34.62
XIII. Per ſui corporis fictam debilitationem. 35.63
IX. Per fatuitatis, ſeu imprudentiæ ſimulationem. 36.63
X. Per palliatæ ſanctitatis conuerſationem, & ſpeciem. 37.63

Hæreticorum conuerſio, an expectanda ſit prius, quam tradatur curiæ ſæculari. 58. 66

Homicidium ſacræ perſonæ, tale eſt, quod nullum in eo priuilegium prodeſt. 4. 1. 108.215. an Cardinalem, tale eſt, quod nullum in eo priuilegium prodeſt. ibid. in magnum Principem tale eſt, quod nullum

um in eo priuilegium prodeſt. ibid.
Homo ex facie cognoſcitur. 3.3.32.88

I

IMmoderata dicitur tortura tres vices excedens. 4.2.132.218
Impunitatis promiſſio quando reo fieri nõ debeat ad extorquendam confeſſionem 2.1.28.19.fieri reo non debet, quando ex circumſtantijs, & indicijs de veritate conſtare non poteſt, & reus confeſſionem reuocaret.29.19.fieri reo poteſt ad extorquendam confeſſionem, quando conſtat alias vere illud delictum commiſſum.30.19.eſt contra publicam vtilitatem. 33. 19. eius prætextu, an liceat a reo extorquere confeſſionem. 23. & 38. 18.& 20
Incantationes non ſunt licitæ etiam ad remouendam maleficia,& ad bonum. 4.1. 221.234
Indicijs non præcedentibus rei examinari non debent. 1.2.55
Indicia ad torturam ſufficientia præcedere debent,vt torturæ locus ſit.3. 2. 4. 19. & 4.1.56.203.legitima eſſe debent.4. 1. 54. 203.& legitime probata.55.203.reo ante torturæ actum rememoranda ſunt, quibus ad dicendum veritatem impellitur. 4.1 59.206.debent eſſe vrgentia,& bene probata,vt ad quartum torturæ gradum deueniri poſſit in crimine graui.102.214. vnum ſufficiens ſatis eſt ad hanc torturam.123.214.adeo clara,& prægnantia, vt ſola confeſſio deeſſe videatur, requiruntur ad inferendum torturam cum aqua frigida in dorſo pendentis in fune. 112.15.per torturam quando purgata dicantur.122.& 133 pag.217 & 29. noua qualia eſſe debeant, vt ex illis ſit locus repetitioni torturæ. 123.217. eorum qualitas inſpicienda eſt ad repetẽdã torturam contra reum, ſuam confeſſionem emiſſam in tortura non ratificantem. 163.225
Innocens quis dicitur, vel quia non fecit, vel facere licuit. 2. 2. poſt num. 19. pag. 30.
Innocentes quandoque,qui in tortura crimen confeſſi fuerunt, reperti ſunt poſt ſumptum de eis ſupplicium. 4. 1.129. 18
Innocentiæ rei notitia ſi ſuperuenerit per euidentiam facti,torturæ repetitio ſuperſedenda eſt.4.1. 189.229. eius ſignum eſt in eo, qui ſtatim, & ſimpliciter reſpondet,ſiue bene,ſiue male ſecus contra, ſi recurrit ſtatim ad duplicitates,& ſophiſmata. 3.2.71.68
Inquiri iterum poteſt nouis ſuperuenientibus indicijs,qui fuit abſolutus ex hactenus deductis. 4.1 236.220
Inquiſitioni vt rei reſpondeant, citari debent.1.1.1.3.ſpecialis formari non poteſt non conſtito de corpore delicti. 1. 2. 4.5
Inquiſitionis officium, an admittat cautelas pro inueſtiganda veritate.2.1.nu.22. & 25.pag.17.& 18.
Inquiſitores in remittendis pænis,& temperandis,ampliorem, quam ceteri Iudices, habent facultatem.2.1.26.18
Intellectus.l.ſi.ff.de ferijs.3 3.76.188.& l.ſi prius,ff.ad Syllan. 4.1.217.233
Interpres adhiberi debet in examine rei, qui alterius eſset idiomatis. 3.2.90.70
Interrogandorum reorum practicam, qui Doc.poſuerunt in Pręf n 1.1.artem Doc. non docuerunt.nu.2.1.varianda eſt,quia variant animi.2.2. 2.29. varius modus, ſecundum qualitatem reorum 1.3.9.11. ſumitur ex accuſantium, vel denunciantium,& teſtium dictis.2.2 n.10.& 13.pag. 28.& 29. affirmatiuam,quam Iudex vult exto quere,ſub interrogatione comprehendendo. 3 1.80.49
Interrogandi rei ſunt ſuper delicto,de quo inquiruntur. 1.1.3. 3. non ſunt ſuper eo, quod eſt iuris: ſed quod eſt facti.2.2. 19. 29 & ſunt pertinaces,& ſuſpecti interrogationibus etiam ad rem non pertinentibus.2.3.5.31.ſunt ſumma arte,qui veritatem dicturi ſunt. 3.1.49.38
Interrogantis felicitas eſt, extorquere,quod rei noluerunt.in Præf n.7 2.
Interrogare iudex debet non aſpere probos,& verecundos, id enim ſæpe proficit. 2.3.7.31.
Interrogari rei non debent non conſtito de corpore delicti.1.2.2.5. nec præcedentibus indicijs.1.2.5.5.debent in genere, non exprimendo circunſtantias in ſpecie.2.1.68.24 quomodo debent de ſocijs & cõplicibus,vt ſuggeſtio euitetur.70.24. quando de illis adeſt indicium ad inquirendum.71.25.non debent extra id,de quo ſunt inquiſiti.76.26.rei,qui confitentur

Digitized by Google

tur de quibus debeant, vt vel culpa, vel innocentia detegatur 2. 2. 22. 30 poſſunt in tortura tam de delicto ipſo, quam de indicijs ad illud. 81. 210. poſſunt confitentes in tortura crimen, de quo imputantur, de alijs delictis, de quibus non ſunt indicia. 84. 210. poſſunt in tortura de ſocijs, & complicibus, & quando. 85. & ſeq 210. quid in Domino Mediolani, & in Ciuitate Mantuæ. 87. 211. an debeant ita demum ex conſuetudine de ſocijs, ſi alias ſint perſonæ viles, & malæ famæ. 89. 211 poſſunt de ſocijs regulariter in ijs criminibus, quæ ſine ſocijs committi non ſolent. 90. 211. an ita demum poſſint de ſocijs, ſi cõtra illos ad ſint indicia. 91. 211. an, & quã do poſſint de mandante. 92. 211. pro vno crimine detenti, non debent ſuper alijs de quibus non extant indicia. 95. 213

Interrogatio, quæ fit reis, dicitur examinatio. 1 1. 8 3. eſt de iure diuino. 1. 3. iuſta, & quando. 1 2. 1. 5 qualiter, ſingulas res, non plures, continere debet. 2. 1. 13. 16. circunſpecta debet eſſe erga reum. 15. 17. quædam eſt ſubſtantialis, quædam cohærentialis, quædam ad cautelam, quædam inutilis. 3. 1. 2. 35. facienda eſt ſeruato certo quodam ordine. 10. 36. multiplicanda eſt etiam circa eoſdem articulos, & quando. 16. 37. omnis, in hæc duo partitur, res, & perſonas 17. 37 in initio examinis qualis eſſe debeat poſt primum interrogatoriũ. 41. 39. debet eſſe ſecundum aliquos, primo circa aliquid firmum, ſummo firmiſſimum, imbecillior medio 41. 40. quo modo fiat longius repetita interrogatione. 59. 42. vna ex altera deducenda eſt, vt etiam reſponſionis rei in vno ex altero recta fit deductio. 77. 48. ſi continet vnum principaliter, & aliud demonſtratiue, confeſſio ſuper principali non debet extendi ad aliud. 3. 2. 91. 71. eius per iudicem faciendæ in ratificatione confeſſionis per torturam extortæ modus & forma. 4. 1. 152. 223

Interrogare teſtes, vel reos non examinare, iura dicunt. 1. 1. 12. 4

Interrogatorium primum, quod eſſe ſoleat in conſtituto reorum. 3. 1. 40. 39

Inueriſimile quod eſt, falſitatis habet imaginem. 3. 1. 60. 42

Ira, pauor animi eſt temporarius motus. 3. 1. 34. 38

Iudex criminalis perfectus eſſe non poteſt ſine vſu, & exercitatione. in præf nu. 6. r

Iudicis interrogantis eſt felicitas, extorquere quod rei noluerunt. in præf. n. 7. p. 2. & 1. 3. 2. 11. eius manus ligatæ ſunt, non cõſtito de corpore delicti. 1. 2. 2. 5. ex officio procedere poteſt in criminalibus, etia abſente accuſatore. 1. 2. 9. 6. interrogãtis reum quis finis eſſe debeat. r. 3. 1. 10. officium quod ſit 1. 3. n. 2. & 6 p 10. quale officium & qualis finis. de bet eſſe prudens in interr. 1. 3. 16. 11. reum examinaturus, quam præcauere debet. 2. 1. 1. & p tot. 15. volens reum examinare, Dei O. M. opem apud ipſum in auxilium inuocare debet. 2. 1. 15. a peccatis abſtinere debet, vt, quod optat, obtineat. 2. 1. 3. 5. animæ robur, ab alijs negotijs ad opus aliquod agendum reuocare, & in vnum, ꝙ proponitur, intẽdere debet. 2. 1 4. 15. quæ vitare debet in vero extorquendo a reo & quæ mentem alio deflectere faciant. 2. 1. 5. 5. excandeſcere non debet contra reos quos malos putat, nec precib. calamitoſorum debet illacrymari. 2. 1. 6. 15. conſtans, & rectus non eſt, cuius animoſum vultus detegit. 2. 1. 7. 15. debet reis vultum oſtendere terribilem, dum eos interrogat. 2. 1. 8. 15. reperta delicti veritate, in iudicando cum aliquo benignitatis temperamento procedere debet. 2. 1. 9. 16. reo a ſe interrogandos in eius familiaritatem admittere non debet. 2. 1. 10. 16. debet, quantum poteſt, reos interrogare clare, & aperte, in ſingulis interrogationibus ſingulas non plures res proponendo. 2. 1. 13. 16. dubias rei reſponſiones, & obſcuras, admittere nõ debet, ſed cogere eum ad declarandum. 2. 1. 14. 16. cum reo, quem interrogat, diſputationẽ inire non debet, ſed propoſitum ſemper tenere, & ad inſtitutum eum reuerti cõpellere. 2. 1. 16 17. qui verus, & bonus vir, & veritatis amantiſſimus eſſe debet, conuenit vitare, ne reum fraude illaq & 2. 1. 24. 18. nõ debet in primis, & ante omnia legere reo titulũ criminis, & dicta teſtiũ. 2. 1. 65. 24. fatuũ appellat Hoſt. qui legit titulum teſtibus, quia falſam repetunt lectionem. 2. 1. 66. 24 reo non debet aliquã circunſtantiam delicti exprimere, ne illum ſuggerat 2. 1 67. 24 quo modo reum interrogare debet in genere, non exprimendo circumſtantias in ſpem. 2. 1. 68. 24. in interrogationibus nimis moleſtus

eſſe

eſſe non debet, dummodo nihil amittat, quod ad cauſam faciat. 2. 1. 72. 25. reum confitentem nullatenus debet interrumpere, & quare. 2. 1. 73. 25. diligens eſſe debet, & ſollicitus in examinandis reis, & prudens. 2. 1. 75. 25. quo modo cautus eſſe debet, quando a reo vult confeſſionem extorquere, fingens ſcire veritatem totius facti. 2. 1. 77. & 81. 26. eius eſt laudãda ſollicitudo in inueſtigandis & coercendis delictis, ſed magnopere deteſtanda eſt conſuetudo, vt illicite quæq. committat ad veritatem eruendã. 2. 1. 83. 27. reos interrogaturus debet habere notitiam delictorum, & eorum naturæ, ſubſtantiæ, & qualitatum, & circunſtantiarum. 2. 2. 1. 27. debet habere notitiam vitæ, & morum reorum. 2. 2. 2. 28. & indiciorum, quibus ſunt irretiti. 2. 2. 3. 28 in examine reorum tria potiſſimum debet attendere. 2. 2. 4. 28. in examinandis reis debet vti ſumma prudentia. 2. 2. 5. 28. examinaturus hæreticos debet habere peritiam dogmatum, ſectarum, & errorum, vitæ, & morum hæreticorum. 2. 2. 6. 28. eius officium interrogantis reos eſt, vt totam cauſam familiariter norit, 2. 2. 8. 28. ſtudere debet omnibus modis detegere veritatem delictorum. 2. 2. 11. 28. diligentius ſe habere debet in cauſis arduis, quam in leuibus. 2. 2. 16. 29. examen dimittere nõ debet, donec reus veritatem dixerit, quando illam dicere incepit 2. 2. 20. 30. reum reſpondentem interrumpere non debet. 2. 2. 21. 30. in quo cautus eſſe debet. 2. 2. 21. 30. in quo cautus eſſe debet circa reum, qui confitetur, ne innocentem alias damnet. 2. 2. 22. 30. in interrogatione reorum laborare debet circa debitas interrogationes. 3. 1. 1. 35. interrogando reum, non debet per multiplicia interrogatoria tollere defenſiones, & quas veras eſſe cognouerit. 3. 1. 9. 36. quo quidq. ex indicijs loco interrogari expediat, ordinare debet, deinde vt interrogationes ipſæ in ordinem digerantur. 3. 1. 13. 37. eius reum interrogantis præcipuum inſtrũm eſt argumentatio. 3. 1. 55. 41. reo examinato, debet ſtatim examinare illos, quos reus nominauerit, vt de mendacio illum conuincat, ſi mendacium dixit. 3. 1. 75. 47. an reum argumentis inuoluere poſſit. 3. 1. 79. 49. curare debet, quod reus reſpondeat interrogationi affirmatiue, vel negatiue. 3. 2. 23. 60. vt nulla arte verborum a reo veritas offuſcetur. 3. 2. 24. 60. debet multum prudenter, & ſagaciter agere, quando videt hæreticum, vel alium delinquentem, cauilloſum, verſutum, & aſtutum. 3. 2. 25. 60. quibus modis occurrere poſſit modis, quibus vtuntur hæretici, & alij delinquentes, ne in examine deprehendantur. 3. 2. 38. 63. quando reus reſpondendo vtitur æquiuocatione, debet illum ad propoſitum reducere. 3. 2. 39. 64 debet reos aperte interrogare, in ſingulas res, non plures ſimul proponens. 3. 2. 40. 64. cum reo, dum interrogatur, diſputationem inire non debet, neque pati illum extra propoſitum iu ex amine vagare. 3. 2. 42. 64 admonetur, quid agere, & ſuper quo inſtare debeat, quando videt reum velle mẽdacium dicere. 3. 2. 59. 66. ex cauſa bene facit, non admittere, reſponſiones rei ſe referentis ad aliud examen. 3. 2. 85. 69. an poſſit reijcere proteſtationem, quam facit teſtis, vel reus, qui coactus præciſe reſpondere ſine relatione ad aliud examen, dicit, Dico, vt nunc mihi videtur, quod, ſi conſtabit me aliter dixiſſe, hanc meam reſponſionem ad primam refero. 3. 2. 89. 70. volens teſtes confrontare, non debet dicere reo, illos eſſe examinatos contra eum. 3. 3. 26. 80. quo modo pronunciare debeat ponendo reũ ad largam. 3. 3. ante nu. 45. idest ante p. 181. non tenetur dare copiam indiciorum reo, niſi completo proceſſu. 3. 3. 59. 185. vel niſi legitimato. 3. 3. 60. 185. cautus primo examinat teſtes pro informatione curiæ, deinde capto reo, & negãti eos reperit. 3. 3. 61. 185. reprehenditur, qui noua tormentorum genera contra ius faſq. miſellis reis imponit. 4. 1. num. 10 & 12. pag. 198. torquens reos ſuper delicto aliter probato tenentur in ſyndicatu. 4. 1. 16. 199. interpoſita appellatione a decreto de torquendo interpoſito prout de iure, ſuſpendere debet etiam ante ſibi præſentatam inhibitionem. 4. 1. 71. 208. ſuperſedere debet ab executione torturæ interpoſita appellatione de ſtylo curiarum Parlamenti. 4. 1. 72. 208. an, & quando ſuperſedere debeat ab executione torturæ in Regno Neapolis. 4. 1. 73. 208. ante torturam inferendam monere debet cuſtodem carceris, vt ſaltem decem horas ante torturam

Digitized by Google

turam curet, ne reus aliquid comedat, an bibat. 4. 1. 79. 209. fatuus eſt, qui torquet aliquem, qui eſſet conuictus. 4. 1. 97. 214. reprehenditur, qui paſſim in omnibus caſibus, quando fune torquet reum, pondera apponit ad pedes torti, vel adhibet aquam frigidam in dorſo eius. 4. 1. 110. 215. torquendo reum retinere debet horologium arenulæ, vt ſciatur, quāto tempore reus in tormento detineantur. 4. 1. 114. 216. deponendo reum tortura debet id facere animo repetendi, quatenus repetitioni ſit locus. 4. 1. 117. 216. prætextu arbitrij, quod habet de repetendo torturam immediate, ſæuire non debet, ſed potius in dubio ad torturam non procedat. 4. 1. 128. 218. eius arbitrio relinquitur, quanto tempore reus confeſſus in tortura quieſcere debeat ante ratificationem. 4. 1. 142. 221. ei in iudicialibus non creditur, niſi per notarium ſcribatur in actis. 4. 1. 150. 222. eius damnatur ſæuitia, qui tamdiu reum detinet in tortura donec perſeueret. 4. 1. 158. 224. an, & quando incidat in crimen falſi iubens notario, vt, reo ratificante ſuam confeſſionem per torturam extortam, ſcribat, illum ſponte confeſſum eſſe 4. 2. 19. 258.

Iudicium qualitas inſpicienda eſt, ad repetendam torturam, reo ſuam confeſſionē per torturam extortam non ratificante. 4. 1. 163. 225. Iuramentum, & fides æquiparantur. 2. 1. 41. 20. ſemper ſeruandum eſt, vbi poteſt, ſine interitu ſalutis æternæ. 2. 1. 42. 20. deferendum non eſt. vbi ſubeſt probabilis ſuſpicio periurij. 3. 3. 15. 76. teſti in confrontatione eſt iterum coram reo deferendum. 3. 3. poſt n. 28. 81

Iurare rei debent de veritate dicenda. 3. 3. n. 12. & 14. pag. 75. & 76. & propterea non admittitur reſponſio rei per verbum Credit. 3. 3. poſt n. 17 p. 77. & 78. quando debeant laici, an tactis Euangelijs, vel etiam quibuſcunque alijs ſcripturis. 3. 3. 18 78. clerici debent manibus ad pectus poſitis, ſiue ſint Epiſcopi, ſiue Cardinales 3. 3. 19. 78

Ius naturale violare non licet. 2. 1. 40. 20.

L

LAeſæ maieſtatis crimen tale eſt, quod nullum in eo priuilegium prodeſt. 4. 1. 108. 115

Latrocinium facilius in viro, veneficium in femina credendum eſt. 3. 1. 23. 38

Latrunculator perfectus eſſe non poteſt ſine vſu, & exercitatione in Præf. nu. 6. 2.

L. fi. C. de ferijs, loquens de cauſis capitalibus, locum habet etiam in alijs. 3. 3. 76. 188

L. eorum, C. de Malef. & mathemat. improbata. 4. 1 221. 234

Libidinis ſpecies frequenter in argumentum ducitur. 3 1. 26. 38

Litis conteſtatio an neceſſaria ſit in criminalibus. 1. 2. 10. 6. eam inducit reſponſio rei, quam facit iudicis interrogationem. 1. 2. 11. 6

M

MAla non ſunt facienda, vt veniant bona. 2. 1. 75. 26

Malum quod eſt minus, ex duobus eligendum eſt. 3. 2. 50. 65

Malum minus eſt, reum impunitum relinquere, quam puniendo animam perdere. 3. 2. 51. 65

Maleficium per aliud maleficium diſſoluere non licet. 4. 1. 221. 234. & ibi de remedijs contra maleficium taciturnitatis in reo in tortura. 4. 1. nu. 220. 222. p. 234. & 235

Mandatarius ſi in tormentis confeſſus fuerit delictum quo ad ſe, poteſt abſq; alijs indicijs iterum torqueri, vt manifeſtet mandantem. 4. 1. 93. 212

Materia artis interrogandorum quæ ſit. 1. 3. 7. 11

Medici officium eſt, curare appoſite ad ſanandum; finis autem, curatione, ſanare. 1. 3. 4. 10

Mediolanenſes quo tormentorum genere vtantur, & quo iudices in ſtatu Eccleſiaſtico. 4. 1. 5 197. optime ſeruant practicam ratificationis rei confeſſi in tortura. 4. 1. 143. 222

Mendacium nullum reo per iudicem dici debet. 2. 1. 78. 26. facit indicium. 3. 1. nu. 4. & 7. 36. ſuſpectum reum facit, & iunctum cum alijs ſatis eſt ad torquendum. 3. 1. 66. 44 facit indicium ad torturam. 3. 3. 71. 77

Mentem alio deflectere quæ faciant. 2. 1. 5. 15

Mentiri, ſemper eſt illicitum. 2. 1. 80. 26

Mercatores falliti, & fugitiui, an torque-

ri

Digitized by Google

ri poſſint. 4.1.44.201
Metus tormentorum durare dicitur, quando reus tortus ratificaret in loco, vbi tormenta uideret. 4.1.146.222
Minæ an faciant indicium ad delictum ſecutum. 3.1.72.46
Minor an interrogari, & moneri debeat, dato ei curatore, vt præciſe reſpondeat. 3.2.19.59. ſine curatore examinari debet. 3.3.4.74. eius confeſſio in criminalibus ſine auctoritate curatoris an valeat. 3.3.5.74. ſe maiorem ſi dixerit, ſibi præiudicat, niſi reſtituatur. 3.3.10.75. reſtitui non debet, quando dolo fecit. 3.3.11.75 an torqueatur, & quo modo. 4.1.n.49.& 49.p.201.
Minor annis quatuordecim, iuſſu Senatus Mediolanenſis in eculeo eleuatus fuit pro percuſſione facta cum lapidibus, ex qua tamen mors ſecuta non fuit. 4.1.46.201
Miſericordia affert fidem frequenter, aut detrahit. 3.1.29.38
Mitigatur ſæpe modeſtia interrogantis reus, qui aduerſus infectantem pugnaſſet. 2.3.8.31
Modum non curamus, dummodo habeamus effectum. 2.1.36.20
Modus examinandi reos varius eſt ſecundum qualitatem reorum. 1.3.9.11. ſumitur ex accuſantium, vel denunciantium, & teſtium dictis. 2.2.n.10.& 13.p.28 & 29
Modus ratificationis confeſſionis in tortura emiſſis. 4.1.149.222
Modus reperiendi veritatem plus acerbitatis continere non debet, quam ſit ipſa pœna reperta veritate. 4.1.20. 199.
Mores proprij gẽtibus ſunt. 3.1.21.38.
Mortui, & abſentes longa abſentia non habentur pro rite, & recte receptis, & examinatis a reo volente copiam proceſſus. 3.3.n.64.& 65.p.186.
Motus proprius Pauli III. & Pij IV. de danda copia indiciorum reis, quo modo intelligantur. 3.3.55.184.
Mulier prius quam maſculus torquenda eſt, ſi ambo torquendi ſunt. 4.1.210. 232.

N

Natura, Ars dux eſt certior. in Præf. num.4.1.
Nemo cogi debet ad detegendam propriam turpitudinem. 3.3.13.75
Nobiles an torqueri poſſint. 4.1.49.201.
Nomen in argumentum raro cadit, niſi cum ex cauſa datum eſt, aut & ipſum alicuius cogitationis attulit cauſam. 3.1.36 38.
Nomen malum, & turpe habens prius inter alios torquendos torturæ ſubijci 4.2.213.233.
Nomina, ſignandorum hominum gratia reperta ſunt, & ad homines cognoſcendos. 3.3.8.75
Notarius ſcribere debet examen rei. 1.1. 5.3. ei in crimine interrogandi modus admittitur, in quo ſub interrogat one affirmatiua comprehenditur. 3.1.81. 69. actuarius notare apud acta debet, pallorem rei, trepidationem, vel alia ſigna ipſo reo præſente, & intelligente 3.2.76.& 77. par 68. & 69. annotare debet rei trepidationem, & huiuſmodi, de mandato iudicis. 3.2.78. 69. eius officium in examine reorum eſt in ſcribendo. 3.2.79.69. pallorem rei, & huiuſmodi quo modo ſcribere debet, ſi ipſe hæc non perpenderit, nec viderit. 3.2.nu.80.81.& 82 p.69 ſcribere debet verba reorum, prout proferuntur. 3.2.90.70. in iuramento rei, vel teſtis, debet expreſſe dicere, prout iurauit manu tactis, &c. 3.3.20.79. ſcribere debet omnes rei reſponſiones, omniaq. eius verba, quæ dicit in tortura. 4.1.82.210 an falſum committat, ſi in ratificatione confeſſionis per torturam extortæ ſcripſerit, confeſſum eſſe reum ſponte, vel voluntarie 4.2. nu. 19 20.& 21.p.258
Noua tortura non dicitur repetitio torturæ ex prioribus indicijs, ſed continuatio primæ. 4.1.171.226

O

Officium conſiderat, quod fieri conueniat. 1.3.3.10.
Officium interrogantis reos eſt, vt totam cauſam familiariter norit. 2.2.8 27
Officium iudicis interrogatio reum. 1.3.n. 2.& 6.p.10 eſt debite, & prudenter illum interrogare; finis, vt debitis interrogationibus veritas extorqueatur. 1.3.6.10
Officium medici quale ſit. 1.3.4.10
Officium oratoris quale ſit. 1.3.5 10
Ordinata caritas exigit, vt bonum publicum

cum priuato præferatur. 3.2.57.66

Ordo ſeruandus eſt in interrogationibus reorum. 3.1.10.& 12.36

Ordo in exercitu ſeruandus eſt. 3.1.11.36

P

PAllor vultus in reo, variatio, & trepidatio, culpam indicant. 3.2.nu.74.& ſeq. pag.68

Parcendum non eſt fictis inſanis. 3.2.55.65

Periculum maius vertitur circa maiora. 2.2 17.29. vbi maius, ibi cautius eſt agẽdum. 3.1.18.29

Periurium in reo non ponitur, etiam quod examinetur vti principalis, & teſtis in alios. 3.3.16 76

Perſonis quot accidant. 3.1.69. 38. earum conditiones inſpiciendæ. 3.1. 28.38. ſtudia intuenda. 3.1.3 .38. ijs etiam accidũt conſilia præſentis, & præteriti & futuri temporis. 3.1.35.38

Pœnæ facilius remittuntur, & temperantur apud Inquiſitores, quam apud ceteros iudices. 2.1.16.18

Pœna a lege ſtatuta imponi debet. 2.1.27. 19

Pęna mortis an puniri poſſit reus, dicens, Occidi ſed ad meamdefenſionem. 3.2.66.67

Pœna pecuniaria imponitur a ſtatuto Vrbis veteris, pro cicatrice in facie, debilitate membri, & fractura oſſis. 4.1.37.200

Pœna amputationis manus quando ſit pro cicatrice, ex ſtatuto Vrbis veteris. 4.1.38. 201

Poſitiones in criminalibus an fieri poſſint. 3.3.poſt n.17.p.77

Practicam interrogandorum reorum qui Doct. poſuerunt, in Præt. 1.1

Practica interrogãdi reum, quæ in notorijs tantum obſeruanda eſt. 3.1.81.49

Practica habendi teſtes pro rite receptis. 3 3.n.56.& 64.& 67.p.184.& 186.& 187

Practica proteſtandi contra teſtes examinandos. 3.3.71.187

Practica deponendi reum a tortura, cum clauſula, animo &c. vnde ſumpta ſit. 4.1. 118.216

Præcautio omnis iudicis reos examinantis in quibus conſiſtat. 2.1.1.15

Præeminentia Magnæ Curiæ Vicariæ de torquendo ex proceſſu informatiuo 4.1. 200.230 intelligenda eſt de prima vice 202.230. odium continet, vt quis inauditus torqueatur. 203 230

Præſens fuit talis, ergo intellexit, non eſt bona conſequentia. 3.2.61.66

Præſentia ex præteritis æſtimantur. 3.1. 33.38

Principis magni homicidium tale eſt, quod nullum in eo priuilegium prodeſt. 4.1. 208.215

Priuilegium nullum prodeſt, in crimine hæreſis, læſæ maieſtatis, aſſaſſinij, homicidij ſacræ perſonæ, vel Cardinalis, ſeu magni Principis. 4.1.108 2 9

Probationes ſumere de domo rei, prohibitum eſt de iure, ad fiſci intentionem fundandam. 1.2.6 5. eſt permiſſum, ad fiſci intentionem coadiuuandam. 7.5

Probatio per teſtes eſt inartificialis. 3.1. 82.49

Probationes per reum quocumque tempore ante ſententiam fieri poſſunt. 4.1.nu. 170.& 176.p.226.& 227

Proceſſus non corruit, licet teſtium confrontatio omittatur. 3.1.89.50 differri non debet, prætextu teſtium non repetitorum. 3.3 66.186. quoad reum præſentem differri non debet propter contumaces. 3. 3.72 188. eſt nullus, qui fit per iudicem, ſuggerendo contra aliquem, non præcedentibus aliquibus indicijs. 4. 1.95.213. informatiuus quo modo legitimetur remiſſiue. 4.1.177.227

Procurator fiſcalis inſtare poteſt, quod reus per extenſum examinetur, ex quo eum ſuſpectum habet. 3.2.87.70. poteſt intereſſe examini reorum, ſed pro aſſiſtentia nihil a reo percipere poteſt. 3.3.74. torturæ rei criminis intereſſe poteſt. 4. 1. 65. 207. licet interueniat in iudicio inquiſitionis, perinde tamen eſt, ac ſi procedatur ex mero iudicis officio. 4.2.32. 261

Procurator præſens eſſe non debet examini reorum. 3.3.2.74

Procurator rei criminis illius torturæ præſens eſſe non debet. 4.1.63.206

Procurator accuſatoris torturæ rei criminis præſens eſſe non debet. 4 1.64.207

Promiſſio impunitatis fieri reo non debet ad extorquendam confeſſionem quando conſtaret delictum non eſſe verum, vel alium deliquiſſe. 2.1.28.19. quando reo fieri poſſit ad extorquendam veritatem. 29.& 30.pag.19. reo facta eſt contra

S pu-

publicam vtilitatem.33.19 ea,an liceat a reo extorquere confeſſionem. nu. 23. & 38.pag.18.& 20. eam an iudex ſeruare debeat. 39.20

Proteſtari poteſt reus, & teſtis iam examinatus, & iterum interrogatus coactus ad præciſæ reſpondendum ſine relatione ad aliud examen,dicendo,Dico,vt nunc mihi videtur,quod ſi conſtabit,me aliter dixiſſe,hanc meam reſponſionem ad primam refero.3.2.88.70.ſed,an index poſſit reijcere hanc proteſtationem. 89.70

Proteſtatio de non torquendo reum cum præiudicio probatorum,quando proſit. 3. 2.70.68

Proteſtatio contraria facto, nihil valet. 3.2.71.68

Proteſtatio, quæ præmitti debet per iudicem torquentem reum confeſſum, & conuictum ſuper ſocijs, & alijs criminibus. 4.1.96.213

Proteſtatio ſine præiudicio vlterioris proceſſus in decreto defenſionis, vel non eſt neceſſaria, vel eſt ſuperflua. 4.2.50. 261

Prudentia in iudice reos examinante debet eſſe maxima. 1.3.16. 21. & 2. 2. 6.28

Punienda ſunt delicta. 2.1.82.26

Punitio delictorum primo, & per ſe refertur in bonum publicum, non in correctionem, & bonum eius, qui punitur. 3.2.56.65

Q

QVæ de teſtibus dicuntur, ad reos referri poſſunt. 3.2.84.69

Quæritur in omnibus,quæ fiunt,an facta ſint, deinde aut quare, aut vbi, aut quando, aut quomodo, aut per quem facta ſunt. 3.3.1.35

Qualis eſſe debeat teſtis, vt ſatis ſit ad torquendum. 4.1.104.214

Qualitas delictorum, quæ ſit remittitue. 2.2 9.28

Qualitas indiciorum ſpectanda eſt, vt iudex arbitrari poſſit, an tortura repetenda ſit. 4.1.120.216.inſpicienda eſt ad repetendam torturam contra reum ſuam confeſſionem emiſſam in tortura non ratificantem. 4.1.163.225

Qualitas, & conditio perſonæ inſpicienda eſt. 3.1.28.38

Qualitas, & ſtudia perſonæ inſpicienda ſunt. 3.1.31.38

Qualitas perſonæ inſpicienda eſt, vt iudex ſciat, an quis veniat, vel non veniat torquendus. 4.1.49.208

Qualitas teſtis a iudice noſcenda eſt. 2.3. 6.31

Qualitas torquendi inſpicienda eſt, vt iudex ſciat, quem primum inter plures torquendos torquere debeat. 4.1. 208. & ſeq.252.

R

RAtificare debet reus confeſſus in tortura. 4.1.139 221.ſi reus noluerit ſuam confeſſionem per torturam extortam, quando.& quoties tortura repeti poſſit. 4.1.num. 57.159.160.& 161.& ſeq pag. 224. & 225.

Ratificatio confeſſionis per torturam extortæ quo ordine fieri debeat. 4. 1. 140. 221. intra quantum tempus poſt torturam fieri debeat, iudicis arbitrio relinquitur. 142. 221. quid apud Inquiſitores ſeruetur. 144.222.non ſtatim fieri debet,ſed die ſequenti. 145. 222. extra locum tormentorum 145.222.non eget teſtibus, & fieri poteſt in carcere dummodo fiat in loco, vbi tormenta, ſeu inſtrumenta ad torquendum videri non poſſunt. 146. 222. an in loco tormentorum fieri poſſit, & valeat. 147. 222. eius modus, & forma, 149. 222. fieri debet præuia monitione de importantia ratificationis, quam facere debet,ſi verum confeſſus fuit,alias ſecus. 151.223.an neceſſaria ſit præcedente confeſſione extraiudiciali. 153. 223. an neceſſaria ſit, quando tortura fuit leuis, & modica, & torrus erat robuſtus. 154. 223. confeſſionis ſpontaneæ neceſſaria non eſt. 4.2.18 258

Relaxandus eſt reus ſub fideiuſſoria cautione ſecundum aliquos, qui per torturam indicia purgauit. 4.1.134.220

Relaxatur reus,vel fideiuſſoribus, vel abſolutus ex hactenus deductis ſufficienter tortus,non perſeuerans in confeſſione. 4.1.164.226

Remedia plura contra maleficium taciturnitatis in reo in tortura.4.1.num. 220. & 222.pag.234.& 235

Renunciare quis dicitur defenſioni per lapſum in terminis,& renũciatio valet in hoc caſu,

Digitized by Google

caſu, licet alias non valeat. 4. 1. 178. 227.
Renunciatio iure, non datur amplius ad illud regreſſus. 4.1.179.227
Reſpondens pauide, & trepide, ſuſpectus eſt. 3.2.73.68.
Reſpondere reus non tenetur, à iudice iniuſte interrogatus. 1. 2. 8. 5. & 3. 2.12. 58
Reſpondere ſi reus recuſat, quibus modis, & remedijs reſpondere compelli poſſit. 3.2.1.56.
Reſponſio rei, dubia, & obſcura per iudicem admitti nō debet.2.1.14.16.incipiés à negatiua, habetur pro mera negatiua. 3. 2. 64. 67. incipiens ab affirmatiua, pro confeſſione habetur. 65. 67 per verbum, Credit, non admittitur.3.3.poſt.n. 17.p.77.omniaq eius verba, quæ dicit, in tortura, ſcribi debent per notariu n. 4 1. 82.210.
Reſponſionibus vulpinis reorum quib. modis occurri poſſit remiſſiue.2.2.15. 29.
Reus.
Reorum interrogandorum practicam qui doct poſuerunt.in Præf.1.1.citātur ad reſpondendum inquiſitioni 1.1..3.capiuntur,quando fuga, & receſſus timetur. 1. 2.2.3.ſuper delicto,de quo inquiruntur, interrogantur. 1.2.3. 3.quamprimum examinandi ſunt, vt noxius puniatur, & innocens abſoluatur. 1.1. 4. 3 eorum interrogatio eſt de iure diuino. 1.1. 13.3 iuſte interrogantur, & quando 1. 2.1.5.interrogari non debent non conſtito de corpore delicti. 1.2.2.5.eorum fuga ſi timeatur, captura conceditur, etiam non conſtito de corpore delicti.1 2,3.5 citari non debent non conſtito de corpore delicti. 1.2 4.5.interrogari non debent non præcedentibus indicijs.1.2.5. 5. iniuſte a iudice interrogati,reſpondere no tenentur. 1. 2 8. 5. & 3. 2. 12. 58 nec dicere veritatem ibidem. non poſſunt examinari, quamuis reſpondendo inquiſitioni negauerint.1.2. 15. 9. tenetur iudici reſpondere, licet de crimine non præcedit diffamando.1.2.14. 10.in duplici ſunt genere, aliqui enim volentes,aliqui inuiti veritatem dicunt.1.3.8.1 1.qui inuiti veritatem dicturi ſunt, ſumma arte ſunt examinandi.1.3.n.9.& 11.p.11.qui fatentur, ſunt ſtatim interrogandi de eo,quod ſub. ſtantialiter eſt probandum.1.3. 10 11.eorum totum ſtudium eſt, vt euadant, & non deprehendantur nec conuincantur, 1.3.14.11.& 3.2.16 59.qui inuiti ſunt veritatem dicturi, circuitu aliquo, & longius repetita interrogatione examinandi ſunt.1.3.15.11 eorū reſponſio dubia,& obſcura admitti non debet. 2. 1. 14. 16. contra iudicem verba ſæpe venuſte reſpondent. 2.1.15.17.extractis de eccleſia ſia ſub promiſſione impunitatis an ſcrutari debeat.2.1.45.21 quidam,ficte ductus ad ſupplicium,fictionem ignorans, du n in iudicio animæ interrogaretur,obijt.2. 1.5 1.22.in ſpecie de delicto, vel de indicio interrogari poſſunt.2.1 9 1.23. poſſunt de ſocijs interrogari, quando de illis adeſt iudicium ad inquirendum.2. 1. 71. 25 delinquentes, qui libere cœperunt confiteri, interrumpendi non ſunt. 2. 1. 73.25 quandoque ex ſe iudicem dirigunt in viam indagandæ veritatis. 2. 1.74 25. eorum cura eſt, occultare crimen, ſin. gere ſanctitatem, fictas emittere lacrymas, & ſimil. 2. 1. 75. 25. interrogandi non ſunt ſuper eo, quod eſt iuris, ſed ſuper eo, quod eſt facti. 2. 2. 19. 29. qui ſunt perſonæ graues, an diligentius, quam leues, examinari debeant, & cum decenti decore.2.3.1.32. qui ſunt ſimplices & ruſtici, ſimplici ſinter rogatione examinandi ſunt.2.3.2.3 1.diſciplinis imbuti, qualiter interrogandi ſunt 2.3.3.31.pertinaces, diligentius, quam alij, examinandi ſunt. 2. 3. 4.31. pertinaces, es ſuſpecti, interrogandi ſunt etiam de interrogationibus ad rem non pertinentibus. 2. 3. 5. 31. noſcendi ſunt à iudice, num timidi,num ambitioſi, num prudentes, num conſtantes, num infames. 2. 3. 6. 31. qui aduerſus inſectantem pugnaſſent, ſæpe modeſtia interrogantis mitigantur. 2. 3. 8. 31. ſuſpecti interrogari debent, vbi fuerunt, & cum quibus comederunt tempore commiſſi delicti. 3. 1. 4. 35. interrogari debent, an habuerint conuerſationem cum illis, qui forte fuerunt participes, in delicto. 3. 1.5. 36. vbi, & in quibus locis ſoliti erant conuerſari 3. 1. 6. 36. examinandi ſunt ſigillatim ſuper quolibet indicio. 3. 1.7. 36. interrogandi ſunt de omnibus illis, in quibus videbitur eos tergiuerſari, & curiam eludere.

3. 1. 8. 36. in grauibus non ſunt de omnibus in vno conſtituto interrogandi, ſed in pluribus, & diuerſis vicibus interrogandi ſunt. 3. 1. 18. 37. interrogandi ſunt de genere, patria, educatione, diſciplina, bonitate, prauitate, & de alijs, quæ perſonæ accidunt. 3. 1. 37. 38. in initio monendi ſunt, ſummo impellendi. 3. 1. 43. 40. eos aliqui interrogant, ad potentiſſima ab infirmiſſimis deueniendo. 3. 1. 44. 40. eo ordine, vt facti ſeriem ſequantur, vel collectam ex proceſſu, vel excogitatam. 3. 1. 45. 40. eorum pars eſt, quæ facile delictum fatetur; pars, quæ nolit. 3. 1. 47. 40. qui facile fatentur, qualiter interrogandi ſunt. 3. 1. 48. 41. qui inuiti veritatem dicturi ſunt, ſumma arte interrogandi ſunt. 3. 1. 49 41. circuitu aliquo longius ſic repetita interrogatione examinandi ſunt. 3. 1. 50. 41. in duplici ſunt genere: aliqui enim banniti, & condemnati, aliqui inquiſiti tantum. 3. 1 52. 4 argumentis conuinci debent, vt voce etiam propria ſcelus confiteantur. 3. 1. 54. 42. facile ea fatentur, quæ ſibi nocere non arbitrantur. 3. 1. 76. 48. à iudice interrogati, reſpondere debent. 3. 2. 1. 56. quibus modis cogantur reſpondere, ſi reſpondent recuſant. 3. 2. poſt num. 1. 57. reſpondere debent per verba præciſa, Non autem dubia, puta, Non ſcio; vel, non recordor. 3. 2. 2. 57. non reſpondentes affirmatiue, vel negatiue, torqueri poſſunt pro habenda affirmatiua, vel negatiua. 3. 2. 3. 57. vt reſpondeant, quæ ſint remedia vltra torturam. 3. 2. 5. 57. obſcure reſpondentes poſſunt cogi ad clare reſpondendum, & quibus remedijs. 3. 2. 6. 57. recuſantes reſpondere, an damnari poſſint vt confeſſi. 3. 2. 7. 57. recuſantes reſpondere abſque rationabili cauſa, contumaces ſunt, & habentur pro negantibus, vel confeſſis, prout ſuum incommodum reſpiciunt. 3. 2. 8. 57. torquendi ſunt, quamuis indicia ſint leuia, quando ducti ad torturam interrogati quid ſciant de tali re; reſpondent, dixiſſe, & interrogati quid dixerint, reſpondent, ſcriptum eſſe. 3. 2. 11. 58. non tenentur reſpondere, ſi non præcedit diffamatio, vel tale quid, quod ſit loco diffamationis ſecundum aliquos. 3. 2. 13. 58. non torquentur, licet nolint reſpondere, quando habent legitimam cauſam non reſpondendi. 3. 2. 15. 58. torqueri poſſunt, quando nolunt reſpondere, ſi conſtat de corpore delicti. 3. 2. 16. 58. pro habenda præciſa reſponſione affirmatiua, vel negatiua, poſſunt torqueri, quando ſunt interrogati ſuper facto ſubſtantiali. 3. 2. 17. 59. & quid, ſi ſunt interrogati ſuper circunſtantijs, & qualitatibus, ſubſtantialibus tamen ad ipſum delictum. 3. 2. 18. 59. interrogati, an ſint culpabiles, non tenentur reſpondere, & non reſpondendo torqueri ex hoc non poterunt. 3. 2. 20 59. apertis interrogationibus obſcuras reddentes reſponſiones, cogi debent ad declarandum. 3. 2. 41. 64. eorum fatuitas, ſeu imprudentia an ſit vera, vel ficta, non facile poteſt intelligi. 3. 2. 43. 64. quomodo detegi poſſit. num. 44. ibid. ſi inſaniam fingunt, dum ad ſupplicium ducuntur, quid à Iudice faciendum ſit. 3. 2. num. 49. & 52. pag. 65. interrogati de alterius ſcientia, non recte reſpondent, illum fuiſſe præſentem, ſecus ſi de ſcientia propria interrogarentur. 3. 2. 60. 66. dicentes homicidium commiſiſſe, ſed ad ſui defenſionem, quo modo ſint interrogandi ad extorquendum ab ijs, an hoc verum ſit. 3. 2 62. 66. dicentes, Occidi, ſed ad meam defenſionem, an pœna mortis puniri poſſint ex iſta confeſſione. 3. 2. 66. 67. examinati an poſſint reſpondendo ſe referre ad aliud examen. 3. 2. 83. 69. ijs dantur duo conſilia, coactis reſpondere ad aliud examen. 3. 2. 86. 69. iam examinati, iterum coacti ad reſpondendum ſine relatione ad aliud examen poſſunt proteſtare, dicendo, Dico, vt nunc mihi videtur, quod, ſi conſtabit me aliter dixiſſe, hanc meam reſponſionem ad primam refero. 3. 2. 88. 70. examinandi ſunt ſine præſentia aduocati, & procuratoris. 3 3. 2. 74. eorum nomina, cognomina, & patria apud acta deſignari debent. 3. 6. 75. poſſunt examinari, & examinari ſolent, vt principales in ſe, & teſtes in alios. 3. 3. 11. 75. falſum dicentes, de periurio non puniuntur in foro contentioſo, ſed ſolum Deum habent vltorem, etiam quod examinentur vti principales in ſe, & teſtes in alios. 3. 3. 16. 76. reſponſio per verbum Credit,

non admittitur.3.3.poſt nu.17.p.77. Lai-
ci,quomodo iurent,an tactis S. Euange-
lijs, vel quibuſcunque ſcripturis, & quo
modo clerici.3.3.nu.18.& ſeq.p.78. ſu-
per teſtibus interrogari debent, an illi
ſint ipſis amici, vel inimici.3.3.24.80. in
confrontatione non debent dicere om-
nia,quæ poſſunt contra teſtes obijcere.
3.3.25.80. teſtibus exhibendi ſunt, vt il-
los recognoſcant, cum indumentis, &
qualitatibus ipſorum reorum,ſi poſſibile
eſt.3.3.31.88. teſtibus exhibendi ſunt ad
recognoſcendum, inter duos, vel tres,
ad euitandam ſubornationem.3.3.33.
88. inſtruuntur, quomodo ſuper quoli-
bet interrogatorio in crimine homicidij
reſpondere debeant remiſſiue.3.3. ante.
nu.38.p.90. retinentur in ſecretis caren-
tibus ante examen,& donec fuerint ſuf-
ficienter examinati.3.3.45.181. eos ne-
mo alloquitur, dum ſunt in ſecretis car
ceribus.3.3.46.181. ſtatim vt capti ſunt;
ideſt celeriter,ſunt examinandi.3.3.46.
181. ponuntur ad largam completo pro-
ceſſu.3.3 47.182 ijs datur terminus de-
fenſionis, quando ponuntur ad largam,
3.3.48.183. audiuntur in ſuis defenſioni-
bus poſt fundatam actoris intentionem.
3.3.58.184. defenſioni renuntiare non
poſſunt.3.3.63.186. ponuntur ad largam.
arbitrio iudicis,ſi ſunt examinati, & ex-
pectantur de longinquis partibus teſtes
reperiendi.3.3.68.187. ijs habentibus te-
ſtes informatiuos pro ritæ & recte exa-
minatis, ſaluum eſſe debet ius excipien
di, & reperendi.3.3.70.187. citati ad
videndum iurare teſtes, debent prote-
ſtari contra teſtes, & dicenda per eos,
ne alias videantur conſentire.3.3.71.
187. torquendi ita torqueri debent, vt
ſalui ſint vel innocentiæ, vel ſupplicio.
4.1.11.98. multa deducere poſſunt con
tra propriam confeſſionem præſertim
tortura extortam.4.2.14.100. ante tortu-
ræ actum interrogationibus adhuc ad
dicendam veritatem impellendi ſunt, &
quomodo 4.1.58.205. monendi ſunt ad
dicendam veritatem, cum comminatio-
ne de eos torquendo, ſi pertinaces fue-
rint.4.1.60.206. ad locum torturæ
adducti dum ſpoliantur, vel iam ſpo-
liati, & funi applicati, moneri de-
bent ante eleuationem de dicenda ve-
ritate, alias eleuabuntur, & torque-
buntur.4.1.80.210. in ipſo actu tortu-
ræ interrogari poſſunt tam de delicto ip
ſo, quam de indicijs ad illud.4.1.81.
210. eorum reſponſiones, omniaq. ver-
ba, quæ dicunt in tortura,per notarium
ſcribi debent.4.1.82.210. ſi crimen de
quo ſunt imputati, in tortura fatentur,
poſſunt de alijs delictis interrogari, de
quibus non ſunt indicia.4.1.84.210.
imputati de combuſtione ſcripturarum,
illas combuſſiſſe confitentes, poſſunt tor
queri, qua de cauſa combuſſere 4.1.
85.210. in tortura interrogari poſſunt
de ſocijs, & complicibus, & quando.
4.1.85. & ſeq 210. an in Dominio Me-
diolani interrogari poſſint de ſocijs, &
in quibus criminibus.4.1.86.211. &
quid in Ciuitate Mantuæ num ſeq.211.
an interrogari debeant de ſocijs ex con-
ſuetudine ita demum, ſi alias ſit perſo-
na vilis, & malæ famæ.4.1.89.211.
interrogari poſſunt de ſocijs regulariter
in ijs criminibus, quæ regulariter ſine
ſocijs committi non ſolent.4.1.90.211.
an de ſocijs ita demum interrogari poſ-
ſint,ſi alias contra illos adſint indicia.
4.1.91.211.an, & quando ſuper man-
dante interrogentur.4.1.92.212. pro
vno crimine detenti, interrogari non
debent de ijs, de quibus nulla extant
indicia.4.1.95.213. in tortura quot
quaſſis chordæ affici poſſint.4.1.99.
213.& quid circa hoc ſeruetur in Do-
minio Mediolani. num.ſeq.quanto tem
pore in tortura detineri debeant.4.1.
113.215. iuxta qualitatem delicti, &
perſonæ, & indiciorum, in tortura de-
tenti deponi debent, & reponi ad locum
ſuum.4.1.116.216. à prima tortura
non confeſſi deponuntur animo repe-
tendi.4.1.117.216. ſufficienter tor-
ti, ſi non ſunt noua indicia, debent ſæ-
pius interrogari, vt, ſi vacillarent, tor-
tura repeti poſſit.4.1.125.217. reper-
ti ſunt rei, quandoque innocentes, li-
cet crimen confeſſi fuerint; poſt ſum-
ptum de eis ſupplicium.4.1.129.218.
qui per torturam purgarunt indicia, ſub
cautione fideiuſſoria ſecundum aliquos
relaxandi ſunt.4.1.134.220 ſufficienter
torti, & qui ita purgarunt indicia,abſol
ui debent ſecundum aliquos definitiue
ex hactenus deductis.4.1.135.220. ab-
ſoluti ex hactenus deductis iterum

inquiri poſſunt nouis ſuperuenientibus indicijs. 4. 1. 136. 210. ſi in tortura fateantur, non debent ante ratificationem reponi in eodem loco, in quo alij adeſſent carcerati, ne ſubornentur ad non ratificandum. 4. 1. 138. 210. confeſſi in tortura duci debent ad bancum iuris ad ratificandum. 4. 1. 139. 221. non debent ſtatim duci ad ratificandum, ſed die ſequenti. 4. 1. 141. 221. quanto tempore quieſcere debeat poſt torturam, antequam ducatur ad ratificandum eius confeſsionem. 4. 1. 142. 221. apud Inquiſitores confeſsionem in tortura factam ratificant tertia die poſt torturam. 4. 1. 144. 222. examinari poſſunt in loco tormentorum, ſi in loco conſuetudo adeſſet ita examinandi. 4. 1. 147. 222. in ratificatione confeſsionis per torturā extortæ moneri debent de importantia ratificationis, quam facere debent, ſi verum confeſsi fuerint, alias ſecus. 4. 1. 151. 223. ijs ratificantibus ſuam confeſsionem per torturam extortam debet aſſignari terminus ad faciendum ſuas defenſiones 4. 1. 155. 224. & c. 2. num. 24. & 28. p. 261. alias ſufficienter tortus, & in confeſſione non perſeuerans, vel relaxatur fideiuſſoribus, vel ex hactenus deductis abſoluitur. 4. 1. 164. 226. renunciantes defenſionibus in caſu permiſſo, non ſolum torquentur, ſed etiam condemnantur, ſi eſſent alias vel confeſſi, vel conuincti. 4. 1. 180. 228 ſibi imputare debent, ſi copiam proceſſus non petierunt. 4. 1. 196. 230. vi maleficiorum, ſententiam non ſentiunt tormentorum. 4. 1. 218. 233. torquentur pro habenda præciſa reſponſione. 4. 2. 25. 255. multa deducere poſſunt contra propriam confeſſionem, præſertim in tormentis factam 4. 2. 15. 261. poſſunt ſuam confeſſionem etiam poſt ratificationem reuocare, &, ſi probant errorem, abſoluendi ſunt. 4. 2. 26. 261. poſſunt condemnari ex ſua confeſsione, quamuis reuocata, ſi non probauerint errorem. 4. 2. num. 27. & 29. pag. 261

Reis danda eſt copia indiciorum. vide Copia.

S

SAlomon qua cautela vſus fuerit ad inueſtigandam veritatem de filiatione vera a diuerſis matribus petiti infantis. 2. 1. 21. & 46. 17. & 21.

Scribi debent per Notarium omnes rei reſponſiones, omniaque eius verba, quæ dicit in tortura. 4. 1. 82. 4. 210.

Sententia executio ſuperſedenda eſt, ſi notitia innocentiæ rei ſi ſuperueniat. 4. 1. 190. 229.

Sepultura denegatur ijs criminoſis, qui impenitentes moriuntur. 3. 2. 53. 69

Serui prius, quam liberi, torquendi ſunt, ſi omnes torquendi ſunt. 4. 1. 216. 233

Seueritas affert fidem frequenter, aut detrahit. 3. 1. 29. 38

Simulationibus iudex vti non debet erga reos, qua non ſolent in optimam partem cadere. 2. 1. 50. 22. Reliqua de ſimulatione in verb. Caut.

Singula, quæ non proſunt, multa iuuant. 3. 1. 51. 42

Socius criminis non probat contra nominatum ab eo, ſi cum iuramento, & in tortura non confirmat dictum ſuum. 4. 2. 13. 252

Solitus delinquere, & malæ famæ prius inter plures torquendo, torturæ ſubijci debet. 4. 1. 212. 233

Sponte verbum, & voluntarie, in quo differant. 4. 2. 23. 258

Statutum ſi dicit, quod accuſationi ſimpliciter reſpondendum ſit, an reus poſſit reſpondere, quod, ſi fecit, ad eius defenſionem fuit. 3. 2. 63. 67. determinans caſus, in quibus quis torqueri poſſit, in cæteris prohibere dicitur. 4. 1. 39. 201. includens aliquos caſus, alios excludere cenſetur. 4. 1. 40. 201. non habet locum, niſi in caſibus ab eo expreſſis. 4. 1. 41. 201. Materia quod ſocius criminis, interrogari poſsit de ſocijs, & participibus criminis, quomodo intelligatur. 4. 1. 88. 211.

Studia perſonarum intuenda ſunt, an ruſticus, an negotiator, miles, nauigator, medicus. 3. 1. 31. 38

Subornatio vt euitetur teſtium debentium reum recognoſcere, quo modo reus illis exhibendus ſit. 3. 3. 33. 88

Suggeſtio à iudice interrogante reos omnino

Digitized by Google

ſino vitanda eſt. 2. 1. 54. 22. confeſſio-
nem inualidat. 2. 1. 55. 22. ea, extorta
dicitur confeſſio, quæ per torturam ſpe
cialis interrogatione extorqueatur. 2. 1. 82.
23. non dicitur etiam quod reus in ſpecie
de delicto interrogetur, ſi indicia ad il-
lud præcedant. 2. 1. 64. 23. euitanda
eſt, non ſolum quando reus de ſe inter-
rogatur, ſed etiam quando interroga
tur de ſocijs, & complicibus. 2. 1.
69. 24. vt euitetur, quo modo reus de
ſocijs & complicibus interrogari de-
beat. 2. 1. 70. 24. quam iudex reo facit,
regi ab eo non debet aliquo dictandi ſty
lo. 3. 3. 23. 79. a iudice reum in tortura
interrogante, tam de ſe, quam de ſocijs
euitanda eſt. 4. 1. 94. 212.

Suſpectus qui eſt inter plures, prius tor-
queri debet. 4. 1. 209. & 2. 3. 232. quis
dicatur, vt ab ipſo tortura incipienda
ſit, ſi plures torquendi eſſent, qui ſoli-
tus eſt delinquere, & eſt malæ vitæ, con
dicionis, & famæ. 4. 1. 232. 231

Suſpicio oritur ex conuerſatione. 3. 1. 5. 36.
oritur contra reum, qui pauide, & tre-
pide reſpondet. 3. 2. 73. 68

T

TEmpus quantum eſſe debeat, quo
reus in tortura detineri poſſit. 4. 1.
213. 215

Terminus defenſionis quot dierum eſſe de
beat. 3. 3. 74. 188. ad faciendum ſuas
defenſiones aſſignari debet reo ratifi-
canti ſuam confeſſionem in tortura e-
miſſam. 4. 1. 155. 224. & cap. 2. num.
24. & 28. eod. lib. 261. ſi fuit reo aſſigna
tus, ad faciendum ſuas defenſiones,
alius terminus poſt captam torturam
dandus non eſt. 4. 1. 182. 228. ſi alicui
eſt præfixus, ſemper is auditur poſt ter-
minum ante declarationem. 4. 1. 183.
228. ad faciendum defenſiones dandus
eſt reo ante torturam, & indicijs non
purgatis ciuiliter ad torturam procedi-
tur. 4. 1. 184. 228

Teſtamentum valet factum ad interroga-
tionem Notarij etiam in ſpecie interro-
gantis. 2. 1. 58. 23. niſi teſtator valde
ab infirmitate turbatus ſit. 2. 1. 59. 23. de
falſo ſuſpectum eſt, in quo in extraneos
facta eſt hæreditatis diſtributio, cum
in primo in ſuos. 3. 1. 62. 43. & quan-
do teſtator ſorores habebat, & in teſta-
mento extranei prælati ſunt. 3. 1. 63. 43.
arguitur falſum, in quo venientes ab
inteſtato excluſi ſunt. 3. 1. 64. 43

Teſti titulus legendus non eſt, ne lectio
falſa, & praua ei repetatur: & Iudices
reprehenduntur, qui ſecus faciunt. 2.
1. 66. 24. a iudice noſcendus eſt, num
timidus num ambitioſus, num prudens
num conſtans, num infamis. 2. 3. 6. 31.
non probas, quem eſſe malæ condicio-
nis, & famæ, niſi exprimat in ſpecie
cauſas, cur ille ſit malæ famæ. 3. 1. 69.
45. iam examinatus, & iterum interro-
gatus, coactus per iudicem ad reſpon-
dendum ſine relatione ad aliud exa-
men, poteſt proteſtari, dicendo, Dico,
vt nunc mihi videtur, quod, ſi conſta-
bit me aliter dixiſſe, hanc meam reſpon
ſionem ad primam refero. 3. 2. 88. 70. v-
nus de viſu omni exceptione maior ſatis
eſt ad torquendum quarto gradu tortu-
ræ 4. 1. 104. 214.

Teſtes cum reo negante confrontandi
ſunt, vt acrius viſis, & auditis te-
ſtibus vrgeatur. 3. 1. 83. 49. per con-
frontationem cum reo dicuntur rece-
pti parte citata, nec alia repetitione
opus eſt. 3. 1. 84. 50. reo negante, de-
bent examinari parte citata. 3. 1. 85.
50. reſcripti ante litem conteſtatam
fidem non faciunt. 3. 1. 87. 50. eorum
confrontatio quando facienda eſt. 3. 1.
88. 50. ſi omittatur, non propterea pro-
ceſſus corruit. 3. 1. 89. 50 an in crimi-
ne hæreſis facienda ſit. 3. 1. 90. & 98.
51 & 52. eorum publicatio fieri non
debet in crimine hæreſis. 3. 1. 91. 51
eorum confrontatio in crimine hære-
ſis fieri poteſt, quando teſtes compli-
ces ſunt eiuſdem criminis cum reo. 3.
1. 92 51. vt confrontentur cum reo,
cogi, & compelli poſſunt, quemadmo-
dum cogi poſſunt, vt examinentur.
3. 1. 93. 51. de falſo ſuſpecti ſunt,
qui recuſant coram reo confrontari.
3. 1. 94. 52. in eorum confrontatione
cum reo, quæ a iudice præcauenda
ſunt. 3. 1. 95. & 97. 52. diuerſi in tempo-
re, & loco de falſo ſuſpecti ſunt. 3. 1. 96.
52. eorum confrontatio non, niſi recogni
ta, vbi adeſt potentia rei fieri debet. 3. 1.
97. & 99. 52. & 13. eorum nomina,

cognomina, & patria deſignari debent, vt appareat quid, & a quibus dictum fuerit. 3.3.7.75. ſed, an ſint publicanda, vel non & quando, & in qua cauſa 3.1.99.53. eorum nomina confuſa, & ſeparata a dictis teſtium danda ſunt ob potentiam reorum 3.1.100.53. quæ de Teſtib. dicuntur, ad reos etiam referri poſſunt. 3.2.84.69. ijs dantur duo conſilia coactis reſpondere ſine relatione ad aliud examen 3.2.86.69. eorum repetitione. 3.3. poſt num. 28.82. qui reum non cognoſcunt, ſunt interrogandi de effigie, ſtatura & veſtimentis rei. 3.3.30.83. ijs rei exhibendi ſunt ad recognoſcendum cum indumentis & qualitatibus ipſorum. 3.3.31.88. inter duos, vel tres ad illos recognoſcendum. 3.3.33.88. informatiui legitimantur eo ipſo, quod reus habeat eos pro rite, & recte receptis, & examinatis. 3.3.56.184. informatiui mortui, & abſentes, non debent per reum haberi pro rite receptis. 3.3.64.186. quorum præſentia neceſſaria eſt, quam celerrime vocari debent. 3.3.68.187. duo requiruntur ad minus, circa indicia & circumſtantias ad delictum, vt quarto gradu torturæ ſit locus. 4.1.104.214. non ſunt neceſſario adhibendi in ratificatione confeſſionis per torturam extortæ. 4.1.148.222. poſt dicta teſtificata ex mero iudicis officio in cauſa criminali examinari poſſunt. 4.2.31.261. & quid, ſi procæratur per accuſationem. 4.2.33.261

Tormentorum genera plura. 4.1.3.197. quibus vtuntur Mediolanenſes, & quibus Iudices in ſtatu Eccleſiaſtico. 4.1.5.197. qualia a iudice vſurpari debeant, non eſt iure cautum, ſed iudici arbitrarium eſt, iuxta qualitatem perſonarum & indiciorum 4.1.8.198. noua excogitare, carnificum eſt potius, & crudelium, quã Iureconſultorum. 4.1.7.198. inſolita adhiberi non debent, ſed ea tantum, quæ iudicantium vſu prudenter recepta ſunt. 4.1.9.198. ita adhiberi debent, vt reus ſaluus ſit vel innocentiæ, vel ſupplicio. 4.1.11.198

Tormenti genus quod vulgo dicunt la Capra, quale ſit. 4.2.8.250

Torquere reos licet iudici fame, & vigilia afficere ad extorquendam veritatem. 3.1.37.20

Torqueri poteſt reus non reſpondens affirmatiue, vel negatiue. 3.2.3.57. non poteſt non reſpondens interrogatus, an ſit culpabilis. 3.2.20.59. an poſſint mercatores falliti, & fugitiui. 4.1.44.201. omnis ille poteſt, qui prohibitus non reperitur. 4.1.47.201. non poſſunt multi, de quibus remiſſiue. 4.1.48. & 49. 201. an poſſint minores, & quomodo. 4.1.46. & 49 201. & nobiles n.49. & Doctores. ibidem. nemo poteſt ſine indicijs & etiam in maioribus delictis, & atrociſſimis etiã in crimine læſæ maieſtatis. 4.1.52 202. etiam quod habeat liberum arbitrium. 4.1.53.202. poteſt reus, confitens combuſſiſſe ſcripturas, de quarum combuſſione imputabatur, qua de cauſa illas combuſſerit. 4.1.83.210. poteſt mandatarius quoad ſe confeſſus, abſque alijs indicijs, vt manifeſtet mandantem. 4.1.93 212. nemo debet quarto gradu torturæ, & ita cum quaſſis, niſi indicia ſint vrgentia, & bene probata, & crimen eſſet graue, 4.1.101.214. an poſſit, qui paſſus eſt exſudationem venæ, vel vulnus in pectore, vel qui paſſus eſt morbum Gallicum. 4.1.112.215. in primis debet ex pluribus torquendis regulariter, qui magis ſuſpectus eſt. 4.1.209.232. femina, ſi maſculus & femina torquendi ſunt. 4.1.210.232. prius debet, qui malum, & turpe nomen habet. 4.1.213.233. qui primus cadauer occiſi reperit 4.1.214.233. filius in conſpectu patris, ſi ambo torquendi eſſent. 4.1.215.233. ſerui, quã liberi. ſi omnes torquendi eſſent. 4.1.216.233

Torquetur quis, vel non, habita ratione qualitatis perſonæ, vel non habitæ ſecundum conſuetudinem loci. 4.1.49.201. in Dominio Mediolani, in atrocibus, etiã quod indicia non in totum ſufficientia, neque per teſtes omni exceptione maiores probata. 4.1.57.203

Torquetur reus pro habenda præciſa reſponſione 4.2.15.255

Torquendi ſi ſint plures, a quo incipi debeat. 4.1.208.232

Torquendi ſunt omnes, ſed in primis magis ſuſpectus, quando tot ſunt vulnera occiſo illata, quot ſunt, qui interfuerunt. 4.1.21.233

Torquendi ex proceſſu informatiuo præeminentia Magnæ Curiæ Vicariæ. 4.1.

1.100.130
Torquendi modus, fune manibus poſt terga ligatis, eſt de iure licitus, & vſitatus. 4.1.4.197. fune, eſt adeo frequens, vt ab eo recedi non debeat, niſi quando reus hoc tormento torqueri non poteſt ex aliqua cauſa. 4.1.6.198. pro reperienda veritate, antiquus eſt, a pietate Chriſtiana non alienus. 4.1.13.198

Torturæ ſubijci reus non poteſt teſtibus non examinatis parte citata. 3.1.86.50. vt ſit locus, pro habenda veritate de delicto, debent præcedere indicia ad torturam ſufficientia 3.2.4.57. non eſt locus contra reum nolentem reſpondere affirmatiue, vel negatiue, quando eſt iniuſte interrogatus 3.2.14.58 inferi non debet contra reſpondentem ſe occidiſſe, ſed ad ſui defenſionem, & quare 3.2.69.67. & 60. non ſolum purgat indicia m probationes. 3.2.68.68. ſi ſubijci debet reus vti teſtis, quia vt principalis in ſe, & teſtis in alios ſit examinatus, ſeruari ea debent, quæ ſeruantur in tortura, quæ infertur reis ipſis principalibus. 3.3.17.77 eſt veritatis inquiſitio. 4.1.1.197. quare Quæſtio dicatur, ibidem, Ea Tormentum, & Quæſtio, ſynonima ſunt ibidem in ſubſidium adhiberi debet, quando aliæ probationes adhiberi non poſſunt. 4.1.14.199. reo inferri non poteſt, quando de delicto aliter conſtat. 4.1.15.199. ſubijci poteſt reus, in ijs tantum caſibus, in quibus pœna corporalis imponitur; ſecus, ſi pecuniaria. 4.1.17.199. eſt grauis afflictio, quæ omnem pœnam pecuniariam excedit. 4.1.18.199. grauior eſt afflictio, quam ſit vtriuſque manus abſciſſio. 4.1.19.199. non habet locum in cauſa ciuili, vbi agitur de commodo pecuniario. 4.1.21.199. nec quando de crimine ciuiliter agitur. 4.1.22.199. nec quando pœna tantum pecuniaria pro crimine imponitur. 4.1.23.199. in quibus caſibus in Regno Neapolitano locum habeat. 4.1.24.200. in quibus caſibus inferatur a Magna Curia Vicariæ, & Regiæ Curiæ 4.1.25.100. an inferri poſſit in crimine blaſphemiæ. 4.1.26.100 in quibus caſibus locum habeat ex Statuto Mediolani. 4.1.27.200 in Curia Gratianopolis 4.1.28.200. in Curia Catalenſi. 4.1.29.200. an indiſtincte locũ habeat in omnibus delictis, in quibus pœna corporalis imponitur, vel ſolum in grauioribus. 4.1.30. & ſeq. 200. etiam in leuibus delictis locum habet ex conſuetudine. 4.1.32.200. in quibus caſibus in Italia locum habeat, & an in cauſis furtiuis etiam minimis, & damnis datis. 4.1.34.200. an locum habeat in occiſione duorum bobum. 4.1.30.200. in Ciuitate Vrbis veteris, ex illius ſtatuto. 4.1.36.200 an ſit locus in cauſa vſurarum. 4.1.42.201. leuis in leuibus eſſe debet, & qualis. 4.1.45.201. iuſte, non autem iniuſte inferenda eſt, & alias torquens iniuſte pœna dignus eſt. 4.1.50.202. ſine indicijs inferri non debet. 4.1.51.202 eius actum præcedere debet decretum de torquendo. 4.1.66.207. non infertur reo criminis, ſi aliquid comederit, aut biberit eo die. 4.1.78.209. confeſſo & conuicto ſuper ſocijs, & alijs criminibus adhibenda eſt, præmiſſa proteſtatione a iudice, quod hoc facit ſine præiudicio confeſſorum & probatorum. 4.1.96.213. purgat etiam plenas probationes, ex quibus ſic condemnatio ſequi non poteſt, ſaltem in pœnam ordinariam. 4.1.97.213. plena quando dicatur. 4.1.98.214. cum quaſſis eſt in quarto gradu torturæ. 4.1.101.214. quarto gradu an locus ſit ex vnico indicio, alias tamen ſufficienti ad torturam, & bene probat. 4.1.103.214. quarto gradu quis torqueri poteſt ex duobus teſtibus circa indicia ad delictum. 4.1.104.214. quarto gradu an locus ſit ex vnico teſte omni exceptione maiori. 4.1.104.214. vt ſit grauior, quando tortus parapendit torturam, ſubijci poſſunt pondera, & compedes ferrei, ad pedes ipſius. 4.1.105.214 quando dicatur grauior, quam vtriuſq; manus abſciſſio. 4.1.106.214. appoſitis ponderibus ad pedes fune torſi perrano ſit, & non facile ad id peruenire debet. 4.1.106.214. in quibus caſibus inferri poſſit appoſitis ponderibus ad pedes ſuſpenſi in fune. 4.1.107.214. vt ſit grauior, adhiberi poteſt aqua frigida in dorſo pendentis in fune, ſed in quibus caſibus, & an paſſim. 4.1.109.215. vt ſit grauior, aliqui ſinunt per duas, aut tres horas reum cuſtodire in chorda, & in tortura nudum refrigerari, & poſtea iterum torquent, ſed in grauibus tamen caſibus. 4.1.111.215. cum aqua frigida in dorſo pendentis in fune locum non habet, niſi indicia ſint adeo clara, & prægnantia, vt ſola de-

eſsent

eſſent confeſſio. 4. 1.112.215. non debet eſſe ita grauis in Doctore,& nobilibus,ſicut in plebeijs,in debili,ſicut in robuſto. 4.1.112.215. reus quanto tempore detineri poſſit 4.1.113.215. ſemel illata an iterum,& quando repeti poſſit. 4.1.119. 216. eius repetitio eſt iudici arbitraria, qui tamen ſuum arbitrium regulare debet ſecundum qualitatem indiciorum. 4.1.120.216. repeti poteſt, ſi indicia ſint multum vrgentia, & manifeſta ex conſuetudine,non de iure 4.1.121.216. repeti non poteſt, ſi reus negans fuerit ſufficienter tortus,niſi noua ſuperuenerint indicia,quæ fortiora ſint primis. 4.1.124. 217. ſed contrarium de conſuetudine ſeruatur,vt n. ſeq.217. prima leuis eſſe debet,vt reo in negatiua perſiſtente repeti poſſit. 4.1.126.217. repeti non debet, quamuis alias repeti poſſit, ſi reus in corporis fortitudine non durauerit. 4.1. 130.218. eius repetitio non debet excedere tres vices tribus diebus ſeparatim. 4.1.131.218. eius repetitio, quando quis torquetur in caput alterius, fieri non debet eo modo, quo fit, quando quis torquetur in caput ſuum. 4.1. poſt num.132.in fin.219 immoderata dicitur, quæ excedit tres vices. 4.1.132.218. gradus quot ſint. 4.1. poſt num. 132. 218. eius repetitio in quo gradu fieri debeat. 4.1. poſt num. 132.218. an, & quando, & quoties repeti poſſit reo non ratificante ſuam confeſſionem per torturam extortam 4.1. num.157.159. 160.161.& ſeq. p. 224. & 225. repeti debet contra reum ſuam confeſſionem in tortura emiſſam non ratificantem inſpecta qualitate indiciorum. 4.1.163. 225. an fieri poſſit reo non audito in ſuis defenſionibus, quas poſt primam torturam,& ante repetitionem facere vellet. 4.1. nu. 165.& alijs pluribus ſeq pag.226.& ſeq. repetitio ex prioribus indicijs per primam torturam non purgatis non dicitur noua tortura, ſed continuatio primæ. 4.1.171.226. repetitio ſuperſedenda eſt ſuperueniente notitia innocentiæ rei per euidentiam facti. 4.1. 189.229. repetitio eſt aſperior, vt vix ſit, quod reus non confiteatur, ſi poſt primã torturam per aliquot dies ſuperſedeatur. 4.1.192.229 reo inferri poteſt non decreta etiam copia,quæ petita non fuit, nec dato termino defenſionis non petito. 4. 1.194.229. repetitio quæ dicitur propriè. 4.1. 199.230. repetenda non eſt, quando eſt illata ex proceſſu informatiuo. 4.1. 201.& 206.& ſeq. pag 230.& 231. eius repetitio fieri debet, poſt publicatas atteſtationes,non etiam ante publicationem proceſſus. 4.1.207.231

Tortus prima vice,vel ſecunda,deponi debet animo repetendi. 4.1.117.216

Tortus leuiter repeti poteſt in tormentis; ſecus, ſi ſufficienter tortus fuerit. 4.1. 127.217

Traianus Gallus Auximas laudatur. 4.1. poſt nu.176.227

Trepidans reus ſuſpectus eſt. 3.2.73.46

Trepidatio in reo culpam indicant. 3.2.74. 46

Turpitudinem propriam detegere nemo cogitur. 3.3.43.75

V

VAriatio in reo culpam indicat. 3.2. 74.68

Veneficium, facilius in femina; latrocinium, in viro credendum eſt. 3.1. 23.38

Verba rei,prout proferuntur, ſcribi debent per Notarium. 3.2.90.70. quæ reus dicit in tortura,omnia per Notarium ſcribi debent. 4.1.82.210

Verbum Examino,quid ſignificet. 1.1.n.9.& 10. pag.3.& 4

Verbum Sponte & Voluntarie, quomodo differant. 4.2.23.158

Veritas a reo inuito ſummis artibus extorquenda eſt. in Præf. n.7. 2. à reo an promiſſione impunitatis extorqueri poſsit. vide in verb. Impunitas a reo extorqueri poteſt tortura,fame,vigilia. 2.1.37.20. delicte, vt detegatur, diligentia vti debemus 1.1.82.26 ne in aliqua arte verborũ a reo offuſcetur, iudex curare debet. 3.2. 24.60 eam hæretici,& alij delinquentes occultare nituntur per verborum æquiuocationem, conditionis adiectionem, quæſtionis, ſeu interrogationis retorſionem, verborum fictam admirationem, verborum tergiuerſationem, & manifeſtam tranſlationem, ſeu ipſius iuſtificationem, ſeu corporis fictam debilitationem, fatuitatis, ſeu imprudentiæ ſimulationem

lationem palliatæ ſanctitatis conuerſa-tionem, & ſpeciem. 3. 1. 28. & alijs ſeq. 61. eius inquiſitio eſt Tortura. 4. 1. 1. 197
Victus inſpicitur, an luxurioſus, an frugi, an ſordidus. 3 1.30.38
Viſum, & repertum dicitur Viſitatio cadaueris. 1.1.3
Voluntas coacta, voluntas eſt. 4. 2. 22. 2<8
Vſurarum cauſa an talis ſit, vt quis torqueri poſsit. 4.1.42.& ſeq.201
Vſus & exercitatio facit iudicem criminalem perfectum, in Præf.n.6.2

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ.
VITTORIO EMANUELE
ROMA

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google